

Saksamaaga sõlmitud traktaadid 1811- 1824.a.

Собрание трактатов и конвенций, заключенных Россией с иностранными державами. Том 7, Трактаты с Германиею :1811 - 1824 г. = Recueil des Traités et Conventions conclus par la Russie avec les puissances étrangères. Tome 7, Traités avec L'Allemagne : 1811 - 1824.

С-Петербургъ. 1885.
St. Petersbourg.

Типография Министерства путей сообщения (А.Бенке), Фонтанка, 99.
Imprimerie du Ministre des Voies de communication (A. Böhnke), Fontanka, 99.

*

Venemaa poolt välisriikidega sõlmitud traktaatide ja konventsioonide kogumik.

Koostas, Välisministeeriumi tellimusel, F. Martens,
Keiserliku S-Peterburi Ülikooli professor.

VII köide.

Saksamaaga sõlmitud traktaadid.

1811 - 1824 a.

v.a. 1885.a.

Trükitakse Kõigekõrgema heaksarvamisel.

*

Eessõna.

Käesolevas köites on trükitud ära kõik rahvusvahelised aktid, millised on sõlmitud Venemaa ja Preisimaa ning teiste saksa riikidega alates 1811.a. kuni 1824.a. juunini. Järgmine (VIII) köide hakkab sisaldama kõiki rahvusvahelisi akte, millised on sõlmitud nende riikidega kuni käesoleva ajani ((1885.a.)) ja see ilmub järgmise aasta jooksul.

Aktide suhtes, millised on trükitud ära käesolevas köites, ma luban endale teha ainult ühe märkuse. Kooskõlas IV köite I osa lk. 13 esitatud märkusega võeti käesolevasse köitesse kõik saksa riikide 1815.a. Viini kongressi ja Püha Liidu otsustega liitumise aktid. Kuid pidades silmas seda asjaolu, et kõik liitumise aktid on vormistatud ühe eeskuju järgi, näis minule olevat piisavaks ära trükkida üks või mitu akti ja seejärel piirduda sarnase sisuga aktide loetelu esitamisega.

Mis aga puudutab ajaloolise tausta esitamist, siis ma pidin piiritlema rikkaliku materjali kasutamist, milline sisaldus eriti diplomaatlikus kirjavahetuses, millist säilitatakse Välisministeeriumi arhiivides. Kui aga ma oleks kasutanud neid täiel määral, siis minu ajaloolise

tausta kommentaarid ära trükitud aktidele oleksid olnud veelgi laiemaulatuslikumad. Kuid kui ikkagi mõned sissejuhatused hõlmasid peenes trükis enam kui 20 lehekülge, siis ainsaks vabanduseks on see erandlik huvi, millist kujutasid endast antud ajal Venemaa ja Preisimaa vahelised diplomaatilised suhted. Nimelt sellist erandlikku huvi kujutavad endast läbirääkimised, milised eelnesid 1811. a. Liidukonventsiooni (Nr. 252) sõlmimisele. Täiesti uued asjaolud Venemaa ja Preisimaa suhetes Napoleon I Venemaale 1812. a. kallaletungi ajal tuuakse välja dok. Nr. 254 sissejuhatuses. Dok Nr. 287 all on esitatud üpris huvitavad seigad prints Wilhelmi 1817. a. ringsõidust Venemaal, kes on praegu Saksamaa kõrge keiser, kus teda saatis tema augustlik õde, printsess Charlotte ((Шарлотта)), kes läks mehele T. K. M. Suurvürst Nikolai Pavlovitsile ((S.I. Mgr. Le Grand Duc Nicolas Pavlovitch, Е.И.В. Великаго Князя Николая Павловича)).

Mitte vähem huvitavad on keiserlike Ministeeriumite arutelud välismaalaste väljaveetavalt varalt mahaarvestuse õiguse tühistamise küsimuses (Nr. 283). Lõpuks, täiesti kaasaegset huvi pakuvad ettepanekud, millised on tehtud Keiserliku valitsuse nimel 1818. a. Acheni kongressil ((congres d' Aix-la-Chapelle)) Lääne Aafrika kaldal spetsiaalse administratiivse- ja kohtuliku võimuga asutuse sisseseadmises, millise nimeks on „Institution Africaine“, et jälitada orjadega kauplejaid ja levitada Aafrika sisemaale euroopalikku kultuuri (Nr. 288). Viimane Aafrika konverents täitis Berliinis programmi, milline oli visandatud juba 1818. a. Venemaa voliniku poolt Acheni kongressil.

Lõpuks, minul jääb veel väljendada siirast tänu kõigile isikutele, kes ei öelnud käesoleva köite koostamisel minu alandliku kaastöö palvele ära.

F.M.

((Kuna paljude traktaadid algavad sõnadega: „Püha ja jagamatu Kolmainsuse nimel“, siis lisan laenatud täpsustuse:

Kolmainsus on kristluse õpetus, mille järgi Jumal on olend, kes eksisteerib samaaegselt ja igavesti kolmes isikus. Need on Jumal-Isa, Jumal-Poeg ja Püha Vaim. Kristluses on palju erinevaid arusaamisi või spekulatsioone kolmainsusest, Jumala, inimese ja kiriku suhtestusest. Wikipedia. (K.L.))

Sisukord.

Nr. 252.

1811. a. 5. (17.) oktoober. S-Peterburis sõlmitud Venemaa ja Preisimaa vaheline liiduline sõjaline konventsioon.

Nr. 253.

1812. a. 9. (21.) märts. Weimar-Eisenachiga sõlmitud vastastikuste alamate poolt väljaveetavatelt varadelt tollimaksu tühistamise konventsioon. (II. C. 3. № 25.026).

Nr. 254.

1812. a. 18. (30.) detsember. Kokkulepe, milline on sõlmitud Preisimaa kindral Yorkiga Preisimaa armee neutraalsuse suhtes.

Nr. 255.

1813.a. 15. (27.) ja 16. (28.) veebruar. Kalischis Preisimaaga sõlmitud Liidutraktaat.
Eraldi ja salajased artiklid.

Artikkel I.
Artikkel II.

Nr. 256.

1813.a. 7. (19) märts. Venemaa ja Preisimaa vahel sõlmitud Reini Liidu ((Confederation du Rhin)) valduste suhtes Breslaus sõlmitud konventsioon.

Nr. 257.

1813.a. 23. märts (4. aprill). Venemaa ja Preisimaa vaheline okupeeritud provintside administreerimise suhtes tehtud kokkulepe.

Nr. 258.

1813.a. 26. märts (7. aprill). Venemaa ja Preisimaa vahel Venemaa vägede Preisimaa valduste piires viibimise suhtes sõlmitud konventsioon.

Nr. 256.

Nr. 257.

Nr. 258.

Kõik aktid, millised puutuvad enne sõjategevust ja millised on sõlmitud liitlasriikide vahel, ühelt poolt ja Prantsusmaaga teiselt, on esitatud Prantsusmaaga sõlmitud traktaatide köites.

Nr. 259.

1813.a. 28.august (9. september). Preisimaaga Toeplitzis sõlmitud Liidutraktaat.
Salajased artiklid.

Artikkel I.

Artikkel II.

Artikkel III

Artikkel IV.

Artikkel V.

Artikkel VI.

Eraldi ja salajased artiklid.

Artikkel I.

Artikkel II.

Nr. 260.

1813.a. 26. september (8. oktoober). Bavaria kuningriigi ja Austria Keisririigi vahel sõlmitud Liidutraktaat, koos sellega Venemaa liitumise aktiga.

1813.a. 18. (30) september. Venemaa, Inglismaa ja Preisimaa vaheliste subsiidiume käsitleva kongressi materjalid trükitakse ära Inglismaaga sõlmitud traktaatide köites.

1813.a. 9. (21.) oktoober. Leipzigis sõlmitud konventsioon, milline puudutab vallutatud maade juhtimist ((administreerimist)). Vt. Kd. III, Nr. 72, lk.71 ja järgnevad lk.

Nr. 261.

1813.a. 21. oktoober. (2. november). Fuldas Austria ja Wurtembergi vahel sõlmitud Liidutraktaat koos sellega Venemaa poolse liitumise aktiga.

Nr. 262.

1813.a. 12 (24.) november. Venemaa ja Schwarzbourg-Sondershauseni vürstiriigi vahel sõlmitud Liidutraktaat.

Nr. 263.

1813.a. 12. (24.) november. Saksamaa valitsejate vaheline sõjakulude tasumise kokkulepe.

Nr. 264.

1813.a.12. (24.) november. Saksamaa riikide ühist kaitsmist puudutav konventsioon.

Nr. 265.

1813.a. 12 (24.)november. Liitlasarmeede toitlustamist puudutav konventsioon.

Nr. 262.

Nr. 263.

Nr. 264.

Nr. 265.

1814.a. 17. veebruar (1. märts). Chaumontis Austria, Suurbritannia, Preisimaa ja Venemaa vahel kaitse- ja rünnakuliidu sõlmimise traktaat. Vt. kd. III. Nr. 73, lk. 75 ja järgmised lk.

1814.a. 19 (31) mai. Nelja liidulise riigi ministrite vahel peetud konverentsi protokoll. (II.C.3. № 25.588). Vt. kd. III, Nr. 74., lk, 84 ja edasi.

1814.a. 11. (23.) september. Protokoll, milline määratleb asjaajamise korda Viini kongressil. Vt. kd III, Nr. 75., lk., 85 ja järgmised.

Nr. 266.

1814.a. 16. (28.) september. Venemaa ja Preisimaa volinike poolt Viinis allkirjastatud Saksooniast puudutav protokoll.

Nr. 267.

1814.a. 22. oktoober (3. november). Preisimaaga sõlmitud Varssavi hertsogiriiki puudutav konventsioon.

Nr. 268.

1815.a. 18. (30) märts. Preisimaaga sõlmitud Varssavi Hertsogiriigi rahalisi kohustusi puudutav konventsioon.

Nr. 267.

Nr.268.

Lisaartiklid.

1815.a. 13.(25.)märts. Viinis Napoleon I Elbe saarelt naasemise juhtumi puhul sõlmitud Liidutraktaat. Vt. kd. III, Nr. 76., lk. 89 ja järgmised.

Nr. 269.

1815.a. 25 märts (6. aprill). T. M. Bavaaria kuninga poolne 13. (25) märtsi 1815.a. Liidutraktaadiga liitumise akt.

Nr. 270.

1815.a. 25. märts (6. aprill). T. K. Würtenbergi kuninga poolne 13. ((25) märtsi 1815.a. traktaadiga liitumise akt.

Nr. 271.

1815.a. 13. (25.) aprill. T. M. Suurbritannia ja Hanovre kuninga poolne 13. (25.) märtsi 1815.a. traktaadiga liitumise akt.

Nr. 272.

1815.a. 15. (27.) aprill. Saksamaa vürstide ja vabade linnade poolne 13. (25) märtsi 1815.a. traktaadiga liitumise akt.

Lisa Artikkel II- le.

Nr. 273.

1815.a. 30. aprill (12. mai). T. K. K. Badeni Suurhertsogi poolne 13. (25-) märtsi 1815.a. traktaadiga liitumise akt.

Nr. 274.

1815.a. 11. (23.) mai. T. K. K. Hesse Suurhertsogi poolne 13. (25.) märtsi 1815.a. traktaadiga liitumise akt.

Nr. 275.

1818.a.11. (23.) mai.T. K. K. Saxe kuninga poolne 13. (25.) märtsi 1815.a. traktaadiga liitumise akt.

1815.a. 22. märts (2 aprill). Viinis Austria, Bavaaria ja Venemaa vahel sõlmitud sõjaline konventsioon. Vt. kd. III, Nr. 77. , lk. 95 ja järgnevad.

Nr. 276.

1815.a. 16. (28.) mai. Viinis Preisimaaga sõlmitud konventsioon Vene vägede Preisimaa territooriumist läbimarssimise suhtes.

1815.a. 19. (31.) mai. Viinis Austria, Preisimaa ja Venemaa vahel sõlmitud konventsioon, milline puudutab Parma, Plaisance ja Guastalla hertsogkondi. Vt. kd III, Nr. 97., lk 244 ja järgnevad.

1815.a. 28. mai (9. juuni). Viini kongressi akt koos kõigi lisadega . Vt. kd. III, Nr.79-96, lk. 102 – 243.

Nr. 277.

1815. 19. (31.)juuli. Saxe-Cobourg-Saalfeldi hertsogi poolne Viini kongressi aktiga liitumise akt.

1815.a.14. (26.)september. Püha Liidu Akt, mis on sõlmitud Pariisis. Vt. kd. IV. Nr. 99, lk. 11 ja järgnevad.

Nr. 278 – 279.

1815.a. 30. oktoober (11. november). Krahv Bentincki poolne hertsog Oldenburgile Kniphauseni ja Vareli valduste loovutamise protokoll ja deklaratsioon.

Nr. 278.

Nr. 279.

1815.a. 8. (20.)november. Šveitsi neutraalsuse ja territooriumi puutumatus tunnistamise ja garanteerimise Akt. Vt. kd. IV. Nr. 101., lk. 17.

Lisa.Väljakirjutus protokollist, milline on kinnitatud Venemaa, Suurbritannia, Austria ja Preisimaa volinike poolt 22. oktoobril (3. novembril) 1815.a. Vt. kd. IV., I osa, Nr. 101, lk. 17.

1815.a. 8. (20.) november. Liitlaste poolt Prantsusmaalt nõutava 700 miljonili frangise sõjalise kontributsiooni jaotamist puudutav protokoll. Vt. kd. IV. I osa, Nr. 102., lk, 19 ja järgnevad.

Nr. 280.

1816.a. 13. (25.) mai. Berliinis Preisimaaga sõlmitud jooksikute ja kurjategijate väljaandmise konventsioon. (II.C.3. №26.751).

Nr.281.

1816.a. 14. (26.) juuli. T. K. Saxe kuninga poolne Püha Liidu Aktiga ühinemise akt.

1817.a. 29. jaanuar (10. veebruar). Liitlasriikide ministrite poolne Prantsusmaa osa okupeerivate vägede arvu vähendamist käsitlev noot. Vt. kd. IV. Nr. 104., lk., 27 ja järgmised.

1817.a. 5. (17.)veebruar. Krakovi linna konstitutsiooni Artikkel XIII täiendamise ja selgitamise akt. Vt. kd. IV. Nr. 105., lk., 32 ja järgmised.

Nr. 282.

1817.a. 24. märts (5. aprill). Berliinis allkirjastatud kartelli konventsiooni lisaartiklid Nr. 280 all.

Nr. 283.

1817.a. 30. oktoober (11. november). Berliinis Venemaa ja Preisimaa vahel sõlmitud Poola Kuningriigi piiride määratlemise konventsioon.
Eraldi artiklid.

1818.a. 13. (25.) aprill. Pariisis Venemaa, Austria, Inglismaa, Preisimaa ja Prantsusmaa vahel sõlmitud konventsioon, milline puudutab eraisikute poolset Prantsusmaa valitsuse suhtes esitatud pretensioonide likvideerimist, trükitakse ära Prantsusmaaga sõlmitud traktaatide köites.

Nr. 284.

1818.a. 18. (30.) aprill. Varssavis allkirjastatud Jeveri vürstiriigi Oldenburgi õukonnale loovutamise akt.

Nr. 285.

1818.a. 18. (30.) aprill. T. K. M. Konstantin Pavlovitshi poolne Jever vürstiriigi Oldenburgi õukonnale loovutamise nõustumise akt.

Nr. 284.

Nr. 285.

Nr. 286.

1818.a. 29 juuli (10. august). Krahv Nesselrode deklaratsioon Bavaaria Venemaa suhtes olevatest rahalistest kohustustest.

Nr. 287.

1818.a. 19. (31.) august. S-Peterburis Preisimaaga sõlmitud likvideerimise konventsioon.

Aacheni ((Aachen (prantsuse, **Aix-la-Chapelle**, hollandi Aken) on linn Saksamaal Nordrhein-Westfaleni liidumaal Belgia ja Hollandi piiri ääres, 65 km Kölnist lääne pool.)) kongressil sõlmitud aktid.

Nr. 288 – 296.

1818.a. 27. september (9. oktoober) kuni 9. (21.) november. Aacheni kongressi aktid.

Nr. 288.

1818.a. 27. september (9. oktoober). Aachenis Venemaa ja Prantsusmaa vahel Prantsusmaa territooriumilt evakueerimist puudutav konventsioon.

Nr.289.

1818.a. 23. oktoober (4. november). Austria, Suurbritannia, Preisimaa ja Venemaa volinike noot hertsog Richelieule.

Nr. 290.

1818.a. 31. oktoober (12 november). Hertsog Richelieu vastus Venemaa, Austria, Suurbritannia ja Preisimaa volinike noodile.

Nr. 291.

1818.a. 3. (15.) november. Aachenis Venemaa, Austria, Prantsusmaa, Suurbritannia ja Preisimaa õukonna volinike poolt allkirjastatud protokoll.

Nr. 292.

1818.a. 3. (15.) november. Salaprotokoll, mis on allkirjastatud riikide volinike, kes osalesid 8. (20) novembril 1815.a. Liidu sõlmimisel, poolt.

Nr. 293.

1818.a.3. (15.) november. Aachenis allkirjastatud sõjaline protokoll.

Nr. 294.

Deklaratsioon.

Nr.295.

1818.a. 4. (16.) november. Prantsusmaa alamate poolt teiste riikide suhtes esitatud erinevaid nõudmisi käsitleva konverentsi protokoll.

Nr. 296.

1818.a.9. (21.) november. Protokoll minister-residentide kohast ja laevade saluudi andmisest.

1818.a. 16. (28) august. Austria, Preisimaa, Venemaa ja Kraakovi territooriumi vahelise piiri demarkatsioonijoone määratlemise lõppakt. Vt. kd. IV., I Osa, Nr. 109., lk. 60 ja järgnevad.

Nr. 297.

1818.a. 7. (19.) detsember. Preisimaaga sõlmitud kommertskonventsioon. (II.C.3. № 27.586).

Eraldi artiklid.

Reeglite, milliste alusel hakatakse asutama vastastikuseid tolliasutusi, määratlemine.

Eraldi salajane artikkel.

Sisseveotollide ja tarbimismaksude tabel, milliseid tuleb võtta Poola Kuningriigi piiridel Preisimaa linast, villast ja nahast toodetelt.

Nr. 298 – 299.

1819.a. 5. (17.) märts. Kaks protokoll, millised sõlmitud Hanovrega likvideerimise suhtes.
Nr. 298.
Nr. 209.

Nr. 300.

1819.a. 10. (22.) mai. Berliinis Preisimaaga sõlmitud likvideerimise-konventsioon. (II.C.3. № 27.779).

Nr. 301.

1819.a. 12. (24.) juuli. Poola Kuningriigi ja Poznani suurhertsogiriigi piiritlemist puudutav lisa-akt.

Nr. 302.

1821.a. 12.(24.) detsember. Preisimaaga sõlmitud posti-konventsioon.

Nr. 303.

1822.a. 8. (20.) veebruar. Berliini konventsioon, milline käsitleb Poola Kuningriigi alamate rahalisi pretensioone Preisimaa Sileesia suhtes.

Nr. 304.

1822.a. 2. (14) märts. Berliini protokoll, millises käsitletakse Venemaa ja Preisimaa volinike poolt allkirjastatud Ida küsimust.

Nr. 305.

1823.a. 12. (24.) aprill. Varssavis sõlmitud Poola ja Preisimaa vaheline demarkatsiooniakt.

Nr. 306.

1824.a. 21. aprill (3. mai). Preisimaaga sõlmitud konventsioon mahaarvestuse õiguse tühistamise suhtes. (II.C.3. №29.874).

Nr. 307.

1824.a. 20. juuni (2. juuli). Hanovre kuningriigi alamate kasuks mahaarvestuse õiguse tühistamise konventsioon. (II.C.3. № 29.959).

Nr. 306.

Nr. 307.

Nr. 252.

1811.a. 5. (17.) oktoober. S-Peterburis sõlmitud Venemaa ja Preisimaa vaheline liiduline sõjaline konventsioon.

((F. Martensi kommentaar.))

Preisimaa olukord peale Tilsiti rahu sõlmimist jääb Preisimaa rahvale alatiseks meelde. Raske on enesele ette kujutada, et kõige lühima aja kestel võis ühele rahvale langeda nõnda palju kahju, ebaõnne ja hoope, milliseid anti süsteemselt väsimatu vaenlase käega, mida Napoleon I Preisimaale ja tema kuninglikule õukonnale lajatas alates 1807.a. kuni 1813.aastani. Vaatamata Preisimaaga rahu sõlmimisele jättis Napoleon sellele sõjaga laostatud ja vaesunud maale 160,000 inimest ja hõivas, risti vastu Tilsiti traktaadi tekstiga, peamised Preisimaa kindlused. Kahe aastase Preisimaa provintside Prantsusmaa vägede poolse okupatsiooni ajal maksis nende elanikkond rahalise kontributsiooni, rekvireerimise ja igasuguste tarnete kujul ülisuure summa, milline küündis ühe miljardi 129 miljoni frangini. Ainuüksi Preisimaa provintsi maksis 113 miljonit taalrit. (Vt. Treitschke. Deutsche Geschichte, I, 276, 321 ff.).

Peale Preisimaa kuninga tungivaid palveid nõustus prantslaste keiser allkirjastama 1808.a. Pariisis Preisimaaga sõlmitud konventsiooni, milline pidi Prantsusmaa koormistele lõpu tegema. Selle akti alusel kohustus Preisimaa maksma Prantsusmaa kasuks veel 30 kuu kestel, 4 miljonit kuus, äramakstava 120 miljoni frangise sõjalise kontributsiooni. Kuid kuningas veendus üpris varsti, et ta ei olnud enam suuteline, seda esimesel pilgul mittekoormavat, kohustust täitma.

Kuid, peale kõigi nende Prantsusmaa vägede ja ametnike poolsete koormist oli Preisimaa kuningas sunnitud kannatama nende ja ka Napoleoni enda alalist sekkumist ta riigi sisesse juhtimisse. Mitte ainult ei olnud kindlaks määratud alaliste vägede arv, millist Preisimaa võis ülal pidada, vaid ka pidi kuningas oma ministrite ametisse nimetamisel ja ametist vallandamisel mitmeid kordi arvestama enda võitja vaadetega.

Sellistel asjaoludel saab mõistetavaks Napoleoni vaikimine Friedrich-Wilhelm III küsimuse: kas ta kavatseb Preisimaa lõplikult hukutada? Suhtes.

Teisest küljest, need samad asjaolud sundisid kuningat veelgi enam enesele teadvustama Keiser Aleksander Pavlovitsi vääramatu isiklikku sõpruse hinda. Preisimaa võis uue Napoleoni poolse kallaletungi puhul veel ainult Venemaa peale loota ja seepärast, peale Tilsiti rahu, isiklikud suhted Aleksander I ja Friedrich -Wilhelm III vahel mitte ainult ei katkenud, vaid ka muutuvad veelgi enam sagedamateks ning sõbralikemaks. Mõlemate valitsejate vaheline kirjavahetus nende raskete aastate kestel jääb kõige siirama sõpruse, milline seob neid lahtamatute sidemetega, mälestusmärgiks, vaatamata sellele, et nende poliitilised eesmärgid võisid ajutiselt, rohkem või vähem, lahku viia.

Selline aeg saabus nimelt peale 1807.a. Tilsiti rahu sõlmimist, kui Keiser Aleksander astus liitu oma südamesõbra verivaenlasega. Endale võetud kohustuste alusel, pidi Aleksander I hoidma Preisimaad eemal sellisest poliitikast, milline võis kutsuda esile uue tema vastase Prantsusmaa poolse sõja, mis võinuks viia ta lõpliku hukuni. Sellest veel ei piisanud: kokkulepped, millised on Tilsitis allkirjastatud, võisid Venemaad sundida tõstma relva oma eilse liitlase – Preisimaa – vastu. Pidades silmas selliseid asjaolusid, Keiser Aleksander I ei väsi kolme aasta kestel oma kroonitud sõbrale kordamast: „säilitage seni rahu – vaid selles on teie pääsemine!“

Need sõnad võib seada deviisiks nii Keisri omakäelistele kirjadele kuningale kui ka Venemaa valitsuse instruksioonidele oma esindajatele Berliini õukonna juures.

Kuid oli tarvis palju Aleksander I energiat ja isegi ähvardusi, et veenda kuningat tungivas hädavajalikkuses mitte esile kutsuda uut Napoleoni poolset kallaletungi. Preisimaa rahvas elas läbi kõikvõimalikke kaotusi ja hädasid, kuid need kuigivõrd ei tapnud temas usku parema tuleviku saabumise suhtes. Vastupidi, just tänu neile lüüasaamistele ta tõusis uude ühiskondlikku ja kultuuri ellu. Ta leidis oma hulgast selliseid suurepäraseid inimesi, nagu parun Stein, kindralid Scharnhorsti ja Gneisenau, kes olid võimelised andma alandatud, orjastatud ja laostatud Preisimaale uue

hingamise, uue elu vaimu ja Napoleoni üle lõpliku võidu saavutamise usu. Kuningas Friedrich -Wilhelm III unustamatu teene seisneb selles, et ta suutis hinnata neid andekaid inimesi ja toetas neid nende poolt väljatöötatud ühiskondlike reformide teostamisel. Millist elustavat ja uuendavat jõudu omab valitsuse üleskutse rahvale minna edasi pidevalt täiustatavate ühiskondlike kordadega, on kõige parem veenduda Preisimaa 1808 – 1809 .a. ajaloo käigust.

Napoleon I mõistis kohe seda suurt ohtu, mida kujutavad endast tema Preisimaa üle valitsemisele, kuninga poolt ette võetud ümberkorraldused. Ta ei pidanud üldsegi kartma Preisimaa 42,000 inimeselist armeed, kuid ta pidi kartma Preisimaa rahvast, kes oli läbi imbinud leegitsevast armastusest uuendatava kodumaa vastu ja innustatud inimesi, kes seadsid oma sisemise poliitika eesmärgiks: kohalike omavalitsuste ja riiklike kordade vaba arengu soodustamise. Seepärast, pidas keiser õiglaselt oma kõige ohtlikemateks vaenlasteks Preisimaa reformaatoreid ja kõiki ümberkujundava liikumise pooldajaid.

Kui prantsuse agentidel õnnestus oma kätte saada parun Steini kiri vürst Witgensteinile, millises Preisimaa patrioot pakub välja Westphalie kuningriigi elanike poolse ülestõusu korraldamise kava, Napoleon laskis selle kirja trükkida ära 8. septembri 1808.a. ajalehes „Moniteur“ ja kasutas seda ära, et kuulutada parun Stein vandenõulaseks ning et nõuda tema viivitamatut vallandamist ning karistamist. (Vt. v. Ranke. Denkwürdigkeiten des Fürsten v. Hardenberg. Bd. IV, S. 157 flg.).

Preisimaa kuningas ei kartnud asjatult tagajärgede pärast, milliseid see sündmus võinuks omada Preisimaa saatuse ja eriti, tema poolt austatud parun Steini suhtes. Ta pöördus oma augustliku sõbra poole oma 21. septembri 1808.a. kirjaga ja esitas temale avameelselt oma kartused. „Parun Stein – kirjutab kuningas, hukutas end ettevaatamatusest, milline on minule täiesti arusaamatu ja kui Teie Majesteet ei kaitse meid suursuguse eestkostega, Preisimaa hukkuks, seepärast on sellest juhtunust enam kui piisav, et murda tal kael (sic!). Palun Teid, Valitseja, suvatsege rahustada Napoleoni raevu, kui see veel on võimalik. Meenutage, et ta ise soovitas Steini, kui oli tarvis Hardenbergi vallandada ja et ainult meelega võis sundida teda selliseid ebamõistlikke asju kirjutama“.

„Kui oleks veel mingi vahend, - hüüatas meelega kuningas, - et päästa teda, kuid ma kahtlen!“

„Ma anun Teid Isanda Jumala nimel, Valitseja, ärge unustage meid ja arvestage igavesele tunnustusele, millist hakkab tundma Teie vastu see, kes jääb igavesti Teie Keiserliku Majesteedi heaks vennaks, sõbraks ja liitlaseks“. (Vt. Pertz, Stein´s Leben, Bd. II, S. 231 flg.).

Keiser Aleksander austas ka tegelikult väga parun Steini suuri riigimehelikke võimeid ja mõistust ning nõustus hea meelega teda oma teenistusse võtma. Veel enne 1808.a. septembrisündmusi, 1807.a. alguses, peeti parun Krüdeneri kaudu läbirääkimisi parun Steiniga tema Venemaa teenistusse astumise üle. 8. augusti 1808.a. telegrammis tehakse parun Krüdenerile ülesandeks teatada parun Steinile, et Valitseja „on hea meelega nõus“ (l´agreera volontiers) võtma teda oma teenistusse. On tähelepanuväärne, et selle telegrammi kavas Valitseja isiklikult omakäeliselt tõmbas maha sõna : „volontiers“ ja asendas selle sõnadega: „avec empressement“. Seejuures, Valitseja, oma erilise austuse märgiks, palus parunil endal määratleda oma ülalpidamise summa, nii sõiduks, kui ka Venemaal elamiseks, kus ta peab asuma „Valitseja enda juures ja tegelema vahetult tema endaga“.

Peale kirja juhtumit, parun Stein pidi otsima varjupaika väljaspool Preisimaad ja Keiser Aleksander I osutas temale oma suuremeelset kaitset. Kuid mitte enne kui peale 1812.a. astus tuntud Preisimaa riigimees ka tegelikult Venemaa teenistusse.

Kuivõrd siirad olid Valitseja sõbralikud tunded Preisimaa kuninga ja ta perekonna vastu, tuli ilmekalt esile 1809.a. alguses kuningliku kaaskonna S-Peterburis viibimise ajal. Siin Friedrich Wilhelm III ja kuninganna Louise said veenduda nende suhtes Keisri enese ja tema perekonna poolses siiruses, tunnustuses ja sõpruses. Kuningas ja kuningas olid vaimustatud nende suhtes osutatud sõbralikust ja säravast vastuvõtust.

Võib mitte aluseta oletada, et kuninga S-Peterburis viibimise ajal ta sai Valitsejalt kõige positiivsemaid kinnitusi Venemaa valitsuse otsuste suhtes, et ei lubata edaspidist Prantsusmaa

poolset Preisimaa vähendamist. Võib arvata, et Aleksander I, sõbralikes vestlustes kuningaga, mitmeid kordi kinnitas temale äärmist hädavajadust mitte anda Napoleonile põhjust uueks Preisimaa ründamiseks.

Ainiti, peale seda, kui kuningas naases oma valdustesse, ilmnes kohe tema asendi kogu õudus. Austria relvastus avalikult uueks meeleheitlikuks võitluseks korsiklase vastu. Preisimal endas nõudis tugev sõjakas partei Austria pealetungi- kaitseliidu suhtes ettepanekute vastuvõtmist. Mida pidi tegema kuningas temale omase otsustamatuse iseloomu juures, pidades silmas selliseid asjaolusid?

Kuningas pöördub nõuande saamiseks oma ustava sõbra poole kirjades, 24. märtsil ja 30. aprillil 1809.a., millistes iseloomustatakse väga hästi Preisimaa monarhia keerukat olukorda.

Et ühendada kolme põhjamonarhia saatust katkestamatute sidemetega ja et sundida Venemaad loobuma liidust Prantsusmaaga, Preisimaa kabinet mõtles välja Venemaa, Austria ja Preisimaa vahelise kolmikliidu kava, millisega need riigid pidid vastastikku garanteerima oma valdusi. Kuid Vene valitsus ei leidnud võimaliku olevat seda ettepanekut vastu võtta, kuna Aleksander I ei pidanud veel Prantsusmaaga suhete katkestamise hetke saabunud olevaks. Ta teatas, et tema arvates Napoleoni poolt pakutud kolme keiserliku valitsuse: Prantsuse, Vene ja Austria vastastikuse garantii andmise kava võib Euroopas saavutada samasuguse eesmärgi, millist peab silmas Preisimaa kuningas.

24. märtsi kirjas väidab kuningas, ja mitte aluseti, et selline tema ettepaneku kokkulangevus Napoleoni plaaniga on vaid näilik. Ainuüksi Napoleon on võimeline võtma kolme keiserliku õukonna liidust kogu kasu, samas kui kaks teist õukonda ei saa mitte mingeid tegelikke garantiisid. Kuid igal juhul, Napoleoni poolt välja mõeldud „föderatiivne süsteem“ välistab sellest Preisimaa.

Seejärel jätkab kuningas järgmiste sõnadega: „Ma võtan tunnustusega vastu Teie Majesteedi ettepaneku kinnitada minule kirjaliku aktiga sõltumatuse ja puutumatus garantii, Preisimaa on kõigi vastu. Ma hakkam lugema seda garantiid minu julgeoleku pandiks tulevikus. Kuid ma julgen öelda, et Te rahustate mind vaid siis, kui Te määratlete *casus foederis* ja väljendate lubadust võtta avalikult ja energiliselt enda peale Preisimaa kaitse kahel juhtumil: esiteks, kui minult nõutakse teeneid, millised lähevad kaugemale sellest, milleks mind kohustavad traktaadid ja kui minu seadusliku äraütlemise tagajärjel täita selliseid nõudmisi, mind hakatakse ähvardama ja võetakse kasutusele jõud, et mind sundida; teiseks, kui kontributsiooni mittemaksmise ettekäändel, milline, risti-vastu igasugusele soovile, võib olla venitatud ootamatute raskuste tõttu välislaenu hankimisel ja et leida kurnatud riigist kindlaksmääratud tähtaegadeks vajalikke summasid, soovitakse uuesti minu valdusi taasokupeerida“.

Eriti traagilise iseloomu poolest paistab silma kuninga teine 30. aprilli (12. mai) kiri, milline on kirjutatud peale Austria ja Prantsusmaa vahelise sõja puhkemist. Kuningas joonistab välja kogu oma seisundi õudsuse ja räägib, et tema lootus on – Keisri „suuremeelne kaitse“ ja et ta sidus lahutamatult oma poliitika Venemaa poliitilise süsteemiga. Kuid üpris ettevaatlikul viisil vihjab kuningas oma alamate üpris sõjakale meeleolule ja selliste asjaolude saabumist, millised võivad sundida Preisimaad osalema Prantsusmaa vastases sõjas. Kuidas suhtub sellisesse juhtumisse Venemaa? - vaat küsimus, millisele kuningas soovinuks saada positiivset vastust.

„Ainiti ma anun Teid, Valitseja“, - kirjutab kuningas, - „suvatsege samuti meenutada, et tihti asjaolude jõud, millistega tihti ei ole võimalik toime tulla, kisuvad meid kaugemale meie tahtest. Kas tõesti Te hakkate sellisel juhtumil olema minu vastu ja kisute puruks kõik sidemed minuga ja minu õnnetu rahvaga, kui, varem või hiljem, ma olen sunnitud kunagi veel taganema (Jumal hoidku, et see toimuks võimalikult kauges tulevikus!) sellisest süsteemist, millisega ma olin veelgi enam seotud tunnetega minu südames, kui poliitilistel eesmärkidel? Ma jään kurdiks ja ma pikka aega olin vastu kõigile katsetele, mis tehtud minu juures nii Austria poolelt, aga ka peaegu kõigi minu alamate poolt, et sundida mind väljenduma Austria poolt. Meeled on kuni sellise määrani üleskoetud ja agitatsioon ning üldine ärritus on niivõrd suur, et ma riskeerin kõigega, kui ei võta vastu otsust, millist rahvas eriti soovib“.

Tõsi, kui Venemaa ei nõustu Austria kaitseks välja astumisega, siis viimane lüüakse Napoleoni poolt puru. Kuid, igal juhul, Preisimaa olukord ei hakka olema parem, kui ta jääb

neutraalseks. Napoleon leiab ikkagi temale kallalekippumise põhjenduse ja püüab ta lõplikult hukutada.

„Ma kordan, - jätkab kuningas, - et kui Austria puruks lüüakse, siis ma saan möödapääsmatult kaasatud tema hukku, kuna ma ei sa enese eest varjata seda, et oma südames Napoleon tõotas mind hukutada ja et ta leiab küllaldasi põhjendusi, et minule kallale kippuda“. Rahutused Westphalis ja major Schilli ekspeditsioon on juba küllaldased põhjused. Kuid, peale selle, võimatus võtta välismaalt laenu, et täita rahalisi kohustusi Prantsusmaa suhtes, on samuti sobiv sõja kuulutamise põhjenduseks.

„Igal juhul, - jätkab kuningas, - andestage minule, Teie Majesteet, kui osutub, et ma kardan liialt, et siis juba ei hakka Teist sõltuma minu huku ärahoidmine (allikas). Valitseja, Ma ütlen Teile kogu oma mõtte: ma võbisen selle mõtte juures, et peale kõiki neid pööordeid Venemaa ise peab veenduma selles, mis maksavad sõnamurdlikud väited sõprusest, milliseid pillatakse käesoleval ajal tema Prantsusmaa poolt“.

Ainiti, Aleksander I ei soovi kompromiteerida Euroopa julgeolekut ja ei hakka Austria hukule kaasa aitama. Kuid igaks juhuks palub kuningas Valitsejalt anda temale „lohutav lubadus, et milline ka ei oleks äärmuslik juhtum, millisesse võib mind kallutada praegu väljakujunenud õnnetute asjaolude jõud, ikkagi Teie Majesteet säilitate minule tõelise kallihinnalise sõpruse ja *et mitte mingil juhtumil Venemaa ei hakka Preisimaa vaenlaseks*, kui viimane sunnitakse ühendama oma huvid ja saatuse Austriaga“.

Lõpuks, kuningas lisab veel ühe palve: „Ma anun Teid, Valitseja, säilitada kõik selle vaid endale“, s.t., ei teata kellelegi selle kirja sisust.

Need avameelitsused olid Keiser Aleksandrile väga muljetavaldavad. Ta nägi ette Preisimaa ja Austria liidu loomise võimalust ja oli veendunud, et ikkagi need mõlemad riigid võidetakse Napoleoni poolt. Sellisel juhtumil, mitte ainult Austra ei huku, vaid temaga koos ka Preisimaa ja siis langeb viimane tõke, milline oli veel võimeline ajutiselt peatama Prantsusmaa väed Venemaa piiridest eemal. Mitte ainult isikliku sõpruse tundest kuninga vastu, kuid mitte vähem poliitilisest arvestusest luges Aleksander I end kohustatuks hoida ära, mis see ka maksma ei läheks, Preisimaa liit Austriaga, millise hukk oli vaieldamatu.

Suure energia ja avameelsusega arendas Valitseja neid mõtteid oma vastuskirjas, millise ta kirjutas ise omakäeliselt algusest lõpuni, mais (kuupäev?) 1809 aastal.

„Teie kirja (30. aprilli) lugemine, -kirjutab Aleksander I, - tekitas minus õudust ja minul ei ole Teile seda raske öelda, kuna jutt käib Teie Majesteedile kõige vältimatutest ohtudest“. Kõik tema püüded hoida Austriat sõtta asumast, osutusid kasutuks ja praegu ta seadis end ise „kuristiku äärele“.

„Ja sel hetkel, - jätkab Valitseja, - kui Austria on põjalikult vapustatud, soovib Teie Majesteet ühineda tema hädadega! Ma julgen Teilt küsida, Valitseja, kas Teie abi jõuab õigeaegselt kohale ja on see piisav, et Austria päästa? Minu arvates – ei, ja kui Te temaga ühinete, Te määrate end ise hukule. Te isegi jätate minu ilma selle ärahoidmise võimalusest“.

„Ma võin kutsuda endale tunnistaja, - hüüatab Aleksander I, - Kõigekõrgema, et mitte mingit huvi, peale Teie end oma, ei kirjuta minule ette seda, mida ma Teile praegu kirjutan“. Kõik, mis võib kompromiteerida Preisimaad, on vesi Napoleoni veskile, kes arvatavasti jääb peale mitte ainult sõjas Austriaga, vaid ka Preisimaaga. Kui isegi Venemaa, olles seotud Prantsusmaaga positiivsete kohustustega, liituka Austriaga, ikkagi ei saa Napoleoni lõplikku võitu kahtluse alla seada. Valitseja palub kuningat meenutada uusima aja kogemust: kui peale Preisimaa vägede lüüasaamist Venemaa väed talle appi tulid, „millise tulemuse me saavutasime? Kas siis pidevalt ülekaalukas Napoleoni talent ei võidutsenud meie ühiste jõupingutuste üle? Vaat – see talentide üleolek, see täielik heade väejuhtide täielik puudus, keda võiks temale vastu seada – mida liiga vähe hinnatakse – vaat kust on pärit kõik need hädad, millised, nagu me näeme, langevad jälle käesoleval ajal Austriale“.

„Lõpuks, - jätkab Valitseja, - minu kohustused minu maa vastu on pühad. Ma ei saa neil lasta möödapääsmatult hukkuda ja seepärast ma otsustasin järgida vastu võetud süsteemi ja miski ei sunni mind sellelt teelt kõrvale astuma. Ärritatud meeled – on selline teejuht, kelle järgi minna on ohtlik. Ta tõi Austriale kõik hädad, ja lubage ustaval sõbral, Teid kogu südamest armastaval

inimesel, anuda Teid ette vaatama, Teie kaine mõistuse abil, selle kuristiku sügavusse, milline avaneb Teie jalge ees“.

See Keiser Aleksandri väga tähelepanuväärne kiri lõppeb järgmiste märkimisväärsete sõnadega: “Ma kordan, Valitseja, ma näen Preisimaa hukku, mis tuleneb otsusest, millisest räägib Teie Majesteet. Venemaast hakkab olema kaugel sellele hukule kaasaaitamise mõte, kuid see hakkab olema ikkagi vältimatult... Teie Majesteet on ainus oma tegude valitseja ja kohtunik ja Te võtate vastu otsuse, milline on kooskõlas Teie kasuga. Maailmas ei ole sellist asjaolu, milline suudaks muuta seotuse ja sõpruse tundeid, millised on minul Teie suhtes, millised lakkavad vaid koos minu eluga“.

Need Keiser Aleksandri soovitusel avaldasid Preisimaa kuningale soovitud mõju: ta loobus Preisimaa saatuse sidumisest Austria saatusega ja Berliini õukonnas saavutas rahu partei särava võidu. Hirmus lüüasaamine, millise sai Austria Napoleonilt ja Schönbrunni rahulepingu otsused ei saanud Fridrich Wilhelmi veenmata jätta selles, et tänu Vene keisri mõistlikele nõuannetele ta vältis suurima ohu, milline võinuks just äsja ähvardada tema valdusi. Seepärast on arusaadav, et 1809.a. episood ainult veelgi enam sidus Venemaa ja Preisimaa valitsejaid vastastikuse sõpruse ja austuse sidemetega.

See mõlemate monarhide vaheline isiklike suhete lähedus avaldas samuti mõju mõlemate õukondade juures nende esindajate asendile: Preisimaa saadik S-Peterburis seisis eriti lähedal tsaari perekonnale ja valitsusele ja Venemaa saadikuga Berliinis ei olnud kuningal ja kuningannal probleeme rääkida asjadest, millistest välismaiste ministritega rääkimist sobivaks ei peetud.

Ainult sagedane Venemaa saadikute asendamine käesoleva sajandi alguses ((IXX)) ei lasknud kindlustuda olukorral, milline oli asjaoludel nende kasuks loodud. Nii ei meeldinud krahv Stackelbergile tema asend Preisimaa õukonna juures, kuna õukond asus Königsbergis, ja Valitseja ja riigikantsler pidevalt sõitsid Königsbergi kaudu ja pidasid isiklikult läbirääkimisi. Krahv palus puhast erruminekku luba juba 1808.a. septembris. Kuid juba oktoobris ta sai teise määramise: saadikuks Viini. Tema asemele Berliini õukonna juurde nimetati, 1809.a. lõpus, kindral krahv Lieven, ning asjuriks tehti hr. Oubril ((Ливень, Убри)).

Oubrilile anti eriline ülesanne: teatada isiklikult kõige üksikasjalikumalt ja tõeseid andmeid sõjalistest operatsioonidest Varssavi Hertsoogiriigis ja Põhja Saksamaal. Valitseja, räägitakse Oubrilile 10. mai 1809.a. telegrammis, usub piiritult Preisimaa kuninga sõprust, kuid, kahjuks, ta ei saa enam toetuda preisi ministritele ja nende käitumist peab Oubril jälgima väga tähelepanelikult.

Meie asjur võttis selle kohuse täitmise oma südameasjaks ja varsti peale ametisse nimetamist raporteeris, et erinevate tundemärkide järgi võib oodata Preisimaa ja Prantsusmaa lähenemist. Preisimaa välisminister, krahv Goltz, justkui kiivalt püüab seda eesmärki saavutada. Kuid riigikantsler, krahv Roumiantzew ((Румянцевъ)), rahustas teda viivitamatult, selgitades, et Venemaa ja Prantsusmaa vahel eksisteeriva lähedase liidu eksisteerimisel, ei ole esimesel riigil Preisimaa ja Prantsusmaa lähenemisest miskit karta. Valitseja ise mitmeid kordi kuningale kõiki kasusid, millised pidid tulenema nende kahe riigi ära-leppimisest ja seepärast on hr. Oubril kohustatud seda mittetakistama, vaid, vastupidi, aitama sellele kõikvõimalikult kaasa. (Telegramm Oubrilile, 9. (21.) oktoober 1809.a.).

Lievenile 8. jaanuaril 1810.a. antud instruksioonist ilmneb, et Valitseja viivitas Preisimaa õukonna juurde uue saadiku nimetamisega, seni kuni kuningas koos perekonnaga asusid Königsbergis. Kuid peale nende ((St- Peterburi reisi)) Berliini naasemist 1809.a. nimetati viivitamatult kindral Lieven saadiku ametisse.

Temale antud instruksioonis määratletakse üksikasjalikult Venemaa suhteid kõigisse Euroopa riikidesse üldse ja eriti Preisimaasse. Kõigi nende suhete ja Venemaa poliitika aluseks on kuulutatud liit Prantsumaaga. „Tilsiti rahu – räägitakse instruksioonis – mis muutis kõik vanad poliitilised kombinatsioonid, lõi uue riikide vaheliste suhete baasi. Liit, milline sõlmiti Venemaa ja Prantsusmaa vahel, millised asuvad nn. kahes Euroopa otsas, ilma et nad kuskil kokku puutuks, peavad hädavajalikult olema üleüldisele hüveolule kõige õnnelikumad tagajärjed“.

Paljalt rutiini jõuga võib enesele selgitada, miks senini ei ole mõistetud sellist Tilsiti rahu head-loovat tähendust. Vastastikune kasu, millist saadi Tilsiti kokkulepetega Venemaale ja

Prantsusmaale, Valitseja ja Napoleon pidasid silmas Fridrichshammi ja Viini traktaatide sõlmimisel ja seepärast „minul ei ole“, kirjutab Valitseja Lievenile, „kellegiga enam lähedasi suhteid, kui pranslaste keisriga, ja te kunagi ei tohi seda silmist lasta ning peate kõik oma toimingud ja kõik oma jutud sellega kooskõlastama“. Seepärast tehakse Lievenile ülesandeks hoida Prantsusmaa saadikuga Berliinis kõige pidevamaid ja lähimaid suhteid.

Minnes üle Venemaa ja Preisimaa vahelistele suhetele, Valitseja märgib, eelkõige, et kui Austriat ei hävitatud peale 1809.a. sõda, siis ta on oma pääsemisele tänuvõlgu Venemaale. Seda tõde ei tasuks, vajadusel, silmist lasta. Mis aga puudutab konkreetsemalt Preisimaad, siis „Friedrich S. ((Suure)) valitsemise aja lõpuks saavutas Preisimaa monarhia kõrgeimal määral jõu ja võimsuse, millist ta üldse võis saavutada. Kuid peale seda aega see langes pidurdamatult, nii et meie ajal oleks piisanud ühest sõjakäigust, et täielikult oleks hävinud terve sajandi jooksul loodud töö ning vahvuse viljad. Sellises jõuetuse ja kurnatuse seisundis, millises Preisimaa asus käesoleval ajal, ei ole temal teist lootust oma eksistentsi säilitamiseks ja oma kaotuste järkjärguliseks parandamiseks, kui loota Venemaa ja Prantsusmaa sõprusele“. Kahe keisririigi vaheline liit ja Valitseja isiklik sõprus Preisimaa kuningaga pidid tulevikus olema viimasele kindlaks toeks. Ainult on äärmiselt hädavajalik, et kuningas täidaks kohusetundlikult oma kohustusi Prantsusmaa suhtes ja ei kutsuks oma „vana ja kallutatud poliitikaga, millisega kaua aega on silma paistnud Berliini kabinet“, esile Napoleoni õiglast rahulolematust.

Muideks, jätkab Valitseja, „ma tean, et Berliinis ja teistes kohtades, mõtlevad üpris paljud, et see liit (Venemaa ja Prantsusmaa vaheline) ei ole täiesti siiras ja kindel ja et üpris kergelt võivad teatud sündmused selle lõhkuda“. Muuseas viidatakse Varssavi Hertsogiriigi asutamisele, milline on just-kui eranditult suunatud Venemaa vastu. Krahv Lievenile tehakse ülesandeks need kahtlused kõige energilisemalt kummutada ja kui argument, saadetakse temale väljakirjutus krahv Champagny 20. oktoobri 1809.a. kirjast krahv Rumjantsevile ((Шампаньи, Румянцеву)) millisest on näha, et Napoleon eitab kategooriliselt Poola taassünnitamise kavatsust. Napoleon soovib, räägitakse selles kirjas, et sõnad: „Poola“ ja „Poolakad“ oleksid kadunud mitte ainult kõigist riiklikest kokkulepetest, vaid isegi ka ajaloost“.

Seepärast, räägib Valitseja, „ma selle veelgi suuremal alusel otsustasin usaldada oma huvid keiser Napoleoni kätte, mida vähem kuulub kahtluse alla usaldus, millist ma tunnetan sõpruses selle valitseja vastu“. Seda lauset ei tohi krahv Lieven oma suhetes Preisimaa ministritega unustada, milliseid Valitseja hulga vähem usaldab, kui kuninga isiklike tundeid.

Sellest instruksioonist on näha, et Aleksander I, juba 1810.a. alguses, suhtus täieliku usaldusega oma liitu Napoleoniga, kelle lubadusi ta veel uskus, vaatamata faktidele, millised ilmselgelt tõestasid, et pranslaste keiser täitis oma kohustusi niivõrd, kui võrd ta neid pidas sobivaks ja kooskõlas olevateks tema poliitiliste kaalutlustega. Kuid Keiser Aleksander ei pidanud võimalikuks taganeda Tilsiti kokkulepetest ja ta ei suutnud mittedoovida, et Preisimaa sundinuks teda tegema valiku Prantsusmaaga liidu ja Fridrich Wilhelmi vahelise isikliku hea sõpruse vahel. Sel Venemaa ja Prantsusmaa vahelise liidu alusele pidi krahv Lieven rajama oma teod ja kaitsma, temale pandud piirides, Preisimaa seaduslikke huve. Nii, muuseas, 17. aprilli 1810.a. telegrammis Lievenile, soovitatakse Preisimaal tungivald täita oma rahalisi kohustusi Prantsusmaa suhtes, et hoida ära uus „jaotamine“. Valitseja soovib isegi osa Preisimaa armeest laiali saata, kui ei leidu teist vahendit vajalike summade hankimiseks, et tasuda Prantsusmaale võlga. Kuid samal ajal tehakse saadikule ülesandeks kaitsta Preisimaa huve Prantsusmaa saadiku ees, kui läbirääkimised, millised on alustatud Krusemarki ((Круземаркомъ)) poolt Pariisis, tuakse üle Berliini.

Krahv Lieven võeti Preisimaa õukonna poolt erakordse armulikkusega vastu, kes veel arvestas Prantsusmaa vastasele Venemaa kaastegevusele ja kaitsele. Krahv Goltz, Preisimaa välisminister, tõestas saadikule üksikasjalikult, et Preisimaa ei ole veel võimeline Prantsusmaa suhtes täitma oma rahalisi. Ta pidi maksma Napoleonile igal kuul 4 miljonit franki, samas kui kõik Preisimaa tulud moodustavad aastas 40 miljonit. Kust kohast siis võtta 48 miljonit? Pidades silmas selliseid asjaolusid, on Preisimaa valitsus sunnitud nõustuma isegi Sileesia Napoleonile loovutamise.

Kuid kuninganna Louise ei jaganud üldsegi sellist ministrite vaadet ja ütles Lievenile, et „ta ei pea üldsegi sellise äärmise meetme võtmist vajalikuks, sest riigis on veel piisavalt vahendeid, vaid et ministrid on nõnda rumalad, et ei oska leida mitte mingeid viise, et neist raha välja võtta“ (Krahv Lieveni 3. (15.) märtsi 1810.a. telegramm.).

Ministrite M.M. Altensteini, Beyme ja Goltzi ebapädevus sundisid kuningat 1810.a. juunis neid vallandama ja Hardenbergi kantsleriks ja esimeseks ministriks nimetama. Sellest nimetamisest kuningas ja krahv Hardenberg teavitasid spetsiaalsete kirjadega Keiser Aleksanderit, lisades, et keiser Napoleon väljendas selle nimetamise suhtes oma nõusolekut. Valitseja austas isiklikult Hardenbergi ja seepärast õnnitles kuningat sellise õnnestunud valiku puhul.

Kuid paljalt Hardenbergi ametisse nimetamisest ei piisanud, et parandada Preisimaa siseasju, millise kuningas langes peale tema ja temale ustava rahva poolt austatud kuninganna Louise ootamatu surma puhul, sügavasse meeleheitesse. Hardenbergi rahanduslikud meetmed kutsusid rahvas esile nurinat, milline jõudis ka kuninga kõrvu ja tegi ta kurvaks. Järjepidamatus ja asjadesse kergemeelne suhtumine Hardenbergi iseloomus aitasid kaasa rahva hulgas rahulolematuse levimisele. Seejuures Preisimaa Prantsusmaa poolt allakugistamise oht oli paljudele preislastele sellisel määral ilmne, et moodustati parteid, millised soovisid selle hetke kiiremat saabumist, et vaid lõppeks see koormav teadmatus. Peale selle: kontinentaalne süsteem laostab täielikult Preisimaa kaubanduse, kuna Inglismaa kaupu müüakse oksjonidel alla omahinna. (Krahv Lieveni 2. (14.) detsembri 1810.a. telegramm.).

On tähelepanuväärne, et juba 1810.a. , vaatamata Venemaa valitsuse ja tema välismaal asuvate esindajate avaldusele Venemaa ja Prantsusmaa vahelise liidu tugevusest, levisid ikkagi kuuldused nende vahelisest vältimatust sõjast. Muuseas, kindral Scharnhorst ((Шарнгорстъ))veenas positiivselt krahv Lievenit, et Napoleonil on juba valmis Venemaa vastase sõja kava ja et ta ootab vaid sobivat hetke, et see ellu viia. Tuntud Preisimaa kindrali arvates Napoleon võttis oma kavva kõik Preisimaa väed ja kuningal on hädavajalik teada ette, mida ta peab tegema, kui Venemaa ja Prantsusmaa vaheline sõda muutub vältimatuks. (Krahv Lieveni 24. detsembri 1810.a. (5. jaanuar 1811.a.) telegramm.).

Krahv Lieven hakkas raporteerima alates 1811.a. algusest Napoleoni, ilmselt Venemaa vastastest, sõjalistest ettevalmistustest Saksamaal. Kindral Scharnhorst ei lakanud Venemaa saadikule tõestamast, et Napoleon soovib Preisimaad sundida ühendma oma armeed Prantsusmaa vägedega. Kuningas ise hoiatas ühel ballil, veebruaris, et Austria on reeturlik ja temaga ei saa arvestada. Parun Wrangel ((Врангель)), kuninga adjutant, ütles viimase nimel saadikule, et kuningal on positiivsed tõendid Viini kabineti reeturlikkuse suhtes ja et Venemaa ja Prantsusmaa vahelise sõja puhul, ta ei asu Venemaa poolele. (Krahv Lieveni 26. jaanuari (7. veebruari) ja 22. veebruari (6. märtsi) 1811.a. telegramm.).

Riigikantslerilt krahv Lievenile saadetud telegrammidest, mis kirjutatud 1811.a. alguses, on näha, et Keiser Aleksander I veendus lõpuks Napoleoni sõnamurdlikus teguviisis ja loobus põhjalikult Venemaa poliitika seadmisest sõltuvusse Venemaa ja Prantsusmaa vahelisest liidust. 12. märtsi 1811.a. ringkirjaga teavitatakse keiserlikke saatkondi Napoleoni sõnamurdlikust käitumisest Oldenburgi ((Ольденбургскаго)) hertsogi suhtes ja teatatakse Valitseja protestist.

Kuid Valitseja hellitas ikkagi lootust, et suhete katkestamist saab ära hoida. Kui 1811.a. mais parun Schladen ((Шладенъ)), Preisimaa saadik S-Peterburis, teatas, et tema kuningas kardab õudsalt kuuldusi eelseisvast Venemaa ja Prantsusmaa vahelisest sõjast, riigikantsler vastas temale, et Valitseja ei kavatse üldsegi Euroopas sõda taasalustada; et piiridel ettevõetud sõjaliste meetmete võtmisel on eranditult kaitse iseloom; et ta loeb liitu Prantsusmaaga mõlematele keisririikidele üpris kasulikuks ja et, lõpuks, „Tema Majesteedi suhted keiser Napoleoniga on ka tegelikult üpris intiimsed ja väga head“. (Krahv Roumiantzewi telegramm krahv Lievenile 31. maist 1811.a.).

On mõistetav, et sellised rahustavad veenmised ei saavutanud kuigivõrd oma eesmärki: Berliinis omati väga häid tõendeid mõlemate keisririikide valitsuste tegelike suhete kohta ja S-Peterburis leiti ainult vajalikuks rahustada, niivõrd kui võimalik, Preisimaa valitsust. Kuid juba jaanuaris 1811.a. teatati Peterburist krahv Lievenile, et Valitseja loeb Preisimaa kuningat oma parimaks sõbraks, kelle elulised huvid peavad teda sundima Venemaaga Prantsusmaa vastu

ühinema. Näib, et juba veebruaris oli Lievenile tehtud ülesandeks kuningale hr. Vossi ((Фоссъ)) või major Wrangeli kaudu saata, Valitseja väga salajane kiri, millises veenvate põhjendustega tõestatakse Preisimaa hädavajadust Venemaaga, mitte Prantsusmaaga ühinemiseks.

Kuid ei saa nõustumata jätta, et Preisimaa olukord Venemaa ja Prantsusmaa vahelise sõja ajal oleks olnud tõeliselt väga ohtlik. Kuivõrd Venemaa arvestas endal olevat õigus tema liidulisele abile, samavõrd aga Napoleon tunnetas endal olevat jõudu, et sundida Preisimaad asuma tema poolele. Isegi teistsuguse karastusega Preisimaa poliitika juhtidele oli nende kahe liitlase vahel valiku tegemine erakordselt keerukas. Seejuures nii kuningas, ega ka tema esimene minister ei paistnud suure otsustusvõime poolest silma. Krahv Goltz ((Гольцъ)), kellele parun Hardenberg seni jättis Välisministeeriumi juhtimise, oli, krahv Lieveni sõnade järgi, tühine inimene, kes oli oma naise alalise mõju all. Parun Hardenberg justkui üldsegi ei austanud krahv Goltzi, kuid ikkagi ta jättis tema ametikohale alles, kuna Goltz omas Prantsusmaa valitsuse silmis mõningast krediiti. Kantsler ise aga kohtus krahv Lieveniga harva, et ei tekitaks Prantsusmaa valitsuse Berliinis asuvate agentide kahtlust. Kuid ta ikkagi jõudis saadikule öelda, et ta „ei muuda kuigivõrd oma poliitikat ja jääb oma käitumisviisile truuks“. (Vt. v. Ranke. Denkwürdigkeiten des Fürsten v. Hardenberg, Bd. IV. S. 270 flg.).

Ainiti, öelnud need vähesed sõnad Venemaa saadikule, parun Hardenberg ikkagi kartis, et need jõuavad kuidagi Prantsusmaa valitsuse teadvusse. Seepärast, ta kasutas esimest juhust, et paluda krahv Lievenil mitte kellegile rääkida, isegi mitte oma ülemale, riigikantslerile, tema isiklikest tunnetest võimaliku Venemaa ja Prantsusmaa vahelise sõja suhtes. (Krahv Lieveni 17. (29) märtsi 1811. a. telegramm).

Kuid saadik pidas end pigem kohustatuks välja selgitama asendit, millise Preisimaa võtab. Salajase kohtumise ajal Preisimaa kantsleriga, krahv Lieven ütles temale järgmist: „Teil tuleb teha valik kolme otsuse vahel: kas te ühinete meiega või ühinete Prantsusmaaga. Või lõpuks ei võta mingit otsust vastu“. „See viimane otsus saab olema kõige halvem, ütles Hardenberg, katkestades minu jutu“ - kirjutab krahv Lieven. „Sellisel juhtumil, jätkas kantsler, Hesse valijavürsti saatus on meie saatus ettekuulutuseks. Ainult Venemaa pool vastab enam kuninga kasule ja ainult see valik sobib talle. Kuid seda eesmärki silmas pidades on hädavajalik, et meie vahel valitses täielik usaldus ja et me nõustuks vahendite suhtes, et see kava ei sõltuks igasugustest välistest sündmustest“. Kantsler teatas avameelselt, et Preisimaa relvastub kõvasti ja ei lase silmist ohtu, millisesse ta satub Venemaa ja Prantsusmaa vahelise sõja ajal. Venemaa suhtes ta lisan, et ta peab püüdma kindlustada oma asendit Austria suhtes ja lõpetama kiiresti Türgiga peetava sõja.

Selle tähtsa vestluse lõpus parun Hardenberg ütles Venemaa saadikule: „Te teate nüüd kuninga ja tema kabineti saladust ja selle saladuse hoidmisest sõltub riigi saatus. Kuni sellise määrani oli hädavajalik varjata meie tegelikke kavatsusi, et isegi krahv Goltz ja kogu välisministeerium ei teadnud midagi meie eesmärkidest ja nad kirjutavad meile ette täiesti vastupidiseid printsiipe“.

Sellest jutuajamisest tehtud pika ja käsitsi kirjutatud aruande lõpus kirjutab parun Lieven, et ta võtab enesele hooleks tagada Berliini kabineti õnnelik poolehoid kõigis ettevõtmistes, millistel lebab „tegeliku ettevaatuse ja mõistlikkuse pits“ . Preisimaa on Venemaale esimene Prantsusmaa vastane kaitsevall ja Preisimaa valitsuse poole kiikavad kõik parteid, mis sordiini varjus Saksamaad töötlevad. Meie aru järgi „me oleme kohustatud oma liidule ustavale rahvale, kes, tänu oma olukorrale, hangib meile suurt abi“. (Krahv Lieveni 31. märts (11 aprill) 1811. a. telegramm.).

Seejuures hakkasid Berliinis levima kuulujutud Napoleoni ettepanekutest Preisiga liidu sõlmimiseks. Kui krahv Lieven küsis, aprillis, kantslerilt ja parun Wrangelilt, kuivõrd neid kuulujutte uskuda võib, siis mõlemad eitasid, ausõna andes, mingite salajaste Prantsusmaaga peetavate läbirääkimiste eksisteerimist. Hardenberg lubas pidulikult saadikule saata kõik Prantsusmaa ettepanekud, millised tehakse. Kindral Scharnhorst, keda Lieven põhjendatult usaldas, kinnitas temale, et Prantsusmaaga ei ole veel Liidukonventsiooni sõlmitud, kuid õukonna partei, millisesse kuuluvad hr. Kökeritz, Kalkereuth, Goltz ja Witgenstein ((Кекериц, Кальерейт, Гольц, Витгенштейн)) püüab kogu jõust, et sundida kuningat heitma end täielikult Napoleoni embusse. Scharnhorsti arvates on hädavajalik sundida kuningat allkirjastama mingit akti, milline kohustaks

teda Venemaa suhtes, siis ta arvatavasti ka kohusetundlikult seda täidaks ja oleks Venemaa liitlane. (Krahv Lieveni 22. veebruaril (6. märts) ja 11. (23) aprill 1811.a. telegrammid).

Maikuu jooksul krahv Lieven üha enam veendus, et kuningas ja tema kantsler kalduvad järelandlikkusele Prantsusmaa suhtes, kuigi parun Hardenberg ei väsinud Venemaa esindaja veenmisest, et Preisimaa mitte mingil juhtumil ei lähe Venemaa vastu. Kuid ikkagi, 4. juunil, allkirjastati Preisimaa ja Prantsusmaa vaheline liidukonventsioon, millisega anti viimati mainitud riigi täielikku käsutusse kõik Preisimaa piirides asuvad sõjateed.

Parun Hardenberg ei saanud mitte-teada, nii salaja ka neid läbirääkimisi liidu-konventsiooni suhtes Prantsusmaaga ka ei peetud, et ikkagi saab krahv Lieven selle sõlmimisest teada. Seepärast, 12. juulil (uue k. j.) ta kutsub saadiku enda juurde nõupidamisele, millisel alustab Lievenile krahv Goltzi poolt krahv Hatzfeldile ((Гацфельд)), Preisimaa saadikule Pariisis, kirjutatud instruksiooni ettelugemisega. Nende instruksioonide alusel Preisimaa „näeb end sunnitud maa kasuks ja oma enda julgeolekuks, võtma täielikult Prantsusmaa poole ja temale pimesi järgnema“. Kuid parun Hardenberg lisas kohe, et krahv Goltz ei tea üldsegi kuninga tegelikke kavatsusi ja et ta jäetakse meelega veendumusele, et Preisimaa hakab olema Prantsusmaa liitlane selleks, et oleks parem Napoleoni vastaseks sõjaks ettevalmistuda. Selles, s.t. Prantsusmaaga liidu mõttes, on kirjutatud samuti telegrammid kindral Krusemarkile ((Круземарк)) Pariisi. Peale nende telegrammide ettelugemist ütles Preisimaa kantsler Lievenile, et kuningas võttis „kindla otsuse tegutseda üheskoos Keiser Aleksandriga ja et ta ei taganeks hetkekski sellest seisukohast ja et ta jääb selle juurde kogu sõprusega, milline on tal Tema Keiserliku Majesteedi suhtes ja et on sügavalt veendunud, et tema riigi hüvang ja isiklik julgeolek nõuavad nendevaheliste huvide solidaarsust“.

Selle kohtumise lõpus ütles parun Hardenberg saadikule, et nad peavad nüüdsest peale sagedamini kohtuma, kuid salaja, tehes seda suurima „ettevatlikkusega“. Mõne päeva pärast, 17. juulil, toimus uus kokkusaamine, millisel parun Hardenberg teatas, et kuningas tegi kindral Scharnhorstile ülesandeks sõita S-Peterburi, et määratleda Venemaa ja Preisimaa armeede vahelised vastastikused sõjaväelised suhted. Hardenberg ei kahelnud selles, et Scharnhorsti sõitu mõistetakse Valitseja poolt kui parimat tõestust kuninga otsustavusest olla liidus oma augustliku sõbraga.

„Kui“, - kirjutab krahv Lieven oma 11 (23) juuli 1811.a. raportis, - „senini kõigis minu telegrammides Teie kõrgeaususele ma pidevalt andsin positiivset lootust Preisimaa poolsele siirale abile, siis käesolevas telegrammis annan Teile kinnituse, milline põhineb tegelikkusel ja isiku valik, kellele tehakse ülesandeks aidata kaasa Venemaale ja Preisimaale ühine asi ja selle võidu ettevalmistamine, räägib piisavalt kuninga täieliku ustavuse ja tema piiritu usalduse kasuks sõpruses Teie Augustliku Valitseja suhtes ja tema muutumatust otsusest jääda temale ustavaks. Kindral Scharnhorst on tuntud kuningale kui üdini aus inimene, kes on põhimõtteliselt Euroopas valitseva uue süsteemi vastane, kui ustav Venemaale ja kes soovib eriti juhust, miline võiks Valitseja, keda ta teenib, vabastada ikkest, millist ta on sunnitud kannatama“. Kindral Scharnhorst soovitab samuti Venemaa ja Prantsusmaa suhetes kasutada „viivitamise süsteemi“, et anda Preisimaale sõjaks valmistumiseks rohkem aega.

Lõpuks, krahv Lieven on veendunud, et kuninga otsuse peale saata Scharnhorst Venemaale omas suurt tähtsust Venemaa valitsuse avaldus, et Prantsuse vägede poolne Preisimaa territooriumi okupeerimine liitlastena või vaenlastena, ta loeb kui *casus belli*.

Krahv Lieven oli täielikult veendunud, et Preisimaa liiduline abi on tagatud, kuid ta ei saanud ette näha, millist mõju võivad omada Napoleoni poolsed ähvardused Preisimaa kuninga lõplikule otsusele. Parun Hardenberg ei lakanud Venemaa saadikule tõestamast kogu Preisimaa olukorra ohtlikkust ja rõhus kuningale äärmisele hädavajaduse „teada täpselt ja viivitamatult tõelisi kavatsusi“ Valitsejalt Venemaa ja Prantsusmaa vahelise sõja suhtes. See oli veel seepoolest hädavajalik Berliini kabinetile, et Napoleon üha tungivamalt nõudis seletusi Preisimaa relvastumise tõeliste eesmärkide suhtes. Hardenberg vastas Prantsusmaa saadikule, et need relvastumised on esile kutsutud „teadmatusest, millises asub kuningas oma saatuse suhtes ja et parem surra relv käes, kui elada sellist rahutut elu, millist kuningas elab“. Prantsusmaa saadik tänas „avameelsuse „ eest ja mõne päeva pärast uuendas veel tungivamalt oma nõudmist relvastumise viivitamatu lõpetamise suhtes. Lõpuks, krahv Saint-Marsan ((Сень-Марсанъ)), Prantsusmaa saadik, esitas oma

relvastamise peatamise ja Prantsusmaaga formaalse liidulepingu sõlmimise suhtes ultimaatum, seda Preisimaale üpris kasulikel tingimustel. Hardenberg teatas krahv Lievenile kõigist neist faktidest ja lisis, et ei tea, millise otsuse võtab kuningas. Kui siis, rääkis ta, Preisimaa teadis hulga täpsemalt Keiser Aleksandri kavatsusi sõja suhtes, siis võinuks Prantsusmaa ettepanekud tagasi lükata, mis ka ei juhtuks. (Krahv Lieveni 16. (28.) augusti, 26. augusti (7. septembri) ja 11. (23) septembri 1811.a. telegrammid.).

Päeva pärast Preisimaa kantsler teatas saadikule, et kuningas juba väljendas nõusolekut allkirjastada Napoleoni ettepanekud, pidades silmas seda, et Keiser Aleksander ei ole ikkagi teinud temale mitte mingeid konkreetseid ettepanekuid, kuna, et arvatavasti, peab ise veel salajasi läbirääkimisi prantslaste keisriga. (Krahv Lieveni 12. (24.) septembri 1811.a. telegramm.).

Kuid sel määral, kui Preisimaa muutus järelandlikumaks, muutus Napoleon om nõudmistes üha enam ja enam jultunumaks. Nii hakkas Prantsusmaa saadik nõudma isegi Preisimaa kindluseid ehitama palgatud tööliste lahtilaskmist, keda ei saadetud koju, kuna nad olid vajalikud teisteks riiklikeks töödeks. Ta nõudis viivitamatult nende vallandamist ja kuningas pidi sellele nõudmisele kuuletuma.

Vähe veel: krahv St.-Marsan teatas avameelselt Preisimaa kantslerile, et Napoleon ei usu, et lahtirelvastumine ka tegelikult aset leiab ja seepärast tegi saadik ühele oma sekretäridest ülesandeks isiklikult veenduda erinevates Preisimaa kindlustes, kuivõrd mitterelvastamise lubadust ka täidetakse. Preisimaa minister teatas saadikule, et ta ei saa sellist Prantsusmaa sekretäri ringsõitu, millise eesmärgiks on veenuda selles, mis on kinnitatud „kuningliku sõnaga“, lubada ei saa. Kuid Prantsusmaa saadik saatis ikkagi oma sekretäri, et ta vaatleks Preisimaa kindlusi ja parun Hardenberg ise varustas ta soovituskirjadega Preisimaa kuberneridele ja kohalikele võimudele. (Krahv Lieveni 10. (22.) oktoober 1811.a. telegramm.).

Hiljem selgitati seda episoodi järgmisel viisil: enne, kui Hardenberg jõudis saata Prantsusmaa saadikule sekretäri revideerimise loa suhtes keelduva vastuse, krahv Goltz juba andis temale passi, küsimata kuninga arvamust. Siis oli juba hilja peatada passi väljastamist. Hardenberg ise 24. oktoobril kirjutas krahv Lievenile selgitab, et kuningas pidi võtma tagasi oma ringsõidu keelu, kuna krahv Saint-Marsan raporteeris Napoleonile, et sekretär, saanud loa, asus juba teele! Saadik aga ei tahtnud otsust ümber lükata. „Ma varustasin hr. Lefebure ((Лефёбюръ)) (sekretäri nimi) soovituskirjadega“, - kirjutab parun Hardenberg, - „just kui ta sooritab oma reisi kaubanduslikel eesmärkidel ja justkui kuningas soovis, et sellisel juhtumil sõjaväe kubernerid tutvustaksid teda sellega, mis on tehtud keiser Napoleoni soovi täitmiseks, et kinnitada veelgi enam usaldust“.

Suusõnaliselt andis Hardenberg veel enam üksikasjalikke selgitusi selles erakordselt huvipakkavas asjas. Seejuures ta veelkord kordas, et kuningas ikkagi loodab veel ainult üksi Keiser Aleksandri. „Kuninga toimimise viis“, - kirjutab krahv Lieven, - „kannab tema otsustamatuse pitsert, kuid mitte kuidagi ta veendumustele. Ma veenan igati teie Kõrgeausust ja ma teen seda sügava veendumuse põhjal, et kuninga tunded on täiesti kooskõlas Venemaa huvidega ja et mitte mingil juhtumil ta vabatahtlikult Prantsusmaaga ei liitu“. Ainult iseloomu nõrkus ja hirmutunne sunnivad teda alluma Napoleoni taatele. (Krahv Lieveni 10. (22) novembri 1811.a. telegramm.).

Et õiglus võidutseks, on tarvis tunnistada, et kõigis suhetes Venemaa saadikuga sellele Preisimaale ohtlikul ajal, parun Hardenberg väljendas siiramat soovi siduda oma isamaa saatuse Venemaa saatusega, mitte Prantsusmaaga. Preisimaa kantsler mitmeid kordi ise ütles saadikule ette, millisel viisil on parem kuningat mõjutada, et kinnitada tema teadvuses Venemaaga ühinemise hädavajalikkus. Nii, muuseas, oktoobri alguses, parun Hardenberg esitas Lievenile küsimuse: kui Napoleon esitab oma tingimused kuningale, kas siis saadik saaks kuningale teatada, oma valitsuse nimel, et „käesolevatel asjaoludel tihe liit Prantsusmaa ja Preisimaa vahel võib leida aset ainult Venemaa vastase rünnaku eesmärgil ja Keiser, minu Valitseja, ei saa jätta vaatamata rahutusele sellisele liidule ja mittetunnistada kui vaenulikke meedet, mis on vahetult suunatud tema vastu, ja seetõttu kuulutame sõja“.

Krahv Lieven keeldus sarnase deklaratsiooni tegemisest, kuna ei olnud selleks volitatud. Siis parun Hardenberg jälle käis uuesti tungivald peale et tungivald hädavajadusel on tarvis saada

Venemaalt mingi täpne ettepanek, millisele Preisimaa saaks toetuda Venemaa ja Prantsusmaa vahelise sõja ajal. (Krahv Lieveni 25. septembri (5. oktoobri) 1811.a. telegramm.).

Lõpuks, ainult kindral Scharnhorsti sõit S-Peterburi oli võimeline seadma sisse Venemaa ja Preisimaa vastastikused suhted enam konkreetsemalt. Keiser Aleksandri ja Preisimaa kindrali ja ta adjudandi, leitnant-kolonel ((alampolkovnik)) Schelleri ((Шеллер)) vaheliste isiklike vestluste alusel, oli Valitseja poolt isiklikult omakäeliselt koostatud väga salajase Venemaa ja Preisimaa vahelise kaitse- ja rünnakutraakti kava, millise pidi krahv Lieven pakkuma allkirjastamiseks kuningale. Ratifitseerimiseks pidid olema mõlemate Valitsejate omakäeliselt kirjutatud kirjad.

Kogu kava oli kirjutatud Valitseja poolt septembris (kuupäev ?) ja selle sisu on järgmine: Mõlemad Valitsejad soovivad rahu, kuid Napoleoni kavatsused muutuvad Tilsiti traktaatide pideva rikkumise tõttu, Oldenburgi okupeerimine, garnisonide suurendamine Preisimaa kindlustes ja pidev relvastuse suurendamine, üha enam küsitavateks. Pidades silmas neid asjaolusid, mõlemad lepingulised pooled tunnistasid võimalikuks allkirjastada akt, milline tõestanuks nende rahvastele ja kogu maailmale nende sõja ärahoidmise püüdlusi ja selle ainsaks eesmärgiks oleks neist ühele poolele kallaletungi puhul vastastikuse kaitse vahendite määratlemine.

„Mõlemad lepingulised pooled teatavad pidulikuimal viisil: 1) et neil ei ole teist eesmärki, peale mandril rahu säilitamine; 2) kui, vaatamata nende püüele seda eesmärki saavutada, neid rünnatakse, seda kas koos või eraldi... nad lubavad pidulikult minna kõigi oma jõududega üksteisele appi...; 3) igasugust tungimist ühe lepingulise riigi valdustesse või Prantsusmaa vägede Preisimaast läbi marssimist, selleks, et minna Varssavi Hertzogiriiki, loetakse nende poolt kui sõja kuulutust; 4) peale sõja algust lepingulised pooled kohustuvad relvi maha panema mitte teisiti kui üheskoos; 5) igasugune Keiser Napoleoni ettepanek, millise eesmärgiks on hävitada või ära hoida käesoleva akti täpne täitmine, lükatakse tagasi ja mitte üks lepingulistest riikidest ei varja teise eest ettepanekut, milline temale tehakse, et ta lahutada käesolevast liidust“.

Lõpuks, kui Preisimaa kuningas keeldub just esitatud liidu-konventsiooni allkirjastamisest, oli krahv Lievenile tehtud ülesandeks anda parun Hardenbergile üpris pidulik deklaratsioon, millise jõul Valitseja ei saa suhtuda ükskõikselt kuninga kavatsusele allkirjastada temale Napoleoni poolt pakutud Liiduakt, milline peab „viivitamatult rebima puruks juba ammustest aegadest S-Peterburi ja Berliini kabinetide vahelised sidemed“.

Krahv Lieven täitis temale antud ülesande ja edastas parun Hardenbergile väga salajase Liidu-traktaadi kava. Kuid selle traktaadi sõlmimist ei toimunud.

See-eest toimus S-Peterburis Venemaa ja Preisimaa vahelise sõjalise konventsiooni sõlmimine, milline tehti Venemaa ja Prantsusmaa vahelise sõja puhuks ja milline selgitas märkimisväärselt Preisimaa armee käitumist 1812.a. sõja ajal. See konventsioon oli allkirjastatud Venemaa nimel: riigikantsler ja kindral Barclay-de-Tolly ((Барклаемъ-де-Толли)) ja Preisimaa nimel kindral Scharnhorsti poolt. Vaatamata selle konventsiooni suurele tähendusele, ei olnud sellel ikkagi formaalse liidu-akti asendamise eesmärki, milline oleks pidanud, Prantsusmaaga sõja juhtumil, ühendama lahutamatu sidemetega Venemaa ja Preisimaa saatused.

*

((Saksakeelne tekst vasakus veerus.))

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. M. Preisimaa Kuningas soovivad, Euroopa käesolevas olukorras, võimalikult pika aja kestel, tunnistada Prantsusmaaga sõja vältimist, oma tegevuse esimeseks reegliks; kuid seejuures ei lase ühtki hetke mööda, mis on julgeolekuks ja vastastikuste riikide säilimiseks kasulik ja võib kaasa aidata selle eesmärgi saavutamisele, Kooskõlas sellega Kõrgeausused, kombe kohaselt, allkirjutanud, oma kõrgete Valitsejate volinikud määratlesid sõjalise konventsiooni sõlmimiseks järgneva:

§ 1.

Sõja ärahoidmiseks ei tohi juhtuda, seetõttu, sõjalises suhtes, mitte mingit vägede kogunemis sellel poolel sellistes punktides, millistes selline võiks tekitada Prantsusmaa keisril põhjendatud kartust, et teda soovitakse rünnata.

§ 2.

Samuti ei tule lugeda tegelikuks vaenulikuks tegevuseks sõjakaid väljakutseid, millised lähtuvad alamatelt ülemustelt või siis väheolulised vägede ümberpaigutused, nagu ka rektutite jne. millised võivad esineda Prantsusmaa poolel. Omal poolel on sellised üksikute isikute poolt tehtud sõjakad väljakutsed rangelt keelatud ja ülemused piirduvad sellega, et sarnastel vastastikutel juhtudel esitavad vastastikustele kõrgematele võimudele nende väarikustele vastavad kaebused. Nad raporteerivad oma ülemustele sellest viivitamatult, kui iseenesest mõistetavalt ja ka kõigest sellest, mida nad saavad teada vastase liikumistest ning korraldustest.

§ 3.

Tõeliseks vaenuliku tegevuse alguseks, peale mida peetakse sõda vältimatuks, loetakse:

- a) tegelik vaenutegevus, millise eesmärgiks on kallaletung mingile Preisimaa kuningliku või Venemaa keiserliku valduse osale;
- b) Prantsusmaa või nende liitlaste vägede märkimisväärne suurendamine Vislal;
- c) igasugune, millisel ettekäändel või headtegeval põhjusel seda ka ei tehta ja aluseid selleks ei kuulutataks, Preisimaa kuninglike valduste osa okupeerimine;

Selleks, et omada sellistest sündmustest võimalusel koheseid teateid, võetakse rakendusele kõik jõupingutused selleks, et kiiresti ja täpselt teada vastase igasugusest liikumisest, ettevalmistusest või ettevõtmisest ja mõlemad kõrged kontragendid hakkavad viivituseeta teineteisele saatma sarnaseid teateid.

§ 4.

Selleks, et kindlaks määrata juhtumi olemasolu, mida tuleb lugeda vaenuliku tegevuse alguseks, tuleb lisada T. M. Preisimaa Kuninga omakäeliselt oma kindralitele kirjutatud käsk selle kutse juurde, millisega pöörduetakse, kooskõlas alljärgnevate lausetega, Venemaa Keiserliku armee ülemjuhatajale, temale kaastegevuse osutamisest.

§ 5.

Selleks, aga, et § 3. lausetes mainitud juhtude saabumisel, kiirendada T. M. Ülevenemaalise Keisri *kõigi* sõjajõudude koostegevust, samuti nagu sel juhtumil, kui eelmises artiklis nõutavat T. M. Kuninga käsku asjaolude tõttu lisada ei saa, otsustatakse järgmist:

- a) Preisima Kuningriigi Juhtiv kindral, kelleks on käesoleval ajal Marienverderis kindral-major Jork ((?)), astub viivitamatult kirjavahetusse Venemaa Keiserliku armee paremat tiiba juhtiva kindraliga, kelleks on käesoleval ajal kindral krahv Witgenstein ((Витгенштейнъ)) ja teavitab teda kõigist sündmustest Vislal ja Oderil, samuti kõiget, mida ta võib saada teada Danzigist ja Varssavi Hertsogiriigis. Selleks kindral krahv Witgenstein asutas oma peakorteris Gnde-s ((Шавле, Šiauliai – linn Leedus)), Vorvandi lähedal, oma diviisi koondumispaigas, ettekäändel, et tema viibimine Riias ei ole sel aastaajal, mil igasugune oht temale pandud ranniku kaitsele on kõrvaldatud, vajalik.

See kirjavahetus, seni kuni ei saabu mingid äärmuslikud asjaolud, tehakse Memelis asuva kuningliku posti-direktori Mülleri vahendusel, kellele kindral Jork hakkab toimetama oma kirju ümbrikutes ja tema juurest nad saadetakse edasi võimalikult kindlal viisil, milline määratletakse

kindlaks, saadetakse otse kindral krahv Witgensteinile või siis Venema Keiserlikule majorile Wrangelile Polangenisse.

Erakordsetel ja äärmistel juhtudel kindral Jork saadab osava ja kindla ohvitseri otseteed Tilsiti ja Tauerrogeni kaudu Roscian või Šiauliaisse, vahetult krahv Witgensteinile. Lõpuks see kindral Jork saab Riigikantslerilt mõned passi blangid, et saaks takistamatult minna Keiserlikesse valdustesse.

b) Sellisteks erakordseteks ja äärmisteks juhtudeks peab lugema:

1. Kõik sündmused Vislal, millised § 3. jõul moodustavad tegeliku vaenulike sõjaliste tegevuste alguse ja kui seepärast T. M. Kuninga eelnev teavitamine osutub osalt võimatuks, osalt aga tekitanuks sellel poolel võetavatele meetmetele väga kahjuliku venitamise.

2. Kõik sellised sündmused Oderil, millistest kindral Jork saab tõesed sõnumid kuningliku käsu kaudu või sellest sõltumatult, sellistel asjaoludest, millised tõestavad, et T. Kuninglik Majesteet, antud asjaolude jõul, ei saanud sellist käsku saata.

c) Kohe kui kindral krahv Wittenstein saab teavitatud eelmainitud sündmustest, ta koondab kindlaksmääratud punktis korpuse, milline, kooskõlas alljärgnevate lausetega, peab tegema koostööd Köningsbergi kaitsel ja suunama selle liikumist asjaoludele vastavalt.

d) Üheaegselt sellega ta teavitab kõiki piirile lähemal asuvate diviiside ja üldse kõiki ülemaid, kelle kiireim teavitamine võib anda kasu meetmete võtmise kiirusele, *otse-teel*; ja need saavad käsu sellise teavitamise tulemusel, ilma edaspidiseid korraldusi saamata, koondades kiireimal viisil nendele allutatud väed.

§ 6.

Nii, nagu Venemaa Keiserliku armee tegevus, sõja puhkedes, võib otsesel viisil olla suunatud vaid selle vastu, mida võetab ette vaenlane oma sõjajõududega Vislal ja üldse Poolas; need operatsioonid, hakkavad arvatavasti olema suunatud tugevalt kindlustatud Danzigi ja Thornist sõjalises suhtes hästi varustatud Köningsbergi vastu, siis T. M. Keiser käseb Venemaa armee paremal tiival hoida korpust, milline koosneb 12 pataljonist, 8 eskadronist ja 2 kasaka-polgust vastava suurtükiväega sellises valmiduses, et ta võiks ületada piiri Taurogi ((Taurage – linn Leedus)) ja Tilsiti ((linn Ida Preisimaal)) vahelt 5 päeva jooksul, et tegutseda kooskõlas ning ühiselt Preisimaa provintsis asuvate T. M. Kuninga vägedega.

§ 7.

Selle ühendatud korpuse ülemjuhatajaks saab kuninglik prints, kelle peab nimetama T. M. Kuningas Preisimaa Kuningriigi enda kindral-kuberneriks ja sellisel juhtumil Venemaa Keiserlikud väed hakkavad asuma vastava järgu kindrali juhtimise all, kelle T. M. Keiser selleks oma suval nimetab. Kui aga kuningliku printsi nimetamist, vaenutegevuse alguses, ei ole veel toimunud, või seda üldse ei nimetata, siis ühendatud korpust hakkab käsutama Venemaa Keiserlik kindral krahv Witgenstein ja temale alluv kindral-major Jork hakkab käsutama Preisimaa kuninglikke vägesid. Mõlematel juhtudel selle korpuse ülemjuhataja allub kindralile, kes käsutab kogu Venemaa Keiserlikku armeed, koos kõigi Preisimaa kuninglike vägedega, kes hakkavad asuma, sõja kestel, vabas ühenduses kahe ülalmainitud brigaadiga või siis mingi teise Venemaa vägede üksusega.

§ 8.

T. Keiserlik Majesteet soovib, peale nende eelnevalt võetavate meetmete, teha veel Kõige kõrgema laevastikule sellised korraldused, et sõja puhkedes kindlaksmääratud arv relvastatud laevu, millised nimetatakse Memeli, Pillau ja Kolbergi vahelise laevasõidu tagamiseks, samuti ka selleks, et valitseda Frischen-Haffi üle, oleksid pandud välja sel eesmärgil kõige lähimal ajal.

§ 9.

T. M. Preisimaa Kuningas soovib, omaltpoolt, seada vaenlase võimalikule teele, alates Visla jõest, takistused, rajades jõgedele ja teedele, Danzigi ja Thorni suunas, eriti aga Passarge ja Frischingi juures, erisugused väikesed ehitustööd, sellised, millised on tarvis Visla ülepääsude hävitamiseks, et kergendada Venemaa Keiserlikele vägedele koondumist ja sõjakäiguks esimeste korralduste tegemist.

§ 10.

T. K. Majesteet kavatses edasi, sel samal eesmärgil, võtta selliseid meetmeid Königsbergi suhtes, milliseid jõud ootamatu kallaletungi puhul nõnda tähtsa punkti vastu võimalikult pikaks ajaks oleksid varustatud.

§ 11.

Lõpuks, mõlemad kõrged Valitsejad otsustasid, seni kuni kestab Prantsusmaa relvastumine, salaja suurendada, kindlustada ja varustada nende sõjajõud nende riikide sees.

§ 12.

Vaatamata sellele, et sõja pidamise süsteem, millisest tahetakse kinni pidada, on määratletud ja selle vaimus, on korraldatud armee jaotamine ja üldistes joontes, operatsiooniplaan, sellegipoolest, nii nagu soovitakse oodata ära kallaletung, saab võimalikuks otsustada miskit lähemat operatsioonide, selle sõna otseses mõttes, suhtes, mitte enne seda aega, kui ilmub võimalus piisavalt käsitleda vaenlase ohtu kallaletungi suhtes. Kuid, muidugi ka jõudude käesolevas olukorras ja kui Keiserliku Venemaa ning Preisimaa Kuninglikes jõududes võib määratleda, millised liikumised ja meetmed peavad olema võetud mõlemate armeede poolt, kui vaid sõda muutub vältimatuks, et, ühest küljest, kindlustada end üksikute ebaedude eest, teisest küljest – muuta vaenlase pealetungimine võimalikult raskeks ja saavutada selle kaudu, nii kauaks kui võimalik, ülekaal tema sõjajõudude üle ja et olla võimeline, pikemaks ajaks ette, korraldada alused lähimateks operatsioonideks.

§ 13.

Jõud, millise T. M. Keiser võiv koheselt välja panna, koosnevad, ilma igasuguste piiranguteta, 17 täielikust diviisist. ((Venemaal elas 1802.a. 38,1 milj. inimest, kuid 1825.a. juba 52,3 miljonit. Seda peale 1812.a. sõda.!!!! KL.)) Sellest arvust 6 diviisi hakkavad asuma sellisel kaugusel piirist, et käsku saades hakkavad liikuma, võivad ületada piiri, hiljemalt 8 päeval, peale 3 kuni 4 päevalist kogunemist. Ülejäänud diviisid on paigutatud kaugemale; nende kogunemiseks ja piirini liikumiseks on tarvis 3 kuni 4 nädalat. Jõud, milliseid omab oma käsutuses T. M. Preisimaa Kuningas täielikus rännakuvalmiduses, ületavad 80.000, kaasaarvatud kindlustele vajalikud garnisonid ((Elanikke oli u. 5.milj.in.?!)). Sellest arvust asuvad 10.000 inimest asuvad Oderi äärsetes markides ((piiri äärsetes maakondades)); 20.000 Sileesias; 20.000 Kolbergis ja 14.000 Preisimaal. Ülejäänud on paigutatud kindlustesse, erandiks 6.000 inimest, kes asuvad, töolistena Pillaus, kuid kes lühikese aja jooksul võivad olla täiesti valmis rivvi astumiseks, nii nagu nad kõik on hästi väljaõpetatud inimesed.

§ 14.

T. M. Keiser ja T. M. Kuningas on üksmeelel üldse hädavajalikkuses, et Venemaa väed, kui vaid sõda muutub vältimatuks, asuksid võimalikult kiiresti sõjakäigule ja kui võimalik, püüaksid jõuda Vislani varem, kui vaenlane jõuab sellel kindlustada ülekaalukateks jõududeks. Nii nagu eksisteerivates tingimustes on see soodsaim sündmus, millise saavutamist võib väljaarvestada, siis

oleks olnud tulutu hellitada end edaspidiste suurte tulemustega. Kuid in iseenesest mõistetav, et kui, ettenägematute asjaolude tulemusel, vaenlase vastased operatsioonid, sõjapidamiseks võetud süsteemi vaimus, võinuks kasuga viia kaugemale, siis see peab ka tingimata tehtud saama. Muu vastuvõetud süsteemi tõlgendamine näidanuks, et ta jäi arusaamatuks.

Omalt poolt, Preisimaa armee püüab seda, et tema erinevad korpused, varjunud oma kindlustes ja kindlustatud laagrites, oleksid igati varustatud ja pidaksid kaitse iseloomulist tegevust, mida rakendaksid suurima aktiivsusega, seadnuks vaenlase pealetungi tõkestamiseks Vislale igasuguseid takistusi.

§ 15.

Kuid T. M. Kuningas soovib eriti, et kohe kui saabuval tingimused, millised on nähtud ette §§ 3, 4 ja 5 ning ettevalmistatud 12 pataljonist, 8 eskadronist ja 2 kasakapolgust koosnev korpus liigub üle piiri, kui sellise, olenevalt asjaoludest, liiguks Pregeli või Köningsbergi ja koos Preisimaa korpusega võtaksid Preisimaa provintsid ette igasuguseid manöövreid, millistega oleks kõige paremini saavutatud selles punktis – Köningsbergi kaitse eesmärk.

§ 16.

Samal ajal T. M. Keiser soovib, et 5 teist diviisi, millised asetsevad piiri lähedal, nende kogunemisel, liiguksid Varssavi Hertsogiriiki, kus nad – sel määral, nagu vaenlane hakkab saatma vägesid täitma oma eesmärgi, Köningsbergi peale – rohkem või vähem, kuid igal juhul hakkavad oluliselt teda ületama.

§ 17.

Juhtumil, kui vaenlane, vastupidiselt kõigile ootustele, ei pöördu Köningsbergi suunas ja Danzigi garnisoni korpus suundub Varssavi Hertsogiriiki, siis Vene-Preisi ühendatud korpus, kattes ettenähtud viisil Köningsbergi Danzigi jäänud garnisoni poolt, läheneb Venemaa Keiserliku armee paremale tiivale ja hakkab tegutsema üheskoos temaga.

§ 18.

T. M. Preisimaa Kuningas soovib, et vaenlase jõule, seni kuni see ei hakka liiga tugevalt ründama tema vägesid Preisimaal, osutaks Danzigi kindral Jorki brigaad teel kõikvõimalikku vastupanu ja samal ajal temaga kindral Stutterheimi brigaad astuks selle jõu vastu, milline hakkab lähenema Thorni suunast; sellisel viisil hakatakse kergendada nii sidet nende kahe brigaadi vahel, kui ka ülalpool mainitud Venemaa abikorpuse saabumist. On mõistetav, et kõikide vägede, millised moodustavad selle korpuse, toidlustamine kogu selle aja kestel kuni ta asub Preisimaa vägedega liidetuna, hakkab lasuma Preisimaa varustajatel samasugusel viisil, nagu seda tehti eelmise sõja ajal.

§ 19.

Mis aga puudutab T. M. Kuninga ülejäänud vägesid, siis neist need, millised asuvad markides ja võivad forseeritud marsil liikuda Frenenvaldesse või 24 tunniga Frankfurti, jõuda sealsete ülekäigukohtadesse Oderil, peavad, kui see on võimalik, taanduma Graudensi. Kui see ei õnnestu, siis, kui see on võimalik siis nad eemalduvad Kolbergi; aga kui ka see osutub võimatuks, siis nad lähevad Sileesiasse, kus nende juuresolek, on kahtlusetu, vähem kasulik, kuid see eest sellel teel hakkab nende liikumine olema arvatavasti ohutum. Selle suhtes ei saa varem kindlat otsust ette teha, pidades silmas Stettini tugevat garnisoni, suurt vägede hulka Meklenburgis ja Sareni ((saksoonlaste)) sõjakäigule minekut: hakkab otsus sõltuma ainult vaenlase esimestest liikumistest.

§ 20.

Seepärast erinevate Preisimaa korpuste, millised asuvad riigi seisundi tõttu isoleerituna, siis edasised tegevused muudetakse ära, sõltuvalt sellest, kas üks või teine neist tugevdatakse markidest pärit vägedega. Kui ühinemine Vislal õnnestub, siis selle kaudu suureneb peamise armee jõud; vaenlane peab siis rohkem koonduma, et olla võimeline tema vastu seista ja diversioonid, milliseid peavad tegema teised korpused, saavad oma tegevuses eelise. Kui aga need väed jõuavad Kolbergi, siis sealne korpus kasvab aukartust vääriva jõuni ja võib, olenevalt asjaoludest, kõige jõulisemal viisil tegutseda vaenlase vasaku tiiva vastu ja raskendama tema pealetungi Vislale. Seetõttu otsustatakse, et see korpus ei eemaldu enne Kolbergi juures asuvasse kindlustatud laagrisse, kui ta on selleks sunnitud ülekaaluka jõu poolt. Lõpuks, kui nendele vägedele ei jää mingit teist vaba teed, peale Sileesiasse mineku, siis kuigi antud hetkel tegevus pealetungiva vaenlase vastu, tema tiival diversioonide ((tegevus vastase tähelepanu endale tõmbamise eesmärgil, et rinde teiste lõikude koormust vähendada. KL.)) vahendusel nõrgendamine; kuid Sileesia rohkearvulise elanikkonna puhul, suure hulga rakendamata sõjajõu olemasolul, milline on täielikult ettevalmistatud ja kõrge moraaliga, elavdades sealseid elanikke, võib varsti panna välja iseseisva Sileesia armee, milline hakkab olema ülimal määral ohtlik vaenlasele tema paremal tiival.

§ 21.

Seni käsitleb T. M. Preisimaa Kuningas võimalust jääda Berliini, seadmata ohtu oma Kõige kõrgemat isikut ja kuninglikku perekonda, hakkab, kahtlemata, viibima samuti oma residentsis. Kuid kui Prantsusmaa ja ta liitlaste väed hakkavad seda ümber piirama ja üha tihedamalt blokeerima, siis oleks üpris soovitatav, et T. Kuninglik M. otsustaks valida teise asupaiga. See meede vastab täielikult nendele avaldustele, millised olid tehtud Prantsusmaa ministritele, kui Berliini lähedal ilmnemise ähvardavad liikumised.

S-Peterburg, 5. (17.) oktoober 1811.a.

(L.S.)Graf Nicolai	(L.S.)Barclai de Tolli,	(M.П.) Графъ Николай	(M.П.)Барклай де-Толли
von Romansoff,	Rus. Kaiserl.	Румянцевъ, Российский	Российский
Rus. Kaiserl.	General der	Императорский	Императорский
Reichskansler.	Infanterie.	Государственный	Генераль отъ
(L.S.) Scharnhorst		Канцлеръ.	инфантерии.
Königl. Preus. Generalstads		(M.П.)Шарнгорсть,	
und Ingenieur-Corps, Ritter		Королевский	
		Прусский генераль-	
		майоръ, начальникъ	
		генеральнаго штаба и	
		корпуса инженеровъ,	
		кавалеръ и пр.	

Nr. 253.

1812.a. 9. (21.) märts. Weimar-Eisenachiga sõlmitud vastastikuste alamate poolt väljaveetatavalt varadelt tollimaksu tühistamise konventsioon. (П. С. 3. № 25.026).

((F. Martensi kommentaar.))

Alljärgneva akti eesmärgiks oli tühistada alaliseks kurikuulsad maksud, milliseid võeti nimetuse all: „droit de deduction“ varadelt, milliseid viidi välismaalaste poolt välismaale. Neid makse võeti eriti omandilt, millise said välismaalased pärandusena, seda nii seaduse alusel, kui ka testamendi järgi ning mis veeti nende poolt välismaale.

Käesoleva sajandi alguse sõlmis Venemaa valitsus välisriikidega mõned sarnased aktid, et võrdsustada, niivõrd kui võimalik, välismaal viibivate Venemaa alamate olukorda, kohalike kodanike asendiga tsiviilõigusrikkumiste valdkonnas.

Weimar-Eisenachi hertsogiga, kes asus eriti lähedastes suhetes Keiser Aleksandriga, korraldati selles asjas kokkulepe üpris kiiresti ja vastastikustele alamatele tagati täielik võrdõiguslikkus oma vallas- ja kinnisvara valdamise ja üleandmise tingimustes.

*

Tema Püha ja lahutamatu Kolmainsuse nimel.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. K. Saxe-Weimari ja Eisenachi valitsev hertsog, soovides vastastikuselt parandada ja soodustada suhteid ja vaba kaubandust nende vastastikuste alamate vahel, aga seejuures ka kaotada selle kavatsuse vastased maksud, milliseid võetakse senini mõlemates riikides ühest riigist teise välja viidavatelt varadelt ja päranditelt, varustasid sel eesmärgil volitustega, aga nimelt:

T. M. Ülevenemaaline Keiser hr. Canicoffi ((Ханыкова)), oma kindral-leitnanti, erakorralise saadiku ja täievolilise ministri T. M. Saksoonia Kuninga ja Varssavi hertsogi juures, ordenite: Püha Anna I klassi ja Püha Vladimiri suure risti 2. järgu jt kavaler.

Aga T. Pühadus Saksoonia-Weimari ((Saxe-Weymari)) ja Eisenachi valitsev hertsog, hr. Verlohreni ((Ферлорена)), T. K. Saxe kuninga ja Weimari õukonna asjur Dresdenis.

Kes, peale vastastike volikirjade vahetamist, leppisid kokku alljärgnevates artiklites:

Artikkel I.

Tänasest alates ei hakata võtma makse või maha arvestama raha neilt vallas- või kinnisvaradelt, millised kuuluvad ühe, mõlematest Valitsejate alamlusse, kes lugedes selle konventsiooni ratifitseerimiskirjade vahetamise päevast, asuvad või on üleviidavad teise valdusesse.

Artikkel II.

Eelnevas artiklis nimetatud tähtajast peale vabastatakse ja jäetakse välja igasugustest rahade või maksude mahaarvamistest väljaveo eest kõik suguvõsa või päritavad varad, millised T. K. Majesteedi valdustes võivad kuuluda Tema Hiilguse alamatele ja vastupidi.

Artikkel III.

Muus osas jäävad alles maksud, millised iga riigi seaduste järgi võetakse varalt mingil teisel põhjendusel, aga mitte nende väljaveo eest, millised on üldse need maksud, milliseid on kohustatud maksma T. K. Majesteedi ja Tema Hiilguse alamad nende vastastikustes riikides.

Artikkel IV.

See konventsioon ratifitseeritakse ja ratifitseerimiskirjad vahetatakse võimalikult lühikese tähtaja pärast.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Dresdenis, 9. (21) märtsil 1812.a.

(L.S.)Basile Canicoff.

(M.П.)Василий Ханыковъ.

(L.S.)Henri Louis

(M.П.)Гейнрихъ Лудвигъ

Verlohren.

Ферлоренъ.

See on ratifitseeritud T. K. Majesteedi poolt S-Peterburis 9. aprillil 1812.a.

Nr. 254.

1812.a. 18. (30.) detsember. Kokkulepe, milline on sõlmitud Preisimaa kindral Yorkiga Preisimaa armee neutraalsuse suhtes.

((F. Martensi kommentaar.))

Peale seda, kui krahv Lieven saatis parun Hardenbergile Liidu suhtes tehtud Venemaa ettepanekud, ta sai teada, et kuningas väljendas selle puhul „erakorralist rõõmu“ ja täieliku nende arvesse võtmise nõusolekut. Kuid Hardenberg hoidis süsteemselt eemale koostumisest Venemaa saadikuga, kuna ta kartis kutsuda esile Prantsusmaa saadiku kahtlustamist, kellega oli alustatud Liidutraktaadi sõlmimiseks läbirääkimiste pidamine. Ainuti Lieven oli ikkagi veendunud, et kuningas sõlmib liidu Prantsusmaaga, mitte Venemaaga. Kui lõpuks Lievenil õnnestus viibida Preisimaa kantsleri juures 5. (17) novembril 1811.a. peetud kauakestnud koosolekul, ta ei saanud tähelepanematta jätta seda, et kuningas vaevu otsustaks Venemaa ettepanekuid allkirjastada. Hartenberg veenas saadikut, et kõik tema põhjendused Venemaaga Liidu kasuks on vankumatud ja moodustavad tema „isikliku arvamuse, vaid et kuningas oletab, et igasugune leping, millise ta käesoleval hetkel Venemaaga sõlmib, loetakse sõja kuulutamise aiendiks ja ettekäändeks, et teda troonilt tõugata“. Siis krahv Lieven hüüatas: tähendab, kuningas muutis täiesti oma vaateid Venemaaga sõlmitava Liidu suhtes! - Ei, vaidles vastu kantsler, - kuningal on ainult raske mingit otsust vastu võtta ja seepärast „ta otsib põhjendusi selleks, et säilitada ebamäärasuse seisundit, millises ta asub ja , näiteks, ta ei loe end kohustatuks traktaati allkirjastama (Venemaaga), kuna alates juulist, kui ta kuulutas end sellise allkirjastamiseks valmis olevaks, enne oktoobrikuud“, ei täheldanud Venemaa valitsus Liidulepingu sõlmimise soovi.

Lõpuks andis parun Hardenberg krahv Lievenile nõu kirjutada temale kiri, milles on kõikide kartuste ja vastuväidete suhtes, millised kuningat valdavad, vastu esitatud faktid. Hardenberg lubas sellisest kirjast temale raporteerida.

Saadik kirjutas 9. (21) novembril kirja ja püüdis selles kummutada kõik kuninga kahtlused. Muuseas ta märkis, et kui Napoleon saab teada sõjalõise konventsiooni, milline on allkirjastatud kindral Scharnhorsti poolt S-Peterburis, sõlmimisest, siis sellest piisab, et kutsuda esile Preisimaa vastane viha. Seepärast on selle riigi huvides kindlustada endale formaalse Liiduaktiga Prantsusmaa poolse kallaletungi juhtumil, kogu Venemaa abi. (Krahv Lieveni 10. (22) novembri 1811.a. telegramm.).

Saabus 1812.a. ja Preisimaa olukord Venemaa ja Prantsusmaa vahelise sõja puhuks jäi ikka veel ebamääraseks. Preisimaa kabinet ei allkirjastanud Venemaa ettepanekuid ja samal ajal, venitas

Prantsusmaaga sõlmitavaid läbirääkimisi. Jaanuaris 1812 a. Preisimaa valitsus otsustas kahe meetme kasuks: esiteks, ta edastas krahv St.-Marsanile oma Prantsusmaaga sõlmitava Liidulepingu vastu-kava ja teiseks, kuningas saatis S-Peterburi, erakorralise ülesandega, kolonel Knesebecki. Prantsusmaa saadik, lugenud läbi Preisimaa vastu-kava, märkas, et saadab hea meelega ta Pariisi oma lepingut sõlmima, kuid, et ta on isiklikult veendunud, et kaheteistkümnepäevaste tunni pärast peale selle Napoleoni poolset läbilugemist, ta saab viivaitamatult Berliinist ärasõidu käsu. (Krahv Lieveni 13. (25.) jaanuari 1812.a. telegramm.).

Selline Berliini õukonna juures asuva Napoleoni esindaja otsustava tegevuse viis pidi kiirendama Prantsusmaa ja Preisimaa vahelise Liidulepingu sõlmimist. Ja tõesti, 24. veebruaril 1812.a. see leping allkirjastati ja pool Preisimaa armeest läks Prantsusmaa suure armee koosseisu, milline oli Napoleoni poolt Venemaa vastu kokku pandud.

Preisimaa ja Venemaa suhted jäid veel pikaks ajaks ebamääraseks ja isegi Prantsusmaaga sõlmitud Liidu sõlmimine ei saanud Preisimaa kuningat lootusest, et võib olla sõda ikkagi ei puhke, ilma jätta, ja tema väed ei hakka olema sunnitud minema tema südamesõbra ja vana liitlase, Keiser Aleksandri armee vastu.

Kolonel Knesebeck oli kuninga poolt valitud, et veel kord veenda Keiser Aleksandrit sõja puhkemist ära hoidma.

Krahv Lievenil ei olnud raske Knesebecki missiooni ja kuninga rahu säilitamise lootuse kasutust tõestada. Tema arvates, kutsus Preisimaa ise selle sõja esile, millist ta kardab, sest et nüüd Napoleon teab, et Preisimaa väed ühendatakse tema armeedega ja „Venemaa võib selles sõjas kannatada, kuid Preisimaa hukub selles möödapääsmatult. Venemaa jääb kõige õnnetumatel juhtudel ilma mõnest provintsist, kuid tema võimsust arvatavasti ei hävitata, samas kui Preisimaa, kahtluset, lakkab eksisteerimast, kuna Prantsusmaa ei saa kunagi pidada kuningat oma siiraks liitlaseks“.

Kuulanud ära need Venemaa saadiku sõnad, muutis Hardenberg ootamatult oma tooni ja ütles, et kuni selle ajani ta rääkis kui ametlik inimene, „aga et ta oma südames“, kirjutab krahv Lieven, „jagab täielikult minu arvamust ja et ma tean tema tundeid ja märkmeid, milliseid ta andis minule lugeda, ja et ta peale seda andis veel teise, hulga tugevamalt mõista, kuid see ei avaldanud mitte mingit muljet kuninga mõistusele, millist käesoleval ajal juhib vaid hirm“.

„Ma näen ette“, - lisas parun Hardenberg, - „et kuningat hülgavad kõik ausalt mõtlejad ja et ta ümbritsetakse vaid inimeste poolt, kes on end müünud ja ustavad Prantsusmaale. Mina ka jätaks ta maha, kuid kui kuninganna oli surivoodis, ma lubasin teda mitte maha jätta. Ainiti, selline olukord ei saa jätkuda, kuna leitakse kasuliku olevat ka mind kõrvaldada ja võib-olla üpris varsti sunnitakse mind Teie juures varjupaika otsima ja ma loodan, et Te ei ütle minule sellest ära, tundes minu printsipi ja tundeid“. (Krahv Lieveni 20. jaanuari (1. veebruari) 1812.a. telegramm.).

Järgmisel päeval peale seda tähelepanuväärset jutuaajamist Preisimaa kantsleriga külastas saadikut kolonel Knebeck, kes välejnaldas järgnevate sõnadega oma vaate Preisimaa olukorrale. „Ma kunagi ei jaganud, - ütles ta, - inimeste arvamust, kes oletasid, et Preisimaa on võimeline osutama Prantsusmaale vähimatki vastupanu. Mina, vastupidiselt, olen niivõrd veendunud oma kodumaa jõuetuses, et piisaks keiser Napoleoni käsust, et, minnes läbi Preisimaa, see alistada. Minule näib, et asjade seisukord on täiesti selline, nii nagu ka 1806 ja 1809 aastatel. Preisimaa ja Austria ei hoidnud üldsegi sõda ära ja mõlemad sõjad osutusid neile hukatuslikeks. Mina oleks olnud väga õnnelik, kui saanuks S-Peterburi veenda, et parem on sõda peatada ja oodata enam soodsat hetke“.

Peale seda juttu krahv Lieven vastas „kõige kindlamal toonil, et ta peab tema saatkonda S-Peterburis täiesti liigseks, kui ta siia suundub ainult sõja ärahoidmise eesmärgil; et ta lähtub täiesti valedest alustest, oletades, et me soovime sõda ja et ta laseb täiesti silmist selle, mida me kõik tegime, et see ära hoida; et mitte üldse Venemaa käitumine, vaid hoopis Preisimaa kutsus esile sõja, nii nagu ta, andes järele keiser Napoleoni tahtele, annab talle sõjapidamise vahendid uute kasudega, ja et seepärast tema saatkond hulga enam võimeline viima otse vastupidistele tulemustele, milliseid nad ootavad ja et hiljemalt kahe kuu pärast tulevad ilmsiks tema missiooni tulemused“.

On arusaadav, et Knesebeck ei jäänud eriti rahule oma visiidiga Venemaa saadiku juurde ja ta enam temaga enne Venemaale sõitu, temale pandud ülesandetei rääkinud.

Seejuures krahv Lievenil õnnestus saada tõeseid andmeid Napoleoni poolt Preisimaa kuningale pakutud Liidulepingu sisu kohta. Selle alusel, Preisimaa armee pidi olema jaotatud sellisel viisil, et muutuks ohutuks; Prantsusmaa vägedele tagatakse läbipääs Preisimaa territooriumist ja neid peetakse ülal Preisimaal rekvireerimise teel ja lõpuks, kõik sõjaväe varud ja lahingumoon, milline on kogutud Preisimaa kindlustesse, antakse prantslaste täielikku käsutusse. (Krahv Lieveni 20. jaanuari (1. veebruari) telegramm.).

Lõpuks, krahv Lieven jutustab, millisel viisil toimus selline järsk pööre Fridrich-Wilhelm III mõtetes. 1811.a. juulis, oli kuningas valmis oma saatuse ühendama Venemaa saatusega. Kindral Scharnhorst saadeti oma Valitseja ettepanekutega S-Peterburgi, kes oli veendunud, et Venemaa, vastastikulisusest teatab, et Preisimaale kalaletungimise juhtumil ta kiirustab kõigi oma jõududega temale appi. Scharnost viis tagasi ainult sõjalise konventsiooni, millist kuningas pidas ebapiisavaks. Sellistel asjaoludel otsustas kuningas vastu võtta Prantsusmaa enam kindlaksmääratud ettepanekud.

Käesoleval ajal, raporteerib krahv Lieven 1812.a. jaanuari lõpus, kuningas ei oma endist usaldust nii parun Hardenbergi kui kindral Scharnhorsti aga ka Gneisenau ja Boyeni suhtes. Täieliku võidu said Ancillon ja Knesebeck, kellest esimene oli oma valitsuse ja Prantsusmaa saadiku vahelistel läbirääkimistel salavahendaja.

Märtsikuu alguses saabus Berliini Krusemarcki poolt Pariisist saadetud kuller, kaasas allkirjastatud Liiduleping ja uudised sellisest sündmusest levisid viivitamatult üle kogu linna. Kuningas ise oli selliste sündmuste arenguga rahul ja ta saatis Venemaa saadiku juurde oma adjudandi, major Wrangeli, et ta teataks kuninga nimel, „Preisimaa sõlmis Prantsusmaaga konventsiooni, eranditult selle maa eksteerimise eesmärgil ja et määratleda Prantsusmaa läbimine, vaid et ta ei sisalda selles miskit vaenulikku Venemaa vastu, kuna kuningas püüdis selle sellise tähenduse kõrvaldada“. Krahv Lieven tänas kuningat avameelsuse eest, kuid lisas, et juba kogu Berliin teab Prantsusmaaga Liidutraktaadi sõlmimisest. „Nüüd, - lisas ta, - on kuninga saatust otsustatud!“ (20. veebruari (3. märtsi) 1812 a. telegramm).

On mõistetav, et pidades silmas just äsja esitatud asjaolusid pidi Knesebecki saatkond S-Peterburis lõppeda täieliku ebaeduga. Sellest annab tunnistust Valitseja 22 veebruari 1812.a. omakäeline kiri, millise viis Berliini Knesebeck. Teie Majesteet, räägib Valitseja kuningale selles kirjas, pidanuks veenduma, „kuivõrd kauge ma olen sõja tahtmise soovist ja kuivõrd on minu poolt ammendatud kõik vahendid, et seda ära hoida. Isegi käesoleval hetkel ma otsustasin kindlalt, et ei alusta seda. Sellest Teie Majesteet võib näha, kuivõrd minu kavatsused on kooskõlas Teie kavatsustega ja kui, õnnetuseks, algab sõda, siis seda vaid sellepärast, et keiser Napoleon nõnda otsustas“. Kuid, mis ka ei juhtuks, lõpetab oma kirja Valitseja, „minu sõprus Teie Majesteedi suhtes seisab kõrgemal kõigist sündmustest ja lõpeb ainult koos minu eluga“.

Nagu see Keiser Aleksandri kiri kui ka Knesebecki aruanne tema saatkonnast S-Peterburist pidid avaldama Preisimaa Kuningale üpris masendavat muljet. Ta pidi jätma viimase lootuse rahu säilitamise suhtes ja ta ei saanud enesele ütlemata jätta, et tema teguviis oma sõbra suhtes peab viima mõningase jahtumiseni ja muuta ära nende endised sõbralikud suhted. Teisest küljest, Preisimaa armee vältimatu osalus Venemaa vastases sõjas pidi siduma Preisimaa saatuse Euroopa rahvaste rõhujaga üldse ja Preisimaa rahva konkreetsemalt. Kuningas ei suutnud ette näha selle olematu sõja käiku, kuid kui Napoleon saab Venemaal lüüa, siis tema liitlasväed ja kogu Preisimaa peavad jagama võidetud saatust. Kuid eriti valus oli Preisimaa kuningale mõte sellest, et Tema sõbralikele suhetel Keiser Aleksandrile antake tema osavõtuga Napoleoni Venemaa vastases sõjas tunnetatav löök.

Need kurvastavad mõtted tulevad ilmselt esile kuninga 19. (31.) märtsi 1812.a. pikas kirjas Valitsejale.

„Ma olen murest löödud“, kirjutab kuningas, - „kui ma mõtlen otsusest, millist mind sundis võtma ületamatu hädavajadus; kuid veelgi enam kurvastab mind mõte, et Teie Majesteet, kes suhtus alati minu tunnetesse õiglustundega, võite suhtuda minusse käesoleval hetkel samasuguse

õiglusega“. Kuningas kahetseb, et Valitseja ei veendunud Knesebecki argumentides, temale hädavajadusest võtta Prantsusmaa pool. Ta palub meenutada jutuaajamisi, millised olid nende vahel S-Peterburis, kui kuningas ennustas, et Preisimaa, olles ümbritsetud igast küljest välismaiste vägedega, on sunnitud asuma Prantsusmaa poolele, eriti peale kuninga ümberkolimist Valitseja enda nõuandel - Königsbergist Berliini. „Kui“, - jätkab kuningas, - „hea koosmeel mõlemate keisrite vahel hakkas muutuma, meenutage, Valitseja, mitu korda ma anusin Teid kirjalikult ja tegin krahv Lievenile ülesandeks anuda Teid pingutada kõigest jõust, et hoida ära sõda, milline võis alata vaid kõige ebasoodsamatel tingimustel ja milline seadis Preisimaa julma hädavajadusse, sellest hetkest, kui Austria keeldus selles igasugusest osalusest, võtta meeleheitlik otsus ning ühineda Prantsusmaaga“.

„Teie Majesteet pidasite oma huvidega kooskõlas olevaks teha kõige tõsisemaid relvastumisi ja vaikida nende ettevalmistuste põhjustest ning eesmärkidest. Ma olen alati seda meelt, et see oli parim vahend et kutsuda esile sõda“.

„Kuid sel määral kui lähenes kriis, minu olukord muutus üha koormavamaks ja ohtlikumaks. Sellistes kriitilistes asjaoludes, kui minu valdustesse võis tungida igast küljest, kui jõud ja vahendid, milliseid ma sain kasutada, võisid olla jaotatud ja kistud kõigis suundades lahti varem, kui ma võinuks neid ühendada, kui Teie Majesteet, jäädes ustavaks oma süsteemile mitte rünnata, võttis minult igasuguse lootuse asisele ja kiirele abile, kui Preisimaa hävitamine olnuks Venema vastase sõja algus, ma pidin kiirustama otsustamisega ja pääsema, eelkõige, minu monarhia eelseisvast hukust“.

Kuningas näeb ette kõiki selle õudsa sõja tagajärgi, kuid „käesoleva hetke ohtlikkus pidi jääma peale ja milline ka ei oleks olnud sündmuste käik, tulevik pakub Prantsusmaale ja Venemaale mõistlikku kasu ja minule Teie Majesteedi väärtusliku sõpruse kaudu enesesäilitamise tingimused“.

„Minul ei ole vajadust, Valitseja“, - lõpetab oma kirja Friedrich -Wilhelm III, - „Teile välja öelda, mis läks minule maksma sellise otsuse vastuvõtmine, kuid ma usun, et täitsin oma esimese kohuse, tuues minu kõige kallimad tunded ohvriks riigi säilitamisele ja minu südametunnistus on rahulik. Haletsege mind, Valitseja, kuid ärge mõistke minu üle kohut... Millised ka ei olnud sündmused, minu muutumatu andumus Teie Majesteedi isiku vastu ei kaota miskit oma jõust“.

„Kui sõda algab, siis me teeme teine-teisele kahju niipalju, kui nõuab äärmine hädavajadus ja me peame alati meeles, et me oleme sõbrad ja et me peame kunagi saama jälle liitlasteks ja andes järgi ületamatule jõule, me säilitame vabaduse ja oma tunnete siiruse“.

Kiri on allkirjastatud: „hea vend, sõber ja liitlane südame ja hingega“.

See Preisimaa kuninga kiri on äärmiselt huvitav mitte ainult selles kõikide motiivide esitusviisi poolest, millised sundisid Preisimaad asuma Venemaa vaenlaste leeri, vaid ka veel sellepärast, et selles määratletakse Preisimaa vägede Napoleoni Venemaa vastases sõjas osavõtu määr. Kuningas väidab otse, et ta võtab meetmeid selleks, et vähendada niivõrd, kui võimalik kahju, millist Preisimaa armee võinuks teha Venemaale. Ja tõesti, Preisimaa käitumine Prantsusmaa suure armee pealetungi ajal oli niivõrd kahemõtteline nagu ka Austria osalemine selles sõjas (Vt. Kd. III, Nr. 63, lk. 22, 40, jne). Mõlemad riigid olid asjaolude tõttu ja eriti hirmust sunnitud Napoleoniga ühinema, kuid neil mõlematel oli kavatsus piirata oma osalust kõige kitsamate raamidega. Ainult Preisimaa kartis hulga rohkem kutsuda esile Napoleoni kahtlustusi, kui Viini kabinetti.

Venemaa ja Preisimaa vastastikused suhted 1812.a. kestel pakuvad mõningaid üpris tähelepanuväärseid fakte. Kui Prantsusmaa armee, juba veebruaris, okupeeris mõned Preisimaa linnad ja märtsis marssis marssal Oudinot ((Удино)) Berliini, väljendas Preisimaa valitsus oma täielikku jõuetust. Marssal Ney ((Ней)) andis Preisimaa kaardiväele liikumaasumise käsu, küsimata selleks kuningalt eelnevat nõusolekut. Viimane solvus sellise ebaviisaka käitumise peale ja käskis kaardiväe marsi peatada. Kuid juba järgmisel päeval oli see käsk kuninga enda poolt tühistatud. (Krahv Lieveni 24 märtsi (4. aprilli) 1812.a. telegramm.).

Ei ole kahtlust, et väga suur osa Preisimaa vägedest läks Venemaa vastu vastutahtmist ja ainult ületamatu jõud võis sundida preislasi Prantsusmaa lipu alla asuma. Seepärast on arusaadav, et paljud Preisimaa ohvitserid, kelle hulgas oli isegi Gneisenau, palusid krahv Lieveni abi, et saaks astuda Venemaa armeesse. Teised andsid saadikule praktilisi nõuandeid selleks, et Venemaa väed

saaksid okupeerida selliseid strateegilisi punkte Preisimaal, nagu Memeli linn. Selliste faktidega kinnitatakse Preisimaa armee meeoleolu, milline ei saanud jääda märkamatuks ka prantslastele. Seepärast marssal Oudinot andis käsu, et igasugune saksa desertöör oleks viivitamatult, kinnivõtmise kohal maha lastud. Sarnaseid rangeid meetmeid tõrksate preislaste vastu võttis kindral Durutte ((Дюрють)), kellele andis Napoleon Preisimaa pealinna juhtimise ja selles hea salapolitsei sisseseadmise käsu.

Kuid Preisimaa valitsusele endale need avaldasid need solvavad meetmed masendavat muljet ja tekitasid suurt hirmu. Seda tunnetas üpris varsti Venemaa saadik, kes oli ikka veel Berliinis ja saatis oma valitsusele teateid Prantsusmaa ja ta liitlaste vägede liikumisest. Napoleoni meelega keelas Preisimaa valitsus aprillis, Venemaalt Preisimaale kõigi koloniaalkaupade veo. Krahv Lieven protesteeris viivitamatult selle meetme vastu, tõestades, et Venemaa ei pea kuigivõrd täitma Preisimaa suhtes kontinentaalset süsteemi. Preisimaa ministrid vabandasid, kuid ütlesid, et olid sunnitud sellist meedet võtma. (Krahv Lieveni 6. (18.) aprilli 1812.a. telegramm.).

Kuid varsti sai saadik uued tõendid sellest, et parun Hardenberg ise hakkas otsima Preisimaa pääsemist Prantsusmaaga liidus. Ta hakkas hoiduma kohtumistest Venemaa saadikuga ja ütles avalikult lahti oma endistest arvamustest. Nii ta varem rääkis Lievenile soovist, et Schöler ((Шөлерь)), Preisimaa saadik S-Peterburis, jääks sinna isegi sõja ajaks. Kuid aprilli kuu alguses ta hakkas rääkima otse vastupidises mõttes ja pidas endale koormavaks krahv Lieveni Berliinis viibimist, kuigi sõda Venemaaga, nii Prantsusmaa ega ka Preisimaa poolt ei olnud veel välja kuulutatud. (6.(18.) mai 1812.a. telegramm.).

Kuningas ise osales ja jälgis tähelepanelikult Venemaal võetavate kaitsemeetmete võtmise üle ja teavitas saadikut, et ta väga soovib, et Vene armee ei ületaks Venemaa piire ega langeks lõksu, millise tema jaoks valmistas ette Napoleon. (11. (23) mai 1812.a. telegramm.).

Kuid kui Napoleon saabus Dresdenisse ja kutsus sinna välja Preisimaa kuninga, et pidulikult kuulutada välja sõja Venemaa vastu, pidi krahv Lieven lahkuma oma ametipostilt. 15.(27.) juunil kutsus krahv Goltz enda juurde Venemaa saadiku ja teatas temale, et prantslaste keiser kuulutas Venemaale sõja ja et Preisimaa on samuti sunnitud sõjategevuses osalema. Pidades silmas selliseid asjaolusid, peavad katkema Venemaa ja Preisimaa vahelised diplomaatilised suhted ja krahv Lievenil jääb üle vaid saada ärasõiduks oma passid. On mõistetav, et krahv Goltz samuti ei lakanud krahv Lievenit veenmast Preisimaa siirast sõprusest Venemaa vastu ja tõestab, et ainult asjaolude jõud võis viia sellisele lahkulöömisele.

Enne Berliinist ärasõitu, kutsus Hardenberg enda juurde krahv Lieveni. „Ta võttis minu vastu“, - kirjutab saadik oma viimases telegrammis, - pisarad silmis ja ütles minule, et kuninga spetsiaalse korralduse järgi ta on kohustatud minule korrata kõik selle, mis ütles minule krahv Goltz valu suhtes, millist Tema Majesteet tunneb Venemaaga oma ametlike suhete katkestamise tõttu“. Kohe seejärel, teatas Preisimaa kantsler Lievenile, et kolonel Gneisenau suundub salajase ülesandega S-Peterburi ja Stokholmi ja et talle on antud läbirääkimiste pidamiseks avar volitus. Peale seda, on kolonel ((kindral)) Schölerile kästud jääda S-Peterburgi, kui era diplomaatiline agent (sic!).

18.(30.)juunil krahv Lieven jättis Preisimaa pealinna seljataja ja sõitis takistamatult Venemaale.

Kuid Venemaa ametliku esinduse sulgemisega Berliini õukonna juures sõdivate riikide valitsuste vahelised igasugused suhted ei katkenud. Mitte ainult kindral Schöler ei jäänud S-Peterburi kui rahvusvahelises õiguses tundmatu „era diplomaatiline agent“, vaid, enne oma ärasõitu käendas, Preisimaa valitsuse nõusolekul, veel teiste allikate eest, et saada tõepäraseid andmeid Preisimaa olukorrast sõjategevuse ajal.

Juba 1812.a. veebruaris krahv Lieven raporteeris, salajases telegrammis, oma valitsusele, et Preisimaa salapolitsei ülem Gruner soovib astuda Venemaa teenistusse. Lieven soovitas teda väga järgmiseks ajaks. „Sõjaminister“, -kirjutab ta, - „tegi minule ülesandeks korraldada suhteid, milliste kaudu, sõja juhtumil, meie armeede ülemjuhataja võiks saada andmeid vaenlase vägede liikumiste suhtes ja selle asja jaoks ma valisin välja hr. Gruneri“. Viimane visandas saadikule kirjalikult oma tegevusplaani, milline oli edastatud Preisimaa sõjaministrile otsuse tegemiseks ja S-Peterburi. Selle

plaani alusel, Gruner pidi asuma kogu sõja kestel Prahhas ja saatma sealt ära oma raportid kindlaksmääratud punkti Venemaa piiril. Seejärel ta tegi ettepaneku seada Saksamaa kindlaksmääratud linnades kohale oma salagendid, kes pidid temale Prantsusmaa vägede liikumisest, isikulise arvu jne kohta andmeid edastama. Peale selle pidid agendid igasuguste vahenditega toetama Saksamaal rahulolematuse levikut ning valmistama ette Napoleoni vastast ülestõusu ning aitama kaasa, Venema kõrgema toetuse all, „saksa leegioni“ moodustamisele. (Krahv Lieveni 19. veebruari (12.) märtsi telegramm.).

See Gruneri plaan kiideti heaks nii Preisimaa võimude kui ka Venemaa valitsuse poolt ja kogu sõja kestel Gruner raporteeris pidevalt kõigist vaenlase liikumistest ning meeoludest ja olukorrast Saksamaal.

1812.a. oktoobris Rgruner arreteeriti Austria politsei poolt ja lasti vabaks ainult Venemaa valitsuse nõudmisel. Peale selle, enne krahv Lieveni ärasõitu Berliinist, Preisimaa kantsler nõustus Preisimaa leitnant-koloneli Valentini ((Валентини)) «Venemaa Õukonna salajaseks asjuriks Berliinis». Valentini tundis saadik isiklikult, kui kogu hingega Venemaale ustavat inimest ja ta ise valis tema uuele diplomaatilisele ametikohale „salajane asjur“. Enne oma ärasõitu, Lieven varustas ta üksikasjaliku instruksiooniga, millise alusel Valentin pidi samuti teavitama kõigist Prantsusmaa sõjaväevõimude korraldustest ja kasutama ära igasugust juhtumit, et lõhkuda Preisimaa ja Prantsusmaa vahelist liitu. Kõik oma raportid saatis Valentini Berliinist Venemaale ustavate Berliinis, Kolbergis, Riias ja S-Peterburis asuvate pangamajade kaudu.

Leitnant-kolonel Valentini täitis üpris kohusetundlikult temale antud ülessannet ja saatis viidatud viisil S-Peterbiuri pidevalt raporteid. Nendes raportites olid andmed Prantsusmaa vägede liikumisest ja Saksamaa siseolukorrast. 4. Detsembri 1812.a. kirjas Riigikantslerile kirjutab Valentini, muuseas, järgmist: „Knesebeck saabus siia eile, kui lihtne aadlik-mõisnik, kuid tal olid salajased kavatsused. Ma rääkisin temaga. Tal on head kavatsused, kuid ta põhjendab kõik Austriale, millise kaudu ta tahab meid (Preisimaad) temaga kaasata“.

Sellest veel ei piisanud: parun Wrangel, Preisimaa kuninga adjutant ja hr. Бейнъ ((Бейнь)), salapolitsei kantseleiülem Berliinis, lubasid samuti puhkevatest sündmustest raporteerida Venemaa valitsusele.

Kuid ei ole kahtlust, et eriti tähtsad olid teened, milliseid parun Stein sõja ajal osutas Venemaa valitsusele. Keiser Aleksander tundis Steini isiklikult juba ammu ajast, kui kõige tähelepanuväärsemat Preisimaa riigimeest ja seepärast ta soovis kasutada Venemaa ning kogu Euroopa kasuks ära tema haruldasi võimeid ning avaraid teadmisi.

Oma käsitsi kirjutatud 27 märtsi 1812.a. kirjas, mis sadeti Prahhasse, kus asus parun Stein, teeb Valitseja temale Venemaale sõitmise ettepaneku.

„Austus, millist ma Teie suhtes alati tundsin“, - kirjutab Keiser, - „ei kahanenud kuigivõrd sündmuste mõjul, millised eemaldasid Teid asjade juhtimisest. Teie iseloomu energiaga ja Teie tähelepanuväärsed annetega te soetasite selle austuse. Käesoleva aja otsustavad asjaolud peavad ühendama kõiki arukaid, inimkonna sõpru ja liberaalselt mõtlemaid inimesi. Asi puudutab inimkonna päästmist barbaarsusest ja orjusest, millisesse ta võib langeda“. Sõda, milline on alustatud Napoleoni poolt Venemaa vastu, „hakkab tõenäoliselt olema viimane. Ta otsustab Euroopa hukust päästmise küsimuse“. Valitseja teeb parun Steinile ettepaneku esitada talle kirjalikult oma mõtted asjade üldisest seisust ja käigust Euroopas või, veelgi parem, sõitma tema juurde Venemaale, kus ta võetakse vastu „a bras ouverts“. Prahhas on ta ikkagi ohus.

Tuntud Preisimaa riigimees sõitis Venemaale ja ta avaldas üpris olulist mõju hilisemate aastate poliitilistes sündmustes, tänu sellisele austusele, millisega teda rõõmustas Keiser Aleksander. Parun Stein sai tähtsa õiguse suhelda vahetult Valitsejaga, kellelt ta mitmeid kordi päris oma järeldusi enne seda, kui võtta vastu mingi otsus.

Parun Steini paberites, millised asuvad Välisministeeriumi arhiivis, asuvad huvitavad 1812.a sündmusi puudutavad materjalid ja paljude otsuste, millised on hiljem võetud vastu suurte liitlasriikide poolt rahvusvahelistel kongressidel, mõtestamise võti. Me viitame siin mõnede faktidele parun Steini Keiser Aleksandr I -ga peetud isiklikust kirjavahetusest.

29. augusti 1812.a. kirjaga saatis parun Stein Valitsejale Preisimaa kapten Pfueli ((Пфуля)) märkmed asjade seisust Preisimaal ja milline kandis pealkirja „Kaalutlused Saksamaa poliitilisest ja sõjalisest olukorrast“.

Selles artiklis kujutatakse eriti masendaval kujul Preisimaa sisemist olukorda: „kõikjal on vanad korrad lammutatud, kõikjal uuendused, kõikjal tehakse katseid, eksperimente ja tihti astutakse ämbrisse. Aadelkond on moraalses suhtes alandatud ja poliitilises hävitatud; hulgad, millised ei ole üldsegi riigi hüvangule truud, avaldavad arvamust; rahvas, maksude raskuse all vaevlev rahvas, millist ta, muuseas, hea meelega maksis, seni kuni ta ootas valitsuselt mingit suuremeelset hoogu; lõpuks, kuningas, reetnud oma kriitilisel hetkel tehtud otsusega, tõsi, kahetsustundega ja valuga südames, ikkagi kurvastas, sellegi poolest, üldist ootust – kõik see ei saa kunagi tuua Valitsejale oma alamate armastust“. Seepärast valitsb kogu Preisimaal“üleüldine rahulolematuse ja „meelepaha“. Vaid tugev tõuge suudaks Preisimaa rahva vaimu tõsta.

Kapteni artikkel oli kirjutatud suure pretensiooniga teravmeelsuse ja sügavamõttelisuse suhtes, kuid tegelikult ei ole selles ühtegi uut või helget mõtet. Võrreldamatult märkimisväärsemad ja helgeid mõtteid täis täiuslikud parun Steini kirjad, millistes ta käsitleb Euroopa tulevase poliitilise ülesehituse ümberkorraldusi ja seda eriti Saksamaal.

Nii 6. (18.) septembris 1812.a. kirjas parun Stein arutleb üksikasjalikult Venemaa tegevusplaani Inglismaa, Rootsi ja Saksamaa suhtes. Ta tõestab Venemaa hädavajadust nõustuda Inglismaa ja Rootsiiga asjade suhtes, nagu: 1)Saksamaa rahvaste Napoleoni vastu üles ässitamise vahendid; ja 2)ülesehitus, milline tuleks omal ajal Saksamaale anda.

Saksamaal, kirjutab Stein, kõik vaevlevad Napoleoni ikke all ja ootavad vabastamist. Kuid kas väljaspoolt on võimalik seda liikumist esile kutsuda, ainult siis kui Saksamaa okupeeritakse liitlasvägede poolt. Kui aga soovitatavalt ettenähtud viisil suunata okupeeritud maade jõude, siis on hädavajalik seada sisse, „keskasutus“ (institution centrale), milline annab temale õige ja energilise rakenduse. Kuid Stein leidis täiesti võimatu olevat sellise ülesande täitmine anda endistele Saksamaa valitsustele. Sellisel juhtumil peab algatama asja, „milline nõuab suurimat ühtsust ja kiirust, tehes tema ülesandeks: 1)Hanovre valitsusele, millise pea asub Londonis; 2)Hesseni valitsusele, millise pea on tühine ja ihne vanamees; 3) Fulda valitsusele, millise valitseja hakkab omama oma isiklike arvamusi; 4)Braunsweigi valitsusele, millise pea on üpris kangekaelse õigusega, või 5) Oldenburgi valitsusele, milline väärrib kahtlusteta ta mõistuse ja korralikkuse eest täielikku usaldust, kuid millisel ei ole jõudu, et sundida liikuma eelloetletud Nr. 1, 2, 3 ja 4 mainitud punktides oma kolleege, nende kabinette, ministreid, kindraleid, metresse ((конкубинъ)) ja sama liini kammerteenreid“.

Kuid peale neid saksa valitsusi, on olemas veel teised, milliseid on väga raske tuua üksmeelele. Seepärast teeb Stein ettepaneku asutada spetsiaalne valitsuslik nõukogu „Conseil d'administration“, milline juhataks kõiki Saksamaa maid. Kui liitlased kuulutavad välja kogu Saksamaa sõltumatuse ja kutsuvad elanikonna relvile, siis sõda muutub rahvuslikuks sõjaks ja juba üksi Preisimaa oleks võimeline panema välja üle 120,000 inimese.

„Euroopa rahu nõuab, et Saksamaa saanuks sellise korralduse, milline seadnuks ta Prantsusmaale vastuseismise võimelisse olukorda“. Pidades silmas sellist eesmärki, on hädavajalik kuulutada Reini Liit laialisaadetuks ja anda Saksamaale uus ülesehitus. See uus korraldus võib kujutada endast kolme moodustit: 1)Saksamaast saab üks monarhistlik riik; 2) ta jaotatakse mööda Mainet ((Mein, Майнъ)) kaheks pooleks, millisest üks antakse Austriale, teine Preisimaale ja 3)säilitada mõlemates pooltes mõned riigid, nagu näiteks, Hanovre jt., ühendades nad Austriaga ja Preisimaaga föderatsiooni. Kõik need uued korrad annavad Saksamaale rohkem jõudu ja tähendust, kui ta omas senini. Kuid, igal juhtumil on endise korra taastamine täiesti võimatu, kuna see ei vasta üldsegi „rahva tahte tulemusele, milline oleks pühitsetud oma tegelikest huvidest saadud kogemuse ja arusaamise poolt, vaid oleks oma tekkimisele võlgu auhnete paavstide intriigidele, saksa vürstide reeturlikkusele ja orjameelsele vaimule ning välisriikide mõjule“.

Esitanud ajaloolised asjaolud, millistel loodi Westphalie kongressil Saksamaa „värdjalik korraldus“, tõstatab parun Stein küsimuse: kas siis on võimalik naaseda endise korra juurde? Ta on veendunud, et seda ei tohi teha, sest et kui endine korraldus Saksamaal taastatakse, siis on tarvis

Austriale tagastada tema endine mõju, vähendada Preisimaad ja Bavaariat, taastada vahetu aadelkond jne.

Kõigi nende kaalutluste alusel jõuab parun Stein järgmisele alustpanevale järeldusele: „Võrreldamatult enam Euroopa huvidega üldse ja Saksamaa kasuks eriti, kui selle asemel, et seada sisse Westphali rahu aegadest pärit Saksamaa korraldus, taastatakse endine monarhistlik Keisririigi vormis kord, milline hakkab hõlmama kõiki moraalseid ja füüsilise jõu, vabaduse ja õitsengu tingimusi ja milline oleks võimeline andma vastulöögi Prantsusmaa rahutule auahnusele“.

Ainult sellise korra puhul on saksa rahvustele antud tagasi oma väärikuse ja sõltumatus tunnetus ja ta ei hakka, „ebaväärikal viisil olema reedetud nende poolt, kes peaksid tema eest surema ja ta ei leia tulevikus oma riikides ainult argpükse, kes müüvad oma rahvaste verd selleks, et jätkata oma enda häbitut elu“.

Lõpuks, kui endise võimsa monarhia taastamine osutub võimatuks, siis sellisel juhtumil oleks olnud ikkagi parem jaotada Saksamaa Austria ja Preisimaa vahel ära ja kui tingimusetult on tarvis halastada mõnede saksa valitsejate eneseuhkusele siis on võimalik nad kõik ühendada üldise föderatiivse sidemega.

Kui, 1812.a. novembris suure Prantsusmaa armee olukord Venemaal oli täiesti väljapääsematu ja tema lõplik hukk ei tekitanud enam mingit tõsist kahtlust, esitas parun Stein 4. novembri kirjas Keiser Aleksanderile uue, Venemaa vahetu kaitse all oleva Saksamaa tulevast riiklikku korraldust käsitleva kirjutise. (Vt. Pertz's. Stein's Leben, Bd. III, S. 212 flg.).

Milline, küsib ta, muutus sõja pidamise viisi ja selle lõplikkes tulemustes kutsus esile Napoleoni lüüasaamise?

Kaitsesõda muudetakse pealetungisõjaks ja sõjateater kantakse üle hästi töödeldud ja tsiviliseeritud riikidesse, kus on hädavajalik „ettevaatlik kasutada vahendeid, mõjutada elanikonda ja kus nõutakse juhtidelt korralduste andmise oskust, humaansust ja vaadetes suuremeelsust, aga sõduritelt – distsipliini“.

Hea kindralite valik hakkab omama suurt tähtsust ja parun Stein soovib Venemaa armee ülemjuhatusesse, milline astub Saksamaa piiridesse prints Witgensteini ((Витгенштейна)), „kelles on ühendatud talent julge ja ettevõtliku iseloomuga, milline tagab võidu“.

Kui Venemaa armee ületab Preisimaa piiri, võib loota, et Austria ja Preisimaa mõistavad oma tõelisi huve ja ühinevad viivitamatult Venemaaga. Eriti hädavajalik on mõjutada Preisimaa kuningat, et ta moodustaks oma valitsuse isikutest, „kes on tõestanud oma veendumuste puhtust ja oma iseloomu jõudu, et nad kutsutaks endise ministri krahv Dohna, president Schoeni ja kindral Scharnhorsti esimesse ministeeriumi“, ja et eemaldada endast arad ja põlastusväärased inimesed, kes vaid liigselt sallivad tema iseloomu kaasasündinud nõrkusi.

Mis aga puudutab teisi Saksamaa riike, siis neil ei ole vähimatki õigust nõuda oma endiste valduste või õiguste taastamist. Oleks olnud, preisi patrioodi arvates „ülisuureks arutuseks“ ennistada kõik saksa valitsejad oma endistes õigustes.

Kõigi nende kõrgendatud eesmärkide saavutamiseks on hädavajalik, eelkõige, et Vene armee ei peatuks oma pealetungivas liikumises, vaid ajaks enda ees edasi võidetud prantslasi. Ainult siis Keiser Aleksander muutub Euroopa „heategijaks ja taastajaks“ ja taastades Saksamaa, ta loob Venemaale „kindla tema puutumatus ja julgeoleku garantii“.

Sellised olid mõtted, millised pakkus parun Stein aupaklikult juba 1812.a. Keiser Aleksanderi äranägemisele ja millise juurde ta pidevalt naases nii 1813.a., kui ka järgmiste aastatel. Asjaolud rõõmustasid parun Steini, et Napoleoni sõda Venemaa vastu lõppes tema täieliku lüüasaamisega, kuid, teisest küljest, ei õigustanud end see lootus, et Saksamaa väljub sellest sõjast ühtse ja võimsa riigina. Saksamaa rahva rahvuslik vaim tõusis ka tegelikult 1813.a. kuni enneolematu kõrguseni, kuid Saksamaa valitsused tegid kõik, et et piirata tema avarat lendu ja et komprometeerida Saksamaa võimsust lähimas tulevikus.

Kuid kahjuks, isegi Preisimaa valitsus ei õigustanud neid lootusi, millistele rajas oma lootused suur Preisimaa patrioot ja me näeme, kui palju Venemaa poolseid jõupingutusi nõudis see, et sundida teda loobuma Prantsusmaaga liidust. Kuid ei ole kahtlust, et kui kuningas ise ja ta ministrid kartsid kaua veel Napoleni viha, siis Preisimaa rahvas, vastupidi, kiskus endalt maha

prantsuse ahelad ja rõõmustas siiralt prantslaste Venemaalt väljakihutamise puhul. Õigeks rahva püüdluste kajastajaks Preisimaa armee, mis oli pahandatud hädavajadusest võidelda Prantsusmaa lipu all ja Prantsusmaa kasuks. Selle Preisimaa armee meeleoluga võib endale selgitada kindral Yorki, kes juhtis tegelikult Preisimaa liidulist korpust, peale Napoleoni õudsat lüüasaamist Venemaal, marssal Macdonaldi armeele omavolilist järgnemisest keeldumist. Kindral York nõustus, ootamata ära kuninga poolt volituste saamise 18. (30) detsembril 1812.a. armee kindral-major prints Witgensteini ja kindral-major Diebitchi ((Дибичемъ)) vahel sõlmitud sõjalise konventsiooni allkirjastamisega, millise jõul Preisimaa väed võtavad kohustuse edaspidistes sõjalistes tegevustes enam mitte osaleda ning säilitavad neutraalsuse.

Keiser Aleksander I rõõmustas väga selle Preisimaa kindrali otsuse peale ja väljendas oma tunnustust 25. detsembri 1812.a. kirjaga Vlnast ((Vilnjusest)). „Ma ruttan“, - kirjutab Valitseja, - et väljendada Teile, kindral, täielikku rahulolu, millist ma tunnetan seetõttu, et kaks rahvast, millised on seotud austusega ja sõprusega, lakkasid täitmatu võimuahne Euroopa orjastaja kasuks teineteist tapmast. Minu õrnad tunded kuninga vastu jäid riivamatuteks ja minu siiras poolehoid Preisimaa monarhia suhtes ainult suurenes“. Lõpuks, Valitseja saadab kindral Yorkile oma samal, 25. detsembril kirjutatud kirja Preisimaa kuningale ja palub see viivitamatult saata sihtkohta.

„Uskuge mind, Valitseja“, - kirjutab Keiser oma sõbrale, - „et, vaatamata selle aasta kurvastavatele sündmustele, minu austus Teie Majesteedi suhtes jäi alati endiseks...“

„Minu usu ja veendumuste järgi ma eelistan kurja eest tasuda heaga ja ma saan vaid siis rahulduse, kui Preisimaa tagastab omale kogu oma säraja võimsuse. Selleks, et saavutada see kõrge eesmärk, ma teen Teie Majesteedile ettepaneku, mitte panna relvi enne maha, kuni see saab täidetud. Kuid on hädavajalik, et Teie Majesteet, omalt poolt, ühineks avalikult minuga. Kunagi ei ole olnud selleks enam sobivat aega. Suur Prantsusmaa armee, suure osas, on hävitatud ja selle väikesed jäänused on täiesti desorganiseeritud“

„Teie Majesteedil“, - jätkab Valitseja, - „peab olema juba teada, et kindral Yorki vägede korpus, kõigi nende sündmuste tulemusel, eraldus Macdonaldi armeest. Ma loodan, et kindral York, võttes vastu konventsiooni, millise ma käskisin temale allkirjastamiseks pakkuda, käitus kooskõlas Teie Majesteedi instruksioonidega“.

Lõpuks, Keiser Aleksander väljendab oma siirast rahuldust, et Venemaa vägedel ei tule enam võidelda Preisimaa omadega ja et tema osaks langes kadestamistväärt liisk Preisimaale ta endise võimsuse ja tähtsuse taastamisel. (Vt. V. Ranke. Denkwürdigkeiten des Fürsten von Hardenberg, Bd. IV, S. 336 flg.).

Sellisel viisil lõppes Venemaa ja Preisimaa vaheline sõda või õieti, osalus Napoleoni viimasel sõjakäigul Venemaa vastu. Kindral York lõpetas omavoliliselt Preisimaa vägede sõjategevuse Venemaa armee vastu. Kuid see energiline samm ei taganud vähimalgi viisil Preisimaa viivitamatut avalikku Venemaaga Prantsusmaa vastu astumise liitu astumist.

Peale alljärgneva konventsiooni sõlmimist sai vürst Dolgoruki ((Dolgorouky, Долгорукий)) Vene armee ülemjuhatajalt, vürst Kutuzov-Smolenskilt ((Кутузова-Смоленскаго)) ülesande suunduda kindral Yorki juurde ja teha temale Venemaa poole täieliku ülemineku ettepanek ja mitte piirduda, Detsembrikonventsiooni mõttes, neutraliteedi säilitamisega. Volituse tõestuseks võttis vürst Dolgoruki endaga kaasa vürst Kutuzovi kirja Preisimaa kindralile. Oma 2. (14) jaanuari 1813.a. raportis vürst Kutuzovile, vürst Dolgoruki jutustab oma läbirääkimistest kindral Yorkiga.

Lugened läbi vürst Kutuzovi kirja, küsis Preisimaa kindral vürst Dolgorukovilt: kas ta nägi Venemaa leeris N atzmeri, Preisimaa majorit? Vürst vastas: ei, ei näinud. Kindral jäi mõttesse. Seejärel, vürst Dolgoruki tegi temale formaalse ettepaneku ühendada oma väed Venemaa armeega ja tulla täielikult üle Venemaa poolele. „Kindral York vastas minule“, - kirjutab vürst Dolgoruki, - et ta tunnustab Tema Keiserliku Majesteedi ettepanekut ja suuremeelsust, milline väärib alati imestust, kuid ta ei loe kasulikuks veel kaua viivitada, kuna et tegevusetus annab vaenlasel enam mehisust juurde ja halvab heakavatsuslikke püüdeid...

„Seejärel ta ütles minule veel, et Keisri kiri kuningale, milline oli tema poolt edasi antud ja tema isiklikud palved, millised ta lisan, arvatavasti (originaal) veenavad kuningat võtma energiolist otsust, risti vastu väiklastele inimestele, kes püüvad, võib olla, teda petavad. Kuid et igal juhul ta

täidab oma kohustuse ja tema väed ei hakka kunagi prantslastega üheskoos võitlema. Ta viitas minule Peeter Suurt, kes käskis Senatil tema käske mittetäita, kui ta langeb vaenlase kätte“.

„Ja seejärel, innustudes“, - jätkab vürst Dolgoruki, - „justkui end kogude, kindral York lisas, et, kahtlusetu, see on suur õnnetus, kui prantslastel õnnestub kuningas kinni võtta, kuid meie otsus on juba vastu võetud. Üks meie printsidest võtab enesele, kuninga nimel, ülemjuhtimise ja me hakkame käituma hispaanlaste eeskujul: naised, lapsed – kõik haaravad relvad!“

Kuid üpris varsti selgusid Venemaa ja Preisimaa suhted kaitse- ja rünnakuliidu suhtes, nõnda et kindral York, oma kuninga loal, võis asuda Venemaa poolele ja Peeter Suure eeskuju jäi jäljendamata.

*

((Vasakul saksakeelne, paremal venekeelne tekst.))

Käesoleval kuupäeval allakirjutanud Venemaa Keiserliku Wittgensteini armee kindralmajori ja kindral-kortermeistri krahv Diebitschi ja Preisimaa Kuningliku kindralleitnandi ja Prantsusmaa armee juures asuva Preisimaa abikorpuse ülemjuhataja kindral Yorki poolt on kooskõlastatud ja sõlmitud alljärgnev konventsioon.

Artikkel I.

Preisimaa korpus asub kuningliku territooriumi piires, piki piiri Memelist ja Nimmerstadist kuni Woinutast Tilsitisse mineva teeni; edasi moodustab territooriumi, milline sellega antakse korpusele, piiri, milline moodustab Schillupisckenist ja Meischlaukeni kaudu jooksev tee Labiausse, kaasaarvatud teele jäävad linnad; Kurische Haff ((Kura laht)) piirab teisest küljest seda territooriumi, milline Preisimaa poolse hõivamise ajal loetakse täiesti neutraalseks; ainiti, Venemaa Keiserlikele vägedele jääb, mööda mainitud piiri-teid alles vaba läbimineku õigus, kuid neil ei ole linnades mingit korterite nõudmise õigust.

Artikkel II.

Selles eelmises artiklis määratletud maa võõndis Preisimaa korpus jääb täiesti neutraalsesse asendisse kuni T. M. Preisimaa Kuninga korralduseni; kui aga T. Preisimaa Majesteet teeb korralduse taanduda Prantsusmaa armee juurde, siis kohustatakse käesolevaga, et kahe kuu kestel ei hakata teenima Venemaa Keiserliku armee vastu, lugedes käesolevast päevast.

Artikkel III.

Juhtumil, kui T. M. Ülevenemaaline Keiser või T. M. Preisimaa Kuningas loobub oma nõusolekust ülalotsustatu suhtes, siis korpusele antakse vaba ja takistamatu läbipääs mööda lühimat teed sinna, kuhu T. M. Kuningas juhatab.

Artikkel IV.

Igasugune Preisi maha jäänud materjal ja kogu sõjamaterjal, milline võis jääda teedele alates Mitaust kuni siiani, antakse tingimusetult üle korpusele. Samamoodi saavad Venemaa Keiserliku armee lõikudest vaba läbipääsu need toidlustamise ja vooride üksused, millised soovivad naaseda Preisimaa korpuse juurde Köningsbergist või teistest kaugematest kohtadest.

Artikkel V.

Kui kindral-leitnant Yorki käsud võivad jõuda veel kindral-leitnant Massenbachini, siis tema käsu all olevad väed, nagu ka kõik Preisimaa väed ja selle juurde kuuluvad administratiivsed üksused, millised sooviksid ühineda selle konventsiooniga, sellesse ka võetakse.

Artikkel VI.

Juhtumil, kui Preisimaa väed kindral-major Massenbachi malevast võetakse kindral-major Diebitschile alluvate Venemaa Keiserlike vägede poolt vangi, siis nad liidetakse käesoleva konventsiooniga.

Artikkel VII.

Preisimaa korpusele antakse õigus koraldada oma toidlustamine maal, kokkuleppel provintsi juhatusega, kuigi nende juhatuste asupaik on hõivatud Venemaa Keiserlike vägede poolt.

Käesolev konventsioon on koostatud kahes eksemplaris ja allkirjastatud omakäeliselt ning nende perekonnanimed on pitsatitega kinnitatud.

Poscherunsche Mühle, den 18. (30.) Dec. 1812. Пошеруншяя мельница, 18-го (28-го) декабря 1812 года.

Nr. 255.

1813.a. 15. (27.) ja 16. (28.) veebruar. Kalischis Preisimaaga sõlmitud Liidutraktaat.

((F. Martensi kommentaar.).

Kuigi mõned saksa ajaloolased väidavad, et ainult kindral Yorki otsus mitte jätkata Venemaa vastast sõjategevust mõjutas Keiser Aleksander I teadvuses Prantsusmaa vastase sõja jätkamise otsust peale suure Prantsusmaa armee purustamist, siis selline arvamus on täiesti vastuolus usaldusväärsete andmetega ja kõigi tolle aja asjaoludega. (Vt. Treitschke. Deutsche Geschichte, I, S, 403.).

Ei ole mingit positiivset põhjendust anda kindral Yorki sammule selline tähtsus hilisemate sündmuste käigule, just kui tema Prantsusmaa lipu all võitluse jätkamise lõpetamise otsus veenanuks Keiser Aleksandrit mitte peatuma Nemenil ja jätkama prantslaste jälitamist. Keisril ei olnud kunagi tõsist kavatsust lõpetada Venemaa piiride taga Napoleoni jälitamist ja kunagi 20 tuhandene Preisimaa vägede korpus ei oleks olnud võimeline hoidma tagasi Venemaa võidukat armeed. Seda Keiser kunagi ei kartnudki: ta tundis väga hästi Preisimaa rahva ja armee meeoleolu ja ta võis loota oma sõbrale Preisimaa kuningale, kes arvatavasti ei hakanuks üksi, omal riiskil, jätkama Venemaa vastast sõjategevust.

Juba varem oli meil juhus konstateerida, et Keiser nõustus oma noore riigisekretäri krahv Nesselrode ((Нессельроде)) arvamusel, kes tõestas Napoleoni vastase sõja jätkamise hädavajadust, et suruda Prantsusmaa selle ajaloolistesse piiridesse Reini, Alpide, Pürenee ja Selde ((l'Escaut)) vahel. Sellel veendumusele võis Valitseja viia mitte Napoleoni lüüasaamisega sunnitud kindral Yorki eemaldumine Prantsusmaast, vaid ainult täielikult teadlik suhe Venemaa ja Euroopa huvidesse. Vt. Kd III, Nr. 69. lk 94., jne.).

Kuid nii nagu Valitseja, nii ka krahv Nesselroode olid veendunud selles, et Venemaa võib jätkata Euroopa rahvaste Napoleoni ikkest vabastamise asja vaid nende valmisolekul selleks asjaks ohverdada oma elu ja varaga. Eriti tunnistas Keiser Aleksander hädavajalikuks selle üldise eesmärgi saavutamiseks veenda Preisimaad ja Austriat ühineda Venemaaga. Liidu sõlmimine Viini kabinetiga nõudis enam aega ja jõupingutusi kui Preisimaa valitsusega. Kuid mitte nii lihtsalt loodi liit Preisimaaga, nagu arvavad mõned saksa ajaloolased.

Hetkel, mil Venemaa väed astusid Preisimaa pinnale, avalikustas Venemaa armeede ülemjuhataja Keiser Aleksandri enda poolt koostatud proklamatsiooni Preisimaa rahvale, millises räägitakse, et Venemaa pakub „sõltumatust ja rahu“ kõikidele rahvastele, millised on valmis Napoleonist lahti ütlema ja ohverdama kõike, et endale saada tagasi endine sõltumatus. „Eriti Preisimaa poole ma pöördun selle üleskutsega“, - räägib vürst Kutuzov.- „T. K. Majesteedi kavatsus seisneb selles, et lõpetada teda lõhki kiskuvad hädad, anda kuningale sõpruse tõendid, millised on tema vastu säilitanud, anda Friedrichi kuningriigile tagasi tema sära ja piirid. Ta loodab. Et T. Preisimaa Majesteet, olles innustatud tunnetega, millised see avameelne deklaratsioon peab temas äratama, ei võta käesolevates asjaoludes teist otsust, peale selle, millist nõutakse tema maade kasu ning tema rahvaste sooviga“.

Pidades silmas neid kalutlusi, Valitseja käskis Venemaa armeedel end lugeda olevat Preisimaal, kui vaenlase maal ja leevendada, niivõrd kui see on võimalik, Preisimaa provintside elanike sõja hädasid.

Selle proklamatsiooniga ei piirdunud tõendid, millised tunnistasid Keiser Aleksandri sõbralikku hoiakut Preisimaa rahva vastu ja tema soovist lugeda Preisimaa kuningas oma liitlaseks. Astudes Preisimaa pinnale, kirjutas Valitseja ise 9. jaanuaril 1813.a., kuningale üpris sõbraliku kirja, millises ta teatab, et volitas ühe kuninga ustaivamatest alamatest, parun Steini, olla Venemaa armeede ja Preisimaa elanikkonna vaheliseks vahendajaks ja juhtima neid Preisimaa provintse, millistes endised seaduslikke võime ei ole veel suudetud taastada.“ Ma loodan“, - kirjutab Valitseja, - „et sellega ta andis Teie Majesteedile tõestuse, kuivõrd Teie valduste säilitamine nende seaduslikule Valitsejale, on minule südamelähedane“.

Omamata mingit Liidulepingut Preisimaaga, luges Keiser Aleksander ikkagi kuningat oma liitlaseks, kellele ta teatas kõigist peamistest sõjalistest operatsioonidest. Valitseja ei kahelnud selles, et Preisimaa kuningas ei jää Napoleoni leeri, kuid ta soovis, et Preisimaa Venemaaga liitu avalik astumine toimuks võimalikult kiiresti. Ainult kuningas Friedrich-Wilhelmi otsustamatu iseloom takistas mingite radikaalsete ja kiirete otsuste vastuvõtmist.

Valitseja Kladovist saadetud 3. (15.) veebruari kirjas teavitatakse viimast võidust, millise võttis parun Winzingerode Kalischi lähedal Prantsusmaa marssali Regnieri üle. Seda juhtumit kasutas Valitseja, et paluda kuningat, kuulutamata end avalikult Prantsusmaa vaenlaseks, hõivata Glogau kindlus. Kuningas võinuks sellise sammu motiiviks seada sõjakulude katmiseks hüvituse saamise hädavajaduse. Lõpuks Valitseja väljendab kahetsust, et kolonel Knesebeck ei ole veel saanud Venemaa peakorterisse.

Sellest kirjast on näha, et kuigi Preisimaa kuningas otsustas saata Keiser Aleksandri juurde läbirääkimiste pidamiseks Knesebecki, ta ikkagi kartis enda avalikult kuulutada Napoleoni vaenlaseks. Ta ikka veel kahtles Venemaa ja Prantsusmaa vahelise sõja lõplikus tulemuses. See otsustamatus tuleb ilmselt esile kuninga omakäelistes 1813.a. alguse kirjades Keiser Aleksandrile.

Eelkõige on üpris huvipakkuvaks faktiks see, et Valitseja 25. detsembri 1812.a. kirjale kuningas kaua midagi ei vastanud. Seepärast lisas Valitseja oma 9. jaanuari 1813.a. kirjale eelmise kirja koopiat, väites, et see, arvatavasti, läks kaotsi. Seda aga tegelikkuses ei juhtunud, mis on näha kuninga 27. jaanuari (8. veebruari) kirjast, millises kuningas väidab, et ta ei vastanud kirjale varem, kuna et soovis anda Keisrile paremaid uudiseid Austria koostegevusest Prantsusmaa vastases sõjas. Kuid me nägime, et peamine punkt 25. detsembri kirjas puudutab kindral Yorki sammu, ja millise kuninga poolset heakskiitu Valitseja soovis saada. Seejuures kindrali poolt sõlmitud konventsiooni ei mainita kuninga kirjades Keiser Aleksandrile. Sellist kummalist vaikimist võib enesele selgitada kuninga soovimatusega selgitada tulevikus kindral Yorki teo avalikku heakskiitu,

milline järsku lähendas Preisimaa Venemaale. Seni kuni ta ei kiitnud heaks kindral Yorki konventsiooni, ta võis selle igal ajal tagasi lükata ja end Napoleoni ees end õigustada.

Ainult nende kaalutlustega võib selgitada Preisimaa valitsuse ebamäärast toimimise viisi 1813.a. alguses. 27. jaanuari (8. veebruari) 1813.a. kirjas väljendab kuningas rõõmu, et ta võib jälle elada Valitsejaga sõpruses. Seejärel räägitakse kolonel Knesebecki ebaõnnestunud Viini sõidust, kus ta ei otsustanud Prantsusmaaga suhete katkestamist ära ja Valitsejat teavitatakse ülesandest, milline on antud kuninga poolt kolonel Knesebeckile selleks, et sõita Venemaa peakorterisse ja astuda seal „Sõpruse ja liidutraktaati“ „sõlmimise läbirääkimistesse, „ millisega, ma loodan“, kirjutab kuningas, „ühendada alatiseks meie riigid sellisel viisil, nagu meie oleme isiklikult hinge ja tunnetega ühendatud“.

Kuid ekslik oleks arvata, et kolonel Knesebeck pidi viivitamatult sõlmima Liidutraktaadi ja kiirustama Venemaa ja Preisimaa vastastikuste suhete küsimuse. Ei kuningas ise, ega veel vähem Knesebeck ei näinud vajadust liigseks kiirustamiseks. Ainult kuningas ei kiirustanud, sest et tal ei meeldinud vastu võtta kiireid otsuseid, seejuures kui Knesebeck soovis eelkõige Venemaa valitsuse käsi siduda tuleviku suhtes selliste kohustuste võtmisel, millised olid Preisimaale kasulikud, kuid milliste tegelik täitmine aga sõltus täiesti suure Napoleoni vastu alustatud võitluse lõpptulemusest. Seda tulemust 1813.a. alguses ei suutnud ükski surelik ja seepärast Venemaa valitsus ei saanud võtta enesele kohustusi, millised olid välja mõeldud Preisimaa volinikel.

Kuidas kuningas ise suhtus Knesebecki poolt alustatud läbirääkimistesse Venemaa tegevarmee ülemjuhatajaga, vürst Kutuzov-Smolenskiga, on näha tema 5. (17.) veebruari kirjast Keiser Aleksandrile. Knesebecki selgitustest, kirjutab kuningas, võis Valitseja näha, millisel viisil „ma loodan teostada süsteemi muutust, milline on kõigi minu soovide asi“. „Kuid Teie Majesteet“, - jätkab kuningas, - „nõustute samuti minuga, et on üpris oluline paljastada kõik Napoleoni teod, isegi oma rahva suhtes ja ei tohi temale anda põhjust ühiskondliku arvamuse ülesärritamiseks sellega, et ta esitab minu käitumisviisi kui vandemurdmist“. Pidades silmas seda eesmärki, tegi kuningas oma saadikule Pariisis, Krusemarkile, ülesandeks alustada läbirääkimisi Preisimaale sõjaliste kulutuste maksmise ja teiste küsimuste klaarimist. Instruksiooni, milline on antud Krusemarkile, pidi Knesebeck esitama Valitsejale. Muideks, lisab kuningas, „kõigi andmete ja raportite alusel, millised on veel täna saadud, minuni jõudnud, on Napoleon kaugel mõttest võtta vastu minu ettepanekud ja täita minu nõudmised. Sellisel viisil, isegi iga prantslase silmis, hakkab olema ilmselge, et mitte tema poolele ei ole tõsi ja mina käitusin järkjärgult ning kooskõlas oma iseloomuga“.

Keiser Aleksander, ei saanud kuidagi nõustuda kuninga arvamusega, et Liidulepingu sõlmimine on hädavajalikult lükata edasi sellise ajani, kui kogu Euroopa ja kogu Prantsusmaa rahvas hakkab olema veendunud Napoleoni ebatões ja Preisimaa kuninga käitumises puudub truudusemurdmine. Valitseja kuulutas kuningale oma 12. (24.) veebruari kirjas, et kindral Krusemarkile ((Круземарк)) antud instruksioon avaldas temale kõige raskemat muljet. „Te teate liigagi hästi, Valitseja“ - kirjutab Aleksander I, - „minu ustavat sõprust, et mitte mõista vajalikul viisil minu kaalutluste motiive. Sellest hetkest, kui vaenlane oli hävitatud, mina, unustades kõik möödunu, kiirustasin Teiega kohtuma, sest et Preisimaa taastamise ja isegi laiendamise mõte lebas alati sügaval minu südames. Saabunud on aeg, kui saab seda teostada. On hädavajalik seda hetke ära kasutada. Üks meie poolt kaotatud hetk tähendab enam, kui vaenlase poolt võidetud hetk“. Sellistel asjaoludel Valitseja ei saa lubada nende ja kuninga vahel alustatud läbirääkimistel mingit viivitust. Ta ei mõista samuti kuninga kavatsust leida Napoleoni käitumise kahju ja kuritegelikkust prantslaste endi suhtes. „Mis aga puudutab vihjet truudusemurdmisele“ - jätkab Valitseja, - „siis millist paralleeli saab tõmmata Teie käitumise ja valitseja, kes rikkus Teie suhtes iga Tilsiti traktadi artiklit ja seejuures kõige ennekuulmatul viisil, käitumisviisi vahel“.

„Sõprus, usaldus, järjepidevus ja mehisus, - Ettemääratus teeb ülejäänud“ - vaat deviis, milline on seatud Keiser Aleksander I poolt Venemaa ja Preisimaa ühisele poliitikale Prantsusmaa suhtes.

Selle kirja viis ära parun Stein, keda Valitseja soovib kuningale, kui tema alamatest üht kõige ustavamatest ja võimekamatest. Parun Stein teab, räägib Aleksander kirja lõpus, kõiki minu mõtteid Saksamaa suhtes ja võib neid kuningale esitada.

Tegelikult, peagu Steini aastase Venemaal viibimise ajal, Valitseja jõudis veelgi enam hinnata tema poliitilisi võimeid. Kasu, millist tõi Stein nii oma isamaale, aga ka Venemaale on ajaloo poolt õiglaselt hinnatud. Siin ei tohi ainiti mitte viidata sellele erilisele kasule, millist tõi parun Stein oma kodumaale sellega, et ta selgitas Keiser Aleksandeile Saksamaa rahva tegelikke püüdlusi ja Preisimaa poolt taotletavaid seaduslikke huve. Artiklid, milliseid Stein esitas isiklikult Valitsejale, määratlesid, ilma mingi kahtluseta, samuti Aleksandri teguviisi Breslaus ja Kalischis peetud läbirääkimiste kestel, mil sõlmiti alljärgnev ((1813.a.)) Veebruari-liidutraktaat. Need artiklid sisaldavad eneses märkimisväärset Preisimaa asjade olukorra iseloomustust ja eriti, valitsususe liikmeid, kes mõjutavad Preisimaa poliitikat. Selles suhtes ei saa eitada parun Steini vahetut mõju 1813.a. alguse sündmustele. (Vt. Oncken. Oesterreich und Preussen im Befreiungskriege. Bd. I. S. 272.; Pertz. Stein's Leben, Bd. IV, S. 302).

Nii, muuseas, pidi parun Steini 8. jaanuari 1813.a. artiklis antud peamiste Preisimaa riigimeeste iseloomustus, mis pidi veenma Keiser Aleksandrit äärmises hädavajaduses käituda Preisimaa suhtes energiliselt ja et sundida kuningat Liidulepingut allkirjastama.

Parun Hardenbergi suhtes oli Stein seda meelt, et ta on „suursuguse iseloomuga inimene, võimekas ja kogemustega asjade juhtija. Kuid need kvaliteedid rikutakse märkimisväärse kergemeelsuse ning ohtliku kalduvusega naiste vastu, milline teda alandab ja nõrgestab, muretus ametnike nimetamisel ja tal puuduvad õiged valitsemise põhimõtted siseasjade juhtimisel“. Nende kantseri puuduste tõttu said naised, läbijooksikud ja juudid asjade käigule suure mõju ning mis viisid paljudele kuritarvitustele ning heitlikkuse ettevõtmistes. Parun Hardenberg oleks pidanud piirduma vaid Välisministeeriumi juhtimisega. Edasi, parun Stein soovib Preisimaa siseministri kohale krahv Dohna ((Дона)), rahandusministriks – Schöni ((Шёна)) ja sõjaministriks – kindral Scharnhorsti.

Krahv Goltzist räägib, et ta „on niivõrd tühine inimene, et alati on tal probleemid, et temast rääkida ja karta pole mõtet. Ta on hea inimene, leebe, täiesti iseloomutu ja kes on harjunud oma naiselt kõrvakiile saama. Kuidas ta võib julgeda vähimatki vastupanu väljendada? Ta on enam põlatud kui ta seda ära teeninud on. Hädavajalik on see lihtsameelne vallandada ja ei ole kahtlust, et krahvinna Goltz võtab enese peale vaeva tema karistamise kõikide rumaluste eest, millised ta ise sooritas ja laskis juhtuda“.

Mitte vähem ei sisalda sappi prints Witgensteini iseloomustus, kes mängis juba siis Preisimaa õukonna juures üpris olulist rolli. Parun Stein tunnistab printsi „peeneks, kavalaks ja kes oli tunginud petmise kunsti suurtesse sügavustesse ja ta ei pidanud mingeid vahendeid, nii alatud, need ka ei olnuks, endale mittedobivateks. Omades teenija figuuri, ta alates kahekümne aastaseks saanuna ei pidanud vastikuks nii jakobiinide agente, ega madam -Lichtenau ((M-me de Lichtenau, Wilhelmine, Gräfin von Lichtenau)) hellitusi, ega meeste ja naiste peldikute asukaid ega valitsejate teenijate poolehoidu, kelle juures ta teenis või kelle juures ta asus“. Steini sõnade järgi, vürst Witgenstein, kes juhatab Prantsusmaa salapolitseid, - on ohtlik inimene, kes tuleb sõja ajal panna kindlusesse aga rahu ajal „jätta unustusse ja põlu alla“.

Minnes üle kindral Kökeritzi juurde, parun Stein nimetab teda „piiratud inimeseks, kaugeks ja kes mõtleb vaid oma mugavustest“. Temale on tarvis vaid piipu, pudelit veini ja kaardipartiid. Ta oli alati intrigantide kätes kuulekaks tööriist.

Peale seda peamiste Preisimaa valitsustegelaste üpris õelat kriitikat viitab Stein olulistele muutustele kuningat ümbritsevates isikute ja riiklike korralduste hulgas, milliseid pidid olema Preisimaal ettevõetud, kui on soovitav pöörata seda riiki Prantsusmaa vastu tugevaks ja energiliseks liitlaseks.

„Mainitud muudatused“, kirjutab parun, „näivad minule hädavajalikud, et vabastada kuningas kahjulikest mõjutustest. Nad on tema mõtteviisi ja tulevase käitumise käenduseks. Selline käendus on hädavajalik, sest et kuningas on veel sadamast kaugel ja teda võivad veel ja peavad tabama suured löögid, millistele on hädasti tarvis vastu seada jõud, järjepidevus ja pühendumus.

Neid muutusi ette kutsuda ja neil tugineda – selline on ülisuur teene, millise T. K. Majesteet saab osutada sellele Valitsejale“.

Kuningas austab väga Keisrit ja Stein on veendunud, et truuduse ja tema austuse tunnete tõttu, võtab kuningas täitmiseks kõik tema nõuanded ja ettepanekud.

Mitte vähem avameelselt väljendus parun Stein Keiser Aleksandrile kirjas, milline oli kirjutatud 1813.a. veebruari lõpus või märtsi alguses. Stein rõõmustab Valitseja Breslausse saabumise üle, sest et tema isiklik kaasmõjutus Preisimaa kuningale on üldise asja päästmiseks täiesti hädavajalik.

„Üldine vaim on suurepärase“, kirjutab parun Stein, „kõik seisused on innustunud soovist rebida puruks ahelad, millistes neid Napoleon hoiab; vabatahtlike tulv rügementidesse ((polkudesse)) on üpris suur ja tarvis on vaid Valitsejat, kes oleks ise võimeline väljendama suurt ja tugevat tahet, et viia innukus kuni ülima määrani ja anda sellele suurim levik. Õnnetuseks, seda aga tegelikkuses ei ole. Kuningas on külm, tal on ainult pool-tahe; tal ei ole usku enesesse ega ka oma rahvasse; ta arvab, et Venemaa tõukab ta kuristikku ja et varsti jõuavad Prantsusmaa väed Visla äärde“.

Parun Stein on veendunud, et kuninga selline mõtlemisviis võtab heatahtlikelt inimestelt mehisuse ja see on äärmiselt ohtlik ühisele asja edule, millist tema poolt halvatakse. See mõtteviis „leiab aluse kuninga isiklikus iseloomus ja tühisuste atmosfääris ja võib olla, isegi alatuses, milline teda ümbritseb. Teda ümbritsevad inimesed on kas tingimusetult tühised, või siis isikud, kelle veendumused on põlatud, või sellised, kes on samavõrd pahatahtlikud, tõmmates ette mõõdukuse ja mõistlikkuse maski“. Parun Stein asetab esimeste hulka : kindral Kalkreuthi, prints Witgensteini, krahv Goltzi jt. Teiste hulka aga: kolonel Knesebecki ja Ancilloni.

„Nende hulka, kelle teguviis on enam varjatud, kuid kes on sellegi poolest kahepalgelised, ma arvan“, räägib Stein, „Knesebeck ja Ancillon. Esimene kujutab endast süsteemselt võltsi inimest, kella kahepalgelisus on jõudnud selleni, et oma kirjas kindral Blücherile ((Блюхеру)), Venemaa peakorterist, ta lisas omaltpoolt, et ta kutsub esile kindrali mineku vägede tiivale venelaste juurde ja hoiatab, et nad ei suuda midagi Stettini vastu teha. Knesebeck, olles kuninga adjutant, omab ettekannet sõjalistest asjadest, hakkab olema väga kahjulik, kuni Scharhost jääb tegevarmee juurde“. Ancilloni suhtes on parun Stein veendunud, et ta kannatab väiklase enesearmastuse all ja on kinkidega mõjutatav.

Preisimaa patrioot lõpetab oma kirja järgmise arvamusega: „Kõigi heatahtlike inimeste arvamus on kooskõlas sooviga, et T. K. Majesteet, kui selle monarhhia (Preisimaa) suuremelne heategija, kõrvaldaks kõik, kes salaja töötavad selle huku nimel“.

Ei ole mingit kahtlust, et parun Stein arendas suulistes vestlustes Keiser Aleksandri ja krahv Nesselrodega oma vaateid Preisimaa siseolukorrale ja selle peamistele tegevatele valitsusliikmetele. Suur Preisimaa patrioot, neid iseloomustades, ei häbene oma väljendites, sest et ta soovis eelkõige oma isamaa vabastamist Napoleoni ikke alt ja Preisimaa taastamist endises säras ja võimalust mööda ja seda parimatel alustel ning uute täiustatud kordadega.

Ja kui pidada silmas austust ja autoriteeti, milliseid omas parun Stein Keiser Aleksandri silmades, siis on arusaadav, kuivõrd viimane pidi jõudma veendumusele, et tema kohustuseks on – Preisimaa kuninga sundimine Liidulepingut allkirjastama. Ta ei saanud lubada, et kuningal oleks võimalik läbirääkimisi viivitada ja lükata edasi lõpliku otsuse tegemine.

Teisest küljest, ei ole kahtlust, et, nimetades kolonel Knesebecki oma volinikuks, Preisimaa kuningas ei saanud teha vähem edukat valikut. Knesebeck võeti Venemaa peakorteris vastu üpris jahedalt ja täieliku umbusaldusega. See jahe vastuvõtt ja umbusaldus õigustas end viivitamatult, kui algasid läbirääkimised.

21.veebruari 1813.a. Tschiflinist saadetud kirjas vürst Kutuzov-Smolenskile esitab Knesebeck üksikasjalikult oma vaateid Liidulepingu sisule, milline peab olema sõlmitud Venemaa ja Preisimaa vahel. Ta kritiseerib temale esitatud Venemaa kava ja pakub välja oma enda kava. Traktaadi sissejuhatuses, Knesebecki arvates, on hädavajalik positiivselt kuulutada, et Venemaal ei ole mitte mingeid vallutuslikke kavatsusi juba Venemaa vägede poolt okupeeritud provintsidele, veel vähem seda Preisimaa maade arvel. Sellel alusel Knesebeck „luges Venemaa poliitika ja

tegelike huvidega kooskõlas olevaks muuta esialgses traktaadis kõik, mis temale näis ebapiisavalt selge, et rahustada kõige umbusklikuma hinge ja väljendada otse seda, mis selles juba oli, kahtluseta, väljendatud kaudsel viisil T. M. Keisri poolt“.

Seejärel järgnevad Knesebecki ettepanekud traktaadi üksikute artiklite sõnastuse suhtes. Artikkel II alusel peab Venemaa taastama Preisimaa neis piires, milliseid ta omas enne 1806.a. sõda. Aga eraldi ja salajase artikli alusel pidi Venemaa kohustuma Preisimaale tagastama mitte ainult tema endised provintsid Ida Preisimaal, vaid samuti selle valdused Poolas ja Varssavi Hertsogiriigis, piires, millised olid ülalnimetatud ajal.

Ei ole tarvis erilist tutvust diplomaatiliste läbirääkimiste pidamise vormidega, et märgata Preisimaa voliniku poolt pakutud sõnastuse kogu taktitundetust. Õelda Venemaa volinikele ja isegi Valitsejale endale, mida nõuavad „Venemaa poliitika ja tegelikud huvid“, on välismaa valitsuse voliniku poolt vähimal määral kohatu. Kuid teha oletus, et Venemaa Keiser väljendas ebaõnnestunult mõtet oma enda poolt kinnitatud Liidutraktaadi kavas ja omistas temale sellised mõtted, milliseid ta, ilmselgelt, ei omanud, tähendab rikkus kõiki diplomaatilise viisakuse nõudeid.

Lõpuks, otsustades Liidulepingu kava põhjal, võib arvata, et Preisimaa vabastas Venemaa Prantsusmaa ikkest ja Venemaaga liidu vahendusel ta soovib, Napoleoniga võitluseks, ainult suurendada oma jõude. Knesebeck soovis Keiser Aleksandrile kirjutada ette oma enda tingimusi ja tagada Preisimaale märkimisväärseid kasusid ja territooriaalseid juurdekasve isegi Venemaa arvelt sel ajal, kui Preisimaa valitsus ja rahvas veel ainult vaikuses ja hirmus valmistusid Napoleoni vastaseks sõjaks. Oodata, Keiser Aleksanderilt, et ta nõustub 1813.a. alguses, temale riigi poolt, mis ei ole Napoleoni üle võidu saavutamiseks ja Varssavi Hertsogiriigi vallutamiseks ohverdanud ühtegi sõdurit, traktaadi allkirjastamisega, millise alusel see Hertsogiriik ühendatakse temaga, oleks olnud, vähimal määral, Preisimaa voliniku poolt naiivne.

Kuid pidades silmas energiat, millisega Knesebeck kaitses oma võimatuid nõudmisi, võttis Keiser Aleksander selle vastu järgmise meetme: ta jättis Knesebecki oma kava juurde ja nimetas Anstetti oma volinikuks, et peetaks Breslaus vahetuid läbirääkimisi parun Hardenbergiga. Koos Anstettiga suundus Breslausse ka parun Stein.

Ühe ööpäeva kestel allkirjastati Liidutraktaat sellisel kujul, nagu see oli Venemaa esindaja poolt esitatud.

Kuningas ise jäi sellise asja kiire lõpetamisega väga rahule ja väljendab oma rahulolu Valitsejale 15.(27.) veebruaril Breslaust temale saadetud kirjas. „Ma petame end lootusega“, - kirjutab kuningas, - et Teie, Valitseja, nägite valmiduses, millisega ma kiitsin heaks samuti, omalt poolt, traktaadi kava, milline oli toodud kantsler Anstetti poolt, *pakkumata ühtegi muudatust*, on piiritu usalduse tõestus, millist ma oman, Teie minu vastu olevate sõbralike tunnete suhtes, millistega ma leian selle *kava täiesti kooskõlas olevat*, ja ma tahan kannatamatult näha lahutamatu kinnitatud sidemeid, millised ühendavad mind T. K. Majesteediga ja meie liitu allkirjastatuna“.

On iseenesest mõistetav, et Keiser Aleksander samuti ruttas Liidulepingu sõlmimise puhul kuningale oma rõõmu väljendama, millist ta ise nimetas „kõige pidulikumaks ja pühaks aktiks“. Eriti rõõmustasid kuningat „avameelsus ja kiirus, millisega kõik oli sõlmitud ja lõpetatud“.

Kuid ei ole mingit kahtlust, et nii avameelsuses, ega ka kiiruses ei saa kolonel Knesebecki süüdistada. Rõõm ja tänumeel, millist väljendab Keiser Aleksander ja Preisimaa kuningas seoses Liidutraktaadi kiire sõlmimisega, puudutab eriti neid eneseid: kui nad ise ei oleks asja sekkunud, oleksid läbirääkimised kestnud veel mitu nädalat.

Eriti suur oli selles asjas Keiser Aleksandri enese teene, kes jättes kõrvale Knesebecki koos tema kavade ja nõuannetega „Venemaa tegelikest huvidest“.

Keisri omakäeliselt kirjutatud 3. märtsi 1813.a. kirjas Riigikantsler krahv Rumjantsevile ((Roumiantzow, Румянцеву)), räägitakse mõne sõnaga Kalischi Liidulepingu sõlmimise ajaloost.

„Ma pean Teile konfidentsiaalselt ütlema“, - kirjutab Valitseja, - „et Knesebeck, kes oli saadetud minu juurde läbirääkimiste pidamiseks ja omas ideesid, millised minule ei meeldinud, vaid tekitas probleeme ja pakkus minule võimatu traktaadi ja ma ei saanud mitte kuidagi nõustuda selle allkirjastamisega. Ma hülgasin ta ja saatsin Anstetti koos parun Steiniga Breslausse ja 21. tunnil oli

traktaat allkirjastatud sellisel kujul, nagu ma käskisin selle koostada, ilma et, selles isegi koma oleks teisel kohal“.

Kui sellele autentsele tunnistusele veel lisada Preisimaa kuninga avaldus eeltoodud 15. (27) veebruari kirjas, et Kalischis allkirjastatud traktaadi ta leiab olevat täiesti kooskõlas oma enda eesmärkidega ja huvidega ja seepärast ei muutnud Venemaa kavas ühtegi sõna, siis selles ei ole mingit kahtlust, et Knesebeck, ilmselgelt, ajas Kalischis oma enda poliitikat, soovides sundida Venemaad vastu võtma vastuvõtmataid tingimusi. On raske enesele ette kujutada, et kolonel Knesebeck mõistis paremini Preisimaa huvisid Venemaa suhtes, kui kuningas ja parun Hardenberg ise*).

*)Laskumata vaidluse käsitlemisse, milline tekkis viimasel ajal Kalischi Liidutraktaadi sõlmimise korra suhtes, me lubame endal arvata, et hr. Bailleni ((Байлье)) arvamus on enam kooskõlas tõega, kui M. Oncken ((Онкен)) omaga. Vt. Bailleu. Sybel's Hist. Zeitschrift 1877. S. 139 flg. - Oncken Oesterreich und Preussen im Befreiungskriege, Bd. I. S. 254 flg. - Treitschke. Deutsche Geschichte, Bd. I, S. 420 flg. - Richl's Historisches Taschenbuch, 5 Folge, 1879.

*

((Vasakul prantsuskeelne tekst.))

Tema Püha ja lahutamatu Kolmainsuse nimel.

Vaenuvägede, millised olid tunginud Venemaa südamesse, täielik hävitamine valmistas ette kõigi riikide suure sõltumatusse eposi, millist soovivad ära kasutada enda ikkest vabastamiseks, milline Prantsusmaa poolt lasus nende üle nõnda palju aastaid. Esimene tunne, milline hingestas T. M. Ülevenemaalist Keisrit, juhtides oma võitmatud väed välismaale, oli soov ühendada õiglase asjaga, milline on nõnda ilmselt kaitstud Ettenägelikkuse poolt, Oma vanu ja armastusväärseid liitlasi, et koos nendega täita sihtotstarve, millisega on nõnda paljude vapustuste ja ohvritega seotud vaevatud rahvaste rahu ning heaolu. Saabub aeg, mil lepingud ei hakka olema enam relvarahud, kui neist uuesti kinni peetakse sellise religioosse usuga, sellise püha rikkumatusega, millisest tulenevad austus, jõud ja riikide säilumine.

Nendes pidulikes ja otsustavates asjaoludes T. M. Preisimaa Kuningas ja T. M. Ülevenemaaline Keiser lähenevad teineteisele vabatahtlikult ja Mõlemad olles ühtmoodi juhitud suuremeelsest Euroopa vabastamise innustusest, astusid nõnda päästva asja teostamiseks Nende iidse liidu kinnitamisele ja Nende esialgse sõpruse taastamisele kõige avaramas mahus. Soovides kinnitada Nende vastastikuste kohustuste alust rahumeelse, sõbraliku ja liitlasliku rünnaku- ja kaitselepinguga, nimetasid Oma volinikeks, aga nimelt:

T. M. Preisimaa Kuningas oma Riigikantsleri, parun Charles Auguste parun Hardenbergi ((барон Карл Август фонъ-Гарденберг)), Musta kotka, Punase kotka, St. Andre ((Св. Андрея Первозванного)) jt. ordenite, St. Jean de Jerusalem ((ordu)) kavaleri;

aga T. M. Ülevenemaaline Keiser, vürst Mihail Kutuzovi Smolenski ((prince Michel Koutousoff de Smolensk, князя Михаила Кутузова Смоленскаго)), Oma armeede marssali, Pihkva polgu ülem, Püha Andrei Pervozvannõi, Püha Georgi esimese klassi ordenite jne kavaler.,

kes, peale oma volikirjade vahetamist, millised leiti olevat heas ja ettenähtud vormis olevad, leppisid kokku ja otsustasid järgmistes artiklites:

Artikkel I.

Alates käesoleva lepingu allkirjastamise päevast algab T. M. Preisimaa Kuninga ja T. M. Ülevenemaalise Keisri, Nende pärijate ja järeltulijate, Nende riikide ja vastastikuste alamate vahel igaveseks ajaks rahu, sõprus ja liit.

Artikkel II.

Venemaa ja Preisimaa vahel sõlmitakse käesoleval ajal toimuva sõja ajal rünnaku- ja kaitseliit. Tema lähimaks eesmärgiks on Preisimaa korraldada uuesti sellistes piirides, millised tagaksid mõlemate riikide rahu ja oleksid temale garantiideks. Nii nagu see kahetine ülessanne ei saa olla enne lahendatud, kuni Prantsusmaa sõjajõud asuvad Põhja Saksamaal positsioonidel või kindlustustes; samamoodi, seni kuni see riik ei hakka seal mingitki mõju omama, siis peamised sõjalised tegevused hakkavad olema suunatud eelkõige sellele olulisele punktile.

Artikkel III.

Järgmise punkti tulemusel, mõlemad kõrged lepingupooled leppisid kokku vastastikku osutada kõigi vahenditega teine-teisele igasugust abi, milliseid Ettenägelikus nende kasutusse andis; kuid et määratleda täpsemalt need jõud, milliseid viiakse viivitamatult tegevusse, T. M. Ülevenemaaline Keiser kohustub välja panema 150.000 inimest, lugemata kindluste garnisone, kuid sel tingimusel, et T. M. Preisimaa Kuningas lubab teda iseloomustava puhtsüdamlikusega, seda arvu suurendada, kuivõrd seda lubavad asjaolud ja tema igasugused vahendid, kaasaarvatud rahva maakaitseväge organiseerimine, kuna otsesed tulemused, millistele ta peab lootma, võivad järgneda ainult üldistest jõupingutustest.

Artikkel IV.

Kampaania kava alused määratletakse kokkuleppel viivitamatult ja sõjaliste operatsioonide suhtes lepatakse pidevalt üheskoos kokku. Sel eesmärgil T. M. Preisimaa Kuningas nimetab staabiohvitseri, kes hakkab asuma T. M. Ülevenemaalise Keisri peakorteris juures ja saab hädavajalikud volitused, et aega kaotamata viia täide need liikumised, milliste kohta järgneb otsus.

Artikkel V.

Kõik Preisimaa armee üksused, milliseid on võimalik kasutada, liituvad ühiseks tegutsemiseks T. M. Ülevenemaalise Keisri sõjajõududega, alates käesoleva lepingu ratifitseerimise hetkest.

Artikkel VI.

Nii, nagu põhimõtted, millised ühendavad kõrged lepingupooled, omavad alusena tegevuse ja kavatsuste ühtsust, siis T. M. Preisimaa Kuningas ja T. M. Ülevenemaaline Keiser kohustuvad vastastikku nüüdsest vastasega eraldi läbirääkimistesse mitteasuma, ega sõlmi rahu ega relvarahu, ega ka mingit konventsiooni teisiti, kui ühisel nõusolekul.

Artikkel VII.

T. M. Preisimaa Kuningas ja T. M. Ülevenemaaline Keiser hakkavad vastastikku ja usalduslikult teatama teine-teisele kõigest, mis puudutab nende poliitikat ja eriti suunavad kõik oma pingutused sellele, et kallutada Viini õukond võimalikult lähima aja jooksul ühinema nende ettevõtmisega.

Artikkel VIII.

T. M. Ülevenemaaline Keiser lubab osutada tugevaimat toetust kõigile katsetele, milliseid teeb T. M. Preisimaa Kuningas Inglismaal, et astuda liitu selle riigiga ja et saada temalt relvi, sõjavarustust ja rahalist abi.

Artikkel IX.

Peale käesoleva lepingu sõlmimist asutakse määratlema, eraldi konventsiooni alusel, mõlemate riikide vahelisi kaubanduslikke suhteid: need korraldatakse kooskõlas liidu põhimõtetega, millised on taastatud kõrgete lepingupoolte vahel.

Artikkel X.

Samamoodi sõlmitakse eraldi konventsioon, et määratlema kõik, mis võib osutada hädavajalikuks T. M. Ülevenemaalise Keisri armee marsiks ning toitlustamiseks nende T. M. Preisimaa Kuninga valdustes viibimise ajal.

Artikkel XI.

Ülalpool esitatud artiklid hoitakse kahe kuu kestel saladuses, kuid need võivad viivitamata olla saadetud Austriale, Inglismaale ja Rootsile.

Artikkel XII.

Käesolev leping ratifitseeritakse nii kiiresti kui võimalik, lükkamata selle tõttu edasi ettevalmistusi või sõjalisi meetmeid.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Breslaus 27. (15) veebruaril 1813.a. ja Kalischis 16. (28.) veebruaril 1813.a.
(L.S.)Charles Auguste (L.S.)Michel prince (M.П.)Баронъ фонъ- (M.П.)Князь Ми-
Baron de Koutousoff de Гарденбергъ. хайль Кутузовъ
Hardenberg. Smolensk. Смоленский.

*

Eraldi ja salajased artiklid.

Artikkel I.

Nii nagu Preisimaa täielik julgeolek ja sõltumatus võib olla kinnitatud kindlatel alustel mitte teisiti, kui sellele materiaalse jõu tagastamisel, millist ta omas enne 1806.a. sõda, siisi T. M. Ülevenemaaline Keiser, tulles oma ametlikes avaldustes selles suhtes T. M. Preisimaa Kuninga soovidele vastu, kohustub selle salajase ja eraldi artikliga relvi mitte enne maha panema, kui Preisimaa on taastatud statistilises, deograafilises ja rahalises suhtes suurusesse, milline vastab tema asendile enne ülalmainitud aega.

Selleks T. M. Ülevenemaaline Keiser lubab kõige pidulikumat viisi kasutada hüvitamiseks, milliseid asjaolud võisid nõuda mõlemate riikide ühiseks kasuks ja et laiendada Preisimaad, kõik need soetused, millised tehakse nende relvadega ja läbirääkimistega Saksamaa Põhjaosas, erandiks Hanovre õukonna endised valdused. Kõigis seda asja puudutavates korraldustes hakatakse järgima

erinevate provintside vahel, millised peavad minema Preisimaa võimu alla, proportsionaalsust, ümmardamist, millised on hädavajalikud sõltumatu riigi rajamiseks.

Artikkel II.

Selleks, et anda eelmisele artiklile konkreetsust, milline vastab sellisele täielikule mõtteühtsusele, milline eksisteerib mõlemate kõrgete lepingupoolte vahel, T. M. Ülevenemaaline Keiser kindlustab T. M. Preisimaa Kuningale koos tema käesolevate valdustega, eriliselt vana Preisimaa, millisega ühendatakse territoorium, milline ühendab kõigis suhetes, nii sõjalises, aga ka geograafilises, selle provintsi Sileesiaga.

Need artiklid ratifitseeritakse võimalikult kiiresti.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Breslaus 27. (15) veebruaril 1813.a. ja Kalischis 16. (28.) veebruaril 1813.a. (L.S.)Charles Auguste (L.S.)Michel prince (М.П.)Баронъ фонъ- (М.П.)Князь Ми-
Baron de Koutousoff. Гарденбергъ. хаиль Кутузовъ.
Hardenberg.

Nr. 256.

1813.a. 7. (19) märts. Venemaa ja Preisimaa vahel sõlmitud Reini Liidu ((Confederation du Rhin)) valduste suhtes Breslaus sõlmitud konventsioon.

Nr. 257.

1813.a. 23. märts (4. aprill). Venemaa ja Preisimaa vaheline okupeeritud provintside administreerimise suhtes tehtud kokkulepe.

Nr. 258.

1813.a. 26. märts (7. aprill). Venemaa ja Preisimaa vahel Venemaa vägede Preisimaa valduste piires viibimise suhtes sõlmitud konventsioon.

((F. Martensi kommentaar)).

Märgukirjas, milline on koostatud Keiser Aleksandri enese ettepanekul Pozzo di Borgo ((Поццо-ди-Борго)) poolt 24. märtsil (5. aprillil) 1813.a. Kalischis, iseloomustatakse, muuseas, Preisimaa olukorda peale Kalischi Liidutraktaadi sõlmimist. See riik, kirjutab tuntud Korsika patrioot, säilitas oma sisemise korralduse prantsuse revolutsiooni ja Napoleoni sõdade ajal. Kalischi traktaadi allkirjastamisega Preisimaa andis parima tõestuse „oma kuulekusest ja arukusest“, ja seepärast vaid temale üksi võib anda peale tema piiridest Prantsusmaa vägede taandumist, õigus „end juhtida“. Kõik teised riigid, tõestab Pozzo di Borgo, peavad olema juhitud edaspidi varem ettevalmistatud kava järgi ja „kõrgema nõukogu“ moodustamise mõte on Valitseja poolt juba heaks kiidetud, milline ellu viides avaldab kõige paremat mõju.

Kuid üldse, alates Nemenist ((Неман, Niemen)) kuni Reini kallasteni, Venemaa väed kohtavad oma teel ainult „vanade valitsuste laipu, milliseid ellu äratada on võimatu, või milliseid ei saa elule äratada teisiti, kui nende vabastaja teoga“. Pidades silmas seda asjaolu, pidi Valitseja jätma enesele „kõikide üle sõjalise ülemjuhtimise ja kõrgema poliitilise juhtimise“ õiguse.

Need Pozzo di Borgo vaated langesid kokku sisuliselt, parun Steini vaadetega Saksamaa ja liitlasvägede teguviisi suhtes nende poolt okupeeritud piirkondades. Valitseja ise kiitis täielikult

sellise tegevuskava heaks, millise sihipärasust ei saanud isegi Preisimaa, sõlminud Venemaaga Kalischi traktaadi, tunnustamata jätta.

Seepärast tegi Preisimaa kuningas kantsler Hardenbergile ja kindral Scharnhorstile ülesandeks, viivitamatult peale Liidulepingu sõlmimist, astuda liitlasvägede poolt okupeeritud maade administreerimise suhtes läbirääkimistesse Venemaa volinikega. Parun Steini vahetul osalusel ja mõlemate monarhide isikliku mõju all, toimusid volinike vahel üpris kiiresti kokkulepete sõlmimised maade okupeerimise korra suhtes, millised kuulusid Reini Liidu koosseisu ja et asutada liitlasvägede poolt okupeeritud provintside juhtimiseks kõrgem nõukogu. Lõpuks, Venemaa vägede Preisimaa territooriumil viibimise ajal koheselt vajadustest tingitud toidlustamist puudutav tehniline sõjaline konventsioon ja selle allkirjastamisega ei saanud viivitada.

*

Nr. 256.

Sel ajal, kui T. M. Ülevenemaalise Keisri ja Preisimaa Kuninga ühendatud armeed valmistuvad Reini Liidu ja Prantsusmaa Keisririigiga ühendatud Saksamaa Põhja provintside valdustesse marssimiseks, mõlemad Valitsejad pidasid vajalikuks nõustuda nii poliitiliste printsiipide suhtes, millised tulid avalikustada nende maade okupeerimise ajal, nii samuti ka viisidest, millised sellistena peavad olema Nende ühiseks asjaks juhitud suurima kasuga.

Selleks T. M. Ülevenemaaline Keiser nimetas hr. Parun Steini ja oma Riigisekretäri krahv Nesselrode ((Нессельроде)) aga T. M. Preisimaa Kuningas oma Riigikantsleri parun von Hardenbergi ja kindral -leitnant Scharnhorsti,

kes, võttes aluseks küps mõõdukuse tunde ja õigluse kaalutlus, milline iseloomustab niivõrd kõrgel määral mõlemaid Valitsejaid, otsustasid, et alljärgnevad meetmed, millised on ühehäälselt vastu võetud, hakkavad parimal viisil vastama Nende headtegevatele kavatsustele.

1.

Mõlemate Valitsejate nimel avaldatakse viivitamatult proklamatsioon, millise projekt siin lisatakse. Selles vaid teatatakse, et mõlemad riigid ei järgi mingit muud eesmärki, peale Saksamaa vabastamine Prantsusmaa mõjust ja valduse alt ja kutsuvad printse ning rahvaid osutama kaasabi oma isamaa vabastamisel. Igat Saksamaa printsi, kes sellele üleskutsule ei vasta kindlaksmääratud tähtaja jookul, ähvardab oma valdustest ilmajäämise oht.

2.

Asutatakse keskne piiramatu võimuga valitsev Nõukogu. Liitlasriigid nimetavad sellesse Nõukogusse igaüks ühe liikme. Seni ta hakkab koosnema Venemaa ja Preisimaa delegaatidest. Sel määral kui teised riigid võtavad Saksamaal sõjategevusest aktiivselt osa, nad saavad võrdsel määral õiguse nimetada sellesse Nõukogusse igaüks ühe liikme, eriti T. M. Inglismaa Kuningas. Saksa printsid, kes liituvad koalitsioonis, hakkavad nimetama üheskoos vaid ühe liikme.

3.

Nõukogu kohustused seisnevad peamiselt viisil okupeeritud maades ajutiste administratsioonide korraldamises, nende üle järelevalve teostamises ja neile juhtivate eeskirjade määratlemises, millistega kooskõlas neil tuleb kasutada ühise asja kasuks nende maade ressursse.

4.

Okupeeritud maadelt saadud tulud jaotatakse võrdselt Venemaa ja Preisimaa vahel. Hanovre regentlus saab osa neist tuludest, proportsionaalselt tema poolt välja pandud vägede hulga.

5.

Kõik maad, millised okupeeritakse, alates Saksooniast kuni Hollandi piirini, erandiks endised Preisimaa provintsid ja Hanovre õukonna piirkonnad, peavad olema jaotatud viieks suureks sektsiooniks, aga nimelt:

I. Saksoonia ja hertsogiriigid.

II. Westfali kuningriik, erandiks Hanovre ja endised Preisimaa provintsid.

III. Bergi, Westfali ja Nassau hertsogiriigid.

IV. Lippe Departemang.

V. Elbe suudmete departemang ja Mecklembourg.

6.

Igale ringkonnale nimetatakse tsiviil- ja militaarkubernerid. Esimene allub Kesknõukogule, aga teine kõiges, mis puudutab sõjalisi operatsioone, ülemjuhatavale kindralile. Tsiviilkuberner moodustab enda juures ajutise kohaliku nõukogu, milline hakkab teda ta kohuste täitmisel abistama.

7.

Kesknõukogule tehakse ülesandeks samuti kõik korraldused noorsõdurite võtmisel, rekvireerimise ning tegevarmee ja relvastuse magasiitade süsteemid, millised hakkavad olema ettenähtud okupeeritud piirkondades.

8.

Neis piirkondades organiseeritakse:

1. Regulaarmee.

2. Miilits.

3. Maakaitsevägi.

Seejuures formaalselt lubatakse, et need väed ei hakka mingil juhul teenima mingit teist eesmärki, peale Saksamaa kaitse Prantsusmaa rünnakute eest. Nende vägede formeerimine hakkab toimuma liitlasarmee korpuse kaitse all.

9.

Kesknõukogule antakse õigus valida kubernere kohtadele ja administratsiooni kohalikke isikuid, keda ta leiab olevat võimekad, samuti ka austatud, millistena neid kaasmaalaste hulgas peetakse enim sobivateks nende ametikohtade täitmiseks.

10.

Nende kokkulepitud meetmete võtmise kavast teavitatakse viivitamatult Austriat ja Inglismaad.

See juhtus Breslaus, 7. (19.) märtsil 1813. a.

(L.S.Ch. Baron de Stein. (L.S.)Le Baron de (M.П.)Баронъ Гтейнъ. (M.П.)Баронъ фонъ-

(L.S.)Le Comte de Nesselrode. Hardenberg. (M.П.)Графъ Нессель- Гарденбергъ.
(L.S.)Scharnhorst. роде. (M.П.)Шарнгорстъ.

*

Nr. 257.

Terve arutelu põhjal, et leida Saksamaa põhjaosas, seal tegutsevate ühendatud armeede edu määral, lihtsaim viis selleks, et korraldada õige ja asjaoludele vastav, käesoleva sõja kestuse ajaks, administratsiooni vorm, T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. M. Preisimaa Kuningas, ühisel üksmeel, otsustasid Breslaus 6. (18.) märtsil, et asutatakse *ajutine valitsev Nõukogu*, millise organisatsioon, võim ja kohustused määratletakse käesoleva akti alusel, alljärgnevalt esitatud viisil.

See Nõukogu hakkab koosnema 4 liikmest. T. M. Keiser nimetab omalt poolt Oma tegev. salanõuniku krahv Kotschoubey ((Кочубея)), kellele hakkab kuuluma Nõukogus juhataja koht ja kõik õigused, millised on selle ametikohaga ühendatud ja hr. Parun Charles de Stein ((Карл Штейн)).

T. N. Preisimaa Kuningas – salanõunik Schöni ((Шёна)) ja riiginõunik Redigeri ((Редигера)).

Liikmete ja teiste mainitud Nõukogus asuvate ametiisikute nimetamine, hakkab toimuma korras, milline on selgitatud Breslau protokollis. Põhimõtted, millised on määratletud mainitud protokollis, hakkavad nimetatud Nõukogule olema üheaegselt seaduseks ja instruksiooniks.

Tema peamised kohustused seisnevad politsei, rahanduse juhtimises ja kõikide meetmete võtmises, millised puutuvad relvastusse ja rekvireerimistesse vägede poolt okupeeritud piirkondades. See laieneb samamoodi kokkulepete sõlmimisele Saksamaa printsidega nende poolt värvatud inimeste arvu, varude ja rahade suhtes, millised on hädavajalikud nende isamaa sõltumatuse taastamiseks. Nõukogule kuulub ka piiramatu järeelvalve nende poolt printsidega sõlmitud lepingute täitmise üle.

Samamoodi ta nimetab tsiviil-kubernere ringkondades, millisteks Saksamaa jaotatakse kooskõlas Breslau protokollis lausetega.

Mis aga puudutab Nõukogule vajalikke alluvaid ametnikke, siis ta valib sellised ise ja nimetab spetsiaalse peasekretäri, kes peaks rääkima kolmes keeles.

Riigi tuludest eraldatakse hädavajalik Nõukogu liikmetele hüvituse maksmise fond. See palga maksmine lõppeb Nõukogu laialisaatmisega.

Nii nagu toimus Drezdeni linna okupeerimine, siis Nõukogu liikmed, kes asuvad Kalischis või teistes kohtades, suunduvad viivitamatult eelnimetatud Drezdeni linna ja asuvad selles Elbe ja Lasace jõe parempoolsel kaldal juhtima. Nende tegevusringi laiendatakse sel määral, kuidas liitlasväed edasi liiguvad.

See juhtus Kalischis, 23. märtsil (4. aprillil) 1813.a.

(L.S.) Alexandre.

Le Secrétaire d'Etat
Comte de Nesselrode.

(M.П.)Александръ.

Статсъ-Секретаръ
Графъ Нессельроде.

Nr. 258.

Rahu ja liitlas rünnaku- ja kaitselepingu, mis on sõlmitud Kalischis 16. (28.) veebruaris ja sama kuu 15. (27.) Breslaus, Artikkel X sõnab, et kohe selle järel sõlmitakse eraldi konventsioon, et määratleda kõike, mis võib osutada hädavajalikuks T. M. Ülevenemaalise Keisri armee marsside ja

toidlustamise suhtes nende T. M. Preisimaa Kuninga valdustes viibimisel.

Selle tulemusel mõlemas kõrged lepingupooled, soovides võimalikult kiiresti viia täide mainitud artikli kohustused, nimetasid oma volinikeks, aga nimelt:

T. M. Ülevenemaaline Keiser Oma salanõuniku Anstetti, Vladimiri ordeni 2 järgu jt. kavaler.

T. M. Preisimaa Kuningas oma kindral-majori ja salanõuniku krahv von Lottumi ((Лоттум)), Punase Kotka ordeni 3 järgu jt kavaler.

Kes peale oma volikirjade vahetamist, millised leiti olevat heas ja ettenähtud vormis olevad, leppisid kokku ja otsustasid vastu võtta järgmised artiklid:

Artikkel I.

Venemaa vägede toidlustamise toiduainete ja loomasööda tarned nende viibimise ajal Preisimaa territooriumil tehakse T. M. Preisimaa Kuninga poolt. Toiduainete varud hangitakse otse tootjatelt või selleks spetsiaalselt asutatud magasiitadest. Seda jätkatakse ka sel juhtumil, kui Venemaa armee okupeerib piirneva vaenlase ala, milline ei saa anda vajalikke varusid ja seda seni kuni asutatakse magasiitad.

Artikkel II.

Tarnete tegemise nõudmised ei pea olema otse pööratud kohalikele Preisimaa ülemustele, vaid kuninglikele komissaridele, kes selleks nimetatakse. Selleks hakkavad asuma: peamise armee juures – kindral-komissar, teiste armeede juures – komissar-seff, ja iga üksiku korpuse juures – rännaku-komissar. Kõik need ametiisikud saavad ettenähtud võimu, et tegutseda igasugusel juhtumil, ootamata ära spetsiaalset volitust.

Artikkel III.

Magasinidele esitatavad tarne nõuded esitatakse vene komissaride või äärmiselt hädavajadusel, polkude või ühmade poolt otse. Magasinide pidajad ei hakka mitte mingil juhtumil olema vastutavad välja antud varude seadusliku proportsionaalsuse eest. Tarneid nõudnud isikud vastutavad ise nõudmiste eest. Sellegipoolest avalikustatakse tariif, milline määratleb selle proportsionaalsuse, et üksikutele juhtudel, eriti väikeste rühmade möödamsil, oleks teada, millest juhinduda ja et oleks ebaseaduslike nõudmiste suhtes äraütlemiseks kindel reegel.

Artikkel IV.

Üldised meetmed, millised puudutavad toidlustamist, määratletakse peakorteris üheskoos peakomissariga.

Artikkel V.

Voorimehi, et vedada armeel vajalikke asju, antakse elanike poolt, seejuures võetakse meetmeid, et hobuste nõudmisel oleks rangelt kinni peetud nende tegelikust vajadusest. See asi määratletakse lõplikult armee käsuga, millisele saadetakse vastav käsk, kus tekib vajadus, komissar-seffi ja rännaku komissaride poolt.

Kuid et korrastada ja parandada veelgi seda armeele vajalikku teenistust, hakkavad marsuutidel, kus hakkavad liikuma voorid, iga nelja miili järel, ümberlaadimise kohad ja igale vööri kolonnile antakse kohalike elanike hulgast määratud ülem-saatja, et teostada järelvalvet voorimeeste üle ning et tagada nende naasemine oma elukohtadesse.

Artikkel VI.

Venemaa hüvitab Preisimaa poolt tarnitu dokumentidega tõestatud hulga ja erilistel juhtudel, tarnitud portsionite arvu põhjal. Osa tarnitud toidumoonu eest tasutakse sularahaga, osa teraviljaga, milline tuuakse Balti mere sadamatesse ja osa kviitungitega, milliste väljaostmine järgneb rahu sõlmimisele.

Artikkel VII.

Selleks, et anda ülalesitatud artiklile hädavajalik täpsus kolme mainitud tasuliigi suhtes, on otsustatud, et 2/8 tasust teostatakse vene panga assignaatidega, 3/8 teraviljaga, ja 3/8 kviitungitega. Iga kuu makstakse ette proportsionaalne summa ja nii nagu arveid tehakse Preisimaa taalrites, siis vene pangaassignaatide kurss selle raha suhtes määratletakse igal kuul S-Peterburi börsi igakuise kursitabeli järgi. Need tabelid saadetakse armee kindral-intendandile. Samamoodi võivad arved olla teostatud saksa või preisi kaubanduslinnade vekslites.

Artikkel VIII.

Toiduainete hind arvestatakse Preisimaa peamiste turgude keskmiste hindade järgi. Selleks, et omada kindlat ja alalist määra terveks aastaks, siis võetakse aluseks jooksva aasta keskmised turuhinnad, alates jaanuarist kuni maini ja selleks, et kehtestada täielik vastastikuselt teist liiki tasu suhtes, vili, milline on tarnitud Venemaalt, arvestatakse selle sama hinnaga, milline on kehtestatud Preisimaal müüdavale viljale.

Artikkel IX.

Preisimaa sõjaväe valitsused koguvad kokku kõik Vene vägede poolt välja antud kviitungid ja nende alusel koostatakse iga kuu tarnitud varude üldarve. Need arved jaotatakse kolme ossa:

- 1) Voorid (Vorspann).
- 2) Varude tarnimine natuuras, millised on tõestatud allkirjadega.
- 3) Portsionide tärned, millised on kinnitatud või ei ole kinnitatud allkirjadega, kuid on tunnustatud kohalike võimude poolt.

Kõik, mis on võetud jõuga või pettusega, välistades sellest toiduained, on kaebuste ja spetsiaalsete hagide asjaks.

Erinevate kviitungite kokkuvõtte, milline on märgitud ümmardatud arvuga, näitab kuu jooksvul tehtud tarnete arvu ja sellest saab mõõta, et teostada samasuguseid järgmisel kuul. Spetsiaalne arvestus, dokumentide korrastamine ja kontrollimine, milline on toiduainete väljaandmise aluseks, tehakse ülesandeks spetsiaalsele komisjonile, milline koguneb lähimal ajal ja hakkab koos istuma Königsbergis.

Artikkel X.

Suurte varude magasiitade rajamine Preisimaa või selle piiriäärsetes provintsidest, või toiduainete ostud välismaalt teostatakse üheskoos Venemaa ja Preisimaa poolt, proportsioonis 150/80. Viis, millisel Venemaa soovib omaltpoolt koguda varusid, juurdeveoga kas teistest provintsidest, või siis ostuga, jäetakse tema äranägemisele. Kui Preisimaa väed võtavad neist ladudest rohkem, kui on nende poole poolt tarnitud, siis liig tuleb maha arvestada jookvatelt arvetelt ja ka vastupidi.

Artikkel XI.

Kõigist sarnastest Preisimaal tehtavatest operatsioonides, osutavad selle ametnikud tasuta kaasabi. Varud magasinides, millised jäid riiki, sellesse oma ossa, rahu sõlmimise hetkel, milline on tarnitud Venemaa poolt, jäetakse Preisimaale, arvestades selle väärtuse maha temale esitatud arvest.

Artikkel XII.

Sõjateedel, millised jooksevad Preisimaa valdustest läbi, nõutakse elanike poolset toiduainete tarnimist. Selliste eest peab olema tasutud kooskõlas käesoleva konventsiooni Artikkel 8 lausetega.

Artikkel XIII.

Mis aga puudutab vägede ja haigete ühest hospitalist teise vedamiseks vajalikke voore, siis nende eest tasutakse kooskõlas Artikkel 8 mainitud taksiga, milline on kinnitatud Preisimaa armeele. Sellest järgust välistatakse kõik toidumoonavoovid, haavatute lahinguväljalt äraviimine ja teistest provintsidest nõutud moonajuurdevedu.

Artikkel XIV.

Venemaa maksab mööda vett ja maad kõikide asjade, millised ei ole võetud tarnete määrusesse võetud ja milliseid pidi Preisimaa täitma, veokulud otse. Selleks kehtestatakse veeteel vedamiseks muutmatu taks. See määratletakse Preisimaa kohalike võimude poolt kõige mõõdukamas suuruses selleks, et teostada sarnaseid vedusid Brombergi, Fino kanalitel ja Oderi ning Elbe jõel.

Artikkel XV.

Preisimaa määrab Venemaa hospitalidele viisakad ruumid, kuid ei ole kohustatud kandma nende sisustamise kulusid. Küttepuud ja õled tarnitakse kohalike elanike poolt; ülejäänud sisustus ja vahendid hangitakse Venemaa ülemuste poolt. Kohalikud võimud teostavad hospitalide üle inimarmastusest tulenevat järelvalvet ning hoolekannet.

Haigete eest hoolitsemine tehakse arstide ja kirurgide kohustuseks. Neile makstav töötasu määratletakse Venemaa armeepaearsti poolt. Mis aga puudutab hospitalide, millised on juba Visla taga asutatud, siis nad jäävad endisesse seisundisse, s.t. ööpäeva tasu ja kõik, mis selle juurde kulub, nagu: ravimid, riided, voodilinalad jne. iga haige kohta jääb endiseks 15 ja 20 preisi krossi päevas.

Kui, ainiti, positiivselt tõestatakse, et sellest summast ei piisa, eriti ravimitele, siis tehakse sellest esildis armeed käsutavale marssalile, kes, peale vastavate teadete kogumist, annab käsu ravimite natuuras tarnimiseks. Igal juhul antakse Venemaa armeele võimalus asutada oma hospitalide üksus sellisel viisil, millist ta loeb enamkasulikuks. See tundlik valdkond moodustab Valitsejate alaliste hoolitsuste asja.

Artikkel XVI.

Mis puudutab erilisi juhtumeid, millised võivad tekkida ootamatute lahingute või liikumiste tõttu toidlustamise või hospitalide suhtes ja milliseid ei olnud võimalik võtta käesolevasse konventsiooni, nende ettenägemise võimatuse tõttu, siis sellistel juhtudel tuleb alati juhendada üldistest põhimõtetest et olla kooskõlas siira üksmeele ja hea sõpruse reeglitega, millised eksisteerivad mõlemate Valitsejate vahel.

Artikkel XVII.

Käesolev konventsioon jõustub täielikult alates 20. märtsist (1. aprillil) käesoleval aastal. Võttes arvesse, et kolmas Preisimaale kulude hüvitamise viis peab olema teostatud peale sõja lõppi, siis asutakse selle asjaga tegelema kolme kuu pärast, peale rahu sõlmimist ja likvideerimist teostatakse samamoodi, nõnda, et see oleks aasta jooksul lõpetatud. Pretensioonid kõigi tarnete või toitlustamise suhtes, milline on teostatud enne 20. märtsi (1. aprilli), kujutab endast eraldi selgituste ja kokkulepete asja.

Artikkel XVIII.

Käesolev konventsioon ratifitseeritakse nii kiiresti kui võimalik.
Selle kinnituseks jne.

See juhtus Kalischis, 26. märtsil (7. aprillil) 1813.a.
(L.S.)d 'Anstett. (L.S.) Comte Lottum. (M.П.) Анштетъ. (M.П.)Графъ Лоттумъ.

Me lugesime käesolevat sõjalist konventsiooni ja kiitsime selle heaks ning kinnitasime selle kõik artiklid. See juhtus Kalischis, 27. märtsil (8. aprillil) 1813.a.

(L.S.) Alexandre. (M.П.) Александръ.
Le comte de Nesselrode. Графъ Нессельроде.

Kõik aktid, millised puudutavad sõjategevust ja sõlmitud liitlasriikide vahel, ühest küljest ja Prantsusmaaga, teisest, on esitatud Prantsusmaaga sõlmitud traktaatide köites.

Nr. 259.

1813.a. 28.august (9. september). Preisimaaga Toeplitzis sõlmitud Liidutraktaat.

((F. Martensi kommentaar)).

Peale Kalischi Liidutraktaadi sõlmimist õiged diplomaatilised suhted Venemaa ja Preisimaa vahel pidid olema uuendatud. 25. märtsi 1813.a. kirjaga Kalischist, teavitas Valitseja Preisimaa kuningale, et ta nimetas salanõunik Alopeusi kui saadiku ja täievolilise ministri Berliini õukonna juurde. Preisimaa kuningas, omaltpoolt, 29. aprilli kirjaga Drezdenist teavitas Valitsejat, et kolonel Schöler on nimetatud asuma Tema isiku juurde seniks, kuni ei nimetata uut Preisimaa saadikut S-Peterburi õukonna juurde.

Salanõunik Daniel Alopeus, kes oli Berliini õukonna juures olnud Maxime Alopeusi noorem vend, oli isikliku kogemuse põhjal väga hästi tuttav Preisimaa asjadega ning Berliini õukonna juures asuvate peamiste tegelastega. Kuid Valitseja ikkagi pidas vajalikuks ta varustada üksikasjaliku instruksiooniga, millises iseloomustatakse asjade seisut Preisimaal. See instruksioon koostati Kalischis, märtsil 1813.a. ja see on järgmise sisuga:

„Te nägite, - räägitakse instruksioonis, - et kahe ühtmoodi mõtleva (Friedrich Wilhelm II ja III) Valitseja poolne Preisimaa valitsemine oli ohus poliitilise ja sõjalise filosoferimise poolelt (sic!); et ta oli tugevasti nakatunud jakobiinlusest ((revolutsionäärid-demokraadid jne)) ja et Preisimaa kabinett oli peaegu alati juhitud nõrkade, oskamatute või ebaausate ministrite, või siis tumedate intriigantide ja lurjustest bürokaatide poolt. Need erinevad mõjud näitasid oma mõju erinevates suundades. Poliitika printsiipideks olid tehtud kahepalgelisus ja kavalus. Värsked

tuuleiilid, millised aegajalt esile tungisid, tänu mõnede omakasupüüdmatute ja haritud tegelaste mõjul, olid varsti kinni peetud korrupantide liidu poolt. Läbirääkimisi peeti siis, kui tulnuks võidelda; järeleandmisi aga siis, kui pidanuks tegutsema; tegutseti aga ajal, kui pidanuks õiget aega ootama. Vaat mõne sõnaga Preisimaa monarhia ajalugu enne Bale traktaati ja vaat millised on selle langemise vaieldamatud põhjused“.

„Ma ei soovi peatuda sellel ajal, - räägib Valitseja, - kuna minu isiklikud tunded kuninga ja tema perekonna vastu, minu süsteem, minu poliitika ja minu soovid Euroopa sõltumatuse kasuks sunnivad mind alustama sellest hetkest, kui pealetungi- ja kaitseliidu, üksmeele ja sõpruse traktaat uuesti kindlustas ja tugevdas Venemaa ja Preisimaa vahelised sidemed“.

Kalischi liidutraktaadis, - jätkab instruksioon, - näidatakse Venemaa poliitika ülesanded lähimas tulevikus. Kuid võib-olla tahetakse saada teada Valitseja eesmarke Poola suhtes. Sellisel juhtumil Alopeus pidi vaikima ja piirduma üldiste fraasidega. Ta pidi samuti vältima kõiki jutuajamisi sõjalistest operatsioonidest.

Määratledes eitavad ülesanded, milliseid pidi Alopeus silmas pidama, Valitseja läheb üle jaatavatele eesmärkidele tema tulevases tegevuses.

„Entusiasm“, - rääbib Valitseja, - „milliste Te jälgisite Preisimaa rahva hulgas, on tuli, milline võib varsti kustuda, kui teda ei toetata. Mingid memod, mingisugused rahandusministri aruanded, millised on vastavalt dokumentidega kinnitatud ja piisavalt arad, ebaedu sõjategevuses – kõik see võib samuti kuningat kõigutada, kes kunagi ei oma eneseusku ja kellesse ainult raskelt võib sisendada – sellise määrani tugev oli ta mõistusele juhtunu mõju“.

Sellel alusel on sadiku esimeseks ülesandeks – alaliselt kuningat mõjutada ja kasutada kõiki vahendeid, et hoida teda sellel teel, millisele ta astus.

Seejärel annab instruksioon kõigi mõjukate Preisimaa riigimeeste iseloomustuse, milline esitab vähe uut, kui meenutada nende iseloomustust, milline on antud parun Steini poolt (vt. sissejuhatust Nr. 255). Kuid mitte kõiges ei ole Valitseja Preisimaa reformaatoriga üksmeelel ja mitte nii järsult, kui viimane, ta andis Preisimaa ministritele hinnangu.

Nii räägib Valitseja Ancillonist, et kuningas armastab teda ja et ta on see inimene, kellele tuleb läheneda, niivõrd kui võimalik. „Ma näinuks rahuloluga seda, et teie vahel kujuneksid välja lähedased suhted“. Ancillon võib olla kiindunud kõigesse, mis „ on kaunis ja suursugune“ ja meelitustele aldis. Prints Wittgensteini kohta rääkis Valitseja, et see on inimene, kes läheb koos valitseva vooluga, sest, et eelkõige ta hoiab oma ametikohast kinni.

Väga huvitav on Valitseja arvamus Knesebeckist, pidades silmas tema rolli Kalischi traktaadi sõlmimisel. Instruksioon oli kirjutatud Kalischis, üpris varsti Liidu allkirjastamist.

„Knesebeck“, kirjutab Valitseja Aleksander I, - „omab suurt mõju kuningale. On olemas faktid, millised räägivad tema *poolt ja vastu*. Mõned positiivsed faktid räägivad erakordselt tema vastu. Muideks, täiesti austusväärsed isikud püüavad teda õigustada“.

„Ainult, kuidas ka ei olnud, tema käitumine oli, äärmisel juhul, oli viimaste sündmuste puhul üpris oskamatu. Te püüdke tundma õppida erinevaid tonaalsusi ja aruannete alusel, milliseid te minule esitate, ma määratlen käitumist, teile sarnast või selleks, et asuda temale üpris lähedale, või et vähendada tema mõju, kellega erilistel põhjustel ma ei peaks võimalikuks otse võidelda“.

Härra Köckeritzi, Goltzi ja Beyhmi asetab Aleksander otse „tühiste, põhimõttetute või ohtlike võimetega“ inimeste kategooriasse.

Alopeusile antud instruksiooni lõpus tehakse talle ülesandeks aruannete tegemise Preisimaa perioodilises ajakirjanduses avaldatu kohta, Preisimaa provintside siseolukorrast ja et kungi ei ununstaks, et see monarhia peab Venemaale olema „avangard, olles vastukaaluks Põhja kaalule üldises tasakaalus“. Alopeus asus oma ametipostile Berliini õukonna juures, kuid pidades silmas sõjasündmusi ja Preisimaa kuninga Berliinist äraolekut, pakuvad tema 1813.a. telegrammid vähe huviväärset. Kuid see-eest on huvitav üksikasjalik memo, milline on esitatud Alopeusi poolt Valitsejale Prahast 19. (31) oktoobril 1813.a. saadetud kirja juurde. Selles memos Alopeus esitab oma enda mõtteid Euroopa poliitilisest ülesehitusest ja näitab, kuidas ta mõistab Venemaa ja Preisimaa vahelisi käesolevaid ning tulevaseid suhteid..

„Venemaa kasu“, - kirjutab ta, - „näib, et nõuab, et Saksamaa jääks üpris kohmakaks massiks, milline ei ole võimeline läbi imbuma vallutamise ihast, kuid säilitades, ainiti, olukorra, milline on piisavalt muljetavaldav, et anda vastulöökk kallaletungidele, millised võivad olla väljastpoolt tema vastu suunatud. Miski nii hästi ei vasta sellele olukorrale, kui naasemine asjade vana korra juurde“.

Kuid selle ülesande lahendamine hakkab olema üpris raske. „Toetada või taastada endiste dünastiade valitsejaid, varustada riigid, millised neile tagastatakse või neile jäid, konstitutsiooniliste kordadega, siduda omavahel valitsejad liitudega, millised on garanteeritud peamiste riikidega ja moodustada sellisel viisil üks tervik, milline ei ole veel hästi kindlustatud, - see hakkab olema peaegu püüdluste tipp, milliseid on võimalik saavutada“.

Muideks, kiirustas Alopeus lisama, millise korralduse me ka Saksamaale välja ei mõtleks, „ta hakkab alati olema Venemaale mugav, kui te ei koonda liiga suurt võimsust ühe Valitseja kätte ja kui ta ananb Venemaa kabinetile võimaluse väljendada oma arvamust ja anda Saksamaale nõuandeid ühiste huvide suhtes“.

Selle eesmärgi saavutamiseks on kasulik mitte ainult endiste Hanzalinade taastamine, vaid ka nende arvu suurendamine selliste linnadega nagu Frankfurt-Maine ääres, Augsburg, Constance, Danzig, Leipzig, Rostok ja teistega. Need linnad hakkavad olema „Venemaa toodetele etappideks“. Kaudne mõju, millist Venemaa poolt avaldatakse sellistes tingimustes, ei saa vastutegevust esile kutsuda ja annab sellele täieliku võimaluse „kasutada mitte ainult teaduse ja tööstuse tooteid, vaid, võib olla isegi Saksamaa asustamiseks“.

Pöördudes seejärel, täpsemalt, kahe suure Saksamaa riigi, Austria ja Preisimaa poole, Alopeus oletab, et mineviku kogemus, arvatavasti, sunnib neid ühinema uue Prantsusmaa poolse kallaletungi juhtumil. Kuid, teisest küljest, on isegi üpris tõenäoline, et „huvide põrkumine, nende valitsuste ja ka rahvaste vaimu erinevus viib nad varsti jälle lahku“, kui ei ole ühist kõrget Prantsusmaa vastast huvi. Viimasel juhtumil, mõlemad Saksamaa riigid hakkavad Venemaalt abi paluma ja kõigil teistel juhtudel hakkab Venemaa valitsus olema vaba või valib liidu ühe või teise suure Saksamaa riigiga või võtab endale vahendaja rolli. „Säilitades sellisel viisil tasakaalu, - järeltab Alopeus, - sellel poolel, millise kaudu on Venemaale kõige kergem kallale tungida, ta võib lihtsalt piirduda kaitseasendiga“.

Kuid Alopeus ei piirdunud oma memos ainult Venemaa ja Saksamaa vaheliste suhete käsitlemisega. Ta väljendab avameelselt oma vaateid samuti teiste riikide suhtes, millistega suhted pakuvad Venemaale erilist huvi.

Üpris huvipakkuv on ta vaade Ida-küsimusele. Tema arvates türklased tõestasid täielikult oma võimetust „selles, et jääda Euroopa suure konföderatsiooni liikmeks: nende saatust kisub neid tagasihoidmatul visil sellele, et olla tõrjutud Aasiasse“. Kui rünnata neid otse, siis on võimalik neid ajada teisele poole Bosporost ja okupeerida Ioonia saared, kuulutada välja kreeklaste sõltumatus aga Rumeelia, Serbia, Bosnia, Albaania ja arhipellaagide saarte elanikud heidavad endalat oma orjastajad maha. Selline plaan ei tekita käesoleval ajal, oletab Alopeus, mitte mingit ületamatut Inglismaa ja Prantsusmaa poolset vastupanu, kui vaid Venemaa ei hakka pretendeerima oma käesolevate valduste liiga suurele laiendamisele.

Tõsi, viimasel ajal näitas Austria Türgi suhtes välja erilist poolehoidu, kuid Venemaast sõltub see, kas paralüeerida see Viini kabineti kahjulik suundumus. „Venemaa võib kadeduseta ja isegi rahulolutundega vaadata Austria katsetele tagastada endale oma vanad provintsid, millised olid tema valduse all, kuna et sellisel viisil tema poliitika võtab suuna, milline on võimeline hoidma ära igasuguse Austriale ebameeldiva kokkupuute. Vajaduse juhtumil, Serbia ja Bosnia, millise võib tal lubada soetada, sunnivad varsti ta vaikima“.

Kuid selle avara plaani täitmiseks ja „et teha ta Prantsusmaale hirmsaks, on hädavajalik tagada, et ta asutaks Itaalias föderatsiooni. Venemaa vajab liitlast, kes kaitseksid Alpe“.

Ühe sõnaga, käesolevatel soodsatel asjaoludel võinuks Venemaa asutada lõpuks „Ida-Keisririigi ... Loomulikeks ja alalisteks Venemaa liitlasteks saavad Suurbritannia ja valitseja – Alpide vaht... Austria ning Preisimaa hakkavad liitlasteks, olenevalt asjaoludest“.

Selline on Alopeusi huvitava memo sisu, millises Keiser Aleksander tunnistas Saksamaa asjades suurt kogemust ja mõistmist. Kuid on kaheldav, et tema vaated Ida asjus olid Valitseja silmis sama-võrd autoriteetsed. Muideks, isegi Saksamaa asjade suhtes Valitseja suure tähelepanuga kuulus ära Alopeusi vastandlikud arvamused, kuid sellegi poolest andis neile autoriteetse tähenduse. Eriti kõrgelt ta hindas parun Steini arvamusi, unustamata, muidugi, et Preisimaa patrioot, kes eelkõige püüdis kaitsta oma lähima kodumaa Preisimaa kasu ja seepärast ta suhtus ebapiisava erapoolikusega Austriasse, aga kõige vähem ta mõistis Venemaa tegelikke huve. Seepärast on mõistetav, et parun Steini arvamus Saksamaa tulevases ülesehitusest läksid oluliselt lahku Berliini õukonna juures asuva Venemaa saadiku vaadetega.

Ülal me esitasime üksikasjalikke väljakirjutusi parun Steini memodest, millised olid esitatud Keiser Aaleksander I-le. Nendele väljavõtetele võib lisada veel teised, millised väärivad samuti erilist huvi kui võrreldakse Preisimaa patrioodi ja Venemaa diplomaadi arvamusi. Nii vaidles parun Steini Reichenbachist kirjutatud 6. (18.) juuli 1813.a. kirjas Valitsejale, kõvasti Napoleoniga rahu sõlmimise vastu ja Reini Liidu säilitamise poolt. Kuid siis, ta tõestab, et Euroopas tagatakse rahu, kui Saksamaa hakkab oma enda vahenditega olema võimeline oma sõltumatust kaitsma ja kui tema elanikkonna isiklik julgeolek ja omand hakkab olema kaitstud võõramaiste valitsuste omavoli vastu.

Kui Praha rahukongress (vt. kd. III, Nr.70, lk111 jne.) viis Prantsusmaa ja Inglismaa vaheliste suhete lõpliku katkemiseni ja sundis Viini kabinetti loobuma oma kahepalgelisest poliitikast, parun Stein, Prahast 7. septembril 1813.a. saadetud memoga, teatas Valitsejale, et nüüd on saanud Saksamaa tulevase ülesehituse määratlemise hetk. Nüüd ei saa enam rääkida „36 väikese despoodi“, millised olid Saksamaal enne sõda Napoleoniga, taastamisest. Kui neid 36 despootiat hakatakse säilitama, siis Prantsusmaa mõju Saksamaa siseasjadesse kuigivõrd ei kõrvaldata. Järelikult, nende väikeste riikide säilitamine hakkab olame „rahva vabadusele ja moraalsele hukutav ning see on teiste Euroopa riikide huvide vastane, kuna see põlistab Prantsusmaa valdava mõju 15 miljoni inimeselisele elanikkonnale“.

Saksamaa, kirjutab Stein, jaguneb kahte ossa: Põhja ja Lõuna, millised erinevad nii oma moraali kui ka religioossete veendumuste, aga ka oma kohalike asutuste poolest. Põhjas peab valitsema Preisimaa: Lõunas – Austria. „Kui, siiski, rahva ühtsuse säilitamine oleks võimalik olnud, see oleks siis kahtlusest, parem“.

Muideks, soovides aidata kaasa Saksamaa ühtsuse loomisele, teeb Stein ettepaneku, et Austria Keiserit tunnustatakse kui Saksamaa keisrit. Kui sellisel viisil suureneb Austria võimsus, siis on hädavajalik „samavõrd tugevalt siduda Preisimaa Saksamaaga ja anda temale vastav sisemine jõud, et ta oleks võimeline tulema appi Saksamaale, ilma et oleks kurnatud“. Sellel alusel peab Preisimaa saama Saksoonia ja Meklemburgi.

Lõpuks, väidab Stein, „Saksamaal kõik inimkonna ja liberaalsete ideede sõbrad, kõik need, kellele sõna isamaa ei ole tühjad fraasid, ootavad Keiser Aleksandrielt tema taassündi“. Saksamaale on hädavajalik tagastada tema poliitiline sõltumatus ja igale sakslasele on tarvis anda tema kodaniku ja isiklik vabadus. (Vt. Pertz. Stein's Leben, Bd. III, S. 415 flg.).

Selliste kaalutlustega tahtis parun Stein veenda Keiser Aleksandrit hädavajaduse luua endistest Saksamaa riikidest sellise Saksamaa, milline oleks võimeline andma vastulöögi välistele vaenlastele ja areneda rahulikult riigisiselt. Kui Saksamaa ühendamine üheks riigiks näis temale ideaalselt saavutamatuks eesmärgiks, siis ikkagi oleks üheks sammuks sellel teel Austria Keisri Saksamaa Keisriks kuulutamise.

Need julged mõtted ei langenud üldsegi kokku Alopeusi ja teiste Venemaa riigimeeste vaadetega Saksamaa soovitava korralduse suhtes. Neile näis parem omada naabriks erikarva ja tükkeldatud Saksamaad, kui võimast ja igasugustest välistest mõjudest sõltumatut Saksamaad.

Kuid on teada, et Saksamaal kaugeltki mitte kõik ei jaganud parun Steini vaateid nende isamaa tulevase korralduse suhtes. Isegi Preisimaa riigimeeste endi vahel olid üpris vastandlikud vaated.

Muuseas, kolonel Shoeler, endine Preisimaa saadik Venemaa õukonna juures ja kes oli 1813.a. uuesti Venemaa Valitseja juurde ametisse määratud, esitas Keiser Aleksandrile 3. (15) septembril 1813.a. memo, millises ta tõestab, muuseas, et mitte mingit „Saksamaad“ ei eksisteeri.

Schoeleri arvates saabus hetk, et kutsuda kõiki sakslasi ära Prantsusmaa armeest ja veenda neid kodumaa kaitseks relvi haarama.

„Kuid, - lisab ta, - mitte kuidagi ei tohiks soovida neid tulema Saksamaa nimel, millist nad ei tea. Neile on tarvis vaid lihtsalt selgitada asjade käesolevat olukorda ja öelda, et nende valitsejatel ei võeta midagi ära ja et soovitakse rahu vaid ühel tingimusel sõlmida – tagastada kõigile Saksamaa rahvastele sõltumatus“.

Muideks, nii erinevad ka kui ka ei oleks arvamused Saksamaa tulevase korralduse suhtes, Keiser Aleksandrit valdas, eelkõige, lähim eesmärk: ühendada mõlemad suured Saksamaa riigid Prantsusmaa vastu kindla liiduga ja sundida neid ajutiselt unustama oma sajandite pikkuse kadeduse ja vaenu.

Keiser Napoleon I ise, oma arutute instruksioonidega, millised anti Pariisi kongressil oma volinikele, aitas kõvasti kaasa Venemaa poliitika eesmärkide saavutamisele. Keiser Francois nõustus liitlaste leeri astumisega ja 28. augustil (9. septembril) 1813.a. oli Toeplitzis allkirjastatud Venemaa ja Austria õukondade vaheline Liiduleping (Vt. kd. III Nr. 70).

Samal kuupäeval ja kuul sõlmiti Venemaa ja Preisimaa volinike poolt Toeplitzis uus Liidutraktaat, milline kujutab endast kui Kalischis sõlmitud lepingu otsuste arendust. Preisimaa Kuningas palub oma 18. septembri kirjas Toeplitzist Keiser Aleksandrit lugeda seda kirja kui Toeplitzis sõlmitud Liidu-traktaadi ratifitseerimise akti.

Samal ajal, kui toimusid uute liiduliste aktide sõlmimise üle läbirääkimised, laienesid sõjateateris Prantsusmaa vastased sõjalised operatsioonid, rahuaegsed kaubandussuhted, millised olid sõja tõttu peatunud, taastusid uuesti ja nõudsid asjast huvitatud valitsuste kaitset. Endiste Venemaaga peetud kaubandussuhete taastamise algatamise võttis enda peale Preisimaa.

Preisimaa Kuningas, oma 20. märtsi 1813.a. Breslaust saadetud kirjas, palus Keiser Aleksandril lubada Venemaa ja Preisimaa vaheliste kaubakäibe taastamine tingimustel, millised kehtisid 1806.a. ja lubada samuti transiitkaubandust Venemaa kaudu Hiinaga. Kuid peale selle lootis Kuningas mõningatele Preisimaa ja Poola vahelisele kaubandusele tehtavatele soodustustele, sellistele nagu: 1)Preisimaa manufaktuuride toodete vaba sissevedu ja Prantsusmaa toodete sisseveo ärakeelamist; 2)Preisimaalt kõikide koloniaalkaupade täielikku vaba sissevedu; ja 3)Preisimaa laevade täielikku vabadust sõita mööda Brombergi kanalit.

Keiser Aleksander, Kalischist 14. (26.) märtsil saadetud kirjas, nõustus hea meelega Preisimaa ja Varssavi Hertsogiriigi vaheliste kaubandussuhete taastamisega. Kuid ta keeldus koheselt Venemaale Preisimaalt puuvillaste, villaste ja linaste asjade sisseveo lubamise küsimuse lahendamisest. Inglismaa oli samuti samast asjast väga huvitatud ja Valitseja arvates, oli hädavajalik „kooskõlastada välisriikide soovid hädavajadusega turgutada just-alles Venemaal tekkinud ja avatud vabrikuid“.

Sellsitel hapratel alustel taastatud Venemaa ja Preisimaa vaheline kaubavahetus pidi kutsuma esile pidevat kollosiooni ja märkimisväärseid probleeme lähimas tulevikus. Just äsja esitatud Kuninga ja Keiser Aleksandri kirjad ei andnud mitte mingit kindlat pinnast tingimuste määratlemiseks, millistel need kaubandussuhted pidid toimuma mõlemate riikide vahel.

*

Tema Püha ja Lahutamatu Kolmainsuse nimel.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. M. Preisimaa Kuningas, soovides laiendada oma liidu mõju sellele ajale, kui käesoleval ajal toimuvast sõjas on saavutatud nende poolt eeldatavad vastastikused eesmärgid nende hüvangu nõuab tungivalt asjade korra säilitamist, milline on selle kaudu kujunenud, otsustasid üldisel nõusolekul kinnitada veelgi enam sõpruse ja liidu sidemeid, millised eksisteerivad nende vahel nõnda õnnelikult, astudes kohustustesse, on täiesti nõus nendega, millised nad just praegu sõlmisid, igatüki eraldi, T. M. Austria Keisriga. Selleks nad nimetasid, et

koostada lisa-artiklid Liidulepingule, milline on allkirjastatud Kalischis 16. (28.) veebruaril, käesoleval aastal, volinikeks, kes on varustatud nende poolsete instruksioonidegaja nimelt:

T. M. Ülevenemaaline Keiser, krahv Karl Robert Nesselrode ((Charles Robert comte de Nesselrode, графа Карла Роберта Нессельроде)), oma salanõuniku, tegev-kammerhärri, riigisekretäri, Püha Vladimiri 3 järgu jt ordenite kavaleri.,

ja T. M. Preisimaa Kuningas, parun Charles Auguste baron de Hardenbergi ((Карла Августа Гарденберга)), oma riigikantsleri, Preisimaa Musta- ja Punase -Kotka jt ordenite kavaleri.,

kes, peale oma volikirjade vahetamist, millised leiti olevat heas ja ettenähtud vormis olevad, leppisid kokku järgmistes artiklites:

Artikkel I.

T. M. Ülevenemaaline Keiser tagab T. M. Preisimaa Kuningale, piirkondade, provintside ja maade valdamise, millised kuulusid Tema Preisimaa Majesteedi kroonile. Selle vastu T. M. Preisimaa Kuningas tagab T. M. Ülevenemaalisele Keisrile kõigi Tema piirkondade, provintside ja maade valdamise.

Artikkel II.

Selle vastastikuse käenduse tulemusel hakkavad Kõrged lepingupooled alati kokkuleppel võtma neid meetmeid, milliseid nende poolt tunnistatakse enam võimekateks Euroopas rahu hoidmisel ja juhtumil kui nende valdusi hakkab ähvardama kallaletung, ta kasutab selle ärahoidmiseks kõiki võimalikke häid teeneid.

Artikkel III.

Kui nende poolt vastastikuselt lubatud heade teenete osutamise juhtumil need soovitud mõju ei avaldanud, Nende Majesteetid kohustuvad sellest ajast vastastikuselt neist kellegile eesiseva kallaletungi juhtumil, vastastikku aidata 60.000 inimesest koosneva vägede korpusega.

Artikkel IV.

See armee peab koosnema 50.000 jalaväelasest ja 10.000 ratsaväelasest. Sellega tuleb kaasa välisuurtükiväe korpus, laskemoona ning kõige vajaminevaga, proportsionaalselt ülalnimetatud kokkulepitud vägede arvuga. Abivägi peab saabuma kallaletungi või sissetungi ähvarduse alla sattunud Riigi piiridele hiljemalt kahe kuu jooksul, peale abipalve saamist.

Artikkel V.

Abivägi peab asuma palunud Riigi vägede Ülemjuhataja vahetu juhtimise all; seda juhib ta enda kindral ning seda kasutatakse, sõjapidamise reeglite kohaselt, kõigis sõjalistes operatsioonides. Abivägedele peab palka maksma neid saatnud riik; toidu- ja söödaportsud jne, nagu ka korterid, alates ajast mil abiväed piiri ületavad, antakse neid palunud Riigi poolt samal alusel, nagu ta peab ülal oma enda vägesid rännakul ja korterites.

Artikkel VI.

Nendes vägedes hakkab sõjaväe sisekord ja majandus sõltuma ainult nende enda ülemustest. Neid ei või laiali paigutada.

Vaenlaselt võetud trofeed ja sõjasaak peab kuuluma neid haaranud vägedele.

Artikkel VII.

Juhtumil, mil kokkulepitud abivägedest võinuks ühtedele Kõrgetele lepingupooltele, millised satuvad kallaletungi alla, väheseks jääda, T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. M. Preisimaa Kuningas jätavad endale õiguse, aega viitmata, teha kokkuleppe märkimisväärselt suurema abi andmiseks, millist asjaolud nõuavad.

Artikkel VIII.

Kõrged lepingupooled lubavad vastastikku, et kui neist keegi on sunnitud relvad haarama, siis ta ei sõlmi rahu ega relvarahu enne, kui ei kaasa sellesse oma liitlast, et ta ise ei satuks, kättemaksuks talle osutatud abi eest, kallaletungi alla.

Artikkel IX.

Kõrgete lepingupoolte saadikutele ja ministritele välismaiste õukondade juures kirjutatakse ett vastastikuste teenete osutamine ning kõigil juhtudel kooskõlastatud tegevus, kui asi hakkab puudutama nende Valitsejate heaolu.

Artikkel X.

Kõrged lepingupooled, sõlmides seda sõbralikku ja puhtalt Liidulist kaitselepingut ainult nende vastastikuste valduste vastastikuse käenduse eesmärgil ja et tagada, niivõrd kui see neist sõltub, üleüldist rahu, mitte ainult ei pea silmas selle kaudu vähimagi kahju tekistamist eelnevatele eraldi- ja samuti kaitsekohustustele, millised nad sõlmisid oma liitlastega, kuid ka jätavad enesele vastastikuse vabaduse ka tulevikus teiste lepingute sõlmimiseks nende Riikidega, kes oma liiduga mitte ainult ei tekita mitte mingit kahju või takistusi sellele lepingule, vaid anda selle veelgi enam jõudu ja toimet; ainiti, nad lubavad, et ei võta enesele käesolevale lepingule vastandlikke kohustusi, ja soovivad veelgi enam ühisel kokkuleppel kutsuma ja lubama sellega liituda teisi samamoodi mõtlemaid õukondi.

Artikkel XI.

Käesolevas lisaartiklid ratifitseeritakse T. M. Ülevenemaalise Keisri ja T. M. Preisimaa Kuninga poolt ja need ratifitseerimiskirjad vahetatakse võimalikult varsti.

Selle kinnituseks jne.

See juyhtus Töplitzis, 28. augustil. (9. septembris) 1813.a.

(L.S.)Charles-Robert Comte de Nesselrode. (M.П.)Графъ Карль Робертъ Нессельроде.

(L.S.)Charles-Auguste Baron de Hardenberg. (M.П.)Баронъ Карль Августъ Гарденбергъ.

Salajased artiklid.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. M. Preisimaa Kuningas, kehtestas oma Liidulepingus, milline on sõlmitud 16. (28.) veebruaril Kalischis ja 27. veebruaril Breslaus, alused, milliste järgi nad otsustasid järgida käesoleva sõja eesmärgi saavutamist, jõudsid kokkuleppele mitte ainult säilitada selliseid oma kogu jõus, vaid ka anda sellele veel selline laiendamine, millist nõuab Austria liitumine. Selle tulemusel nad üldisel nõusolekul otsustasid ühtmoodi lugeda püüdluste asjaks järgmisi tingimusi:

Artikkel I.

1. Austria monarhia taastamine sellise taseme lähedale, millises ta asus enne 1805. a.
2. Reini Liidu laialisaatmine ja Preisimaa ja Austria monarhiate, millised on taastatud ülavalmainitud tasemeni, ühest küljest ja Reini ning Alpide vahel teisest küljest, piiride vahele jäävate riikide täielik ja tingimusetu sõltumatus.
3. Brunswic-Lunebourg õukonnale Hanovre ja teiste tema Saksamaal asuvate valduste tagastamine.
4. Varssavi Hertsogiriigi tulevase saatuse suhtes, armastusväärne kokkulepe kolme Õukonna: Venemaa, Preisimaa ja Austria vahel.

Artikkel II.

Kõrged lepingupooled ei pea mitte mingil viisil silmas eelneva artikli kohustuste, millised võisid olla nende poolt teiste Riikidega sõlmitud kooskõlas nende poolt seatud eesmärgiga, kahjustamist.

Artikkel III.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. M. Preisimaa Kuningas, pühendudes nende poolt kaitstud asja toetamisele kõik oma jõud, võtavad enesele, peale seda, kõige formaalsema kohustuse pidada ülal oma armeed kogu käesoleva sõja kestuse ajal võimalikult täielikus koosseisus. Nende kohustuse suuremaks määratlemiseks selles suhtes, neist igauks lubab hoida sõjakäigul vähemalt 150.000 inimest, lugemata kohalikke sisegarnisone ja samuti suurendada seda arvu, kuivõrd seda lubavad nende vahendid.

Artikkel IV.

Mõlemad Kõrged lepingupooled võtavad formaalselt kohustuse, et ei asu mitte mingitesse kokkulepetesse või rahuläbirääkimistesse teisiti, kui ühisel nõusolekul ja lubavad kõige pidulikumal viisil et ei pööra tähelepanu mitte mingitele veenmistele või ettepanekutele, millistegi on nende poolr pöördunud otse või kaudselt Prantsusmaa kabineti poolt, teatamata sellest teine-teisele.

Artikkel V.

Kõrged lepingupooled jätavad enesele õiguse leida endale, võimalikult lühima aja kestel, nende sõjaliste korralduste, milliseid hakatakse pidama eriti kasulikeks andmise suhtes, võimalus selleks, et igasugusel ajal kiirendada, vähimagi viivitusega, avalikustatud lepingus kokkulepitud vastastikuse abi saabumine.

Artikkel VI.

Ülalsätetud artiklid jäävad salajasteks ja need peavad omama samasugust jõudu ja tähendust, just nagu oleksid võetud avalikustatud lepingusse.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Töplitzis, 28 augustil (9. septembril) 1813. a.

(L.S.) Charles Robert Comte de Nesselrode. (M.П.) Графъ Карлъ Робертъ Нессельроде.

(L-S-) Charles Auguste Baron de Hardenberg. (M.П.) Баронъ Карлъ Августъ Гарденбергъ.

Eraldi ja salajased artiklid.

Selleks, et anda Salalepingu Artikkel II, 2. punktile kogu soovitatavat täpsust, Kõrgeid lepingupooleid, peale selle, leppisid samamoodi omavahel kokku lugeda üldiste püüdluste asjaks:

Artikkel I.

1. Nende maade taastamine, millised olid ühendatud Prantsusmaaga 32. sõjalise divisjoni ((32-ieme division militaire)) nimetuse all.

2. Saksamaa provintside ja maade, millised asuvad Prantsusmaa printside valduses, taastamine.

Artikkel II.

Käesolevaid artikleid hakatakse pidama salajasteks; ja nad peavad omama samasugust jõudu ja tähendust, justkui nad oleksid võetud samal kuupäeval allkirjastatud avalikku traktaati. Kõrgeid lepingupooleid kohustuvad vastastikku neid mitte kellegile saata, peale Austria.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Töplitzis, 28. augustil (9. septembril) 1813.a.

(L.S.) Charles Robert Comte de Nesselrode. (M.П.) Графъ Карлъ Робертъ Нессельроде.

(L-S-) Charles Auguste Baron de Hardenberg. (M.П.) Баронъ Карлъ Августъ Гарденбергъ.

Nr. 260.

1813.a. 26. september (8. oktoober). Bavaria kuningriigi ja Austria Keisririigi vahel sõlmitud Liidutraktaat, koos sellega Venemaa liitumise aktiga.

((F. Martensi kommentaar)).

Prantsusmaa ja Bavaaria vastastikused suhted olid 1812.a. kõige sõbralikumad. Möödunud sajandi lõpus asus Bavaaria Prantsusmaa vastaste liitlasriikide leeris, ja 1799.a. Liidutraktaadi alusel, milline oli sõlmitud Venemaaga (Vt. kd. VI, Nr. 237. lk 108 jne.), Bavaaria valijavürst kohustus Prantsusmaa Vabariigi vastaseks sõjaks, panema välja kindlaksmääratud arvu oma vägesid. Kuid kui see koalitsioon lõppes täieliku ebaeduga ja Venemaa ning Inglismaa sellest väljusid, jäi Bavaariale üle teha valik Austria või Prantsusmaa vahel. Esimese riigi kartmiseks oli tal palju põhjuseid: ajalugu jutustab Austria poolsetest pidevatest ühele või teisele Bavaaria territooriumi osale kallalekippumistest.

Pidades silmas neid asjaolusid, otsustas Bavaaria valijavürst asuda avalikult Saksamaa Keisririigi vaenlase – Prantsusmaa poolele. 1801.a. toimus Bavaaria ja Prantsusmaa vahelise Liidutraktaadi sõlmimine. Selle traktaadi jõul oli Bavaaria valijavürst sunnitud välja panema osa oma vägesid, et need osaleksid kõikides sõdades, millised Napoleon pidas Euroopa riikide vastu. Sellel alusel pidi Bavaaria astuma Reini Liitu, millise protektor oli Napoleon ise, aga esimeseks, poliitilise tähtsuse järgi, liikmeks - oli Bavaaria valijavürst.

Kuid Bavaaria valijavürst ei osutanud Napoleonile neid tähtsaid teeneid tasuta: 1805.a. ta võis võtta, prantslaste keidri nõusolekul, kuninga tiitli, ja peale igat Austria ebaõnnestunud sõda Prantsusmaaga Bavaaria valdused laienesid naabruses asunud Austria valduste arvelt.

Selline asend oli Bavaarial, kui Napoleon otsustas teha Venemaaga lõpparved. Ta nõudis Bavaaria kuningalt 30.000 inimeselise armee, millise ta liitis oma suure armeega, milline oli moodustatud peaegu kõigist Euroopa rahvastest.

1812.a. alguses, kui Venemaa ja Prantsusmaa suhete lõpetamine oli vältimatu, asus Venemaa saadikuks Müncheni õukonna juures vürst Bariatinsky ((Барятинский)), kelle raportid tunnistavad bavaarialsete üldisest rahulolematusest selle pärast, et neid sunniti Napoleoni poolt osalema Venemaa vastases sõjas. „Kõik, kirjutab vürst Bariatinsky, - „alates kuningast ja lõpetades viimase kodanikuga, erandiks vaid mõned noored ohvitserid, kes lootsid olla või saada kangelasteks, kõik ühiskonna klassid ühtmoodi ei olnud rahul oletatava Venemaa vastase sõjaga... Kuningas kurvastab siiralt, et ta on sunnitud ohverdama 30 tuhat inimest asjaks, milline on Bavaariale täiesti võõras. Rahaasjad paranesid, usaldus taastus, maaviljeldus hakkas arenema ja rahvuslik tööstus arenes rahule lootes“. Nüüd aga, uue sõja tulemusel, kogu maa laostub lõplikult.

Bavaaria esimene minister Montgelas ((Монжела)), ütles avameelselt Venemaa saadikule, et ainult asjaolude jõud võib sundida kuningat oma Prantsusmaa vastaseid kohustusi täitma. „Kuid mis siis meist saab? - hüüatas Bavaaria minister, - „me kas peame muutuma Prantsusmaa ripikuks, nagu Itaalia Kuningriik või siis muutuma Suure Keisririigi departemanguks!“

Kuningas ise ütles Bariatinskyle, et ta asub hirmsas olukorras ja kardab oma krooni pärast, kuna Hispaania ja Prantsusmaa väed ujutasid üle kogu Bavaaria ja asjatavad selles, nagu oma kodus. (Vürst Bariatinsky 3. (15.) veebruari 1812.a. telegramm.).

Mõne päeva pärast toimus jutuaajamine kuningliku printsiga, kes väljendas kõige energilistemade sõnadega sõja suhtes oma rahulolematust, millises Napoleon sunnib Bavaariat osalema. „See on minu veendumuste vastane“, - ütles prints, - „vaat miks ma ei soovi osaleda selles sõjas, kuigi minule meeldib minu (sõjaväelase) roll. Kogu armee on rahulolematu. Valmistatakse ette reserve, millised asuvad samuti sõjakäigule. Kogu kuningriik jääb ilma oma rahvuslikest vägedest ja on okupeeritud või üleujutatud võõraste vägede poolt“. (Vürst Bariatinsky 8. (20) veebruari 1812 a. telegramm.).

Lõppude-lõpuks vürst Bariatinsky pidi ikkagi lahkuma oma ametipostilt, kuna Bavaariat tuli lugeda Venemaaga sõjas olevaks. Bavaaria valitsus ei nõudnud tema ärasõitu, ei sõna ega kirja teel ega pakkunud Bariatinskyle väljasõiduks passe. Montgelas teatas ainult ühele saadikule lähedasele inimesele, et kui ta soovib saada passe, et sõita kuhugi tervisevetele tervist parandama, siis nad on tema teenistuses. Sellise delikaatse avalduse tõttu palus vürst Bariatinsky juunikuus konfidentsiaalse noodiga oma passid ja sõitis Carlsbadi. (Vürst Bariatinsky 9. (21.) juuni 1812.a. telegramm.).

Napoleon I lüüasaamine Venemaal pidi samuti muutma Bavaaria olukorda, milline kaotas 1812.a. sõja kestel kogu oma 30. tuhandelise vägede korpuse. Kui Napoleon sai 1813.a. veel teised kaotused ja moodustati Inglismaaga suurte kontinentaalsete riikide Prantsusmaa vastane liit, siisi Bavaaria kuningas otsustas samuti astuda sellesse liitu. Riedis sõlmiti 1813.a. oktoobris Austria ja Bavaaria vahel alljärgnev Liidutraktaat, millisega liitus, mõlemate lepinguliste poolte palvel, samuti Venemaa.

*

Jumala armust, Meie, Aleksander Esimene, Ülevenemaaline Keiser ja Isevalitseja jne. jne.

Kuulutame sellega, et olles kutsutud T. M. Austria Keisri, Ungari ja Böömimaa Kuninga poolt liituma preliminaarse Liidulepinguga, milline on sõlmitud 26. septembril (8. oktoobril) käesoleval aastal Tema eelmainitud Majesteedi ja T. M. Bavaaria Kuninga vahel ja ratifitseeritud 29. ja 30. septembril (11- ja 12. oktoobril) ja milline kõlab sõna-sõnalt järgmiselt:

Tema Püha ja Jagamatu Kolmainsuse nimel.

T. M. Austria Keiser, Ungari ja Böömimaa Kuningas, ja T. M. Bavaaria Kuningas, olles innustatud ühesugusest suhete, millised olid rikutud kurvastavatel asjaoludel, taastamise soovist ja omades kindlust, et meie vaheline tihe lähenemine peab aitama oluliselt kaasa nende riikide heaolule; T. M. Bavaaria Kuningas, olles selles veendunud, et liitlasriikide jõupingutused, millised on suunatud sõjahädade lõpetamisele, jäid viljatuks ja seetõttu olles otsustanud ühineda käesolevasse Prantsusmaa vastasesse sõtta kaasatud riikide kavatsustega ja koos nendega tegutseda kõigi tema võimuses asuvate vahenditega, et taastada riikide vaheline tasakaal, milline võiks tagada Euroopas kindla rahu, nimetasid Liidu eellepingu tingimuste suhtes otsuste tegemiseks järgmised isikud:

T. M. Austria Keiser, Ungari ja Böömimaa Kuningas ja T. M. Prints Henry XV Reuss Plauen jne., jne.,

ja T. M. Bavaaria Kuningas T. K. Charles Philipp Wrede krahv jne.,

kes peale oma volikirjade vahetamist jõudsid üksmeelele järgmiste artiklite suhtes:

Artikkel I.

Alates käesoleva akti allkirjastamise päevast algab T. M. Austria Keisri jne. ja Bavaaria Kuniga, nende pärijate ja järeltulijate, nende riikide ja alamate vahel igaveseks ajaks, rahu ja sõprus ning mõlemate riikide vahelised kaubanduslikud ja teised suhted taastatakse sellisel kujul, millistena nad enne sõda olid.

Artikkel II.

Mõlemate kõrgete lepingupoolte vaheline liit võtab oma eesmärgiks teha mõlemate riikide vahel kõige tegevamat kaastööd, et taastada Euroopas selline asjade kord, milline tagaks kõigile tulevaseks ajaks sõltumatus ja rahu. Seetõttu Bavaaria loobub sidemetest Reini Liiduga ja ühendab viivitamatult oma väed liitlasriikide vägedega.

Artikkel III.

Eelneva artikli jõul leppisid kõrged lepingupooled kokku vastastikku teine-teisele kõigi vahenditega abi andmise, milliseid Ettemääratus nende käsutusse andis ja ei pane relvi maha teisiti, kui ühisel nõusolekul.

Artikkel IV.

T. M. Austria Keiser garanteerib T. M. Bavaaria Kuningale enda ja oma liitlaste nimel, vaba ja rahuliku kasutamise ning täielikku riiklikku valdusesse kõik piirkonnad, linnad, mõisad ja kindlused, millised kuulusid temale enne sõjategevuse algust.

Artikkel V.

Bavaaria armee läheb Austria suure liidulise armee koosseisu; ta hakkab olema selle armee ülemjuhataja juhtimise all, kuid ta allub vahetult Bavaaria kindralile; see ei saa olla jaotatud ega ka eraldatud, jäädes pidevalt üheks korpuseks, milline tegutseb oma enda ohvitseride käsu all ja allub distipliini ja majanduslikus suhtes oma spetsiaalsetele reglementidele. Juhtumil, kui oma enda isamaa kaitse tegi hädavajalikuks selle armee abi, siis see võib takistamatult sellesse siseneda.

Artikkel VI.

Bavaaria ja Austria armee asuvad ühiselt tegutsema alates käesoleva traktaadi ratifitseerimise ajast.

Artikkel VII.

Vaenlaselt võetud trofeed, saak ja vangid, hakkavad kuuluma neid haaranud vägedele.

Artikkel VIII.

Kõrged lepingupooled asuvad viivitamatult pidama läbirääkimisi formaalse Liidutraktaadi sõlmimiseks.

Artikkel IX.

Samamoodi nad jätavad enesele õiguse, kohe peale käesoleva traktaadi sõlmimist, sõlmida kartelli konventsiooni.

Artikkel X.

Mõlemad kõrged lepingupooled kohustuvad formaalselt, et ei astu mitte mingisse kokkuleppesse, ega asu pidama rahuläbirääkimisi teisiti, kui ühisel nõusolekul ja nad lubavad kõige pidulikuimal viisil, et ei pööra tähelepanu mitte mingile veenmisele või ettepanekule, milline tehakse neile otse või kaudselt Prantsusmaa kabineti poolt, teatamata sellest vastastikku teineteisele.

Artikkel XI.

Käesolev traktaat ratifitseeritakse T. K. ja K. Apostelliku Majesteedi ja T. K. Bavaaria Kuninga poolt ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse 8 päeva pärast, lugedes selle allkirjastamise päevast või kui võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks jne.,

See juhtus Riedis, 8. oktoobril 1813.a.

(L.S.) Heinrich XV Prinz Reuss. (M.П.) Принцъ Генрихъ XV Рейсский.

(L.S.) Graf von Wrede. (M.П.) Графъ фонъ-Вреде.

T. M. Austria Keisri, Ungari ja Böömimaa Kuninga ja Meie vahel eksiteeriva täieliku nõusoleku, usalduslikkuse ja siira üksmeele tulemusel, nagu ka Meie isiklike tunnete jõul T. K. Bavaaria Kuninga suhtes, Meie liitusime lepinguliste poolte õigustes ja ühinesime kõigi artiklitega, määratlustega ja tingimustega, millised on ülalpool esitatud, lubades Meie Keiserliku sõnaga Meie ja Meie pärijate eest, et järgime kõike seda otsustatut rikkumatult ega tee miskit selle vastast.

Selle kinnituseks jne.,

See juhtus Frankfurdis Maine ääres, 4. (16) novembril 1813.a., Meie valitsemise 13. aastal.

(L.S.) Alexandre.

(M.П.) Александръ.

Jumala armust, Meie, Aleksander Esimene, Ülevenemaaline Keiser ja Isevalitseja jne.

Sellega kuulutame, et liitudes formaalne akti alusel lepingulise riigi õigustes eel-liidulepinguga, milline on sõlmitud T. M. Austria Keisri, Ungari ja Böömimaa Kuninga ja T. M. Bavaaria Kuninga vahel 26. septembril (8. oktoobril) käesoleval aastal ja see on ratifitseeritud 29. ja 30. septembril

(11. ja 12. oktoobril) , Meie liitume võrdselt mainitud traktaadi eraldi ning salajaste artiklitega, millised sõna-sõnalt kõlavad järgmiselt:

Võttes arvesse, et Prantsusmaaga sõjas asuvate riikide eesmärk ei saa olla saavutatud ja nende pingutuste õnnelikud tulemused ei saa olla teisiti tagatud, kui seotud riikide õiglase jõudude jaotamisega ja nende piiride kinnitamine loomulikel ja vastastikku sobivatel alustel, - T. M. Austria Keiser ja Bavaaria Kuningas, soovides edaspidi kõrvaldada kõik arusaamatused, millised võisid selle printsibi rahu ajal rakendamisel tekkida nende vahel, leppisid kokku alljärgnevates korraldustes:

Artikkel I.

Kõrged lepingupooled peavad nende käesoleva sõja jõupingutuste peamiseks asjaks Reini Liidu kaotamise ja Bavaaria täielikku ning tingimusetut sõltumatust, nõnda et, vabanedes igasugusest kohustusest ja asudes väljaspoole igasugusest välismaisest mõjust, ta hakkab kasutama täielikku riigivõimu.

Artikkel II.

T. M. Bavaaria Kuningas annab nõusoleku kõikideks loovutusteks, millised tunnistatakse hädavajalikuks, et tagada mõlematele riikidele sobivad sõjalised piirid.

Artikkel III.

T. M. Austria Keiser, omaltpoolt, kohustub enda ja üksmeelel oma liitlastega püüdma kõikvõimalikkul viisidel ja kui see osutub vajalikuks, kõiki oma jõude, et saavutada T. M. Bavaaria Kuningale kõige suurema hüvituse, milline on loovutatud piirkondadele geograafiliselt, statistiliselt ja rahanduslikult proportsionaalne. Mainitud hüvitus peab olema Bavaaria Kuningriigile sobiv ja moodustama temaga täieliku ja vahetu terviku.

Artikkel IV.

Pidades silmas seda, et mõlemate riikide geograafiline asend nõuab nende vahelist uut piiritlemist, T. Keiserlik ja Apostellik Majesteet lubab Tema Bavaaria Majesteedile, kooskõlas ja liitlasriikide nõusoleku ja garantiiga nende loovutuste eest, millised selle printsibi jõul tuleks teha Bavaarial Austria kasuks. Ainiti igasugused muudatused Bavaaria valduste käesolevas seisundis lükatakse formaalselt edasi kuni tulevase rahu loomiseni ja neid ei saa teostada teisiti, kui mõlemate riikide vabatahtlikul nõusolekul.

Artikkel V.

Kuigi T. M. Austria Keiser ja T. M. Bavaaria Kuningas pühendavad nende poolt kaitstavale asja toetuseks kõik oma jõud, kuid peale selle nad võtavad enesele formaalse kohustuse ülal pidada oma armed kogu käesoleva sõja kestel, kõige täielikumal koosseisus; selleks, et määratleda täpsemalt nende kohustused selles suhtes, neist igaüks lubab hoida alaliselt sõjakäigul: T. M. Austria Keiser mitte vähem, kui 150.000 ja Bavaaria Kuningas vähemalt 36.000 inimest, arvestamata sellesse arvu kohalike garnisone ja suurendavad seda arvu, niivõrd, kui nende vahendid lubavad.

Artikkel VI.

Kõrged lepingupooled jätavad enesele õiguse astuda võimalikult lähima aja jooksul, üksikasjalike sõjaliste korralduste suhtes, kokkulepetesse, milliseid võivad nõuda Bavaaria ja Austria armeede ühised tegevused.

Artikkel VII.

Nii, nagu sõjalised operatsioonid nõuavad Tyroli Austria vägedele avamiseks, siis T. M. Bavaaria Kuningas ei takista seda ja lubab käituda mainitud vägedega, samamoodi kui enda vägedega, osutades neile igasugust abi, et saavutada eesmärged, milline on nüüdsest kõrgetele lepingupooltele ühised. Kui etenägematute asjaolude tõttu armee läks pealetungilt üle kaitsele, siis T. M. Bavaaria Kuningas, juhtumil, kui ta vägedel ei ole võimalik kaitsta Bavaaria Tyroli, siis ta ei tee mingeid takistusi Austria vägede ilmumiseks kõikjal, kus seda hakkavad nõudma Bavaaria huvid, pidades kinni spetsiaalsetest selles suhtes tehtud otsustest.

Artikkel VIII.

Liitlasriikide vahel printsiipides ja kavatsustes eksisteeiva siira üksmeele tõttu, T. M. Austria Keiser annab nende nimel lubaduse, et kuni käesoleva traktaadi kinnitamise ajani sõjategevus liitlasvägede ja T. M. Bavaaria Kuninga vägede vahel lõpetatakse. T. Keiserlik ja Apostellik Majesteet nõustub samamoodi Nende Majesteetide Venemaa Keiserliku ja Preisimaa Kuninga nende heade teenete pakkumisega, et kergendada vastastikuste vangide naasemist, kes on Bavaaria armeest liitlasvägede kätte vangi langenud.

Artikkel .IX.

Juhtumil, mil T. M. Bavaaria Kuningas sooviks Austria heade teenete kaasabi, et kergendada kokkuleppimist Inglismaaga, Austria nõustub selle riigi ees osutama sellist teenet.

Artikkel X.

T. M. Austria Keiser võtab samamoodi enesele kohustuse kutsuda formaalse aktiga ühinema Nende Majesteetide Venemaa Keisri ja Preisimaa Kuninga ja käesoleva traktaadi nii avalikule kui ka salajasele artiklile nende poolset garantiid andma.

Artikkel XI.

Ülalesitatud artiklid hakkavad omama samasugust jõudu ja tähendust, justkui nad oleks sõnastatud avalikus traktaadis.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Riedis, 8. oktoobril 1813.a.

(L.S.) Heinrich XV (L.S.) Graf von Wrede. (M.П.) Принцъ Генрихъ XV (M.П.) Графъ ф-Вреде.
Prints Reuss. Рейсский.

Lugedes neid avaloiku lepingu lahutamatuks osaks ja lubades Meie Keiserliku sõnaga Meie ja Meie järeltulijate muutumatus kinnipidamises kõigi neid artikleid, tingimusi ja otsuseid ja ei tee miskit selle vastast.

Selle kinnituseks Meie allkirjastasime käesoleva eraldi ja salajaste artiklitega liitumise akti ja käskisime sellele panna Meie Keiserliku pitseri.

See juhtus Frankfurdis-Maine ääres, 4. (16) novembril 1813.a., Meie valitsemise 13. aastal.
(L.S.) Alexandre. (М.П.) Александръ.

1813.a. 18. (30) september. Venemaa, Inglismaa ja Preisimaa vaheliste subsidiidume käsitleva kongressi materjalid trükitakse ära Inglismaaga sõlmitud traktaatide köites.

1813.a. 9. (21.) oktoober. Leipzigi sõlmitud konventsioon, milline puudutab vallutatud maade juhtimist ((administreerimist)). Vt. Kd. III, Nr. 72, lk.71 ja järgnevad lk.

Nr. 261.

1813.a. 21. oktoober. (2. november). Fuldas Austria ja Würtembergi vahel sõlmitud Liidutraktaat koos sellega Venemaa poolse liitumise aktiga.

((F. Martensi kommentaar.)).

Napoleoni sõda Venemaa vastu katkestas samuti suhted S-Peterburi ja Stuttgarti kabinettide vahel. Kuni 1812.a. sõjakäiguni olid nendevahelised suhted kõige sõbralikumad ja Keiser Aleksander I väljendas pidevalt oma erilist austust Würtembergi kuninga Fredericu, oma onu vastu.

1812.a. alguses asus Venemaa esindajana Stuttgarti õukonna juures Daniel Alopeus ((Даниилъ Алопеусъ)), Venemaa Berliinis asuva saadiku vend. Saadiku Stuttgartist saadetud telegrammidest on näha, kui võrd raske oli kuningal täita prantslaste keisri kategoorilist nõudmist, et valmistada Venemaa sõjakäiguks ette oma vägede korpus. Kui kuningas viivitas selle korralduse täitmisega, kirjutas Napoleon temale ähvardava kirja, millises veel kord tuletas kuningale meelde, et ta on Reini Liidu liige ja kohustatud alluma Liidu prodektori nõudmistele.

Siis oli kuningas oli sunnitud oma vägede korpuse mobiliseerima ja ta nimetas selle komandöriks oma troonipärija.

Kui selline otsus oli vastu võetud, ilmus Alopeusi juurde Würtembergi välisminister, krahv Zeppelin ((Цепелинъ)), et kuningas nimel teda rahustada ja ütles, et kuningas „kunagi ei pea enda Venemaaga sõjaseisukorras olevaks“ ja et ainult ületamatu jõud sundis teda Napoleoni nõudmist täitma. (Alopeusi 24. veebruari (7. märtsi) 1812.a. telegramm).

Vähe veel: Alopeusile lubati, et vaatamata sõjale, ta võib jääda Stuttgarti. Kuid asjaolud ja eriti hirm prantslaste keisri viha ees sundis Würtembergi kuningat oma esialgset otsust muutma. Ta ei saanud Napoleonilt isegi seda saavutada, et Würtembergi väed jääksid ta poja, troonipärija, käsu alla. Napoleon, risti vastu kõigi kuninga protestidele ja palvetele, jaotas Würtembergi väed oma marssalite, kes käsutasid eraldi armeesid, vahel ära ja jättis troonipärijale ainult ühe pataljoni. Kuningas oli sellisest prantslaste keisri poolsest ebaviisakast käitumisest hingepõhjani solvunud, kuid ta ei saanud midagi muud teha, kui vaid alluda.

Kõige selle juures tekkis isa ja poja vaheline kurvastav kokkupõrge. Würtembergi korpuse väikesteks üksusteks jaotamise tõttu nõudis kuningas pojalt, et ta loobuks temale jäetud pataljoni juhtimisest. Kuid poeg ei allunud isa tahtele.

Lõpuks, kuningas pidi andma järele Prantsusmaa sadiku tungivale nõudmisele, et Alopeusile ja Venemaa saatkonna teistele liikmetele oleks antud tagasi passid, et nad sõidaksid viivitamatult Würtembergi piiridest välja. Juuni alguses tuli Välisministeeriumi direktor, Kõigekõrgema korraldusel, Alopeusile ütlema, et Saksoonia kuningas teavitab Drezdeni õukonna juures asuvat Venemaa saadikut Khanykowi ((Ханыкова)), et Venemaa vastaste sõjaliste tegevuste juhtumil ta ei pea enam õukonna juurde ilmuma. Ja et Würtembergi Kuningas oli sunnitud järgima Saksoonia Kuninga eeskujul.

Alopeus tänas sellise delikaatse vormi kasutamise eest, millisega temale teatati ta passi tagastamisest ja palus kuningale raporteerida, et ta sõidab mõne päeva pärast Böömimaale, tervisevetele. (Alopeusi 5. (17.) juuni ja 22 juuni (4. juuli) 1812.a. telegrammid.).

Napoleonil Venemaal saadud lüüasaamine vabastas samuti Würtembergi kuninga Prantsusmaa ikkest. Peale Kalischi ja Töplitzi ning Napoleoni enda üle Leipzigi all liitlasvägede poolse võidu traktaatide allkirjastamist, võis Würtemberg kartmatult astuda liitu suurte Euroopa riikidega, millised ühinesid Prantsusmaa vastu. 2. novembril oli allkirjastatud Austria ja Würtembergi vaheline Liidutraktat, millise jõul viimati mainitud riik kohustub ühinema kõigi oma sõjaliste jõududega, Napoleoni vastu, liitlastega. (Vt. Memoires de Metternich, t. I, p.171).

Mõlemate lepinguliste poolte soovil Keiser Aleksander nõustus selle aktiga liitumisega ja allkirjastas selle Frankfurdis-Maine ääres 2 (14) novembril 1813.a. (Vt. Pertz. Leben Stein's, Bd. III, S. 466).

On mõistetav, et see akt oli seatud aluseks Venemaa ja Würtembergi vahelistele järgnevatele suhetele. Kui, 1813.a. detsembris krahv Golovkin ((Головкинъ)) oli nimetatud Venemaa saadikuks Stuttgarti õukonna juurde, oli temale tehtud ülesandeks jälgida Novembrilepingu täpse täitmise üle ja hoida ülal Venemaa ja Würtembergi vahelisi sõbralikke suhteid. Keiser Aleksander tundis väga hästi Stuttgarti õukonda ja väljendab, krahv Golovkinile antud instruksioonis, veendumust, et nii nagu kuningas, nii ka tema ministrid täidavad võetud kohustusi kohusetundlikult. Würtembergi peaministrit, krahv Zeppelini peab Valitseja inimeseks, kes on „innustunud kõigest, mis võib viia heateoni“. Kuningat ise ta tunneb, kui Venemaa sõpra. Vaid ühele punktile peab saadik pöörama oma erilist tähelepanu, ja nimelt: „vältima kuninga ja ta laste vahele sattumist“. „Erimeelsuste näited perekondades“, - lisab Valitseja, - „ei ole kooskõlas minu põhimõtetega. Kasu, millist sellest saadakse, on alati vaieldav ja ebamugav, kuigi mõnikord see võib olla kasulik“.

*

Meie Aleksander Esimene, Jumala armust, Ülevenemaaline Keiser ja Isevalitseja jne. jne., jne., jne.

Kuulutame sellega, et ollas kutsutud T. M. Austria Keisri, Ungari ja Böömimaa Kuninga poolt liituma eel-liidutraktaadiga, milline on sõlmitud 21 oktoobril (2 novembril) käesoleval aastal Tema eelmaintud Majesteedi ja T. K. Würtembergi Kuninga vahel ja milline on ratifitseeritud 2 (14) novembril ja 29. oktoobril (10- novembril) ja milline leping kõlab sõna-sõnalt järgmiselt:

Tema Püha ja Jagamatu Kolmainsuse nimel.

T. M. Austria Keiser, Ungari ja Böömimaa Kuningas ning T. K. Würtembergi Kuningas, olles ühtmoodi innustatud soovist taastada suhted, millised on rikutud õnnetute asjaolude poolt ja olles veendunud, et Meie vaheline siiras üksmeel peab sisulisel viisil aitama kaasa nende riikide heaolule, ja T. K. Kuningas, otsustades selle tulemusel ühineda käesolevasse Prantsusmaa vastasesse sõtta tõmmatud riikide kavatsustega, ja tegutseda koos nendega kõigi vahenditega,

millised on Tema võimuses, et tastada riikide vaheline tasakaal, milline võinuks tagada Euroopale tegeliku rahu, nimetasid eelnevate liidu tingimuste kindlaksmääramiseks, aga nimelt:

T. M. Austria Keiser, Ungari ja Böömimaa Kuningas – Clement-Wencelas Lothaire prints Metternich-Winnebourg-Ochsenhauseni ((князя Климента Венцеслава Лотаря фон.Меттерниха.Виннебурга.Оксенхаузена)), Kuldvillaku jt ordenite kavaleri.

Ja T. K. Württembergi Kuningas krahv Ferdinand Zeppelini, Württembergi Suure Risti ordeni kavaler jne.,

kes peale oma volikirjade vahetamist leppisid kokku järgmistes artikites:

Artikkel I.

Alates käesoelva akti allkirjastamisest hakkab olema Nende Majesteetide Austria Keisri, Ungari ja Böömimaa Kuninga ja Württembergi Kuninga, nende pärijate ja järeletulijate, nende riikide ja alamate vahel igaveseks ajaks rahu ja sõprus ning mõlemate riikide vahelised kaubanduslikud ja muud suhted taastatakse sellisel samasugusel viisil, nagu need eksisteerisid enne sõda.

Artikkel II.

Mõlemate kõrgete lepingupoolte vahelise Liidu eesmärgiks peab olema mõlemate riikide kõige elavam koostöö Euroopas sellise asjade korra taastamine, milline tagaks tulevikus kõikidele riikidele nende sõltumatus ja rahu. Seetõttu Württemberg loobub Reini Liidu vastastest kohustustest ja ühendab viivitamatult oma väed liitlasriikide armeedega.

Artikkel III.

Pidades silmas eelneva artikli sätteid, Kõrged lepingupooled nõustusid kõigi vahenditega vastastikuse abi osutamise suhtes, milliseid Ettenägelikus nende käsutusse andis ja ei pane relvi enne maha, kui ühisel nõusolekul.

Artikkel IV.

T. M. Austria Keiser garanteerib T. K. Württembergi Kuningale nii enda kui ka oma liitlaste nimel temale tema valduste üle kõrgema võimu ning nende vaba ja rahumeelse valdamise.

Artikkel V.

Württembergi sõjavägi läheb suure Austria liidulise armee koosseisu; nad hakkavad olema allutatud selle armee ülemjuhatajale ning on Württembergi kindrali vahetu käsu all; nad hakkavad pidevalt olema ühendatud ühte korpuse, milline tegutseb oma enda ohvitseride juhtimisel ja allub oma enda spetsialsetele distsiplinaar ning majanduslikele eeskirjadele.

Artikkel VI.

Trofeed, sõjasaak ja vangid, mis on vaenlaselt kätte saadud, peavad kuuluma neid võtnud vägedele.

Artikkel VII.

Kõrged lepingupooled astuvad viivitamatult läbirääkimiste pidamisele, et sõlmida formaalne Liiduleping.

Artikkel VIII.

Nad jätavad enesele õiguse sõlmida kohe, peale käesoleva lepingu sõlmimist, kartelli konventsiooni.

Artikkel IX.

Kõrged lepingulised pooled kohustuvad formaalselt Prantsusmaa kabinetiga mitte mingitesse kokkulepetesse või rahu-läbirääkimistesse mitte asuma, kui ainult ühisel nõusolekul ja töötavad kõige pidulikumal viisil vastastikku, et ei pööra tähelepanu mitte mingitele veenmistele või ettepanekutele, millistega hakatakse nende poole pöörduma, otse või kaudselt, teatamata sellest teineteisele.

Artikkel X.

Käesolev leping ratifitseeritakse Tema Keiserliku ja Kuningliku apostelliku Majesteedi ja T. K. Würtembergi Kuninga poolt ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse kaheksa päeva pärast, algedes selle allkirjastamise päevast, või kui võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Fuldes, 2 novembril 1813.a.

(L.S.) Le Prince (L.S.)_Le Comte (M.П.)КНЯЗЬ (M.П.)Графъ
de Metternich. de Zeppelin. Меттернихъ. Цеппелингъ.

Meie, täieliku üksmeele, täieliku usalduse ja siira sõpruse tulemusel, milline eksisteerib T. M. Austria Keisri, Ungari ja Böömimaa Kuninga ja Meie vahel, samuti nagu Meie isiklike tunnete tagajärjel T. K. Würtembergi Kuninga suhtes, astusime lepinguliste poolte õigustesse ning liitusime kõigi selle ülalesitatud artiklite, otsuste ja kohustustega, lubades Meie Keiserliku sõnaga Meie ja Meie järeltulijate eest järgida rikkumatult kõike, milles kokku lepiti ega teha miskit selle vastast.

Selle kinnituseks Meie allkirjastasime käesoleva liitumise akti ja käskisime panna sellele Meie Keiserliku pitseri.

See juhtus Franfurdis-Maine ääres, 2 (14) novembril 1813.a., Meie valitsemise 13. aastal
(L.S.) Alexandre. (M.П.)Александръ.

Meie Aleksander Esimene.

Jumala armust Ülevenemaaline Keiser ja Isevalitseja jne. jne. ja jne.

Kuulutame sellega, et liitudes formaalse aktiga lepingulise poole õigustes eel-liidu-traktaadiga, milline on sõlmitud T. M. Austria Keisri, Ungari ja Böömimaa Kuninga ja T. K. Würtembergi Kuninga vahel 21. oktoobril (2 novembril) käesoleval aastal ja mis on ratifitseeritud 2 (14) novembril ja 29. oktoobril (10 novembril), Me liitume samamoodi ja ühineme mainitud traktaadi salajaste artiklitega, millised on sõna-sõnalt järgmised:

Nii nagu Prantsusmaaga sõdivate Riikide eesmärk ei saa olla saavutatav ja Nende jõupingutuste head tulemused ei saa olla tagatud mitte mingil teisel viisil, kui jõudude, millised kuuluvad Riikidele, õiglase jaotamisega ja Nende piiride kinnitamisega loomulikel ning vastastikku sobivatel alustel, Nende Majesteetid Austria Keiser ja Würtembergi Kuningas, soovides tulevikus vältida kõiki probleeme, millised võiksid tekkida Nende vahel selle printsipi rahu ajal rakendamisel, leppisid kokku järgmistes tingimustes:

Artikkel I.

Nii nagu mõlemad Kõrged lepingupoold loevad üheks käesoleva sõja ajal Oma jõupingutuste peamiseks ajaks Reini Liidu likvideerimise, siis T. K. Württembergi Kuningas, öeldes lahti igasugustest välismaistest konstitutsioonilistest kohustustest, hakkab peale seda kasutama kogu oma kõrgemat võimu poliitiliste suhete kaitse all, milliseid peavad järgnema kokkulepetest, millised tulevad vastu võtta, et taastada ja tagada Saksamaa sõltumatus ja vabadus.

Artikkel II.

T. K. Württembergi Kuningas nõustus kõigi loovutustega, millised loetakse, ülalesitatud artiklis mainitud eesmärgi saavutamiseks, hädavajalikud teha ja et kinnitada geograafilisest, sõjalisest ja poliitilistest suhetes Saksamaa riike selle eesmärgiga kooskõlas oleval viisil. Ainiti T. M. Austria Keiser annab formaalse käenduse T. K. Württembergi Kuningale, et need loovutused või piirid ei hakka ainiti olema laiendatud Würembergi iidsetele valdustele.

Artikkel III.

Omalt poolt T. M. Austria Keiser, Ungari ja Böömimaa Kuningas kohustub ise ja kokkuleppel oma liitlastega andma T. M. Württembergi Kuningale, loovutuste vastu, millised võivad olla tema poolt tehtud, niivõrd täieliku hüvituse, kui seda vaid lubavad asjad, milliseid saab rahu sõlmimisel käsutada ja millised vastavad enim Kuningriigi praegustele mõõtmetele. See hüvitus määratakse, arvestades niivõrd kui võimalik, sobivust Württembergi Kuningriigile ja nõnda et see moodustaks temaga ühe seotud terviku.

Artikkel IV.

Kuigi T. M. Austria Keiser ja T. K. Württembergi Kuningas pühendasid nende poolt kaitstava asja toetuseks kõik oma jõud, sellegi poolest ta võtab enese peale formaalse kohustuse käesoleva sõja ajal pidada ülal oma armeed kõige täielikumal koosseisus ja et täpsemalt määratleda oma kohustusi selles suhtes, lubavad hoida sõjakäigul pidevalt, aga nimelt: T. M. Austria Keiser vähemalt 150.000 inimest ja T. K. Württembergi Kuningas vähemalt 12.000 inimest, arvestamata kohalikke sisegarnisone ja suurendada seda arvu, niivõrd kui seda nende vahendid lubavad.

Artikkel V.

Liitlasriikide vahel printsiiptide ja kavatsuste suhtes eksisteeriva siira üksmeele tulemusel annab T. M. Austria Keiser nende nimel lubaduse, et alates käesoleva lepingu kinnitamist lõpetatakse liitlasvägede ja T. K. Württembergi Kuninga vägede vaheline vaenutegevus. Samamoodi Tema Keiserlik ja Kuninglik apostellik Majesteet nõustub kasutama oma häid teeneid Nende Majesteetide Venemaa Keisri ja Preisimaa Kuninga ees, et kergendada liitlasriikide ja Württembergi vägede poolt vangi võetute tagasipöördumist.

Artikkel VI.

Juhtumil, mil T. K. Württembergi Kuningas sooviks Austria head kaasabi Inglismaga kokkuleppe sõlmimisel, siis on Austria valmis võtma selle korraldamise enese peale.

Artikkel VII.

T. M. Austria Keiser võtab samuti enda peale kohustuse, et Nende Majesteetid Venemaa Keiser ja Preisimaa Kuningas liituks käesoleva traktaadi avalike kui ka salajaste artiklitega.

Artikkel VIII.

Ülalesitatud salajased artiklid peavad omama samasugust jõudu ning mõju, justkui need oleksid sõna-sõnalt võetud täna sõlmitud lepingusse.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Fuldes, 2 novembril 1813.a.

(L.S.)Le Prince de (L.S.)Le Comte de
Metternich. Zeppelin.

(M.П.)Князь Меттернихъ.

(M.П.)Графъ Цеппелинъ.

Lugedes seda avaliku traktaadi lahutamatuks osaks ja lubades Meie Keiserliku sõnaga Meie ja Meie pärijate eest, pidada muutumatult kinni selles sisalduvatest otsustest, tingimustest ja kohustustest ega teha miskit selle vastast.

Selle kinnituseks Meie allkirjastasime selle käesoleva liitumise akti ja käskisime sellele panna Meie Keiserliku pitseri.

See juhtus Frankfurdis-Maine ääres, 2. (14) novembril 1813.a., Meie valitsemise 13. aastal.

(L.S.) Alexandre.

(M.П.)Александръ.

Allakirjutanu, salanõunik, riigisekretärr, esitas T. M. Keisri, oma Augustliku Valitseja äranägemisele eraldi artiklist tehtud ära kirja, milline sisaldab iidsete Würtembergi valduste garantiid ja kõike seda, mida üldise rahustamise hetkel võidakse lubada, - noodid, millised on antud üle T. H. Prints von- Metternichi poolt T. K. krahv von Zeppelinile Frankfurdis-Maine ääres, 8. novembril käesoleval aastal. Kavatsustes üksmeel ja ning nende mõlemate Keiserlike õukondade vahel eksisteeriv tegutsemise ühtsus on liiga juurdunud, et T. M. Ülevenemaaline Keiser ei andnud T. K. Würtembergi Kuningale neid samu lubadusi ja ei endnud temale täpselt samasuguseid lubadusi ega andnud ka temale täpselt samasuguseid garantiisid, millised on täheldatud mainitud noodis mõte, maht ja täht, millise Tema Keiserlik Majesteet võtab.

Allakirjutanu on positiivselt volitatud tegema käesoleva avalduse T. H. krahv Zeppelinile ja ühendama sellega formaalse kinituse, et T. M. Keiseril hakkab alati olema meeldiv anda T. K. Würtembergi Kuningale tõendi Tema suhtes olevate tunnete kohta, nii sugulaslikes, kui ka liidu suhetes, millised on just nõnda hästi taastatud.

Allakirjutanu kasutab seda juhust, et korrata T. H. Krahv Zeppelinile oma väiteid kõrgest austusest.

See juhtus Frankfurdis-Maine ääres, 2 (14) novembril 1813.a.

Le comte de Nesselrode.

Графъ Нессельроде.

Nr. 262.

1813.a. 12 (24.) november. Venemaa ja Schwarzbourg-Sondershauseni vürstiriigi vahel sõlmitud Liidutraktaat.

Nr. 263.

1813.a. 12. (24.) november. Saksamaa valitsejate vaheline sõjakulude tasumise kokkulepe.

Nr. 264.

1813.a.12. (24.) november. Saksamaa riikide ühist kaitsmist puudutav konventsioon.

Nr. 265.

1813.a. 12 (24.)november. Liitlasarmeede toitlustamist puudutav konventsioon.

((F. Martensi kommentaar.)).

Peale Leipzigi lahingut leppisid liidus olevad Valitsejad omavahel Frankfurdis-Maine ääres kokku, et seal leppida kokku edaspidise Prantsusmaa vastase sõjategevuse plaanis. Saanud sellest teada, kogunesid peaegu kõik Saksamaa väikeste vürstiriikide vürstid samuti Frankfurdis, et liituda üldise Napoleoni vastase sõjaga. Kuid suurtele liitlasriikidele ei olnud nende väikeste printside nõusolek astuda nendega liitu, eriti väärtuslik. Hulga enam oli viimaste huvides et neid ei oleks liidust välja jäetud, kui suurtele liitlasriikidele väikeste saksa riikide abi või mingit tõsist tähendust omada.

Ainiti, selleks, et kogu Saksamaa vabastada Napoleoni ikke alt ja et see peale sõda ümber kujundada, kohustasid suured liitlasriigid väikesi Saksamaa valitsusi loobuma edasisest Napoleoni poolt asutatud Reini Liidus osalemisest ja ühendada kõik oma jõud ühtseks üldiseks „liitlas-massiks“. Sel eesmärgil Saksamaa vürstiriigid ((principautes)) ja linnad pidid avaldama sõjakulude katmise ning liitlasvägede toiduainetega varustamise nõusolekut. Vaid nende tingimuste täitmisel liitlasriigid nõustusid neid võtma ühisesse liitu ja lubama neile ohu korral kaitset. Nende kõigi küsimuste väikeste Saksamaa valitsustega lahendamiseks Keiser Aleksander nimetas oma volinikuks Anstetti ((Анштетта)), Austria Keiser – parun Bideri ((Биндера))ja Preisimaa Kuningas – parun Humboldti ((Гумбольдта)).

Mitme päeva jooksul peetud läbirääkimised viisid soovitud tulemuseni ja ühe päeva jooksul 12 (24) novembril, allkirjastati suurte liitlasriikide volinike ja väikeste printside – Reini Liidu liikmete vahel – kakskümmend üks akti, milliste alusel viimased töötasid pidulikult, et lahkuvad Reini Liidust, osalevad sõjakulude tasumisel ja liitlasvägede toitlustamises.

Pidades silmas kõigi nende aktide täielikku samasust, pidasime piisavaks, et siin tuuakse neist neljast erinevast akti kategooriast, igäühest ära vaid üks näidis, millised on allkirjastatud 12. (24.) novembril ((1813.a.)) Frankfurdis-Maine ääres.

*

Nr. 262.

((1813.a. 12 (24.) november. Venemaa ja Scwarzbourg-Sondershauseni vürstiriigi vahel sõlmitud Liidutraktaat.))

Tema Püha ja Lahutamatu Kolmainsuse* nimel.

((* Kolmainsus on kristluse õpetus, mille järgi Jumal on olend, kes eksisteerib samaaegselt ja igavesti kolmes isikus. Need on Jumal-Isa, Jumal-Poeg ja Püha Vaim. Kristluses on palju erinevaid arusaamisi või spekulatsioone kolmainsusest, Jumala, inimese ja kiriku suhtestusest. Wikipedia.))

T. M. Ülevenemaaline Keiser, olles hingestatud, nii nagu tema augustlikud liitlased, soovist ühendada Saksamaa Valitsejaid ühiseks asjaks ja muuta nad osalisteks nende isamaade sõltumatus heategevates tagajärgedes, mis lubab ühest küljest suure liidu T. K. prints Schwarzbou-
Sondershauseni ja T. M. Madame Printsess Tutrice ja regent Schwarzbou-
Roudolstadi, T. K. Prinsi, pojaga.

Selleks, et määratleda selle liidu tingimusi T. K. K. nimetas ja volitas Jean Anstetti ((Ивана Анштета)), oma salanõuniku, Püha Vladimiri ordeni 2 järgu jne kavaleri,
ja Nende Kõrgused nimetasid ja volitasid omalt poolt, Adolphe de Wiese ((Адо́льфа фонъ-Визе)), salanõuniku T. K. prints Schwarzbou-
Sondershauseni ja Guillaume Baron de Ketelhodti, kantsleri ja presidendi Tema K. Printsessi Tutrice ja regent Schwarzbou-
Roudolstadt valitsejanna, kes volinikena leppisid kokku ja sõnastasid järgmised artiklid:

Artikkel I.

T. K. Prints Schwarzbou-
Sondershausen ja T. H. Printsess Tutrice de Schwarzbou-
Roudolstadt hooldaja ja valitsejanna T. H. Prinsi, oma poja, nimel loobuvad enda ja oma järeltulijate eest Reini Liidust ja kõikidest sidemetest, kohustustest ja kohustest neile, millised nende suhtes eksisteerivad.

Artikkel II.

Nende Kõrgused, vastupidiselt, kohustuvad osutama Saksamaa sõltumatus asjale toetust kõigi vahenditega, millised asuvad nende käsutuses.

Artikkel III.

Abi, millist Nende Kõrgused on kohustatud andma ühise asja kasuks, on üksikasjalikult viidatud eraldi kokkuleppes, milline peab olema loetud käesoleva lepingu lahutamatuks osaks.

Artikkel IV.

T. M. Ülevenemaaline Keiser garanteerib T. K. Schwarzbou-
Sondershauseni ja T. H. Printsess Schwarzbou-
Roudolstadi hooldaja ja valitseja T. H. Prinsi, tema poja, nimel, nende kõrgema võimu ja valdused.

Omalt poolt, Nende Kõrgused kohustuvad arvestama selles suhtes üldse nende tingimustega, milliseid nõuab asjade käigu kord, milline kehtestatakse lõplikult pidades silmas Saksamaa sõltumatus säilitamist.

Artikkel V.

Käesolev Liiduleping ratifitseeritakse ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse võimalikult kiiresti.

Selle kinnituseks jne.,

See juhtus Frankfurdis-Maine ääres, 12. (24.) novembril 1813.a.

(L.S.) Jean d'Anstett.

(M.П.) Ив. Анштеть.

(L.S.) Adolphe de Wiese.

(M.П.) Ад. Фонъ.Визе.

(L.S.) Guillaume baron de Ketelhodt.

(M.П.) Баронъ В. фонъ-Кетельгодтъ.

((1813.a. 12. (24.) november. Saksamaa valitsejate vaheline sõjakulude tasumise kokkulepe.))
((Vasakul saksakeelne tekst.))

1.

Saksamaa Valitsejad, loobudes Reini Liidust, kohustuvad, pidades silmas nendega sõlmitud või liidu poolt sõlmitud tingimusi, peale suurtele liitlasarmeedele vägede kontigentide saatmist, võtavad samuti osa sõjapidamiskulude tasumisest oma krediidiga ja selline krediit on avatud suuruses, milline on võrdne neilt maadelt saadava aastase üldtuluga.

2.

Selle aastatulu hulk määratakse kindlaks teada olevate statistiliste andmete või määratletakse üldse proportsionaalselt teatud elanike arvu põhjal.

3.

Selleks, et oleks võimalik viivitamatult seda krediiti sõjakulude katmiseks kasutada, antakse viivitamatult kogu summa ulatuses välja üks ühine pea-kohustus (Haupt-Obligation), milline allkirjastatakse selleks nimetatud Kõrgete liitlasriikide komissaride ja spetsiaalselt volitatud kõigi osalevate Valitsejate poolt ja see on antud hoiule, mainitud komissaridele, selleks viidatud kohas.

4.

Makse, millist kohustuvad tegema Valitsejad ülalmainitud kohustuses, võetakse nende poolt enda peale ringvastutusega ja sellel tingimusel, et selleks olevad või sellest saadud summad oleksid hüvitatud proportsionaalselt igale osalistest 24 tähtaja jooksul, lugedes igaüht kolme kuu järel ja nõnda 6 aasta jooksul, alustades kohustuse väljaandmise päevast ja aastast, nõnda et kui väljaandmine järgneb, näiteks, 1 detsembril k.a. , siis esimene tähtaeg saabub 1. märtsil 1815.a., aga viimane 1. märtsil 1821.a.

Kõrged liitlasriigid tagavad need kohustused samamoodi ringkäendusega ja nad kohustuvad, peale rahu sõlmimist, sõnastama eraldi artikli, millisega kinnitatakse täielikult võla tasumise kindlust kõige positiivsemal viisil.

5.

Tasumise tagamiseks nimetatakse kõik allakirjutanud Valitsejate maadelt saadud tulud, eriti aga nende poolt vallatavalt kinnisvaralt ja tulud kinnivaralt.

6.

Ülalmainitud peamine kohustus (Haupt-Obligation) jaotatakse eraldi obligatsioonideks (Partial-Obligationen) 5000, 2000, 500, 200, 100 ja 50 kuldnat, millised lastakse välja esitajale ja need hakavad sisse tooma 6% tulu ja suurema kindluse tagamiseks allkirjastatakse selleks nimetatud volinike poolt. Iga aasta veerandikul, kooskõlas § 4. kogu summast kuuendik allutatakse liisuga tiraazile ja neilt makstav % kustutakse.

7.

Liitlasriigid nõustuvad tegema nende obligatsioonidega neid makseid, millisteks nad on lepingutega kohustatud.

8.

Kõrged lepingulised riigid asutavad kuskil, sõjateatrist eemal asuvas linnas komitee, millises allakirjutanud Valitsejad nimetavad oma saadikud ja kes hakkab tegema järelvalvet allakirjutanud Valitsejate poolt makse tähtaegadest korraliku kinnipidamise üle. Sel samal eesmärgil hakkab samamoodi olema, nende Valitsejate juures, spetsiaalselt liitlasriikide poolt volitatud agent.

Need tähtajalised maksed võivad olla teostatud, § 7. alusel, ainult ringluse lastud obligatsioonidega või sularahas. Need obligatsioonid, millised valdajad hakkavad esitama otse komiteele, makstakse välja sularahas.

9.

Nende osaliste vastu, kes ei täida oma kohustusi, hakatakse, komitee esildise alusel, viivitamatult võtma hädavajalikke meetmeid.

10.

Kõik obligatsioonide kustutamised hävitatakse komitee poolt viivitamatult ja selliste summa koos nende numbritega avalikustatakse üleüldiseks teadmiseks.

Nii nagu käesolev kokkulepe, tänasel päeval nimetatud lepingu 3 artiklis, peab olema käsitletud, kui sõna-sõnalt mainitud lepinguse võetud, siis vastastikused volinikud allkirjastasid samamoodi ka selle.

See juhtus Frankfurdis-Maine ääres, peakorteris, 24 novembril 1813.a.

(L.S.) Adolph von (L.S.) Wilhelm von (M.П.) Адольфъ (M.П.) фонъ-

Wiese.

Ketelhodt.

фонъ-Визе.

Кетедьгодтъ.

*

Nr. 264.

((1812.a. 18. (30.) detsember. Kokkulepe, milline on sõlmitud Preisimaa kindral Yorkiga Preisimaa armee neutraalsuse suhtes.))

((Vasakul prantsuskeelne tekst.))

1.

Selleks, et tagada tulevikus Saksamaa sõltumatus ja et anda tema sõjalistele vahenditele ühtsus ja suurem jõud, tehti kõigile Saksamaa riikidele ajutise üldise kaitse süsteemi asutamise kokkulepe.

2.

Peale suurte riikide jõudude, võetakse sellesse süsteemi Saksamaa riigid ning printsid, millised astusid suurde liitu, et aidata kaasa Saksamaa sõltumatuse saavutamisele; lõpuks, need piirkonnad, millised käesoleval ajal on üldiseks kasuks allutatud administratsioonile, nagu Saksoonia Kuningriik, Frankfurdi Suurhertsogiriik jt.

3.

Kõigis neis piirkondades formeeritakse viivitamatult, Austria, Preisimaa ja Bavaaria eeskujul, vabatahtlike korpused, tegevteenistuse väed ja ajateenistus, nende vägede reserv ja peale selle, piirkondades, kus tekib vajadus landsturm ((maakaitsevägi)).

4.

Nende vägede koosseisu võivad asuda vastavate maade pärismaised alamad.

5.

Tegevteenistuses, ajateenistuses ja reservis asuvate vägede arv igale piirkonnale arvestatakse välja proportsionaalselt kontigendiga, millise igäüks neist pani välja Reini Liidus, seda kahekordistades, nõnda et esimese poole moodustaksid tegevväed, kes pannakse koheselt või võimalikult kiiresti välja; teise poole – ajateenijad, kes pütakse samamoodi kiiresti formeerida kooskõlas erakorralise olukorraga. Kõiki neid vägesid hakatakse pidevalt hoidma täielikult komplekteerituna proportsionaalselt täielikult korraldatud reservidele.

6.

Landsturmi siin arvesse ei võeta.

7.

Regulaarväed ja ajateenijad hakkavad olema kohustatud sõdima kõikjal, kus seda sõda nõuab.

8.

Väed, millise moodustavad ajateenijad, ühendatakse võimalikult lühikese aja jooksul oma korpustega.

9.

Landsturm ((maakaitsevägi)) hakkab teenistust kandma oma piirkonnas, et kaitsta oma kodukanti.

10.

Kõik need sõjajõud organiseeritakse suurte kopuste kujul.

11.

Neist iga korpus hakkab omama oma kindralit ning eraldi peastaapi. Neist tulenevad kulutused, kantakse nende riikide arvelt, millised need korpused moodustasid.

12.

Iga korpus paigutatakse niivõrd kui võimalik nende riikide lähedale, millised need välja panid ja on allutatud neile lähima ülemuse alla.

13.

Iga piirkond võtab meetmeid oma vägede riietega, sõjavarustusega, nagu ka palgaga, kõige kiiremas ja korrastatud korras.

14.

Kui vaid need korpused formeeritakse, siis nende toidlustamine teostatakse, selleks eraldi sõlmitud kokkuleppe alusel; koos sellega riik hakkab iga olema kohustatud andma hädavajalikud veovahendid (Fuhrwesen).

15.

Et vältida koheselt igasuguseid arusamatusi, hakkavad liitlasriikide väed kandma ühesugust sõjalist eraldusmärki. (Feldzeichen).

16.

Liitlasriigid nimetavad viivitamatult ohvitserid, kes osutavad punktid ja positsioonid, millised tulevad Saksamaa üldiseks tugevdamiseks kindlustada ja kaevikutega varustada ja viivitamatult asutakse neid kindlustusi rajama.

17.

Mitte ühelgi piirkonnal ei ole nende rajatiste rajamisest keeldumise õigust; nad on kohustatud tasuta saatma voorid ning tööd teostama. Ainiti naaberpiirkonnad hakkavad selles kohustuses osalema proportsionaalselt.

18.

Selleks, et teha relvastumine edukamaks, leppisid liitlasriigid kokku selles, et Saksamaa relvavabrikud ja püssirohutehased ei tegutseks mingil teisel eesmärgil ja Suhli, Solingeni, Herzbergi, Oberhauni jt. tehased saaksid lõpuks hädavajalikud ettekirjutused.

19.

Selleks, et samamoodi aidata kaasa suurtükiväe korraldamisele, leppisid liitlasriigid kokku siis suunata siia osa suurtükiväest, milline on võetud ära vaenlaselt. Hobused ja rakendid peavad aga olema tarnitud vastavate riikide ja piirkondade poolt.

Kõik relvad, millised vallutatakse liitlasriikide poolt Elbe kindlustes, lähevad samamoodi Saksamaa relvastusse.

Nagu käesolev kokkulepe, milline on samal päeval sõlmitud Artikkel 3. mainitud lepinguga, peab olema loetud sõna-sõnalt sellesse lepingusse võetuks, siis vastastikused volinikud allkirjastasid samuti selle Frankfurdis-Maine ääres, 24. novembril 1813.a.

(L.S.)Adolph de Wiese. (L.S.)Guillaume
baron de Ketelhodt.

(M.П.)Адо́льфъ фонъ-Визе.
(M.П.)Баронъ Вильгельмъ вонъ-
-Кельходтъ.

*

Nr. 265.

((1813.a. 12 (24.) november. Liitlasarmeede toitlustamist puudutav konventsioon.))

((Saksakeelne tekst.))

Riikide osaluse suhtes, millised liitusid Saksamaa liiduga, suurte armeede toidlustamisel, millised peavad sõda selle liidu sõltumatuse kinnistumisele, peavad olema võetud, kooskõlas üldise sooviga, järgmised peamised alused.

1.

Kolm suurt riiki, aga nimelt: Austria, Venemaa ja Preisimaa saavad kõik hädavajaliku oma vägede kuuekuiseks toidlustamiseks oma enda valdustest.

2.

Moona mööda veeteed toimetamise eest nad tasuvad ise; kuid kui koorem tuli liidulise riigi piiridest, siis selle valitsus hakkab olema kohustatud andma laevade andmise korralduse, rahuajal tavalise prahtimise tasu eest.

3.

Neis kohtades, kus veetransporti ei saa kasutada, antakse tasuta hädavajalikud veovahendid ja selleks korraldatakse vooride teed koos alalise voorivankrite pargiga.

4.

Toiduks tapetavate kariloomade sööt tarnitakse kohale allkirja vastu; kui aga on võimalik eraldada karjamaid, siis sellised võimaldatakse tasuta.

5.

Ülalesitatud otsused võivad, ainiti, saada oma täieliku mõju ainult ülesõitudel laevaliikluse taastamisel; seepärast liitlasriigid kohustuvad kõige armee toidlustamiseks vajaliku tarnimisel iga pea-intendantiteenistuse nõudmisel, aga äärmistel juhtudel ja rännakutel samuti korpuste komandöride nõudmiste alusel, nende allkirja vastu, andes kohaletoimetatu selleks määratud magasiaitadesse.

6.

Nende tarnete eest, arvete tegemisel, mis kustutatud kviitungitega, tasutakse viivitamatult obligatsioonidega, millised on selleks spetsiaalselt sisseseatud.

7.

Tarnete maksumus määratletakse keskmiste turuhindade alusel, millised eksisteerivad kuue kuu kestel, alates 1 juunist kuni 31. detsembrini 1813.a., selle riigi suurtes linnades, milline tarne tegi.

Väikestes riikides võetakse aluseks selle sõjaväeringkonna turuhinnad, millise alla need riigid kuuluvad.

8.

Riietusse kuuluvate esemete tarnete nõudmised on lubatud ainult saapa pealsete, saabaste, pükste kanga, kui kõige sagedamini viivitamatut rahuldamist nõudvad asjad.

9.

Selliste nõudmistega hakatakse pöörduma samamodi pea-intendanditeenistuse või äärmistel juhtudel korpuse komandöride vahendusel, nende vastutusel. Tasumine nende nõudmiste puhul teostatakse viisil, milline on määratletud § 6., obligatsioonidega, riigis tavaliselt eksisteerivate hindade alusel.

10.

Selline tasumine järgneb alates 1 novembrist kõigi välja nõutud toiduvarude ja riietusesemete puhul.

11.

Nii enda tarnete kui ka välja nõutud varude transport tagalast teostatakse sõjaväeteenistuse kohustuse korras ja seda osutatakse tasuta.

12.

Iga liitlasriik võtab enesepeale oma väekontingendi toidlustamise ja tagab sellise üheks aastaks.

13.

Ainiti, suuremaks mugavuseks ja et vältida koormavaid vedusid, hakatakse kontigente toiduainetega varustama kohtadelt, kus sellised asuvad, rekvireerimise teel, milliste eest tasutakse obligatsioonidega selle suure riigi poolt, millise armeega nad on ühendatud. Omalt poolt, iga liitlasriik toob tasuta kohale sellise hulga varusid natuuras, milline on hädavajalik tema kontingendi aastaseks toitmiseks.

14.

Seepärast on see kogus, milline on varem eeskirjade kohaselt jaotatud portsionideks, arvestatakse kokkuvõtete tegemisel, milline on kätte antud allkirja vastu, toidlustamise maksumusest maha.

15.

Seejuures võetakse arvesse kontingendi ja ajateenijate kuid mitte reservi toidlustamine, viimast toidetakse oma kodumaal.

16.

Kui sõda kestab alla aasta või kui selle aja kestel kontingendid kasutasid vaenlase territooriumil tasuta saadud toiduaineid, siis arvestatakse vaid seda kogust, milline vastab sellele ajale, millise kestel kontingendi toidlustamise eest tuleb tasuda.

17.

Suured liitlasriigid vabastavad üksteise tasumistest, milliseid teostati nende poolt kontingentidele ja teisest küljest tasuta saadud toiduainete suhtes, milliseid selliseid kasutasid.

18.

Kui rännakutel või puhkepaikades teostatakse toitlustamist etappides, siis sellist antakse siin esitatud tariifi järgi; sellise väljaandmise kohta antakse kviitund ja tasutakse inimeste arvu ja toitlustamise päevade järgi, viisil, milline on sätestatud §6 lauses.

19.

Hinna määramine tehakse kooskõlas üldiste, §7. lauses mainitud alusel.

20.

Liitlasvägedest pärit haigete ja haavatute laatsarettide, samuti ka sõjavangide toitlustamise suhtes antakse välja spetsiaalne eeskiri, millise rakendamine peab põhinema liitlasriikide aga ka liitu astunud Saksamaa riikide rahalisel osalusel.

21.

Vägedele, millised tegutsevad pea armeest eraldi, määratakse toitlustamiseks spetsiaalsed rajoonid, millised kooskõlastatakse ja nende asupaigad muudetakse vastavuses oma vägede liikumisega, milles nad peavad juhinduma ülalesitatud otsustest.

22.

Sõjateedel tasutakse toitlustamise eest ülalesitatud eeskirjade kohaselt.

See juhtus Frankfurdis-Maine ääres, peakorteris, 21. novembril 1813.a.

Nii, nagu käeolev kokkulepe, milline on mainitud täna kuupäeval sõlmitud lepingu kolmandas artiklis, peab olema vaadeldud, kui sõna-sõnalt mainitud lepingusse võetud, siis vastastikused volinikud allkirjastasid samamoodi ka selle.

See juhtus Frankfurdis-Maine ääres, peakorteris, 12 (24) novembril 1813.a.

(L.S.) Adolph von (L.S.) Wilhelm von (M.П.) Адольфъ (M.П.) фонъ-
Wiese. Ketelhodt. фонъ-Визе. Кетедьгодтъ.

1814.a. 17. veebruar (1. märts). Chaumontis Austria, Suurbritannia, Preisimaa ja Venemaa vahel kaitse- ja rünnakuliidu sõlmimise traktaat. Vt. kd. III. Nr. 73, lk. 75 ja järgmised lk.

1814.a. 19 (31) mai. Nelja liidulise riigi ministrite vahel peetud konverentsi protokoll. (II.C.3. № 25.588). Vt. kd. III, Nr. 74., lk. 84 ja edasi.

1814.a. 11. (23.) september. Protokoll, milline määratleb asjaajamise korda Viini kongressil. Vt. kd III, Nr. 75., lk., 85 ja järgmised.

Nr. 266.

1814.a. 16. (28.) september. Venemaa ja Preisimaa volinike poolt Viinis allkirjastatud Saksooni puudutav protokoll.

((F. Martensi kommentaar.)).

Peale 1814.a. Mais Prantsusmaaga sõlmitud rahu võisid liitlasriigid asuda jagama nende poolt okupeeritud maid ning korraldama Lääne Euroopas uut rahvusvahelist korda. Kõigi nende keerukate küsimuste, millised olid kutsutud esile Prantsusmaa revolutsiooni ja Napoleoni sõdadega, lahendamiseks otsustati tulla 1814.a. septembris kokku Austria Keisririigi pealinnas toimuvale kongressile.

Kuivõrd vastandlikud olid eesmärgid, milliseid seadsid endale suured liitlasriigid läbirääkimiste ajal Euroopa lõpliku korralduse suhtes, me püüdsime juba varem selgitada käesoleva väljaande III köites (vt. eriti kommentaare, millised on antud Nr. 75, 76, 79 ja järgnevatele dokumentidele). Eriti ilmikas oli Austria ja Preisimaa vaheline antagonism, millin etuli pidevalt esile sõja ajal ja eriti Viini kongressil.

Keiser Aleksander I kaldus hulga enam Preisimaa, kui Austria poolele. Nii nagu isikliku sõpruse ja seotuse tunded Preisimaa Kuninga vastu, aga ka Venemaa tegelike huvide teadvustamine sundisid Valitsejat üldse toetama Preisimaa valitsuse nõudmisi Saksoonia ning Saksamaa korraldamise suhtes.

Aleksander I arvamus Saksamaa tulevaste piiride kohta on väljendatud krahv Nesselrode raport-memos ((докладной записке)), milline on koostatud Bales 1. jaanuaril 1814.a. Selleks, et anda Saksamaale vajalik kaitsejõud, on hädavajalik anda talle mõningad piirkonnad Reini jõe vasakul küljel. „Suurim“, - kirjutab krahv Nesselrode, - „mis võib jätta Saksamaale, asuks joonel, milline on tõmmatud uuest Hollandi piirist St.-Trou lähedal, milline kohtaks vana Prantsusmaa piiriga Saarbourgi juures ja jookseks seda mööda edasi kuni Reinini“. Vähim – oleks olnud joon, milline on tõmmatud d'Aix-ist ((Ахен)) läbi Witlichi, Trarbachi, Simmerni, Kreuznachi kuni Oppenheimeri Reini ääres. Juhtivate ohvitseride asjaks oleks leida kahe äärmuse vahel see piir, milline vastaks tegelikkuses Saksamaa seaduslikele huvidele ja kogu Euroopa kasule.

Seejuures Saksamaal eneses, aga eriti Preisimaal, nõuab ühiskondlik arvamus kõigi lugematute sõjaohvrite eest hulga rohkem: ta mitte ainult ei soovinud näha Napoleoni ikke alt vabastatud Saksamaad, vaid unistas konstitutsioonilise valitsemise korraga suure Saksamaa riigi asutamist. Keiser Aleksander I ise, 1813.a. Saksamaal viibimise ajal, võis rahva tegelikus meeleolus isiklikult veenduda. Kuid ta kasutas samuti ära igasugust juhust, et saada kõige usaldusväärsemaid andmeid asjade tegelikust olukorrast Saksamaal. Selles suhtes kujutasid endast kallihinnalist materjali Venemaa erinevate saksa õukondade juures asuvate diplomaatiliste agentide raportid, kes olid sinna uuesti nimetatud 1813 või 1814. aastatel.

Peale selle, lubas Valitseja oma Berliini õukonna juures oleval saadikul teostada 1814.a. Suvel reisi mööda Saksamaad ja 26. augusti (7. septembri) telegrammis Alopeus raporteerib kõigest tema poolt seal nähtust üksikasjalikult. Kogu Saksamaal, krjutab saadik, valitseb „tugevam ärritus ja kui see senini ei ole veel plahvatanud, siis seda saab vaid selgitada lootustega, mis seotud eelseisva Viinis toimuva kongressiga“. Suur hulk agitaatoreid püüavad veenda Saksamaa rahvast, et ta vabastas end ise võõramaisest ikkest ja et ainult temast endast sõltub „nende enda valitsejate valitsuste omavolile piiri panek“. Muideks, õnnetuseks, jätkab Alopeus, Saksamaa valitsejad ise annavad oma andestamatu käitumisega põhjust selliseks agitatsiooniks, ja eriti tuleb seda öelda Reini vasakul kaldal asuvate riikide kohta, kus rahulolematuse on võtnud üpris märkimisväärse ulatuse.

Muideks, mitte ainult saksa „väikeste despootide“ omavoli, nii nagu neid nimetas parun Stein, vaid samuti nende poolt antud lubaduste mittetäitmine kutsus esile tugeva rahulolematuse ja täieliku pettumuse. Parun Stein, keda prints Metternich ainult ka nimetas „suureks revolutsionääriks“, pöördus mitmeid kordi Keiser Aleksandri poole tungiva Saksamaa rahvale appi tuleku palvega, et sunniks Saksamaa valitsustel andma temale lubatud poliitilise vabaduse ja kaitsta teda tulevikus väikeste dürannide omavoli eest. (Vt. Memoires de Metternich, t. I, p. 170 et suiv.).

Selles mõttes on üpris ilukõneliseks väljenduseks Saksamaal valitsevast ühiskondlikust meeleolust parun Steini 5. novembri 1814.a. kiri Valitsejale. Stein meenutab järjepidevalt 1813.a.

Kalischi proklamatsiooni eksisteerimist, millisega oli rahvastele lubatud vabadus ning rahu. Seejuures nõupidamistel, millised toimuvad Viinis Saksamaa Liiduakti kava suhtes on vaid selleks, et „luuas printside ja vabade linnade, Liidu suhtes *killustatuse* ja nende siseasjade suhtes *despotismi, egoismi süsteem*“. Selline süsteem ei saa olla kooskõlas Euroopa huvidega, millised nõuavad, et „lõppeks rahvaste ärrituse ja printside poolse omavolilise vägivalla seisund“...

„Kooskõlas liitlasriikide õigluse ja suuremeelsuse printsiipidega on hädavajalik, et Saksamaa kasutaks poliitilist- ja kodanikuvabadust, et valitsejate suveräänsus oleks piiratud, et võimu kuritarvitused lakkaksid, et aadelkond, iidne ja oma vahvate privileegidega, oma mõjuga valitsuse asjadele, oma väljapaistvale asendile kirikus, ei oleks jäetud despootide kapriiside kätte, milliseid juhib bürokraatia, milline on läbi imbinud jakobiinlusest ja kadedusest“. Lõpuks on hädavajalik, lõpetab oma kirja Preisimaa patrioot, „et kõikide õigused oleksid määratletud ja tagatud ja et Saksamaa lakkaks olemast rõhujatele ja rõhututele avaraks areeniks“.

Kuid on teada, et vaatamata parun Steini kõikidele püüdlustele, kes omas Venemaa Keisri erilist kaitset, prints Metternich suutis veenda Viini kongressil peamisi tegelasi hädavajaduses taastada, võimalust mööda, Saksamaal endised valitsused koos nende endise piiramatu võimuga.

Teistest küsimustest, millised kuulusid lahendamisele Viini kongressil, kujutas Preisimaale eilist huvi tulevane Saksoonia saatuse. Preisimaa pretendeeris kogu Saksoonia Kuningriigi ühendamisele oma valdustega. (Vt. kd. III, Nr. 79-96 lk.108 jne.). Tema riigimehed püüdsid kõigest jõust veenda eriti Keiser Aleksandrit selle maa suhtes olevate Preisimaa pretensioonide seaduslikkusest. Parun Stein ei väsinud tõestamast, et vallutamise õiguse alusel on Saksoonia liitlaste võimuses, kes peavad tunnistama, et „asjade üldine seis ja uued territoriaalsed suhted kutsuvad hädavajalikult esile Saksoonia Preisimaaga ühendamise ja et see ühendamine on kooskõlas Euroopa ja Saksamaa huvidega ja et, lõpuks, on Saksoonia jagamine kahjulik nii Saksooniale kui ka Preisimaale, ega too Austriale mingit kasu“.

Prints Hardenberg arendas neidsamu mõtteid paljudes memodes, millistest väärivad erilist tähelepanu 12. mai 1814.a. memo.

Keiser Aleksander oli nõus tulema vastu oma augustliku sõbra soovidele ja ta omakäelist augustis 1814.a. Kamenom Ostrove ((Каменомъ Острове)) visandatud instruksioonides oma volinikele Viini kongressil, kirjutatakse viimastele ette toetada Preisimaa pretensioone Saksooniale. Kuid mitte kogu Saksooniat Aleksander I ei soovinud Preisimaale anda, vaid piiritleda ühendamine liiniga „mööda Elsteri jõge või isegi selle taha“. Ülejäägi soovis Valitseja anda Weimari ja Cobourgi hertsogile. Peale selle, pidid Venemaa volinikud kongressil kaitsma Oldenburgi hertsogi huve ja nad ei tohtinud unustada, et Valitseja on isiklikult eriti huvitatud Württembergi Kuninga, Bade suurhertsogi ja Darmstadtli suurhertsogi saatusest. Aga üldse ülejäänud saksa printside suhtes pidid volinikud „jälgima niivõrd kui on võimalik, et liiga palju ei muudetaks asjade eksisteerivat olukorda“.

Kuid Keiser Aleksander nägi ette väga tugevat vastupanu, millist Preisimaa kohtab oma soovide teostamisel Austria ja isegi teiste riikide poolt. Isiklikud vestlused Austria Keisriga ja tema välisministriga ei jätnud selle asja suhtes vähimatki kahtlust Viini kabineti tõeliste kavatsuste suhtes. Seepärast oli Valitseja väga üllatunud parun Hardenbergi 28. detsembri 1813.a. (9. jaanuar 1814.a.) Freibourgist saadetud kirja üle, millises Preisimaa minister raporteeris temale, et vürst Metternich tuli tema juurde ja „kaua arutles minuga“, - kirjutas Hardenberg, - „Austria ja Preisimaa tuleviku plaanides suhtes. Ta teatas minule ise, *ilma mingi väljakutseta* (originaalis), tema õukonna nõustumisest Saksoonia soetamisega ja palus astuda nendega mainitud plaani üksikasju ja neid millised puudutavad Poolat, arutama“.

On arusaadav, et Valitseja võis ainult Preisimaa ministrit õnnitleda sellise rõõmuga milline tekitas temas *ülisuurt rahulolu* (originaalis). „*Ma hakkam lootma*“, - jätkab Valitseja oma vastuses Hardenbergile, - „et minu püüdlused ei jäänud viljatuks T. M. Kuninga, minu lähima liitlase, huvidele ja arvatavasti samuti ka ühisele asjale“.

Kuid on teada, et Viini kongressil, tänu just nimelt prints Metternichi püüdlustele, toimus Austria, Inglismaa, Prantsusmaa ja Bavaaria vahel formaalse liidu sõlmimine, et takistada,

vajadusel ka relvajõul, kogu Saksoonia Preisimaa valdustega ühendamist. On aga kummaline, et Preisimaa minister võis uskuda prints Metternichi avalduse siirust.

Kuidas ka ei olnud, Keiser Aleksander otsustas energilisel viisil toetada Preisimaa pretensiooni Saksoonia suhtes. Ta tunnistas seda nõudmist täiesti seaduslikuks, kuigi ta soovis samuti Weimari ja Cobourgi hertsogiriikide ebaolulist juurdekasvu.

Valitseja hea meeleaga tunnistas suurt abi, millist osutas Preisimaa Napoleoni vastases sõjas Euroopa vabastamise üritusel ja tema poolt antud ohvrite eest oli tal õigus hüvitusele. „Teie aususe ja teie kindluse eest“, - kirjutab Valitseja 22. juulil (3. augustil) 1814.a. Peterhofist Preisimaa Kuningale - „me oleme sellise täieliku edu eest peamiselt võlgu, milline pärjas meie jõupingutused. Ja üldse meie liidu lähedusele ja avameelsusele, hakkab tulevikus Euroopa olema vankumatule rahule, tänuvõlgu“.

Kuningas, oma 7 (19) augusti vastuses kinnitas, omalt poolt, oma meelegendlust, et tema suhted oma augustlikku sõpra, kes „vabastas Euroopa ahelatest“, jääb alatiseks Euroopale rahu ja Preisimaa õitsengu pandiks.

Pidades silmas kõiki neid asjaolusid, Keiser Aleksander I nõustus käskima vürst Repinel, kes juhtis Saksooniat kindral-kubernerina, anda oma võimu üle Preisimaa Kuninga poolt nimetatud isikule ja ei tohi hakata vastu selle maa Preisimaa vägede poolsele okupeerimisele. Olles vaid teinud selle märkimisväärse järeleandmise Preisimaa kasuks, Valitseja soovis samuti tagada Saksoonia kuningriigile mõningad õigused, viidates selle endisele sõltumatussele.

Selles mõttes oli Viinis allkirjastatud 16. (28) septembris 1814.a. alljärgnev protokoll, millise jõul kogu Saksoonia pidi, teatud tingimustel, olema võetud Preisimaa monarhia koosseisu. Järelkult, Valitseja isegi loobus mõningate Saksoonia maade Weimari ja Cobourgi Hertsogiriigi kasuks väljarääkimise mõttest.

*

Nr 266.

((1814.a. 16. (28.) september. Venemaa ja Preisimaa volinike poolt Viinis allkirjastatud Saksooniat puudutav protokoll.))

Allakirjutanud Preisimaa ja Venemaa volinike koosolekul, milline toimus 28. septembril 1814.a. riigikantsler prints Hardenbergi kodus, et võtta Saksoonia kuningriigi suhtes ajutised meetmed, krahv Nesselrode teatas:

et T. M. Keiser, tema Valitseja, soovides anda uue sõpruse ja usalduslikkuse tõestuse T. M. Preisimaa kuninga suhtes ja soovides, peale selle, valmistada ettenähtud viisil Saksoonia elanike mõistused ette nende ettemääratud saatusest ja teha lihtsaks nende üleminek Preisimaa võimu alla, teeb ettepaneku viia oma väed Saksooniast ära ja kutsuda sealt tagasi oma kindral-kuberner ning anda mainitud kuningriik Tema Preisimaa Majesteedile selle oma vägedega ajutiseks okupeerimiseks ning enda nimel juhtimiseks.

Prints Hardenberg, tunnistas, millise tunnustusega Kuningas, tema Valitseja, suhtus selle uude tema suhtes ilmutatud T. K. Majesteedi tunnete panti, võttis selle ettepaneku vastu.

Siin kogunenud volinike nõusolekul nende meetmete võtmise suhtes, millised tuleks võtta, et saavutada liitlasriikide eesmärgid, et lepitada, niivõrd kui on võimalik, rahvaste soovid poliitiliste eesmärkidega ja et sellel alusel tarkade asutuste vahendusel ja et võtta vastu üleüldise rahu liberaalseid põhimõtteid, prints Hardenberg kuulutas, et Tema Preisimaa Majesteet kavatses:

- 1) Saksooniat provintsina teiste oma valdustega mitteühendada, vaid ühendab selle nendega, jättes temale Saksoonia Kuningriigi nimetuse;
- 2) säilitada temale alatiseks tema terviklikkus;
- 3) anda talle kasutamiseks kõik privileegid, õigused ja soodustused, milliseid tagab Saksamaa konstitutsioon saksa maadele, millised kuuluvad Preisimaa monarhia koosseisu;
- 4) kuni selle ajani ei muuda selle kehtivas konstitutsioonis midagi.

Krahv Nesselrode tunnistas, et selline avaldus rahuldab Keisrit, Tema Valitsejat ja kogunenud volinikud leppisid oma Valitsejate vastastikuste kavatsuste kõige kiirema täideviimise meetodi tingimuste suhtes kokku.

Seejärel käesolev protokoll sõlmiti, loeti ette, kiideti heaks ja allkirjastati.

See juhtus Viinis, 28. septembril 1814.a.

(L.S.) Le Prince de	Comte de	(M.П.)Князь Гар-	Графъ Нессель
Hardenberg.	Nesselrode.	денбергъ.	роде.
Humboldt.	Ch. de Stein.	Гумбольдтъ.	К. фонъ-Штейнъ.

*

Nr. 267.

1814.a. 22. oktoober (3. november). Preisimaaga sõlmitud Varssavi hertsogiriiki puudutav konventsioon.

Nr. 268.

1815.a. 18. (30) märts. Preisimaaga sõlmitud Varssavi Hertsogiriigi rahalisi kohustusi puudutav konventsioon.

((F. Martensi kommentaar.).

Samal ajal, kui Viini kongressil kujunes välja uus rahvusvaheline kord ja toimus vastandlike püüdluste metsik võitlus, rahvad ootasid kannatamatusega uute riiklike kordade väljakuulutamist ja oma varjatud soovide rahuldamist. Kuid varsti jõudis Lääne-Euroopa ühiskondlik arvamus veendumusele, et sel määral, mil kadus Prantsusmaa ja Napoleoni poolne oht, kadus ka lootus plaanide ja oletuste, millised olid neil 1813.a. „vabastussõja“ alguses, teostamise lootus.

Eriti eredalt tuli ilmsiks Preisimaa ühiskonna täielik pettumine, kus rahvas ei tahtnud unustada Kalischi proklamatsiooni entusiastlikke sõnu. Meie saadik Alopeus tunnistas oma 9. (21) veebruari 1815.a. telegrammis, et Berliinis valitseb Viini kongressil asjade pöördumise suhtes üldine rahulolematust. Ta süüdistab eriti vaprat Preisimaa kangelast, marssal prints Blücheri, selles, et ta toetab ühiskonnas kõigi vahenditega seda hirmsat rahulolematust. Marssal Blücher justkui kõigile kuulutab, et „justkui mundri edasi kandmine oleks häbitus ja et preisi verd on kasutult valatud, et anda kindlus monarhiale ja siduda kuningriigiga vanu, temale armastuse ja harjumustega ustavaid alamaid“. Sellised marssal Blücheri jutud levisid välgu-kiirusega publiku hulgas ja avaldasid üpris tugevat muljet.

Saadik ise neid jutte heaks ei kiitnud ja leidis, et ta ainult suurendab probleeme, millistega tuleb Preisimaa kuninglikul valitsusel võidelda. Preisimaa siseolukord oli ilma selletagi erakordselt ohtlik. Muideks, Alopeus on veendunud, et see preisi rahva ärritatud seisund rahuneb kõige loomulikumul viisil varsti.

„Nõnda pidulikult väljendatud kavatsus“, - kirjutab ta 16. (28) detsembril 1815.a., - „anda Preisimaa monarhiat moodustvatele provintsidele üldine konstitutsioon, näib, uinutab kõige vaiksamal viisil“. Üksteist provintsi valisid, igaüks kolm kandidaati, kelle hulgast igaühel valis kuningas ühe, et moodustada komitee, milline pidi määratlema korra ja asjad, milliseid peavad olema antud arutada „rahva koosolekule“. Kuid, sellel ka kogu see asi peatus ja kuni käesoleva ajani keegi ei tea, kas see ka esitatakse kantslerile.

Alopeusi arvates, varjab kõik see asi eneses ülisuurt ohtu sel alusel, et „Preisimaa monarhia on moodustatud rahvastest, millised erinevad liiga palju usult, kommetelt ja tootmisviisilt, et olla allutatud ühele üldiselt korrale“.

Sellist meie saadiku arvamust ei jaganud üldsegi paljud preisi patrioodid, kes teadsid Preisimaa rahva tegelikke vajadusi, milline üldsegi ei paistnud nende silmis erihuvidega hulgana, milline ei ole seotud, religioossete, ega ka moraalsete ja ka majanduslike huvide ühtsusega. Sellised Preisimaa tundjad, nagu parun Stein, olid Preisimaa valitsuse sisepoliitika lähimate ülesannete suhtes täiesti teist meelt.

Nii, muu-seas, kirjas, mis kirjutatud 24. juunil 1815.a. krahv Capodisteiale, parun Stein kritiseerib Viinis koostatud Saksamaa Liidu akti kava ja tõestab, et Saksamaa ainult siis muutub Euroopa rahu pandiks, kui Elsac, kõigi kindlustega, ühendatakse Saksamaaga, kuna alates sellest ajast suletakse Saksamaale alaliste kallaletungide uks. Mis aga puutub Saksamaa siseolukorda, siis parun Stein väljendab lootust, et „despootlikud printsid, kellest mõned valitsused ei suuda vabaneda, hävitatakse vähehaaval avaliku arvamuse, vaba trükisõna ja eeskuju poolt, millist mitmed valitsejad annavad, eriti Preisimaa, näib, et soovib anda annetusena oma alamatele targa ja headloova konstitutsiooni“.

Kuid teisest küljest, parun Stein eksid Saksamaa valitsejate ja eriti Preisimaa suhtes, kellest ta ootas nende alamatele konstitutsiooni annetamist, ja Alopeusil oli õigus, oletades, et Preisimaa Kuningas, kõige tõenäolisemalt, ei täida Preisimaa eesrindlike inimeste ootusi.

Muideks, need Preisimaa sisemised probleemid ei muutnud Preisimaa ja Venemaa valitsuste vahelisi sõbralikke suhteid. Selle uuteks tõestusteks on kaks alljärgnevat akti, milliste ülesandeks on välja selgitada eraisikute ja ühenduste õigused Varssavi Hertsogiriigi suhtes, milline läks Venemaa Keisri võimu alla.

1808.a. oli sõlmitud Bayonnes Napoleoni ja Saksooni Kuninga, kui Varssavi hertsogi vahel, hertsogiriigi rahalisi kohustusi puudutav konventsioon. (Vt. De Clercq. Recueil des traites de la France, t. II, p. 250 et suiv.). Nendes kohustustest olid samuti huvitatud Preisimaa alamad.

Selleks, et määrata kindlaks Preisimaa alamate õigused ja pretensioonid oli 22. oktoobri (3. novembri) 1814.a. konventsiooniga asutatud sega-komisjon (Nr. 267). Selle komisjoni tööde alusel sõlmiti 1815.a. uus kõigi vaidluste ja arusaamatuste klaarimise konventsioon (Nr. 268.). See viimane akt tühistas täielikult eelmainitud 1808.a franko-saksoonia konventsiooni.

Nr. 267.

((1814.a. 22. oktoober (3. november). Preisimaaaga sõlmitud Varssavi hertsogiriiki puudutav konventsioon.)).

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. M. Preisimaa Kuningas, olles innustatud soovist lahendada õiguse ja õigluse teel need hagid, millised veel esitatakse Preisimaa asutuste ja eraisikute poolt Varssavi hertsogiriiki paigutatud kapitalide suhtes, millised on tuntud kui *Bayonne summad*; teisest küljest, soovides eelnevalt välja selgitada neid meetmeid, millised tuleb võtta, selleks, et rahuldada krediitorite nõuded, ilma et laostaks võlglast, kes samamoodi olid asjaolude ohvrid ja kelle kaitsmine nõuab täpselt samuti nende hooldust, tunnistasid üldisel nõusolekul, et selle ettevalmistava töö täitmine on tarvis teha ülesandeks *spetsiaalsele Komiteele*.

See hakkab koosnema kolmest liikmest, aga nimelt:

1)Novosiltzoff ((Новосильцова)), T. M. Ülevenemaalise Keisri salanõunik, senaator, Varssavi Hertsogiriigi Ülemnõukogu asepresident;

2)Zerboni di Sposetti, T. M. Preisimaa Kuninga tegev-salanõunik, volinik Varssavi Hertsogiriigi asjade suhtes;

3)Kochanowsky, hertsogiriigi riiginõunik ja Krediidi instituudi president.

Need Komitee liikmed tulevad viivitamatult kokku Varssavis. Nad võtavad üksikasjaliku käsitlemise alla kõik *Bayone kapitalide* asju puudutavad aktid, dekreedid ja diplomaatilised kokkulepped, koostavad selle kohta täpse aruande, selgitavad välja kõik siia puutuvad õiguse ja

fakti küsimused ja esitavad neist iga suhtes üksmeelselt või erimeelsuste puhul, igauks eraldi oma motiveeritud arvamuse.

See ettevalmistav töö peab olema lõpetatud viie nädala pärast, või, kui võimalik, siis ka varem, et mõlemad Valitsejad saaksid otsustada selle asja, vastastikustel huvidel põhjendatult, ühisel kokkuleppel ja juhindudes kõigi asjast huvitatud poolte õiguste ja nõudmiste lepitamise kavatsusest.

Kuni lõpliku otsuse tegemiseni, Varssavi Hertsogiriigi Ülemnõukogu teeb kõigi hagide ja kõigi kohtukeeldude, millised puudutavad kapitalide või protsentide saamist nn. Bayonne summadelt, viivitamatu peatamise korralduse.

Allakirjutanud, peale käesoleva konventsiooni kinnitamist nende vastastikuste Valitsejate poolt, allkirjastasid selle ja lisasid oma vapipitserid.

See juhtus Viinis, 22. oktoobril (3. novembril) 1814.a.

(L.S.) Charles Robert	(L.S.) Le Prince	(М.П.) Графъ К.Р.	(М.П.) Князь
Comte de Nesselrode.	Hardenberg.	Нессельроде.	Гарденбергъ.
Approuve:	Approuve:	Удверждено:	Удверждено:
Alexandre.	Frederic-Guillaume.	Александръ.	Фридрихъ-Вильгельмъ.

Nr. 268.

((1815.a. 18. (30) märts. Preisimaaga sõlmitud Varssavi Hertsogiriigi rahalisi kohustusi puudutav konventsioon.))

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. M. Preisimaa Kuningas, innustatud soovist ühisel nõusolekul lõpetada kõik, millised puudutavad vastastikuseid huve ja soovides eriti määratleda, eraldi konventsiooni alusel, kõik mis puudutab summasid, millised moodustavad Preisimaa omandi, aga ka need, millist suhtes otsustati Bayonne konventsioonis, aga ka muude kapitalide suhtes, millised kuuluvad Preisimaa eraisikutele, nimetasid sel eesmärgil oma volinikeks:

T. M. Ülevenemaaline Keiser – Jean d'Anstetti ((Ивана Анштета)), oma salanõuniku, Püha Vladimiri ordeni 2 järgu jt. kavaleri;

ja T. M. Preisimaa Kuningas – prints Hardenbergi, riigikantsleri, Musta Kotka jt ordenite kavaleri,

kes, peale oma volikirjade vahetust, millised leiti olevat ettenähtud ja vormikohased, leppisid kokku ja koostasid järgmised artiklid:

Artikkel I.

10 mai 1808.a. konventsioon nn. Bayonne summadest tühistatakse alljärgnevate otsustega kõiges selle mahus ja kõigis ta mõjudes.

Preisimaa eraisikud astuvad oma kapitalide suhtes, millised kuuluvad neile Varssavi Hertsogiriigis, uuesti esialgsetesse täielikesse seaduslikesse õigustesse. Samasuguseid soodustusi kasutavad Preisimaa asutused, milliste kapitale ei loovutata, kooskõlas alljärgnevate artiklitega, kokkulepitud summa eest.

Võlakohustused, millised on antud nende kapitalidelt võlglaste poolt Varssavi hertsogiriigile, niivõrd kui need ei puuduta kapitale, millised loovutatakse käesoleva konventsiooniga Varssavi hertsogiriigi valitsusele, kaotatakse ja tagastatakse neile võlglastele, kui nad seda soovivad.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. M. Preisimaa Kuningas osutavad vastastikuselt provintsidel, millised lähevad neile üle jagamisel, oma vastastoikuste alamate igasuguse omandi erilist kaitset ja ei luba sellele tekitada mingit kahju.

Artikkel II.

T. M. Preisimaa Kuningas annab T. M. Ülevenemaalise Keisri käsutusse, selle Varssavi Hertsogiriigi osa arvelt, milline peab minema Venemaale. Kõik kapitalid, millised on võetud laenuks Berliini pangas ja näidatud ära 1. oktoobri 1811. a. loendis, millised olid samal kuul antud üle Preisimaa Varssavi Hertsogiriigi Riiginõukogule ja millise tõestatud koopiad on lisatud käesolevale aktile, - kuivõrd need kapitalid on tagatud maapandiga, milline asub hertsogiriigi Venemaa osas, või tuleb, koos siia asunud võlglastega kaasa.

Samamoodi Tema Majesteet loovutab Tema Keiserlikule Majesteedile kõik kapitalid, millised kuuluvad Berliinis asuvale invaliidide peakassale ja on mahutatud hertsogiriigi mainitud ossa, milliste tõestatud nimekirja kohustub Preisimaa viivitamatult esitama.

Nende mõlemate asutuste kapitalid loovutatakse koos kõigi jooksva ja möödunud aja protsentidega.

Artikkel III.

Ligikaudse arvutuse järgi on need kapitalid, arvestamata üpris märkimisväärset protsentide kogunemist, küündivad 4.800.000 taalri suuruse summani. Preisimaa annab need 4.800.000 taalrit võlakohustustustes ja juhtumil, kui see summa sellisena osutus mittetäielik, on kohustatud lisama selle teiste hüpoteegiliste kohustustega, milline on tagatud kinnisvaraga, mis asub hertsogiriigi Venemaa osas, millised kohustused soetab pank selle asja suhtes eraisikutelt, jälgides seejuures seda, et mainitud võlakohustused oleksid tagatud mitte enam kui kahe kolmandiku ametliku taksi alusel kehtestatud panditud vara maksumusest, kuid sellisel tingimusel, et pool kõigest juba Varssavi hertsogiriigi poolt võlakohustuste järgi kapitalist saadud summast, milline on arvestatud üle 4.800.000 taaleri, oleks loetud temale maksmiseks ja järelikult, on maha arvatud 4.800.000 taalrisest summast, millise maksmiseks Preisimaa kohustatakse.

Artikkel IV.

Pank ei võta enda peale neile loovutatud kapitalide realiseerimise suhtes käendamist. Kui võlglaste teatud aja kestel ei teinud oma protsentide hüpoteegiraamatuse kandmise korraldusi, siis, seaduse järgi, ei saa nende võlakohustuse kolmandale omanikule vastu seada seda vastuväidet, et nad ei saanud sellelt kogu või osa ettenähtud väljamakset: ainiti selle artikliga antakse neile positiivselt õigus jälitada esimest krediitorit ja sel juhtumil osutatakse neile õigusmõistmist.

Seda sama otsustatakse ka nende loovutatvate kapitalide suhtes, millised ei ole kantud hüpoteegiraamatutesse ja milliste tagamiseks on vaid vekslid või originaalvõlakirjad.

Artikkel V.

Pank annab olemasolevad kohustused loovutatavale summale 4.800.000 taalrit neisse putuvate, ettenähtud vormis koostatud, loovutamise aktidega, kahe kuu pärast 'peale käesoleva konventsiooni ratifitseerimist. Kui need dokumendid ei osutu pangas olevaks, vaid on Varssavi Hertsogiriigi kohtutes, siis sellisel juhtumil esitab pank kõik selles asjas hädavaajalikud selgitused ja teatised ning alles siis annab hertsogiriigi valitsusele õiguse neid tagasi nõuda.

Artikkel VI.

Loovutuste vastu, millised on viidatud eelnevates Artiklites II – V, tulevane Varssavi Hertsogiriigi Venemaa osa valitsus kohustub äramaksma Preisimaale olemasoleva 2.500.000 preisi taalrilise summa, võrdsetes osades kuuekuuse tähtaja järel, 12 aasta jooksul. Esimene makse

tehakse 1816.a. Jaanipäeval ((St. Jean de, ИВАНОВЪ ДЕНЬ)), nii nagu Varssavi Hertsogiriigi valitsus, viimase aja raskete asjaolude tõttu, on sunnitud nõustuma oma võlglastele märkimisväärse makse tähtaja pikendamisega.

Võla summa, milline jääb alles peale igat tähtajalist tasumist, hakkab tooma, alates käesoleva aasta esimesest aprillist, neli protsenti, millised makstakse ära nendel samadel tähtaegadel, kui kapital, nii et kogu summa 2.500.00 taalrit saab väljamakstud täielikult koos protsentidega Jaanipäevaks 1828.a.

Ainiti, arvestades käesoleva asjade seisuga ja pidades silmas uusi jõupingutusi, milliseid nõuavad asjaolud, jõuti kokkuleppele, et kui ülalmainitud ajaks rahu ei ole kehtestatud, siis lükatakse esimese makse tähtaeg edasi, ja selle järel ka kõik järgnevad ülalpool sätestatud korras, kuni selle ajani, kui vastastikused väed naasevad kodumaale.

T. M. Ülevenemaaline Keiser käendavad nende maksude teostamist.

Artikkel VII.

Asutus või eraisik, keda loetakse Varssavi Hertsogiriigi mingiks elanikuks, on võlg milline ei ole loovutatud eelnevate artiklite alusel Hertsogiriigi Venemaa osa tulevasel valitsusele, on kohustatud laskma oma võlgnikul teha arvestus temaga, kusjuures on võlglasel õigus tõestada usaldusväärsete dokumentide alusel kapitali või protsentide Varssavi riigikassale äratasumist ja kui osutus, et selline tasumine oli teostatud, annab Varssavi Hertsogiriigi valitsus Preisimaa valitsusele üle sellisel viisil võlglaste poolt tasutud summa, et see tagastada krediitorile.

Artikkel VIII.

Obligatsioon, milline on Varssavi Hertsogiriigi poolt Preisimaa kapitalide hüvitamiseks Prantsusmaa valitsusele üle antud, milline on loovutatud Prantsusmaa poolt Bayonne konventsiooniga Hertsogiriigi kasuks, on Pariisi traktaadi sätete alusel juba kehtetuks kuulutatud; kuid, et anda neile kokkulepetele uut jõudu, Kõrged lepingupooled teatavad, et Varssavi Hertsogiriik mitte mingil juhtumil ei hakka olema kohustatud mainitud obligatsioone kustutama, olid siis need antud ringlusse välja Prantsusmaa riigikassa poolt või siis asuvad veel selles kassas ja Varssavi Hertsogiriik vabastatakse selle asja suhtes igasugusest vastutusest.

Artikkel IX.

Kõrged lepingulised pooled kohustuvad viivitamatult avastama Berliini ajalehtedes ja kõigis Varssavi Hertsogiriigi ajakirjades väljavõtteid otsustest, millised sisalduvad käesolevas konventsioonis.

Peale selle, Varssavi Hertsogiriigi valitsus viivitamatult saadab kõigile kohtukohtadele koopiad panga ja Invaliidide peakassa kapitalide sõnumilehtedest alates 1. oktoobrist 1811.a., et ei saaks olla mitte mingeid kahtlusi, millised kapitalid on loovutatud ja millised mitte.

Artikkel X.

Käesolev konventsioon ratifitseeritakse ja ratifitseerimiskirjad vahetatakse kolme päeva pärast, või kui võimalik, siis varem.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Viinis, 30. märtsil 1815.a.

(L.S.)Jean d 'Anstett.

(M.П.)И. Анштеть.

(L.S.)La Prince de Hardenberg.

(M.П.)Князь Гарденбергъ.

Lisaartiklid.

Käesoleva traktaadi sõlmimise järel, millisega tühistatakse Bayonne 10 mai 1808.a. konventsioon, milline sisaldab korraldusi Preisimaa kapitalide kohta Varssavi Hertsogiriigis, võeti arvesse, et võlgnikele nende kapitalide suhtes ei anta mingit võimalust oma kreditorite täielikuks ja ühe korraga rahuldamiseks, kuna kuna nende suuremale osale lisatakse käesoleva aasta Jaanipäevaks protsendid, millised on üheksa aasta kestel kogunenud; et see liiga suur rangus nende õiguste jälitamisel võinuks seada ohtu kapitalid, millised on tagatud kinnisvaraga ja et Varssavi Hertsogiriigi Venemaa valitsus ei oma oma käsutuses muud vahendit nõnda hukatuslike tagajärgede tõrjumiseks, kui lepitada kreditorite huvid võlgnike kasudega, kehtestades õigluse poolt nõutud muudatused makse tähtaegade suhtes.

Selle tulemusel, Kõrged lepingupooled pidasid heaks astuda selliste maksmise viisides kokkuleppele ja leppisid omavahel kokku järgmistes otsustes:

Artikkel I.

Kõigile võlglastele, nii neile, kelle kohustused tulenevad Bayonne konventsioonist, kui ka igasugusele teisele Varssavi Hertsogiriigis asuvale Preisimaa eraisikust võlgnikule, antakse kapitalide maksmise suhtes ajapikendust 6 aastaks, alates Kristuse sünnipäevast käesoleval aastal. Kogu selle aja kestel mitte mingit kapitali ei saa tagasi nõuda, kuid peale selle tähtaja möödumist võib olla väljanõutud igaaastaselt ainult kapitali neljas osa, alates järjekorras kapitali esimeses osas olevast, milline on hüpoteegiga tagatud (Aufkündigung von oben herab).

Artikkel II.

Maksetähtaja pikendamise puhul määratakse protsendi suuruseks 4 % aastas, sõltumatult sellest, milline protsent oli kohustuses kokku lepitud.

Artikkel III.

Mis aga puudutab protsente, millised kasvasid alates 1806.a., siis pool neist peab olema välja makstud kuue aasta kestel nendel samadel tähtaegadel, nagu ka jooksvad protsendid, võrdsetes osades, alates Kristuse sünnipäevast käesoleval aastal. Teist poolt ei saa kreditori poolt välja nõuda seni, kuni valitsus ei ole neile võlglastele sõja ajal tarnitud asjade, avanside ja muude koormiste eest hüvitust maksnud. Samamoodi, ainult peale sellist hüvitamist määratletakse mainitud teise poole makse viis ja aeg, nõnda et kreditor säilitab alati enesele mainitud kogu hüvituse summa suhtes täieliku õiguse, milline on hädavajalik maksmata protsentide teise poole katmiseks.

Artikkel IV.

Selleks, et mitte asetada võlgnikku, kes täidab kohusetundlikult oma kohustusi, enam rangete tagajärgede kätte, võrreldes mittekohusetundlikuga, lepitati kokku, et kõik mis on makstud protsentide arvel, millised on arvestatud Jaanipäevast 1806.a., võiks olla peetud vanade protsentide esimese poole äramaksmiseks, ainiti sel tingimusel, et selle poole veel maksmata summa oleks väljamakstud, kooskõlas Artikkel III, alates Kristuse sünnipäevast käesoleval aastal. On iseenesest mõistetav, et protsendid, milliseid makstakse hulgas, millised ületavad esimese poole, ei saa võlgniku poolt mingil ettekäändel tagasi nõutud.

Artikkel V.

Võlgnikud, kes soovivad kasutada ära Artiklites I -III mainitud soodustusi, peavad viivitamatult, peale käesoleva konventsiooni lausete avalikustamist, tegutsema nendega kooskõlas ja esitama oma krediitorile viie kuu kestel, lugedes konventsiooni avaldamise päevast, originaalis, kohtu korras koostatud teatise nõusolekutest, et kui nad ei täida kogu ranguses neile pandavaid oma kohustusi, alluvad otse asja täitemenetlusele, järgimata teisi protsessualseid vorme, nõnda et maksmisega venitamine ainult nelja nädala võrra annab krediitorile õiguse asuda vara üles kirjutama.

Artikkel VI.

T. M. Ülevenemaaline Keiser tunnistab leevendusi, millised on võlglastele antud ülalesitatud artiklites, piisavateks et kaitsta nende vahelisi häid kavatsusi ja ta ei luba anda, ega lubada osutada millisel ettekäändel seda ka ei tehtaks, veelgi suuremaid soodustusi Preisimaa alamatest võlgnikele. Vastupidi, Tema Keiserlik Majesteet soovib, et kohtukohtadele oleks positiivselt ette kirjutatud seaduslik ja kiire õigusemõistmine käesoleva konventsiooni määruste alusel, kus selleks võib tekkida vajadus.

Artikkel VII.

Otsused, millised on sätestatud lisaartiklites, hakkavad omama samasugust jõudu ja tähendust, just kui nad oleksid võetud sõnasõnalt käesoleval kuupäeval allkirjastatud peamisse traktaati, milline tühistab Bayonne konventsiooni.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Viinis, 30 märtsil 1815.a.

(L.S.)Jean d 'Anstett.

(M.П.)И. Анштеть.

(L.S.)La Prince de Hardenberg.

(M.П.)Князь Гарденбергъ.

*

1815.a. 13.(25.)märts. Viinis Napoleon I Elbe saarelt naasemise juhtumi puhul sõlmitud Liidutraktaat. (Vt. kd. III, Nr. 76., lk. 89 ja järgmised.).

((F. Martensi kommentaar)).

Selle liidu sõlmimises osalesid peale Venemaa ja Austria veel Suurbritannia ja Preisimaa ja kd III Nr. 76 akt puudutab täielikult samuti neid kahte riiki.

Hiljem liitusid selle Liidutraktaadiga, spetsiaalsete aktidega, veel järgmised riigid:

Prantsusmaa – 15 (27.) märts 1815.a.

Hispaania - 18.(30) märts 1815.a.

Bavaaria ja Württemberg – 25. märts (6.aprill) 1815.a.

Portugal – 27. märts (8. aprill) 1815 a.

Sardiinia – 28. märts (9. aprill) 1815a.

Hanovre – 13. (25)aprill 1815.a.

Saksamaa printsid ja vabalinnad – 15 (27) aprill 1815a.

Madalmaad – 22 aprill (4 mai) 1815 a.

Baden – 30.aprill (12mai) 1815 a.

Šveits – 8 (20) mai 1815 a.

Hesse-Darmstadt – 11 (23) mai 1815 a.

Saksoonia – 11 (23) ja 15 (27) mai 1815 a.

Taani – 20 august (1 september) 1815a.

Kõik need liitumisaktid on allkirjastatud Viinis ja oma sisu poolest erinevad üksteisest vähe. Sel alusel me toome siin ära ainult need 1815. a traktaadiga liitumisaktid, millised, olles allkirjastatud mingi Saksamaa valitsuse nimel, muudavad osaliselt 1815 a. Märtsi-Liiduakti otsuseid.

Sellesse liitumisaktide kategooriasse kuuluvad:

- 1) liitumisakt, milline on allkirjastatud Bavaaria voliniku poolt (Nr. 269);
- 2) Württembergi liitumisakt (Nr. 270);
- 3) Hanovre liitumisakt (Nr. 271);
- 4) Saksamaa printside ja vabalinnade liitumise akt (Nr. 272);
- 5) Badeni Suurhertsogiriigi liitumisakt (Nr. 273);
- 6) Hesse-Darmstadtli liitumisakt (Nr. 274); ja
- 7) Saksoonia liitumisakt (Nr. 275).

*

Nr. 269.

1815.a. 25 märts (6. aprill). T. M. Bavaaria kuninga poolne 13. (25) märtsi 1815.a. Liidutraktaadiga liitumise akt*).

*Märkus. Alljärgnevad liitumisaktid olid trükitud ära tuntud kogumikus: „Документы для истории дипломатических сношений России с державами европейскими»ю Спб. 1823 г., т. I, стр. 57 и след.

Tema Püha ja lahutamatu Kolmainsuse nimel.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. K. Bavaaria Kuningas, soovides ühiste ja ühendatud jõududega kaitsta Euroopa rahu kõige eest, mis praegustes poliitilistest asjaoludest võib ähvardada selle rikkumist ja pidades vajalikuks spetsiaalse akti sõlmimise teel, T. K. Bavaaria Kuninga poolt väljendatud nõusolekut temale tehtud Nende Majesteetide Ülevenemaalise Keisri ja Austria Keisri, Suurbritannia Ühendatud Kuningriigi ja Iirimaa Kuninga ning Preisimaa Kuninga poolt, nende vahel 13 (25) märtsil käesoleval aastal sõlmitud Liidutraktaadiga, tehtud üksmeelse ettepanekuga liituda, nimetasid oma volinikeks et käsitleda ja allkirjastada selle juures vajalikke otsuseid,

T. M. Ülevenemaaline Keiser – krahv Andrei Razumovski ((Andre comte de Rasoumoffsky, Андрея Разумовскаго)), oma tegevsalanõuniku, Püha Andrei, Püha Aleksander Nevski, Püha Vladimiri Suure Risti esimese järgu ordenite kavaleri ja

krahv Karl Robert Nesselrode ((Charles Robert comte de Nesselrode, Карла Роберта Нессельроде)) — oma salanõuniku, tegev-kammerhärna, riigisekretäri, Püha Aleksander Nevski ja teist ordenite kavaleri,

aga T. K. Bavaaria Kuningas – prints Charles Philippe de Werde ((Карла Филиппа Вреде)) – tema armee feldmarssali, salanõuniku, St. Huberti ja Maximilien Joseph Suure Risti ja kodanikuteenete ordenite kavaler jne.

Kes, peale oma volikirjade vahetamist, millised leiti nende poolt ettenähtud vormis olevad, võtsid ühisel nõusolekul vastu alljärgnevad otsused:

Artikkel I.

T. M. K. Bavaaria Kuningas liitub kõigi tingimustega, millised on allkirjastatud 13 (25.) märtsil 1815.a. ja kõigest allpool käesoleva lepingusse võetud akti, erandiks ainult need selle tingimused, millised on vastastikusel nõusolekul ära muudetud selle konventsiooni Artikkel 3. lausetega.

(Selle järel tuleb ülalmainitud traktaadi täpne koopia. Vt. kd. III, Nr. 76, lk. 89 jne.).

Artikkel II.

Selle liitumise tulemusel T. M. Ülevenemaaline Keiser tunnustab end ka T. K- Bavaaria Kuninga suhtes kohustatud täita kõik ülalmainitud traktaadi tingimused, millised peavad olema nende poolt vastastikuselt kinnipeetud.

Kõrged lepingupooled kohustuvad mitte teisiti relvi maha panna, kui üldisel nõusolekul ja selleks T. K. Bavaaria Kuningas jätab enesele õiguse omada liitlaste peakorteris oma volitatud ministrit.

Artikkel III.

T. K. Bavaaria Kuningas kohustub välja panema (arvestamata garnisone) 60.000 inimest abivägedesse ja selles hulgas 8.500 ratsaväelast, koos selle juurde kuuluva suurtükiväega ja kasutama neid vägesid ühise vaenlase vastu.

Kõrged lepingupooled otsustasid ühisel nõusolekul, et kui selle sõja ajal Tema Bavaaria Majesteedi poolt antakse armeele piiramissuurtükid, siis nende relvade eest määratakse Tema Majesteedile spetsiaalne proportsionaalne hüvitus.

Artikkel IV.

Käesoleva traktaat ratifitseeritakse ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse kahe kuu pärast, või kui võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Viinis, 25. märtsil (6 aprillil) 1815.a.

(L.S.)Le comte de Rasoumoffsky.	(L.S.)Le prince de Wrede.	(M.П.)Графъ Разумовский.	(M.П.)Князь Вреде.
(L.S.)Le Comte de Nesselrode.		(M.П.)Графъ Нессельроде.	

Nr. 270.

1815.a. 25. märts (6. aprill). T. K. Würtembergi kuninga poolne 13. ((25) märtsi 1815.a. traktaadiga liitumise akt.

Tema Püha ja Jaganatu Kolmainsuse nimel.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. M. Würtembergi Kuningas, soovides ühiste ja ühendatud jõududega kaitsta Euroopa rahu kõige eest, mis praegustes poliitilistest asjaoludest võib ähvardada selle rikkumist ja pidades vajalikuks spetsiaalse akti sõlmimise teel, T. K. Würtembergi Kuninga poolt väljendatud nõusolekut temale tehtud Nende Majesteetide Ülevenemaalise Keisri ja Austria Keisri, Suurbritannia Ühendatud Kuningriigi ja Iirimaa Kuninga ning Preisimaa Kuninga poolt, nende vahel 13 (25) märtsil käesoleval aastal sõlmitud Liidutraktaadiga, tehtud üksmeelse

ettepanekuga liituda, nimetasid oma volinikeks, et käsitleda ja allkirjastada selle juures vajalikke otsuseid,

T. M. Ülevenemaaline Keiser – krahv Andrei Razumovski ((Andre comte de Rasoumoffsky, Андрея Разумовскаго)), oma tegevsalanõuniku, jne.,

krahv Karl Robert Nesselrode ((Charles Robert comte de Nesselrode, Карла Роберта Нессельроде)) — oma salanõuniku, tegev-kammerhärä, riigisekretäri, jne.;

ja T. K. Württembergi Kuningas – George Ernest Levin comte de Wintzingerode ((Георга Эрнеста Левина графа Винцингероде)), oma riigi- ja konverents-ministri, Württembergi Suure Risti ordeni kavaleri jne.;

Kes peale oma volikirjade vahetust, millised leiti olevat ettenähtud korras olevad, võtsid ühisel nõusolekul vastu alljärgnevad otsused:

Artikkel I.

T. K. Württembergi Kuningas liitub kõigi tingimustega, millised on allkirjastatud 13 (25.) märtsil 1815.a. ja kõigest allpool käesoleva lepingusse võetud akti, erandiks ainult need selle tingimused, millised on vastastikusel nõusolekul ära muudetud selle konventsiooni Artikkel 3. ja selle konventsiooni järgmiste artiklite lausetega.

(Selle järel tuleb 13 (25.) märtsitraktaadi täpne tekst. Vt. kd. III, Nr. 76.).

Artikkel II.

Selle liitumise tulemusel T. M. Ülevenemaaline Keiser tunnistab end ka T. K. Württembergi Kuninga suhtes kohustatud täita kõik ülalmainitud traktaadi tingimused, millised peavad olema nende poolt vastastikuselt kinnipeetud.

Kõrged lepingupooled kohustuvad mitte teisiti relvi maha panna, kui üldisel nõusolekul.

Kuni käesoleva sõja eesmärkide saavutamiseni T. M. Ülevenemaaline Keiser ja liitlased kohustuvad võtma vastu T. K. Württembergi Kuninga volinike kaastöö, selleks, et koostada otsuseid tulevase rahutingimuste suhtes, selles, mis hakkab puudutama T. K. Majesteedi kasu ja selleks T. K. Württembergi Kuningas jätab enesele õiguse omada liitlaste peakorteris oma volitatud ministrit.

Artikkel III.

T. K. Württembergi Kuningas lubab omalt-poolt, et aidata kaasa liidu eesmärkide saavutamisele ja pidamata sel juhtumil kinni tavalisest jõuga aitamise kohustuste proportsionaalsuse reeglist, viia välja ja võidelda sõjateatris, kasutades tegelikkuses vaenlase vastu 20,000 sõjaväelast, nende hulgas 18,000 jalaväelast ja 2,000 ratsaväelast koos 24 suurtükiga.

Kõrged lepingupooled otsustasid ühisel nõusolekul, et kui selle sõja ajal Tema Württembergi Majesteedi poole antakse armeele piiramissuurtükid, siis selle eest määratakse Tema Majesteedile spetsiaalne proportsionaalne hüvitus.

Artikkel IV.

T. K. Württembergi Kuninga väed hakkavad olema ühes korpuses korpuse kindrali, aga ka diviiside ning brigaadide ülemuste, kes nimetatakse T. Kuningliku Majesteedi poolt, vahetu juhtimise all.

T. K. Württembergi Kuninga väed saavad omale osa trofeedest, sõjasaagist ja igasugusest teisest, milline see ka ei oleks väärtustest, võrdselt, proportsionaalselt arvule, koos teiste vägedega selle armee juures, millisega nad liidetakse.

Artikkel V.

See traktaat ratifitseeritakse ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse kuue nädala pärast, või kui võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks jne.,

See juhtus Viinis, 25. märtsil (6. aprillil) 1815.a.

(L.S.)Le comte de Rasoumoffsky. (L.S.)Le comte de Wintzingerode. (M.П.)Графъ Разумовский. (M.П.)Графъ Винцингероде.
(L.S.)Le Comte de Nesselrode. (M.П.)Графъ Нессельроде.

Nr. 271.

1815.a. 13. (25.) aprill. T. M. Suurbritannia ja Hanovre kuninga poolne 13. (25.) märtsi 1815.a. traktaadiga liitumise akt.

Tema Püha ja Jagamatu Kolmainsuse nimel.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. M. Suurbritannia ja Hanovre Kuningas, soovides ühiste ja ühendatud jõududega kaitsta Euroopa rahu kõige eest, mis võib käesolevates poliitilistes asjaoludes ähvardada selle rikkumist ja leides vajaliku kinitada erilise aktiga T. M. Suurbritannia ja Hanovre Kuninga poolt väljendatud nõusolekut temale Nende Majesteetide Ülevenemaalise Keisri, Austria Keisri, Suurbritannia ja Iirimaa Ühendatud Kuningriigi Kuninga ja Preisimaa Kuninga poolt ükmeelselt tehtud ettepanekuga liituda nende poolt sõlmitud 13. (25) märtsi, käesoleva aasta Liidutraktaadiga, nimetasid oma volinikeks, et käsitleda ja allkirjastada seejuures vajalikke otsuseid;

T. M. Ülevenemaaline Keiser – krahv Andrei Razumovski ((Andre comte de Rasoumoffsky, Андрея Разумовскаго)), oma tegevsalanõuniku, jne.,

krahv Karl Robert Nesselrode ((Charles Robert comte de Nesselrode, Карла Роберта Нессельроде)) — oma salanõuniku, tegev-kammerhärri, riigisekretäri, jne.;

aga T. M. Suurbritannia ja Hanovre Kuninga:

Ernest Frederic Herbert comte de Münsteri, kuningriigi land-marssali, oma riigi- ja kabinetiministri jne.

Ernest Chretien George Auguste comte de Hardenbergi, Punase ja Musta Kotka ordenite kavaler jne.

Kes, peale oma volikirjade vahetust, millised leiti nende poolt ettenähtud korras olevad, tegid üldisel nõusolekul alljärgnevad otsused:

Artikkel I.

T. M. Suurbritannia ja Hanovre Kuningas liitub kõigi Viinis 13. (25.) märtsil 1815.a. allkirjastatud tingimustega ja käesolevasse akti võetud lepingu, erandiks vaid need selle määrused, millised vastastikusel nõusolekul on selle konventsiooni Artikkel III sätetega ära muudetud.

(Selle järel tuleb 13. (25.) märtsitraktaadi täpne koopia. Vt. kd. III, Nr. 76.).

Artikkel II.

Selle liitumise tulemusel, T. M. Ülevenemaaline Keiser tunnistab end enda ja T. M. Suurbritannia ja Hanovre Kuninga suhtes, kohustatuks täitma kõiki ülalesitatud traktaadi tingimused, millised peavad olema vastastikku järgitud kõigi riikide poolt, kes on liitunud või võivad veel tulevikus selle aktiga liituda.

Artikkel III.

Abivägede arvust, millist Tema Suurbritannia Majesteet peab Hanovre Kuningana välja panema, asub mõningane hulk (nimelt 16,400 inimest, lugemata Saksa leegioni) on juba liidetud ja asub Madalmaades inglise armee juures; sellele korpusele T. M. Hanovre Kuningas kohustub lisama veel 10,000 inimest, st. 750 ratsaväelast, 9,070 inimest jalaväes ja 180 inimest suurtükiväes ja sellisel viisil kõik Hanovre väed, millised on määratud üldise vaenlase vastu, hakkavad koosnema 26,400 inimesest, s.t. 2,150 inimest ratsaväes, 400 inimest suurtükiväes ja 23,850 inimest jalaväes, lugemata Saksa leegioni.

Artikkel IV.

See traktaat ratifitseeritakse ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse kahe kuu pärast, või kui võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Viinis, 13, (25.) aprillil 1815.a.

(L.S.)Le comte de (L.S.)Le comte de (M.П.)Разумовский. (M.П.)Мюнстеръ.
Rasoumoffsky. Münster..

(L.S.)Le Comte de. (L.S.)Le comte de (M.П.)Нессельроде. (M.П.)Гарденбергъ.
Nesselrode. Hardenberg.

Nr. 272.

1815.a. 15. (27.) aprill. Saksamaa printside ja vabade linnade poolne 13. (25) märtsi 1815.a. traktaadiga liitumise akt.

Tema Püha ja Lahutamatu Kolmainsuse nimel.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ühelt poolt, aga teisest tähestikulises järjekorras (prantsuskeelse) nimetatud Saksamaa printsid ja vabad linnad: T. H. Hertsog Anhalt-Dessau, nii enda kui alaealise Hertsog Anhalt-Coetheni hooldajana, Hertsog Anhalt-Bernbourg, Hertsog Brunswick-Lunebourg: Bremeni vaba hanzalinna senat, Frankfurdi vaba hanzalinna senat, Hamburgi vaba hanzalinna senat,; T. K. Kõrgus Hesse Valijavürst Nende H. Prints Hohenzollen-Hechingen, Prints Hohenzollen-Sigmaringen, Holstein-Oldenbourgi Hertsog, Lichtensteini prints, Lippe printsess kui valitseja, printsi tema poja hooldaja, Lübecki vaba linna senat, N. H. Mecklenbourg-Schwerin hertsog, Mecklenbourg-Strelitzi hertsog, Nassau prints ja hertsog, Reuss ja Plaueni printsid, Saxe-Weimari suur-hertsog, T. H. Saxe-Gotha hertsog, Saxe-Cobourg Meiningeni hertsogina kui valitseja ja ta poja hertsogi hooldaja, Saxe-Hildbourghausen hertsog, Saxe-Cobourg-Saalfeld hertsog, Schaumbourg-Lippe hertsog, Schwarzbourg-Sondershauseni prints, Schwarzbourg-Rudolstadt prints, Waldeck ja Pyrmont prints, soovides ühiste ja ühendatud jõududega kaitsta Euroopa rahu kõige eest, mis praegustes poliitilistes olukordades võib ähvardada selle rikkumist ja leides vajaliku olevat kinnitada spetsiaalse akti kaudu nimetatud printside ja Saksamaa vabade linnade väljendatud nõusolekut neile Nende Majesteetide Ülevenemaalise Keisri, Austria Keisri, Suurbritannia Ühendatud Kuningriigi ja Iirima Kuninga ja Preisimaa Kuninga poolset üksmeelselt tehtud ettepaneku suhtes, liituda nende Valitsejate vahel sõlmitud 13. (25) märtsi käesoleva aasta Liidutraktaadiga, nimetasid oma volinikeks, et käsitleda ja allkirjastada seejuures vajalikke otsuseid,

T. M. Ülevenemaaline Keiser:

krahv Andrei Razumovski ((Andre comte de Rasoumoffsky, Андрея Разумовскаго)), oma tegevsalanõuniku, jne.,

krahv Karl Robert Nesselrode ((Charles Robert comte de Nesselrode, Карла Роберта Нессельроде)) — oma salanõuniku, tegev-kammerhärra, riigisekretäri, jne.;

aga ülalnimetatud printsid ja Saksamaa vabad linnadtähestikulisest järjekorras (pr. k.), aga nimelt:

T. H. Hertsog Anhalt-Dessau, nii enda kui alaealise Hertsog Anhalt-Coetheni hooldajana, Hertsog Anhalt-Bernbourg,

Wolf Charles Auguste de Wolframsdorf, Dessau juhatuse esimees;

Brunswick-Lunebourgi Hertsog;

G. I. Ed. de Schmidt-Phisseldeck, oma salanõuniku;

Senatid:

Hanzalinn vabalinn Bremeni poolt:

Jean Schmidt, selle linna senaator;

Frankfurdi vabalinna poolt:

Jean Ernest Fr. Danz, selle linna õiguste doktor ja sündik;

Hansalinn vabalinn Hamburgi poolt:

Jean Michel Gries, selle linna sündik;

Hesse Valijavürst:

Krahv Kelleri, oma riigiministri, Kuldse Lõvi Suure Risti ja Preisimaa Punase Kotka ordeni kavaleri, ja G.F. Parun de Lepeli, kammerhärra ja juhatuse salanõuniku;

Nende Hiiligus Prints Hohenzollen Hechingen:

F.A. Parun von Franck, tegevsalanõuniku;

Prints de Hohenzollern-Sigmaringen:

Fr. L. De Kirchbaueri, saatkonna salanõuniku;

Hertsog de Holstein-Oldenburg:

H. A. parun Maltzahni, Lübecki vürstiriigi valitsuse esimees, St. Anne esimese klassi ja St. Jean de Jerusalemi ordu kavaler.

Prints Lichtenstein:

G. G. Vincent de Wiese, Reuss ja Gera printside valitsuse viitsekantsler;

Lippe printsess, enda ja oma alaealise poja eest:

F. G. Hellwing, valitsuse nõunik;

Vaba hansalinna Lüübecki senat:

I. F. Hach, õiguste doktori, selle linna senaator;

Nende Hiiligus Mecklenbourg-Schwerini Hertsog:

Leopold parun de Plessen, riigiminister, Danebrogi Suure Risti ordeni kavaleri;

Mecklenbourg-Strelitzi Hertsog :

A.O. Parun d'Oertzen, oma riigiministri, Preisimaa Punase Kotka Suure Risti ordeni kavaler;

Nassau hertsog ja prints;

H. C. parun de Gagern, T. M. Madalmaade Kuninga volinik, Hesse Kuldlõvi ja Bade Ustavuse ordenite kavaler; ja

Parun E.F. De Marschall von Bibersteini, T. M. Madalmaade Kuninga volinik Saksamaa valduste asjus, Ustavuse Suure Risti ordeni kavaler; Reuss-Plaueni printsid:

G. G. Vincent de Wiese, nende valitsuse asekancler Geras; S.A.R. Saxe-Weimari Suurhertsog:

E. A. parun de Gersdort, salanõunik;

Nende Hiiligus Saxe Gotha Hertsog:

Parun F. A. de Minkwitzi, salanõuniku;

Saxe-Cobourg-Meiningeni Hersogina, ta poja Hertsogi eest:

Parun T. F. G. d'Érffa, salanõuniku ja suur tallmeister;
Saxe-Hildbourghauseni Hrtsog:
Parun C.L.F. Baumbachi, salanõuniku ja valitsuse juhi;
Saxe-Cobourg-saalfeldi Hertsog;
Parun F. X. De Fischler de Treubergi, koloneli ja Babieri Krooni ordeni kavaler;
Schaumbourg-Lippe Prints:
G.H. De Bergi, õiguste doktori ja valitsuse juhi;
Schwarzbourg-Sondersgauseni Prints;
Hr. Adolph de Wiese, oma salanõuniku ja kantsleri;
Schwarzbourg-Rudolstadt Prints:
Parun F. G. De Ketelhodti, kantsleri, juhataja ja Hennebergi kuningliku kangelase
pärilik joogivalaja;
Waldeck ja Pymonti Prints:
G. H. De Berg, õiguste doktor ja prints Schaumbourg-lippe valitsuse esimees.
Need volinikud, neile antud ja Viini kongressil tunnistatud volitustega, ühisel nõusolekul
otsustasid järgmist:

Artikkel I.

Nende Majesteetide Ülevenemaalise Keisri, Austria Keisri, Suurbritannia Ühendatud Kuningriigi ja Iirimaa Kuninga ning Preisimaa Kuninga poolt võetud vastastikuse kohustuse, kasutada kõik oma riikide jõud, et tagada Pariisis 18. (30.) mail 1814.a. allkirjastatud traktaadi otsused ja tingimused, millised sõlmitakse Viini kongressil, nagu lisa sellele traktaadile, ning ka selleks, et hoida ära selle igasugused rikkumised, eriti Napoleon Bonaparte vaenulike kavatsuste eest ja neil põhjustel pöörata viivitamatult kõik oma jõud tema ja ta poolehoidjate vastu, selleks et ta jätta ilma võimalusest rikkuda üldist rahu ja Euroopa rahulikkust, Nende K. M. ja N. Hiilgused Printsid ja Saksamaa vabalinnad liituvad selle liiduga võrdsel määral ja kohustuvad pidulikult ühendama ka oma väed T. M. Ülevenemaalise Keisri ja teiste Valitsejate, tema liitlaste armeedega, et koos nendega ja üksmeelselt püüelda pakutud ühisele eesmärgile.

Artikkel II.

Abivägede arv, millised selle akti jõul, Hiilgavad Printsid ja Saksamaa Vabalinna kohustavad välja panna, et kaitsta üldist rahu ja heaolu, peab olema proportsionaalne nende valduste elanike arvuga; need väed ühendatakse kolme suure liitlasriigi armeedega, millised kogutakse kokku Madalmaades, Ülem- ja Alam- Reinil. Nende paigutamine tehakse Hiilgaivamatele Printsidele ja vabalinnaadele kasulikeimal viisil ja arvestades nende valduste geograafilist asendit.

Nende paigutus ja vägede arv on sätestatud käesoleva konventsiooni juurde lisatud loetelusse, milline peab omama samasugust jõudu ja mõju, justkui nad oleks võetud sõna-sõnalt käesolevasse akti. Nende vägede kompleksuse tagamiseks luuakse reservüksused, milliste suuruseks on pool sõjateatrisse viidavatest vägedest.

Maakaitsevägi (Landsturm) võib vajadusel olla kasutusele võetud; seda ei arvestata selles artiklis mainitud ja nimekirjas loetletud vägede hulka; kuna neid tuleb kasutada vaid riigisiselt ning enda valduste kaitseks.

Kõik liidu liikmed kohustuvad andma oma arvelt kõik oma vägede ülalpidamiseks ja relvastamiseks vajaliku.

Artikkel III.

T. K. Majesteet enda ja oma liitlaste eest kohustub relvi varem mitte maha panema, seni kuni ei ole tagatud Hiilgavate Printside ja Saksamaa vabalinnaade õigused ja kasud. Tema Majesteet on

kohustud seejuures jälgima, et nende valduste piires, millistes nad praegu eksisteerivad või määratletakse kongressi otsustega tulevikus, ei oleks teisiti lubatud mingeid muudatusi teha, kui selle riigi heal nõusolekul, millist need muudatused puudutama hakkavad.

Artikkel IV.

Kõik, mis puudutab sõjaväe hospidale, voore, vägede ülalpidamist, nende relvastamist ja nende vedamise vahendeid ning lahingutegevuse eduks vajalikku otsustatakse ära spetsiaalse konventsiooniga.

Artikkel V.

See konventsioon ratifitseeritakse ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse kuue nädala pärast m või kui see on võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Viinis, 15. (27) aprillil 1815.a.

(Sellele järgnevad kõigi ülalnimetatud volinike allkirjad.).

Lisa Artikkel II juurde:

Abivägede sõdurite arvu tabel.

Osalt regulaarvägedes, osalt ajateenijatest, kes võetud maakaitseväge väliseks kaitseks, keda käesoleva konventsiooni jõul, Hiilgavamad Printsid ja Saksamaa Vabalinnad on kohustatud ühendama liitlaste armeedega:

Ülem-Reini armee juurde:

Hohenzollern Hechingeni Printsid	194
Hohenzollern Sigmaringeni -.-	386
Lichtenstein -.-	100
Frankfurdi linn	750

Alam-Reini armee juurde:

Hesse Electorale	7,500
Mecklenbourg-Schwerin	3,800
Mecklenbourg-Strelitz	800

(Või sellest arvust kolmandiku ratsaväelastes.)

Saxe-Weimar Suurhertsog

	1,600
--	-------

Weimari õukond jätab enesele õiguse teatada hiljem, millise arvuni ta oma abivägesid suurendab, kui ta asub valdama tema poolt uuesti soetatud maid.

Gotha	2,200
Meiningen	600
Hildbourghausen	400
Cobourg	600

Saxe-Cobourgi õukond teatas, et ta kavatseb oma abiväed suurendada kuni 800

Anhalti õukond	1,600
Schwarzbourgi õukond	1,300
Reussi õukond	900
Lippe õukond	1,300
Waldeck	800

Madalmaade armee juurde:

Brunswick	3,000
Oldenbourg	1,600
Nassau	6,080

Peale neid vägesid, millised kogutakse Madalmaadel asuvasse armeesse, peab Nassau valdustes asuma valmiduses 2 kuni 3000 inimesest koosnevat varuväge, milline võib esimesel nõudmisel marssida Mayence juurde.

Hansalinnad	3,000
-------------	-------

Üldmärkus.

Kõik ülalpool loetletud abiväed on vabatahtlikult nimetatud ülalmainitud riikide juurde või lepingute alusel, millised sõlmiti 1812 – 1813.aastatel nende ja peamiste liitlasriikide vahel, et jätkata sell ajal Prantsusmaaga peetavat sõda, või siis proportsionaalselt nende valduste elanikega, alusel.

Selles tabelis mittemärgitud väed, millised peale väljakuulutatud arvu on printside poolt juba välja pandud, või nende poolt antud lubaduste jõul veel vajadusel välja pannakse.

*

Nr. 273.

1815.a. 30. aprill (12. mai). T. K. K. Badeni Suurhertsogi poolne 13. (25.) märtsi 1815.a. traktaadiga liitumise akt.

Tema Püha ja Jagamatu Kolmainsuse nimel.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. K. K. Bade Suurhertsog, soovides ühiste ja ühendatud jõududega kaitsta Euroopa rahu igasuguste praegust poliitiliste asjaolude eest, millised võivad seda rikkuda ähvardada ja leides vajaliku asutada spetsiaalse akti kaudu T. K.K Bade Suurhertsogi poolt väljendatud nõusolek, temale Nende Majesteetide Ülevenemaalise Keisri, Austria Keisri, Suurbritannia Ühendkuningriikide ja Iirimaa Kuninga ja Preisimaa Kuninga poolt tehtud üksmeelselt nende vahel 13. (25.) märtsil käesoleval aastal sõlmitud Liidutraktaadiga liitumise ettepanek, nimetasid oma volinikeks, et vaadata läbi ja allkirjastada seejuures vajalikke otsuseid.

T. M. Ülevenemaaline Keiser:

Krahv Andrei Rasumovski, oma tegev-salanõuniku jne.

Krahv Karl Robert Nesselrode, oma salanõuniku, tegevkammerherra jne.,

ja T. K.K. Bade Suurhertsog:

Parun Charles de Hacke, oma riigiministri, ja

Parun Charles Chretien de Berckheim, oma riigiministri;

Kes, peale oma volikirjade vahetust, millised leiti nende poolt ettenähtud vormis olevad, ühisel nõusolekul võtsid vastu alljärgnevad artiklid:

Artikkel I.

Nende Majesteetide Ülevenemaalise Keisri, Austria Keisri, Suurbritannia Ühendkuningriikide ja Iirimaa Kuninga ning Preisimaa Kuninga poolt vastu võetud vastastikusel kohustusel, kasutada kõiki oma riikide jõude, et jälgida rikkumatult Pariisi 18. (30) mail 1814.a. allkirjastatud traktaadi otsuseid ja tingimusi, millised on sõlmitud Viini kongressil, kui selle traktaadi lisa, aga ka selleks, et kaitsta seda igasugustest rikkumistest, eriti Napoleon Bonaparti vaenulike kavatsuste eest ja neil põhjustel pöörata viivitamatult kõik oma jõud tema ja ta poolehoidjate vastu, et võtta talt ära võimalus rikkuda üldist maailma ja Euroopa rahu, T. K.K. Bade Suurhertsog astub samamoodi liitu selle liiduga ja on samuti kohustuvad pidulikult ühendama oma väed Tema Keiserliku Majesteedi ja tema liitlaste armeedega, et koos temaga ja üksmeelselt püüelda oletatava üldise eesmärgi poole.

Artikkel II.

Selle liitumise tulemusel T. K. K. Bade Suurhertsog kohustub viima lahinguväljale vägede korpuse, milline koosneb 16,000 inimesest; nad peavad ühinema Ülem-Reinil kogutava feldmarssal prints Schwarzenbergi suure armee ülemjuhtimise alla. Kõik Tema Kuningliku Kõrguse väed hakkavad asuma ühes korpuses ja Tema Kuningliku Kõrguse poolt nimetatud kindrali vahetu juhtimise all.

Üleüldine maaomakaitse kogutakse kokku siis, kui seda nõuavad asjaolud; kuid seda ei tohi lugeda mainitud abivägede osaks ja neid hakatakse kasutama ainult riigi sees ja et kasutada T. K. Kõrguse enda valduste kaitseks.

Artikkel III.

Tema Keiserlik Majesteet kohustub enda ja oma liitlaste Austria Keisri, Suurbritannia Ühendkuningriigi ja Iirimaa Kuninga ning Preisimaa Kuninga eest, enne relvi mitte maha panna, kuni ei ole tagatud T. K. K. Bade Suurhertsogi kasud; Tema Majesteet kohustub samuti, mitte lubama mingit muutust, milline kaldub Bade Suurhertsogiriigilt õiguste äravõtmisele ja selle poliitilise eksisteerimise kaotamist.

Artikkel IV.

Peale käesoleva sõja eesmärkide saavutamist Tema Keiserlik Majesteet ja ta liitlased kohustuvad võtma arvesse T. K. K. Bade Suurhertsogiriigi kaasabi, tulevase rahu tingimuste otsustamisel, selles, mis hakkab puudutama Tema Kuningliku Kõrguse enda kasusid.

Artikkel V.

Kõik, mis puudutab sõjaväehospidale, voore, vägede toidlustamist, nende relvastust ja üldse armee liikumise ja sõjategevuse eduks vajalikke abivahendeid, otsustatakse ära spetsiaalse konventsiooniga.

Artikkel VI.

See traktaat ratifitseeritakse ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse kahe kuu pärast või kui võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks jne.,
See juhtus Viinis, 30. aprill (12 mai) 1815.a.
(L.S.)Le comte de (L.S.)Le paron de (M.П.)Графъ. (M.П.)Баронъ
Rasoumoffsky. Hacke. Разумовский. Гаке.
(L.S.)Le Comte de. (L.S.)Le paron de (M.П.)Графъ. (M.П.)Баронъ
Nesselrode. Berckheim. Нессельроде Беркгеймъ.

Nr. 274.

1815.a. 11. (23.) mai. T. K. K. Hesse Suurhertsogi poolne 13. (25.) märtsi 1815.a. traktaadiga liitumise akt.

Tema Püha ja Lahutamatu Kolmainsuse nimel.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. K. K. Hesse Suurhertsog, soovides ühiste ja ühendatud jõududega kaitsta Euroopa rahu kõige eest, mis käesolevates poliitilistes tingimustes võib ähvardada selle rikumisega ja leides vajaliku kinnitada spetsiaalse aktiga T. K. K. Hesse Suurhertsogi poolt väljendatud nõusolekut, temale tehtud Nende Majesteetide Ülevenemaalise Keisri, Austria Keisri, Suurbritannia Ühendkuningriikide ja Iirimaa Kuninga ning Preisimaa Kuninga üksmeelse nende vahel 13. (25.) märtsil, käesoleval aastal sõlmitud Liidutraktaadiga liitumise ettepanekuga, nimetasid oma volinikeks, et käsitleda ja allkirjastada seejuures vajalikke otsuseid;

T. M. Ülevenemaaline Keiser:

Krahv Andrei Rasumovski, oma tegev-salanõuniku jne.

Krahv Karl Robert Nesselrode, oma salanõuniku, tegevkammerherra jne.,

aga, T.K.K. Hesse Suurhertsog:

Parun Jean de Turckheim d'Altdorff, riigiminister ja erakorraline saadik kongressil ning on Hesse Suurhertsogiriigi Suure Risti ordeni kavaler,

kes, peale oma volikirjade vahetamist, mis leiti nende poolt olevat ettenähtud korras olevad, tegid üldisel nõusolekul järgmised otsused:

Artikkel I.

Nende Majesteetide Ülevenemaalise Keisri, Austria Keisri, Suurbritannia Ühendatud Kuningriigi ja Iirimaa Kuninga ning Preisimaa Kuninga poolt võetud vastastikuse kohustuse, kasutada kõik oma riikide jõud, et tagada Pariisis 18. (30.) mail 1814.a. allkirjastatud traktaadi otsused ja tingimused, millised sõlmitakse Viini kongressil, nagu lisa sellele traktaadile, ning ka selleks, et hoida ära selle igasugused rikkumised, eriti Napoleon Bonaparte vaenulike kavatsuste eest ja neil põhjustel pöörata viivitamatult kõik oma jõud tema ja ta poolehoidjate vastu, selleks et ta jätta ilma võimalusest rikkuda üldist rahu ja Euroopa rahulikkust, T. K. K. Hesse Suurhertsog liitub samamoodi selle liiduga ja samuti kohustub pidulikult ühendama oma väed Tema Keiserliku Majesteedi ja tema liitlaste armeedega, et üheskoos ja vastastikuses kooskõlas, püüelda oletatavale ühisele eesmärgile.

Artikkel II.

Selle liitumise tulemusel, T. K. K. Hesse Suurhertsog kohustub, omalt poolt, viia lahinguväljale ja hoida kompleksena, igasuguste relvadega 8,000 inimesest koosneva väeosa, kes peavad ühinema suure liidulise armeega, milline kogutakse Ülem Reinil feldmarssal prints Schwarzenbergi juhtimise alla.

T. K. K. väed hakavad olema alati ühe korpusena ning T. K. K. poolt nimetatud kindrali vahetu käsu all.

Üldine maakaitsevägi kutsutakse kokku, kui seda asjaolud nõuavad; kuid seda ei loeta käesolevas artiklis abivägedeks ja seda kasutatakse ainult riigisiselt, et kaitsta T. K. K. enda valdusi.

Artikkel III.

Tema Keiserlik Majesteet kohustub enda ja oma liitlaste Austria Keisri, Suurbritannia Ühendkuningriigi ja Iirimaa Kuninga ning Preisimaa Kuninga eest, enne relvi mitte maha panna, kuni ei ole tagatud T. K. K. Hesse Suurhertsogi kasud; Tema Majesteet kohustub samuti, mitte lubama mingit muutust, milline kaldub Hesse Suurhertsogiriigilt õiguste äravõtmisele ja selle poliitilise eksisteerimise kaotamist.

Artikkel IV.

Peale käesoleva sõja eesmärkide saavutamist Tema Keiserlik Majesteet ja ta liitlased kohustuvad võtma arvesse T. K. K. Hesse Suurhertsogiriigi kaasabi, tulevase rahu tingimuste otsustamisel, selles, mis hakkab puudutama Tema Kuningliku Kõrguse enda kasusid.

Artikkel V.

Kõik, mis puudutab sõjaväehospidale, voore, vägede toidlustamist, nende relvastust ja üldse armee liikumise ja sõjategevuse eduks vajalikke abivahendeid, otsustatakse ära spetsiaalse konventsiooniga.

Artikkel VI.

See traktaat ratifitseeritakse ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse kahe kuu pärast või kui võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks jne.,

See juhtus Viinis, 11. (23) mai 1815.a.

(L.S.)Le comte de (L.S.)Le paron de

Rasoumoffsky. Turckheim.

(L.S.)Le Comte de Nesselrode.

(M.П.)Графъ.

Разумовский.

П.)Графъ Нессельроде.

(M.П.)Баронъ

Тиркгеймъ.

Nr. 275.

1818.a.11. (23.) mai.T. K. K. Saxe Kuninga poolne 13. (25.) märtsi 1815.a. traktaadiga liitumise akt.

Tema Püha ja Jagamatu Kolmainsuse nimel.

T. K. K. Saxe Kuninga poolt vastu võetud nõusoleku tulemusel, mis temale tehtud Nende Majesteetide Ülevenemaalise Keisri, Austria Keisri, Suurbritannia Ühendkuningriikide ja Iirimaa Kuninga ning Preisimaa Kuninga üksmeelselt nende vahel 13. (25.) märtsil, käesoleval aastal sõlmitud Liidutraktaadiga liitumise ettepanekuga, Nende Majesteetid Ülevenemaaline Keiser ja Saxe Kuningas nimetasid oma volinikeks, et käsitleda ja allkirjastada seejuures vajalikke otsuseid;

T. M. Ülevenemaaline Keiser:

Krahv Andrei Rasumovski, oma tegev-salanõuniku jne.

Krahv Karl Robert Nesselrode, oma salanõuniku, tegevkammerhärri jne.,

aga, T. K. K. Saxe Kuningas:

Frederic Albert comte de Schulenbourgi, tema kammerhärri ja St. Jean de Jerusalemi ordu komandor ja

Hans Auguste Fürchtegott de Globig, õue- ja õigusnõunik ning sala- referendaire;

Kes, peale oma volikurjade vahetust, millised leiti olevat ettenähtud korras olevad, tegid üldisel nõusolekul järgmised artiklid:

Artikkel I.

T. K. K. Saxe Kuningas liitub kõigi tingimustega millised on allkirjastatud 13. (25.) märtsil 1815.a. ja alljärgneva lepingusse kantud akti, erandiks ainult need selle laused, millised vastastikusel nõusolekul olid tühistatud selle konventsiooni Artikkel 3. sätetega.

(Selle järel tuleb 13 (25.) märtsitraktaadi täpne koopia. Vt. kd. III, Nr. 76.).

Artikkel II.

Selle liitumise tulemusel, T. M. Ülevenemaaline Keiser tunnistab end enda ja T. K. K. Saxe Kuninga suhtes, kohustatuks täitma kõiki ülalesitatud traktaadi tingimused, millised peavad olema vastastikku järgitud kõigi riikide poolt, kes on liitunud või võivad veel tulevikus selle aktiga liituda.

Artikkel III.

Võttes arvesse, et Saxe osa, milline jääb T. K. K. Saxe Kuninga valdusesse, on täiesti kurnatud, on otsustatud vastastikusel nõusolekul, et abivägede arv, milliseid Tema Saxe Kõrgus peab ühise vaenlase vastu välja panema, hakkab olema proportsionaalne tema tegelike jõududega.

Seetõttu otsustatakse, et nad hakkavad koosnema 8,000 inimesest regulaarvägedes, (võttes selle arvu hulka ja praegu Reini vasakul kaldal olevad Saxe rügemendid) ja samasugusest arvust miilitsast koos varuüksustega, et hoida neid üksusi komplekteerituna.

T. K. K. Saxe Kuningas jätab enesele õiguse omada volitatud ministrit liitlaste peakorteris.

Artikkel IV.

Ühise vastase vastu lippude alla saadetud Saxe väed hakkavad olema ühes jaotamatus korpuses ja T. K. K. Saxe Kuninga poolt nimetatud kindrali otsese käsu all.

Artikkel V.

Käesolev traktaat ratifitseeritakse ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse kuue nädala pärast, või kui võimalik, siis ka varem.

Selle kinnitusel jne.

See juhtus Viinis, 11. (23.) mail 1815.a.

(L.S.)Le comte de Rasoumoffsky.	(L.S.)Le comte de Schulenburg.	(M.П.)Графъ. Разумовский.	(M.П.)Графъ Шуленбургъ.
(L.S.)Le Comte de Nesselrode.	(L.S.)Globig.	(M. П.)Графъ Нессельроде.	(M.П.) Глобигъ.

Nr. 276.

1815.a. 16. (28.) mai. Viinis Preisimaaga sõlmitud konventsioon Vene vägede Preisimaa territooriumist läbimarssimise suhtes.

((F. Martensi kommentaar.).

Alljärgnev konventsioon oli kutsutud esile Napoleon I Elbe saarelt naasemisega ja uuest Prantsusmaa vastasest sõjakäigust, milliseks oli tarvis kõikide liitlasarmeede ühendamist. Venemaa väed, millised olid juba isamaale jõudnud, pidid uuesti marssima läbi Preisimaa ja suunduma Prantsusmaa piiridele. Selleks, et määratleda Preisimaa valdustest läbi marssivate Venemaa liidulise armee materiaalset ülalpidamist, sõlmiti alljärgnev konventsioon, millise aluseks olid võetud liidu aktid, millised olid allkirjastatud 1813.a. Kalischis.

*

Võttes arvesse, et T. M. Ülevenemaalise Keisri vägedel, asjaolude tõttu, on hädavajalik marssida läbi T. M. Preisimaa Kuninga valduste ja et see läbimarssimine on tarvis määratleda vastavate asjade seisukorda puudutavate otsustega, nimetasid kõrged lepingupooled selleks oma volinikeks, aga nimelt:

T. M. Ülevenemaaline Keiser – Ivan Anstetti ((Jean d'Anstett, Ивана Анштета)), oma salanõuniku jne ja – Georgi Kankrina ((Georges de Cancrine, Георгия Канкрин)) oma armee intentandi jne.

aga T. M. Preisimaa Kuningas – Schöleri, kindral-majori jne. ja Jordani, oma sala-legatsiooni-nõunik jne.

kes, olles varustatud selleks hädavajalike volitustega, leppisid kokku järgmistes artiklites, millised täiendavad sarnast asja puudutavaid 26. märtsi (7. aprilli) 1813 Kalischi traktaadi otsuseid.

Artikkel I.

Kalischis sõlmitud traktaat jääb täiesti jõusse, erandiks määrused, millised on käesoleva lisaaktiga muudetud, samuti ka artiklid, millised on asjaolude muutuse tõttu muutunud rakendamatuks.

Artikkel II.

Vägede toidlustamist ja vooride kohaletoiemtamist hakatakse teostama tariifi ja reglemendi järgi, milline on avalikustatud ja provintsi võimude poolt vastu võetud, armeed käsutava feldmarssali poolt enne T. M. Preisimaa Kuninga valdustesse astumist. Selle reglemendi alusel hakatakse kviitungeid välja andma portsionide ja ratsioonide arvu järgi, millised on tarnitud tariifis määratletud suuruses.

Artikkel III.

Vene vägedele antakse Preisima valdustest läbimarssimiseks üks või kui tarvis, kaks sõjateed, milliste kohta järgneb eraldi kokkulepe. Nende suund valitakse selline, et vägesid ei sunnitaks ringiga minema ja arvestataks ka teede seisukorraga ning toitlustamise vahenditega.

Artikkel IV.

Selleks, et Vabastada Venemaa oma enda väikesele hulgale haigetele hospitalide rajamisest, kes, arvatavasti, võivad jääda T. M. Preisimaa Kuninga valdustesse ja olla võetud Preisimaa hospitalidesse ning neid hakatakse ülal pidama samamoodi kui haigeid Preisimaa armeest. Igale haigele antakse välja vene keelne, saksa-, prantsuse- või poolakeelse tõlkega, hospitali pilet, milles on märgitud ära polgu, roodu või rühma nimetus, millise juures ta asub ning ta ees ja perekonnanimi. Sellel piletil märgitakse samamoodi see, millised varustuse- ja mundri esemed haige juures asuvad, et tema surma puhul see oleks tunnistatud ja asjad tagastatud.

Selleks, et koguda ja hankida haigete ja tervenenu te suhtes hädavaajalikke andmeid, antakse õigus nimetada igasse provintsi vene ohvitseri.

Iga haige ülalpidamiseks hakatakse maksma päevaraha kaheksa preisi grossi ulatuses. Selle tasu hulka lähevad kõik kulude artiklid, sellised, nagu: ravimid, pesu jne. ja selles suhtes ei saa olla esitatud mitte mingit erilist pretensiooni.

Artikkel V.

Haigetele vene ohvitseridele eraldatakse korterid, millistes nad tasuvad kõik kulud ise. Kuid kui nad eelistasid hospitali jäämist, siis nad sinna ka võetakse. Neil tuleb tasuda aga 13 grossi päevaraha.

Kui sõdurid on peaegu tervenenu ja enam ravimeid ei vaja, siis nad saadetakse väljaspool hospitali asuvasse ruumidesse ja hakkavad saama ordinaarseid ((tavalisi)) portsjone. Kui nad aga on juba liikumisvõimelised, siis antakse neile välja tekkonnaleht, millisele märgitakse nende hospitalist väljakirjutamise kuupäev. Nad pannakse hulgakesi preisi voori ja hakkavad saama tariifiga ettenähtud pajukit.

Kui sellised isikud vajavad jalanõusid või muud väiksemat riietuse juurde kuuluvat asja, siis need asjad neile ka antakse ja nende eest makstakse eraldi. Hospitali ülalpidamiskulude lõpparve märgitakse hospitali piletile, kuhu on märgitud inimese hospitali saabumise ja sealt lõpliku tervenemise ruumidesse lahkumise päev, samuti kuupäev, millal talle anti tekkonnaleht. Ohvitseride haiglas viibimise arvestus tehakse nende kviitungitele.

Tervenenu või oma korpustest ära olevate sõjaväelaste ülalpidamiskulude maksumust hakatakse arvestama tekkonnalehe väljaandmise kuupäevast, koos depoo vene ülemusega, kes neid vastu võtab ja nende vastuvõtul annab allkirja transpordi ülemale. See allkiri antakse tekkonnalehele, milline antakse edasi Preisimaa ohvitserile ja sellest saab lõpliku arve tegemiseks vajalik dokument.

Juhtumil, kui tervenenu haigestub uuesti ja ta satub haiglasse, siis transpordi ohvitser annab sellisele välja uue hospitali pileti ja teeb tekkonnalehele sellekohase märkuse.

Kui sellist hospitali võtmist piletil ära ei märgita, mis ei ole tõenäoline, nõnda nagu selliste väljaandmine oli kirjutatud ette igale rühmale üldkäsuga; samamoodi kui ülalpool üksikasjalikult mainitud kviitungi väljaandmise viis ei leidnud rakendust, kuna neid ei jõutud trükkida üheaegselt

käesolevate lisaartiklite avaldamisega, siis haigete arvu tõendiks ja nende hospitalides asumine märgitakse vene ohvitseridele, kes on määratud hospitalide juurde, antud kviitungitele, aga kus ka neid ei saa välja anda, siis on tõendiks kohalike võimude protokollid.

Artikkel VI.

Mis puudutab hinda, millist tasutakse Preisimaa Monarhia provintside poolt teostatud varude tarnimise eest, siis seda hakatakse määratlema kooskõlas Kalischi traktaadiga, peamiste turgude keskmiste hindade alusel, ilma mingite juurdemaksudeta.

Neile provintsidele, millised vägede läbimarssimise ajaks ei hakka veel lõplikult Preisimaale kuuluma, hakatakse keskmisi hindu rakendama aluseks alates sellest kuupäevast, kui järgneb traktaadi sõlmimine, millise jõul mainitud provintsid hakkavad olema Preisimaaga ühendatud. Tarnete eest, millised on toodetud Saksamaa piirkondades varasemal ajal, tasutakse samasuguse eeskirja järgi, nagu teistes Saksamaa maades, korras, milline on sellisele asjale kehtestatud.

Artikkel VII.

Arvestus tarnete kohta, millised tehti sellel läbimarsil, teostatakse spetsiaalselt ja aega kaotamata, likvideerimise komisjoni poolt Königsbergis. Seda reegelit hakatakse täpselt samuti rakendama ka nende marssivate kolonnide suhtes, millised võivad ka hiljem Preisimaa valdustest läbi minna ja millistest, igal juhul, teatatakse õigeaegselt ette. Tarnete eest, millised liiguvad sihtkohta mööda sõjateed, hakatakse arveid tasuma iga kahe kuu möödudes, ohvitseride kviitungite alusel; nende rühmade suhtes, millised liiguvad ilma ohvitserideta – teekonnalehe alusel, milline on tõestatud distantsi ülemate poolt.

Artikkel VIII.

Tasutakse peale arvestuste tegemist poole ulatuses sularahaga, teine pool tasutakse teraviljaga, milline on, armastusväärse kokkuleppe, Venemaalt Preisimaa sadamatesse või maismaapiirile toimetatud. Sularahaga tasutakse peale arvet, mitte hiljem kui kahe kuu pärast: vili toimetatakse kohale, kohe kui selleks tekib võimalus..

Mahalaadimine teostatakse Preisimaa arvelt.

Artikkel IX.

Makse, milline on lepitud kokku sularahas tasuda, teostatakse vastavate vekslite või Preisimaa müntidega. Ainiti Venemaal hakkab olema õigus maksta ka mingi teise rahaga, kursi järgi, milline eksisteerib Berliini börsil. Kuid et vastastikku vältida juhusliku kursi äärmuste meelevalda sattumist, määratletakse dukati ((tservoonetsi, червонца)) kõrgeimaks hinnaks 3 taalrit ja 10 grossi, aga vähimaks hinnaks 3 taalrit ja 4 grossi; täpselt samuti hakkab olema frederic d'or või pistolei ((фридрихсдора или пистолей)) olema 5 taalrit 16 grossi, aga vähim 5 taalrit ja 8 grossi. Konventsionaalne taaler (Spezies-Thaler) hakkab pidevalt olema 32 Preisimaa grossi 4% Venemaa kasuks. Teised kullast ja hõbedast mündid, milliseid pakutakse Venemaa valikul, hinnatakse proportsionaalselt väärtusele.

Artikkel X.

Käesolev lisakonventsioon ratifitseeritakse kohe, kui selleks avaneb võimalus.,

See juhtus Viinis, 16 (28) mai 1815.a.

(L.S.) d'Anstett. (L.S.) von Schöler. (М.П.)д Анштеть. (М.П.)ф- Шёлеръ.

(L.S.)de Cancrine. (L.S.)Jordan. (М.П.)Канкринъ. (М.П.) Иорданъ.

1815.a. 19. (31.) mai. Viinis Austria, Preisimaa ja Venemaa vahel sõlmitud konventsioon, milline puudutab Parma, Plaisance ja Guastalla hertsogkondi. Vt. kd III, Nr. 97., lk 244 ja järgnevad.

1815.a. 28. mai (9. juuni). Viini kongressi akt koos kõigi lisadega . Vt. kd. III, Nr.79-96, lk. 102 – 243.

((F. Martensi kommentaar.).

Lisaks sellele, mis oli juba varem esitatud (Kd III, Nr. 79 – 96) diplomaatiliste läbirääkimiste kohta, millised puudutasid peamisi küsimusi, milliseid arutati Viini kongressil, me lubame endile lisada veel mõned faktid, millised puudutavad eriti Saksamaad ja aega, milline järgneb vahetult Viini kongressi aktide allkirjastamisele.

Niivõrd kui Preisimaa riigimehed ei olnud rahul esimese Pariisi 1814.a. traktaadi otsustega, samamoodi nad ei olnud rahul ka Viini kongressi aktidega. Preisimaal vaadati Viini kongressi otsustele, kui „kui Preisimaa poliitika pool-lüüasaamist“. (Treitschke. Deutsche Geschichte, Bd. I, S. 670). Ja tõesti, kui võrrelda Preisimaa valitsuse soove ja saavutatud tulemusi, siis ei saa ütle mata jätta, et tal oli kindlad argumendid selleks, et olla rahulolematu temale suurte ohvrite toomise eest, milliseid kandis Preisimaa rahvas Napoleoni vastases sõjas, mõistetud hüvitusega.

Prints Hardenberg ja kindralid Gneisenau ning Blücher tõestasid väsimatult eriti Keiser Aleksander I- le ja tema lähimatele nõunikele, kuivõrd kogu Euroopa kasu nõuab, et Prantsusmaa oleks muudetud kahjutuks ja Preisimaa riigiks, milline suudaks anda vastulöögi kõigile Saksamaa välisvaenlastele.

Nii, krahv Nesselrodele üleantud 29. aprilli 1814.a. memos Preisimaa kantsler tõestab kogu Saksamaa ühise liidulise sidemega ühendamise hädavajalikkust, milline võiks olla ka „konstitutsioon“ kõigile Saksamaa rahvastele. Kuid eriti hädavajalik on tagada Preisimaale tema vääriline asend Saksamaal. Pidades silmas seda eesmärki, pidanuks kogu Saxe Kuningriik olema Preisimaaga ühendatud, milline, peale selle, pidi saama Brombergi, Plotski ja Poseni ((Бромберг, Плоцкъ, Познанъ)) provintsid. Venemaa peab Preisimaale loovutama Poola arvelt 1.638,827 hinge, säilitades endale vähemalt 2.695,773 hinge Varssavi Hertsogiriigi elanikke.

Eriti tungivaltp nõudis Hardenberg, et Prantsusmaa loovutaks Saksamaale märkimisväärse osa Alsacest, ilma milleta Saksamaa riikide julgeolekut prantslaste poolse kallaletungi vastu ei saa eksisteerida.

Võrreldamatult energilisemalt ja järjepidevamalt kaitses Preisimaa huve parun Stein, kasutades ära Keiser Aleksandri tema suhtes olevat poolehoidu. Ülal me esitasime mitmeid kordi väljavõtteid Steini kirjadest ja raportitest, millistes tuleb täiesti reljeefselt esile Preisimaa riigimehe vaated Saksamaa soovitatavale korraldusele ning selle suhetele Prantsusmaaga. Napoleoni naasemine Elbe saarelt ja liitlasriikide uus Prantsusmaa vastane sõjakäik veensid parun Steini veelgi enam, edasilükkamatus hädavajaduses vähendada prantsuse rahva võimsust ja pealetungi jõudu ning suurendada Saksamaa jõudu.

Viinist saadetud 18. augusti 1815.a. raport-memos tõestab Stein üksikasjalikult Keiser Aleksandrile oma vaadete õigsust. Kõik, räägib ta, on praegu nõus, et Esimene Pariisi traktaat jättis Prantsusmaale sellise sõjalise jõu, milline ähvardab alalise ohuga kogu Euroopat. Ta viitab hertsog Wellingtoni autoriteedile, kes jagab ta arvamust. Kuid, kahjuks, ei Venemaa, ega ka Inglismaa ei soovi lahti öelda petlikust mõttest, et Viini kongressil oli Prantsusmaale lubatud, et ei vähendata tema territooriumi, vaid piirdatakse ainult selles korra ja seadusliku kuninga ennistamist. Nende

riikide arvates, märkimisväärsed territoriaalsed kaotused ei unune kunagi Prantsusmaa rahva meeltes ja hoiab alati ülal nende kättemaksu soovi.

Parun Stein kummutab selle arvamuse energiliselt ja tõestab, et ei Viinis, ega ka mitte mingis teises kohas liitlased ei lubanud Prantsusmaale tema territooriumi puutumata. Bourbonide ennistamine, kes püsisid troonil ainult liitlasriikide armeede Prantsusmaal viibimise toel, ei ole kindla rahu taastamine. Kui liitlased oluks teist meelt, nad ei oleks oma vägesid Prantsusmaale jätnud.

Sellisel viisil, „naabrite julgeolek“ tuuakse ka edaspidi ohvriks prantsuse rahva „rahatule auahnusele“, kes nõuavad Belgiat, Reini vasakut kallast ja Euroopas poliitilist liidrikohta, kui tema vaieldamatut omandit.

„Kuid“, - räägib Stein, - „rahvad nõuavad põhjendatult oma valitsejatel nende poolt valatud vere ja ohverdatud omandi eest arvet selleks, et tõrjuda jultunud ja ahnet prantslast“.

Nende kaalutluste alusel nõuab Stein Prantsusmaa ja Saksamaa vahelise piiri tõmbamist mööda joont, milline jookseb alates Thionvillest Sarrelouisi kaudu Strasbourg. Kui omal ajal Louis XIV tegi ise ettepaneku Lille ja Strasbourg loovutamiseks, siis praegu viimase linna äravõtmine vaevalt, et prantslasi pahandab.

Kõik need Preisimaa riigimete kaalutlused tõestavad, kuivõrd nad olid rahulolematud Viini kongressi otsustega ja nad rõõmuga, esimesel sobival juhtumil, kummutaks kõik selle peamised otsused.

Kuid Keiser Aleksander ei pidanud võimalikuks ülal esitatud argumente põhjendatuks lugeda. Ta ise ka ei olnud rahul Viini kongressi töödega, kuid ikkagi ei pidanud võimalikuks tõstatada, uue Prantsusmaa vastase sõjakäigu tõttu, küsimusi, millised olid suure vaevaga Viinis lahendatud. Sellel alusel ta keeldus nõudmast Prantsusmaalt Alsace, millise saatuse pärast arvatavasti tekkiks kõige tugevamad arusaamatused Saksamaa riikide eneste, aga eriti Austria ja Preisimaa vahel.

Nr. 277.

1815. 19. (31.)juuli. Saxe-Cobourg-Saalfeldi hertsogi poolne Viini kongressi aktiga liitumise akt.

Tema H. Saxe-Cobourg-Saalfeldi Hertsogile T. M. Ülevenemaalise Keisri, kui ta enda nimel, aga ka Nende Keiserlike ja Kuninglike Majesteetide, Austria Keisri, Prantsusmaa ja Navarre Kuninga, Suurbritania Ühendkuningriikide ja Iirimaa Kuningas, T. K. K. Portugali ja Brasiilia Kuningriikide Prints Regent ja nende Majesteetid Preisimaa Kuningas ning Rootsi ja Norra Kuningad, sõbralik ettepanek liituda tingimustega, millised on sõlmitud mainitud riikide vahel 18. (30) mai 1814.a. Pariisi traktaadiga ja 28. mail (9.juunil) käesoleval aastal Viinis ja on lepingusse võetud, millistest on koostatud vastava allkirjastamisega kaheksa täiesti originaalset ja sõna-sõnalt üksteisele vastavad ära kirjad ja neist on seitse võetud endale ülalmainitud õukondade poolt, aga kaheksas, vastavalt selle Akti Artikkel CXXI lausete alusel, pandud Viinis Ōue-sala-riigikantselei arhiivi, et see oleks ühiseks dokumendiks kõigile, nii lepingu sõlminutele, aga ka sellega liitujatele või siis neile riikidele, mis ka veel võivad sellega liituda.

T. H. Saxe-Cobourg-Saalfeld Hertsog, vaadanud läbi temale saadetud, nii see peamine traktaa, milline on allkirjastatud 28. mail (9 juunil) käesoleval aastal, kui ka sellele lisatud lepingud, konventsioonid, deklaratsioonid, põhikirjad ja muud aktid, milliseid on mainitud Artikkel CXVIII, ja soovides kõikide vahenditega tõestada Nende Keiserlikele ja Kuninglikele Majesteetidele oma usalduslikkust ja sõprust, varustas hr. kolonel parun Fischer de Freubergi vastavate volitustega, et pidulikult tema nimel liituda ülalmainitud otsustega ja selle tulemusel see volinik kuulutab, et T. K. H. Saxe-Cobourg-Saalfeldi Hertsog käesoleva akti kaudu liitub kõigi traktaatidega, konventsioonidega, deklaratsioonidega, põhikirjadega ja teiste aktidega, millised on mainitud peamise lepingu Artikkel CXVIII, et kõik nende sätted peavad omama samasugust jõudu ja mõju,

justnagu need oleksid võetud sõna-sõnalt käesolevasse akti ja et Tema Hiilgus kohustub ja lubab, mitte ainult T. M. Ülevenemaalisele Keisrile, vaid ka kõigile teistele Õukondadele ja Riikidele, millised, neid allkirjastades, võtsid vastu Viini kongressi otsused, või siis hiljem, aidata kaasa omalt poolt selle lepingu täitmisele kõiges, mis puudutab Tema Hiilgust.

Käesolev liitumisakt ratifitseeritakse kolme kuu pärast, kui on saadud kätte selle vastuvõtmise akt; aga kui võimalik, siis ka enne seda tähtaega teostatakse ratifitseerimiskirjade vahetamine, ühest küljest liitumise akti, aga teisest- selle vastuvõtmise akti; neist aktidest koostatakse kaks originaal ära kirja, üks Viini kongressi otsustega liitunud Riigile ja teine 28. mai(9. Juuni) ühise traktaadi teksti juurde, millist säilitatakse Viinis riikliku õue-sala-kantselei arhiivis.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Cobourgis, 19. (31.) juunil 1815.a.

(L.S.) Parun Fischer de Freuberg. (M.П.)Баронъ Фишлеръ фонъ.Фреубергъ.

Samasuguse vormeli järgi koostatud Viini kongressi otsustega liitumise aktid on allkirjastatud:

1815.a.

Bremeni vabalinna poolt 20. augustil (1. septembril);

Anhalt-Dessau, Anhalt-Coethen ja Anhalt-Bernburgi Prints 18. (30) septembril;

Lichtensteini, Reuss-Plauen, Reuss-Greiz, Reuss-Schleitz, Reuss-Ebersdorf ja Reuss-Lobensteini Prints 6. (18) oktoobril;

Madalmaade Kuningas 8. (20) oktoobril;

Hanovre Kuningas 12. (24) oktoobril;

Lüübeki vabalinna 20. oktoober (1. november);

Schwarzbourg-Sondershauseni Prints 8 (20) novembril;

Saxe-Gotha Hertsog 19. november (1. detsember);

Frankfurdi vabalinna 21. novembril (3. detsember);

Saxe-Weimari Suurhertsog 3. (15.) detsembril;

Brunswick-Lunebourg Hertsog ja Schwarzbourg-Rudolphstadt Prints 8 (20) detsember;

Saxe-Meiningeni Hertsog 9 (21.) detsember;

1816.a.

Mõlemate Sitsiiliate ((Deux-Sicilies)) Kuningas 20. jaanuar (1. veebruar);

Bade Suurhertsog 3. (15) juuli;

Sardaigne ((Sardiinia)) Kuningas 10. (22.) novembril.

1817.a.

Hispaania Kuningas 26. mai (7 juuni);

1818.a.

Parma Suurhertsog 1.(25.) jaanuar;

Lippe Prints 23. veebruar (7. märts);

Saxe ((Saksoonia)) Kuningas 26.veebruar (10. märts);

Wurtembergi Kuningas 2. (14.) aprill;

Waldecki ja Pymonti Prints 3. (15.) aprill; ja

Toscane Suurhertsog 18.(30.) aprill.

1820.a.

Baviere ((Bavaaria)) Kuningas 25. aprill (7. mai).

1815.a.14. (26.)september. Püha Liidu Akt, mis on sõlmitud Pariisis. Vt. kd. IV. Nr. 99, lk. 11 ja järgnevad.

Nr. 278 – 279.

1815.a. 30. oktoober (11. november). Krahv Bentincki poolne hertsog Oldenburgile Kniphauseni ja Vareli valduste loovutamise protokoll ja deklaratsioon.

((F. Martensi kommentaar.))

Alljärgnevad aktid pidid lõpetama vaidluse, milline tekkis krahv Bentincki perekonna liikmete vahel Kniphauseni ja teiste Krahv Bentinckide valduste suhtes. Venemaa Berliini õukonna juures asuva saadiku, Alopeuse vahendusel, korraldati Oldenbourgi Hertsogi ja valitseva Krahv Bentincki kokkulepe, millise jõul viimane andis Hertsogile osa oma valdustest. See ostu-müügi akt oli kinnitatud Alopeusi ja Krahv Nesselrode poolt.

Kuid on teada, et alljärgnevad kaks akti ei lõpetanud üldsegi Kniphauseni valdusi ja teiste maade osasid, millised kuuluvad Bentincki Krahvidele, puudutavaid vaidlusi. See vaidlus kestis kuni 1854.a., tekitas terve lasu temale pühendatud kirjandust. Selles vaidluses osalesid mitme Euroopa riigi juriidilised õppetoolid ja möödunud sajandi esimese poole kõige tuntumad õigusteadlased juristid.

*

Nr. 278

T. M. Ülevenemaaline Keiser, soovides kõigest südamest oma kaastegevusel kõrvaldada probleemi, millised tekkisid Krahv Bentincki valduste pärast, sekvestri alla paneku juhtumil, nimetas oma tegev-salanõuniku Alopeusi ja oma riigisekretäri Krahv Nesselrode, et aidata Tema Hiilguse Oldenbourgi Hertsogi ja Krahv Bentincki vahelisele kokkuleppele jõuda tehingu tingimustes, millised võinuks rahuldada nende vastastikuseid huve.

Selle tulemusel pakkusid volinikud välja Krahv Bentincki valduste ostu-müügi kava, aga nimelt:

Jun, Kniphauseni mõisad ja Vareli foogtkond, samuti nagu ei välista Boudyädinger-Land maid ja Jeveri mõisat, milliste vastuvõtmisel oli mõlemate poolte poolt otsustatud komissaride nimetamine, et määratleda lõplikult ja allkirjastada selle müügi tingimused, kuid sel tingimusel, et kui selle kokkuleppe tingimustes üldsegi üksmeelele ei jõutud, siis ülalpool viidatud printsiibi rakendamine loetakse jõu kaotanuks.

Tema Hiilgus Oldenbourgi Hertsog nõustus Krahv Bentincki valduste võõrandamise printsiibi vastuvõtmisega, tingimusel, et T. M. Keiser annaks oma nõusoleku ja ratifikatsiooni Tema Hiilguse pakutud väljendites. Samamoodi Krahv Bentinck kiitis mainitud printsiibi heaks, kui aluse toimuda võivale tehingule. Tema Hiilgus, aga samuti ka Krahv Bentinck allkirjastasid käesoleva protokolliga üheskoos T. M. Ülevenemaalise Keisri volinikega.

Käesolev protokoll on allkirjastatud kolmes eksemplaris Berliinis, 30. oktoobril (11. novembril) 1815.a.

T. Hiilguse Hertsogi , minu Valitseja nimel, Tema Hiilguse poolt antud volituse jõul
Paron de Maltzahn. Баронъ Мальцанъ.

Koos selle lisatud tingimusega:
Comte de Bentinck. Графъ Бентинкъ.
M. d'Alopeus. Алопеусъ.
Le comte de Nesselrode. Графъ Нессельроде.

Nr. 279.

Meie, allakirjutanud, teatame sellega, et andes eisel konverentsil oma nõusoleku Tema Hiilgusele Hertsog Oldenburgile meie riikliku Kniphauseni mõisa ja Vareli mõisa, koso kõige nende juurde kuuluvaga, loovutamiseks, tingimustel, millised sisalduvad selles protokollis,

Me säilitasime endale ja meie järeltulijatele õigused, nii nagu me selle teeme käesolevas deklaratsioonis:

1)Järgu, aunimetused, privileegid ja eelistused, koos valitseja ning Püha Rooma Keisririigi valitseva krahvi nimetusega ühendatuna, diplomite, millised olid antud Saka Keisrite poolt meie esivanematele, eriti T. M. Keiser Ferdinand III Ratisbonnes 15. juulil 1653.a., kogu mahus, lubamata, käesoleva loovutuse tulemusel, miskit selle vastast.

2)Me säilitame meie poolt praegu kantavad vapi ja värvid meile ja meie pärijatele ei saa kunagi käesoleva loovutusega tekitada mingeid probleeme.

3)Konventsioonid, millised peaksid olema sõlmitud Tema Hiilguse Oldenbourgi Hertsogi ja minu vahel, peavad olema kinnitatud ja garanteeritud mitte ainult T. M. Ülevenemaalise Keisri , vaid samuti ka T. M. Austria Keisri ja T. M. Preisimaa Kuniga poolt, kui juhtivate Saksamaa riikide valitsejad.

See juhtus Berliinis , 10 novembril 1815.a.

(L.S.)Comte de Bentinck.

(M.П.) Графъ Бентинкъ.

*

1815.a. 8. (20.)november. Šveitsi neutraalsuse ja territooriumi puutumatus tunnistamise ja garanteerimise Akt. Vt. kd. IV. Nr. 101., lk. 17.

Lisa.Väljakirjutus protokollist, milline on kinnitatud Venemaa, Suurbritannia, Austria ja Preisimaa volinike poolt 22. oktoobril (3. novembril) 1815.a. Vt. kd. IV., I osa, Nr. 101, lk. 17.

1815.a. 8. (20.) november. Liitlaste poolt Prantsusmaalt nõutava 700 miljonili frangise sõjalise kontributsiooni jaotamist puudutav protokoll. Vt. kd. IV. I osa, Nr. 102., lk. 19 ja järgnevad.

*

Nr. 280.

1816.a. 13. (25.) mai. Berliinis Preisimaaga sõlmitud jooksikute ja kurjategijate väljaandmise konventsioon. (П.С.3. №26.751).

((F. Martensi kommentaar.)).

Riigisekretär krahv Capodistria ((Каподистриа)) esitas Keiser Aleksander I 16. jaanuaril 1816.a. Raporti, millises joonistatakse üpris õnnestunult asjade seis peamistes Euroopa riikides peale Pariisi Teise rahu allkirjastamist. See olukord ei ole kaugelki rahustav, kuigi krahv Capodistria hellitab lootust, et on saanud valitsustele kestva hingetõmbe ja rahvastele rahumeelse töö ja kaubanduse ajajärk.

Viini ja Pariisi aktid peavad tagama maailmale palju rahu aastaid. Kuid, räägib ta, nende lootuste teostamine sõltub ainult „üksmeelsest kohusetundlikkusest ja vankumatust jõust“, millisega Riigid võtavad täita Püha Liidu ja Pariisi novembrikokkulepped.

Ainiti, küsib krahv, millisel viisil seda kõrget eesmärki hakatakse saavutama ja tagama „üksmeelsel kohusetundlikul vankumatul jõul“, traktaatide austamist ja rahvaste heaolu?

Sellele küsimusele ta vastab raportis järmisel viisil: „Sündmused, millised kutsusid esile läbirääkimised Viinis ja Pariisis, ja asjaolud millised viisid nende lõpuni, paljastasid täies sãras *sajandi vaimu*, tema mõju rahvaste sisemisele olukorrale ja neid juhtinud inimeste iseloomule“.

Aga kui see mastaap asetada, milline on antud aja vaimu poolt, kaasaegsetele riikidele, siis krahv Capodistria arvates, Euroopa rahu ähvardavad ohud torkavad silma.

Prantsusmaal „Bourbonid, kes tastati troonile, asuvad otseses vastuolus sajandi vaimuga ja revolutsiooni poolt loodud huvidega“. *Austrias* „seda moraalset jõudu, miillist nimetatakse ühiskondlikuks arvamuseks, üldsegi ei eksisteeri ja sellest tuleneb, et Valitseja võim on seal alaliselt passiivne, kuna isikute võim, kes täidavad tema kavatsusi ja juhivad asju nõnda juhulikult ja ebapõisvalt, nagu on nende isiklik iseloom“.

„Saksamaal ja Preisimaal, vastupidiselt, kõik asub ühiskondliku arvamuse valitsuskepi all, s.t. inimeste, kelle mõte, sõna, sulg ja mõõk tõstsid nende riikide väärikust ja võimsust“.

Iseloomustanud veel teiste Euroopa riikide olukorda, krahv Capodistria jõuab järeldusele, et Venemaal on raske arvestada riigimeestega, kes juhivad välisriikide välispolitikat. Nad ei mõista käesolevat aega ja ei unustanud minevikku. Venemaa peab lootma, eelkõige endale ja väljendama oma sajandi vaimu mõistmist. Eelkõige – oma *sisejuhtimises*. Kui ta annab selles suhtes eeskujut teistele valitsustele, hakkab kogu Euroopa ühiskondlik arvamus olema tema poolel.

Need krahv Capodistria kaalutlused toovad peale Viini kongressi ja eriti Preisimaal, ilmsiks Euroopa riikide seisundi sügava mõistmise. Sellele raportil ei ole mitte mingit Keiser Aleksandri märgat, kuid ei ole kahtlust, et ta tunnistas krahv Capodistria peamiste mõtete õiglust. Seda võib järeldada sellest asjaolust, et krahv Capodistria tegi Valitseja ülesandeks koostada suurvürst Nikolai Pavlovitsile ((NicolasPavlovitch, Николая Павловича)), kes suundub, 1816.a. Välisreisile, Preisima, Saksamaa, Austria ja teiste riikide siseolukorra ülevaate. Selles Preisimaal käsitlevas memos krahv Capodistria iseloomustab Preisimaa Kuningat ja tema valitsust kriitiliste märkustega, millised ei kutsu esile mitte mingit Valitseja poolset heakskiitu, kes on jätkas jätkuvalt Friedrich-Wilhelm III – ga endist sõbralikku kirjavahetust.

Vaevalt Keiser Aleksander jõudis 1815.a. talvel S-Peterburi, sai ta kohe Preisi Kuningalt kirja, milline sisaldas kõige südamlikumaid seotuse väljendeid ja siira tunnustuse tundeid.

„Kolme aasta sõbralike ja igapäevaste suhete kestel“, - kirjutab Kuningas oma 22. detsembri (3. jaanuari 1816.a.) 1815.a. kirjas, - „ma soetasin meeldiva harjumuse elada Teiega ja avada Teile minu hinge. Meie jagasime teineteisega: mõttetõid, kaotusi ja võite. Meid tabanud rasked hetked, Teile kohalolek rahstas minu kartusi; õnnelikke hetki, millised on meile Taeva poolt kingitud, Te tegite minu rõõmu hulga tugevamaks ja puhtamaks“. Raske on võõrduda sarnastest kallitest harjumustest ja öelda lahti nendest õnnelikest päevadest. Kuid kuninga sõprus Valitseja suhtes ei lakka olemast nende vaheline katkestamatu side. See sõprus „muutus minule“, - kirjutab kuningas, - „tõeliseks pühaduseks. Mitte kunagi ma ei unusta, Valitseja, nii Teile poolt minule osutatud teeneid, ega tunnete suursugusust, millistega Te neid osutasite. Minu alamad samavõrd vähe neid unustavad, kui ka mina“.

„Peale Härra Jumala“, hüüatab kuningas, - „kes õnnistas minu relvad ja suuremeelsed puhangud, millistega ta hingestas minu rahvast, selle eest olen ma Teile, Valitseja, Teile vankumatuse, Teile kangelaslikkuse ja Teile vahvate vägede vapruste, alatiseks suuriamat tänuvõlgu“.

Nende vastastikusel sõprusel ja püüdluste ning printsiipide ühtsuses näeb Preisimaa Kuningas tulevikus parimat rahu ja korra panti.

Neid sõpruse ja tunnustuse tundeid on täis samuti Fridrich-Wilhelm III 3. (5) aprilli 1816.a. kiri, milline on kirjutatud peale ta lemmiktütre printsess Charlotte laulatust Suurvürst Nikolai Pavlovitsiga. Mõlemate Valitsejate sõprus oli alati võõras „igasugustele poliitilistele arvestustele“, kuid nüüd on ta veelgi enam, kui see on võimalik, tugevnenud perekondliku sugulusega.

„Taevas soovis“, - jätkab kuningas, - „kinkida meile veel selle õnne, ja kunagi ei olnud abielu sõlmitud niivõrd õnnelikel eeldustel. Kurbuse, millist teeb minule armsaima tütre äraolek, hakkab olema vähem tunnetatav, kui ma ütlen endale, et ta leiab teise isa, perekonna, milline teda mitte vähem ei armasta ja tema abikaasa, kelle ta valis südame sunnil“.

On mõistetav, et need Preisimaa Kuninga kirjad, millised on imbunud läbi sellistest siira sõpruse soojadest tunnetest, pidid avaldama tugeivaimat muljet Keiser Aleksandri vastuvõtlikule iseloomule. Omakäeline ja ta enda poolt koostatud 15. (27.) jaanuari 1816 .a. kiri on kuninga detsembrikirja suhtes tunnustuse tunde väljenduseks.

„Sõprus, mis meid ühendab, Valitseja“, - kirjutab Keiser, - „omab oma allikaks – tunnet. Ta on tugevdatud katsumustega, meenutuste ja lootustega, millised olid meie saatuses ühised. Seepärast ta hakkab meid saatma kuni hauani... See püha sõprus, millise magusust ma pidevalt maitsesin nii sõjalaagris vaenlase nähes, aga ka Teie rahva südames ja Teie armees, hoidis, Valitseja, kõige kriitilistel hetkedel minu hinge ja kahekordistas minu rahva ja vägede mehisust“.

Pidades silmas seda sõprust Valitseja teeb samuti kõik, et hoida rahu ja „taastada religiooni ja õiguskäitumise muutumatud alused, millised on ainsateks rahvaste heaolu ja vahvuse alusteks. Ja nimelt selles mõttes ma kiirustan Teid, Valitsejat õnnitlema, tarkade ja energiliste meetmete edu eest, millised on Teie poolt võetud, et hoida tagasi salajase asutuse ekstsentrilist suunda, kelle ekslemised võiksid esile kutsuda tõsisemaid probleeme“.

Valitseja kirja viimased sõnad leiavad enesele selgituse 26. jaanuaril Alopeusile saadetud telegrammis, millises tehakse saadikule ülesandeks õnnitleda kuningat tuntud ühingu „Der Tugendbund“, sulgemise eest, millisel oli vabadussõja ajal üpris silmapaistev roll. See ühing püüdis, telegrammi sõnade järgi, valitsuses valitseva mõju haaramisele ja et sundida teda väljuma piirest, millised olid nõutud „arukusest ja mõõdukusest“.

Alopeus ei kartnud, et Preisimaa valitsus astuks „arutute“ reformide teele ja satuks mingi sala-revolutsioonilise ühingu mõju alla. Kuid ta tõestas, et Preisimaa valitsuses endas asuvad isikud, kes vihkavad Venemaad, kuna nad näevad selles peamist konservatiivse suuna kantsi, millisele nad kaasa ei tunne. Need isikud pidurdavad igasugust valitsuse asja, eriti siis, kui nad teavad, et sellest on Venemaa huvitatud.

Nii, 2. detsembri 1815.a. telegrammis oli Alopeusile tehtud ülesandeks pakkuda Preisimaa valitsusele uue kartelli konventsiooni sõlmimist, kurjategijate väljaandmise suhtes, pidades silmas Varssavi Hertsogiriigi Venemaa võimu alla minekut. Seejuures, läbirääkimised venisid ilma mingi vajaduseta nii selles asjas, kui ka teistes, tänu Preisimaa valitsuses kindla ja energilise tahte puudusele.

„Te tunnete kuningat“, - kirjutab Alopeus krahv Nesselrodele 5. (17.) jaanuaril 1816.a. - „Olles meie Valitsejaga seotud südame ja hingega, ta veelgi enam armastab vene rahvast ja vaat nimelt see armastus muudab ta veelgi enam kartlikumaks. Saksa demagoogid heidavad temale ette seda venelaste eelistamist ja see asjaolu sunnib kuningat mitte tungima mõlemate õukondade vaheliste poliitiliste suhete üksikasjadesse. Ta esitab neid riigikantslerile, kes on meie kasudesse soosiv, kuid kes, vaatamata oma iseloomu jäikusele, asub rohkem või vähem, kristliku või juudi pärimuse alluvate mõju all ja kelle hulgas ei ole ühtegi väarikat inimest. Need inimesed ei karda meid asjatult, sest nad tunnevad, et Valitseja ja Kuninga vaheline lähedus segab neil mängimast juhtivat rolli ja ei lase nende revolutsioonilistel printsiipidel võidutseda“.

Need ametnikud pidurdavad igasugust asja. „Kord on arhivaar haige, korda aga on paberid kadunud“ - vaat vastused, milliseid saadiku poolt pidevalt saadakse, kui ta soovib, et mingi asi kiiremini ära otsustataks.

Sellistel asjaoludel pidi Alopeus hindama igasugust võimalust selleks, et raporteerida isiklikult kuningale igast temale antud ülesandest. Seepärast, tal on väga kahju Knesebecki errumineku pärast, kellega ta oli väga heades suhetes. Knesebecki kaudu Alopeus raporteeris kuningale selle kohta, mis oli talle soovitatav teada. Prints Witgensteini ja Ancilloni peale ei saa loota: esimene kardab rikkuda oma suhteid prints Hardenbergiga, aga teine on üldse üpris kartliku iseloomuga.

Need asjaolud tõid esile oma mõju kartelli konventsiooni sõlmimise läbirääkimistele veel mitte sellel tasemel, nagu Preisima pretensioonide piiramise ja likvideerimise läbirääkimised endise Varssavi Hertsogiriigi likvideerimise suhtes.

Muideks, Alopeus ei esitle oma raportites Preisimaa sisemist olukorda kogu selle kõige tumedamates värvides. Ta lükkab ümber kuulujutud, just-kui rahvas on oma kuninga suhtes rahulolematu seepärast, et ta ei anna temale konstitutsiooni. Rahvas on rahul ja õnnelik, sest et „Preisimaa elanikkond üldsegi nii kannatamatult soovib rahvaesindust, nagu seda soovitakse esitada. Ta teab, et konstitutsioon, milline peab ühendama ühes keskmes kõik konstitutsioonid (sic!), milliseid juba üksikud provintsid omavad, ei saa olla ühe hetke töö ja see nõuab üpris küpset arutlust“. (Alopeusi 7. (19.) veebruari 1816.a telegramm.).

Kuid samas Alopeus ise räägib enesele vastu, kui annab hinnangut Preisimaa kuningriigi sisemisele olukorrale ja Preisimaa rahva meeleolule. Veebruaris ta kirjutab, et rahvas kuigivõrd ei ihalda konstitutsiooni ja on täiesti rahul oma saatusega. Kui sama 1816.a. aprillis joonistab saadik Preisimaa siseolukorrast täiesti teise pildi.

„Kuningas“, - kirjutab ta 22. aprillil (4. mail) , - „lubas oma alamatele anda neile konstitutsiooni sellisel ajal, kui oleks tarvis ühiskondlikku vaimu tõesta ja ta võttis tagasi selle oma lubaduse Viini kongressi istungi lõpus. Tema alamad, olles koormatud veel edasi sõja poolt esile kutsutud maksudega, ootab et konstitutsioon, milline on nõnda pidulikult lubatud, toob sellest leevendust. Näib, et on hädavajalik rahvast rahustada, kuid erutus, milline veel peades eksisteerib, sunnib kartma, et rahvaesindusel õnnestub varsti kaevuda trooni alusmüüri alla“.

Seejuures, ei Preisimaa kuningas, ega ka tema kantsler ei soovi konstitutsioonist miskit kuulata. Kuningas teeb kõike, et tõsta rahva heaolu: ta algatab uusi suuri ehitusi, kaunistab Berliini jne. Samas aga, ei ole riiki, millisele kontinentaalne süsteem oleks olnud enam soodus, kui Preisimaale. Alates 1809.a. - 1812.a. oli Berliin, täielikus mõttes, kogu Euroopa kaubanduse ait ja kapitalid hakkasid siia voolama Euroopa kõigist otsadest.

Kuid rahvaesindajaid ei ole võimalik Berliinis kokku kutsuda, kuna et „ei ole linna, milline oleks veel vähem loodud selleks, et majutada enda juures nõuandvat kogu. Juba ammustest aegadest on berliinlastel valitsuse laitjate reputatsioon, kuid käesoleval ajal see kirm ületab juba kõlbluse piirid. Nad nõuavad, et kõik oleks „harmoniseeritud“, ja tänaval ei saa rääkida prantsuse keeles, ilma et langeks solvangute alla“. Isegi kuninga poolt Pariisist tellitud suurepärase tantsija ja baleriini vilistas publik välja paljalt seepärast, et nad on prantslased! Peale selle, berliinlased veel kaebavad korterite kalliduse pärast, milline on täiesti kunstlik ja „hea politsei“, - lisab meie saadik, - „leiaks üpris kiiresti, mida teha“. Muideks, see Alopeusi rahulolematu Preisimaa siseolukorra ja ta valitsusega ei seganud tal kõiki temale antud ülesandeid lõplikult täita.

Peatumae, eelkõige kartelli konventsiooni sõlmimist puudutavatel läbirääkimistel. Veebruaris 1816.a. pöördus Alopeus prints Hardenbergi poole, noodiga, millises kaevati Preisimaa võimude peale, milline keeldus Vene-Preisi desertöörde ja jooksikute väljaandmise lepingu, milline oli sõlmitud 1804.a. (vt. kd. VI Nr. 242) rakendamisest Poola Kuningriigi suhtes. Saadik palus, et Preisimaa kantsler annaks piirivalvevõimudele käsu rakendada 1804.a. kartelli konventsiooni sätteid.

See asjaolu sundis saadikut ja prints Hardenbergi kiirustama uue konventsiooni, milline on rakendatav uute piirisuhetega, millised on loodud Viini kongressi poolt, sõlmimisega. Juba 1816.a. märtsis esitas saadik oma valitsuse äranägemisele konventsiooni kava, milline oli koostatud Poola valitsuse juhiste järgi. Ainult selle Artikkel 3 tekitas veel probleeme, kuna et nõuab Preisimaale tema Poola alamate, Poznani päritolu, tagastamist, kes veel enne Venemaa ja Preisimaa valduste vahelise piiri tõmbamist astusid Poola Kuningriigi armeesse. Seejuures Suurvürst Konstantin

Pavlovits ((Constantin Pavlovitch, Константинъ Павловичъ)) leidis, et neid isikuid ei ole võimalik Preisimaa võimudele tagastada. Peale uusi selgitusi prints Hardenberg pidi nõustuma viimase arvamusega ja järgi andma. (Alopeusi 14. (26.) märtsil 1816.a.).

Keiser Aleksander I kiitis heaks, põhimõtteliselt, kartelli konventsiooni kava ja muudatused, millised selles Alopeusi poolt tehti Poola Kuningriigi ase-kuninga eelneval nõusolekul. Ainult mõnede artiklite suhtes tegi valitsuse üpris olulised märkused.

Niita viitas kava Artikkel I teisele osale, milline laiendas konventsiooni otsused landwehrile. Samas, kui Venemaal maakaitseväge ei ole ja sellisel viisil rikutakse vastastikuslikkust Preisimaa kasuks. Ainiti, Valitseja ikkagi väljendas nõusolekut samuti ka selle artikli allkirjastamiseks kuid formaalsel tingimusel, et kui Valitseja leiab sobiva korraldada Keisririigis või Poolas maakaitseväge sarnase sõjajõu, siis isikud, millised lähevad selle koosseisu, peavad omama landwehri ühesugust seisundit. (Alopeusi 26. aprilli 1816.a. telegramm.).

Mais 1816.a. allkirjastati kartelli konventsioon, millisel oli selline märkimisväärne eripära, et see ei olnud piiritletud mõjus mitte ainult desertööride, vaid ka samamoodi tavaliste kurjategijate suhtes, kelle väljaaandmine tagatakse Artikkel XIV jj. Juba maikuu alguses Alopeus teavitas oma valitsust, et kartelli konventsioon on allkirjastamiseks valmis. Kuid veel ei olnud mitte kõik takistused kõrvaldatud. Nii, Suurvürst Konstantin Pavlovits nõudis tungivalt, et vene võimudele oleks tunnistatud desertööride jältamise õigust isegi Preisimaa territooriumil, piirist teatud kaugusele, nagu seda lubatakse Venemaa ja Austria vahel 1808.a. sõlmitud konventsiooniga (vt. kd. III, Nr. 61. Artikkel VIII).

Kuid vürst Hardenberg soovis keeldus sellise tingimuse allkirjastamisest, milline seadustaks, tema arvates, Preisimaa territooriumi puutumatus pidevad rikkumised. Poola Kuningriigi ase-kuningas pidi loobuma oma nõudmisest. (Alopeusi 1. (13.) mai telegramm Suurvürst Konstantin Pavlovitsile ja 4. (16) mail 1816.a. krahv Nesselrodele.).

Lõpuks, 13 (25.) mail Alopeus allkirjastas kartellikonventsiooni, lisas Artikkel I- le sõnad, millised olid esitatud krahv Nesselrode 26. aprilli telegrammis, maakaitseväge suhtes ((landwehri)).

Vaevu Alopeus jõudis konventsiooni allkirjastada, kui sai suurvürst Konstantin Pavlovitsilt telegrammi, millises ta nõuab Artikklite XI ja XVII sõnastuse muutmist selle esialgse sõnastuse kasuks. Nüüd oli juba hilja. Kuid Alopeus kirjutab, et kui isegi konventsioon ei oleks olnud allkirjastatud, ta ei täitnuks, ilma Kõigekõrgema korralduseta, ikkagi Suurvürsti soovi. (Alopeusi 19. (31.) mai 1816.a. telegramm.).

9.augusti telegrammis teavitati saadikut, et Valitsus nende poolt allkirjastatud kartellikonventsiooni heaks, kuid samal ajal tunnistab täiesti õiglasteks Suurvürst Konstantin Pavlovitsi väiteid konventsiooni Artiklite XI ja XVII vastu. Seepärast, enne ratifitseerimiskirjade vahetamist, millised temale saadetakse, ta peab pöörduma prints Hardenbergi poole formaale ettepanekuga, et Artiklis XI mainitud segakomisjoni asemel, tuleb tunnistada kohaliku kohtuasutuse kompetentsi. See-sama kohus peab olema tunnistatud samuti kompetentseks juhtudel, millised on Artikkel XVII -s ette nähtud . Kui aga Hardenberg ikkagi hakkab nõudma ratifitseerimiskirjade viivitamatul vahetamisel, siis Alopeus võib täita seda nõudmist mitte teisiti, kui tehes eelneva tingimuse, et asjaolude saabumisel, millised on nähtud ette Artikklite XI ja XVII sätetega, lepingulised pooled lepivad omavahel kokku faktide uurimise ning süüdlaste karistamise korra suhtes.

Kartellikonventsiooni ratifitseerimise kirjad vahetati Berliinis 8. augustil (uue kalendri järgi), kuid tingimusel, et muudetakse konventsiooni Artikkleid XI ja XVII. Läbirääkimised selles küsimuses lõppesid alles märtsis 1817.a., kui Berliinis allkirjastati 1816.a. mai-konventsiooni lisaartiklid (Nr. 282).

*

T. M. Ülevenemaaline Keiser, Poola Kuningas ja T. M. Preisimaa Kuningas, olles innustatud ühesugusest soovist vastastikku tõestada sõpruse siirust, milline Neid ühendab, leppisid kokku meetmete võtmises, et hoida ära kuritarvitusi ja ebamugavusi, millised tihti tekivad Nende

vastastikustest armeedest sõdurite ärajooksimisega ja selleks sõlmivad jooksikute väljaandmise konventsiooni.

Seepärast Kõrged lepingupoole varustasid oma volitustega :

T. M. Ülevenemaaline Keiser, Poola Kuningas – David Alopeusi ((Давид Алопеус)), oma salanõuniku, tegev-kammerhärja, Berliini õukonna jures asuv erakorraline saadik ja täievoliline minister, Püha Aleksander Nevski, Püha Anna esimese klassi, Püha Vladimiri Suure Risti teise järgu ja Kuningliku Aulegioni Suure Risti ordeni kavaleri;

aga Tema Majesteet Preisimaa Kuningas – prints Hardenbergi, oma riigikantsleri, Musta- ja Punase Kotka ja Jean de Jerusalemi ordu ning Preisimaa Raudse risti ; Venemaa Püha Andrei jt. ordenite kavaleri,

kes, peale oma volikirjade vahetamist, sõnastasid järgmised artiklid:

Artikkel I.

Alates selle konventsiooni allkirjastamise päevast anrtakse sõjaväe ja tsiviilülematele piiri-provintsidest käsk kõikide nende väljaandmiseks, kes üritavad ära joosta mõlemate Valitsejate vastastikustest armeedest. Nad peetakse kinni ja tagastatakse koos hobustega, sadulatega, relvaga, riietega ja kõige muuga, mis nende juures leitakse või mida nad võisid endaga kaasa viia.

See otsus laieneb ka Poola Kuningriigi armee üle, millisesse hakkavad puutuma kõik käesoleva konventsiooni artiklid.

T. M. Preisimaa Kuninga sõjaväeteenistuses olijateks loetakse ja kelle kinnipidamine ja väljaandmine on otsustatud selle artikliga, loetakse kõiki neid kes kuuluvad reservteenistuse maakonna vägede esimesse ja teise teenistuskutse (Aufgebot) alla, st. ohvitserid, alam-ohvitserid ja sõdurid, nii jalaväes kui ka ratsaväes.

Aga kui T. K. ja K. Majesteet suvatseb tulevikus Venemaa ja Poola maakondades luua sellised väed, st need, milliste hulgas nad on, võivad olla, sarnaselt regulaarvägedega, võetud selle konventsiooni mõju alla.

Mingi provintsi sünnipäraste elanike hulka kuulunute kinnipidamine ja väljaandmine, millised kuulusid sellesse riiki, kuhu nad läksid ja kes, järelikult, läksid vaid oma isamaale; kuid nende hobused, sadulad, relvad, rõivad ja kõik asjad, millised nende juures leiti või mis nad võisid kaasa võtta, tagastatakse sellele Kõrgetest lepingulistest Riikidest, kelle lipu alt nad lahkusid.

Artikkel II.

Need, kes jooksid siis ära, kui kehtis veel viimane jooksikute väljaandmise konventsioon (s.t. enne 17. jaanuari, käesoleval aastal), samuti kes jooksid ära peale seda tähtaega või lõpuks, kes enne selle konventsiooni ratifitseerimist võivad veel ära joosta, saadetakse samamoodi tagasi, ainult sellisel tingimusel, milline on muudetud Artikkel I, neid puudutavalt, kes suunduvad oma sünnimaale, siis mainitud põgenikele mõlemad Riigid vastastikku andestavad täielikult.

Artikkel III.

Sünni poolest endisest Varssavi Hertsogiriigi provintsidest, kes praegu asuvad vastastikuste armeede juures, antakse vastastikku välja selle Riigi armee juurde, milline, 21. aprilli (3. mai) 1815.a. traktaadi sätete jõul, nende sünnikohale kuulub. See meede, ainiti, omab jõudu vaid nende enda soovi kohaselt ja kõik ohvitserid ja sõdurid, kes asuvad käesoleva konventsiooni allkirjastamise ajal ühe Kõrge lepingupoole teenistuses, kuigi nad olid sündinud provintsidest millised ühendati teise poolega, hakkavad omama õigust jääda sinna, kus nad asuvad, ilma et neid seejuures häiritaks.

Artikkel IV.

Vastastikused alamad, kes tegid Viinis 21. aprillil (3. mail) 1815.a. sõlmitud traktaadi Artikkel II jõul oma elukohast avaliku või salajase teavituse ja peale seda teavitust astusid ühe vastastikustest Riikidest sõjaväeteenistusse, nii nagu on sellest selgitatud Artikkel I, vabatahtlikult või seadusliku kohustusena, jäetakse sellega ilma Viini traktaadi Artikkel 12. sätestatud õigusest, millise järgi nad kaheksa aasta kestel, lugedes mainitud traktaadi ratifitseerimise päevast, võivad vabatahtlikult valida teise Valitseja. Ainiti, see õigus võimaldatakse, kui nad saavad enne mainitud kaheksa aastase tähtaja lõppemist, kestel formaalse vabastuse.

Artikkel V.

Nii, nagu võib juhtuda, et jooksik enne ühe või teise lepingulise poole poolt jooksis ära teise Valitseja vägedest või teisest Riigist, millisega see või teine Kõrgetest lepingupooltest sõlmis põgenike väljaandmise konventsiooni, siis vaatamata sellele, antakse selline põgenik välja sellele armeele, millisest ta viimane kord ära jooksis.

Artikkel VI.

Vastastikustele kindralitele ja ohvitseridele ning üldse militaar- ja tsiviilametnikel keelatakse värvata või võtta teenistusse teise lepingulise poole jooksikuid.

Aga neid, kes ilmuvad teenistusse astumiseks, tuleb rangelt küsitleda ja kui nad oma vastuste või nende riietuse, relva või mingite teiste väliste tunnuste järgi leitakse olevat jooksikud, siis nad tuleb koheselt kinni pidada, ootamata nende väljanõudmist. Seda sama tuleb silmas pidada, kui nad ilmuvad mitte selleks, et teenistusse astuda, kuid neil ei ole passi või ettenähtud vormis koostatud kirjalikku isikutunnistust.

Kohe kui sellised kinni peetakse, siis sellest tuleb koheselt teatada lähimasse garnisoni, või sellise puudumisel, naaberväeosa ülematele, lähimale tsiviilväimule, et jooksik oleks viidud kaht riiki eraldava piirini ja et nad oleksid tagastatud seal ja üle antud neile, kellele on nende vastuvõtmine ülesandeks antud.

Artikkel VII.

Kui juhtub, et jooksik poeb peitu selle maa militaar- või tsiviilväimude eest, kuhu ta jookis ja otsingud, kinnipidamine ja tema väljaandmine teostatakse selle sama maa ametnike poolt, Artikkel VI sätete alusel, selle maa, kust ta ära jooksis militaar või tsiviilväimude esimesel nõudel, ainult, et kui see nõudmine oli tehtud mitte hiljem, kui kahe aasta jooksul, lugedes jooksu mineku päevast. Kahe aastase tähtaja möödumisel jooksikut tagasi nõuda enam ei saa.

Artikkel VIII.

Sellise nõudmisega võib pöörduda lähima militaar- või tsiviilväimu poole. Sõjaväe väimud hakkavad tagasi saatma jooksikuid, kes ilmusid teenistusse astumisele, aga tsiviilväimud kõiki neid, kes selleks ei ilmunud. Preisimaa tsiviilväimud paluvad selleks ettekirjutused oma kõrgematelt väimudelt. Vastastikku hakatakse jälgima, et ülalmainitud nõudmiste kiire ja õiglane täitmine oleks saanud ära rahuldatud.

Selleks, et jooksikute väljaandmine oleks teostatud korralikult ja täpselt, siis selle ja teise poole poolt nimetatakse garnisonid või piiripunktid, kuhu tuleb jooksikud ära anda ja seda nimelt kõige lähematesse.

Artikkel IX.

Kui aga tekkis mingi kahtlus mingi asjaolu täpsuses, milline on kujutatud teavituses, millisega nõutakse jooksiku tagastamist, siis see ei saa olla jooksiku väljaandmisest keeldumise aluseks, välistades vaid ühe juhtumi, kui jooksik hakkab kinnitama, et ta kuulub selle riigi juurde, kuhu ta tuli, millisel juhtumil tuleb asjaoludesse tuua täielik selgus. Kuid et vältida selles suhtes igasuguseid vigu, militaar- ja tsiviilvõimud koostavad ülekuulamisakti, millise üks eksemplar antakse jooksikuga kaasa, selle koopia aga saadetakse viivitamatult T. M. Ülevenemaalise Keisri vastavale valitsusele aga ka T. M. Preisimaa Kuninga ametkonnale, millise asjaajamisse selline asi hakkab kuuluma.

Artikkel X.

Vastastikused militaar- ja tsiviilvõimud, nii linnades, aga ka külates, ei hakka läbi laskma nii all-ohvitseride ega ka sõrureid, jala või ratsa, millisesse vastastikuste poolte vägedesse nad ka ei kuulunud, kui neil ei ole passi või kirjalikku isikutunnistust rügemendi, pataljoni või kompanii ülemalt, kellest nad sõltusid. Sellise passi puudumisel, see, kellel see pidi olema, peetakse kinni ja võetakse vahi alla ja temalt võetakse ära riiete juurde kuuluvad asjad, relvad, hobused ja kõik see, mis ta võis enda juures omada või endaga kaasa viia; sellest tuleb viivitamatult teatada lähimale militaar- või tsiviilvõimule, aga seejärel tuleb käituda käesoleva konventsiooni järgi.

Artikkel XI.

Sellise jooksikute väljaandmise kokkuleppe tulemusel igasugune ühe ja teise poole poolne vastastikuste piiride rikkumine tuleb igati ära hoida ja see on rangelt keelatud, nagu ka igasugune jooksikute või vastastikuste alamate oma sõjaväeteenistusse võtmine.

Need, kes lubatud viisil ületavad selle või teise Kõrgete lepingupoolte piiridest ja püütakse kinni sellel maal, kus nad sooritasid kuriteo, siis nende üle peab ta sealsete seaduste järgi karistatud saama; kuid kui ta karistuse eest põgenemisega püüab kõrvale hoida, siis teda karistatakse nende Valitseja provintsidest kehtivate seaduste järgi.

Kui aga tekib kahtlus kuriteo hindamisel või erilistes asjaoludes, siis nimetatakse kahepoolne komisjon solvatud poole komisaride korraldusel. Selle komisjoni otsus, olles kinnitatud mõlemate Valitsejate poolt, viiakse täide viivitamatult.

Artikkel XII.

Iga jooksiku ülalpidamise kuludeks tasutakse, lugedes poolteist Poola zlotti päevas ja põgeniku hobusele kaks mõõtu kaera ning kaheksa naela heinu päevas koos vajaliku hulga õlgedega. Selle loomasööda eest tasutakse taksi järgi, milline iga kord määratletakse lähima linna turuhinna alusel.

Nende kulude eest tasutakse jooksiku ja ta hobuse üleandmisel ja neid kulusid ei tohi mitte mingil juhul suurendada. Selleks, et see otsus omaks vahetut mõju, kohustuvad Kõrged lepingupooled tegema korraldust, selleks, et Artikkel VIII mainitud võimudel, jooksikute vastuvõtuks määratud garnisonides või piiripunktides, asuks alati vajalik rahasumma valmis. Ülalpidamise kulud, aga samuti hüvitamiseks, millist mainitakse Artikkel XIII, hakatakse maksta ilma probleemideta arvestuse järgi, milline esitatakse koos jooksikuga neile võimudele, kelle on tehtud ülesandeks selline väljaandmine. Kui see arve osutus ebapiisavaks, mida ainiti ei saa kuidagi juhtuda, seda täpse määratluse tõttu, nagu taksid, aga ka ülalpidamise kulud ning hüvitus ise, siis selliste nõuete läbivaatamise juurde ei asuta enne, kui on tehtud ettemaks.

Kuna jooksikud ei saa võtta seaduslikke laene, siis ei saa nõudvalt poolelt olla esitatud selliste võlgade maksmise nõuet.

Jooksiku väljaandmine peab olema teostatud mitte hiljem, kui kaheksa päeva pärast, peale ta kinnivõtmist, milline tuleb teha kohe, kui selline on üles leitud.

Artikkel XIII.

Sellele, kes teatab, või toob jooksiku kohale, antakse rahaline hüvitus, selle Kõrge lepingulise poole poolt, kes jooksiku tagasi saab, aga nimelt, poolteist Hollandi dukatit jalamehe ja kaks ja pool dukatit ratsahobusega ratsaväelase eest.

Artikkel XIV.

Need, kes sooritavad vastastikuste Valitsejate provintsidest kriminaalkuriteo või neid süüdistatakse sellises kuriteos, või neid kahtlustatakse selles ja hiljem põgenemisega lähevad üle teise Valitseja provintsi, antakse mõlema poole poolt välja esimesel nõudmisel, milline peab järgnema alljärgnevas, Artikkel XV-s sätestatud korras.

Süüdistatava või kahtlustatava seisus või aujärk ei saa käesolevat otsust kuidagi muuta ja nad antakse välja, millisest seisusest või aujärgust ta ka ei oleks, aadlik, linna- või külaelanik, vaba, sunnismaine, sõjaväelane või tsiviilisik.

Kuid kui mainitud kurjategijaks on või kuriteos kahtlustatavaks, saab selle Valitseja alam, millise provintsi ta peale kuriteo sooritamist läks teise Valitseja provintsi, siis sellist välja ei anta; kuid Valitseja, millise alam ta on, käseb tema üle kohut mõista tema seaduste alusel. Kui aga keegi on kinni peetud selles riigis, kus ta kriminaalkuriteo sooritas või tegi mingi kõlvatuse, aga nimelt, sellise kuriteo või kõlvatuse tõttu, siis selle provintsi Valitseja, kus ta kinni peeti, käseb tema üle kohut mõista ja karistada, millise ta enda peale tõmbas, kuigi see kurjategija oli ka teise Valitseja alam.

Artikkel XV.

Väljaandmist puudutavad nõudmised, Artikkel XIV jõul saadetakse vastastikuselt T. M. Ülevenemaalise Keisri, Poola Kuninga sõjaväe- ja tsiviilkuberneri poolt ja T. M. Preisimaa Kuninga valitsuse poolt, ega mitte alamate ülemuste või kohtukohtade poolt.

Võimud, kellele selline nõudmine laekub, teeb ettekirjutuse väljaandmiseks, kui selles suhtes algatatud asi on kooskõlas Artikkel XIV sätetega. See väljaandmine järgneb sellisel viisil, et valitsuse poolelt, millisesse nõudmine laekub, määratakse nõutud isiku piirile saatmiseks sõjaväeline komando ja piiril antakse see isik üle neile, kes välja nõudnud Riigi poolt selleks saadetakse.

Kui mingitel tunnustel kellegi väljaandmine Artikkel XIV alusel leitakse olevat ka ilma väljanõudmiseta piisav, siis selline peetakse vastastikuste militaar- ja tsiviilvõimude poolt kinni ja tema tagasisaatmise suhtes teavitatakse teist poolt.

Artikkel XVI.

Alates kurjategija või kuriteos kahtlustatava kinnipidamise päevast, nii nagu seda Artikkel XIV on sätestatud, kulutatakse tema ülalpidamiseks poolteist zlotti ja kaks zlotti päevas kinnipidamise kuludeks. Need kulud makstakse tagasi kurjategija või kuriteos kahtlustatava üleandmisel ja väljaandmist teostatakse võimalikult kiiresti.

Artikkel XVII.

Jooksikud, ega kurjategijad, ega kuriteos kahtlustatavaid ei tohi väljaandmist nõudva Valitseja poole poolt, teise Valitseja provintsidest vägivaldselt, omavoliliselt ega varjatult jälitada. Seepärast on keelatud igasugusel sõjaväelisel- või tsiviilüksusel, või mõnel luurajal ületada mõlemate riikide piiri.

Igasugune selline piiririkumine toob endaga kaasa kinnipidamise ja süüdlaste karistamise selles samas kohas, kus see vägivald aset leidis.

Kui nõudva Riigi poolelt saadetakse sõjaväeline- või tsiviilkomando, või kasutatakse jooksiku või paljude jooksikute, võis siis ühe või paljude kurjategijate, või kuriteos kahtlustatavate jälitamiseks mingit teist vahendit, siis see jälitamine võib kesta kuni kaht riiki eraldava piirini; seal peab komando peatuma ja üle piiri on lubatud minna vaid ühel inimesel, kes peab hoiduma igasugusest vägivallast või omavolist; ta peab minema kõige lähima militaar- või tsiviilvõimu juurde, esitama oma ülemustelt saadud kirjaliku nõudmise ja teatama temale ülesandeks antud väljaandmise asjast.

Selline saadik peab olema vastu võetud viisaka austusega, aga seejärel tuleb toimida käesoleva konventsiooni jõu kohaselt.

Artikkel XVIII.

Selle ja teise poole poolt on keelatud jooksikut või kurjategijat või kuriteos kahtlustatavat varjata, samuti ei tohi teda saata, et vältida ta väljaandmist, mingisse kaugesse kohta, provintsi või garnisoni.

Selle ja teise poole inimesed, kes on tabatud selliselt kuriteolt, saavad karistada, aga vastastikuste võimude kohuseks hakkab olema teineteisele vastastikusest rahuldamisest teavitamine, et nende otsuste rikkujate üle on peetus kohut. Mõlemate Riikide kasu ja õiglus, nagu ka seadused, millised on nende poolt tehtud, viitavad sellisel juhtumil, et karistus peab olema proportsionaalne kuriteo iseloomuga ja eriliste asjaoludega, mil see peab olema leevendatud või karmistatud.

Artikkel XIX.

Selle ja teise poole poolt on keelatud osta jooksikult hobuseid, sadulaid, relvi, rõivaid ja igasuguseid teisi asju, millised on tema poolt kaasa viidud. Samamoodi on keelatud osta mingeid kurjategija või kahtlustatava poolt ära viidud asju.

Kõik, mis on sellisel puhul ostetud, tuleb ostja poolt, kes on süüdi, maksab nende eest rahas sellisel juhtumil, mil tema juurest mainitud hobuseid, sadulaid, relvi, riideid ja teisi asju ei leita. Lisaks sellele karistatakse kokkuostjat vastavalt selle riigi seaduste järgi, kus ta asub.

Artikkel XX.

Kui jooksus kurjategijat või kuriteos kahtlustatavat välja ei anta, kuigi seda selle konventsiooni jõul tulnuks teha ja kui mainitud jooksik, olles võetud selle konventsiooni vastaselt teenistusse või siis ei võetud, jookseb ära või läheb tagasi sinna maale, millisele ta tulnuks tagasi anda, siis selle maa Valitseja ei ole kohustatud teda välja andma.

Artikkel XXI.

Kõrged lepingupooled kohustuvad mittelubama, et nende provintsidest välja aetavad hulgused või kurjategijad läheksid üle teise Riigi, millised allkirjastasid koos selle konventsiooni, valdustesse, kui siis vaid sellisel juhtumil, kui sellised pagendatud on olemuselt sünnipäralt sellelt maalt või omasid selles oma viimast elukohta.

Kuid ka nendel kahel viimasel juhtumil tuleb sellest pagendamisest varem teavitada lähimat vastastikust võimuasutust, milline määrab koha, kus selliste inimeste üleandmine hakkab toimuma ja selle üleandmise juures tuleb esitada tõend väljasaatmisele kuuluva inimese sünni- või ta viimasest elukohast.

Sellise pagendamise juhtudel mingit tasu ei määratleta, kuna see ei ole eelneva väljanõudmise tulemus.

Artikkel XXII.

On iseenesest mõistetav ja selle artikliga otsustatakse nimelt, et käesolev konventsioon ei hakka omama mingit tagasiulatuvat jõudu.

Jooksikud, kes on ära jooksnud enne selle konventsiooni Artikkel I sätestatud tähtaega ja need, keda järgmistes artiklites mainitud erandid ei puuduta, tagastama ei hakata.

Mis aga puutub kurjategijatesse või kuriteos kahtlustatavatesse, kes neljateistkümnendas artiklis selgitatud eeskirjade järgi kuuluksid tagasinõudmisele ja tagasi saatmisele, kuna kuritegu, millisesse nad sattusid, või milles neid süüdistati või kahtlustati, järgneks peale selle konventsiooni esimeses artiklis määratud tähtaega, siis selliseid, selle ja teise poole poolt, tuleb tagasi välja anda, kuigi mainitud kriminaalkuritegu, aga samuti nende põgenemine toimus enne mainitud tähtaega.

Muus osas igasugused vaidlused, millised võisid tekkida või millised võivad eksisteerida Kõrgete lepingupoolte vahel, põgenemist ja teenistusse võtmist puudutavalt, enne käesoleva konventsiooni allkirjastamist, lõpetatakse ja kaotatakse selle sama konventsiooniga.

Artikkel XXIII.

See konventsioon on sõlmitud kaheteistkümneks aastaks.

Artikkel XXIV.

See konventsioon mõlemates riikides ja mõlemate Valitsejate vastastikustes armeedes kohe peale ratifitseerimiskirjade vahetamist avalikustatakse, selleks, et selle sisu oleks kõigile teada, ja et lugedes selles määratud tähtaegadest, oleks see kõigis artiklites täpselt järgitud ning täidetud.

Piiri provintside kubernerid ja võimud, kindralid ja teised vastastikused militaar- ja tsiviil-ametnikud, ametkondi ja nende alluvaid teavitatakse käesoleva konventsiooni sätetest. Neile kirjutatakse ette nende väsimatu järgimine ja täpne täitmine ja seepärast tuleb see avaldada kõigis kubermangudes ja provintsidest, nende volitatute vastastikuseks järelevalveks; milleks, muuseas, aitavad kaasa igaaastased publikatsioonid, millised on avaldatud pealinnade ajalehtedes ja provintsidest väljaantavates ametlikes teatajates.

Artikkel XXV.

Selle konventsiooni ratifitseerimiskirjad vahetatakse siin, Berliinis, kuue nädala pärast, või kui võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Berliinis, 13.(25.) mai 1816.a.

(L.S.)D. Alopeus. (L.S.)Fürst von (M.П.)Д. Алопеусъ. (M.П.) Князь Гарденбергъ.
Hardenberg.

See on ratifitseeritud 27. juulil (8. augustil) 1816.a.

*

Nr.281.

1816.a. 14. (26.) juuli. T. K. Saxe kuninga poolne Püha Liidu Aktiga ühinemise akt.

Tema Püha ja Lahutamatu Kolmainsuse nimel.

(Siin järgneb 14. (26.) septembri 1815.a. Püha Liidu akti tekst. Vt. kd. IV, Nr. 99).

T. M. Ülevenemaaline Keiser, Poola Kuningas, kooskõlas ülalesitatud akti Artikkel III, milline on allkirjastatud Pariisis 14. (26.) septembril 1815.a. T. K. Majesteet ja Nende Hiilgused Austria Keiser ja Preisimaa Kuningas, tegid ettepaneku ka minul liituda selle aktiga, mistõttu ma luban pidulikult, et tunnistan põhimõtete pühaduse, millistele käesolev traktaat on põhjendatud ja ma kohustun seda järgima, tunnistades, kuivõrd hädavajalik on rahvaste õnnele, et need tõed omasid praegusest hetkest sellele inimkonna saatusele täielikku ja vastavat mõju.

See juhtus Dresdenis, 14. (26.) juulil 1816.a.

(L.S.) Frederic Auguste.

(М.П.)Фридрихъ-Августъ.

Selles vormis ja peaegu nende samade sõnadega liitusid vennaliku kristliku liiduga traktaadiga:

1816.a.:

T. K. Madalmaade Kuningas 9 (21.) juuni;
T. K. Rootsi ja Norra Kuningas 9. (21.) mai;
T. K. Hispaania Kuningas 19. (31.) mai;
T. K. Sardiinia Kuningas 27. mai (8. juuni);
T. K. Mõlemate Sitsiiliate Kuningas 7. (19.) juuni;
T. K. Taani Kuningas 30. juuni (12. juuli);
T. K. Bavaaria Kuningas 27. (8.august);
T. K. Wurtembergi Kuningas 6. (18.) august;
T. K. Portugali Kuningas 14.(26.) oktoober;

1817.a.:

Šveitsi Liit 15.(27.) jaanuar;
T. K. K. Saxe-Weimari Suurhertsog. (20) märts;
T. K. K. Mecklembourg- Schwerini Suurhertsog 21. märts (2. aprill) ;
T. K. K. Hesse-Casseli Valijavürst 28. märts(9. Aprill);
T. H. Anhalt-Bernbourgi Hertsog 5. (17.) aprill;
T. H. Nassau-Weilbourgi Hertsog 13. (25.) aprill;
T. K. K. Hesse-Darmstadt Suurhertsog 15.(27.) aprill;
T. K. K. Oldenbourgi Suurhertsog 19.aprill (1 mai);
T. K. K. Mecklembourg-Strelitz 20 aprill (2 mai);
T. H. Saxe-Meiningeni lesk hertsogina ja Valitseja 26. aprill (8. mai);
T. H. Saxe-Hildbourghauseni Hertsog 27. aprill(9. Mai.);
T. H. Hohenzollern-Sigmaringeni Prints 28. aprill (10. mai);
T. H. Waldeck-Pyrmonti Prints 1. (13.) mai;
T. H. Lippe-Detmoldti lesk Printsess ja Valitsejanna 2. (14.) mai.;
T. H. Hohenzollern-Hechingen Prints 5.(17. mai);
T. H. Lichtensteini Prints 6. (18.) mai;
T. H. Schaumbourg-Lippe Prints 10. (22.) mai;
T. H. Reuss-Plauen-Greitz Prints 12.(24.) mai;
T. H. Schwarzbourg-Sondershauseni Prints 18.(30.) mai;
T. H. Saxe-Cobourgi Hertsog 19.(31.) mai;
T. H. Saxe-Gotha Hertsog 29. mai (10.) juuni;
T. H. Reuss-Schleitz Printsess 30. mai (11.juuni);
Reuss-eberssdorf 4. (16.) juuni;
Reuss Lobenstein 6.(18.) juuni, ühe aktiga;
T. H. Suurbritannia Prints-Regent, kui Hanovre Kuningriigi Regent 17. (29.) juuni;
T. H. Schwarzbourg-Roudolstadt Prints 3.(15.) juuli;

T. H. Anhalt-Dessau Hertsog 6.(18.) oktoober;
T.H. Anhalt-Bernbourgi Hertsog alaealise Anthalt-Coetheni Hertsogi eest 11. (23.)
detsember;

Vabalinnad:

Frankfurt 9.(21.) juuni;

Hamburg 14.(26.) juuni;

Lüübek 25 juuli (6. august);

Bremen 29. juuli (11. august);

T.K.K. Suurbritannia ja Iirimaa Printsess-Regent liitus selle traktaadiga piduliku aktiga, keda ei lubanud Inglismaa konstitutsiooni vormid, teatas oma 24. septembri (6. oktoobri) 1815.a. kirjas, T. M. Ülevenemaalise Keisri nimele, et ta, kooskõlas Tema Majesteediga ja tema liitlastega, tunnistab nende poolt väljakuulutatud eeskirjade pühadust ja hakkab omalt poolt kõigi jõududega aitama kaasa kristliku religiooni päästva mõju levitamisele, et kindlustada rahu ja rahvaste heaolu.

1817.a. 29. jaanuar (10. veebruar). Liitlasriikide ministrite poolne Prantsusmaa osa okupeerivate vägede arvu vähendamist käsitlev noot. Vt. kd. IV. Nr. 104., lk., 27 ja järgmised.

1817.a. 5. (17.) veebruar. Krakovi linna konstitutsiooni Artikkel XIII, täiendamise ja selgitamise akt. Vt. kd. IV. Nr. 105., lk., 32 ja järgmised.

Nr. 282.

1817.a. 24. märts (5. aprill). Berliinis allkirjastatud kartelli konventsiooni lisaartiklid Nr. 280 all.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. M. Preisimaa Kuningas, peale 13. (25.) mail 1816.a. sõlmitud jooksikute väljaandmise konventsiooni ratifitseerimist tunnistasid vajalikuks muuta ära Artiklid XI, XII ja XVI, kuna nende täitmine võinuks anda põhjuse probleemideks, vastupidiselt Nende vastastikuste kavatsustele; ja seepärast allakirjutanud volinikud nõustusid, juurdlevat kuritegude kohtumenetlust puudutavalt, millised puutuvad piiride rikkumist, aga samuti jooksikute ülalpidamise kulusid, koostama mainitud artiklite asemele järgmised lisa-artiklid:

Artikkel I.

Igasugune inimene, kes on võetud kinni sellel samal maal, kus ta keelatud viisil piiri ületas, peab olema esitatud lähimasse tolli kohtusse, millises menetletakse sõjakuritegude asju .

Artikkel II.

Mainitud kohus vaatab asja läbi, kuulab ära tunnistajad ja viib kohtumenetluse sellise lõpuni, et saaks teha kohtuotsus. Seejärel sadetakse asi nende vägede ülemjuhatusesse, millise juurde süüdlane kuulub, selleks, et kohtuotsus oleks tehtud tema riigi seaduste alusel. Jägnev kohtuotsus saadetakse asja menetlenud kohtule, ja see teatab otsusest kohtualusele, keda senini hoitakse vahi all.

Selle kohtuotsuse jõul kohtualune saab kas viivitamatult vabaduse, või ta antakse välja teise Riigi lähimatele võimudele, et teda puudutanud kohtuotsuse järgselt karistataks.

Artikkel III.

Juurdlust peab teostama vaheaegadeta ja see peab olema võimalikult kiiresti lõpetatud. Kui kohus, milline on nimetatud kohtuotsuse tegemiseks, nõuab eelnevalt edaspidiseid selgitusi siis sellised seletused peavad olema antud mainitud kohtu nõudmisel, nende võimude poolt, millised juurdlust teostasid.

Artikkel IV.

Tasumise asemel, milline on määratud jooksikute väljaandmise konventsiooni Artikkel XII-s, lepiti praegu kokku, et igasuguse jooksiku ülalpidamiseks makstakse kaks Preisimaa grossi või 15 Poola grossi. Kõik muu, mis on mainitud artiklis otsustatud, jääb endiselt kogu oma jõusse.

Artikkel V.

Lugedes jooksiku kinnipidamise või kuriteos süüdistamise päevast, nii nagu sellest on selgitatud Artikkel XIV -s, määratakse igapäevaseks ülalpidamiseks kaks Preisimaa grossi käibivas rahas või 15 Poola grossi, ja 3 Preisimaa grossi, või 22,5 Poola grossi päevas tema vahi all hoidmiseks. Selliste kulude eest tasutakse rahaga siis, kui kurjategija või süüdistatav üle antakse.

Selle Artikliga asendatakse jooksikute väljaandmise konventsiooni Artikkel XVI.

Need lisaartiklid hakkavad omama samasugust jõudu ja mõju, justkui need oleks sõna-sõnalt võetud jooksikute väljaandmise konventsiooni ja mõlemate poolt võimud peavad neid täpselt täitma.

Peale selle see lisatakse mainitud konventsioonile ja ratifitseeritakse; selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse kuue nädale pärast, või kui võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Berliinis 24. märtsil (5. aprillil) 1817.a.

(L.S.)D. Alopeus. (L.S.) Le (M.П.)Д. Алопеусъ. (M.П.)Князь.

Prince de Hardenberg.

Гарденбергъю

See on ratifitseeritud Berliinis 18. aprillil (1. mail) 1817.a.

Nr. 283.

1817.a. 30. oktoober (11. november). Berliinis Venemaa ja Preisimaa vahel sõlmitud Poola Kuningriigi piiride määratlemise konventsioon.

((F. Martensi kommentaar.))

Sel ajal, kui toimusid Alopeusi ja Preisimaa ministrite vahelised kartelli konventsiooni sõlmimise küsimuses läbirääkimised, toimus samuti pidev nootide ja ettepanekute vahetus teistes küsimustes, millised nõudsid spetsiaalsete rahvusvaheliste aktide sõlmimist. Siia puutuvad lepingute projektid, millised puudutavad Poola Kuningriigi piiritlemist, kaubakäivet Preisimaa ja Poolaga, vastastikuste pretensioonide likvideerimist jne.

Sellest ei piisanud: Petrburis käsitleti samuti spetsiaalsete, mõningaid küsimusi puudutavate, rahvusvaheliste lepingute kavasid. Nii tegid Preisimaa ja Bavaria üheaegselt Venemaa valitsusele ettepaneku sõlmida kaks konventsiooni, milliste jõul oleks kaotatud maks, millist võeti välismaalaste poolt kõigilt Venemaalt välja veetavatelt varadelt ja kapitalidelt (droit de deduction).

Need ettepanekud, millised olid tehtud 1817.a. Alguses S-Peterburi õukonna juures asuvate Preisimaa ja Bavaaria saadikute poolt, olid Venemaa valitsuse poolt jäetud tagajärgedeta. Kuid ei saa jääda peatumata sellist asjade käiku puudutatavatel asjaoludel.

Krahv Nesselrode, peale Preisimaa ja Bavaaria mahaarvamiste (droit de detraction) õiguse tühistamise kavade saamist, saatis need, kõigekõrgema käsul, sõlmimiseks Sise- Justiits- rahandusministeeriumisse ja Poola Kuningriigi riigisekretärile. Krahv Nesselrode poolt saadud vastukajade alusel, ta tegi Valitsejale ettepaneku lükata Preisimaa ja Bavaaria poolt pakutud kava tagasi, mis ka tehti.

Selline asjade käik on huvitav juba sellepärast, et Venemaa, mitte ammu, kui 1812.a., sõlmis sarnase mahaarvamise õiguse tühistamise konventsiooni Saxe-Weimari (vt. Nr. 253) Hertsogiriigiga.

Kuid eriti huvipakkuvad on kaalutlused, millised sundisid justiits- ja rahandusministrit ning riigisekretäri Poola Kuningriigi asjades, andma pakutud konventsiooni allkirjastamise vastase otsuse.

Peatume, eelkõige, siseministri otsusel, kes keeldus kategooriliselt konventsiooni allkirjastamisest. Memos, milline moodustas siseministri poolse 7. detsembri 1817.a. Lisa välisministrile, millises esitatakse Lääne Euroopas iidne mahaarvestamise õiguse ajalugu.

„Venemaal“, - jätkatakse memos, - „välismaalastele vara väljaveolt võetava maksu sisseseadmine ilmus hulga hiljem, kui teistes Euroopa riikides, näib, st ta tuli sealt üle Venemaale. Alates 1719.a. on meil erinevad otsused, millised puudutavad seda asja. Kõikide nende otsuste eesmärgiks on: muuta raskemaks välismaalaste välismaale sõitu ja vara väljavedu, kuid need ei saavuta üldsegi seda eesmärki“.

„Nüüd on tarvis“ - jätkab siseminister, - „kõõrduda küsimuse juurde: kas see on meile kasulik, et välismaalased koliksid meile elama? Selles, näib, kahelda ei saa. Selle vaieldamatu tõe tõendusi me ei hakka vanade rahvaste ajaloost otsima. Meie, enda auks, võime endale suuremeelselt öelda, et suures osas sellest, mis tõstis Venemaa haritud rahvaste tasemele ja sundis teisi rahvaid meid enam barbariteks mittenimetama, oleme tänuvõlgu välismaalastele. Peeter Suure ajalugu on selle ilmseks tõendiks. Välismaalased tõid meile üle paljud teadused ja kunstid. Ilma nendeta ei oleks meil tänavaid ega ka vabrikuid. Nad avastasid meile meie enda rikkused, milliste kasutamist me enne seda aega ei tundnud. Haritud moraalid, ühiselu kasud, religiooni enda (ma mõtlen siin kreeklasi) ja relvade vahvusega, neid endid hämmastava, oleme me neile võlgu“.

„Mis aga puudutab seda, selleks et välismaalased ära ei sõidaks ja oma vära ära ei viiks, seda nii maksudega, ega ka teiste muude vahenditega, millised kannavad endal keskaja jälgi, saavutada ei ole võimalik. Selleks on vajalikud täiesti teistsugused meetodid...“.

„Feldmarssal krahv Roumiantzow-Zadonaisky ((Румянцевъ-Задунайский)), Keisrinna Catherine ((Катариина, Екатерины)) küsimusele, millisel viisil hoida ära Venemaalt Poola jooksmine ja ümberasumine, vastas, et on tarvis teha nõnda, et Venemaal oleks inimestel parem elada kui Poolas. Siis ei hakka venelased Poola vaid Poolakad hakkavad Venemaale ümber asuma“.

Edasi tõestatakse memos, et just nii asja mõistes Venemaal Vene Tõde ja Tsaar Aleksei Mihailovitsi ja Keiser Peetri seadusandlus, milline kutsus erinevate soodustuste võimaldamisega Venemaale välismaalasi.

„Selles ei ole mitte mingit kahtlust“, - jätkab siseminister, - „et kui välismaalane leiab kiiresti endale võõras riigis enam kasu ja viise elu rahulikuks ja jõukaks edendamiseks kui omal maal, siis sellisel juhtumil ta ei sõida oma isamaale tagasi. Vaat ainus vahend, milline peatab tugevalt inimeste ja varade ja kapitalide äravoolu. Ja käesoleval ajal, kui kaubandus ühendas vastastikuselt kõik riigid, kui poliitika andis neile kasu lootust, kui liberaalsed eeskirjad ja inimarmastus levib kõikide rahvaste hulgas, - ei ole keskaja seadustele enam kohta“.

Nende kaalutluste alusel, teatas siseminister Kozadawlew ((Козадавлевъ)), et ei ole mingeid takistusi selleks, et sõlmida Preisimaa ja Bavaaria poolt pakutud konventsioon.

Kuid täiesti vastupidisele järeldusele tuli justiitsminister, esitas oma arvamuse välisministri suhtes, 9. mail 1817 a. Ta, eelkõige, teatab, et ta ise ei tea, millist maksu võetakse „välismaistelt kaupmeestelt, kui nad koos varaga välismaale sõidavad, s.t. kas 10. osa või kolme aasta

linnaandam, või siis mõlemad koos“. Justiitsministrit huvitab samuti küsimus: „millise hulga tulust sai Venemaa kapitali väljaveost ja tema piirides soetatud varalt?“

Jättes need küsimused lahtiseks, asus justiitsminister kriitiseerima mõlemate konventsioonide kava igat üksikut artiklit.

Kavade juurde tehtud märkustes räägitakse, et mahaarvamise õigus, milline on kehtestatud Venemaal 1719.a. Kommerts-kolleegiumi põhikirjaga (art. 23), oli seejärel täpselt määratletud 1755.a. Tolli-põhikirjaga, millise alusel tuli võtta välismaalase poolt Venemaal teenitud kapitalist 10. osa. 1763.a. oli see otsus laiendatud vere poolest printsidele ja määratleti, et võetakse kümnes osa mitte ainult sularahas ja asjades olevalt kapitalilt, vaid ka veklitelt ning teistes kohustustes seisnevatelt. Linnamääruse alusel aga peavad välismaalastest kaupmehed koos perekonnaga ja varaga välismaale sõites tasuma linnale kolme aasta linnamaksu.

Need maksud ei näi justiitsministri ebaõiglased ega ka koormavad. Välismaalaste arv, kes teenivad rikkuse Venemaal, pidevalt kasvab. Seepärast pakub justiitsminister, „et mitte ainult ei tule kaotada Venemaalt välja veetavalt varalt maksu võtmise õigust, nii nagu see kaotamine toob kaasa kapitalides taastumatud väljaminekud, ning veel, selleks et seda kahju, niivõrd kui võimalik, tuleb piirata ja hüvitada, tuleb maksu võtmise õigust suurendada ja tugevdada, laiendades seda kaupmeestele, kunstnikele, käsitööliste ja ametnikele, verelt printsidele, ühe sõnaga, kõigile välismaalastele, millisel viisil nad Venemaal varandust ka ei teeninud“.

Pidades silmas neid kaalutlusi, tegi justiitsminister Troschinsky ((Трошинский)) Preisimaa ja Bavaaria ettepanekute tagasilükkamise ettepaneku.

Selle, 31. oktoobri 1817.a. arvamusega liitus ka rahandusminister. Ainult krahv Gurjev ((Guriew, Гурьевъ)) mõistis väheke teisiti pakutud konventsiooni sõlmimisest äraütlemise hädavajadust. Ta väidab, et välismaalased, kes sõidavad Venemaalt ära, maksavad üldise kolme aasta linna maksu ja eraldi maksu kapitalidelt ja pärandilt. Ainult rahandusminister ei oska öelda, kui palju see maks riigikassale tulu toob. Ainiti, tema arvates, seni kasutavad välismaalased Venemaal erilisi õigusi ja soodustusi, millised annavad võimaluse kiiresti rikastumiseks, ei ole mitte mingit alust selleks, et need eksisteerivad maksud kaotada. Välismaalastele antakse maad, et elama asuda, vabastatakse paljude maksude ja lõivude tasumisest jne. Seni kuni sellised eelised välismaalastele eksisteerivad, on mahaarvamise õigus täiesti õiglane.

Lõpuks, Poola Kuningriigi asjade riigisekretär, 14. (26) septembri 1817.a. memos, milline on kirjutatud prantsuse keeles, väites, et 1815.a. Viini traktaatide alusel on Preisimaa alamatel kuue aasta kestel, õigus vabalt Poolast ära sõita. Järelikult, selle tähtaja kestel ei saa mahaarvamise õigusest juttugi olla. Kuid peale selle soodustähtaja lõppu peab see leidma rakenduse. „Üldse“, - kirjutab krahv Sobolevski ((Sobolewsky, Соколевский)), - „on hädavajalik märkida, et ülalmainitud õiguste (droit d'aubaine et droit de detraction) täielik tühistamine võib teostuda vastastikuselt ja võrdse kasuga, ainult riikide vahel, milliste kultuur ja elanikkond on saavutanud ühesuguse arengutaseme. Ainult siis tühistamine suurendab riikide heaolu, lihtsustades üha enam ja enam nende alamate vastastikke suhteid“.

Peale seda, kui krahv Nesselrode kõik need vastukajad sai, ta esitas Valitsejale raporti Preisimaa ja Bavaaria valitsuste poolt esitatud ettepanekute tagasilükkamise mõttes, milliste esindajad ei suutnud mõista, miks Venemaa 1800 ja 1812.a. sõlmis mahaarvamise õiguse tühistamise konventsioonid aga 1817.a. ta keeldub sarnaste rahvusvaheliste aktide sõlmimisest.

Hulga edukamad olid läbirääkimised Poola Kuningriigi uue piiride konventsiooni, milline oli tehtud ülesandeks Alopeusele, sõlmimisel. 21. aprillil (3. mail) 1815.a. Viinis allkirjastatud Poolat (kd. III, Nr. 81) puudutav traktaat määratles, üldistes joontes Poola Kuningriigi ja Preisimaa vahelise piiri. Selle akti Artikkel XLI alusel, Venemaa ja Preisimaa valitsused leppisid kokku, et asutavad viivitamatult segakomisjoni, et see piir veelgi täpsemalt määratleda. Kuid enne selle demarkatsioonijoo komisjoni nimetamist tekkis Preisimaa ja Poola Kuningriigi piirivõimude vahel niivõrd palju vaidlusi ja arusaamatusi, et saabus möödapääsmatu hädavajadus vaidluste kiireks lahendamiseks, et hoida tulevikus ära uued arusaamatused.

Sel eesmärgil tegi Alopeus Berliini kabinetile 1816.a. uue demarkatsiooni konventsiooni sõlmimise ettepaneku, et selgitada 1815.a. traktaati. Viivitamatult algasid läbirääkimised, kuid need

jäid venima. Saadik süüdistab venitamises Preisimaa ametnikke, kes meelega pidurdavad konventsiooni kava allakirjutamisega. Aga, et pidada läbirääkimisi prints Hardenbergiga, segasid saadikut kantsleri pidevad Berliinist äraolekud. Lõpuks, mais 1817.a. saadik kirjutab, et temal õnnestus Berliinis püüda kinni Preisimaa kantsler ja rääkida temaga läbi demarkatsiooni konventsiooni suhtes. Vestkus kestis mõned tunnid ja Alopeus nõudis energiliselt Poola suhtes Viini traktaadi määruste täpset täitmist. Ta kaebas Preisimaa komissaride üle, kes tegid kõikvõimalikke probleeme ja okupeerisid Preisimaa vägedega Poola provintse ning maid, millised veel ei olnud Preisimaale määratud ja temale veel ei kuulunud. Alopeus viitas sellele, et Venemaa järeleandlikkus läks juba nii kauge, et Preisimaale loovutati Thorni kindlus. Siis prints Hardenberg vaidles elavalt vastu: „Me ei nõudnud seda kindlust, kuid lord Castlereagh tegi selle loovutamise ettepaneku ja Valitseja Keiser suvatses nõustuda“.

Preisimaa kantsleri avaldus ei anna fakte edasi täiesti õieti. On positiivselt teada, et kolonel Knezebeck ja teised Preisimaa sõjaväe autoriteedid tungivalt nõudsid Preisimaaga Thorni kindluse ühendamist, millise väga suur strateegiline tähtsus paistab eriti silma.

Peale seda kestvat vestlust lubas prints Hardenberg kiirendada konventsiooni sõlmimist. (Alopeusi 22. aprilli (4. mai) 1816.a. telegramm).

Kuid möödusid kuud aga asi ei liikunud paigast. Juulikuus Alopeus raporteerib, et Hardenberg on haige ja sõidab tervisevetele. Kahju, – kirjutab saadik, - kui ta sureb. „Kuningas, olles harjunud koos temaga töötama, leiab temas suursugususe ja selle ideede ülendatuse, millised on nii kooskõlas tema isikliku iseloomuga ja miskit liigset ei ütle see, kes väidab, et kuningas on ainus inimene oma riigis, kellel pea hakkas vahvusest ringi käima, milline oli Preisimaa poolt soetatud viimastel aastatel. Ta säilitab tagasihoidlikkuse ja mõõdukuse, millise poolest ta ja ta vääriline minister, prints Hardenberg alati silma paistis, kedagi ei solva ülemääraste pretensioonidega ega oma suhtumisega. Seda ei saa kaugeltki öelda tema vähem silmapaistvate ametnike kohta. Kõigis ametnike ja isegi ühiskonna klassides oli näost näha ja liiga tihti kuulda, et Preisimaa tegi kõik, et ta on tehtud ohvrite eest ebapiisavalt hüvitatud ja et teised riigid on kohustatud temale loovutama esimese koha, pidades silmas tema haridust ja võimsust“.

Selline ametnikkonna maailmas valitsev arvamus pidurdab igasuguse asja liikumist. Hardenberg lubab tihti saadikutele miskit teha nii, nagu nad soovivad, aga pärast osutub, et departemangudes alam ametnike „kompanii“ peab kõik kinni, pidurdab ja moonutab. Siit tuleneb, et suur osa asjadest jääb ära otsustamata ja „departemangude direktorid ja provintsi juhid omavad tihti omavolilist võimu“. Alopeus esitab selliseid näiteid, et rahandusminister näeb ajalehtedes tema poolt allkirjastatud käske, milliseid ta ei allkirjastanud! (Alopeusi 11.(23) juuli 1816.a. telegramm.).

Kui Hardenberg läheb erru, siis ei ole teada, kes tema asemele nimetatakse. Ainus tõsine kandidaat on parun Humboldt, kes vaieldamatult valdab avaraid teadmisi ja paindlikku ning leidlikku mõistust. Ainult kuningas teda eriti ei armasta ja ei usalda tema moraalsel iseloomu. Välisriikidel ei ole samuti alust soovimiseks, et parun Humboldt nimetataks Hardenbergi asemele.

Lõpuks, oktoobris naases Hardenberg veidi värskemalt, kui ta oli suvel enne ärasõitu. Alopeus oli väga rõõmus selle asjaolu üle, kuid ikkagi piiri määramise asi ei liikunud ikkagi paigast, sest et Preisimaa volinikud nõudsid selliste Poola maade loovutamist, milliste loovutamiseks Venemaa ei näinud mingit alust.

Detsembris 1816.a. Alopeus teeb uuesti Hardenbergile selle asja lõpetamise ettepaneku, kuid Preisimaa kantsler vestleb armastusväärset saadikuga kolm tundi, üllatab teda oma avameelsusega ja asj jääb jälle samasse seisusse. Muideks, jutuajamine Hardenbergiga oli üpris huvitav.

Hardenberg hoiatas Alopeusi kohe jutuajamise alguses, et ta hakkab temaga rääkima nagu vana sõbraga, unustades täiesti, et ta on Venemaa saadik. Preisimaa kantsler avas oma hinge Viini kongressi otsuste suhtes ja tõestas neist tähtsamate täielikku paikapidamatust. Ta oli, tema sõnade järgi, Belgia ja Hollandi ühendamise vastu. „Belgia“ tema sõnade järgi, - „ei liitu kunagi üheks vanade Madalmaade provintsidega ja tema demagoogiline vaim oli suurepäraselt ülal hoitud, temale annetatud konstitutsiooniga. Alopeusi küsimuse peale: kellele siis tulnuks Belgia anda, Hardenberg vastas: „vaat seal oleks tulnud asutada Hanovre kuningriik, milline, olles alati

Inglismaaga ühendatud, oleks olnud alaliseks Prantsusmaa vastaseks kantsiks. Kuid lord Castlereagh oli sellise kasuliku kava teostamise vastu, tõestades, et Inglismaa huvid ei nõua Hanovre Kuningriigi liigset avardamist“.

Peale selle, Preisimaa, ohverdanud oma Reini taguste valdustega, võinuks, Hardenbergi arvates, avardada oma piire kuni Weseri jõeni. Siis Alopeus esitas küsimuse: aga milline oleks siis sellisel juhtumil olnud Meklenbourgi ja Oldenbourgi Hertsogiriikide ning vabade hanzallinnade saatus? Muidugi, vastas kantsler, „me ju austaks nende sõltumatust; ainult viini kongressil mindi juba liiga kaugemale selle kõige austamisele, mis eksisteeris ja tulemuseks oli see, et Saksamaa kujutab endast käesoleval ajal kummalist igasuguste osade ühendust, milliste vahetpidamatu hõõrdumine ei lase asutada nende vahel kindlat ja siirast liitu“.

Lõpuks, prints Hardenberg ei suutnud Alopeusile tugevate sõnadega ütlemata jätta oma äärmist rahulolematust selle suhtes, et Preisimaale ei antud kogu Saxet, vaid ainult sellest pool. Kui aga Alopeus temalt küsis: mida siis Venemaa pidi saama, Preisimaa kantsler vastas, et Poola oleks pidanud taastama sellisena, milline ta oli enne Tilsiti rahu sõlmimist. On kummaline, et saadik ei teinud kantslerile märkust, et sellisel juhtumil Venemaa ei oleks kogu tema poolt Napoleoni ikke alt vabastatud Lääne Euroopa eest midagi.

Alopeus sõitis prints Hardenbergi juurest ära, olles vaimustatud tema „hämmastavast mälust, tervest arutlusest, mõtteselgusest ning veenvast argumenteerimisest“. Tal oli väga kahju, et kantsler nõnda tihti on haige, kuna ta töötab ööpäevas 14 tundi ja „sööb palju“. (Alopeusi 6.(18.) detsembri 1816.a. telegramm.).

Seejuures, piiritlemise konventsiooni allkirjastamise asi ikkagi ei liikunud kuigivõrd edasi. Peamiseks komistuskiviks nende läbirääkimiste lõpetamiseks oli Venemaa pretensioon Poola kohtadele, nagu Peizern, Sluptze ja Kostelnawiec. Poola Kuningriigi valitsus nõudis kõige energilisemal viisil nende kohtade tema valdustega ühendamist, seejuures kui Preisimaa valitsus väitis, et need kuulusid alati Poznanile ja peavad jääma Preisimaale. Kumbki pool mitme kuu kestel teine-teisele järgi ei andnud.

Lõpuks, Alopeusile 24. aprillil 1817.a. saadetud telegrammiga koos saatis krahv Nesselrode saadikule spetsiaalse, S-Peterburis toimunud nõupidamise protokoll, millest võtsid osa krahvid Nesselrode ja Capodistria ning Sobolewsky ((Соболевски)), et lõpetada piiri määramise asi. Valitseja, lugenud läbi selle protokoll, kirjutas isiklikult järgmise resolutsiooni: „Ma olen valmis loobuma Gurzno, Zlotorya, Poviedz, Jemilieni, kui minule loovutatakse: Peizern, Slupce, Kostelnawiec, aga kui Netze ringkonna asumite asi on juba korraldatud, niivõrd kui võimalik Viini traktaadi järgi, võttes, ainiti, arvesse, et asumid ei oleks poolitatud ja et piir haaraks ka kõik neile kuuluva“. See resolutsioon oli tehtud prantsuse keeles.

Krahv Nesselrodeväljendab lootust, et Alopeusil õnnestub, neil uutel asjaoludel, saavutada Preisima volinike poolne demarkatsioonijoon akti allkirjastamine.

Kuid erilises salajases postscriptumis krahv Nesselrode lisab, et kui Alopeusil mitte kuidagi ei õnnestu Slupce loovutamist, lubav Valitseja tal konventsiooni allkirjastada, millise jõul loovutatakse Poola Kuningriigile ainult Peizern ja Kostelnawiec. Isegi Powiedzi võib Alopeus, kõige äärmisel juhul Preisimaale loovutada. Kuid Valitsejale oleks väga meeldinud, kui ta päästaks mõlemad linnad ja kui seda ei saa teha, siis äärmisel juhul Slupce linna.

Ainiti, need loovutused, millistest teavitati Preisimaa kabinetile, ikkagi ei peetud piisavateks. Alopeus raporteerib oma 18. (30.) mai 1817.a. telegrammiga, et kuningas ja prints Hardenberg ise kahetsevad, et Venemaa peab võimatuks täita Preisimaa mõõdukaid nõudmisi. Hardenberg viitas Alopeusile Preisimaa ühiskonna suurele rahulolematusele valitsuse järelandlikkuse pärast Venemaa suhtes. Oma eelmainitud kuupäeval kirjutatud erakirjas krahv Nesselrodele. Alopeus kirjutab: te soovisite omada Peizerni, Slupce ja Kostelnawieci ja te need ka saate, kuid ma ei saa varjata teie eest, et kantsler ütles minule omavahel, et kuningas tegi selle loovutuse pahameeles“. Need „Netze ringkonna ilmetud külad“ kuuluvad Preisimaale alates 1772.a ja Preisimaa ühiskondlik arvamus on äärmiselt häiritud, et loovutatakse Friedrich-Suure poolt soetatud valdusi.

Alopeus pidas oma sõna: temal õnnestus ka tegelikult sundida Preisimaa Kuningat tegema Venemaa valitsuse poolt nõutud loovutusi: Slupce, Peizern ja Kostelnawiec olid ühendatud Poolaga. Sadik oli erakordselt rõõmus, et lõpuks sai see „tüütu“ asi oma lõpu. 1817.a. novembri alguses piiritlemise konventsioon allkirjastati Berliinis.

5.jaanuari 1818.a. telegrammis juures saadetakse Alopeusile ratifitseerimise akt, millise ta peab vahetama Preisimaa poolse samasuguse akti vastu. Ainult valitsus leiab, et teine eraldi artikkel on sõnastatud ebapiisavalt täpsetes väljendites ja seepärast ei saa ette näha Kostelnawieci hüpoteegi võlgade suhtes tekkinud vaidlusi Preisimaa alamate suhtes. Soovides lõpetada demarkatsioonijooone asi, krahv Nesselrode ei volita saadikut praegu selle artikli selgitamise küsimust arutama. Ainult hiljem tehakse Alopeusile ülesandeks pöörduda tagasi selle asja juurde.

*

Tema Püha ja Lahutamatu Kolmainsuse nimel.

Viinis 21. aprillil (3. mail) 1815.a. sõlmitud traktaadi esimese artikli sätete täitmisel kohati ettenägematuid probleeme ja kõrged lepingupoold otsustasid nende sõbralikul viisil kõrvaldamiseks, sõnastada käesoleva konventsioonida spetsiaalsed tingimused. Selleks, vastastikused õukonnad volitasid:

Ülevenemaaline Keiser Poola Kuningas,

David Alopeusi ((Давида Алопеуса)), oma Salanõuniku, Tegevkammerhärri, Oma erakorralise saadiku ja täievolilise ministri Preisimaa Kuninga juures, Püha Aleksander Nevski ordeni jne kavaleri,

Frederic Auguste d'Auvray ((Фридриха Августа Довре)), Oma kindral-leitnandi, Püha Aleksander Nevski ja Püha Vladimiri Suure Risti, teise järgu ordenite jne kavaleri,;

aga Tema M. Preisimaa Kuningas Poznani Suurhertsog,

Prints Hardenbergi, Oma Riigikanetsleri, Musta- ja Punase -Kotka, St. Jean de Jerusalemi ja Preisimaa Raudristi, Püha Andrei Esmasnimetatud jt. ordenite kavaleri;

Kes peale oma volikirjade vahetamist, millised leiti olevat ettenähtud vormis, koostasid alljärgnevad artiklid:

Artikkel I.

Alustades piirijoont Ida-Preisimaa piirist Neuhoffi lähedalt, püstitatakse esimene piiritulp rootsi reduudi ((pr. redoute, välikants, maastikuga kohandatud kolme-, v. mitmenurkse tulejoonega kinnine kindlustis)) juurde: sealt kuni Drewenzi jõeni see tõmmatakse mööda joont, milline oli alates 1777.a. kuni Tilsiti rahuni Lääne Preisimaa piir: seejärel mööda Drewenzi laevatatava jõesängi telge, millisest saab piir kuni Leibitzini: Polnisch-Leibitz Drewentzi vasakul kaldal jääb Poola Kuningriigile: jõe paremal kaldal asuv Deutsch-Leibitz hakkab endiselt jääma Lääne Preisimaale. Mis aga puudutab Drewentzil mainitud asumite vahel asuvaid kahte veskit, siis neist igauks peab olema selle valduses, kes valdas neid 1777.aastal. Alates Leibitzist tõmmatakse piir sellisel viisil, et asumid Gomour, Nowawies, Kompania, Griflour, Grabowiec ja Silno koos nende karjamaadega jääksid Preisimaale, aga Pustelnick, Opalniew, Wrotyny, Obory, Smolniki, Lipowiec ja Osiek koos karjamaadega jääksid Poola Kuningriigile.

Punktist, kus Visla paremal kaldal piir asumite Silno ja Osieki karjamaade vahel puudutab jõge, kuni selle kohani, kus Vislasse suubub jõe vasakul kaldal Tonzyna (millist nimetatakse Gilly kaardil Kufiks) oja, tõmmakse mööda seda jõge sirgjoon ja kõik sellest joonest Põhja poole jäävad Visla osad ja saared hakkavad kuuluma Preisimaale, aga need, millised jäävad joonest Lõunasse, Poola Kuningriigile.

Sealt jookseb piriioon üles mööda Tonzyna oja kuni kohani, kus Neu Grabia ja Goscicievo vaheline endine Netze ringkonna piir puudutab mainitud oja.

Sellest punktist, kus kohtuvad Tonzyna oja ja Netze ringkonna piir, jookseb piir mööda mainitud ringkonna vana 1776.a. Piiri kuni Mlecze-Holländer asulani, milline asub järve ääres Woyezyni asula lähedal.

Selle järve keskelt jookseb piir mööda vett, sellest väljuvat kanalit ja ojasid pidi, või jaotades need enne Powidzi järve, seal, samanimelise asula lähedal asuvad Mzymachowo (või Polanowo) külad: Mlecze-Holländer, Suszowe, Sczydlowiec, Smolniki, Kunkolewo, Rusin-Holländer ja Werder-Holländer, Utta-Powidzka, Przybrodzyń, Powidz, Polanowo ja Przybrodzyń, Powidz, Polanowo ja Rzymachowo hakkavad kuuluma Preisimaale, aga Kownaty (Kornaty) Mrowky-Holländer, Swietne (Swinki), Tremby-Holländer, Goscineczyk, Kania, Kiers (Stude), Korowo ja Kosewo jäävad Poola Kuningriigile.

Alates Powidzi järvestkuni Warthani pakutakse, et piir hakkab jooksuma sellisel viisil, et Studziniec, Chochowo, Niezgodna-Holländer, Ciosna, Pietrowiec, Slupce, Wierzbocice, Cionzyn, Pietrzykowo, Mataie, Dluskow, Peysern (Pyzdry) ja Tarnowo, oleksid Poola Kuningriigi valduses, aga Madlowo ja Szemberewo, Babinskie-Holländer, Babin, Slomczyce, Leniecz-Holländer, Strzalkowo, Poruszewsko, Skarboszewo, Chwalibogo, Gollonczewo, Szamarzewo, Borkowo, Borzykowo, Libobry, Cieslewiekie, Cieslemaly, Splowie ja Wodziwko läheksid Preisimaa valdusesse.

Alates Prosna ja Warthta ühinemiskohast jookseb mööda viimati mainitud jõe voolu alla, tema mõlemad kaldad peavad kuuluma Preisimaale, isegi siis kui Tarnowo karjamaa ulatub selle kohani.

Prosna Warthasse suubumise kohast jookseb piir mööda Prosna voolu üles kuni Koscielnowies (Kirchdorff) valduste põhjapiiri lõpuni, aga sealt Podlesie, Gluski ja Koscielnowiesi vahelt, siis Trkusow, Baczkow, ja Biskupice vahelt, Podkoce, Mencniki ja Sulislawice vahelt, lõpuks Osieki ja Zydowi vahelt, kus ta jälle jookseb kuni Prosnani. Podlesie, Gluski, Trkusow, Baczkow, Podkoce, Manczniki, Wengry, Chollow ja Osiek hakkavad kuuluma Preisimaale aga Koscielnowies, Biskupice, Szczypierno, Sulislawice ja Zydow jäävad Poola Kuningriigile.

Alates sellest kohast peab piriioon jooksuma uuesti mööda Prosnat üles kuni Gola küla lähedal asuva Sileesia piirini.

Artikkel II.

Kõikjal, kus ülalmainitud piir jookseb mööda jõgesid, peab olema selle voolusängi telg ((thalweg, тальвегъ)) olema vastastikuste riikide vaheliseks piiriks, kooskõlas 21. (3. mai) Viini 1815.a. traktaadi otsusega; kuid seal, kus ei ole seda loomulikku piiri, peavad selleks olema kohtade valduste piirid, ainiti, peale nende, millised artikkel ühe tingimuste järgi on nimelt ettenähtud selle eeskirja alla mitte kuuluma.

Artikkel III.

Kuid eelneva artikli sätteid ei pea puudutama neid linnasid, asulaid ja eravaldusi, milliseid läbib Tonzyna oja (Gilly kaardil on sellel nimeks Kuf) ja sel juhtumil, samuti nagu kohtades, kus piir jookseb mööda eravalduste piire, läheb kõik koha või vara juurde kuuluv sellele riigile, millele läheb selle peamine osa.

Artikkel IV.

Nendeks juurdekuuluvateks asjadeks peetakse, sama nimega maad ja valdused, millised on antud farmidele (Vorwerk, kruntrendile), loomalaudad, üksikud kõrtsid, hollandlaste kolooniad,

millised kannavad sama nime peamise koha või mõisaga, metsa- ja põlluvahtide majad ja asutused, samuti ka kõik telliskivi, savinõude, klaasi, tõrva, paberi vabrikud ja veskid, millistel on peamise koha nimi ja puutuvad selle valdustega kokku. Kruntrendi maad ja asutused ja asumid, milliseid nimetatakse oma enda spetsiaalse nimega, kuigi nad asuvad selle sama mõisniku valduses, ei pea olema loetud peamise pärusmõisa osaks.

Artikkel V.

Need viimased eraldi varad astuvad selle riigi valdusesse, milliste piirides nad asuvad.

Artikkel VI.

Kuitekib kahtlus mingi peamise koha või mõisa suhtes ja seda ei saa lahendada eelnevate artiklite järgi, siis sel juhtumil peab, kahe lähima piiripunkti vahel (milliste ühele või teisele riigile kuuluvuse suhtes ei ole kahtlust) tõmmata otsejoon ja vaidlusalune koht, ülalnimetatud reegli alusel, saab sellele riigile, millise joone poolel ta asub.

Artikkel VII.

Metsad ja luhtadel asuvad karjamaad ühendatakse peamise kohaga või mõisaga, kellele nii kuulub omand, kui nende valdused piirnevad nendega, 1807.a ja peale seda, kadastri sissekande järgselt.

Artikkel VIII.

Metsad ja luhtadel asuvad karjamaad, millised asuvad linnade, kohtade, asulate, külade, kruntrendi (Vorwerk) valduses ja on nendega piirnevad, loetakse Artikkel III sätetatud juurdekuuluvate varade hulgas olevateks.

Artikkel IX.

Metsad ja luhtade karjamaad, millised on eramõisa või kroonuvara üldises valduses, millistega nad piirnevad ja millised asuvad mitte ühel pool piirijoont, peavad olema jaotatud Poola ja Preisimaa vahel, proportsionaalselt maamaksuga, millist need erinevatele riikidele läinud kohad maksavad varade 1807.a. (kadastri) inventuuri alusel.

Artikkel X.

Ülalesitatud tingimused ei puutu neisse endistesse piiridesse, millised käesoleva konventsiooni jõuga taastatakse lihtsalt ilma mingeid muudatusi ja väljajätte tegemata.

Artikkel XI.

Peale käesoleva konventsiooni ratifitseerimiskirjade vahetust, komisjon, milline varustatakse vastastikuseks piiri määratlemiseks, suundub viivitamatult oma tööde teostamise kohta et püstitada piiritulbad ja märkida need kaardile, nii nagu on see ette nähtud 21.(3. mai) 1815.a. Viini traktaadi Artikkel XLI sätetega.

Artikkel XII.

Moodustatakse ekspertidest koosnev komisjon, et välja selgitada see, kas mööda Drewenzit võivad laevad sõita ja kui osutub, et võivad, siis Leibitz lüüz kaotatakse, või mõlemate riikide rahadega kaevatakse sellest lüüzist ümbersõidu kanal. Kui aga vastupidiselt Drewenz osutub laevasõiduks ebamugavaks, siis seda lüüzi hakatakse ülal pidama mõlemate kõrgete lepinguliste poolte rahadega.

Artikkel XIII.

Mitte hiljem kui nelja nädala pärast peale selle konventsiooni ratifitseerimiskirjade vahetamist, kõrgete lepingupoolte väed ja tsiviilametnikud, kes asuvad vastastikku vahetatavates ringkondades, peavad nendest lahkuma.

Artikkel XIV.

Valdamise aktid, arhiivid ja igasugused valitsuse ja eraisikute ning ühingute omandit puudutavad dokumendid antakse kolme kuu pärast selle riigi komissaridele, millistele need tuleb üle anda ja seda nende sihtotstarbe järgi.

Artikkel XV.

Kõik noorsõdurid, kes on võetud ühe lepinguliste riikide maadest, kes selle konventsiooni jõul peavad kuuluma teisele, saadetakse tagasi isamaale hiljemalt kolme kuu pärast, peale ratifitseerimiskirjade vahetamist.

Artikkel XVI.

Preisimaa piiri-postkontor, milline asub praegu Slupces, viiakse üle Strazalkowosse, kus hakkab asuma Preisimaa piiri-postkontor.

Artikkel XVII.

See konventsioon ratifitseeritakse ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse kahe kuu pärast, aga kui võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Berliinis, 30. oktoobril (11. novembril) 1817.a.

(L.S.)D. Alopeus. (L.S.) Le Prince de (M.П.)Д.Алопеусъ. (M.П.) Князь Гарденбергъ.

(L.S.)F. d'Auvray. Hardenberg. (M.П.) Ф. Д `Овре.

Eraldi artiklid.

Artikkel I.

Sellega tunnistatakse, et Preisimaal on õigus riigivõimule ja tegelikule valdamisele Jemelini fogtkonnas ning selle juurde kuuluva üle.

Artikkel II.

Preisimaa ei nõustu Koscielnawiesi (Kirchdorff) asula loovutamisesest Kalischi ümbruskonnas, kui tingimusel, et Preisimaa alamatele, kes on andnud laenuks selle asumis asuva pandi alusel rahasummasid, lubatakse, nende äranägemise järgi:

kas kasutada selle kaudu soetatut hüpoteeki samasuguse õigusega, kui praegu, või siis, loovutada see oma õigus, andes selle asumi Vene-Poola valitsusele ja selle asemele võtta nende poolt antud vastava summa ulatuses Preisima Panga obligatsioone. Venemaa volinikud on sellise tingimusega nõus.

Artikkel III.

Need eraldi artiklid ratifitseeritakse ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse samaaegselt, samal päeval allkirjastatud konventsiooni ratifitseerimiskirjade vahetamisega.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Berliinis, 30. oktoobril (11. novembril) 1817.a.

(L.S.)D. Alopeus. (L.S.) Le Prince de (M.П.)Д.Алопеусъ. (M.П.) Князь Гарденбергъ.
(L.S.)F. d'Auvray. Hardenberg. (M.П.) Ф. Д`Овре.

T. M. Ülevenemaalise Keisri Erakorraline saadik ja täievoliline minister, Alopeus ja Tema mainitud Majesteedi d'Auvray armee kindral-leitnant, ühelt poolt ja Jordan, T. M. Preisimaa Kuniga saatkonna tegev-salanõunik, välisministeeriumi II ja III osakonna ülem ja Hoffmann, Tema mainitud Majesteedi regentluse tegev-salanõunik, teisest küljest, kogunesid 5. novembril konverentsile, vaatasid läbi, Venemaa ja Preisimaa vahel sõlmitud piiride määratlemise konventsiooni otsuste alusel, kaardi, millisel on märgitud piirijoon, milline peab tulevikus eraldama endises Varssavi Hertsogiriigis, Vene ja Preisi piirkonnad.

See joon algab Ida-Preisimaa piirist Neuhoffi lähedalt ja on tunnustatud, et kaardil on see joon märgitud täpselt vastavuses mainitud konventsiooni otsustega, nii 1777.a. Lääne Preisimaa piiri suunas, kuni Drevenzini, kui ka alates sellest jõest, mööda jõesängi kuni Leibitzini. Alates Drewenzist Leibitzi lähedal kuni Visla parema kaldani, Silno ja Osieki vahelt, jookseb piir mööda ülalpool mainitud konventsioonis nimetatud kohalikke karjamaid. Kaardil on õieti tähistatud need kohad, millised hakkavad kuuluma igale lepingulistele pooltele, kuid ei olnud võimalust täpselt sisse seada piirijoone enda, milline jookseb neist kohtadest läbi, nii nagu seda tuleb määratleda kohapeal karjamaade piiride järgi.

Pidades silmas seda, et Tonzyna oja, millise vool ja suue peavad moodustama, konventsiooni alusel, piiri Visla vasakul kaldal, eraldatakse sellesse jõkke langedes, kaheks haruks ja nii nagu on tunnustatud hädavajalikuks teha uuringuid kohal, milline neist kahest harust moodustab selle oja voolusängi, järgneks kokkulepe, et piir sellest punktist, kus see jõuab Visla paremale kaldale Silno ja Osieki vahel ja kuni punktini, kus Tonzyna jaguneb kaheks haruks, ei olnud kaardile kantud ja et selle lõpplik määratlemine oleks antud komisjonile, milline on kahe riigi vahelise piiri kohapeal määramiseks nimetatud.

Kaardile kantud piirijoon, milline tõuseb mööda Tonzynat sellest kohast, kus ta hargneb kaheks haruks ja kuni punktini, kus ta jõuab Netze ringkonna endise 1776.a. piirini, jookseb sealt kuni Woyezyni lähedal asuva järveni ja lõpuks, jookseb edasi Powidzi järve suunas, milline on tunnustatud konventsiooniga kooskõlas olevaks.

Powidzist Lõunas samanimelise järve kaldal asuvad kaks asulat: Mzymachowo ja Polanowo, konventsiooni alusel hakkavad mõlemad vaieldamatult kuuluma Preisimaale. Kuid nii nagu nende

kohtade eksisteerivad kaardid ei lange omavahel kokku mainitud asulate tegeliku asendi suhtes, kuna Mzymachowo asub mõnevõrra Põhja pool ja Polanowo on enam Lõuna pool, kuid teistel kaartidel asuvad nad hoopis vastupidises asendis ja selleks, et hoida ära mingit kahtlust, jõuti kokkuleppele igaks juhuks piirijoone tõmbamises mööda järve keset kuni selle punktini, kust see möödub mõlematest mainitud kohtadest ja ei suuna seda mööda järve paremat kallast, seni kuni see ei jõua sellise punktini, millises puutuvad kokku mainitud järvega neist kahest, Polanowo ja Mzymachowo asulatest, selle karjamaa lõunapiir, milline asub enam Lõunas. Vastavalt sellele tõmmatigi kaardile piirijoon.

Samamoodi on tunnustatud kaardi täpsust ja selle kooskõla konventsiooni määrustega kui käsitletakse piirijoont alates Powidzi järvest kuni punktini, kus see jõuab Prosna jõesuudme vastas Warthe paremat kallast.

Selleks, et määratleda lõplikult uus piir on jäänud üöle vaid teostada uuringud ringkondade piiride suhtes kohtadel, millised on nimetatud konventsioonis, kui kahe riigiga piirnevad kohad, et seejärel rakendada konventsioonis sõnastatud põhimõtteid.

Alljärgnevad kaks kohta, aga nimelt: Peiserni ümbruskonnas asuvad konventsioonis mittemainitud Wynuslawi talu ja Szyba veski, millised aga kaardil on olemas. Oli piirijoon tõmmatud eelnevalt neist kahest kohast läbi, sel tingimusel, et kohapeal oleks kindlaks määratud see, millisele neist kahest riigist nad peavad, konventsiooni määruste alusel, olema määratud.

Radlowo asum, millise nimega kohta mõnedel kaartidel ei ole, kuid sama kohta on nimetatud Szembrzowoks; seepärast jõuti kokkuleppele, et mõlemad kohanimed loetakse ühte kohta märkivateks ja seetõttu märgitakse need mõlemad piirikaardile.

Võttes arvesse selle, et Prosna, konventsiooni alusel, selles oma volusängi osas, peab moodustama piiri, jaguneb mitmeks haruks ja et selle järgi ei saa aru, milline neist moodustab peamise jõesängi, siis piirijoon oma täpses mõttes ei olnud kaardil märgitud Prosnal kogu ülemvoolu ulatuses alates Warthesse suubumisest kuni Kalischi ringkonna põhjapiirini ja tõustes Kalischi ringkonna lõunapiirist kuni Sileesia piirini selles punktis, kus ta puutub esimest korda kokku Prosnaga. See piirijoon tuleb määratleda, konventsiooni otsuste alusel, kohapeal.

Konventsiooniga üldse kooskõlas olevaks on tunnustatud Kalischi ringkonna piiritlemine kaardil Prosna vasakul kaldal, alates punktist, millisest Koscielnawiesi ringkonna põhjapiir jõuab Prosnani, kuni selle punktini, millises Prosna puutub kokku Zydowi ringkonna lõunapiiriga. Selle piiri osa üksikasjalik määratlemine peab olema teostatud mööda nende kohtade, millised on viidatud konventsioonis, nagu piiril asuvaid, karjamaid.

Kooskõlas märkustega, millised sisalduvad käesolevas konventsioonis, on koostatud piiri kaart kahes eksemplaris, milline on allakirjutanute poolt tõseks ja peab olema lisatud konventsiooni juurde.

See juhtus Berliinis, 7. (19.) novembril 1817.a.

D. Alopeus.	Jordan.	Алопеус.	Иорданъ.
F. d'Auveay.	Hoffmann.	Оврэ.	Гоффманъ.

Venemaa volinikud, kogunenud täna Preisimaa komissaridega et vahetada Preisimaa ja Poola vahelise piiri uusi kaarte ja neid piire kirjeldavaid protokolle, tähendasid:

1) et instruksioonid, millised on koostatud Viinis piiri määratlemise komisjonile, kehtestavad spetsiaalse kaardi mastaabi, milline peab olema kasutatud piiri määratlemise tööde lõpetamisel:

kümnendik tolli võrdub viie latiga***

**(st. kümnendik tolli pikkune vahemaa kaardil võrdub looduses viie lati pikkuse vahemaaga. s.t. 2,5 mm kaardil = 20 meetrit looduses. KL.)*

((NB. **Latt, kui mõõduühik on teadmiste nappusel enda poolt väljamõeldud pikkusmõõdu ühik. pr.k toises, v.k. тязовъ = latt = u 2 sülda = u. 4 meetrit. Süld on SI-süsteemi väline mõõtühik. Selle etalon on olnud laiali sirutatud käte sõrmeotste vahe. inglise fathom: 6 jalga ehk 2 jardi Sellega enam-vähem sama oli Eesti rahvapärane käsisüld Venemaa сажень: 3 arssinat või 7 jalga Kreeka: 6 jalga ja 1 toll Taani favn: 6,18 jalga Rootsi famn: 5,84 jalga Süld = 1. endisaegne pikkusühik (algsest kõrvalesirutatud käte vahemaa), umbes 2,13 m. 1 süld = 7 jalga. Kaks ja pool sülda kõrge, pikk. 4–5 sülla pikkune vahemaa.) Toll - (lühend ") on pikkusühik. 1 toll = 0,0254 m = 1/36 ... jalga = 2,54 sentimeetrit. Toll jaguneb veeranditeks (neljandikeks) ja need omakorda kaheksandikeks.Wikipedia.Neid märkusi silmas pidades tellis Volkonski 1817. aastal Peastaabi mehhaanikatöökojast uue seadme, mis tehti Delambre'i seadme eeskujul, kuid mida Tenner oli täiustanud. See jäi kasutusele tervelt 30 aastaks! Selle komplekti kuulus neli rauast latti pikkusega 13 jalga 11.94 tolli (426.57 cm), laiuusega 0.85 tolli (2.16 cm) ja paksusega 0.3 tolli (0.76 cm). Iga latt lebas vabalt punasest puust alusel ja oli selle külge ainult ühest kohast kinnitatud. Hiljem asendas Tenner punase puu männipuust alusega, kuna punane puu kippus painduma. (Nagu hiljem selgus, oligi selliseks mõõteriistaks latt!.KL) Üks teine on 76.735276 tolli või 0.9135152 sülda (((???))). Päevas jõuti sellise latiga ära mõõta u 700 m. Topograafilised kaardid Vilno kubermangu kohta valmistas Tenner mõõdus pool versta tollis ehk 1:21000. KL.)).

Kuid, nii, nagu selline maastaap on liiga suur, et seda saaks rakendada, siis tuleb seda võtta, nii, just-kui selle määramisel oli jäetud vahele sõna sada ja et taheti hoopis öelda, et:

kümnendik tolli võrdub viiesaja latiga,

mis rahuldanuks täielikult pakutud eesmärgid:

((Tänapäevased kaardid on erinevat mastaapi ja tavaliselt meetermõõdustikus Näiteks A3 mõõdus Eesti kaart on 1 cm = 10 km. Antud juhul, nr. 1806.a. vene kindralstaabi kaart oli 1:84,0000, e. kaks versta tolli kohta.))

2)et väljend latt, et määratleda vahemaid Saksamaal piiripostide vahel, ei ole tavaliselt kasutusel, siis näiks enam sobivam selle ebamäärase väljendi toises ((latt)) asemel kasutada väljendit „reini süld“ ((verges de Rhinlande*)) ja et, järelikult, mastaap, millisest peab juhinduma, hakkab olema:

viissada reini sülda võrdub kümnendiku tolliga; lõpuks,

((*) 1 reini jalg = 31,37 cm, 1 reini süld = 15 rj, st. 4,7055 cm))

3)järgnes kokkulepe selles, et komissaridele, kes on nimetatud kaartide ja protokollide koostamiseks, hakkab olema sobiv selleks koguneda Kalischis, ega mitte Poznanis, nii nagu oli pakutud selles instruksioonis selle kogunemise kohaks.

Volinikud ja komissarid esitavad kõik ettepanekud oma vastastikuste õukondade äranägemisele, kes siis teatavad oma otsustest komissare, kellele tehakse ülesandeks piiri konventsiooni järgne mahamärkimine.

See juhtus Berliinis, 19. novembril 1817.a.

D. Alopeus.	Jordan.	Алопеус.	Иорданъ.
F. d 'Auveay.	Hoffmann.	Оврэ.	Гоффманъ.

1818.a. 13. (25.) aprill. Pariisis Venemaa, Austria, Inglismaa, Preisimaa ja Prantsusmaa vahel sõlmitud konventsioon, milline puudutab eraisikute poolset Prantsusmaa valitsuse suhtes esitatud pretensioonide likvideerimist, trükitakse ära Prantsusmaaga sõlmitud traktaatide köites.

Nr. 284.

1818.a. 18. (30.) aprill. Varssavis allkirjastatud Jeveri vürstiriigi Oldenburgi õukonnale loovutamise akt.

Nr. 285.

1818.a. 18. (30.) aprill. T. K. M. Konstantin Pavlovitshi ((Е.И.В. Константина Павловича)) poolne Jever vürstiriigi Oldenburgi õukonnale loovutamise akt.

((F. Martensi kommentaar.).

Alljärgnevate kahe aktiga seadustatakse asjade seis, milline paljude aastate kestel juba faktiliselt eksisteeris. 14. juuli 1773.a. aktiga (vt. kd. VI, Lisad, Nr.1), Suurhertsog Pavel Petrovits loovutas oma õigused Oldenburgi ja Delmenhorsti Hertsogiriikidele Holstein-Gottropi õukonna noorema liini kasuks. Pärimisõiguse järgi Jeveri vürstiriik, milline asus alati lähedastes seoses Oldenburgi hertsogiriigiga, pidi minema üle Keisrinna Katariina II, endise Anhalt-Zebsti printsessi, augustlikele lastelastele.

Keisr Aleksander I andis juba 1814.a. Oldenburgi Hertsogile õiguse juhtida neid väikesi valdusi. 1818.a. Aprilliaktiga, Keiser loobus igaveseks ajaks kõigist oma õigustest sellele vürstiriigile Oldenburgi õukonna kasuks (Nr. 284) ja samal kuupäeval, 18. (30) aprilli spetsiaalse aktiga Suurhertsog Konstantin Pavlovits loobus samuti neist oma õigustest (Nr. 285.)

Täpselt sama sisuga nõusoleku aktid olid antud hiljem välja Suurvürst Nikolai Pavlovitsi ja Mihail Pavlovitsi poolt.

*

Nr. 284.

((sk. tekst))

Jumala kasulikust armust, Meie Aleksander Esimene, Ülevenemaaline Keiser ja, Moskva, Kiievi, Vladimiri, Novgorodi Isevalitseja, Kaasani Tsaar, Astrahani Tsaar, Poola Tsaar jne., jne.,

Kuulutame ja tunnistame selle kaudu enda, oma pärijate ja kõigi oma järeltulijate eest, et soovides anda uus tõestus meie heatahtlikusest, milline eksiteerib meie vahelise veresuguluse ja läheduse kaudu Holstein-Gottorpi õukonna noorema liinga, millise heaolule on juba pandud alus, meie Juma juures puhkava esivanema poolt, 14. juulil 1773.a., loovutused, millised on soetatud Taani riigi Oldenburgi ja Delmenhorsti vahetamisega ja selle hertsogiriigiks tõstmisega, Me teostasime kavatsuse, milline tuli meile pärandina Anhalt-Zerbsti õukonnalt Jeveri vürstiriigile, milline ka enne seda tema piirneva Oldenburgi krahvkonnaga asus juba ühe juhtimise all, ja krahv Anton Günther von Oldenburgi testamendi tulemusel, pidi Anhalt-Zerbstscheni vürstiriigi

meessoost põlve lakkamisel saada uuesti Oldenbourgi krahvkonna juhtimise alla rendimaana ja jääda selleks igaveseks ajaks nende valdusesse, - kuigi selle põlvkond ei ole veel lakanud ja seda, nagu Me loodame, Kõikvõimsa armust ka kunagi ei järgne,- ühendada uuesti praegu Oldenbourgi hertsogiriigiga ja loovutada selle Holstyein-Gottorphi hertsogi nooremale liinile.

Sellise kavatsusega, Meie, juba alates 1814.a. andsime eelnevalt Jeveri vürstiriigi juhtimise ning tulud praegu valdavale Valitsejale Oldenbourgi hertsogiriigi administraatorile hertsogile, aga praegu tahtsime sellise kohutuse edasist täitmist, meie õukona hüvanguks kalduvate kavatsustega, selle piduliku loovutamise aktiga otsustada ja määratleda järgmist:

Artikkel I.

Jever vürstiriik peab, kui vaba sugulasliini pidi päritav omand (freyes Allodium)), nii nagu Me seda valdasime, minema üle praeguse Holstein-Gottorpi Hertsogiriigi noorema liini esimese isiku, Valitseja Hertsogi ja Oldenbourgi administraatori Peter Friedrich Ludwigi täielikku valdusesse, kui esimene soetaja, sellisel viisil, et ta ja ta pärijad juhivad Oldenbourgi hertsogiriiki igavesti, võivad Jeveri vürstiriigis kasutada kõiki neid mainitud samu kõrgema võimu ja omandi õigusi, millised selles Meile kuulusid ja millised Me sellega loovutame ja millitest lahti ütlesime.

Artikkel II.

Pärimisõigus ja pärimiskord, milline eksisteeris Oldenbourgi Hertsogiriigi valdajatele, peab samuti omama vahetut mõju Jeveri vürstiriigis ja ta, koos Oldenbourgi Hertsogiriigiga, peab minema üle iga kord samale valitsevale pärijale.

Artikkel III.

Nii nagu Oldenbourgi Hertsogiriik, 1773.a. loovutamise traktaadi Artikkel VI sisu järgi ei tohi ilma meie ja teiste sugulaste nõusolekuta end koormata pantlaenudega või mingil teisel viisil olla tükeldatud või vähendatud, siis see otsus peab olema laiendatud samuti ka temaga ühendatud Jeveri vürstiriigile; igasugused selle korralduse vastaselt tehtud korraldused peavad olema loetud justkui mittetoimunuteks ja kehtetuteks.

Artikkel IV.

Lesepõlve pidavale Valitsejannale Vürstinna Anhalt-Zebstle Frederike Sophie Augustele, kui endisele Jeveri Vürstiriigi Valitsejale, maksta tema ülalpidamiseks, lugedes 1814.a. algusest kuni tema surmani, igal aastal kuuskümmend tuhat hollandi kuldnat, iga kvartali kaupa, Jeveri vürstiriigi kindlamatest tuludest, kas seal kohapeal, või siis Oldenburgis.

Artikkel V.

Ülalesitatdu punktide täitmisel, Me lubame enda, oma pärijate ja järeltulijate eest, kui praegusele esmasoetajale, aga ka kõigile tema järgi tulevatele Jeveri vürstiriigi valdajatele, osutada meie armastusväärset hoolekannet ja kaitset, et kaitsta selle valdamist kõigi ja igauhe eest.

Artikkel VI.

Jeveri vürstiriigile olemasolevate juhuslike pärimisõiguste suhtes, millised kuuluvad meie armastusväärsetele vendadele ja õdedele, aga samuti lastele peale surmasid, Meie võtame eriti enda peale, algatada nende nimel nende formaane loobumine ning nõusolek, liita see selle loovutamiskavaga, kuivõrd selleks võib tekkida vajadus.

Artikkel VII.

Kõik see, mis on otsustatud selles loovutamises, millist Me soovime et see oleks loetud pragmaatiliseks ettekirjutuseks, aga samuti vankumatuks perekondlikuks sanktsiooniks, millist tuleb nii meie, kui ka meie järeltulijate, kui alatiste Holstein-Gottorpi õukonna peade poolt rikkumatu, tingimusetult kinnipeetud ja järgitud; aga samuti sellega ei anta nii meile, aga ka nemad hoolitseks seda, et kogu Oldenbourgi Hertsogiriigi ja praegu sellega ühendatud Jeveri krahvkonna valdajate poolt oleks kõigis selle artiklites täpselt täidetud.

Selle kinnituseks ja tõestuseks, Me allkirjastasime selle loovutusakti enda käsitsi kirjutatud allkirjaga ja käskisime sellele panna meie pitsati.

See juhtus Varssavis, 18. aprill. 1818.a.

Alexander

Александръ.

Nr. 285.

((Saksakeelne tekst.))

Jumala armust, Meie Konstantin Ülevenemaaline Prints ja Suurvürst, Norra pärija, Schleswig-Hollsteini, Stormarni ja Dithmarseni Hertsog, Oldenbourgi Hertsog jne., jne.

Kuulutame pigulikult ja tunnistame selle kaudu enda, meie seaduslike pärijate ja kõigi meie järeltulijate eest, et me oleme täiel määral üksmeelel kõigi loovutamise akti artiklitega, mis on allkirjastatud Tema Keiserliku Majesteedi, meie hiigaivama Valitseja venna, justkui Holstein-Gottorpi õukonna pea poolt, Varssavis 18. aprillil käesoleval aastal, millisega Jeveri piirkond ühendatakse Oldenbourgi Hertsogiriigiga ja on antud nooremale Holstein-Gottorpi liinile, eitades enda ja meie pärijate poolt kõiki meie pärimisõigusi mainitud piirkonnale.

Selle kinnituseks me allkirjastasime omakäeliselt selle nõusoleku akti ja käskisime sellele asetada meie pitsati.

See juhtus Varssavis, 18. aprill 1818 aastal.

Nr. 286.

1818.a. 29 juuli (10. august). Krahv Nesselrode deklaratsioon Bavaaria Venemaa suhtes olevatest rahalistest kohustustest.

((F. Martensi kommentaar.))

1813.a. Riedis, Austrias, allkirjastatud Liidutraktaadiga, loobus Bavaaria ((Baviere)) oma paljude aastate pikkusest sõprusest Prantsusmaaga. Selle traktaadi tingimused olid Bavaariale erakordselt soodsad, milline sai seadusliku õiguse osaleda liitlasriikide poolt vallutatud maade jaotamises. (Vt. Pertz. Leben Steins's. Bd. III, S. 427 flg.).

Alljärnev krahv Nesselrode deklaratsioon pidi tegema lõpu kõigile Venemaa ja Bavaaria vahelistele arusaamatustele, millised olid kutsutud esile erinevate tarnetega üksikutele liidulisele armeele, Prantsusmaa vastase sõjategevuse ajal.

*

20. märtsi 1818.a. S-Peterburi ja Münheni Ōukondade vahelise lõpliku kokkuleppe tulemusel, milline on võetud vastu ja formaalselt kinnitatud T. K. Bavaaria Kuninga poolt reskriptiga asjuri, parun von Treubergi nimele, alates 27. juunil 1818.a., allakirjutanud, T. M. Ülevenemaalise Keisri volitusel, kuulutab sellega, et see Valitseja loobub temale arvestatud osast:

1)summast, 437,912 franki, milline on saadud feldmarssal vürst Wrede poolt Ülem-Reini kindral-kubermangus;

2)KeskReini kindralkubermangus arvete eest kätte saamata rahast, millised ulatusid summani 1.121, 203 frangini.

Selle kinnituseks esitas allakirjutanu käesoleva formaalse mainitud pretensioonidest loobumise akti T. K. Bavaaria Kuninga asjurile, parun v. Treubergile.

See juhtus S-Peterburis, 29. juulil 1818.a.

Le Comte de Nesselrode.

Графъ Нессельроде.

Nr. 287.

1818.a. 19. (31.) august. S-Peterburis Preisimaaga sõlmitud likvideerimise konventsioon.

((F. Martensi kommentaar.)).

Sõprusesidemed, millised ühendavad Keiser Aleksander I Kuningas Friedrich Wilhelm III-t, veel enam kinnistusid 1817.a., kui toimusid Peterhofis T. K. Nikolai Pavlovitsi laulatus kuninga lemmiktütred printsess Charlottega, kes tuntud Alexandra Feodorownana ((Александрю Феодоровною)). 1817.a juulis printsess sõitis Potzdamist, oma venna prints Wilhelmi, praeguse Saksamaa Keisri saatel S-Peterburgi. Sinna jõudes toimus 25. juunil (7. juulil) laulatus ja 1. (13.) juulil toimus pidulik abielu sõlmimise rituaal. Nii Valitseja kui ka Kuningas soovisid väga sellist liitu, kuigi viimasel oli väga raske minna lahku oma lemmiktütrest.

„Mälestusväärset võitluse ajal“, - kirjutas Valitseja Kuningale, 21. juunil(3. Juulil), mõned päevad enne toimunud laulatust, - „kui meie rahvad, olles teineteisega ühendatud hirmsate sündmustega, läbisid temaga koos verise ebaedu ja vahvuse tee, ja nõnda õeldes, sõjaleeri keskel, oli see, meile niivõrd kallis, meid ühendav abielu. See asetab viimase kivi lahutamatu liidu hoonel, milline ühendab Preisimaad ja Venemaad sellega, mis ühendab üheks meie perekonnad“.

Kui toimus see abielusõlmimine, siis samal päeval kirjutas Valitseja Kuningale uue üpris palava kirja, millises ta kuulutab, et Suurvürstinna Aleksandra Feodorovna võitis kõigi südamed ja Keisrinna Maria Feodorovna ((Императрица Марья Федоровна)) armus temasse erakordselt.

Mitte väiksemat rõõmu väljendas Kuningas oma 14. (26.) juuli 1817.a. kirjas, millises ta tunnistas, et selle abielu sõlmimisega on täidetud tema kõige suurem salasoo.

Prints Wilhelm oli väga liigutatud armastusväärsest ja rõõmsast vastuvõtust, millise ta väärilis S-Peterburis, kus ta veetis mõned kuud. Valitseja hoiatas teda Tsarskoe Selost 15. (27.) juunil 1817.a. saadetud kirjas, et ta võetakse vastu kogu Keiserliku perekonna poolt, kui „vend, avasüli“. „Sellest samast hetkest“, - jätkab Keiser Aleksander I kirjas Prints Wilhelmile, - „kui minul oli õnne Teiega tutvuda, Te võitsite, tänu Teie silmapaistvatele omadustele, minu siiraima sõpruse ja minu täieliku austuse-. Meie hulgas Teie nägemine hakkab olema tõeliseks pidupäevaks“.

Kui Prints Wilhelm asus 1817.a. detsembris tagasiteele, saatis Valitseja temale Moskvast 19. (31.) detsembril kirja ja mälestuseks kuldse saabli. Kuid nii nagu „iidse kombe järgi“ ei saa relva kinkida, palus Valitseja prints Wilhelmilt vastu kinkida tukati või mingi teise mündi. Sellest veel ei piisanud: Valitseja 14. (26.) detsembril saadetud kirjas väljendatakse siirast kurvastust printsi ärasõidu puhul, kes oli Venemaal „omade ringis ja ümbritsetud pidevalt suurenevast armastusest sellest ajast peale, kui ta oli meie hulgas“. Lõpuks soovib Valitseja, et Prints valiks Venemaa armeest ühe polgu, millise ülemaks ((Chef, шефомъ)) ta tahaks olla.

On loomulik, et kõik need Valitseja ja tema augustliku perekonna liikmete poolsed siira poolehoiu tõendid pidid prints Wilhelmile südamesse minema. See on märgatav tema Varssavist 27. detsembril (8. jaanuaril) 1817.a. ja Krasnovicest 30 detsembril 1817 (11. jaanuar) 1818 .a. saadetud kirjadest Keiser Aleksander I- le. Esimeses kirjas väljendab Prints Valitsejale sügavaimat tänu kuldse saabli eest ja teatab oma siirast soovist tõestada tegelikkuses, kui võrd tema südant valdas tänutunne sellise rõõmsa vastuvõtu eest, milist temale Venemaal osutati, kus ta veetis „oma elu kõige meeldivama ja kõige olulisema“ aja.

Lõpuks, 19. (31.) jaanuari 1818.a. Berliinist saadetud kirjas, Prints Wilhelm väljendab üpris soojade sõnadega oma tänutunnet suurt au andva ettepaneku eest olla vene polgu seff. Kuid tal on väga raske teha valikut Venemaa armee polkudel, millised paistavad oma vaprust poolt ühtmoodi silma, on ka ühesugused „sõjalise ilu“ ja vahvuse poolest. Ta võib anda eelistuse ühele Venemaa polkudest eranditult isiklikel kaalutlustel, millised teda sellega seovad. See on – Kaluga ((Калужский)) jalaväepolk, millise vahva osalemine Bar-sur-Aube lahingus, jääb talle alatiseks mällu eriti selle poolest, et selle lahingu päeval autasustati teda Püha Georgi ordeni kavaleri nimetusega.

Need isiklikud ja sõbralikud Venemaa Keiserliku õukonna ja Preisimaa Kuningliku perekonnaga leidsid uue piduliku kinnituse 1818.a., kui peale Suurvürst Aleksander Nikolaevitsi sündi, Preisimaa Kuningas, koos kroonprintsiga sõitsid Noskvasse, kus Keiserlik perekond asus. Juulikuus oli Kuningas Venemaalt tagasiteel Memelisse, kust ta ise ja ka kroonprints kirjutasid Valitsejale emotsionaalse kirja sellest, mis nad Venemaal nägid ja neile osutatud rõõmsast vastuvõtust.

Ei ole kahtlust, et need Venemaa ja Preisimaa valitsevate õukondade vahelised sõbralikud suhted ja sugulaslikud sidemed pidid aitama kaasa mõlemate riikide vastastikuste suhete rahulikule käigule. Kuid ei saa ütlemata jätta, et mõlemate valitsuste vahel ei oleks tekkinud tõsiseid arusaamatusi, milliseid võisid olla silutud ainult peale üpris kestvaid läbirääkimisi ning märkimisväärseid vastastikuseid järelandmisi tehes. Kui aga uskuda Alopeusi, siis kõik need arusaamatused ja segadused sõltusid eranditult Preisimaa valitsuses endas eksisteerivast sisemisest korraldamatusest.

1817.a. lõpus krahv Lottum oli nimetatud Preisimaa valitsuse poolt Preisimaa välisministriks, kuna kantsler vürst Hardenberg oli liiga hõivatud asjadega ja ta võis jätta enesele ainult diplomaatiliste suhete kõrgema juhtimise. Kuid üpris varsti osutus, et krahv Lottum ei tunne üldsegi asja ja tal ei ole, ilma Hardenbergi loata, kõige tavalisemate asjade lahendamise õigust. Kuid prints elas „randavat“ eluviisi: ta oli suurem osa aastast ära ja sõitis Berliini vaid mõneks nädalaks, et hiljem kuude viisi end Preisimaa pealinnas mitteräidata. Selliseid asjaolusid silmas pidades, pidas Alopeus olevat endal õigust öelda, et „nüüd tuleb Berliinis asju, kui armuintrige, ajada „. (8. (20.) juuli 1817.a. kiri krahv Nesselrodele.)

Muideks, kogu Preisimaa ja Saksamaa siseolukord on Alopeusi poolt kirjeldatud üpris ebameeldivates värvides. Tema sõnade järgi tõestas Wartburgis tuntud sündmus uuesti, et revolutsiooniline vaim üha enam ja enam levib üle kogu Põhja Saksamaa. Saksamaa revolutsionäärid oskavad väga hästi kasutada ära trükisõna, et mõjutada ühiskondlikku arvamust, „põlata“ Valitsejaid ja laita kõiki valitsuse otsuseid. Saadik kasutas kohe juhust, et pöörata Hardenbergi tõsist tähelepanu kõigile neile ohtlikele sümptomitele. Preisimaa kantsler ei eitanud ohtude eksisteerimist ja leidis olevat hädavajaliku kõikide Saksamaa valitsuste poolsete ühiskondliku korra vaenlaste vastu ühiste meetmete võtmise vajalikkust. Ainult ta leidis olevat hulga sobilikuma teha mingile Saksamaa teisejärgulise riigi valitsusele ettepanek esitada Liidu

Seimile vastav ettepanek, millist hiljem hakkavad Austria ja Preisima energiliselt toetama. Kuid Alopeus märkas õiglaselt, et kui Austria ja Preisimaa kardavad selles asjas enda peale võtta initsiatiivi, siis veelgi vähem nõustub seda tegema mingi Saksamaa teisejärguline valitsus.

Muideks, Alopeus oli veendunud, et Hardenbergi otsustusvõimetus on seletatav tema kartusega tema endiste lubaduste ja välja öeldud veendumuste vastaste süüdistuste suhtes. 1813.a., et kutsuda rahvast sõtta, võttis Preisimaa valitsus meetmeid, milliseid Hardenberg ise tunnistas sellisteks, milliseid võinuks dikteerida ainult tuntud „ühiskondliku kasu komitee“ Pariisis. Siis toetati Jahn Arndti ja teisi ning kaitsti kurikuulsat „Tugendbund `y“ ((Preisimaal 1808.a. asutatud salauhing)). Nüüd aga, kui eesmärk on saavutatud, öeldakse kõigest sellest lahti. Alopeusi (8. (20.) novembri 1817.a. telegramm.).

Muideks, 1817.a. alguses, oli Berliinis Preisimaa kantsleri enese juhtimisel asutatud spetsiaalne komitee, et koostada reglement rahvaesindusest. Kuid Alopeus ennustas selle komitee ettevõtmisele täielikku ebaedu. Kuningas tõestas pidevalt, et selline väike riik, nagu Weimari Hertsogiriik, midagi kartmata, võib omada konstitutsiooni. Kuid täiesti teises olukorras asub Preisimaa, milline on suur riik ja selle asju ei saa konstitutsiooni kehtimise ajal juhtida. (Alopeusi 11. (23.) jaanuari 1818.a. telegramm.).

Preisimaa valitsus väljendas isegi soovi, et Keiser Aleksander väljenduks avalikult liberaalide vastu ja avalikustaks telegrammid, millised mõistavad hukka konstitutsioonilise valitsemis korra pooldajate nõudmised. Kuid valitseja keeldus sellise soovi täitmisest, kavatsemata sekkuda Saksamaa Liidu siseasjadesse. Siis krahv Lottum, oma 19. jaanuari 1818.a. noodis, tänas Kuninga nimel Valitsejat, et ta suhtub sellise austusega Saksamaa Liidu sõltumatusesse. Kuid kuningas ise väljendas Alopeusile soovi, et Venemaa telegrammide avalikustamisega, „sulgeda enam häbitute ajakirjanike suu“.

Teised saksamaa valitsused pöördusid samuti palvetega Venemaa poole, et see sekkuks Saksamaa asjadesse ja väljenduks nii ühes kui teises mõttes. Kui krahv Nesselrode oli 1817.a. suvel Carlsbadi tervisevetel, ei jätnud teda rahule väikesete Saksamaa riikide esindjad ja ministrid. Nad tõestasid temale, et Austria ja Preisimaa relvastuvad ja sõlmisid omavahel Venemaa vastase liidu. Kuid krahv Nesselrode suhtus nendesse insinuatsioonidesse ((laimamistesse)) täieliku hoolimatusega ja väitis, et Austria ja Preisimaa, koos kogu Saksamaa Liiduga, ainult sel juhtumil võisid õiglaselt Venemaa vastu relvastuda, kui ta sekkunuks Saksamaa siseasjadesse. (Krahv Nesselrode 5. oktoobri 1817.a. raport-memo.).

Järgmisel aastal, kui krahv Nesselrode oli jälle Carlbadis, sõitis Franzensbrunenist tema juurde prints Metternich ja ta püüdis samuti teda veenda tungivas hädavajaduses kõigi liitlasriikide poolt võtta ühiseid meetmeid Saksamaal „jakobiinluse“ vastu. Kuid krahv Nesselrode sellise küsimuse arutamisele asumisest, öeldes, et Aachenis ((Aix-la-Chapelle)) oleks ta valmis seda tegema, kuid mitte Charlsbadis, kuhu ta enese ravimiseks sõitis. (Krahv Nesselrode 17. (29) septembri 1818.a. raport-memo.).

Kui, 1817.a. aprillis Alopeus suundus, Kõigekõrgema loal, Varssavisse, kus asus Valitseja ise, võis ta esitada suuliselt Preisimaa ja Saksamaa asjade olukorra kirjelduse. Sel, arvatavasti, olid samuti määratletud põhimõtted, milliste järgi olnuks võimalik lõpetada Preisimaa alamate Venemaa riigikassa suhtes, Vene vägedele, nende Preisimaa territooriumil viibimise ajal, erisuguste asjade tarnimise eest esitatud pretensioonide likvideerimist puudutavad läbirääkimised. Nende pretensioonide lahendamiseks loodi esialgu Königsbergis vene ja preisi delegaatidest segakomisjon. See komisjon töötas, kuid ei suutnud jõuda lõplikule otsusele.

Siis Alopeus andis oma valitsusele praktilise nõuande: teha nendele pretensioonidele lõpp Preisimaale ühe üldise summa maksmisega.

See mõte meeldis Venemaa valitsusele, milline tegi, Alopeusi kaudu, Preisimaale vastava ettepaneku. Viimane võttis selle vastu ja esitas üldise arve 16 miljonilise taalrilisele summale. Kuid Venemaa valitsus, armee peaintendandi teenistuse raport-memo alusel, tõestas, et ta ei ole kohustatud üle 562,000 taalri maksuma.

Preisimaa keeldus kategooriliselt sellise summa vastuvõtmisest. Peale uusi kestvaid läbirääkimisi ja vastastikuseid järeleandmisi jõuti kokkuleppele, millise jõul Venemaa kohustus

maksma 4 miljoni taalri suuruse summa, millise pidid saama hüvituseks kõik Preisimaa alamad, kellel olid pretensioonid Venemaa riigikassale.

Alljärgneev konventsioon kinnitab sõlmitud kokkuleppe.

*

Tema Püha ja Jagamatu Kolmainsuse nimel.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. M. Preisimaa Kuningas, olles ärgitatud soovist kõrvaldada kõik probleemid, millised tekkisid summa arvestamise üle, milline tulnuks maksta erinevate tarnete eest, millised olid teostatud sellelt ja teiselt poolelt viimase sõja ajal, leppisid kokku lõpliku arve tegemise suhtes kokkuleppele jõudmises, et lõpetada igasugused seda asja puudutavad vaidlused; seetõttu kõrged lepingupoole nimetasid:

T. M. Ülevenemaaline Keiser - krahv Karl Robert Nesselrode, oma salanõuniku ja jne. aga T.M. Preisimaa Kuningas – Frederic von Schoeleri, oma armee kindral-leitnandi ja jne., kes peale oma volikirjade vahetamist, leppisid kokku alljärgnevates artiklites.

Artikkel I.

Kõik vaidlused, millised on tekkinud kuni käesoleva ajani vastastikustes likvideerimise komisjonides, milline on asutatud pretensioonide kontrollimiseks, millised tekkisid 1812.a. sõja algusest kuni 31. detsembrini 1817.a., kaasa arvatult, kestva aja kestel ja lõppevad käesoleva konventsiooni sõlmimise hetkest.

Artikkel II.

T. M. Preisimaa Kuningas loobub enda, oma pärijate ja järeltulijate eest, nagu ka kõigi oma praegu eksisteerival kujul monarhia alamate eest, kõigi juba teostatud või veel järgnevatele Venemaale või Keisri alamatele esitatud hagidega mis puudutavad toitlustamise, hospitalide, vooride, transpordi ja üldse igasuguste tarnete eest tasumist, millised on teostatud seaduslikult tema vägedele, rivi ohvitseridele või armeed saatvatele vooridele, samuti ka tarnete suhtes, millised on nõutud ebaseaduslikult, alates 1812.a. kuni 1817.a., kaasaarvatult, pretensioonidest.

See loobumine laieneb kõikidele pretensioonidele, millistest on avaldatud või avaldamata jäetud enne seda päeva, milliste aluseks on alljärgnevad konventsioonid ja aktid:

- a) Plockis sõlmitud hospitalide puudutav akt;
- b) 27. Märtsi (8. aprilli) 1813.a. Kalischi konventsioon;
- c) 16. (28.) mail 1815.a. Viinis sõlmitud lisakonventsioon;
- d) aktid, millised koostati erinevatel aegadel Viinis et määratleda toiduainetega varustamise süsteemi ringkondade kaupa, kuivõrd sellised võivad puudutada endiseid Preisimaa monarhia ja maade Reini provintse, millised on sellele viimasel ajal läinud;
- e) igasugused kohustused, kokkulepped, korraldused ja tehingud, millised põhinevad kindralite, tsiviil- või militaarametnike kirjavahetusel, millised need ka ei olnud;
- f) sõjavangide ülalpidamine kõigis monarhia osades, tarded Elbe jõe vasaku kalda provintsid, samuti nagu igasugune kahju ja kulud, millised võivad olla aluseks hagi nõuetele.

Artikkel III.

Nende loobumiste asemel ja et teha kõikide kuni 31. detsembrini 1817.a. esitatud arvete suhtes lõplik tasumine, T. M. Ülevenemaaline Keiser kohustub tasuma T. M. Preisimaa Kuningale, peale juba enne selle konventsiooni allkirjastamist teostatud maksete, summa 4.000,000 preisi

taalrit, loovutades omaltpoolt enda, oma pärijate ja järeltulijate, nagu ka oma Keisririigi alamate eest igasugusest nõudmisest arvete suhtes, millised on esitatud Venemaa poolt ja arvestatud 9 kuni 10 miljoni taalrises summana, lugedes selle hulka järgmised artiklid:

- 1) sularahas maksed;
- 2) lahingumoonatarned ja kulud vägedele, hospitalidele ja sõjavangidele;
- 3) igasugused teiste asjade tarned, sealhulgas toiduained, laastatud Preisimale endisest Varssavi Hertsogiriigist, kuivõrd neid arvesse võetakse, selle konventsiooniga lõpetatavad ja järelikult ei saa kuuluda eraldi Preisimaa ja Poola Kuningriigi vaheliste arvete hulka, millised on nähtud ette 21. aprilli (3.) mai 1815.a. Viini traktaadiga;
- 4) osa, milline 26. mai 1816.a. Frankfurdi lõpliku kokkulepe alusel pidi kuuluma Venemaale tuludena, millised koguti liitlasriikide poolt 1813-14.a. sõja ajal vallutatud provintsidest;
- 5) pretensioonid, millised puutusid Preisimaa vägede Kuramaal viibimisse;
- 6) suurtükiväge ja relvi ja üldse igasugust sõjasaaki, mis võeti ära vaenlaselt ja mis oli Preisimaale loovutatud.

Artikkel IV.

Selle ja teise poole alamad võivad vastastikku teine-teisele esitada ainult neid nõudmisi, millised tulenevad puhtalt isiklikest kohustustest ja millistel ei ole mingit suhet tsiviil- ja militaaradministratsiooni erinevate osadega, ega suhet nende ametkondade asjade juhtivate teenistujatesse nende juhtimisel või polkude ja suurtükiväe rühmade isemajandusse, aga ka igasugusesse nõudmisesse, millised puudutavad sarnaseid asju, milliseid peetakse käesoleva konventsiooniga arvestatuks või hävitatuks.

Artikkel V.

Artikkel III nimetatud 4.000,000 preisi taalriline summa tasutakse 3.255,000 rubla ulatuses sularahas ja 1.767,000 rubla assignaatidega, millised summad kaetakse järgmisel viisil.

Kohe, peale käesoleva konventsiooni sõlmimist Venemaa Keiserlik Riigikassa annab kindral Schoelerile, kui Tema M. Preisimaa Kuninga erakorralisele saadikule ning volitatud ministrile, obligatsioonid, millised on registreeritud Keisririigi riigivõla raamatusse, summas 3.829,000 rubla sularahas ja 2.078,000 rubla assignaatides, koos 6 % aastas, alates 1. juulist 1818.a.

Artikkel VI.

Nii, nagu kõrged lepingupoole, Artiklite II ja III sätete alusel loobusid enda nimel ja oma alamate nimel kõigist pretensioonidest, millised tekkisid seale ja teisele poolele sõja aja asjaoludest ja sellest tulenevatest kuludest järgnevalt, alates 1812.a. kuni 31. detsembrini 1817.a., siis, Nende Majesteetid Ülevenemaaline Keiser ja Preisimaa Kuningas kohustuvad seetõttu oma alamate vastastikuseks rahuldamiseks kõigi nende selliste nõudmiste suhtes, millised on nende poolt esitatud või milliseid võidakse veel esitada, erandiks ainult Artikkel IV nimetatud asjaarutus, milliste elluviimine tehaks ülesandeks tavalistele kohtuasutustele.

Artikkel VII.

Käesolev konventsioon ratifitseeritakse ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse kahe kuu pärast, aga kui sõimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks jne.,

See juhtus S-Peterburis, 19 (31) augustil 1818.a.

(L.S.) Le comte de Nesselrode.

(M.П.) Графъ Нессельроде.

(L.S.) De Schoeler.

(M.П.) Ф.Шёлеръ.

Aacheni kongressil sõlmitud aktid.

Actes signes au congres D'Aix-la-Chapelle.

Фкты заключенные на Ахенскомъ конгрессе.

№№ 288-296.

*

Nr. 288 – 296.

1818.a. 27. september (9. oktoober) kuni 9. (21.) november. Aacheni kongressi aktid.

((F. Martensi kommentaar.)).

Teise 1815.a. Pariisi rahutraktaadi alusel kohustusid suured liitlasriigid, kolme aasta kestel, tõstatama küsimuse: kas liitlasvägede poolt tuleks jätkata Prantsusmaa territooriumi okupeerimist, enne kui täitub viis aastat, või on võimalik need enne tähtaja lõppemist välja viia?

Juba 1817.a. oli Viini kabineti poolt tõstatatud uue rahvusvahelise kongressi kokkukutsumise küsimus ja prints Metternich pakkus Mannheimi või Aix-la-Chapelle ((Ахень)), kui koosoleku pidamise kohta. Eelistus anti Aachenile, kus ka 1818.a. sügisel kongress kokku tuli.

Peale peamise Prantsusmaa okupeerimise lõpetamise asja, pidi kongress võtma vastu otsused veel paljudes teistes küsimustes. 30. oktoobri 1817.a. kirjas Preisimaa Kuningale Keiser Aleksander I pööras tähelepanu hädavajadusele leevendada samuti Prantsusmaa koormat rohkearvuliste kreditoõride suhtes. Prantsusmaa valitsus, tõestas Valitseja, ei ole võimeline täielikult välja maksuma ülisuurt summat oma erakrediitoritele ja seepärast ta pöördus suurte riikide õiglase kohtu poole ja palub leevendada temale 1815.a. Pariisi traktaadiga pandud rahalisi kohustusi.

Preisimaa Kuningas, 6. detsembri vastuseks kirjutatud kirjas ühins Keisri mõttega, kuid leidis olevat õiglase seada üldiseks põhimõtteks selle, et Prantsusmaa riigikassale leevenduste tegemine ei toimuks eraisikute seaduslike õiguste alusel, kelle suhtes kohused oli garanteeritud suurte liitlasriikide valitsuste poolt.

Keiser Aleksander I visandas oma käega Aacheni kongressile järgmise programmi:

- 1) Okupatsiooniar mee väljaviimine.
- 2) Liitlasriikide suhtumine Prantsusmaasse.
- 3) Kas Prantsusmaad võib, ilma ettevaatusabinõusid tarvitusele võtmata, vastu võtta Euroopa riikide suhtlusesse, või
- 4) kas ei sunni Prantsusmaa haiguslik seisund Euroopa riike endale võtma nakkuse levimise ärahoidmise meetmete võtmise kohustust, milised võivad sellest tuleneda, ja kas need meetmed võiksid samal ajal olla ka Prantsusmaale kasulikud, toetades selles rahu?
- 5) Millised on need ettevaatusabinõud?
 - a) riikide liit,
 - b) igaks juhuks loodav sõjaline konventsioon.
- 6) Akti olemus, milline peab määratlema kõik need küsimused.
- 7) Avalikkus, milline on tavis selle anda, et hoida tagasi prantsuse mässajad“.

Sellest avarast programmist sai Venemaa volinikele Aacheni kongressil instruksioon ja seal sõlmitud allkirjastatud aktid tõestavad, et see mõjutas üldse kõiki selle rahvusvahelise koosoleku otsuseid.

1818.a. septembris saabusid Aachenisse Valitseja, Austria Keiser ja Preisimaa Kuningas. Venemaa volinikeks olid : krahvid Capodistria ja Nesselrode; Austria – prints Metternich; Preisimaa – prints Hardenberg ja krahv Bernstorff; Inglise – hertsog Wellington ja lord Castlereagh; ja Prantsusmaa – hertsog Richelieu ((Ришелье)). Alopeus suundus samuti Aachenisse juba 1818.a. suvel, et valmistada kõik Valitseja sinnajõudmise ajaks ette ja ta jäi sinna kuni detsembrikuuni. Kuid kongressi nõupidamistest ta osa ei võtnud.

Kongressi istungid algasid 29. septembril ja kestsid kuni 22. novembrini 1818.a. Kokku toimus 47 istungit.

Kuigi Aacheni kongress, nähtavasti, kinnitas nelja Napoleoni vastu võitleva suurriigi vahelist tihedat liitu, ei saa ütlema jätta, et ilmnes kongressil arutusele võetud asjade lahendamisel täielik nende vaheline üksmeel. Juba kõige peamiste kongressi tegevuse tingimuste suhtes esines täielik erimeelsus ühest küljest Venemaa ja teisest Austria ning Inglismaa vahel. Viimased kaks riiki lähtusid sellisest põhimõttest, et 1815.a. liit, milline on sõlmitud nelja suurriigi vahel Pariisis, peab olema kongressi autoriteedi ja võimu aluseks. Aga Keiser Aleksander I tõestas, et kõigi rahvusvaheliste suhete aluseks peale 1815.a., on Püha Liidu akt, milline ühendab kõik Euroopa riigid üheks ühiseks perekonnaks.

Pozzo di Borgo poolt koostatud 24. juuni 1818.a. raportis Valitsejale tõestatakse valitsejale, kui osavalt kasutab Austria nelikliitu, et isoleerida Venemaa ja hoida Prantsusmaa alaealise seisundis. Mis aga puudutab Preisimaad, siis ta hoidis kõrvale Venemaa vastastest intriigidest, „kuid seda äärmisel juhul, kuni 1816.a. märtsi kuuni“. Kuid viimasel ajal Berliini kabinett, näib, et kaldus nelikliidu süsteemi poole ja astus Austria ja Inglismaaga kokkuleppesse.

Seejärel tõestatakse üksikasjalikult Pozzo di Borgo raportis, miks riigid ei või piirduda Aacheni kongressil Chaumonti liidutraktaadi uuendamisega, nii nagu seda soovib Viini kabinett. Sellisel juhtumil saab õiglaseks etteheide, et neli suurriiki püüdleval „üleilmsel võimul“. Ja kuidas siis ära hoida, et liidust välja jäänud riigid ei sõlmiks omavahel spetsiaalse koalitsiooni? Kuid siis Euroopa jaotatakse kaheks teine-teisele vaenulikuks leeriks.

Täiesti teisiti korraldatakse suhted riikide vahel, kui kongressi kõigi otsuste ja kogu Euroopa poliitilise süsteemi aluseks oleks seatud 1815.a. septembri „vennalik ja kristlik liit“. See liit on asutatud riikide poolsele nende territoriaalsete valduste puutumatusel vastastikusele käendusele ja sellisel viisil muutuksid vallutused võimatuks. Iga vallutaja, nagu Bonaparte, revolutsionäär ja kõigi rahvaste vaenlane.

„On ju iga revolutsioon, olles saanud näo, ei ole miski muu, kui vallutaja, kes kipub kallale seaduslikule omandile ja õigustele. Valitsejad-vallutajad samamoodi rohkem või vähem kui revolutsioonid, kaetud kuningliku mantooga. Nii nagu esimesel nii ka teisel juhtumil püüab alati võidutseda tugevama ja enam amoraalse õigus“.

Ettekandja sõnade järgi ohustavad Euroopa üldist rahu kaks ohtu: 1)revolutsionääride poolne ja 2)valitsuste, millised püüavad toetada vana poliitikat, enda poolne: s.t. „omavoli sisejuhtimise sfääris ja eraldi liidud rahvusvaheliste suhete vallas,“.

Need seisukohad olid veel arendatud mitmetes Aacheni kongressi liikmetele saadetud memodes. Neis tõestati kõikjal „seadusliku suveräänsuse“ kaitsmise ja üldise traktaadi, millised sisaldaksid eneses kahte seiukohta, sõlmimise hädavajadust: 1)territoriaalsete valduste vastastikune garanteerimine, milline on riikide kinnitatud Viini kongressi akti ja 1815.a. Pariisi traktatidega ja 2)“vastastikune seadusliku suveräänsuse garantii, milline eksisteerib iidsest ajast või on tunnustatud kehtivate traktatidega“. (Venemaa valitsuse konfidentsiaalne memo 25. septembrist (7. oktoobrist) 1818.a.).

Ei saa märkamata jätta, et need kaks seisukohta ei ole päris kooskõlas nende printsiipidega, millised olid Kõigekõrgema poolt heaks kiidetud Pozzo di Borgo ettekandes, kuna et „seadusliku

suveräänsuse“ kaitse võis esineda samuti „sisejuhtimise asjas omavoli kaitseks“ ja viia teiste rahvaste siseasjadesse sekkumisele. Viimase mõistis juuni ettekanne kategooriliselt hukka.

Üldse, kui pöörduda Aacheni kongressi protokollide juurde, siis ei saa jätta jõudmata järeldusele, et prints Metternichi vaatenurk võidutses ja neli suurt riiki otsustasid edasi kaebamisele mittekuuluvalt kõik peamised küsimused. Prints Metternich võis mitte täiesti alusetult Aachenist kirjutada, et „ta ei ole kunagi näinud enam armast väikest kongressi, ja et see ei riku tema verd – ja seda ta käendab“. (Memoires du prince de Metternich, t. III, p. 127).

Pöördume nüüd Aacheni kongressi nõupidamiste käigu esitamise juurde, peatudes vaid peamistel küsimustel, millised kutsusid esile enam kestvaid arutelusid.

Täiesti algusest peale oli otsustatud, et esmalt hakkavad toimuma nelja riigi esindajate konfidentsiaalsed koosolekud, aga seejärel ülnõupidamised. Esimestel tuli ette valmistada otsused, millised tuli vastu võtta iga eraldi küsimuse puhul kongressi üldkogul.

Esimene konfidentsiaalne konverents oli 18. (30) septembril, millisel esimesena ja kõige rohkem teistest rääkis prints Metternich. Ta esitas memo, millises oli selgitatud „Austria eelnõu Aacheni kongressi asjades“, st. Viini kabineti vaade asjadele, milliseid kongress pidi lahendama.

Prints Metternich esitas oma kõnes kongressi liikmetele järgmise küsimuse: „Kas meie soovime Aachenis teha miskit uut, või me arvame, et midagi paremat ei saa teha, kui säilitada puutumata see, mis oli juba tehtud?“ - „Mis puudutab mind“, - vastas prints, - „siis mina kaldun pigem eelistama viimast arvamust“.

Lõpuks, prints Metternich rõhutas hädavajadusele viia liitlasväed Prantsusmaalt välja ja kutsuda kongressi istungitele Prantsusmaa Kuninga peaministri hertsog Richelieu. Need ettepanekud võeti üksmeelselt vastu ja juba õhtusel istungil, peale nelja riigi ministrite ja hertsog Wellingtoni, viibis kohal samuti hertsog Richelieu. Viimasele teatati liitlasriikide otsusest viia oma väed Prantsusmaa territooriumilt välja. Kuid Venemaa volinike ettepanekul oli otsustatud, et vastu võetud otsusest Pariisile enne ei teatata, kui arutatakse läbi kõik evakueerimisega seotud küsimused.

Seejärel järgnevatel kongressi istungitel, hertsog Richelieu osalusel otsustati spetsiaalsete Prantsusmaa ja iga suure riigi vahel eraldi sõlmitud traktaatidega määratleda prantsusmaa territooriumilt evakueerimise tingimused (Nr. 288). Peale selle, spetsiaalse noodiga, milline on aadresseeritud Prantsusmaa esimesele volinikule, suured liitlasriigid kutsusid pidulikult Kuningas Louis XVIII valitsust astuma liitu suurte Euroopa riikidega ja ühendama rahu kindlustamiseks ja rahvusvaheliste traktaatide pühaduse katseks oma jõud (Nr. 289). Hertsog Richelieu, kristlikeima kuninga nimel, väljendas Prantsusmaa täielikku nõusolekut nüüdsest kõigist nõupidamistest ja asjades osalemiseks, et aidata kaasa Euroopa rahu säilitamisele (Nr. 290). Peale selle, spetsiaalse protokolliga määratleti pretensioonide, milliseid esitasid paljud Prantsusmaa alamad liitlasriikidele, läbivaatamise kord (Nr.295).

Kuid Aacheni kongress ei pidanud piirduma ainult Prantsusmaa seaduslike õiguste rahuldamisega. Kongressil arutati paljusid teisi küsimusi, millistest omasid ühed suurt printsiipialset tähendust.

Nii, 2. (14.) oktoobri istungil Venemaa volinikud: krahvid Nesselrode ja Capodistria pakkusid välja nende poolt koostatud spetsiaalse protokolliga kava, milline pidi määratlema tulevaseks ajaks sarnaste rahvusvaheliste kongresside tähenduse. Selle protokolliga alusel tulnuks riikidel: 1)kinnitada spetsiaalse salajase aktiga nelikliidu Prantsusmaa vastase traktaadi kohustuslikkust. 2)Valitsejate nõupidamise eesmärgiks peab olema nende ühendamine üha lähemale rahvaste õnnele ja tagada Euroopa rahu säilimine. Kuid, 3)need rahvusvahelised koosolekud mitte mingil juhul ei tohi tühistada õiguse printsiipi, vaid peab anma tunda, et „kabinetid ei luba endal otsustada mingeid asju, millised puudutavad teisi riike, olemata formaalselt kutsutud viimaste poolt ja ei luba neil koosolekutel osaleda“.

See protokolliga kutsus esile Austria kantsleri ja tema ustava sõbra, lord Castlereaghi üpris energilised vastuväited. Prints Metternich tõestas, et riigid peavad piirduma oma nõusoleku kinnitamisega spetsiaalses protokollis, hertsog Richelieu kutsumine seda akti allkirjastama ja kogu Euroopas Aacheni kongressi tulemustest teatamine.

Lord Castlereagh rääkis kaua ja seoselt Venemaa ettepaneku vastu. Ta mõistis, et vene volinike poolt esitatud printsiip, millise jõul iga asjast huvitatud valitsus peab omama rahvusvahelisel kongressil lahendatava asja suhtes selles hääleõigust, leiab Inglismaal üpris palju pooldajaid. Kui auväärne lord ikkagi ei saa seda heaks kiita, „sel samal põhjusel, et nende riikide osavõtt vähendab koosoleku moraalset mõju“. Venemaa volinikud kuulasid need kõned ära ja ainult siis astusid vaidlusse, kui lord Castlereagh neid selgitama kutsus. Siis nad tõestasid nõupidamistel, millised põhinevad nelikliidul, milline oli ju nimelt sõlmitud selle riigi vastu, Prantsusmaa osalemiseks kutsumise võimatust.

Kuid 19. oktoobri nõupidamisel prints Metternich saavutas ikkagi kongressi liikmete poolse nõusoleku kahe protokolliga koostamiseks, millisest üks hakkab olema salajane ja see kinnitab nelikliidu akti kohustuslikku jõudu, aga teine allkirjastatakse samuti Hertzog Richelieu poolt ja saadetakse kõigile riikidele, millised allkirjastasid Viini kongressi ja Pariisi traktaadid.

3.(15.) novembri istungil allkirjastati kõigi kongressi liikmete poolt protokoll, millisega kinnitati sõlmitud traktaatide pühadust ja koos sellega kuulutatakse välja riikide õigus, milliste huvides hakkab jutt käima rahvusvahelisel koosolekul, osaleda tema nõupidamistel. Selles punktis Venemaa volinikud said särava võidu (Nr. 291). Vaat sel samal päeval olid samuti allkirjastatud kaks salajast protokollit, ilma Prantsuse Kuninga esindaja osaluseta, millistega kinnitatakse 1815.a. nelikliitu ja sõjaliste meetmete jõud, millised on võetud Prantsusmaa vastu, et tagada tema lähimate naabrite julgeolek (Nr. Nr.292 ja 293).

Spetsiaalse deklaratsiooniga, milline oli pööratud kõikide Euroopa rahvaste ja valitsuste poole, kuulutatakse rahu liidu lahutamatumust, milline on sõlmitud viie suure Euroopa riigi vahel (Nr. 294.). Lõpuks, spetsiaalne protokoll (Nr. 296.) määratles minister-residentide koha saadikute ja asjuritite vahel, täiendades sellisel viisil Viini kongressi teatud diplomatiliste agentide järku puudutatavat otsust (vt. kd. III, Nr. 96).

Sellised on peamised Aacheni kongressi aktid, millised tunnistavad suurte riikide poolt vastu võetud otsuseid. Kuid peale küsimuste, millised on lahendatud alljärgnevatel aktides, oli kongressile lahendamiseks esitatud veel paljud teised asjad, milliste lahendamist taotlesid asjast huvitatud pooled.

Nii, lord Castlereagh tegi kongressile ettepaneku sekkuda Hispaania ja tema Ameerika kolooniate vahelisse sõtta sekkumise ettepaneku, pöördudes mõlemate poolte poole vahendamise ettepanekuga. Austria ja Preisimaa volinikud toetasid lord Castlereaghi palavalt. Kuid see ettepanek kohtas Venemaa ja Prantsusmaa esindajate tugevat vastuseisu ja küsimus jäi lahenduseta.

Edasi arutati Taani ja Rootsi ja Bade Suurhertsogiriigi, ühelt poolt ja teiselt Bavaaria ja Austria vahelist vaidlust. Esimese juhtumi suhtes oli otsustatud, et viis monarhi, kes osalesid isiklikult või volinike kaudu Kongressil, pöörduvad konfidentsiaalse kirjaga Rootsi kuninga poole ja meenutavad talle üpris positiivsetes väljendites tema kohustust kohusetundlikult täita 1814.a. Kieli traktaadi otsuseid. Teise juhtumi suhtes, milline puhkes Bavaaria hädavajadusest omada sõjateed läbi Badeni valduste, olid samuti mainitud tingimused, millistel vaidlevad pooled võisid jõuda kokkuleppele.

Peale selle, arutleti Aacheni kongressil Vahemerel piraatluse vastaste meetmete üle, kuid lõplikule kokkuleppele ei jõutud.

21. novembri istungil krahv Capodistria esitas kongressile arutluseks üksikasjaliku memo juutide olukorrast, milline oli esitatud Keiser Aleksander I selle koostaja, pastor Dohmi poolt. Memo autor kaitseb tuliselt juutide võrdõiguslikkust kristlastega ja teeb kongressile järgmiste printsiipide väljakuulutamise ettepaneku: 1) juudid ja kristlased peavad omama täiesti võrdseid kodaniku- ja poliitilisi õigusi, ja 2) valitsused on kohustatud kirjutama vaimulikele ja eriti episkoopidele, et nad jutlustaksid juutide suhtes kõige avaramat sallivust.

Kuid täiesti erandlikku huvi, pidades silmas kaasaegseid sündmusi Aafrika Läänekaldal, pakuvad Aacheni kongressi arutelud neegriritega kauplemise vastaste meetmete suhtes. Viini kongress kuulutas neegriritega kauplemise „seaduste ja inimarmastuse ning üld moraali“ vastasteks. (kd. III, Nr. 94.), kuid selle üldise põhimõtte väljakuulutamiseks seda lõpetada ei saa. Selleks oli tarvis

praktiliste ja energiliste meetmete võtmist. Juba Viini kongressil Inglismaa volinikud pakkusid välja terve rea sarnaseid meetmeid, millised kutsusid esile teiste volinike poolse tugeva vastuseisu. Aacheni kongressil lord Castlereagh taasalustas neegritega kauplemise vastase kampaania ja ta tegi ettepaneku, muuseas, kui üpris mõjuva meetme: Inglismaa ristlejatele poolse kõikide riikide kaubalaevade, milliseid võidakse kahtlustada selle ebaseadusliku asjaga tegelemises, ülevaatuse õiguse tunnistamine.

Kongressi 7. novembri istungil asuti arutama Inglismaa ettepanekut, milline kohtas üpris vähest kastunnet. Kuid eriti olid selle vastu Venemaa volinikud, kes, Kõigekõrgema loal, esitasid kongressile arutamiseks memo, millises pakutakse välja grandioosne kõigi poolt hukkamõistetava mustanahaliste kaubandusega võitluse plaan.

Selles memos projekteeritakse kõigi riikide ühiste jõududega Aafrika läänerrannikule spetsiaalne valitsusasutus, nimega „Institution Africaine“, millisel on oma valitsev nõukogu, kohus ja sõjajõud.

See märkimisväärne „memo neegritega kauplemise küsimuses“ kuulub peer krahv Capodistria ja me esitame siin selle sisu originaali põhjal, pidades silmas seda, et ära kirjas, milline esitati kongressile arutada, kohtab, asjaoludest tingitud, märkimisväärseid väljajätte.

Selle sissejuhatuses tõestatakse, et kõigisse Inglismaa neegritega kauplemise kaotamise püüdlustesse on segatud, märkimisväärse tasemel, omakasupüüdlikkus ja kommerts-arvestus. Ta taotleb kõikide laevade ülevaatamist, et omada teiste rahvaste kaubakäibe arengu pidurdamise võimalust. Kuid mitte mingil juhul ei saa nõustuda sellega, et Inglise ristlejatele antakse ohtlik ülevaatuse õigus.

Selleks, et võidelda neegritega kauplemisega on hädavajalik võtta teisi üldriiklikke meetmeid, millistes osaleksid kõik Euroopa riigid. Selleks on hädavajalik, eelkõige, et oleks töötatud välja „üldine seadus“, milline on kohustuslik eranditult kõigile mereriikidele, ja milline määratleb neegritega kauplejate suhtes nende poolt võetavad üldised meetmed.

Seejärel pakutakse välja järgmine tegevuskava: kõik mereriigid loovutavad mõned kiire käiguga sõjalaevad, millised peavad hakkama tegelema, keelatud kaubandusega tegelevate laevade jälitamisega.

„See merejõud“, jätkab krahv Capodistria, „milline koosneb piisavast arvust kergelest laevadest, omades oma peatuspaika Aafrika läänekaldal, kesksel kohal. Olles kuulutatud igavesti neutraalseteks ja üldsegi ei osale kohalikes poliitilistes huvides, see merejõud omaks vaid üht sihtmärki – jälgida rangelt neegritega kauplemise keelust kinnipidamise üle“. Neile ristlejatele võib anda ülevaatuse õiguse ja mitte ükski riik ei hakka omama alust selliste igavesti-neutraalsete laevade poolsete kuritarvituste kartmiseks.

Kuid et selliseid kuritarvitusi ei saaks olla ja et ettenähtud viisil suunata mainitud rahvusvaheliste laevade tegevust, projekteeritakse krahv Capodistria memos erilise Rahvusvahelise kohtu ja Ülemnõukogu asutamine.

„Kohtuvõim“, räägitakse memos, „ühendatakse selle merejõuga, milline hakkab kohut mõistma kõigi neegritega kauplemise keelust üleastumiste korral, milline on määratletud spetsiaalsete seadustega. Ülemnõukogu, milles oleks keskendatud selle asutuse kogu võim, peab juhtima merelaevade tegevust, vaatama läbi kohtu otsused, viia neid täide, jälgida kõigi selle asutuse üksikasjade üle ja andma oma tegevuse tulemustest aru tulevasele Rahvusvahelisele kogule“.

Kõik riigid juba nõustusid karistama oma alamaid, keda süüdistatakse neegritega kauplemises osalemises ja seepärast nad võivad kergelt nõustuda oma alamate kohtualluvust sellisele rahvusvahelisele kohtule. Nad ei saa enam mitteelista sellise kindlaksmääratud korras ülevaatuse õiguse teostamist, millises osalevad kõik riigid.

„Kas siis ei saa loota“, jätkab krahv Capodistria, „et see meie poolt kavandatud asutus oleks täiesti neutraalne, koostades selle selistest erinevatest elementidest, et see on ainus tee, millist mööda nad saavad koos edasi minna, lahku minemata, hakkab olema kohuse tee; millisel, muideks, on kõik selle asutuse liikmed hoitud tagasi Euroopa tähelepanu ja nendele heategijatele õiglase tasu ootusega“. Lõpuks, kulude suhtes, millised on esile kutsutud selle „aafrika asutuse“

asutamiseks, on memos märgitud, et need ei saa olla suured, kui selles osalevad kõik mereriigid. Peale selle, selle asutuse eksiteerimise kestus hakkab sõltuma „ajast, milline on vajalik nende poolt kaitstava Aafrika tsivilisatsiooni arenguks ja koloniaalse kultuuri süsteemis soodsa muutuse teostamiseks“.

Ei saa imestamatta jätta, lugedes seda Aafriak läänekaldal spetsiaalse rahvusvahelise ja igavesti neutraalse asutuse, „Institution Africaine“ nime all korraldamise kava, kuivõrd uusimad sündmused õigustasid Venemaa valitsuse avarat vaadet 1818.a. Euroopa riikide rollile Aafrika pärismaalsastest elanike suhtes. Krahv Capodistria poolt memoga projekteeritud astuse võrdlus kaasaegse ühinguga „Association Internationale Africaine“ - on iseenesest küsitav, millisel määral see on hämmastav. 1884-1885.a. Kongo ((Congo, Kongo)) asjades peetud Berliini konverents ja selle otsused Kongo kallastel igavesti neutraalse riigi asutamise suhtes, on Keiser Aleksander I ja ta lähemate nõunike vaadete avaruse täielikuks kinnituseks.

Kuid 1818.a. ei olnud veel saanud aeg sellisteks Euroopa tsiviliseeritud riikide suhete käsitlemiseks, millist pakuti vene memoga. Acheni kongressi liikmed ei suutnud mõista, milleks nad peavad tegelema meetmete arutamiseks, millised võiksid aidata kaasa „Aafrika tsivilisatsiooni arengule“ või teiste sõnadega, Aafrikas Euroopa tsivilisatsiooni viljade levitamiseks. Samamoodi jäi neile arusaamatuks, millisest „kolooniate kultuuri süsteemist“ Venemaa volinik räägib.

Kõigist vähem soovisid Venemaa projekti sisusse tungida mõlemad Inglise volinikud: lord Castlereagh ja hertsog Wellington. 19. novembri istungil Inglismaa esimene volinik esitas kongressi liikmetele üksikasjaliku memo, millises püüdis tõestada, et Venemaa kava on täiesti „ebapraktiline“ ja täiesti arusaamatu. „Inglismaa valitsus“, räägitakse lord Castlereagh, „oleks olnud, ilma kahtluseta, erakordselt rõõmus saada Venemaa kabinetilt selle kava edasist arendust, nagu oli lubatud. Kuid nii nagu ainult mõte sarnase asutuse võimalikkusest võib olla tõsiseks takistuseks selle vastuvõtmisel, mis aga näib Inglismaa Valitsusele kõige edasilükkamatu meetmena, siis tema volinikud ei saa väljendamata jätta oma kahtlusi sellise uue ja keeruka süsteemi asutamise ning ülalpidamise tõenäolisust“. Inglismaa volinike arvates, kõik vastuväited, millised on toodud Inglise ristlejatele ülevaatamise õiguse tunnustamise vastu, ei kannata kriitikat ja seepärast nad jäid oma esialgse ettepaneku juurde.

Krahv Capodistria ja Nesselrode arendasid sõnades Aafrika valitsusnõukogu, kohtu ja laevastikuga korraldamise plaani. Kuid nad ei olnud võimelised veenma Inglismaa volinikke oma kava praktilisuses.

Aga Austria, Preisimaa ja Prantsusmaa esindajad ei soovinud tunnustada Inglismaa laevade õigust vaadata üle kõikide riikide laevu, vaid, teisest küljest, Venemaa kava näis neile samuti olevat liiga ülespuhutud ja ülendatud.

Pidades silmas selist olukorda ei saanud Acheni kongress neegritega kauplemise ärakeelamise meetmete suhtes teha mitte mingit otsust ja piirdus nelja suurriigi esindajatele St. James õukonna juures, ülesandeks kongressil tõstatatud küsimuste läbitöötamise.

On teada, et need läbirääkimised Londonis viisid Inglismaaga spetsiaalsete traktaatide sõlmimisele, milliste asemel oli tunnustatud Inglismaa ristlejate, teatud tingimusi täites, poolset ülevaatuse õigust. Kuid Venemaa „Institution Africaine“ asutamise projekt jäi unustusse, seniks kui ta kõige viimasel ajal tõusis uue nime all üles.

Nr. 288.

1818.a. 27. september (9. oktoober). Aachenis Venemaa ja Prantsusmaa vahel Prantsusmaa territooriumilt evakueerimist puudutav konventsioon.

Tema Püha ja Lahutamatu Kolmainsuse nimel.

Aacheni jõudes Nende Majesteetid Austria Keiser, Preisimaa Kuningas ja Ülevenemaaline Keiser ja T. M. Prantsusmaa ja Navarra Kuninga ning T. M. Suurbritannia ja Iirimaa volinike saabumisel kõigi viie Õukonna ministrid kogunesid konverentsile ja Prantsusmaa valitsuse volinik teatas, et nii nagu Prantsusmaa siseolukorra, aga ka 8(20) novembri 1815.a. traktaadi artiklite täpse täitmise tulemusel, Tema Kristlikeim Majesteet soovib, et sõjaline okupatsioon, milline on mainitud traktaadi viienda artikliga otsustatud, oleks lõpetatud võimalikult kiiresti. Austria, Suurbritannia, Preisimaa ja Venemaa Õukondade Ministrid, koos Prantsusmaa volinikuga, käsitlesid hoolikalt kõiki asjaolusid, millised peavad olema abiks selle tähtsa küsimuse lahendamisel ja teatasid temale, et nende Valitseja väljendab nõusolekut, viia liitlasväed välja Prantsusmaa piiridest sõjalise okupatsiooni kolmanda aasta lõpus. Otsustanud selle otsuse kinnitada spetsiaalse konventsiooniga ja samal ajal tagada mainitud 8 (20) novembri 1815.a. traktaadi otsuste täitmine, T. M. Ülevenemaaline Keiser ühest küljest ja T. M. Prantsusmaa Kuningas teisest küljest, nimetasid oma volinikeks:

T. M. Ülevenemaaline Keiser – krahv Karl Robert Nesselrode, Oma salanõuniku, tegev.kammerherra, riigisekretäri, Välisministri, Püha Aleksander Nevski ordeni jne.,

krahv Ivana Kapodistria ((Jean Capodistria, Ивана Каподистрия)), oma salanõuniku ja riigisekretäri, Püha Aleksander Nevski jt .ordenite kavaleri,

aga T. M. Prantsusmaa ja Navarra Kuningas – Armand Emmanuel Du-Plessis Richelieu, krahv Richelieu, Prantsusmaa peer, Püha Louisi kuningliku ja sõjalise ordeni kavaleri;

Kes peael omavahelist volikirjade vahetust, millised leiti nende poolt olevat ettenähtud vormis olevad, võtsid vastu järgmised artiklid:

Artikkel I.

Väed, millistest on moodustatud sõjalise okupatsiooni armee, lahkuvad Prantsusmaa piiridest 18 (30) novembriks, või kui võimalik siis ka varem.

Artikkel II.

Kõik kindlused ja kindlustatud kohad, millised on nende vägede poolt okupeeritud, antakse üle T. M. Kristlikeima Majesteedi poolt selleks nimetatud komissaridele, sellisel samasugusel kujul ja seisundis, millises need asusid okupeerimise alguses, kooskõlas konventsiooni Artikkel IX lausetega, milline on sõlmitud 8(20) novembri 1815.a. peamise traktaadi V artikli otsuste tulemusel.

Artikkel III.

Summa, milline oli ette nähtud sõjalise okupeerimise vägesid moodustanud armee palgaks, varustusele ja vägede riietusele, peab igal juhul olema välja makstud enne 18(30) novembrit ja sellel samal alusel, nagu see oli välja antud alates 1. detsembrist 1817.a., uue kalendri järgi.

Artikkel IV.

Kõik arved Prantsusmaa ja liitlasriikide vahel on selgitatud ja lõpetatud, summa, millise Prantsusmaa on kohustatud välja maksma, et täita täielikult 8(20) novembri 1815.a. traktaadi Artikkel IV tingimuste täitmiseks, on määratletud kahesaja kuuekümnelt viiele miljonile frangile.

Artikkel V.

Sellest summast, sada miljonit peab olema tasutud obligatsioonidega, millised on registreeritud Prantsusmaa riigivõla üldisesse raamatusse, koos tuludega protsentidelt, alates 10(22)

september 1818.a ja nende tõelise hinnaga. Nende obligatsioonide kursiks võetakse see, milline eksisteeris esmaspäeval, 5. oktoobril käesoleval aastal u.k.

Artikkel VI.

Ülejäänud 165 miljonist hakatakse iga kuu, alates 6. jaanuarist tuleval aastal, välja maksta üheksandiku osa, Comp. ja kompanii kaubamajade ja vendade Baringute Comp. Vekslites. Need vekslid ja eelmises artiklis nimetatud obligatsioonid antakse välja Austria, Suurbritannia, Preisimaa ja Venemaa Õukondade komissaridele Prantsusmaa kuninglikust riigikassast, peale liitlasvägede Prantsusmaalt täielikku lahkumist.

Artikkel VII.

Samal ajal mainitud Õukondade komissarid tagastavad Prantsusmaa kuninglikule riigikassale kuus puhastamata rahalist kohustust, millised olid jäänud nende kätte viieteistkümnest sellisest kohustusest, millised nad said 8(20) novembri 1815.a. traktaadi Artikkel IV tagajärjel sõlmitud konventsiooni tingimuste järgi. Komissarid tagastavas samuti samal ajal obligatsioone kaheksa miljonit tulu, milline on neile antud mainitud konventsiooni Artikkel kaheksa jõuga.

Artikkel VIII.

Käsolev konventsioon ratifitseeritakse ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse Aachenis viieteistkümnepäeva pärast, või kui võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Aachenis ((Aix-la-Chapelle)), 27. septembril (9. oktoobril) 1818.a.
(L.S.)Nesselrode. (L.S.)Richelieu. (M.П.)Нессельроде. (M.П.)Ришелье.
(L.S.)Капо-d- Istrias. (M.П.)Каподистриа.

Nr. 289.

1818.a. 23. oktoober (4. november). Austria, Suurbritannia, Preisimaa ja Venemaa volinike noot hertsog Richelieule.

Allakirjutanud Austria, Suurbritannia, Preisimaa ja Venemaa volitatud ministrid said Augustlikelt Monarhidelt endilt loa teha T. H. Krahv Richelieule järgmine avaldus:

Omades 8.(20.)novembri 1815.a. traktaadi Artikkel V. tulemusel kohustust käsitleda koos T. M. Prantsusmaa Kuningaga, kas Prantsusmaa, ülalmainitud traktaadis otsustatud, osa sõjaline okupeerimine peab olema lõpetatud kolmanda aasta lõpuks või peab olema pikendatud kuni viienda aasta lõpuni, Nende Majesteetid Austria Keiser, Preisimaa Kuningas ja Ülevenemaaline Keiser kogunesid Aachenis ja tegid oma ministritele ülesandeks Nende Majesteetide Prantsusmaa Kuninga ja Suurbritannia Kuningaga volinikega läbirääkimistesse astumiseks, et lahendada see tähtis küsimus.

Seejuures ministrite ja volinike tähelepanu peab alguses olema pööratud Prantsusmaa sisemisele olukorrale, aga pärast ka Prantsusmaa valitsuse poolt nende riikide suhtes, kes sõlmisid temaga (20.) novembri 1815.a. traktaadis võetud kohustused, täitmise viisle.

Prantsusmaa siseolukord oli ka varem Liitlaskabinettide hoolika jälgimise ning arutluse asjaks; volinikud Aacheni koosolekul teavitasid teineteisele sellest oma arvamused ja nende Augustlikud Monarhid, vaadanud need arvamused läbi neile omase tarkusega, tunnistasid

rahuloluga, et kord, milline on Prantsusmaal edukalt taastatud, koos kuninga seadusliku ja konstitutsioonilise valitsemisega ja Tema Kristlikuima Majesteedi isaliku püüdlusi on senini pärjanud edu, milline on täiesti õigustanud Nende lootused ja et kõik see annab õiguse oodata selle korra, milline on nõnda tähtis Prantsusmaa rahule ning õnnele, mis on niivõrd lahutamatu seotud kogu Euroopa kasudega, järkjärgulist kindlustumist.

Mis aga puudutab Prantsusmaa poolt võetud kohustuste täitmist, siis juba konverentsi alguses on Tema Kristlikeima Majesteedi volitatud ministri poolt antud selle suhtes piisavad selgitused. Nendega on tõestatud, et Prantsusmaa valitsus on senini täitnud suurima, kiiduväärt täpsusega, kõik 8.(20.) novembri traktatide ja konventsioonide tingimused; aga nende suhtes, milliste täitmine on lükatud edasi hilisemaks ajaks, on tehtud ettepanekud, millised rahuldavad kõiki lepingulisi Riike.

Neist oma ministrite, selgitustest ja raportitest nägid Nende Keiserlikud ja Kuninglikud Majesteetid rõõmuga, et võivad järgneda oma tunnete ja soovide mõjule, teha lõpp ettevaatusmeetmetele, millistele võisid Neid sundida vaid õnnetud asjaolud ja enda ning Euroopa julgeoleku kaitsmise hädavajadus.

Nad otsustasid sii viia oma väed Prantsusmaa piiridest välja ja kinnitasid selle otsuse 27. septembri (9. oktoobri) konventsiooniga. See pidulik akt, liitlas-monarhide arvates, viib lõpule üleüldise rahu suure asja.

Tunnistades nüüd, et Nende esimene kohustus Nendele usaldatud rahvaste ees on selle kallihinnalise rahu ja rikkumatus kaitsmine, olles seatud selle aluseks ja pandiks, Nende Keiserlikud ja Kuninglikud Majesteetid on samuti kindlad, et Tema Kristlikeim Majesteet, olles alati hingestatud inimkonna edu ja hüvangu saavutamise püüdlusest ja oma Riigi vahvuseks ja õnneks, võtab smasuguste tunnetega vastu Nende Majesteetide ettepaneku, osaleda nende nõupidamistel ja töodel, et saavutada oluline ja headloov eesmärk, millise nad endale seadsid.

Allakirjutanud, paludes T. H. Krahv Richelieud, edastada see nende Augustlikele Valitsejatele soov Tema Kristlikeima Majesteedi teadmiseks, samal ajal kutsutakse Tema Hiilgust, osalema nüüdsest kõigist nende nõupidamistest, millised on pühendatud ainult vahendite otsimisele, et rahu ja traktaate järgida, tagada, millistele see on põhjendatud, nendega vastastikustes suhetes ja õigustes otsustatud või nende traktatidega kinnitatud ning mis on kõigi Euroopa Õukondade poolt tunnustatud. Saates T. H. Krahv Richelieule sellest uue piduliku tõendi liitlas-Valitsejate usaldusest mitte ainult Kuninga tarkusest, vaid ka Prantsusmaa rahva õigusmeelest, allakirjutanud, oma Monarhide tahtel, kordavad veelkord, et Nende Keiserlikud ja Kuninglikud Majesteetid mitte kunagi ei muutu poolehoidus Tema Kristlikeima Majesteedi ja tema augustlikuima õukonna ja samuti kunagi ei lakka tema poolt juhitud riigile soovimast rahu ja õnne.

Allakirjutanud paluvad T. H. Krahv Richelieul vastu võtta nende väga suur austus.

See juhtus Aachenis, 23. oktoobril (4. oktoobril) 1818.a.

(L.S.)Metternich.	(L.S.)Castlereagh.	(M.П.)Меттернихъ.	(M.П.)Кастельри.
(L.S.)Wellington.	(L.S.)Hardenberg.	(M.П.)Веллингтонъ.	(M.П.)Гарденбергъ.
(L.S.)Bernstorff.	(L.S.)Nesselrode.	(M.П.)Бернсторфъ.	(M.П.)Нессельроде.
(L.S.)Capodistrias.		(M.П.)Каподистриа.	

*

Nr. 290.

1818.a. 31. oktoober (12 november). Hertsog Richelieu vastus Venemaa, Austria, Suurbritannia ja Preisimaa volinike noodile.

Tema Kristlikeima Majesteedi allakirjutanud, minister ja riigisekretär omas au teha temale nende Austria, suurbritannia, Preisimaa ja Venemaa kõrguste poolt riigiministrite kaudu, nende

monarhide käsul 4. novembri, käesoleva aasta teavitus. Ta kiirustas, et see viia kuningale, oma Valitsejale, teadmiseks ja Tema Majesteet võttis selle uue augustlike Monarhide usalduse ja sõpruse tõestuse, kes osalesid Aacheni nõupidamistel. Nende poolt Tema Majesteedi pideva hoolitsusega antud õiglus Prantsusmaa heaolu ja ta rahva õigusmeele, tundlikult liigutasid ta südant.

Tema Majesteet, pöörates pilgud möödunule ja nähes, et mitte mingil ajal, mitte mingi teine rahvas ei ole täitnud suure täpsusega nõnda raskeid lubadusi, tunnistab rõõmuga, et selle uue vahvuse liigile on riik võlgu oma seadustele, millistega praegu juhitakse. Temal on meeldiv kuulda, et nend seaduste kindlustumine ja tema augustlike liitlaste arvates, on samavõrd kasulik Euroopa rahule, kui tähtis ta on Prantsusmaa õnnele.

Kuningas koos tema liitlas-monarhidega, peab oma peamiseks kohustuseks püüdluse, kõigi temale antud vahenditega, järgida ja suurendada hüvesid, millised üldise rahu ajal ta kõigile rahvastele lubab. Ta on veendunud, et valitsuste tihe ja sõbralik liit on kindel rahu kindluse pant; samuti on veendunud, et Prantsusmaa ei saa olla võõras poliitilisele süsteemile, milline ammutab oma jõudu eeskirjade ja tegude täielikust ühtsusest, et ta liitub sellega kogu prantslastele iseloomuliku rahvusliku siirusega ja et see liitumine hakkab soodustama lootuste täitumist, millised on asutatud liidule, millise eesmärgiks on inimkonna heaolu. Ja nii Tema Kristlikeim Majesteet elavaima rahuloluga kiirustab Nende Majesteetide Austria Keisri, Suurbritannia Kuninga, Preisimaa Kuninga ja Ülevenemaalise Keisri ettepaneku vastuvõtmisega; ta on valmis sellele aitama kaasa tööde ja nõuannetega, et savutada tähtis ning püha eesmärk, millise nad endale määrasid ja seetõttu, käskis allakirjutanut nüüdsest osaleda kõigist Nende Majesteetide volitatud ministrite nõupidamistest, ühe kavatsusega, et otsida rahu ja traktaatide tagamise järgimise vahendeid, millistele nad on põhjendatud aga nendega ka vastastikuseid suhteid ja õigusi, millised on vastu võetud nende traktaatidega ja tunnistatud kõigi Euroopa riikide poolt.

Allakirjutanud paluvad neid viia Augustlike Monarhide teadmiseks neid Kuninga enda tunnete väljendusi ja kavatsusi, tema Valitseja ja seejuures ta kasutab juhust väljendada temale oma lugupidamist.

See juhtus Aachenis, 12. novembril 1818.a.

Richelieu.

Ришелье.

*

Nr. 291.

1818.a. 3. (15.) november. Aachenis Venemaa, Austria, Prantsusmaa, Suurbritannia ja Preisimaa õukonna volinike poolt allkirjastatud protokoll.

Austria, Prantsusmaa, Suurbritannia, Preisimaa ja Venemaa ministrid, peale 27. septembril (9. oktoobril) allkirjastatud liitlasvägede Prantsusmaa piiridest lahkumise ja vastastikusest selgitamisest selle juurde lisatud noodi ära kirjas, konventsiooni ratifitseerimiskirjade vahetamist, kogunesid konverentsile, et määratleda suhteid, millised eksisteerivad Prantsusmaa ja riikide vahel, millised sõlmisid temaga 8.(20.) novembri 1815.a. rahutraktaadi ja kes tagastades Prantsusmaale Euroopa poliitika süsteemis talle kuuluva koha, peab selle riigi tihedas ühenduses liitlasmonarhidega aitama kaasa nende rahuarmastavaid ja heasoovlikke kavatsusi ja selle kaudu kinnitada veel enam üleüldist rahu.

Vaadanud tähelepanelikult läbi, milles seisneb eeskirjade olemus, millistega kaitstav kord Jumaliku Ettenägelikkuse ilmsel abil, milline on tastatud Euroopas 18(30) mai 1814.a. Pariisi traktaadiga, Viini kongressi aktidega ja 8.(20) novembri 1815.a. rahutraktaadiga, Õukonnad, allakirjutanud käesoleva protokoll, tunnistavad üksmeelselt ja kuulutavad:

1. Et nad otsustasid kindlalt, oma suhetes, nii nagu omavahel, aga ka teiste Riikidega, alati ja kõrvalekaldumatult tegutseda siira sõpruse ja üksmeele sunnil, milline kuni tänaseni juhtisid nende tegusid, olid üldise kasu terviklikkuse pandiks ja omandavad

veel uut jõudu Monarhide vahel lahutamatu kristliku vendluse sidemete sõlmimisest.

2. Et see üksmeel on seda enam siiras ja kindel, et ei sõltu erelistest kasudest või ajutistest arvestustest, võib omada vaid üht eesmärki: traktaatide otsuste ja neist tulenevate õiguste ning kohustuste range austusega, üldise rahu säilitamine.
3. Et Prantsusmaa, seadusliku ja konstitutsioonilise kuningliku võimu taastamise tulemusel, olles ühendatud teiste Euroopa riikidega, võtab endale kohustuse aidata kaasa korrast kinnipidamisele ja tugevdamisele, millisega on Euroopale rahu tagastatud ja millist vaid tema võib tagada.
4. Et kui ülalpool selgitatud eesmärgi õigeimaks saavutamiseks, Õukonnad, millised otsustavad sellist akti teha, peavad vajalikuks kehtestada erilised, augustlikud monarhid ise, või nende volitatud ministrid, nende koosolekul, millisel arutatakse nende isiklikest kasudest, kuid seda käesolevate läbirääkimiste asja suhtes: siis nende nõupidamiste kohad ja ajad hakkavad iga kord olema diplomaatiliste suhete vahendusel nimetatud varem ja et kui nende koosolekute arutluse ajaks hakkavad olema asjad, millised puudutavad teiste Euroopa Riikide kasusid, siis nad peavad olema nimetatud mitte teisiti, kui Riikide eneste poolt pidulikult välja kuulutatud soovid ja andes nende valitsustele õiguse, ise või volinike kaudu, osaleda läbirääkimistel.
5. Et käesolevasse akti kantud otsused saadetakse selle juurde lisatud deklaratsiooni kaudu, milline peab olema loetud kinnitatuks ning selle akti lahutamatuks osaks, kõigile Euroopa Õukondadele.

Selle protokolliga viis ametlikku eksemplari on vastastikku vahetatud nende Õukondade poolt.

See juhtus Aachenis, 3. (15) novembril 1818.a.

(L.S.)Metternich. (L.S.)Richelieu. (M.П.)Меттернихъ. (M.П.)Ришелье.
(L.S.)Castlereagh. (L.S.)Wellington. (M.П.)Кастельри. (M.П.)Веллингтонъ.
(L.S.)Hardenberg. (L.S.)Bernstorff. (M.П.)Гарденбергъ. (M.П.)Бернсторфъ.
(L.S.)Nesselrode. (L.S.)Capodistrias. (M.П.)Нессельроде. (M.П.)Каподистрия.

*

Nr. 292.

1818.a. 3. (15.) november. Salaprotokoll, mis on allkirjastatud riikide volinike, kes osalesid 8. (20.) novembril 1815.a. Liidu sõlmimisel, poolt.

Kooskõlas tingimusega, milline on kantud 1. oktoobri protokollis, Austria, Suurbritannia, Preisimaa ja Venemaa Õukondade volinikud kogunesid konverentsile, et arutada suuri huve, milliseid pidasid silmas kõrged lepingupooled, kui koostasid 8. (20) novembri 1815.a. nelikliidu traktaadi artiklite V ja VI sõnastamisel ja et pidada nõu mainitud traktaadi printsiipide ja otsuste rakendamise viiside üle selle otsuse suhtes, millises hakkab osalema Prantsusmaa valitsus, kui Prantsusmaa on vägedest puhastatud, nelja riigi, samuti ka kõigi teiste riikide suhtes.

Selle avara ja tähtsa küsimuse volinike poolt sõnumite saatmise vahendusel igakülgsel käsitlemisel ja uurimisel, neli Õukonda jõudsid üksmeelsele arusaamisele:

1) et asjaolud, millised on pühendatud nelikliidu traktaadi artiklitega 1, 2, 3 ja 4, võivad saada rakendatud eksisteerivas asjade olukorras ainult Prantsusmaaga sõja puhul, milline on ettenähtud eelnimetatud traktaadis;

2) et kohus ja usk kohustavad liitlas-õukondi hoidma oma jõus ja tähenduses nelikliidu traktaadi otsuseid, millised on määratletud niivõrd õnnetu sündmuse saabumise juhtumiga

ja isegi neile andmisega, kui on tarvis, suuremat tegelikkust ja rakendamise kiirust sõjaliste meetmete vahendusel, milliseid rakendatakse praegu üldisel nõusolekul;

3) et mainitud asjaolud, samuti nagu ülalmainitud eeldatavad korraldused ei hakka sugugi olema alaliste rahulike suhete aluseks, milliseid on tarvis sisse seada käesoleval ajal nelikliidu-riikide ja Prantsusmaa vahel, milline on tunnistatud Euroopa süsteemi sisuliseks osaks;

4) et nelja kabineti siiras nõusolek, milline on pühistatud 20. novembri 1815.a. nelikliidu traktaadi Artikkel VI lausetega ja kindlustatud kristliku vendluse sidemetega, milline ühendab käesoleval ajal kõik riigid, moodustades selle printsiibi, millise alusel peab olema määratletud alalised rahulikud suhted Prantsusmaaga, - suhted, millised on lahutamatud korrast, milline on õnnestunud selles kuningriigis taastatud legitiimsuse konstitutsioonilise kõrgema võimu restaureerimisega ja mis on tunnistatud ainsaks Euroopas rahu jätkamise vahendiks ja talle viisaka tema väärkusele ja võimsusele vastava koha tagamiseks;

5) et lahendused, millised tulenevad küsimuse sellisest püstitamisest, kantakse käesolevasse protokoll, kuivõrd see puutub 20 novembri 1815.a. traktaadi Artikkel 20. sätestatud *casus fæderis et belli*, ja eraldi protokoll, kuivõrd nende eesmärgiks on Prantsusmaa suhtlemine nelikliidu Riikidesse ja üldeuroopalikku süsteemi; - millisele vormile on antud, igasuguse teise ees, eelistus, pidades silmas seda, et ta säilitab eksisteerivad kokkulepped kogu nende puutumatuses ja samal ajal kujutab endast enam-mugavat nelja Valitseja heatahtlike ja sõbralike kavatsuste viisi tõestust Prantsusmaa suhtes;

6) et nii nagu kohustused, millised sisalduvad 20 novembri 1815 .a. nelikliidu traktaadi Artiklites 1, 2, 3 ja 4, olemuselt oletuslikud ja puutuvad sellisesse juhtu, millise riigid sooviksid niivõrd kui võimalik oma arvestustest eemaldada, siis neli Õukonda loevad käesoleva protokoll rangelt ettenähtuks selle allkirjastanud poolte teadmiseks ja võtavad enesele kohustuse kõigi nende võimuses olevate vahenditega vastutegutseda sellele vaatele, et nelikliidu säilitamine oleks Prantsusmaa vaenulik või ohtlik teistele riikidele;

7) et eraldi protokoll suhtes, milline peab kinnitama Prantsusmaa tulevased suhted nelikliidu Riikidega, millised allkirjastasid nelikliidu traktaadi, neli Õukonda on üksmeelsed sellises arvamus, et kutsuda Tema Kreistlikeima Majesteedi volinikud osalema selle akti koostamisele ja kinnitamisele, millises sõnastatakse motiivid, millised innustavad liitlasriike tegema Prantsusmaale ühtsesse süsteemi astumise ettepanekut, milles on näidatud ära selle suure liidu eesmärk, määratletud selle põhimõtted ja vormid.

Ja nii nagu see akt peab olema tehtud teatavaks kõigile riikidele, millised on liitunud 30. mai 1814.a. Pariisi traktaadiga ja 1815.a Viini ja Pariisi aktidega, siis hakkab selles on peale selle veel positiivsel viisil olema deklareeritud, et viie riigi liidul ei ole mingit teist eesmärki, peale üleüldise rahu tagamine, milline on põhjendatud õiguste rikkumatusel, millised on tagatud iga Euroopa riigi poolt eksisteerivate kokkulepete ja kinnitatud selle vastastikuse heatahtlikkuse vaimus, milline ühendab käesoleval ajal kõiki Euroopa perekonna liikmeid ühte rahu süsteemi.

Nende kaalutluste tulemusel Austria, Suurbritannia, Preisimaa ja Venemaa Õukondade ministrid kuulutavad:

1) et kõik solidaarsed kohustused, millised on vastu võetud 20. novembri 1815.a. nelikliidu traktaadis, säilitavad selles traktaadis ettenähtud ja määratletud *casus fæderis et belli* juhtumil oma täieliku jõu ja tähenduse;

2) et *casus 'a fæderis*, milline on spetsiaalselt määratletud 20. novembri 1815.a. traktaadi Artikkel III §2., kõrged lepingupooled, kes allkirjastasid käesoleva protokoll, astuvad , peale käesolevate kohustuste sõlmimist, kui läheb tarvis, kokkulepele spetsiaalsetel koosolekutel või isiklikult liitlas-monarhide vahel, või nelja kabineti vahel, neist meetmetest, millised on enam võimekad hoidma ära uue revolutsioonilise vapustuse hukatuslikke tagajärgi, millised hakkavad Prantsusmaad ähvardama, pidades pidevalt meeles, et kurjuse edudele, millised niivõrd kaua vaevasid Euroopat, oli pandud piir vaid selle suhete siiruse ja kavatsuste puhtusega, millised seovad rahu hüvanguks nelja Valitsejat.

See on koostatud neljas eksemplaris Aachenis, 3. (15.) novembril 1818.a.

(L.S.)Metternich.	(L.S.)Castlereagh.	(M.П.)Меттернихъ.	(M.П.)Кастельри.
(L.S.)Wellington.	(L.S.)Hardenberg.	(M.П.)Веллингтонъ.	(M.П.)Гарденбергъ.
(L.S.)Bernstorff.	(L.S.)Nesselrode.	(M.П.)Бернсторфъ.	(M.П.)Нессельроде.
(L.S.)Capodistrias.		(M.П.) Каподистриа.	

*

Nr. 293.

1818.a.3. (15.) november. Aachenis allkirjastatud sõjaline protokoll.

Vastavalt lausetele, millised on kantud tänasesse protokollis, millised on ette nähtud 20. novembri 1815.a liidutraktaadi allkirjastanud Riikide teadmiseks, Austria, Suurbritannia, Preisimaa ja Venemaa volinikud kogunesid, oma Valitsejate käsul, et määratleda ja kuulutada alljärgnevast:

Pidades silmas nelikliidu lepingu Artikkleid 1 ja 2 ning Chaumonti traktaadi Artikleid VII, VIII ja XII, otsustatakse siin, et juhtumil, milline on nähtud ette nelikliidu lepingu Artiklite 1 ja 2, kuulist tähtaega, milline on määratud Chaumonti traktaadi Artikklis VIII, et valmistada sõjakäiguks ette abivägede korpus, hakatakse lugema sellest päevast, kui kõrged liitlasriigid, nende vahel saavutatud kokkuleppel, otsustavad, kas *casus fæderis* eksisteerib.

Kui selline otsus järgneb, koondub Briti korpus Brüsselis, Preisimaa korpus Kölnis ja Austria korpus Stuttgartis tähtaja kestel, milline on määratletud Chaumonti traktaadi Artikklis VIII, nagu on ülalpool selgitatud, aga Venemaa korpus koguneb Mayences, kolme kuu jooksul, lugedes sellest samast ajast, pidades silmas oma kaugust.

Nende punktide määratlemisel pöörasid volinikud oma tähelepanu kindlustele, millised on rajatud või rajatakse 21. novembri 1815.a. konverentsi protokollis sätete alusel Prantsusmaaga piirnevates maades, eriti aga Madalmaade Kuningriigis.

Feldmarssal hertsog Wellington, kes on nimetatud Briti, nagu ka Madalmaade valitsuste poolt, et jälgida Madalmaade kindlustuste süsteemi täitmist, teatas, et ta võib konverentsi ees tunnustada suurest hulgast lõpetatud töödest ja et maa kaitsele kasulikule tulemusele, kui asjaolud seda nõuavad, võib loota järgmisel aastal. Hertsog jättis endale õiguse teisel korral teatada liitlasriikide ministritele üksikasjadest, millised kinnitavad tema arvamust.

Austria ja Preisimaa volinikud ilmutasid samamoodi soovi teatada teistele liitlasriikide ministritele need andmed, milliseid nad hakkavad omama uutest kaitserajatistest, millised on rajatud või milliseid hakatakse rajama teistes Prantsusmaaga piirnevates maades, millistes tööde teostamise üle jälgimine on tehtud ülesandeks nende Õukondadele.

Seejärel volinikud arutasid nendesse kindlustesse sõja juhtumil vajalike garnisonide saatmise viiside üle ja eeldades, et sõda suundub Madalmaade poolele, võttes seejärel arvesse, et selle kuningriigi sõjaväelised asutused ei saa ainiti olla loodud eranditult ainult riigi kaitseks, millise säilimisest on huvitatud niivõrd kõrgel määral kõik riigid ja nii nagu peale kindluste, milliseid rajatakse käesoleval ajal, on olemas veel Hollandi vanal piiril teised teise liini hoidmiseks, siis jõuti kokkuleppele T. M. Madalmaade Kuningale ettepaneku tegemises, kui *casus fæderis* on kuulutatud eksisteerivaks, kutsuda Tema Briti Majesteedi väed Ostende, Nieuport, Ypres ((Остенде, Нейпортъ, Ипернь)) ja ka l'Escaut ((Шельде)) (erandiks Tournay tsitadell ja Antverpeni ((d'Anvers)) linn) kindluseid okupeerima, aga Tema Preisimaa Majesteedi väed hõivaksid Huy, Namur ja Dinanti ((Гюи, Намюра, Динана)) tsitadellid aga samuti Charleroy, Marienbourgi ning Philippeville ((Шарлеруа, Мариенбурга, Филиппивилля)) linnad.

Kuigi käesolev protokoll just otse ei maini ülalnimetatud spetsiaalset protokollis, sellegi poolest hakatakse seda lugema selle lahutamatuks osaks, koos sellega see kinnitatakse ja peale selle on nelja riigi ministrite ja volinike poolt allkirjastatud.

See juhtus Aachenis, neljas eksemplaris, 15. novembril 1818.a.

(L.S.)Metternich. (L.S.)Nesselrode. (M.П.)Меттернихъ. (M.П.)Нессельроде.
(L.S.)Wellington. (L.S.)Capodistrias. (M.П.)Веллингтонъ. (M.П.)Каподистриа.
(L.S.)Hardenberg. (L.S.)Castlereagh. (M.П.)Гарденбергъ. (M.П.)Кастельри.
(L.S.)Bernstorff. (M.П.)Бернсторфъ.

*

Nr. 294.

Deklaratsioon.

Samal ajal, kui Euroopa üldise rahu asi on liitlasvägede Prantsusmaa piiridest väljaviimise otsuse vastuvõtmisega viidud lõpule ja kui sellisel viisil tühistatakse viimased ettevaatusmeetmed, millistele sundisid viletsusele viinud asjaolud, Nende Majesteetide Austria Keisri, Prantsusmaa Kuninga, Suurbritannia Kuninga, Preisimaa Kuninga ja Ülevenemaalise Keisri volitatud ministrid, ruttavad oma Valitsejate tahtel, saatma neile Euroopa Õukondadele täpseid teateid Aacheni läbirääkimiste tulemustest ja seepärast nad kuulutavad:

Et 27. septembri (9. oktoobri) konventsioon, millisega on otsustatud 8. (20) novembri 1815.a. traktaadi tingimuste täitmise lõplikku kuju, millist peetakse selle sõlminud Valitsejate poolt, kui suure rahu asja ja poliitilise süsteemi, milline peab olema selle kestmise pandiks, lõpule viimiseks.

Et seda süsteemi kaitsvate Monarhide tihe liit, kes on seotud eeskirjade ühesugususega ja nende rahvaste heaolu tundega, on Euroopale, selle tuleviku rahu suhtes, õigeim käendus.

Et selle liidu eesmärk on üks, suur, päästev ja kõigile avatud. Sellelt ei kalduta kõrvale nii uute poliitiliste kaalutlustega, ega ka eksisteerivate traktaatidega määratletud suhete muutumisel. Selle alaliste ja rahulike tegevuste asjaks hakkab alati olema vaid rahust kinnipidamine ja otsuste kinnitamine, millised on selle kindluse aluseks ja pandiks.

Et Monarhiate astumine sellesse liitu tunnistavad oma peamiseks vahetuks kohustuseks, kõigis suhetes, nii omavahel, aga ka teiste riikidega, järgida kõrvalekaldumatult rahva õiguse juhiseid: kuna rahu ajal ettekirjutuste täitmise ühtsuse puhul, võivad tegelikkuses olla tagatud iga valitsuse sõltumatus ja üldise poliitilise süsteemi kindlus.

Et alati sellele päästvale eeskirjale ustavad liitlas-valitsejad hakkavad sellest juhinduma nende või nende volinike vaheliste tulevaste koosolekute läbirääkimistel, et muu hulgas ei oleks nende kohtumiste asjaks kas nõupidamine nende enda kasuks või arutelu teiste valitsusete asjades pidulikult nende valitsuste poolt väljendatud soovil. Nende diplomaatilisi suhteid alati juhtiv hingestav mõte hakkab juhtima ka neid läbirääkimisi; nende aiendiks ja eesmärgiks hakkab alati olema rahu ning ülemaailmne heaolu.

Nende tunnetega Liitlas-valitsejad viisid lõpule nendele usaldatud taevajaku Kavatsuse. Nad ei lakka vaeva nägemast selle kinnitamisel, kuna tunnistavad pidulikult, et on kohustatud ka Jumala ja ka nende juhtida antud rahvaste ees, ilmutada eneses, kuivõrd see on inimkonnale võimalik, õiguse, üksmeele ja mõõdukuse näiteid. Nad loevad end olevat õnnelikud, kui saavad nüüdsest kõik oma hoolitsuse pöörata oma riikide sisemise heaolu suurendamisele, kodanike rahulike kunstide kaitsele ja oma alamate südames nende päästvate usu ja moraali tunnete äratamine, milliste headloov mõju meie ajal niivõrd nähtavalt kahjustavalt nõrgenes.

See juhtus Aachenis, 3. (15.)november 1818.a.

(L.S.)Metternich. (L.S.)Richelieu. (M.П.)Меттернихъ. (M.П.)Ришелье.
(L.S.)Castlereagh. (L.S.)Wellington. (M.П.)Кастельри. (M.П.)Веллингтонъ.
(L.S.)Hardenberg. (L.S.)Bernstorff. (M.П.)Гарденбергъ. (M.П.)Бернсторфъ.
(L.S.)Nesselrode. (L.S.)Capodistrias. (M.П.)Нессельроде. (M.П.)Каподистриа.

Volinike käsul, Gentz.

*

Nr.295.

1818.a. 4. (16.) november. Prantsusmaa alamate poolt teiste riikide suhtes esitatud erinevaid nõudmisi käsitleva konverentsi protokoll.

10.(22.) oktoobri konverentsi protokolliga on spetsiaalsele komisjonile antud ülessanne visandada eeskirjad ja kord, et käsitleda erinevaid nõudmisi, millised on esitatud Prantsusmaa alamate poolt teistele Riikidele ja millised on esitatud kaheksast artiklist käesoleva lisana konverentsi istungile. Härrad Venemaa, Suurbritannia ja Preisimaa volinikud lihtsalt ja ilma väljajätmudeta nõustusid nende artiklite lausetega aga prints Metternich, väljendas samuti, oma Valitseja nimel, selles suhtes oma heakskiitvat kavatsust, kuid kes ei oma veel volitust pakutud järeldustega liitumiseks, jättis endale õiguse lähimal ajal teatada, millised korraldused seda asja puudutavalt temale antakse. Nii kiiresti kui Viini Õukonna otsus saab teatavaks, siis Riikidele, millised on liitunud 18.(30.) mai 1814.a. ja 8. (20) novembri 1815.a. traktaatidega, tehakse samuti selle kokkuleppega liitumise ettepanek. Mis aga puudutab prantslasi, kellel oli teistes riikides annetatud varad, millised olid nende poolt kaotatud 18.(30) mai 1814.a. traktaadi tulemusel; siis otsustatakse, et neil on õigus nõuda oma endistelt varadelt kuni ülalmainitud ajajärguni saadud tulused ja seepärast neile endistele valdajatele hakatakse andma, vastavalt valitsustele kuuluvusele, viisid neile senini möödunud aja eest mittelaekunud tulude kättesaamiseks. Kui need tulud, kõik või osalt, on võetud riigikassasse, siis sealsete valitsuste ja Prantsusmaa valitsuse poolt võetakse meetmed et anda vanadele valdajatele võimalust mööda ja kuivõrd asjaolud lubavad, ülalpool sätestatud reeglina tagatud kasu.

Artikkel I.

Nende nõuete suhtes, millised on esitatud Prantsusmaa alamate poolt teistele Riikidele, millised on juba läbi vaadatud ja tunnistatud likvideerimise komissaride poolt õiglasteks need valitsuste võlad ja milliste nimekiri koostatakse 3.(15) detsembriks käesoleval aastal, makse peab olema teostatud Pariisis 20. jaanuaril (1. veebruaril) 1819.a., aga kui võimalik, siis ka varem, vahetpidamatute tulude obligatsioonidega, sellise arvestusega, et need tulud algaksid alates 10.(22.) märtsist 1818.a. Seejuures selle makse juures hakatakse obligatsioone tunnistama nende täieliku tingliku hinnaga ja kursi ja kehtestatud hinna, 80 franki, vahe makse päeval, tasutakse ülalmainitud valitsuste poolt.

Artikkel II.

Kui võlg, on oma olemuselt või päritolult selline, et selle pealt tuleks maksta protsente, siis need sellelt tulenevad protsendid arvestatakse välja, milliste summa lisatakse kapitalile ja sel viisil makstakse välja.

Artikkel III.

Need nõuetest, millised on esitatud Prantsusmaa alamate poolt teistele Riikidele, millised kuuluvad seesuguste hulka, milliseid on mainitud 18.(30) mai 1814.a. traktaadis ja 8.(20.) novembri 1815.a. konventsioonis, vadatakse läbi Pariisis.

Artikkel IV.

Selleks nimetab iga valitsus komissari, kes koos Prantsusmaa komissariga hakkab käsitlema esitatud nõudmisi. Nende kahe komissari hagi õigluse või võla suuruse arvega mittenõustumise juhtumil, valib neist igauks ühe teiste valitsuste komisaridest ja nad koos valivad veel ühe kolmanda ja need viis komissari lahendavad üldkoosolekul vaidluse häälteenamusega.

Artikkel V.

Kuid see Artikkel III sätestatud likvideerimine nimetatakse ainult nende Prantsusmaa alamate nõudmiste puhul, millised on juba esitatud või asuvad valitsuste võlgade hulgas või on nende likvideerimise komissaridel, enne selle kokkuleppe allakirjutamise päeva.

Artikkel VI.

Võlgade arvestamisel, nii nagu on määratletud Artikkel IV, hakatakse nende väljamaksmist teostama Artikkel I alusel.

Protsendid, kooskõlas Artikkel II määrustega, arvestatakse kapitali juurde ja kogu sellest moodustatud summa peab olema välja makstud kuu jooksul, milline järgneb likvideerimise lõpetamise protokollil allakirjutamise päevale.

Artikkel VII.

Nimelt otsustatakse, et rahasummad, millised on saadud pantidena, lisadena või hoiustena ning mis on enne 13.(25) aprilli 1818.a. ekslikult teiste riikide likvideerimise komisaride poolt välja antud, tagastatakse Prantsusmaa valitsusele, nagu seda tehakse ka praegu iga kord kui sellised vead avastatakse.

Artikkel VIII.

Kui seda puudutavalt tekib Prantsusmaa ja teiste Riikide komisaride vahel diskussioon, siis see vaidlus lahendatakse lõplikult Artikkel IV sätestatud viisil. Samamoodi lahendatakse ka arusaamatused juba määratud võlaprotsentide suhtes.

(L.S.)Metternich.	(L.S.)Bernstorff.	(M.П.)Меттернихъ.	(M.П.)Бернсторфъ.
(L.S.)Richelieu.	(L.S.)Nesselrode.	(M.П.)Ришелье.	(M.П.)Нессельроде.
(L.S.)Castlereagh.	(L.S.)Capodistrias	(M.П.)Кастельри.	(M.П.)Каподистриа.
(L.S.)Hardenberg.		(M.П.)Гарденбергъ.	

*

Nr. 296.

1818.a. 9. (21.) november. Protokoll minister-residentide kohast ja laevade saluudi andmisest.

Et vältida ebaseeldivaid vaidlusi, millised võiksid endaga kaasa tuua ühest Viini kongressi poolt tähelepanuta jäänud diplomaatilise etiketi juurde kuuluvast, diplomaatiliste agentide vahelise järgu asjaolust, siis otsustatakse praegu viie liitlasriigi poolt, et nende juures asuvad minister-residendid hakkavad asuma, selles mis puudutab seisust, moodustama spetsiaalset kesk-klassi, teise järgu ministrite ja asjuriite vahel.

Reeglite suhtes, milliseid tuleb jälgida laevade saluudi andmisel, tekkis kahtlus ja selleks, allakirjutanud volinike Õukonnad otsustasid üksmeelselt, et neist igapähele saadetakse Londoni ministeeriumi juurde asutatud konverentsile eeskirjade ära kirjad, millise järgi nende laevad ja sadamad selles suhtes järgivad ja et pärast tehakse ka teistele riikidele ettepanek, et saadetakse omalt poolt selle eeskirja koostamiseks vajalikke andmeid, et nende alusel võiks asuda koostama selles suhtes kehtivaid üldisi eeskirju.

(L.S.)Metternich.	(L.S.)Hardenberg.	(M.П.)Меттернихъ.	(M.П.)Гарденбергъ.
(L.S.)Richelieu.	(L.S.)Bernstorff.	(M.П.)Ришелье.	(M.П.)Бернсторфъ.
(L.S.)Castlereagh.	(L.S.)Nesselrode.	(M.П.)Кастельри.	(M.П.)Нессельроде.
(L.S.)Wellington.	(L.S.)Capodistrias.	(M.П.)Веллингтонъ.	(M.П.)Каподистриа.

*

1818.a. 16. (28) august. Austria, Preisimaa, Venemaa ja Kraakovi territooriumi vahelise piiri demarkatsioonijooneline määratlemise lõppakt. Vt. kd. IV., I Osa, Nr. 109., lk. 60 ja järgnevad.

Nr. 297.

1818.a. 7. (19.) detsember. Preisimaaga sõlmitud kommertskonventsioon. (П.С.З. № 27.586).

((F. Martensi kommentaar))

Ei saa öelda, et Keiser Aleksander oleks Aacheni kongressi otsustega täiesti rahule jäänud. Üksikasjalikus 19. (31.) detsembri 1818.a memos, milline oli koostatud Pozzo di Borgo poolt, räägitakse, muuseas, kongressist, et „Austria, Suurbritannia ja Preisimaa õukonnad soovisid samavõrd, kui meie, kõige tihedamat liitu kabinetide vahel. Vaatamata sellele, aktid millised täitsid seda soovi, olid üpris kestvate arutelude ja arvamuste täieliku erimeelsuse tulemuseks. Sellist tõde tunnustavad meie arhiivid“. Minnes, seejärel, üle erinevate Euroopa riikide iseloomustamisele, Pozzo di Borgo tõestab, et Prantsusmaast sõltub märkimisväärsel tasemel Euroopa rahu ja rahulikkus. Ainult ta ei mõista Viini ja Londoni kabinetide lühinägelikkust, millised kaitsevad Prantsusmaa „ultra-rojalistlikku“ partei püüdlust, millisele Louis XVIII valitsus toetuda ei saa.

Preisimaa olukorrast räägib see memo, et „omades ambitsiooni Keiririigi väarikusele, see riik ei kujuta endast miskit muud, kui mõnede väikeste riikide ühendust, millised ei suuda mitte kuidagi anda oma vastastikustele suhetele ühtsust. Territoriaalne koosseis muutub keerukamaks ja alati hakkab Preisimaa poliitika muutuma küsitavaks. See hakkab olema rahutu. Ta ei saa külvata mingit usaldust. Nagu Saksamaa riik, järgib Preisimaa käesoleval ajal Austria juhiseid. Ta ei tunne või ei soovi järgida oma eesmärke, kooskõlas oma enda huvidega“. Praegusele Preisimaa ministeeriumile aga ei või üldsegi toetuda.

Keiser Aleksander kiitis selle memo heaks ja oli praegu samuti rahulolematu Preisimaa valitsuse suhtes, millise peaministriks oli veel prints Hardenberg. Kuid viimase mälu hakkas viimasel ajal kehvemaks jääma ja langes alamate ametnike mõju alla, kes süsteemselt venitasid igasugust asjaajamist.

Nii venisid lõputult Venemaa ja Preisimaa vahelise kaubavahetuse läbirääkimised, samas kui viimane oli väga huvitatud oma kaubavahetusest Poola Kuningriigiga. 21. jaanuari (3. mai) 1815.a. traktaadi alusel (vt. kd. III, Nr. II (81)), pidi laevasõit Poola piirides olevatel kõikidel jõgedel ja kanalitel olema vaba, nii nagu see oli 1772.a. Mõlemad riigid leppisid kokku komissarides, et

määratleda laevasõidu ja kaubanduse tingimustes. Need komissarid kogunesid ka tegelikkuses Varssavis ja 1816.a. lõpus nad jõudsid omavahel peamistes punktides üksmeelele niivõrd, et uue kommerts-lepingu sõlmimine näis olevat võimalik.

Kuid Keiser Aleksander ei pidanud selle kokkuleppe kinnitamist võimalikuks sel alusel, et viimane pidi laienema samuti läänekubermangudele, millised olid 1772.a. Poola koosseisus aga nüüd nad kuulusid Keisririigile. Seejuures, kaubakäive Keisririigiga nõuab erilist kaitset. Pidades silmas seda asjaolu nõustus Valitseja kinnitama Varssavis sõlmitud konventsiooni, kui sellega liidetakse noodid, milliseid vahetanuks komissarid, kes oleksid ülalmainitud küsimuse ja Preisimaa territooriumi kaudu transiidioiguse paremini määratlenud. (Aleksander I 10. veebruari 1817.a. kiri kuningale ja Alopeusile 11. veebruaril, samal aastal saadetud telegramm).

Preisimaa Kuningas oli sellisest uuest ilmunud takistusest väga kurvastatud, sest see probleem oli tulnud temale täiesti ootamatul viisil. Ta oli veendunud, et lõpuks saabus aeg, kui kõik poolakad hakkavad kasutama soodustusi, milliseid tagavad neile pidulikud traktaadid. Kuningale näis olevat võimatu ühildada korrad, millised olid loodud Venemaa poolt 1816.a keelava tariifiga, spetsiaalsete Poola suhtes tehtud reeglitega. Kuid ta on nõus veel uue järeleandmisega, aga nimelt: anda Vene poolakatele „anda mereni vaba transiit“ kuni 1. novembrini 1817.a. Enne selle tähtaja möödumist pidi tulema kokku segakomisjon, et lahendada vastastikused pretensioonid lõplikult. Lõpuks, kuningas on nõus sõlmitud konventsiooni kinnitamata jätmisega. (Kuninga 10. aprilli 1817.a. kiri Keisrile.).

Valitseja võttis Preisimaa ettepaneku vastu ja Alopeusile oli tehtud ülesandeks kuulutada, et Venemaa valitsus säilitab *status quo* Poola ja Preisimaa kaubanduskäibes nendel alustel, millised on töötatud välja vastastikuste komissaride poolt ja lubab Poolasse Preisimaa kangaste ja naha vedu. Lõpuks, on lubatud ka Preisimaa kangaste vaba transiit Hiina (Alopeusile 25. aprillil 1817.a. saadetud telegramm.).

Varssavist olid kaubandustraktaadi läbirääkimised viidud üle S-Peterburi selleks, et saavutada kiiremini selle asja edukas lahendamine. Kuid need kestsid ikkagi kuni 1818.a. lõpuni. Venemaa valitsus tõestas järjepidavalt, et Preisimaa peretensioonid on ülemäärased, samas kui Preisimaa valitsus kinnitas, et Venemaa ja Varssavi valitsuse nõudmised on otseses vastuolus Viini 1815.a. traktaadi vaimu ning selle tähtsahelise mõttega. Nii, muuseas, Varssavi valitsus rõhus oma õigusele nimetada kindlaksmääratud Preisimaa linnadesse poolakate hulgast spetsiaalseid „komisjonärid“, et kaitsta Poola Kuningriigi elanike poolt teostatavat kaubandust. Need „komisjonärid“ pidid kujutama endast konsuleid, kes olid nimetatud Varssavi, mitte Keiserliku valitsuse poolt. Aleksander I tegi oma volinikule ülesandeks kaitsta energiliselt poolakate huve. (Telegrammid 10. veebruarist ja 19. aprillist (1. mai) 1818.a.).

Lõpuks, juulis pidas Alopeus võimalikuks valitsusele raporteerida, et kuigi Preisimaa valitsus ei väljendanud nõusolekut spetsiaalsete Poola „komisjonäride“ Preisimaa linnadesse: Königsbergi, Elbingisse ja Danzigisse nimetamise suhtes, kuid ta nõustus sinna poolakatest kaupmeeste nimetamisega, keda võitakse lugeda Poola Kuningriigiga peetava kaubanduse kaitsjateks. (Alopeusi 12(24) juuni 1818.a. telegramm).

Lõpetuseks, alles detsembris toimus uue kommerts-traktaadi allkirjastamine, millise sõlmimine nõudis mitu aastat diplomaatilisi läbirääkimisi. Kui keerukad olid küsimused, millised tulid määratleda, annavad tunnistust alljärgnevad aktid.

*

Tema Püha ja Lahutamatu Kolmainsuse nimel.

T. M. Ülevenemaaline Keiser ja T. M. Preisimaa Kuningas, otsustades selgitada ja täiendada 21. aprilli (3. mai) 1815.a. Viini traktaadi tingimusi, selles mis puudutab Poola 1772.a. piirides olevate provintside kaubandust ja tööstust, sellise täpsusega, millist nõuab selles suhtes võrdmäärane hoolekanne nende vastastikuste alamate kasuks ja heaoluks, otsustasid visandada

spetsiaalses aktis kõik otsused, millised võivad soodustada seda vastastikuselt soovitava eesmärgi saavutamist.

Selleks Nende Majesteetid nimetasid oma volinikeks:

T. M. Ülevenemaaline Keiser,

Petra Ubri ((Pierre Oubril, Петра Убри)), oma tegev-riigisekretäri, Püha Anna esimese klassi, Püha Vladimiri III järgu ning Püha Jean de Jerusalemi ordenite kavaleri;

aga T. M. Preisimaa Kuningas,

Charles Semleri, oma rahanduse salanõuniku,

kes, peale vastastikust volikirjade vahetust, millised leiti olevat ettenähtud vormis olevad, koostasid järgmised alljärgnevad artiklid:

Artikkel I.

Käesoleva kubanduse ja laevasõidu seadusi puudutav konventsioon laieneb kogu maa suhtes, milline moodustab endise Poola Kuningriigi peale 1772.a., osa ja see hõlmab ala, milline jääb Dvina, Dnepri, Dnestri, Oderi ja mere vahele, kaasa arvatud ka Ida Preisimaa.

Artikkel II.

Selleks, et tagada nende vastastikuste alamate piiramatu, kooskõlas Viini 21. aprilli (3.mai) 1815.a. traktaadi Artikkel XXVII otsuste järgne laevasõiduvabadus kogu Artikkel I täheldatud ulatuses, kõrged lepingupooled otsustasid järgida järgmiseid eeskirju ja seadusi:

a)Laevasõit lahtedes, kanalites ja mööda jõgesid, nii üles kui ka alla kuni selle suubumiseni merre aga samuti selles alas asuvasse sadamasse sisenemine hakkab olema vaba, nõnda nagu et mitte kellelegi mõlemate kõrgete lepinguliste poolte alamatest takistusi teha ei tohi. See eeskiri laieneb nii kõigile praegu laevatatavatele jõgedele, aga ka neile, millised muudetakse tulevikus laevatatavateks; aga samamoodi ka praegu eksisteerivatele kanalitele ja neile, millised tulevikus kaevatakse.

b)Kõik mõlemate lepingupoolte alamatel on õigus randuda suurte ja väikeste jõgede ning kanalite ääres ning vedada laevu kõitega. Aga, et see reegel oleks neile täiel määral tagatud, nähakse ette laevade kõitega edasi vedamise teede rajamine seal, kus see on vajalik ja võimalik. Nende teede ülalpidamine hakkab olema tehtud selle riigi kulul, millisele see kallas kuulub. Samamoodi määratletakse kord ja igaveseks ajaks laevade peatuseks-puhkuseks mõlemate kallaste ääres 15 poola küünra laiused vööndid kõikjal, kus ei ole elumaju, ega haritavat maad, nõudmata kauplejatelt selle eest mingit tasu.

c)Laevasõidu-, palgipavetuse politseilised eeskirjad, nii praegu eksisteerivad, kui ka tulevikus väljaantavad, millised ei kehtesta mingi makse, vaid neil on laevasõidu vabaduse, hea korralduse ja julgeoleku tagamise eesmärk, ning need saadetakse vastastikustele konsulitele ja neist peavad kinni pidama kõik kõrgete lepingupoolte alamad.

d)Vastastikused alamad mitte mingil juhtumil ei hakka olema kohustatud maksma enam neist maksudest või lõivudest, milliseid maksavad päriosmaised elanikud vaba laevasõidu ja nii loodusliku kui tehniliku veete, eksisteeriva või tulevikus rajatava, mõistes seejuures ka Oderi jõge, kasutamise eest.

e)Vastastikuste volinike poolt praegu allkirjastatud tariifid ning vastastikustes valdustes, millised on määratletud Artikkel I lausetes, laevasõidult mööda jõgesid ja kanaleid maksude võtmise reeglid hakkavad olema eeskirjaks mainitud maksude võtmisel, milliseid ei saa teisiti tõsta, kui mõlemate valitsuste ühisel nõusolekul. Peale neid makse ei panda laevasõidule mitte mingeid teisi, kaasaarvatud juba kehtestatud sildadest läbisõidu maks, millist samamoodi ei saa teisiti tõsta, kui vastastikusel nõusolekul või siis kokkuleppel mainitud laevnike ja kaldaäärsete valdajatega, sellistes kohtades, kus on elamud või haritav maa.

Sillamaksude kohta peab olema sildade juurde püstitatud tabelid.

f)Laevasõit mööda Visla jõge kuulutatakse igasugustest maksudest vabaks, peale Preisimaal võetava Schiffs-Gefäss-Gelderi (Schiffsgefässgelder) nimeline maks.

Artikkel III.

Mõlemad kõrged lepingulised riigid, soovides kehtestada endise Poola piirkondades kõige piiramatut kauplemisvabadust ja kindlustada see kindlal ja vankumatul alusel, otsustasid kõige Artikkel I määratletud ruumi üle jälgimiseks järgmised eeskirjad:

a)Mõlemate lepinguliste poolte alamad, kes oma kaupade müümiseks suunduvad laatale või kauplemise asjades Artikkel I määratletud piirkonda, võivad sõita sinna vabalt nii mööda maad kui vett kui neil on oma elukohajärgselt vastavalt võimult saadud tunnistus, milline tõestab, et ta tõesti reisib ülalmainitud asjus. Seda tunnistust hakatakse mõlemate valitsuste poolt vastastikuselt austama.

b)Konsulid, kelle nimetamise õiguse jätavad mõlemad Kõrged lepingulised pooled endale ülalmainitud ruumi ulatuses, hakkavad omama neile oma valitsuse alamatele passide väljaandmise õigust, kes soovivad kaubanduse asjades sõita konsuli piirkonnast välja, teise piirkonda, milline on määratletud Artikkel I lausetes. Need passid antakse välja, võttes selle iga eksemplari eest lõivu kaks poola zloti, mis on tõestatud viivitamatult vastava kohaliku võimu poolt ja see on vastastikku eriti tunnistatud ja austatud.

c)Igasugune kõrgete lepingupoolte alam, olles tasunud selle konventsiooniga tariifidega määratletud maksud, seda nii mööda suuri ja väikesi jõgesid, kanaleid ja läbi lüüside, samuti ka kauplemise eest, omab õigust vedada oma kaupu kõikidest Artikkel I määratletud alal asuvate linnade ja sadamate kaudu kuni mereni, saada meretaguseid kaupu või tellida neid võõrastest riikidest mööda maad ja saata neid tagasi, kuid seda sel tingimusel, et nad oleksid aadresseeritud linna kaupmeeskonda registreeritud kaupmehele.

d)Igasugusele kõrge lepingupoolte alamale lubatakse müüa ja teha oma piirkonna maa- ja tööstustoodete hulgi müümine kõikides linnades ja Artikkel I sätestatud alal selle müügi ülesandeks, teha oste, vajamata selleks kodakondse õigusi ega maksa mitte mingeid make selle kauplemise eest, kui ainult tegevusalaga (Gewerbschein) tegutsemise pileti eest tasumist või n.n. krooni maksu (Kronsteuer).

Kui aga ainiti ta hakkab müüma valmistooteid, siis ta võib seda vabadust kasutada ainult kuue kuu kestel, lugedes tema saabumise päeva; aga kui peale selle kuuekuise tähtaja möödumist ta jätkab sellega kauplemist, siis ta on kohustatud end registreerima linna kaupmeeste tsunfti; kui ta leiab kasuliku olevat müüa oma kaup välismaisele alamale, siis sel määral, nagu seda seadused nõuavad, on kohustatud tegema selle müügi sealsest kodanikust kaupmehele.

e)Kui aga mingi korralduse tulemusel, teine riik hangib oma alamatele õiguse kaubelda mingis Artikkel I kirjeldatud piirkonna linnas või sadamas ja selle riigi alamad ei pea olema selleks nende linnade kaupmeeste tsunfti registreerima, makstes sellistena kehtestatud maksu, siis sel juhtumil kõik vastastikused alamad võivad kasutada vaieldamatult samasugust kasulikku kauplemist vastastikuste välismaalaste vahel, nagu külaline külalisega, aga samuti kasutada teisi privileege, milliseid üks kõrgetest lepingupooltest võivad olla antud mingile riigile, ainiti, peale väljajätte või erilisi privileege, milliste suhtes otsustatakse spetsiaalsete konventsioonidega, millised puudutavad vastastikuste riikide maid, millised asuvad väljaspool Artikkel I kirjeldatud ruumi.

f)Igale vastastikuse valduse alamale lubatakse oma kaupu hoida ladudes või magasiitades, linnades ja sadamates, millised asuvad Artikkel I määratletud alal, seda nii end kui ka teise isiku arvel; aga laokoha või magasiida rendi hinna tingimustes kokkuleppemine võib toimuda vaid kauba peremehega; muus osas kaupade hoidmisel magasiitades, kui neid antakse hoiule või sorteerimisele, hakkavad nad olema allutatud neile järelevalvevõimude korraldustele, millistega ka kohalikud elanikud peavad arvestama.

g)Laevnik või kaupmees, kes soovib kaupa peale või maha laadida, ei saa eeskirjade kohaselt, millistele on elanikud ise allutatud, kasutada selleks omatahtsi teisi inimesi, peale oma enda omade või siis selliseid, kes on antud kaubalinnades politsei poolt selleks määratud.

Vastastikused võimud peavad jälgima, et sellele tööle määratud inimesed ei kuritarvitaks oma privileege ja nende suhtes konsulite või neid inimesi kasutanud inimeste poolt esitatud õiglased kaebused, millest tekitatud kahju hüvitatakse kindlasti.

h) Samamoodi lubatakse igal laevnikul või kaupmehel igal ajal müüa või hulgi (kogu lasti, kastides, pakkides ja kimpudes) või siis lahtipakitult, üksikult poodides müüki panna, või siis laadida neid laevadele või vankritele, et need saata välismale. Üksikmüük avalikel turgudel, kioskites või keldrites, on lubatud vaid teatud aastaajal, laatade toimumise ajal, üldiseid järelevalveseadusi täites.

i) Kui ühe kõrgete lepingulistest poolte alam suundub mingisse neist riikidest teise piirkonda, et soetada seal kinnisvara või et teostada üldiselt igasuguse kaubandusliku tegevusega, sellisega nagu:

aa) Alaliselt ühes paigas hulgi ja üksikkaupadega (Ein stehendes Gwerd be zu jedermann's Diensten) kauplemine);

bb) Kaupade lihtmüügiks või komisjonimüügiks (Commissions- und Speditions-Handel) saatmine;

cc) Pangandusega või vekslitega seotud asjades (Bank- und Wechsel-Geschäfte);

dd) Kaupade edasiveoks mööda merd, olles laeva peremees (Schiffs-Rhederey treiben).

Selliselt on tingimata vaja küsida kodanikuõiguste kohta ja ta peab koos teistega maksma riiklikke, linna ja ühiskondlikke koormisi selles linnas või sadamas, kus ta elama asus, et teostada ülalmainitud erisuguse kaubandusliku tegevusega; ja siis ta hakkab omama kaitset ja kasusid, millised on temale seadusega ette nähtud.

k) Kodanikuõigus, millist on mainitud alapunktis i, annetatakse kõigile vastastikustele kõrgete lepingupoolte alamatele, kogu Artikkel I määratletud ruumis, kui nad on saanud täisealiseks ja tunnistatakse, et neil on rikkumatu reputatsioon.

Juudi usutunnistusega alamad ei saa osaleda neis õigustes ja eelistes.

Nad hakkavad asuma välismaiste juutidega, kes asuvad lepinguliste riikide valdustes, täiesti ühel tasemel.

l) Selleks, et Artikkel I määratletud ruumis kehtestada kauplemiseks linnades ja sadamates kindlad eeskirjad, võetakse üldiseks reegliks, et vastastikused alamad ei või mitte mingite kaubanduslike tavade järgi või tahte vastaselt olla sunnitud kasutama oma tingimustes teist kaalu või mõõduvahendit, peale nende, millised on selle maa seadustega määratletud. Peale selle on otsustatud järgmiselt:

aa) Elutarbeliseid kaupu puudutavalt, milliseid mõõdetakse vakaga (veerandikega, Scheffel) ((Riia vakk = 58,68 l; Tallinna vakk = 42 liitrit; Berliini vakk = 54,91 l; Königsbergi vakk = 52,57 l)), on ette nähtud iga lasti 60 vaka (Berliini) kohta, kõigis linnades ja sadamates, millised asuvad T. M. Preisimaa Kuniinga valdustes; aga T. M. Ülevenemaalise Keisri valdustes võib olal kasutusel sealne mahumõõt, millist kasutatakse vilja mõõtmisel.

bb) T. M. Preisimaa Kuninga linnades määratletakse kõigi toiduainete ja muude kaupade puhas kaal, lisades neile milliseid kaalutakse suurtel kaaludel, saja kohta ühe, aga väikestel saja kohta pool.

cc) Igasugused töötlemata tooted, milliseid tuuakse mereäärsetesse linnadesse ja need sorteeritakse kohustuslikult kvaliteedi põhjal (Bracke) vaid üks kord ja sellist prakeerimist sama valduse teises rannikulinnas ei või teisti uuesti korraldada, kui vaid müüja ja ostja vastastikusel nõusolekul. Prakeerimisel üle jäänud kaup jääb igal juhul peremehele alles.

dd) Selleks, et kõrvaldada kaubanduses kõik probleemid ja et lihtsustada asju tegeliku müügi käigus, on otsustatud kaotada kõik koormavad eelistused, milliseid kasutasid merelinnad ja millised on tuntud selliste nimede all, nagu: Bürgerbest, Aufmaass, Krumpmaass, Brack-Abgang, Abfall ja muud sarnased, samuti selised õigused, millised on nimede all, nagu: Handlungs-Usanzen, Lehus-Aemter, millised moodustavad monopoli liigi.

ee) Nii nagu müüjad ja ostjad lepivad eelnevalt kokku müüdavate või ostetavate kaupade hinnas, siis nad peavad nüüdsest leppima positiivselt kokku selles, kes peab maksma kulud

ja koormised, millised on vältimatud müügi ostu teostamisel. Vaidluse tekkimise juhtumil peavad olema vastu võetud vaid protsessivate vahelised tingimused, mitte mingi linna erilised kaubandustavad.

Kui aga ostja ja müüja ei leppinud tingimustes positiivselt kokku, nii nagu on ülalpool öeldud kulude ja koormiste suhtes, millised on vältimatud müügi ja ostu teostamisel, siis sellisel juhtumil määratletakse need kohalike seaduste alusel ja võõramaalane võrdsustatakse sel juhtumil pärismaiste elanikega.

ff)Kuid kuna kauba müügi teostamisel müüja ja ostja vahel tingimuste sõlmimisel võib tingimuste hulka kuuluda ka see, et kaup tuleb viia viimase lattu, kus see kaalutakse, sorteeritakse või mõõdetakse aga ostja ei ole enne selle asja lõpuleviimist (milliseks kulub tavaliselt mitu päeva) nõus kokkulepitud hinda maksma; ja samamoodi võib lepingus olla sätestatud, et kaup ei lähe enne müüjalt ostja omandisse enne, kui kokkulepitud ajaks on tasutud kõik rahad; siis on mõistetav, et sellisel Poola müügimehe kauba ostja lattu ladustamisel, see ei pöördu viimase omandisse, kui peale selle eest kokkulepitud summa täielikku tasumist, kui vaid kaupa võlgu ei müüdüd. Sellisel juhtumil, olles ostja, kuni kohustuste täitmiseni, millised on tema poolt võetud müüja suhtes, kuulutab end maksejõuetuks ja krediitorite konkurss avatakse krediitoritele seda valdkonda valitsevate võimude poolt; siis see kaup tagastatakse või see asendatakse rahaga, milline on saadud ostjalt tehingu või kauba eest, nõnda et kumbki mõlematest kokkuleppivatest pooltest ei saaks seda asjaolu teise kahjuks ära kasutada.

Kuid on mõistetav, et see viimane otsus ei oma mõju kolmanda isiku kahjuks; s.t.: müüja saab natuuras tagasi ainult selle võlgu müüdüd kauba osa, milline ei olnud kolmanda isiku poolt tegeliku ja seadusliku ostuga soetatud.

Juhtudel, millised selles paragrahvis või müüjate ja ostjate kontraktides ei ole ettenähtud, võivad välismaised müüjad kasutada, võrdselt pärismaiste elanikega, seaduste, neile tagatud tagatise, täielikku kaitset.

Artikkel IV,

Kõrged lepingulised pooled oma heatahtliku ja suuremeelse hoolekandega vastastikuste riikide kaubanduse ja tööstuse kasuks, otsustasid võtta peamiseks jaa muutumatuks reegliks, et kõik nende maade maa- ja tööstustooted Artikkel I mainitud ruumis võivad ringelda kõige piiramatul vabadusega.

Sellest otsusest välistatakse ainiti sel korral, tubakas ja sool Poola Kuningriigis, mängukaardid mõlemates riikides ja Preisimaal sool.

Kuid selleks, et täpselt määratleda ülalmainitud üldise reegli rakendamine, kõrged lepingupooled otsustasid vastastikusel nõusolekul järgmist:

a)Maksud, milliseid hakatakse korjama Nende Majesteetoide Ülevenemalise Keisri ja Preisimaa Kuninga vastastikustelt maa- ja tööstustoodetelt neid riike eraldavatel maismapiiridel, on nimetatud käesoleval aastal vastastikuste volinike poolt allkirjastatud Tabelite C ja D tähe all olevates tariifides. Need makse ei saa tulevikus teisiti tõsta, kui kõrgete lepingupoolte ühisel nõusolekul. Mis aga puudutab käesoleval ajal erinevate nimede all eksisteerivaid makse, nagu: Tantieme, Visa, Uebertrag, Accidenc, Agio ((тантамъ, за скрепу, ибертрагъ, акциденцию, ажио)) jne., jne., siis need kaotatakse alatiseks, kogu Artikkel I määratletud ruumis. Igasugused maksud, milliseid nõutakse, selle otsuse vastaselt, mõlemate riikide tsiviil- või militaarvõimude poolt, hakatakse lugema ebaseaduslikeks.

b)Igasugused mainitud riikide toodete sisse- ja väljaveo keeldud neid eristaval maismapiiril, ei või käesolevast ajast järgneda teisiti, kui mõlemate valitsuste ühisotsusega.

c)Käesoleval ajal vastastikuste volinike poolt allkirjastatud tariifid viiakse võimalikult kiiresti kasutusse ja seda igal juhul hiljemalt 1.(13) jaanuarist 1820.a.

d)Kõigi kõrgete riikide vastastikune, neis tariifides täheldatud maksude vastastikuse nõusolekuta tõstmise lubadus, ei piira ainiti õigust, millise nad vastastikuselt endale jätavad, nende riikidesse kaupade sisseveol, maksustada neid oma äranägemise järgi tarbimismaksudega.

e)Käesoleval ajal vastastikuste volinike poolt sõlmitud ja allkirjastatud Tariifi E tähe all oleva alarubriigi all olevate kaupade suhtes, Tema Majesteet Ülevenemaaline Keiser rakendab kõige kõrgemat sisseveo ja tarbimise maksude määra Preisimaa valdustest toodavate linast, villast ja nahatoodetele, millistel on nende päritolu tunnistus, seda nii nende sisseveol Preisimaa Kuningriiki, aga ka teistes Venemaa Kesisriigi maismatollidesse, ja lubab neid makse mitte tõsta ilma, et oleks saanud selleks T. M. Preisimaa Kuninga eelneva nõusoleku.

f)Eelmises ülalmainitud kaupade päritolu tunnistused, antakse välja alljärgnevas lisas tähe F all esitatud vormis konsulite poolt, kui nad asuvad saatmiskohas, aga nende puudusel nende linnavõimude poolt. Mõlematel nendel juhtudel on tarvis, et ringkondlik valitsus või selle poolt spetsiaalselt selleks nimetatud komissar kinnitaks nende tunnistuste õigsust ja originaalsust.

g)Välismaisetelt kaupadelt, milliseid tuuakse transiidi korras Dantzigi, Elbingi, Königsbergi ja Nemeli sadamate kaudu, et müüa Artikkel I määratletud ruumis, on sisseveo ja tarbimismaksud sama kõrgd, milliseid hakatakse maksma kaupadelt samasuguseid makse, milliseid tasutakse sel eesmärgil Venemaa sadamate: Libau, Windau ja Riia kaudu veetavatelt kaupadelt.

Seejuures mõistetakse, et kaubad, millised on deklareeritud Poola Kuningriigi piiridel kui Venemaale veetavad, mitte mingite transiidimaksudega ei koormata, peale juba kehtestatud sisseveo ja tarbimismaksu, Venemaa tariifi järgi, milline on ühine ka Poola Kuningriigile.

Kuigi tubakat ja soola ei või Poola Kuningriiki müügiks tuua, ainiti on selle Poolast Venemaale läbivedu lubatud ja on sellisene kinnitatud selliste ettevaatusmeetmete võtmisega, milliseid Poola Kuningriigi poolelt keelatud kaupade sisseveo vastu võetakse.

h)Selleks, et hoida ära kõik see, mis võib olla selle konventsiooniga määratletud kaubanduslikele kasudele, vastastikused volinikud leppisid kokku reeglite kehtestamises, millised on võetud Tariifi tähe G all olevase lissasse, millisele võivad olla põhjendatud vastastikuste tollipunktide põhikirjad.

i)Kogu Artikkel I sätestatud ruumi ulatuses võivad olla leiutajatele nende autasustamiseks välja antud patendid; kuid need patendid piiravad vaid selle valitsuse alamaid, millise poolt need välja antakse. Nende teoste vaba käitlemise eeskiri laieneb neile kogu oma jõus, nii nagu on sätestatud Artikkel IV lausetes.

k)Võetakse meetmeid, et leida parimad vahendid Preisimaa ja Poola Kuningriigi vahelise käsitöötoodetega piirikaubanduse turgutamiseks, milliseid piirilinnade laataidel pakuvad müügiks käsitöölised ise, selliste asjadega nagu saapad, savinõud jne.

Artikkel V.

Selleks, et veelgi enam toetada ja kergendada transiitkaubandust, milline on kehtestatud Viini traktaadi Artikkel XXIX lausetega, Kõrged lepingulised pooled otsustasid teha järgmised otsused, jättes endale nende täiendamise õiguse, kui asjaolud seda nõuavad:

a)T. M. Ülevenemaalise Keisri ja T. M. Preisimaa Kuninga vastastikuste riikide maa- ja tööstustoodete, aga ka välismaiste kaupade suhtes, millised on määratud kõrgete lepingupoolte alamate kasutamiseks, nii nagu transiitkaubanduse hulka kuuluvad, millistele ei saa teisiti keeldu peale panna, kui mõlemate Riikide üksmeelsel nõusolekul. Nende kaupade sisse- ja väljavedu transiidi korras hakkab olema, vaba vastastikustele alamatele, kõigis Artikkel I määratletud ruumis asuvates linnades ning sadamates, makstes selleks kindlaksmääratud tariifi järgi.

b)Transiitmaksud Dantzigi, Königsbergi, Elbingi ja Memeli sadamates, toodetelt, milliseid veetakse välja T. M. Ülevenemaalise Keisri piirkondadest, aga samuti välismaistelt kaupadelt, millised on määratud nendele samadele piirkondadele, milline on määratletud Tariifid tähe H all, mis on käesoleval ajal vastastikuste volinike poolt allkirjastatud, ja neid ei saa ilma ühise nõusolekute tõsta.

c)Kui sisse- ja väljaveetavad kaubad läksid transiidi korras ja jõudmata selle sihtkohta, naastes tagasi selle sama maismaa või merelinna tollipunkti kaudu, kus tuldi, ja kui tõestatakse, et

kaasa toodud kaubad on needsamad, siis transiidimaksu teist korda ei võeta ja kaubad võivad vabalt piirist üle minna.

d)Kõik maa- ja tööstustooted Artikkel I mainitud ruumis, millised on saadetud teise valduses olevasse Poola piirkonda, nende sisseveol transiid korras Poola Kuningriiki, on igasugusest maksust vabad. Ainiti peab neil olema tunnistus esimesest piiritollipunktist, millise kaudu nad läbi sõitma hakkavad. See tunnistus peab olema kaupade väljaveol nende saatmise kohta tunnistama aga ka seda, kuhu need viiakse. Vastastikustel valitsustel on õigus võtta vastavaid meetmeid, nende äranägemise järgi, et hoida ära igasugune kuritarvitus.

Välismaistelt kaupadelt, millised Artikkel I määratletud Preisimaa provintsidest viiakse transiidi korras Poola Kuningriigi kaudu Austria valdustes asuvatesse poola piirkondadesse, võetakse transiidimaksu, milline on määratletud Austriaga sõlmitud lepingu järgi.

e)Transiidi korras väljaveetava kauba peremees, kui ta on ühe, kahest Riigist, alam, omab õigust, kogu Artikkel I mainitud ruumis, transiitkaubana mõeldud kaupa pöörata tarvitamiseks siseturule ja sel viimasel juhtumil tuleb maksta vaid siseveo- ja tarbimismaksu; liigne rahasumma, mis on temalt võetud transiitkaubaks kuulutatud kaubalt, tagastatakse temale vastuvaidlematult.

Vastastikuste valitsuste poolelt võtakse vastavad meetmed selleks, et kaubad, millised on kuulutatud transiitkaubaks, ei oleks riigisiselt ära kasutatud; nende meetmete üle jälgimine tehakse ülesandeks vastastikustele tollidele.

f)Poola Kuningriigi juhatusel on õigus endale välismaise soola ostmise õigus kõigis kohtades, kus soovib ja saata see transiidi korras: Dantzigi, Elbingi, Königsbergi ja Memeli sadamate kaudu, makstes kaks Preisimaa bons gros (head krossi, гутенъ-гроша)) iga tsentneri kohta.

Mis aga puudutab soola transiidi korras saatmist ja läbivedu, siis selle kohta on Poola Kuningriigi juhatus, et hoida ära Preisimaa poolne keelatud kaupade sissevedu, valmis kokku leppima spetsiaalses aktiga; selleks suundub Berliini kiir-komissar, ainiti sel tingimusel, et Preisimaa omalt poolt sellele kaasa aitaks ja et veoks vajaminevad kulud oleksid välja arvatud Preisimaa soolkaevanduse juhatusel majanduslike reeglite järgi.

g)Selleks, et vastastikuste alamate tootmine suureneks ja et enam soodustada sellist kaubandust, millist puudutavad käesolevas Artiklis sõnastatud määrused, mõlemad lepingulised pooled otsustasid, et kõik nende vastastikused alamad võivad vastastikku teostada Preisimaa valdustest Odessa kaudu välisriikidesse transiitkaubandust, aga Poola Kuningriigist välisriikidesse Preisimaa valduste kaudu ja tagasi, eeskirjade järgi, milliseid neist iga riik kehtestab. Esimesel juhtumil, Preisimaa alamtelt võtta tulenevad maksud, kes peavad olema võrdses seisus Austria Alamatega, ei tohi ületada seda määra, milline on määratletud Viini traktaadi Artikkel XXVIII jõul, Venemaa ja Austria vahel; aga teisel juhtumil on otsustatud, et transiidimaksud ei oleks üle kolme Preisi taalri ((trois ecus)) ühe tsentneri kauba kohta (brutokaalus) vedajate või peremeeste endi poolse deklareerimise põhjal.

Artikkel VI.

Soovides, et vastastikused alamad kasutaksid ülalmainitud soodustusi vahetult ja täiel määral, kõrged lepingulise pooled jätavad vastastikuselt enesele õiguse nimetada ja saata piirkondadesse, milline on määratletud Artikkel I lausetega, konsulid või kommertsagendid, kelle ülesanne hakkab seisnema selles, et osutada kaasmaalastele oma abi igal juhul, kui nad kauplemise asjades temalt kaitse saamiseks tema poole pöörduvad, aga samuti jälgida nende otsuste täitmise üle, kooskõlastades neid alljärgnevalt esitatud eeskirjadega. Seetõttu, leppisid kõrged Riigid kokku järgmistes põhimõtetes:

a)Kummagile Kõrgele lepingulisele poolele jäetakse õigus määratleda Artikkel I piiritletud mahus niipalju konsuleid ja kommertsagente, nii palju kui ta peab vajalikuks, nimetada nende paiknemise kohad ja samuti ringkond, milline peab olema tema volipiirides.

b)Kumbgi vastastikustest valitsustest võib nimetada samuti ühe peakonsuli, kes oma ametikoha järgi on kohustatud jälgima konsulite käitumise üle ja peab neid juhendama. Peakonsulil on õigus, oma äranägemise järgi, suhelda vahetult selle riigi ministriumiga, kus ta hakkab asuma,

et vältida kõiki probleeme ja takistusi, millised kaubanduses võivad esineda. Ainiti seda lubatakse vaid sel juhtumil, kui igasuguste püüdluste vastaselt, kohalikud võimud keelduvad õiglaste nõudmistest puhul rahulduse pakkumisest.

c) Kui vaid üks lepingulistest riikidest kuulutab, tavalises vormis, konsuli või kommertsagendi nimetamisest, siis valitsus, millise juurde ta on määratud, peab tegema ettenähtud vormis korralduse tema sellises ametiastmes tunnistamise kohta ja nii tehakse vähimagi viivitusega nimeline otsus.

d) Linnades ja teistes piiri lähedastes kohtades, võib üks ja sama isik olla akrediteeritud kahe valitsuse juurde; nii näiteks: T. M. Preisimaa Kuninga konsul võib ühtmoodi täita seda ametikohta Radziwiloffis. See sama võib olla ka kõigis teistes kohtades, kuhu mõlemate valitsuste poolt leitakse, et on sobiv konsulit või kommertsagenti nimetada, et täita samasugust ametikohta erinevate valduste linnades.

e) Üheks konsuli või kommertsagendi peamistest ülessannetest hakkab olema selle eest hoolitsemine, et see konventsioon oleks kõigis artiklites ja tingimustes järgitud ja täidetud.

f) Kõikidel juhtudel, millised ei kannata kaubanduse asjades edasilükkamist, on tal õigus vahetult esitada oma ringkonna ülemustele oma konsulaadi nõudmised, suulised või kirjalikud, selle piirkonna keeles, kus nõudmine esitatakse või siis prantsuse keeles, lisades selle juurde, kui võimalik, tõlked.

g) Ta on volitatud sisenema kõikidesse vaidlustatud asjadesse, milliseid võidakse kohata tema kaasmaalastest kauplejate, või nende ja selle maa kauplejate või elanike, kus ta hakkab asuma, kui vaidlejad soovivad tema vahendust, vahel. Millise tasemeni peavad need lahendused olema kehtivad tema kaasmaalaste suhtes ja millises vormis need peavad olema koostatud, seda määratlevad tema isama seadused ja korraldused, millised temale antakse.

h) Temale antakse samuti õigus olla kaasmaalastest kauplejate kaitsjaks ja algatada nende eest tema konsulaadi ringkonna võimude ees kõikides tülides ja kohtuasjades, milliseid nad võivad omada tolliametnike ning kohalike elanikega, või siis välismaalastega, oma kaubandusasjades.

i) Kui keegi konsuli kauplevatest kaasmaalastest sureb tema konsulaadi piirkonnas, aga seal tema sugulasi ei osutu olevat ja tema usaldusisikut seal ka ei ole, siis on konsulil õigus selgitada välja surnu vara ning asjad ning nõuda need kohalikelt võimudelt enda juurde, kui sealseid seadused seda lubavad, ja üldse peab võtma kõik surnu omandi säilitamiseks vajalikud meetmed ja hoolitseda tema asjade eest kuni pärijate või nende volinike saabumiseni.

k) Oma kaasmaalastele passide väljaandmisel, peavad konsulid jälgima, isikliku vastutuse tõttu, et neid passe ei saaks kasutada hulkurid ja kahtlased inimesed, kes püüavad minna ühte või teise vastastikustest valdustest.

l) Nendele konsulitele, nende ametiastme järgi, antakse needsamad õigused ja soodustused, milliseid kasutavad enam soodustatud Riikide konsulid. Neil lubatakse oma majadel, et tähistada oma elukoht, välja panna oma riigi vapp.

Kõrgete lepingupoolte konsulid, kes asuvad Artikkel I sätestatud ruumis, olemata selle maa alamad, kus nad viibivad ja kuigi neil ei ole linnades isiklike maju, kus nad ametikohustusi täidavad, vabastatakse igasugusest sõjaväelisest vahipostist. See vabadus laieneb ainult nende enda isiklikule elamule.

m) Nii nagu on ette nähtud kõrgetele lepingulistele pooltele, et kaubanduslikud kasud, millised on mainitud selles konventsioonis kuuluksid kõigile nende alamatele ja puudutaksid kõiki maa- ja tööstustooteid Artikkel I määratletud ruumis, siis 21. aprilli (3. mai) Viini traktaadiga kehtestatud toote päritolu tunnistused, millised peavad kindlustama need kasud ja eriti Poola 1772.a. piiride järgsetele piirkondadele, ei ole enam vajalikud, välistades ainult need tunnistused, millistega peavad olema varustatud Artikkel IV alapunktide e ja f alusel, Preisimaa enamsoodustatud linast, villast või nahast tooted.

Aga kui hiljem need riigid kavatsevad ühisel kokkuleppel anda need soodustused ühtedele Poola toodetele 21. aprilli (3. mai) 1815.a. traktaadi alusel, siis sellisel juhtumil on kaupade päritolu tunnistused jälle vajalikud, ja kõrged lepingupooled, oma eelneval nõusolekul, võtavad meetmed, milliseid selle asja suhtes peetakse vastastikuste valitsuste poolt parimaks võtta.

Artikkel VII.

Viini traktaadi Artikkel X täitmiseks Kraakovi vabalinnas, kõrged lepingupooled otsustasid, laiendada selle linna elanikele ja selle piirkonnale kõigi konventsiooni otsuste mõju, kuivõrd neid saab oma olemuse põhjal nende üle laiendada. Selle reegli põhjal hakkavad Kraakovi linna ja selle piirkonna elanikud kasutama neid samu kauplemise kasusid ja soodustusi, millised on selle konventsiooniga antud kõrgete lepingupoolte alamatele. Venemaa valduste maades hakatakse nende suhtes käituma kui Preisimaa alamatega, aga Preisimaal kui Venemaa alamad; aga ka nemad omalt poolt peavad täitma kohustusi, millised on neile selle aktiga pandud kui vastastikustele alamatele.

Artikkel VIII.

Ülalmainitud otsuste tulemusel on kõik seadused ja annetuskirjad, kõik tavad, põhikirjad, tariifid, privileegid ja Artikkel I sätestatud territooriumil asuvate linnade ja sadamate üksikud kauplemise õigused, millised hakkavad olema käesoleva konventsiooni sätetega vastuolus, igavesti kehtetud. Selle juurde kuuluvad nimelt maksud, millised kuni käesoleva ajani võisid eksisteerida risti vastu vabale laevasõidule mööda jõgesid ja kanaleid ja piiramatule maa- ja tööstustoodete käibe üle ülalmainitud ruumi piirkondade vahel, sellised nagu: laokoha maks, mahalaadimise maks, sadamas seismise maks, maks mittemahalaadimise eest ja muud sarnased, nimetatud ja nimetamata jäänud; neid peetakse käesoleva konventsiooni jõuga tühistatuks. Kõrged lepingulised pooled kohustuvad koos sellega keelama vastastikuste Riikide kaubalinnade kaupmeestele Artikkel I määratletud ruumis moodustada igasuguseid koperatiive või ühinguid, sellise kavatsusega, et vahetult või kaudselt asutada või tuua uuesti need erandlikud õigused ja privileegid, millised selle artikliga ja konventsiooniga kaotatakse, või siis kavatsusega omistada endale erandlikult mingi kaubanduse haru.

T. M. Ülevenemaaline Keiser, Poola Kuningas ja T. M. Preisimaa Kuningas, lubavad mainitud linnade kodanikele, et neile mitte mingil juhul ei keelata enda peale võtta igasuguste kaupade sissevedu ja müüki T. M. Ülevenemaalise Keisri, Poola Kuningriigi ja T. M. Preisimaa Kuninga vastastikuste alamate avel.

Artikkel IX.

Käesolev konventsioon ratifitseeritakse ja selle ratifitseerimiskirjade vahetus peab toimuma Sankt-Peterburis kahe kuu pärast, aga kui võimalik, siis varem.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus S-Peterburis, 7. (19.) detsembris 1818.a.

(L.S.)Pierre d'Oubril. (L.S.)Charles Semler. (M.П.)Петръ Убри. (M.П.)Карль Землеръ.

*

Eraldi artiklid.

Artikkel I.

T. M. Ülevenemaaline Keiser, et anda T. M. Preisimaa Kuningale uue tõestuse oma soovist kooskõlastada vastastikuste riikide kaubandussuhted nende vastastikuse kasuga, lubab Preisimaa kangaste transiitveo Aasiasse, jätta praegu vastastikustest maksudest 12 kopikat arssinist, aga selle eest, mis on üle maksu, nõuda endiselt ainult üht käendust 15. mai 1818.a. ukaasi alusel. Vastastikused valitsused lepivad viivitamatult vastastikku omavahel kokku selles kaubanduses kuritarvituste ja pettuste ärahoidmise vahendite suhtes, tegemata sellele ainiti mitte mingeid takistusi või probleeme.

Arikkel II.

Vastastikused võimud hakkavad igal aastal saatma teine-teisele Ministeerimi kaudu teateid, nende poolt aasta jooksul kaubandussuhete leevendamise suhtes tehtud märkustest ja vahenditest, või takistuste kõrvaldamiseks, milliseid võib kohata käesoleva konventsiooni sätete täitmisel; kuid nii see kui teine riik ei hakka selle tõttu olema kohustatud pakutud muudatustega nõustuma.

Käesolevad eraldi artiklid omavad samasugust jõudu ja mõju, jut kui need oleksid sõna sõnalt võetud täna allkirjastatud konventsiooni ja nees ratifitseeritakse sellega samal ajal.

Selle kinnituseks jne.,

See juhtus S-Peterburis, 7. (19.) detsembril 1818.a.

(L.S.)Pierre d'Oubril. (L.S.) Charles Semler. (М.П.)Петръ Убри. (М.П.)Карль Землеръ.

Eeskirjade nimetamine, millistel hakkavad põhinema vastastikused tolliasutused.

1) Tarbe- ja transiitkaupade sisse- ja väljaveoks nimetatakse Venemaa Keisririigi ja Preisimaa Kuningriigi piiridel tollipunktid: Polangen, Nimmersatt, Georgenbourg ja Schmaleninken ((Полангенская, Нимерзатская, Юрбургская и Шмален-Инкенская)).

2) Tarbekaupade sisse ja väljavedu Preisimaa Kuningriigi ja Poola Kuningriigi piiridel teostatakse nende vastastikuste tollipunktide, millised eksisteerisid Varssavis toimuvate kaubandusläbirääkimiste ajal. Nende tollipunktide arvu ja asukohta eelneva nõusolekuta ei muudeta.

Transiitkaubandusele, milline on lubatud nelja Preisimaa sadama kaudu, avatakse Preisimaa tollipunktid Stalloupehnenis Johannisbourgis, Soldaus ja Thornis.

3) Mis aga puudutab Preisimaa kaupu, millised võivad olla veetud Venemaa Keisririiki Poola Kuningriigi või Galiitsia kaudu, siis nende vedu teostatakse nende samade tollipunktide kaudu ja nende samade eeskirjade järgi, nagu ka kaupade vedu Poola Kuningriigist või Galiitsiast Venemaale.

4) Tollipunktid, nagu piiripunktis, aga ka siseriigis, hakkavad olema kohustatud tariifitasusid tasunutele tasuta kviitungeid välja andma.

Kaupadega saabunud kaupmeest ei tohi kohustada selleks, et ta ettenähtud maksude maksmiseks kasutaks seal asuvaid, kuhu on asutatud tollipunktid, ekspediitoreid. Temale antakse õigus seda ise teha või siis kellegi teise isiku kaudu, kellele ta selle asjaajamise usaldab.

5) Kui sisseveetavate ja tarbekauba eest makstav maks hakkab olema sõltuv sisseveetud kaupade hinnast, siis sellisel juhul nende hindamisel vetakse aluseks sissevedaja deklaratsioon (milline põhineb selle koha hinnal, kus kaubad töödeldi või kust need saadeti). Kui aga ainiti tolli poolt tekib kahtlus, et tooted on liiga madalalt hinnatud ja riigikassale tekib sellest kahju, siis tollil on õigus need asjad üle võtta, makstes vedajale kogu deklareeritud summa, lisades kümme protsenti. Seda õigust võib toll kasutada seitsme päeva jooksul, lugedes deklaratsiooni esitamise päevast.

Aga selleks, et kõrvaldada selle sätte igasugune kuritarvitamine, on vedajale antud õigus nõuda, et kinnipeetud kaup oleks müüdüd avalikul oksionil, hiljemalt 4 nädala pärast, selles samas kohas, kus kaup asub ja osaleda sellel oksionil võrdselt teistega.

6) Venemaa Keisririigis hakatakse makse võtma Venemaal käibivas rahas kursi järgi, milline on selleks Rahandusministeeriumi poolt igal aastal selleks kehtestatud. Linaste, villaste ja nahktoodete pealt, tõendite alusel, et need on Preisimaalt, võidakse tasuda maksu Venemaa maismapiiril Venemaa hõberahadega. T. M. Preisimaa Kuninga ja Poola Kuningriigis hakatakse makse võtma Hollandi dukatites, Breslau (Breslauer Stein) kaalu järgi, lugedes neid 3 Preisimaa

taalrit või 18 Poola zlotti, või siis käibel oleva hõberahaga, s.t. Preisimaa valdustes Preisimaa rahaga, aga Poola Kuningriigis Poola rahaga.

Preisimaa neljas sadamas hakatakse transiidimaksu võtma sel alusel, nagu on määratletud 5. mai 1817.a. Tariifis.

7)Tolliamatnikud vastutavad vigade eest arvestamisel või tollimaksude kogumisel, milliseid nad riigikassa kahjuks ise teevad. Need maksud peavad olema välja nõutud neilt ametnikelt ja neile keelatakse ära nende peremehelt või vedajalt või voorimehelt tasu nõudmine, kui nad enam ei ole seal, kus asub ametnik.

8)Kaupade ülekaalumisel, millistelt tuleb sisseveo-ja tarbimismaksu tariifi järgi tasu võtta naeltelt, siis iga pool naela ja enam, loetakse terveks naelaks, aga mis on alla poole naela, siis seda ei arvestata ja viimaselt maksu ei võeta.

9)Laevapere toiduained hakkavad olema igasugusest tolli- ja muudest maksudest vabad. Vastastikused valitsused määratlevad, mida tuleb mõista selle nimetuse all.

Laevnikud peavad esimeses veeteel olevas tollis deklareerima täpselt oma toiduvarud. Neil on neid keelatud müüa sellel maal, olemata eelnevalt maksnud kõiki tolli- tariifi- ja tarbimismakse selle hulga toiduainete eest, milliseid nad ära müüa kavatsevad; vastasel juhul neid karistatakse nii, nagu see on määratletud selle riigi seaduste järgi ettekavatsetult tollimaksude mittetasumise eest.

10)Kõigil reisijatel on lubatud üle piiri viia oma riided, toidukoti, pesu ja erinevaid isiklikuks tarbeks kasutatavaid asju kuni nende sihtkohani, maksmata nende eest tollimaksu.

Muidugi on enesestmõistetav, et lubatakse omada mitte enam, kui ühe paari selliseid asju nagu näiteks kuld- ja hõbekellad, tubakatoosid, mõõgad, jahinoad, pandlad jne.

Pierre d'Oubril. Charles Semler. Петръ Убри. Карль Землеръ.

Eraldi salajased artiklid.

T. M. Ülevenemaaline Keiser, Poola Kuningas ja T. M. Preisimaa Kuningas, soovides annetada oma poolakatest alamatele uued leevendused nende vastastikuses kauplemises, otsustasid alljärgnevalt:

§ 1.

Pidades silmas käesoleva kuupäeva konventsiooni Artikkel VIII, millisega tühistatakse privileegid ja erandlikud õigused, millised on selles üksikasjalikult täheldatud ja nimetatud artikli ja konventsiooni vastased, samuti nagu keelatakse ära kauplejate vahel moodutatud kooperatiivid, mis on moodustatud otse või kaudselt selleks, et kehtestada või taastada sarnased õigused ja privileegid ja et võtta eranditult oma kontrolli alla ja kasuks mingi kaubandusharu, Nende Majesteetid Ülevenemaaline Keiser, Poola Kuningas ja Preisimaa Kuningas, tagades igaveseks ajaks oma alamatele, et mitte mingil juhul, nende vastastikustes valdustes, kaubalinnade võõramaalastest kodanikele ei keelata piirides, milline on määratletud käesoleva kuupäeva konventsiooni Artikkel I lausetes, võtta endapeale igasugust, T. M. Ülevenemaalise Keisri, Poola Kuninga ja T. M. Preisimaa Kuninga vastastikuste alamate arvel, sisse- ja väljaveo ekspeditsiooni, nõustasid, et ülalmainitud sätteid rakendatakse ka käesolevate kohustuste, nagu ka kõigi kooperatiivide, milliseid moodustasid kaupmehed nimetatud linnades, et muuta käesolev artikkel mõtetuks, suhtes.

§ 2.

Iga T. M. Ülevenemaalise Keisri alam Poola Kuningriigis hakkab omama Preisima linnadesse elama asumise õigust: Dantzigis, Elbingis ja Königsbergis, kui T. M. Preisimaa Kuninga ajutine alam ja mainitud linnade ajutine kodanik, kuid järgmistel tingimustel:

ta peab olema kristliku usutunnistusega;

peab olema täisealine selle riigi seaduste järgi, millisesse ta elama asus;

peab õppima nelja aasta kestel kaubandust mingis kristlikus kaubamajas;

peab olema laitmatu reputatsiooniga;

ei tohi kunagi olla karistatud kriminaalkuriteos.

§ 3.

Iga T. M. Ülevenemaalise Keisri alam Poola Kuningriigis, olles esitanud spetsiaalse oma valitsuse tunnistuse ülalmainitud tingimuste rahuldamise kohta, hakkab omama õigust, nii nagu on ülalpool otsustatud, elukohale kuueks aastaks järjest, milline tähtaeg, selle möödumisel, võib olla pikendatud vastastikuste Valitsejate selle kohta tehtud sõbralikus esildises, kolmes mainitud linnas.

§ 4.

Mainitud alam võib ainiti vabalt sellest linnast, millises ta elas, lahkuda, millal ta soovib, teatanud sellest oma kavatsusest börsil ja linna ajalehtedes, vaid kolm kuud, enne ärasõitu, ette.

Ta võib sellisel juhtumil riigist välja sõita ja naaseda Poola Kuningriiki koos kogu enda perekonna ning varaga, ilma, et sellelt mingit maksu võetaks.

§ 5.

Ajutise alama seisuses ta hakkab oma sealviibimise ajal kasutama eranditult kõiki eeliseid, milliseid kasutavad pärismaised alamad, kolme ülalmainitud linna kodanikud ja ta võib tegeleda kõigi kaubandus- ja tööstusliikidega nendega ühesugustel alustel.

§ 6.

Samas ta hakkab olema allutatud, ühtmoodi pärismaistele kodanikega, kes tewgelevad samade kaubanduse ja tootmise liikidega, kõigile riiklikele, linna ja kooperatiivi koormistele ja teda hakatakse pidama T. M. Preisimaa Kuninga tegelikuks alamaks, kuid vabastades ta enda ning ta perekonna igasugusest isiklikust sõjaväeteenistuse kohustusest.

§ 7.

Selle vastu, T. M. Ülevenemaaline Keiser, Poola Kuningas võtab endale kohustuse, ülalmainitud tingimustel lubada asuda elama võrdse arvu Preisimaa alamaid kolmes Poola Kuningriigi kaubalinnas, millise valikuõigus antakse T. M. Preisimaa Kuningale.

Käesolev eraldi salajane artikkel hakkab omama samasugust jõudu ja mõju, justkui see oleks sõna-sõnalt võetud täna allkirjastatud lisa-akti ja see ratifitseeritakse sellega samaaegselt.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus S-Peterburis, 7. (19.) detsember 1818 a.

(L.S.)Pierre d'Oubril. (L.S.) Charles Semler. (М.П.)Петръ Убри. (М.П.)Карль Землеръ.

Sisseveetavate ja tarbekaupade maksude tabel, milliseid tuleb võtta Poola Kuningriigi piiridel Preisimaa linast, villast ja nahast toodetelt.

Kaupade nimetus.	Kaal ja mõõt.	Sisseveo maks. Poola floriniid	grossid	Taara.
Kangas.	Preisi nael.			Netto
Schleierleinwand nim. jt. õhukesest kangast tooted.....	-	1	-	
Gewebeleinwand nim. kangas...	-	4	24	
Schockleinwand nim., kangas...	-	1	12	
Töötlemata, valgendatud, värvitud ja trükimustriga riie...	-	-	18	
Vahariie...	-	-	6	
Salfrätid ja kätterätikud...	-	1	18	
Valged ja värvilised rätikud...	-	1	6	
Tik ja lõuend (Zwillig, Drillig)...	-	-	3	
Purjeriie, serpijanka, jäme lõuend, flaami...	-	-	3	
Nahk.				
Igasugue töödeldud nahk, nagu: must, valge ja värviline kitsenahk, pärgament, safjan, hispaania nahk, juhtnahk, tallanahk jt. eranditult...	-	-	6	
Nahast tooted:				
Saapad...	-	-		
Sadulad ja rihmad...	-	24		
Kindad...	-	1	6	
Tubakotid, lambivarjud jne lakitud, värvitud, kullatud, hõbetatud nahast asjad, nahast kaustakaaned, mustad tavalised ja koos lisadega rahakotid ja esemed kõrgema kvaliteediga kitsenahast...	-	3 18 4		
Villast toodetud esemed:				
a)eranditult igasugune kangas, aga samuti kasimir, pool-trapp, ratiin...	-	1	6	
b)karvased, nagu : pool-plüüs, muton, friis, lühikese karvaga flanell, tavaline flanell, vaibad, hobuste katted, sukad ja kindad...	-	-	24	3 p. C. planchettes – toile. 10 p.C.en cais.
c)siledad, nagu: etamiin, tamka, kamlott, beteltuš, ras, caröf, granatin, villased lindid jne. erandiks tooted meriino villast...	-	1	24	10 p. C.

Nii, nagu ettenägematutel juhtudel täna T. M. Ülevenemaalise Keisri, Poola Kuninga ja T. M. Preisimaa Kuninga volinike poolt allkirjastatud kaubandus-konventsiooni lõpplikku allkirjastamist ei saa Venemaa Keisririigis ellu viia enne 1. jaanuari 1820.a. ja nagu Nende mainitud Majesteetid ainiti soovivad, et mõned selle akti headloovad otsused oleksid jõustatud nende nende valduste osades, millistes sellised võivad saada rakenduse lähimal ajal, - siis need volinikud leppisid kokku alljärgnevatel ajutistes otsustes, millised hakkavad omama kohustuslikku jõudu alates 1. jaanuarist 1819.a. Kuni 1. jaanuarini 1820. aastani.

Artikkel I.

Dantzigi, Elbingi, Königsbergi ja Memeli sadamates makstav transiidimaks toodetelt, milliseid veetakse välja T. M. Ülevenemaalise Keisri valdustest, mõistes seejuures ka Poola Kuningriiki, samuti ka välismaistelt kaupadelt, millised on määratud mainitud valdustesse, säilitatakse suuruses, milline on määratud Preisimaa 5. mai 1817.a. Tariifiga.

Artikkel II.

Poola Kuningriigi administratsioonil hakkab olema õigus osta oma vajadusteks mere tagast veetavat soola kõigis kohtades, kus soovib ja saada seda transidi korras Dantzigi, Elbingi, Königsbergi ja Memeli sadamate kaudu, tasudes tollimaksuks kaks Preisimaa grossi kvintaali ((end. kauba-kaalu ühik, 100 naela. Meetermõõdustikus = 100 kg)) pealt.

Transiidi viisi suhtes peab Poola Kuningriik astuma eelnevatesse läbirääkimistesse Preisimaa soolakaevanduse Juhatusega, millist on mainitud käesoleva kuupäeva lõppliku üldise konventsiooni Artikkel V § f.

Peale selle, on enesestmõistetav, et Poola Kuningriigi Rahandusministeeriumi ja Preisimaa Kuningriigi Soolakaevanduste peadireksiooni vahel sõlmitud 24. aprilli 1816.a. kontrahh säilitab kogu oma jõu ning mõju.

Artikkel III.

Poola Kuningriigis jätkatakse sisse- ja väljaveo maksu võtmist nii nagu see on kehtiv käesoleval ajal, säilitades kehtivad piirangud tubaka suhtes.

Kuid see üldine määrus ei laiene Preisimaa linast, villast ja nahast toodetele, millised, olles varustatud nende päritolutunnistustega, maksustatakse saabumisel Kuningriigi tollis maksudega, millised on sätestatud Tabeli lisas ja milliseid arvestatakse kahekordsel määral, Varssavis tehtud otsuse alusel, võrreldes tavalise tariifiga.

Artikkel IV.

Eelnevas Artiklis mainitud kauba päritolu tunnistused antakse välja, lisas esitatud vormi järgi, konsulite poolt, kui sellised asuvad ekspeditsiooni paikades, aga kui neid ei ole, siis magistraadi poolt. Ja nii sellel kui teisel juhtumil on hädavajalik selle ringkonna juhatuse või selle poolt spetsiaalselt sel eesmärgil määratud komissari poolne tõepärasuse tunnistus.

Artikkel V.

Transiidimaks Preisimaa kangastele, milline on määratud Aasiasse saatmiseks, vähendatakse Venemaa Keisririigis 15 kopikalt 12 kopikale arssini ((0,71 m)) pealt, seejuures nõutakse vaid tagatist liigse kauba maksu peale.

Vastastikused juhatused astuvad viivitamatult sellise kaubanduse puhul kuritarvituste ja pettuse ärahoidmise meetmete võtmise suhtes kokkuleppesse, tegemata seejuures sellele takistusi või probleeme.

Artikkel VI.

Venemaa Keisririigi maismaapiir avatakse Preisimaa kaubandusele Jourbourgis ja Polangenis ((Юрбург и Поланген)) kõigile kaupadele, milliste vedu Venemaa Keisririiki ei ole 1816.a. Tariifiga täiesti keelatud, tasudes mainitud tariifis määratletud makse.

Artikkel VII.

Mõlemad kõrged lepingulised riigid nõustuvad nende vastastikuste alamate Preisimaa valdustest välismaale Odessa kaudu ja Poola Kuningriigist transiitkaubandusega tegelemisega läbi Preisimaa valduste ja tagasi, kooskõlas kummagis riigis kehtestatud seadustega.

Maksude tariif, millist korjatakse esimesel juhtumil, ei hakata tõstma Preisimaa alamatele, kes hakkavad kasutama Austria alamatega võrdselt õigust tariifile, milline on kehtestatud Venemaa ja Austria vahel Viini traktaadi Artikkel 28 alusel.

Teise juhu suhtes jõuti kokkuleppele, et transiidimaksu kõrgeim määr on võrdne 3 Preisimaa taalriga kvintaali (brutokaalus) kauba kohta, vedajate või peremeeste deklaratsiooni põhjal.

Artikkel VIII.

Käesolev konventsioon avaldatakse mõlemates riikides ametlikult kehtestatud korras kohe peale selle allkirjastamist.

Selle kinnituseks jne.,

See juhtus S-Peterburis, 7.(19.) detsembril 1818.a.

(L.S.)Pierre d'Oubril. (L.S.) Charles Semler. (M.П.)Петръ Убри. (M.П.)Карль Землеръ.

Nr. 298 – 299.

1819.a. 5. (17.) märts. Kaks protokollit, millised sõlmitud Hanovrega likvideerimise suhtes.

((F. Martensi kommentaar.))

Alljärgnevalt esitatud kahe protokollit eesmärgiks oli lõpu tegemine Hanovre valitsuse pretensioonidele Venemaa suhtes. Need pretensioonid olid põhjendatud, ühest küljest, Hanovre õigusele osaleda liitlasriikide poolt okupeeritud piirkondadest saadud rahade jagamisel, aga teiselt, - õigusel saada hüvitust Venemaa vägedele igasuguste asjade ja varude tanimise eest.

Ühel ja samal päeval Venemaa valitsus tegi lõpu mõlemat liiki pretensioonidele, kohustudes kahe alljärgneva aktiga tasuda Hanovre valitsusele kindlaksmääratud summa.

*

Nr. 298.

Protokoll.

Hanovre valitsus palus liitlasriike temale kuuluvat osa koormistest ja tuludest, mis saadud maadelt, millised asusid sõja ajal, milline viis Saksamaa vabanemiseni, riikide ühise okupeerimise ja juhtimise all ning valitsus tunnistas seda, et peale Frankfurdis lõplike arvestuste tegemist, ta

olnuks Preisimaa poolt täielikult rahuldatud kõiges, milleks tal oli õigus toona üheskoos otsustatud korralduste ja kokkulepete järgi, kuid ei saanud seda osa, milline oli temale arvestatud kontributsioonist, milline laekus üldsummale Prantsusmaalt ja Belgialt, Venemaa ja Austria poolt.

Selle tulemusel olid T. M. Ülevenemaalise Keisri ja T. K. M. Hanovre Kuningriigi Prints Regendi allakirjutanud volinikud volitatud astuma selle küsimuse käsitlemisele ja otsustama, vastastikusel kokkuleppel, selle asja lõpliku lahendamise parima viisi, milline rahuldanuks mõlemate poolte huve.

Sel eesmärgil Tema Briti Majesteedi, Hanovre Kuninga volinik, kuulutas, et kõik tema valitsuse nõudmised ühele seitsmeteistkümnendikule tervikust, milline oli talle erinevatel aegadel lubatud liitlaste kasuks saadud saagist, piirdudes 635,882 frangiga, millise pidi maksma Venemaa ja samasuguse summa ka Austrialt ja pöördudes T. M. Ülevenemaalise Keisri poole palvega, et ta suvatseks käskida see, temalt tulenev, nimetatud 635,882 frangine summa ära tasuda, teatas, et selle tasumisega Venemaa vabaneb igasugusest edaspidisest liitlaste poolt proportsionaalselt saadud summade ja tulude, millised on viidatud Hanovre valitsuse 27. novembri 1817.a. arves maksmise kohustusest Hanovre suhtes, aga nimelt: 1/17 Austria, Venemaa ja Preisimaa ja 5/17 Hanovre ja Rootsi kasuks.

Venemaa volinik teatas selle peale, et T. M. Keiser, soovides nendele viimase sõja ajal liitlastele tehtud tarnete arvetele lõppu teha, nõustub Hanovre valitsusele maksma tema poolt nõutud 635,882 franki, summa 144,554 rbl. 77 kop. hõbedas, järgmisel viisil:

Nimetatud summa kirjutatakse Venemaa riigivõlgade raamatusse kursi järgi 85 rubla 100 eest tuluga 6 % 100, lugedes 1. jaanuarist 1819.a.

See kohustus kirjutatakse kindral Dörnbergi, Tema Briti Majesteedi, Hanovre Kuninga erakorraline saadiku ja täievolilise ministri nimele.

Selle ettepaneku tema pooltel vastuvõtmisel, vastastikused volinikud andsid käesoleva protokolli kahes eksemplaris kirjutamise korralduse, millised allkirjastati ja sellele pandi oma vapipitsatid.

See juhtus S-Peterburis, 5. (17.) märtsil 1819.a.

(L.S.)Nesselrode. (L.S.) Dörnberg. (M.П.)Нессельроде. (M.П.)Дернбергъ.

*

Nr. 299.
Protokoll.

T. K. M. Hanovre Kuningriigi Prints Regendi ja T. M. Ülevenemaaline Keiseri allakirjutanud volinikud, peale läbivaatamist, kontrollimist ja erinevatel aegadel Hanovre Kuningriigi elanike poolt Venemaa armeele teostatud tarnete eest maksta tuleva summa lõplikku arvestust, koostasid käesoleva protokolli, et teatada lõplikust arvest ja selle parima äramaksmise viisi suhtes tehtud kokkuleppel.

T. M. Ülevenemaalise Keisri komissar teatas Tema Augustliku Valitseja nõusolekust tasuda Hanovre valitsusele vägedele, millised asusid kindral krahv Bennigseni käsu all, peale teostatud maksete, summa 1.130,000 Hamburgi marka, kuid sellisel tingimusel, et T. K. K. Prints Regent loobuks omalt poolt igasugustest edaspidistest Hanovre Kuningriigi elanike poolsetest, tarnitu eest tekkinud võla hüvitamiste nõudmistest.

Selle peale mainitud kuningriigi komissar, teatas temale antud volituste alusel:

1) et Hanovre valitsus loobub formaalselt ja alaliseks Venemaa vägedele 1805 ja 1806.a. tehtud tarnete võlanõuete hagidest ;

2) et valitsus ja Hanovre Kuningriigi elanikud loobuvad formaalselt ja igaveseks ajaks hagidest, millised on nende poolt esitatud tarnete kohta, millised on tehtud 1813 ja 1814 aastatel Venemaa esimese armee erinevatele korpustele, ja kes olid feldmarssal vürst Barclay-de-Tolly käsu all ja et seetõttu kviitungid või muud dokumendid, millised võisid nende korpuste juures

asuvate ametnike või siis nende komandöride poolt olla välja antud, - käesolevas protokolis kuulutatud lahtiütlemise jõul, loetakse hävitatuks;

3) et T. K. K. Hanovre Kuningriigi Prints Regent võtab vastu Venemaa komissari ettepaneku 1.130,000 Hamburgi margase, kui kõigi Venemaa vägedele, millised olid kindral Bennigseni käsu all, tehtud tarnete eest arvete ja hagide järgi lõpliku summa äramaksmise kättesaamisest.

Otsustanud sel alusel Venemaa poolse kõikide arvete, millised eksisteerisid kuni selle päevani tema ja Hanovre Kuningriigi vahel, tasumise, vastastikused komissarid leppisid kokku selle makse järgmisel viisil teostamise:

Summa 1.130,000 Hamburgi marka, milline moodustab Venemaa rahasse ümberarvestatult, 402.438 rbl. 19 kop. hõbedas, milline summa kirjutatakse Venemaa riigivõlgade raamatusse kursi 85/100-le, 6% 100, alates 1. jaanuarist 1819.a.

See sissekanne tehakse legitatsiooninõuniku Frederic de Lafferti, kes on Tema Briti Majesteei, Hanovre Kuninga komissar, Venemaa Keiserliku valitsusega arvete klaarimise jja arvestatuks tunnistatud summade kättesaamise volinik, nimele.

Selle tõestuseks ja mõlemate valitsuse nende vastastikuste arvete asjas käesoleva lõpliku otsusega nõusoleku seaduslikuks kinnituseks koostasid allakirjutanud volinikud käesoleva protokolliga kahes eksemplaris ja allkirjastasid need, lisades sellele oma vapipitsatid.

See juhtus S-Peterburis, 5. (17.) märtsil 1819.a.

(L.S.) Nesselrode. (L.S.) Fred. Laffert. (M.П.) Нессельроде. (M.П.) Фридр. Лаффертъ.

Nr. 300.

1819.a. 10. (22.) mai. Berliinis Preisimaaga sõlmitud likvideerimise-konventsioon. (П.С.3. № 27.779).

((F. Martensi kommentaar.))

1819.a. Jaanuaris teostati Preisimaa ministeeriumis põhjapanev muudatus ning ümberkorraldused, milline oli esile kutsutud prints Hardenbergi vanaduse ja nõrkusega. Krahv Bernstorff, olles Aacheni kongressil eaka Preisimaa kantsleri abiks, nimetati Preisimaa välisministriks, aga Hardenberg säilitas vaid nominaalse kontrolli. Preisimaal olid üpris paljud sellise ametisse nimetamisega rahulolematud, sest et krahv Bernstorff oli Taani päritoluga ja Hanovre teenistuses. Kuid Alopeus oli sellise nimetamisega väga rahul, sest et „Bernstorffi perekonnas oli juba saanud riigile millist nad teenivad, süsteemiks tihe liit Venemaaga“. Krahv Chretien Bernstorff, uus Preisimaa minister, väljendas meie saadikule oma rõõmu, et asjaolud lubasid temal praegu samuti lubada teenida seda tema perekonna traditsioonilist poliitikat. (Alopeusi 5.(17.) juuni 1819.a. Telegramm).

Ja tõesti, krahv Bernstorff näitas pidevalt ka tegelikkuses, et ta teab Venemaa valitsuse heade suhete hinda Preisimaa suhtes. Ta vajab Venemaa head soosingut eriti 1819.a., kui Saksamaa ajusid olid haaranud ohtliku käärimise sümptomid, millised hakkasid ilmnema üpris reljeefsetes vormides. Tuntud sündmus Wartbourgis ja eriti Kotzebue ((Коцебу)) tapmine tekitas hirmu väga suurele hulgale Saksamaa valitsustele, millised olid veendunud, et saabus aeg kogu Saksamaal Vabariikliku korra kehtestamiseks.

Kotzebue tapmine puudutas otse Venemaa valitsust sel põhjusel, et kogu Saksamaa ühiskondlik arvamus pidas seda endist Venemaa konsulit ja viljakat dramaturgi Venemaa salaagendiks ja isegi špiooniks. Seejuures, tegelikkuses oli Kotzebue roll tähtsuselt, valitsuse vaatevinklist, tühine. Kui ta oli 1816.a. Königsbergist tagasi kutsutud, ta esitas krahv Nesselrodele memo, millises ta palus, et ta nimetataks „välisministeeriumi kirjanduslikuks komissariks“ ja keiserliku missiooni liikmeks Dresdenis. Kotzebue ise määratleb oma tööd sellisel viisil: ta hakkab

„koguma perioodilistest väljaannetest kõiki ideesid, millised ilmuvad uutes teostes ja ajakirjades ning mis puudutavad poliitilise ja sõjateadusi ning milliste teadmiste hakatakse teatud tasemel tunnistama Venemaa riigiteenistusele kasulikuks“.

Krahv Nesselrode, nagu on näha tema 11. novembri 1816.a. ettekandest Kõigekõrgemale, suhtus sellesse Kotzebou kavasse skeptiliselt ja ei andnud temale mitte mingit tõsist tähendust, leides, et uued ideed levivad ise. Kuid ikkagi lubati Kotzebuel teha kirjanduslikke märkmeid ja väljavõtteid uutest teostest, saades selle eest väikest hüvitust. Tema ettekanded ei omanud mitte mingit poliitilist tähtsust ja olid üpris väikese kirjandusliku tähendusega.

Kui Berliinis saadi teade Kotzebue tapmisest, siis perioodilise ajakirjanduse organi ja kogu ühiskonna vastu rangete meetmete võtmise pooldajad võidutsesid: nad kinnitasid, et nägid seda õudsat kuritegu ette. Prints Wittgenstein, politsei minister, tuli Alopeusi juurde ja palus temal kirjutada S-Peterburi, et Valitseja Keiser kirjutaks Kuningale kirja, millises oleks viidatud revolutsionääride poolsele ohule, millises on Preisimaa ja Saksamaa. „See sunnib Kuningat otsustama“, lisas prints, „sest et, peale sõpruse, milline ühendab mõlemaid valitsejaid südame ja hingega, Minu valitseja austab väga Teie valitseja mõistust ja ta järgib alati tema tähtsate asjade suhtes tehtud nõuandeid“. Nende Preisimaa politesi ministri sõnade peale Alopeus märkis, et on ebapiisav soovitada mingeid meetmeid „võrdsustajate vandenõude“ vastu, kuid on hädavajalik, et need meetmed oleks viidud täide. Seejuures, Wartburgi peo ajalugu, selliste professorite, nagu Arndt, Ocken, Friese ja Schleiermacher, kes vabalt jutlustasid ülestõusust, tõestavad, et Preisimaa valitsus ise ei taha mõista oma kohust ühiskondliku korra vaenlaste suhtes. „Tõsi“, lisab oma telegrammis saadik, „enamus rahvast ei ole puudutatud revolutsioonilisest vaimust ja armastab vanu kordi, kuid uuema aja sündmused tõestasid, et revolutsiooni teostatakse auahne ja aktiivse vähemuse poolt“.

Rahvahariduse minister ikka veel kaitseb üliõpilasi, professoreid ja ülikoole ja Preisimaa valitsus ise aitab kaasa lõhkuvate tendentside levikule. Kuid prints Wittgenstein ikkagi ei lakanud Alopeusi venmast, et ta kirjutaks soovitud mõttes S-Peterburgi. „Veenge Keisrit, Teie Valitsejat“, ütles ta „kirjutama selle suhtes Kuningale, ja ma vastan Teile siin energiliste ja järjepidevate meetmete võtmisega“.

Kuid Alopeus ikkagi keeldus oma Õukonnale sellisest prints Wittgensteini palvest teatamisest, tõestades, et isegi siis kui see saab täidetud ja Valitseja kirjutab Kuningale kirja, sis ikkagi nõutavate meetmete ellu viimise eest ta ei saa vastutada oma valitsuse ees. Nende meetmete täitmiseks on hädavajalik sellest teatada prints Hardenbergile ja rahvahariduse ministrile. Esimene neist teatab neist hr. Koreffile ja Eichhornile, aga teine hakkab nõu pidama hr. Savgny ja Schleiermacheriga. „Need teadlased, keda ei saa süüdistada lühinägelikkuses, jätkab Alopeus, „avastatakse lõpuks alikas, kust ammutada nõuandeid ja leitakse nende mõju parandamiseks vahendid ja hakkavad samuti, võib olla, tegema Venemaa suhtes õelaid insinuatsioone ((laimujutte))“.

„O, mis see sellesse puutub“, hüüatas politsei minister, „kohe kui saadakse Valitsejalt kiri, ei ole enam juttugi kantsleri arvamusest, vaid lihtsalt täidetakse käsku, millist Kuningas peab vajalikuks anda“. (Alopeusi 5. (17.) aprilli 1819.a. Telegramm.).

Mõne päeva pärast pöördub Alopeus jälle Preisimaa ja Saksamaa revolutsioonilise liikumise juurde, et tõestada perioodilise ajakirjanduse kahjulikku mõju ühiskonna meeleolule. Eriti pahandab ta üliõpilasseltside peale, kes soovivad täiesti võimatut: Saksamaa ühendamist, rahvaesindust ja usuvabadust! (14. (26.) aprilli 1819.a. Telegramm.).

Saadiku raportid väarisid Valitseja täieliku heakskiidu. 8. mai 1819 telegrammis krahv Nesselrode teatab temale, et Valitseja jäi eriti rahule Alopeusi vastustega prints Wittgensteinile. Lükanud tagasi Preisimaa ministri poolse Kuningale kirjutamise palve, arvas saadik täiesti ära oma Valitseja tegelikud tunded.

„Tõesti“, jätkab kr. Nesselrode, „vähimaltki etteotsustamata sarnase küsimuse suhtes arvatava sammu edu või ebaõnnestumist, Valitseja tunnustab selle võimatuks sel lihtsal põhjusel, et see oli täiesti vastu tema poolt vastu võetud süsteemile, milline teeb tema kohuseks hoiduda

igasugusest teise riigi siseasjadesse sekkumisest“. Ainult kui Kuningas ise pöörduks Valitseja poole nõuande sooviga, ta saaks selle siis temalt viivitamatult.

Seesama otsus, millise jõul Venemaa valitsus tingimusetult keeldus sekkumast Saksamaa riikide siseasjadesse, kordub mitmeid kordi instruksioonides, millised on antud sel ajal krahv Nesselrode poolt, Keiser Aleksandri kinnitusel, Venemaa esindajatele Saksamaa õukondade juures. Nii, muu-seas, Venemaa saadikule Saxe-Weimari õukonna juures, kindral Khanykow ((Ханыкову)), oli samuti tehtud kohustuseks hoiduda, nii nagu ennegi, igasugusest sekkumisest, milline on „vähe kooskõlas meie Saksamaa õukondadega puhtalt heatahtlike suhete olemusega“. (Krahv Nesselrode 25. oktoobri (6. novembri) 1818.a. Khanykowi Aachenist saadetud telegramm.).

Kuid kahjuks, üpris varsti meie valitsus tegi, Viini kabineti kasuks, märkimisväärsed nende endi poolt väljakuulutatud õiglasest printsipiibist taganemised.

Samal ajal, ku toimus ülalesitatud mõtete vahetus Saksamaa siseolukorra üle, jätkusid samuti Berliinis Preisimaa ja Poola Kuningriigi vastastikuste pretensioonide likvideerimise läbirääkimised. Venemaa poolelt oli peamiseks volinikuks Alopeus ise, kelle juurde olid komandeeritud, kui juhtivad inimesed, kaks Poola ametnikku. Preisimaa poolelt oli isiklikult kr. Bernstorff koos kahe Preisimaa ametnikuga.

Alguses võtsid läbirääkimised üpris järsu iseloomu. Preisimaa mininter tõestas, et on ebaõiglane nõuda vaid Preisimaalt alalisi järelandmisi ja et ühiskondlik arvamus on üpris rahulolematu äärmiselt ebakasuliku piiri ning kaubandussuhete konventsiooniga. Alopeus püüdis neid etteheiteid ümber lükata, tõestades, et Venemaa on kõigis peamistes punktides pidevalt Preisimaale järgi andnud, mitte vastupidi. Nii, Peisserni linna eest ta ohverdas vähemalt 40 küla, millised arvatavasti väärivad seda väikest linna. Kuid mõlemad pooled üpris varsti veendusid, et sellisel toonil ei saa läbirääkimisi pidada ja seepärast, peale Alopeusi ja Bernstorffi isiklike selgitusi prints Hardenbergiga, oli otsustatud sellisest toonist loobuda ja püüda kiiremini jõuda kokkuleppele. (Alopeusi 27. veebruari (11. Märtsi) 1819.a. telegramm.).

Ja tõesti, leping sõlmiti, kuid mitte enne, kui mais. 10. (22) mai telegrammis Alopeus teavitab vaimustatult krahv Nesselrodet, et samal päeval likvideerimise konventsioon ka allkirjastati. Ainult enne oli tarvis mõned kategoorilised selgitused prints Hardenbergiga, et see tulemus saavutada. Nüüd, kirjutab Alopeus, ei ole enam Venemaa, Poola ja Preisimaa suhete täielikuks ja rahulikuks arenguks takistusi.

Valitseja jäi samuti väga rahule selle asja lõpetamise üle ja kinkis Alopeusile, nähtud vaeva eest, 5,000 tservoonetsit. (Krahv Nesselrode 7. juuli 1819.a. Telegramm.).

*

Tema Püha ja Lahutamatu Kolmainsuse nimel.

T. M. Ülevenemaaline Keiser, Poola Kuningas ja T. M. Preisimaa Kuningas, Poznani Suur-Hertsog, soovides ühe üldise ja lõpliku kokkuleppega kõrvaldada probleemid, millised takistavad 18. (30.) märtsi konventsiooni ja Viini 21. aprilli (3. mai) 1815.a. traktaadi Artiklite täitmist, soovides samuti, et selle kokkuleppe kaudu oleks täpselt määratletud vastastikuste valitsustele ja alamatele kasuks tulevaseks ajaks vastastikused nõudmised ja et sellega enam ja enam kinnituks nende vahel eksisteerivad tiheda sõpruse ja üksmeele sidemed, otsustasid selleks Berliinis koguda spetsiaalse, oma ministrite juhtimise all komisjoni, ja nimelt:

Tema Keiserliku ja Kuningliku Majesteedi poolt:

David Alopeus, Tema Salanõunik, Tegev kammerherra, Berliini Õukonna juures asuv erakorraline saadik ja volitatud minister, Püha Aleksander Nevski jne ordenite kavaleri;

aga Tema Preisimaa Majesteedi poolt:

Chretien Günther, krahv Bernstorffi, Tema Riigi- ja Kabineti Välisministri, Preisimaa kõrgemate Musta ja Punase Kotka jne ordenite kavaleri.

Seetõttu on volitatud komissarideks nimetatud:

Tema M. Ülevenemaalise Keisri, Poola Kuninga poolt:

Francois Xavier Prince Drucki-Lubecki ((Францискъ Ксаверий князь Друцкий-Любецкий)), Tema Tegev Riiginõunik, Vilna tsiviilkuberner jne.

ja Dominique Cajetan de Kalinovsky ((Доминикъ Каетанъ Калиновский)) Pääringute meister Poola Kuningriigi Riiginõukogu juures, Püha Anna teise järgu, teemantitega kaunistatud ordeni jne kavaler.

Aga T. M. Preisima Kuninga, Poznani Suur-Hertsog:

Jean Louis de Jordani, Tema Sala- ja Tegevnõunik Saatkonna nõunik, erakorraline sagiks ja täievoliline minister Saxe Öukonna juures, Punase Kotka II järgu jne orrdenite kavaler.

Ja Chretien Rother, Tema Sala- Tegev rahandusnõunik, Riigikassa Direktor, Punase Kotka II järgu jne ordenite kavaler.

Kes peale oma volikirjade vahetamist, millsed leiti olevat ettenähtud vormis olevad, võtsid vastu järgmised tingimused:

Artikkel I.

Bayonne konventsioon, nii 1814.a. Pariisi traktaatidega, aga ka Viini 1815.a. konventsiooniga, on kuulutatud kehtetuks ja Kõrged lepingupooled käesoleva akti kaudu lepivad ühtmoodi käesoleva akti kaudu kokku vastastikuste valitsuste poolt vastastikku tunnistatud, viimase üldmainitud konventsiooniga võetud, kohustuste tühistamises; ja seepärast Berliini Pank ja Invalidide kassa astub nüüdsest uuesti täielikult valdama alguses neile kahes kohas kuuluvaid kapitale, aga samuti neid, millised on nende poolt soetatud hiljem kuni käesoleva ajani.

Need kapitalid loetakse eraomandiks ja mõlemad üldmainitud kohad võivad neid käsutada samuti, nagu kõik muud asutused ja eraisikud Preisimaal, millistele on juba omand tagastatud, enda oma valdavad.

Poola valitsus kohustub tagastama Preisimaa omale ja puhaste rahadega, kõik alates 20. detsembrist 1814.a. (1. jaanuarist 1815.a.) võetu, nii Preisimaale kuuluvalt kapitali summad (millised olid Bayonne konventsiooni otsuste asjaks), aga ka neile arvestatud protsendid

Samuti ta kohustub saatma Preisimaa valitsusele kõik dokumendid, paberid ja igasugused andmed, millised puudutavad kapitale, millised kuuluvad Pangale või Invaliidide kassale aga samuti ka teised dokumendid, millised on antud 2. (14.) mail 1818.a. ajutiselt Poola Komissaridele hoiule ja millised on loendis, mis on kantud spetsiaalsesse allkirjastatud protokollis.

Artikkel II.

Kõik 18. (30.) märtsi 1815.a. konventsioonis ja selle kreditoorite ja võlglaste vaheliste vastastikuste suhete ja kohustuste lisaartiklites otsustatu on täielikult kinnitatud.

Mis aga puutub viiekuisesse tähtaega, milline on kingitud võlglastele Lisaartikkel V sätetes, siis sellega otsustatakse, et igasugune Preisimaa alamast krediitor, kelle võla-hagi Poola alama suhtes tekkis peale 19. aprilli (1. maid) 1808.a., või kelle õigused on uuesti tunnistatud 18. (30.) märtsi 1815.a. Viini Konventsiooniga, kas käesoleva aktiga, peab, et selleks et seda ära kasutada, tingimata täita vormid, millised on kirjutatud ette Poola Tsiviilkoodeksi Artikkel 1690 sätetega ja et omalt poolt Poola võlglasest alamale antakse mainitud viiekuine tähtaeg (lugedes päevast, millisel ta sai krediitorilt teate), et kuulutada ametlikult välja kohtuasutuses, kas ta soovib kasutada soodustusi, milliseid annetakse 18. (30. märtsi) 1815.a. konventsiooni lisaartiklite I, II ja III alusel.

Seda vormi mittetäitev võlgnik jäetakse üldmainitud artiklites sätstatud soodustuse saamise õigusest ilma jäänuks, ja temaga toimitakse Poola Kuningriigis eksisteerivate seaduste alusel.

Ainiti on mõistetav, et juhtudel, millistele järgnes lõplik kohtuotsus või krediitori ja võlgniku vahel sõlmiti vabatahtlikult spetsiaalene tehing, ei saa mitte mingi teine otsus enam jõudu omada.

Artikkel III.

Preisimaa ütleb lahti nii üldsummast 18.573,952, 21/30 Poola zlotti, millist Varssavi Hertsogiriik võlgnes 21. aprilli (3. mai) 1815.a. Viini traktaadi alusel, maksta temale, nii ja sellele arvestatud summale senini veel mittemakstud protsentide summast.

Artikkel IV.

Poola valitsus, enda ja oma alamate eest loobub igasugustest Preisimaa suhtes olevatest nõudmistest, millised võisid tekkida rahasummade ning teiste pantide eest, millised on enne esitatud, kui sõlmiti Tilsiti traktaat, kohtu või valitsusasutustesse, mis ka ei juhtunud nende pantidega, kas need on viidud ettevaatusabinõuna 1806 ja 1807.a. Königsbergi, või on teisel viisil Preisimaa valitsuse poolt sihtotstarbeliselt kasutatud.

Poola valitsus loobub samamoodi nõuetest, nii kõigi rahasummade suhtes ülalmainitud ajal ja enne seda kantud Preisimaa mingisse kohtu- või valitsusasutuse kassasse, aga ka neist summadest, millised on 1811.a. ja 1812.a. välja antud Preisimaa komissaride poolt paberrahas.

Poola valitsus ei hakka samuti nõudma Preisimaa valitsuselt tasu varude eest, millised on tarnitud Prantsusmaa armeele 1812.a. Poola Kuningriigi alamate poolt, Preisimaa valitsuse asemel.

Preisimaa vabastatakse tema poolt Viini traktaadi Artikkel XXXIV alusel võetud kohustusest maksta Varssavi Hertsogiriigi elanikele, nüüdsetele Poola Kuningriigi alamatele, kolm-kümnendikku neist summadest, millised neil elanikel tulnuks saada Hertsogiriigi erinevates valdustes enne 20. maid (1. juunit) 1815.a. valitsustelt; Poola valitsus loobub samuti nõuetest, millised tekkisid või võiksid tulevikus tekkida mingite varude eest, Varssavi Hertsogiriigi elanikele, praegustele Poola Kuningriigi alamatele, Preisimaa ja Venemaa armeedele tarnitu eest, enne Tilsiti rahu sõlmimist.

Lõpuks, Poola valitsus loovutab Preisimaa valitsusele need summad, millised Tema Preisimaa Majateedi alamatelt, Varssavi Hertsogiriigi võlglastelt, järgneks Poola Kuningriigi ossa.

Artikkel V.

Preisimaa, omalt poolt, loobub Viini traktaadi Artikkel XXXIV sätete järgi tulenevast kolm-kümnendikust osast neist summadest, milliseid on võlgu oma valitsusele Varssavi Hertsogiriigi elanikud, praeguse Poola Kuningriigi alamad. Need kolm-kümnendikku ta loovutab Poola valitsusele.

Artikkel VI.

Preisimaa valitsus loovutab samuti Poolale temale kuuluvad selle sama Viini traktaadi Artikkel XXXIV alusel kolm kümnendikku osa summast, millist on välismaalased võlgu Varssavi Hertsogiriigile.

Omalt poolt võtab Poola endale kohustuse tasuda Preisimaa asemel kolm kümnendiku osa neist summadest, milliseid Saxe valitsus võib nõuda 6.(18) mai 1815.a. Viini traktaadi Artikkel XXIV sätete jõul ja neid, milliseid hakkavad järgnema Saxe alamatele hagide järgselt Varssavi Hertsogiriigis väljamaksmisele.

Peale selle kohustub Poola samuti tasuma Preisimaa asemel kolm kümnendikku osa neist summadest, milliseid on teistel välismaaistel valitsustel või nende alamatel õigus nõuda Varssavi Hertsogiriigilt.

Artikkel VII.

Preisimaa valitsus loovutab Poolale selle summa, millise Austria Viini traktaadi Artikkel XXXIII tingimuste järgi kohustus maksma, kui osa Varssavi Hertsogiriigi võlgu, ja millisele sel

kujul võisid omada õigust Preisimaa alamad erinevatele valdustele enne 20. mai (1 juuni) 1815. a. esiktatud hagidega Varssavi Hertsogiriigile.

Selle asemele Poola valitsus võtab endale kohustuse maksta Austriale temale kuuluva kümnendiku osa summast, millist Preisimaa alamad peavad maksma Varssavi Hertsogiriigile ja kohustuvad peale selle veel rahuldama vaba linna Kraakovi ja selle piirkonna elanike seaduslikud hagid, millised võisid olla Preisimaa poolt võetud Hertsogiriigi kolm-kümnendiku osa võlgade suhtes.

Artikkel VIII.

Mis aga puutub paberraha, milline on antud välja Varssavi Hertsogiriigi valitsuse poolt ja vaskraha mis asub senini ringluses, milliste sisemine väärtus on alla nominaalväärtuse, ka panga mingisugustesse panga piletitesse (billets au porteur), millised on samuti antud välja Hertsogiriigi valitsuse poolt ja lõpuks Bayonne konventsiooni tulemusel kehtestatud assignaadid 10,000 frangi ulatuses; Preisimaa ei hakka olema kohustatud kõigi nende suhtes mitte kellegile lisa maksma. Summa, millist ta endiste traktaatide jõul pidi oma osana välja andma, makstakse ära Poola Kuningriigi valitsuse poolt.

Artikkel IX.

Vastastikused valitsused teevad, igaüks omalt-poolt, vastavad korraldused, et rahuldada oma alamate õiglased hagid kõik koos või igaüht üksikult, erinevatele valdajatele kuni 20. maini (1. juunini) 1815. a. Varssavi Hertsogiriigi valitsuse poolt.

Nende hagide järgi makstakse summad välja iga valitsuse poolt, teise osalusega ja otsustatakse, et nüüdsest (selles, mis puudutab Kõrgeid lepingulisi Riike) loetakse selliseid võlgu eranditult Varssavi Hertsogiriigi, või selle osa võlgadeks, milline on ühendatud T. M. Preisimaa Kuninga valdustega või selle, milline läks praeguse Poola Kuningriigi koosseisu.

Kuid nii nagu Preisimaa valitsus soovib selliste hagide rahuldamiseks juhendada neist samadest eeskirjadest, milliseid võetakse kasutusele Poolas, siis sellega määratletakse, et Poola valitsus saadab ettenähtud ajal Preisimaa valitsusele andmed sellistest enda poolt võetud meetmetest, selleks, et Tema Preisimaa Majesteet võiks asuda võtma sellele vastavaid korraldusi.

Artikkel X.

Selleks, et käesoleval ajal eraisikute käes olevad obligatsioonid, allkirjad, piletid raha saamiseks (billets pases a ordre) või mingid teistsugused paberid, millised on antud välja viidatud korras ja allkirjastatud Varssavi Hertsogiriigi võimude poolt, ei saa võla-ülekannate järgi nende inimeste vahel laekuda ühte lepingulistest Riikidest liigselt peale seaduslikult tuleneva selle arvu osale, siis sellega otsustatakse, et see, kellel on üks ülalmainitud paberitest, peab, kus ka ei ole tema käesolev elukoht nõuda selle järgset makset ühes selle Hertsogiriigi osas, kus esimene elas seda paberit saades.

Metsa ülevaatajate ja maamõõtkate ning riigi- ja krooni varade (Kron-Güter)või konfiskeeritud mõisate kokkuostjate hagid peavad olema esitatud sellele valitsusele, milline valdab praegu neid varasid ja nende seaduslik rahuldamine on selle valitsuse kohustus.

Kuni 20. maini (1. juunini) 1815. a. väljamaksmata osa summad, milliseid nimetatakse: geistliche und weltliche Kompetenz-Gelder, antakse välja valitsuse poolt, milline valdab maad, millisele täiesti alguses oli pandud nende summade väljamaksmise kohustus.

Artikkel XI.

Igasugused kohtulikud juurdlused ja rahasummade väljanõudmised juhtivatelt ametnikelt, inimestelt kes on raha või muid pante säilitanud või ostnud kokku riigivarasid (Domänen-Pächter),

millised tegutsesid enne Tilsiti rahu, endistes Preisimaa provintssides, millised olid pärast ühendatud Varssavi Hertsogiriigi provintssidega, Preisimaa valitsuse poolt antud ülesandel, on nüüdsest lõpetatud ja neid ei saa enam kunagi uuendada.

Nende poolt riigikassale käenduse tagatiseks esitatu välistatakse võlgade nimekirjast ja ka muud dokumendid ja teised neile kuuluvad paberid, tagastatakse neile.

Artikkel XII.

Preisimaa valitsus, käesolevas konventsioonis sisalduvate tingimuste tulemusel, kohustatakse maksma Poola valitsusele ja puhtas rahas kaksada kaheksa tuhat kaheksasada kaksikümmend neli ((208,824)) Preisimaa taalrit, kuid arvestades sellest summast maha selle summa, milline Artikkel I alusel peab olema makstud Preisimaale.

Sellele arveldusele järgnev ja vastastikune makse lõpetatakse kolme kuu pärast peale käesoleva konventsiooni ratifitseerimiskirjade vahetamist, aga kui võimalik siis ka varem.

Peale selle, Preisimaa valitsus kohustub andma Poola valitsusele ja tasuta, kolmsadatuhat tšentnerit soola, alustades saatmist ajast, mil lõppeb vastastikuste valitsuste vahel sõlmitud kontrakt, st. 1820.a. alguses.

Selle tingimuse täitmise kord on sõnastatud spetsiaalses protokollis.

Artikkel XIII.

Alamate, aga ka Poola Kuningriigi valitsuse poolt asutatud muude asutuste õigused, millised põhinevad nende poolt soetatud Berliini Panga ja Mereseltsi obligatsioonidel, või nendel, milliseid nimetatakse: Staats-Shuld-Scheinen, ja üldse igasugustel paberitel, millised on lastud ringlusse Preisimaa alamate või on valitsuse või mingi asutuse poolt asutatud, jäävad täielikult jõusse.

Täpselt samuti austatakse Preisimaa alamate ja valitsuse poolt asutatud asutuste, ning ka muude õigusi, millised on põhjendatud nende poolt soetatud obligatsioonidele või mingitele teistele paberitele, millised on lastud käibesse Poola Kuningriigi alamate, valitsuse või muude asutuste poolt.

Samuti jäävad täiesti jõusse ka kõik kinnisvaraga tagatud võlad ja kohustused, millised asuvad T. M. Preisimaa Kuninga valdustes, aga samamoodi ka Poola Kuningriigis asuvad kinnisvaraga tagatud võlad ja kohustused.

Vastastikused alamad ja asutused, nagu valitsuse poolt asutatud, aga ka teised, võivad endiselt alustada teine-teisega, seaduste alusel, kohtuprotsesse ja teistsuguseid asju.

Mis aga puudutab eriti asutust, nimega: Tuleõnnetuste Kindlustusselts, siis vastastikused valitsused otsustasid nimetada komissarid, kes peavad sõitma kokku Varssavisse, et käsitleda ja lõpetada Poola Kuningriigi ja Poznani Hertsogiriigi vahelised seda asutust puudutavad arved enne 20. maid (1. juunit) 1815.a.

Artikkel XIV.

Kõrged lepingulised pooled otsustavad, et käesoleva konventsiooni kõigi otsuste suhtes hakatakse nende vastastikuste alamate vahel järgima täielikku vastastikulisust ja kumbgi nimetab ühe komissari, kes peavad olema Varssavis, et täita selle konventsiooni Artikleid I, IV, XI, XII ja XIII.

Neile ülesandeks antud asi peab olema lõpule viidud kolme kuu pärast, peale ratifitseerimiskirjade vahetamist, või kui võimalik, siis ka varem.

Artikkel XV.

Selleks, et selgitada avaramalt käesolevat konventsiooni ja et määrata kindlaks vastastikuste valitsuste poolt tehtud erinevate tingimuste täitmise korda, koostatakse spetsiaalne protokoll, milline peab omama samasugust jõudu ning mõju, nagu see oleks sõna sõnalt kantud sellesse akti. See allkirjastatakse vastastikuste volinike poolt ja seda loetakse konventsiooni osaks.

Artikkel XVI.

Käesolev konventsioon ratifitseeritakse ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse kuue nädala pärast, aga kui on võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks jne.,

See juhtus Berliinis, 10. (22.) mail 1819. a.

(L.S.) Alopeus. (L.S.) le comte de Bernstorff.	(M.П.) Алопеусъ.	(M.П.) Гр. Бернсторфъ.
(L.S.) Xavier prince (L.S.) de Jordan. Drucki-Lubecki.	(M.П.) Ксаверий кн. Друцкий-Любецкий.	(M.П.) Иорданъ.
(L.S.) de Kalinovsky. (L.J.) Rother.	(M.П.) Калиновский.	(M.П.) Ротеръ.

Nr. 301.

1819. a. 12. (24.) juuli. Poola Kuningriigi ja Poznani Suurhertsogiriigi piiritlemist puudutav lisa-akt.

Allakirjutanud komissarid Poola Kuningriigi ja Poznani Suurhertsogiriigi vahelise piiri määratlemiseks kogunesid konverentsile, et arutada nende vastastikuste ministriumite otsuseid territooriumite vahetuse suhtes, millised olid arutlusel komisjoni 14. istungil, alates 7 (19) novembrist 1818. a.

Vastastikused komissarid teatasid eelkõige, et nende Kõrged Valitsejad, olles innustatud sõprusest ja poolehoiust, milline neid alati ühendab, samuti soovist anda vastastikuselt kõikidel juhtudel nende tunnete tõestused, millised nõustusid ilma mingite piiranguteta nende vahetustega, millised olid pakutud allakirjutanute poolt ülalalmainitud istungite protokollis.

Seejärel vastastikused komissarid esitasid vastastikuselt ministriumite ettekirjutused, millistega volitati neid vahetusi nende vahel tegema, millised leiti olevat vastavas korras olevad, otsustasid käesoleva aktiga järgmist:

Preisimaale lähevad ja hakkavad sellele kuuluma täielikus riiklikus valduses:

- 1) Smolniki küla koos Ciechocini metsatukaga;
- 2) Kut veski (Gilly kaardil nimetatakse Kufmühle);
- 3) Studzieniec küla, Polanowo küla kõlvikud, Kuninglik doomen, ilma Polanowo metsata;
- 4) Ciosna farm ja koloonia;

Poolale lähevad ja hakkavad kuuluma sellele täielikus riiklikus valduses:

Osa Szamarzewo külast, milline asub Warta ja kiriku vahel, haarates kaasa see viimane ja sellele kuuluvad hooned.

Mainitud vahetuste kohapeal tegemiseks leppisid komissarid kokku:

1) mehitades viivitamatult, selle ja teise poole poolt, ohvitseri või konduktoriga, et määratleda mainitud maade piirid ja et püstitada käesoleva aktiga kooskõlas piiritulbad, kuid muutmata juba eksisteerivate postide numbrite järjekorda;

2) viivitamatult anda vahetatud maad üle nende valitsuste ametnikele, millistele need üle lähevad.

Peale selle, vastastikused komissarid nõustuvad, et käesoleva akti ametlikud koopiad oleks lisatud selle piiri määratlemise lõppaktile ja et üldises protokollis piirikirjelduses, sellises kohas, kus piiritulpade rivi, millised on püstitatud, mainitud vahetuste tõttu kaldub kõrvale 30.oktoobri (11. novembri) 1817.a. Berliini konventsiooniga määratletud suunast, oleks öeldud:

„Alates tulbast Nr. 00, 12. (24.) juuli 1819.a. vahetamise akti alusel jookseb piir jne. kuni piiritulba Nr, 00; siin piir naaseb joonele, milline on määratletud Berliini konventsiooniga“.

Käesolev akt, milline on koostatud kahes eksemplaris, on allkirjastatud demarkatsiooni komissaride poolt, lisades nende vapipitsatid ning need vahetati viivitamatult.

See juhtus Slupces, 12. (24) juulil 1819.a.

E. d'Auvray. Pradzynski.
Knobloch. v. Roth.

Ф. Оврэ. Прадзинский.
Кноблехъ. ф. Ротъ.

Nr. 302.

1821.a. 12.(24.) detsember. Preisimaaga sõlmitud posti-konventsioon.

Tema Püha ja Lahutamatu Kolmainsuse nimel.

T. M. Ülevenemaaline Keiser, Poola Kuningas ja T. M. Preisimaa Kuningas, Pozbnani Suurhertsog jne. , kavatsesid mõlemate valitsuste ja alamate vastastikuseks kasuks käskida läbi vaadata, täiustada ja kinnitada kõik vastastikuste riikide postisuhete asjadesse puutuvad asjad, nimetasid selleks oma volinikeks:

T. M. Ülevenemaaline Keiser:

Konstantin Bulgakovi ((Constantin Bulhakow, Константина Булгакова)), oma Tegev. Riiginõuniku. Sankt-Peterburi posti direktori ja Püha Anna 1. klassi ordeni jne kavaleri, aga T. M. Preisimaa Kuningas:

Jean Henri Goldbecki, oma Memeli ülem-postidirektori,

kes peale oma volikirjade vahetamist, millised leiti olevat heas ja ettenähtud vormis olevad, leppisid kokku järgmistes artiklites, millised tuleb eelnevalt esitada ülemustelt heakskiidu saamiseks.

Artikkel I.

Preisimaa ja Venemaa vahel eksisteerivad kaks postiteed, üks:

Alates Memelist ((Klaipeda)), Immersatti kaudu Polangenis (Palangasse)) ja sealt Mitau ((Jelgava))ja Riia kaudu St-Peterburi ning Moskvasse.

Teine: alates Tilsitist Schmaleninkeni kaudu Georgenbourgi, Kowno ((Kaunas)) ja Vilnasse ((Vilnjus)).

Need kaks postiteed jäävad ka edaspidi hobu või kerge posti veo teeks.

Artikkel II.

Hobu (kerge) post, milline läheb Memelisse, hakatakse edasi andma igal nädalal kaks korda, Venemaa Polangeni piiri-postijaamast Preisimaa Immersatti postijaama. Preisimaa omaltpoolt hakkab edaspidi saatma Memelist tulevat hobu-posti Polangeni postkontorisse mitte kaks korda, nii nagu seda tehti varem, vaid kolm korda nädalas.

Vilnast Tilsitisse suunduvat hobu (kerge) posti hakatakse igal nädalal üle andma Venemaa Jurburgi ((Юрбургскаро)) posti-ekspeditsiooni poolt Preisimaa posti-ekspeditsiooni

Schmaleninkeni postijaama; samamoodi ka Preisimaa omalt poolt, hakkab kaks korda nädalas saatma Jurburgi posti-ekspeditsioonile posti, millist saadetakse Tilsitist Vilnasse.

Artikkel III.

Venemaa hakkab korrespondentsi, millist saadeti seni Memeli ja Tilsiti kaudu saadeti ka edaspidi edastama sealsetesse Preisimaa postkontoritesse, aga nimelt alljärgnevatesse riikidesse:

Preisimaa Kuningriiki, kasaarvatud Poznani Suurhertsogiriik ja Sileesia provintsid, - Saksooniasse, Hesse valdustesse, Würtembergi, Bavaariasse, Badesse, Šveitsi, Prantsusmaale koos selle kolooniatega, Hispaaniasse koos selle kolooniatega, Portugali koos selle kolooniatega, Madalmaadesse koos selle kolooniatega, Brasiiliasse, Põhja- ja Lõuna Ameerikasse, Oldenburgi, Bremenisse, Hamburgi, Frankfurti Maine ääres, Lüübekisse, Meklenburgi, Brunswic, Hanovre, Taani, Norrasse ja Inglismaale koos selle koloonitega.

Kuna ka merd mööda saadetakse kirju, siis see saatmise viis jäetakse tulevasse aega.

Artikkel IV.

Selleks, et suurendada eelmises Artiklid mainitud riikidesse korrespondentsi liikumiskiirust, kohustatakse Preisimaad asutama oma arvel, uue ja otsesema postitee Memelist kuni Berliinini, millise kaudu kirjad Venemaalt Berliini kaudu Inglismaale, Hollandisse, Prantsusmaale, Taani, Hamburgi ja teistesse riikidesse ja nimetatud linnadesse, hakatakse toimetama lühima ajaga, milline on vaid võimalik, Berliini, sellisel viisil, et nad võiksid sinna saabuda teisipäeva ja laupäeva õhtul enne võõrastesse kaugetesse riikidesse ja kohtadesse kogu posti ärasaatmist ja et koos Berliini korrespondentsiga nendel kahel postipäeval (teisipäev ja laupäev) oleks edasi saadetud.

Selle eesmärgi saavutamiseks Venemaa, saates posti S-Peterburist, võtab vajalikke meetmeid, et need, heade teede puhul, jõuaksid Memelisse esmaspäevati ja neljapäevati enne keskpäeva.

Memelis nad ei hakka viibima kauem, kui seda on tarvis ainult Venemaa korrespondentsi ärasaatmiseks, või siis samuti ka need kirjad, millised Venemaalt saadetakse vaid Memelisse, milliseid ei hakata enne laiali saatma kui juba Venemaa edasi saadetava korrespondentsiga, kasutades äsja asutatud teatepulgana edasi saatmise meetodit.

Aga kui Memeli elanike kirjade ümbrikute all hakkavad leiduma kirjad, millised tuleb saata edasi, siis need ei saa teisiti Memelist ära saadetud olla, kui hiljem ärasaadetava tavalise postiga.

Artikkel V.

Kõrged lepingulised pooled, soovides ühtmoodi, et ülalmainitud riikidest Venemaale saadetav korrespondents jõuaks S-Peterburgi terve postipäeva varem, leppisid kokku peatuste kaotamises, millised olid Inglismaalt, Hollandist, Prantsusmaalt, Hamburgist ja teistest kohtadest saadetud kirjade teel Berliinis ja Memelis ning teistes sellel postiteel asuvates postkontorites, mistõttu Preisimaa Valitsus asutab omal kulul kaks postkontorit Berliinist Memelisse viival otseteel, selleks, et nende kaudu:

a) Iga pühapäeva õhtuks Berliini saabunud post, milline on eelmainitud riikidest pärit ja Venemaale aadreseeritud korrespondents tuleb saata viivitamatult edasi, milline hakkab peatumatult liikuma otse Memelisse ja peab jõudma sinna reede õhtuks.

Memelis see korrespondents liidetakse tavalise Berliinist ja Preisimaa provintsidest saadetud postiga, mis on mõned tunnid varem saabunud ja saadetakse koos Polangenisse.

b) Iga neljapäeva õhtul, kui Berliinis on saadud post Inglismaalt, Hollandist, Prantsusmaalt, Hamburgist ja teistest kohtadest, hakatakse sellest pealinnast saatma teise (äsjaasutatud) postiga Venemaa korrespondentsiga Memelisse, tuleb sinna teisipäeva õhtuks ja koos juba Memelis

Venemaale saatmiseks ettevalmistatud kirjadega, viiakse Polangenis, kust nn. kuller-postiga, liikuda S-Peterburi.

c) Esmaspäeviti Memelist Polangeni kaudu S-Peterburi saadetav, tavaline hobu (kerge) post jääb endistele alustele.

Artikkel VI.

Senini vaid ainult Kuramaalt, Liivimaalt ja Eestimaalt saadetud ja seal saadavatelt kirjadelt võeti ja kanti üle Memeli postkontorisse, peale tavalise välismaise, samuti Keiserlik (piiri) maks 1½ Preisimaa krossi iga loti ((loth - 15 g.)) pealt; aga kuna Preisimaa valitsus, Artiklite IV ja V. alusel, kohustub asutama oma arvel, venemaa korrespondentsi kiireimaks liikumiseks kaks uut postiteed, millistest igast hakkab kaks korda nädalas minema üks Memelist kuni Berliinini, aga teine Berliinist kuni Memelini ja sealt kuni Polangeni, siis mõlemad Kõrged lepingulised pooled nõustusid omavahel, kulude hüvitamiseks, millised on tarvilikud nende kahe uue postiasutuse asutamiseks ja ülalpidamiseks laiendada Immersatti maksu tasumist kogu Memelist Venemaale ja Venemaalt saadetavale korrespondentsile, kaasaarvatud kirjad Polangeni vastavalt Memeli kaudu edasi saadetavad ja sealt Polangeni kättesaadavad.

Artikkel VII.

Kõik postiasutused, milliste vahel eksisteerib mittevahetu posti-pakkide edasisaatmine, nagu

1) St-Peterburi ja Moskva postkontorite, Mitavi ja Riia kubermangu ja Polangeni postkontori ja Memeli piiripostkontori vahel; samamoodi Polangeni postkontori ja Immersatti postijaama vahel,

2) Vilna postkontori ja Georgenbourgi posti-ekspeditsiooni ning Tilsiti postkontoriga, samuti nagu Georgenbourgi posti-ekspeditsiooni ja Schmaleninkeni, Kasigkehmeni, Wischwilli ja Schreitlaukeni postijaamade vahel, hakkavad samuti teineteisele edasi saatma iga postiga, kaarte postimaksu tasumisest ja igal kuul uue stiili järgi, omavahel tasaarvestavad.

Tilsiti postkontor hakkab märkima kaardile, milline saadetakse Georgenbourgi, ainult

1) ainult Georgenbourgi aadresseeritud kirjad,

2) millised peavad minema oma sihtkohta Georgenbourgi ja Kowno kaudu, kus kohtuvad spetsiaalsed postiteed,

3) või kirjad, milised tulevad Georgenbourgi ja Vilna vahelistest linnadest.

Vilnosse saadetavatel kaartidele kantakse kõik kirjad, millised on aadresseeritud otse Vilnasse või Vilna ümbruskonda, millise kaudu postiteed lähevad sellest linnast läbi.

Artikkel VIII.

Kuna mõned Riigid otsustasid võtta endale reeglilik, et nende piiri-postkontorid ei teinud naaberriikide postkontoritega mingeid tasaarvestusi ja ei ole nõus teisiti kirju vastu võtma, kui enne piiri frankeerituna kuni piiril määratud punktini, Preisimaa aga, veelgi varem, nende riikidega konventsioonide sõlmimisel, pidi tunnustama sellist olukorda, siis ta ei saa kirju vastu võtta, ega ka saata allmainitud riikidesse teisiti kui temale teatatud taksi alusel frankeerituna, aga nimelt:

1) Inglismaale ja tema kolooniatesse.

2) Hispaaniasse ja Portugali koos nende kolooniatega, aga samuti Gibraltari.

3) Kõigisse Itaalia piirkondadesse.

4) Kõikidesse Austria Keiserlikesse valdustesse.

5) Šveitsi.

6) Prantsusmaa kolooniatesse.

7) Madalmaadesse koos kolooniatega.

Postimaks, millist võetakse kirjalt enne sihtkohta, on näidatud samamoodi posti-taksis, milline on koostatud Memeli ja Tilsiti hobu-postile. Mis aga puutub:

8) kirjadesse, millised on saadetud otse Venemaalt Prantsusmaale, siis neid samuti ei vabastata frankeerimisest, sest et Preisimaa ei saa neid edasi toimetamiseks enda kätte teisiti võtta kui:

a) kui need on frankeeritud enne Memelit ja Tilsitit,

b) või enne seda kohta kuhu on aadresseeritud,

c) samuti tähitud kirjad, kui nad on frankeeritud enne sihtkohta, kuna Prantsusmaa nõustus tegema tasaarvestusi ainult Preisimaa postimaksuga, ega mitte teise üksiku riigiga.

Kui Venemaal elav korrespondent soovib oma kirja, mis on aadresseeritud Prantsusmaale, frankeerida enne sihtkohta, mis sõltub tema tahtest, kuid selleks, et Venemaa postiasutused saaksid positiivselt teada, kui palju tuleb temalt välja nõuda sellise kirja täieliku postimaksuna ja arvstades maha oma siseriikliku kaaluraha, milline tuleb kanda välismaisele Memeli ja Tilsiti postiasutustle, lisatakse Preisimaa postimaksu taksile samasugune Prantsusmaa taks, alates oma riigi piirist või alates Givetist. Selle taksi järgi arvestatakse Preisimaa krossides ja Preisimaa postimaksu järgi Prantsusmaale arvestatav postimaks.

Järelikult, lisades sellele postimaks, milline tuleb tasuda Memeli või Tilsiti taksile kuni Prantsusmaa piirini, osutub kogu summa, millise Venemaa peab tasuma Memeli või Tilsiti postkontoritele kirja eest, milline on saadetud Prantsusmaale ja milline on kuni sihtkohani frankeeritud. Aga kuna Prantsusmaal on kirja kaalu maks spetsiaalse progressiivse tõusuga, siis selleks, et vältida igasuguseid arusaamatusi, lisatakse selle tabel Prantsusmaa postimaksule.

Aga nii nagu tulevikus Preisimaalt Venemaale saadetavad kirjad võivad olla frankeeritud kuni aadressaadini, siis Venemaa sisetaks saadetakse samamoodi Memeli ja Tilsiti postkontoritele.

Artikkel IX.

Venemaa jätab enesele õiguse kõigi kirjade suhtes, millised saadetakse Memeli ja Tilsiti kaudu võõrastesse riikidesse, võtta saatjalt sisepostimaksu kuni piirini, jättes temale vabaduse oma kirja frankeerimiseks ka selle edasiseks rteekonnaks.

Artikkel X.

Mõlemad Kõrged lepingupooled otsustasid lõpetada Preisimaalt Georgenbourgi kaudu Venemaale saadetavate kirjade kohustuslik frankeerimine, aga kui hiljem juhtub, et sellised Tilsitist pärit kirjad on maksustatud postimaksuga, siis Venemaa postiasutused on kohustatud neid vastu võtma.

Artikkel XI.

Senini eksisteeriv postijaama-maks 4 krossi kirja pealt, milline on edasisaadetav konkreetselt Polangenist ja seda ümbritsevatest kohtadest Memeli elanikele või viimaste poolt Polangeni ning selle ümbruskonna omadele, jääb kehtima ka tulevikus, kuid sellise muudatusega, et Preisimaalt saadetud kirjad, millised lähevad Polangenist Memelisse, hakkab saama ainult, arvstades Immersattist, iga üksiku kirja eest kolm krossi jne., olenevalt kaalust; aga Memelist saadetavate kirjade eest, nii nagu need tuuakse kuni Polangenini Preisimaa hobustega, neli Preisimaa krossi (lugedes taalris 90 krossi), millised hakatakse üle kandma koos muude postimaksudega nelja või kolme kuu järel.

Kui aga hakatakse saatma kirju Polangenist Immersatti või Immersatist Polangenis, siis esimesel juhtumil Venemaa, võttes ise oma sisepostimaksu, on kohustatud need nende eest ise Immersatti toimetama. Teisel juhtumil, kuna Preisimaal ei eksisteeri kirjade, millised on saadetud Venemaale, frankeerimise sündi, siis iga üksik Immersattist Polangenis saadetud

mittefrankeeritud kiri, maksustatakse ühe Preisimaa krossiga ja need rahad kantakse üle Preisimaale.

Artikkel XII.

Postimaks, millist võetakse Georgenbourgist kuni Tilsitini kirjalt, mis tuleb sellesse linna ja üksik või lisapostimaks (Bien-oder Zuschlags-Porto), milline koosneb Preisimaa Valitsuse 1 juuli 1810.a. määratluse järgi 10 Preisimaa krossist, kirja eest, milline saadetakse Tilsiti kaudu kaugemale või sealt saadakse, makstakse peale seda Preisimaa postikassale ja Venemaale mineva ja sealt tuleva korrespondentsi eest. See 10 krossine postimaks, millist võetakse Tilsiti ja Georgenbourgi vahel, jääb ka tulevikus alles, kuid sellise muudatusega, et Tilsiti postkontoris Tilsitist Georgenbourgi saadetud, kuhu post saadetakse Preisimaa hobustega, kirjade eest võetud postimaks, kümme krossi jäetakse enda juurde; aga kirjade eest, millised on saadetud Georgenbourgist Tilsitisse, peale postimaksu millised tulevad frankeeritud ja edasi saadetavatelt kirjadelt 8 krossi, ülejäänud kaks krossi hakkavad kuuluma Venemaa postikassale, kuna ta veab Georgenbourgist kuni Schmaleninkeni posti, kahe kilomeetri kaugusele, oma hobustel.

Artikkel XIII.

Venemaa Georgenbourgi postiekspeditsioon ja enne Tilsitit asuvad Schnaleninkeni, Kasigkehmen, Wischwill ja Schreitlauken saadavad vastastikku teineteisele postisaadetiste arvestuse kaarte.

Nende jäoks määratletakse järgmine postimaks:

Georgenbourgi ja Schmaleninken 2 preisi krossi.

Georgenbourgist Schmaleninkeni minevate kirjade eest saab need kaks krossi Venemaa, aga kirjade eest, millised saadetakse Schmaleninkenist Georgenbourgi – Preisimaa.

Georgenbourgist Kasigkehmeni 4 preisi krossi.

Kirjade eest mis saadetakse Georgenbourgist Kasigkehmenisse saab 2 krossi Venemaa ja 2 krossi Preisimaa, kirjade eest millised tulevad Kasigkehmenist Georgenbourgi jäävad kõik 4 krossi Preisimaa kasuks.

Georgenbourgi ja Wischwill – 5 preisi krossi.

Georgenbourgist Wischwilli saadetud kirja eest saab Venemaa postikassa kuni Schmaleninkeni postijaamani 2 krossi, Preisimaale ülejäänud 3 krossi.

Wischwillist Georgenbourgi saadetud kirjade eest kõik 5 krossi kuulub Preisimaale. Georgenbourgi ja Schreitlaukeni vahel 7 preisi krossi.

Neist saab Venemaa postikassa Georgenbourgist kuni Schmaleninkeni vahemaa eest 2 krosso kirja pealt, aga Preisimaale ülejäänud 5 krossi.

Schreitlaukenist Georgenbourgi saadetud kirja eest jäävad kõik 7 krossi Preisimaale või kantakse temale üle Georgenbourgist, kui need ei olnud frankeeritud.

Kui ülalnimetatud Preisimaa postijaamadest saadetakse frankeeritud kirjad Georgenbourgi kaudu Venemaa linnadesse, millised asuvad eemal, siis Preisimaa on kohustatud maksma Venemaale postimaksu, millist tuleb tasuda alates Georgenbourgist kuni sihtkohani, vastavalt Venemaa sisepostitaksile.

Artikkel XIV.

Kui keegi Kõrgetest lepingulistest Riikidest tunnistab vajaliku olevat teha mingi muudatuse oma siseriiklikes piiriala taksides, siis vastastikused postkontorid, millised on omavahel arvelduses, peavad olema sellest õigeaegselt, seejuures vanad taksid jäävad oma täielikku jõusse veel täielikusks neljaks kuuks ja pakutud muudatused ei saa ennem jõustuda, kui uue neljakuise perioodi algamisel (uue stiili järgi).

Artikkel XV.

Et hoida ära igasuguseid arusaamatusi, on määratletud:

- 1) Et mõlemates riikides oleks kirjad, millised saadetakse Venemaalt Preisimaale, aga ka sealt Venemaale oleksid kaalutud Berliini kaaluga.
- 2) Et mõiste üksik kiri (Einfacher Brief) all mõistetakse alljärgnevat:
Kiri. Milline koosneb ühest posti või lihtsast paberilehest (Mundier Papier), mis on pandud ümbrikusse, kuigi ta kaaluks mõnevõrra üle ühe loti, kuid et ei ületaks $1\frac{1}{4}$ loti, loetakse ühelotiliseks või üksikkirjaks ja selle eest tasutaks ühesugust postimaksu.
- 3) Kirjadele, millistel on suurem kaal, kehtestatakse järgmine eeskiri:

Nr. 1.

Kirjadelt, millised sisaldavad pitseerimata lisasid ja dokumente, hakatakse võtma:

Kui need on üle 1 ja kuni $1\frac{1}{2}$ loti, pooleteisekordset postimaksu;

kui aga 1 kuni 2 loti – kahekordset;

2 kuni $2\frac{1}{2}$ - kaks ja pool korda;

$2\frac{1}{2}$ kuni 3 - kolmekordselt.

Nende hulgast jäetakse välja kõik kirjad, millistes on pitseeritud panused. Need on kohustatud maksma postimaksu lisatud panuste arvu järgi, kooskõlas alljärgnevalt esitatud tabelile.

Nr. 2.

Kirja ees, kaaluga 1 lot	– kahekordne postimaks;
üle 1 – $1\frac{1}{2}$ loti	– kolmekordne postimaks;
$1\frac{1}{2}$ – 2	- neljakordne ...
2 - $2\frac{1}{2}$	- viiekordne ---
$2\frac{1}{2}$ - 3	- kuuekordne ...
jne....	

Artikkel XVI.

Kui aga Preisimaal saadakse postimaksustatud kirjad, kuid milliseid adressaadi ärasõidu, surma või mingil teisel põhjusel ei saa temale üle anda, siis need tuleb hiljemalt nelja nädala pärast tagasi saata, märkides pöördele põhjuse, miks seda kätte toimetada ei saanud ja postimaks Preisimaale arvestatakse selle postikassa kokkuvõttest maha, kelle poolt need kirjad tagasi saadeti.

Kirjad, millised Preisimaalt saadetakse Venemaale frankeerituna kuni aadressadini, kuid milliseid samuti ei saa üle anda, saadetakse samamoodi tagasi, märkides ära mittekättetoimetamise põhjuse; makstud frankeerimise postimaks jääb Venemaa postikassale.

Artikkel XVII.

Kõik arved tehakse Preisimaa krossides, võttes taalri 90 krossina. Nende eelnevaks kontrolliks peavad need olema saadetud Moskvast, Vlnast, Mitaust, Riiast, Polangenist ja Georgenbourgist S-Peterburi postkontorisse, milline nende ja oma enda arvestuste järgi maksta tuleva summa, nagu senini iga nelja kuu järel või kvartalite kaupa (järgides uut stiili) peatumatult kannab üle veksliga Memeli piiripostkontorile.

Artikkel XVIII.

Mõlemad Kõrged lepingupooled leppisid kokku hobu-posti (kerge) puudutavalt:

a) et Memeli ja Polangeni vahel:

1) Alates Memelist, Immersatti kaudu kuni Polangeni võtab kõik kulud enda peale Preisimaa;

2) Alates Polangenist kuni Memelini nad jagatakse nii, et Venemaa võtab oma arvele Polangenist kuni Immersattini ja Preisimaa alates Immersattist kuni Memelini saatmise kulud.

b) Tilsiti ja Georgenbourgini:

1) Posti Schmaleninkenist kuni Georgenbourgini posti toimetamise kulud võtab enda peale Preisimaa;

2) Georgenbourgist aga kuni Schmaleninkenisse tasub posti veo kulud Venemaa.

Artikkel XIX.

Nii kui postiljonid posti või estafeti korras mundrites, aga postivedajad neile antud märkidega, astuvad sõbraliku naaberriigi piiresse, siis nad oma vooride ja hobustega hakkavad asuma selle erilise kaitse all. Kellegil ei ole õigus neid kinni pidada või takistada neid nende teenistuskohustuste täitmisel; piiri tõkkepuud peavad olema esimesel märguandel, milline on antud postiljoni sarvega, tõstetakse neile üles ja nad lastakse ilma ülevaatuseta tolli poolt läbi ilma mingisuguse asjaajamiseta, vaid nende kuulutuse peale, et nad veavad posti või estafetti.

Kui neist kellegiga juhtub võõraste riikide piirides mingi õnnetus, siis peab nende nõudmisel igaüks abi osutama.

Postiljon või postivedaja ei või kunagi olla enda üle kohtunik, kuid ta peab vältima igasugust tüli, ja kui temale on tehtud liiga, siis tuleb kohe, posti postkontorisse üleandmise juures sellest teatada ja oodata selle asja viivitamatut uurimist ning süüdlase karistamist.

Kui postiljon või postivedaja posti või estafetti korralikul üleandmisel viibivad veel mõne aja selles kohas ja sooritavad hea korra või seaduste vastase teo, siis sealne postiametnik on kohustatud hoolitsema selle eest, et postiljon saadetak스 õieti tagasi koos hobustega oma viibimiskohta ja alles siis teatab juhtunust naaberriigi postiametnikule, kelle vahendusel peab süüdlane üle kuulatud ja karistatud, aga mainitud ametnikule teavitatakse tulemustest.

Kui postiljon või postivedaja, andes posti estafetti korras üle, teadmatul põhjusel soovis eemalduda ja sellega tõmbas endale põgenemise kahtluse, siis selle koha postiametnik on kohustatud võtma hobused ja vankri oma järelevalve alla ja püüdma need tagasi viia, postiljoni või postivedaja peab jälitama ning nõudma, et ta oleks võetud vahi alla ja üle antud kui arrestant.

Kulud, millised tekkisid neil mõlematel juhtudel, viivitamatult hüvitatakse.

Artikkel XX.

Postivedajad, kes sõidavad kulleritega või reisijatega (Extra-post) ja kellel on endale omistatud märgid, hakkavad oma kohhalikelt postivõimudelt saadud hobustega ja vankritega kasutama seda sama kaitset, millie eelnevaartikkel XIX sätetes on lubatud postiljonidele ja postivedajatele, kes viivad posti või estafetti.

Artikkel XXI.

Venemaal on estafetid ka ühehobuselised või neid saadetakse vooris.

1) Kirjad, millistes ei ole raha, väärisasju ja dokumente, võivad olla saadetud ühehobuselise estafetiga ja sellel puhul makstava taksi järgi.

2) Kirju, millistes on raha, väärisasjad või dokumendid, samamoodi Keiserlikule perekonnale riigiasjades saadetud telegrammid ministriumitele, sõjaväeliste- ja tsiviilkubernerele, posti direktoritele ja välisriikides asuvatele saadikutele, ei tohi saata teisiti kui kahehobuselistes

vankrites, millised om saadetud peale postivedaja spetsiaalsete postiljonidega ja nende eest tasutakse taksi järgi millist võetakse kahehobuseliste estafettide eest.

Artikkel XXII.

Teekonnaraha (Stunden-Zettel) hobusega (kerge) posti veo puhul antakse välja ette alates S-Peterburist kuni Memelini ja sealt tagasi, nagu ka alates Vlnast kuni Tilsitini ja tagasi, et nende järgi saaks näha, viivituse puhul, kus ja millest see tekkis.

Artikkel XXIII.

Venemaa korrespondents, milline liigub Memelist Tilsitisse ja tagasi, saadetakse edasi Venemaa kohvrites.

Artikkel XXIV.

Kui edaspidi peetakse kasulikuks laiendada veel enam Venemaa ja Preisimaa vahelisi postisuhteid, siis Kõrged lepingupoold jätavad enesele õiguse avada omal ajal selles suhtes uued läbirääkimised.

Artikkel XXV.

Käesolev konventsioon ratifitseeritakse ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse St-Peterburis kaheksa nädala pärast ja kui võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks jne.,

See juhtus S-Peterburis, 12. (24) detsembril 1821.a.

(L.S.)Constantin Bulhakow. (M.П.)Константинь Булгаковъ.

(L.S.)Jean Henry Goldbeck. (M.П.)Иванъ Гейнрихъ Гольдбекъ.

Nr. 303.

1822.a. 8. (20.) veebruar. Berliini konventsioon, milline käsitleb Poola Kuningriigi alamate rahalisi pretensioone Preisimaa Sileesia suhtes.

Tema Püha ja Lahutamatu Kolmainsuse nimel.

T. M. Ülevenemaaline Keiser Poola Kuningas ja T. M. Preisimaa Kuningas, Poznani Suurhertsog, võttes arvesse, et pretensioonid põhinevad kohustustel, millised on sõlmitud vana pangaliku riigikassa poolt Breslaus või vana Sileesia koormiste juhatuse poolt ja millised tulenevad üldse laenudest, varadest või fondidest ning mis on Sileesia tuludega tagatud, moodustavad lepingute asja, millised on sõlmitud Preisimaa ja Austria vahel; et endine Breslau pangalik riigikassa ei oma midagi ühist Berliini pangaga, ei panga kontoriga Breslaus, milline kujutab endast

asutust, milline on sellele pangale allutatud; et Berliini 10. (22.) mai 1819.a. Konventsiooni alusel kapitalid, millised kuuluvad Poolas pangale ja Invaliidide peakassale Berliinis, olid kuulutatud eraomandiks ja järelikult ei või olla võlanõude alusel hagi või mingi teise pretensiooni asjaks Preisimaa valitsuse suhtes; soovides seejuures kõrvaldada kahtlused, millised tekkisid mainitud 10. (22.) mai 1819.a. Konventsiooni Artiklite 13 ja 14. rakendamise suhtes ja et hoida ära nende artiklite suhtes sellist tõlgendamist, milline, olles tunnustatud hädavajalikuks, võivad lähtuda ainult valitsuste poolt;

nimetasid seetõttu oma volinikeks, aga nimelt:

T. M. Ülevenemaaline Keiser -

krahv David d'Alopeusi, oma salanõuniku, tegevkammerhärri, Berliini Õukonna juures asuv erakorraline saadik ja täievoliline minister, Püha Aleksander Nevski jt. ordenite kavaleri, ja Tema Majesteet Preisimaa Kuningas, krahv Chretien-Gonthier Bernstoeff, oma riigi, kabineti ja välisministri, Preisimaa Musta ja Punase Kotka ordenite I klassi jne kavaleri, kes, peale oma volikirjade vahetamist, millised leiti olevat heas ja ettenähtud vormis olevad, leppisid kokku alljärgnevates artiklites:

Artikkel I.

Hagid kohustustest tingitud pretensioonidega, millised on sõlmitud endiste Breslau pangalise riigikassaga või Sileesia koormiste juhatusega või laenude, millised on tagatud Sileesia varade või fondidega ja tuludega, juhtumil, mil need esitatakse pangale või Berliinis asuvale Invaliidide kassale või siis mingile teisele asutusele või Preisimaa riiklikule kassale, milline valdab Poolas kapitale või vara, ei saa olla antud selle Kuningriigi kohtukohtade poolsele läbivaatamisele ja otsustamisele. Sellel alusel need kohtukohad ei oma samamoodi õigust panna sel juhtumil aresti alla omandit, milline kuulub mainitud asutustele või mis nende poolt Poolas soetatakse, aga kui selline arest on juba teoks saanud, siis tuleb see viivitamatult vabastada.

Artikkel II.

Poola alamad, kes osutasid dokumentide valdajateks, millised andsid õiguse nõuete esitamiseks, milliseid olid üksikasjalikult eelnevas artiklis mainitud, annavad selle üle oma valitsusele, kes toimetab selle T. M. ja K. K. ministrile T. M. Preisimaa Kuninga juures et see oleks viivitamatult esitatud Berliini kabinetile.

Artikkel III.

Preisimaa valitus rahuldab need nõudmised, kui need on tunnustatud seaduslikeks ja õiglasteks ning kuivõrd need tulenevad neile, Berliini 1742.a. Traktaadi lõpliku täitmise kokkulepetega Austria valitsusega langevatest kohustustest. Poola alamatega, kellel on sellised võla-pretensioonid esimeste valdajate õiguse järgi või siis teiste kaudu või siis edaspidiste soetustega, milliste suhtes hakatakse toimima täpselt samuti kui Preisimaa alamatega, kellel on samasugused pretensioonid.

Artikkel IV.

Käesoleva konventsiooni Artiklite II ja III sätted hakkavad kehtima mitte varem, kui on Preisimaa ja Austria vahel lepitud kokku sileesia võlgade jaotamise küsimuses.

Artikkel V.

Selle konventsiooni Artiklid II, III ja IV saavad rakenduse ainult Poola päritoluga pretensioonide suhtes, aga nimelt nende suhtes, millised kuulusid esialgu selle territooriumi elanikule, milline moodustab praegust Poola Kuningriiki. Kõik sarnsed pretensioonid, milliste Poola päritolu on ebapiisavalt tõestatud, vaadatakse läbi Preisimaa valitsuse poolt, kui välismaalaste pretensioonid ja kuigi käesoleval ajal nad kuulusid Poola alamatele ja allusid käesoleva konventsiooni Artikkel I otsustele, sellegi poolest ei hakka kasutama eeliseid, millised on sätestatud Artikklites II, III ja IV.

Artikkel VI.

Käesoleva konventsiooni sätteid rakendatakse hagide suhtes, millised asuvad praegu tsiviilkohtute menetluses.

Artikkel VII.

Käesolev konventsioon ratifitseeritakse ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse kuue nädala pärast või kui võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Berliinis, 8. (20) veebruaril 1822.a.

(L.S.)Le comte d'Alopeus.	(L.S.)Le comte de Bernstorff.	(M.П.)Графъ Алопеусъ. (M.П.)Графъ Бернсторфъ.
------------------------------	----------------------------------	--

Nr. 304.

1822.a. 2. (14) märts. Berliini protokoll, millises käsitletakse Venemaa ja Preisimaa volinike poolt allkirjastatud Ida küsimust.

((F. Martensi kommentaar.)).

Kreeklaste türgi võimu vastane ülestõus võttis 1822.a alguses Euroopa üldise rahu suhtes üha enam ähvardavama ulatuse ja tõmbas enesele mitte ainult suurte Euroopa riikide tähelepanu, vaid ka veelgi enama Euroopa rahvaste kaastunde. Diplomaatilised läbirääkimised, millised on kutsutud esile selle ülestõusuga, toimusid Venemaa, ühelt poolt ja Inglismaa, Austria ja Prantsusmaa, teiselt poolt, vahel. Asjaolude eneste jõul, keskendus nende riikide diplomaatliste läbirääkimiste huvi suhetele Ottomani impeeriumiga. (Vt. kd. IV, I osa, Nr. 125, lk.141 jne.). Kuid ei Venemaa, ega ka teised Lääne-Euroopa riigid ei eitanud kuigivõrd Preisimaa õigust osaleda aktiivselt meetmete võtmises, milliste eesmärgiks oli Lõuna Euroopas rahu tagamine. Kuid Preisimaa valitsus suhtus sellesse põletavasse küsimusse äärmise ettevaatlikkusega ja kartis ilmselt olla kistud sellesse kokkupõrkesse, millise Kreeka ülestõus võinuks suurte Euroopa riikide vahel esile kutsuda. Ta säilitas juba Friedrich Suure aegadest peale, teatud mõju Ottomani Portale, kuid ei soovinud seda kuigivõrd ära kasutada selle riigi siseasjadesse enam kestvasse sekkumiseks.

Sellist Preisimaa sekkumist ei soovinud ka Keiser Aleksander I. Kuid, teisest küljest, soovides kõigi vahenditega hoida ära Türgiga sõja puhkemist, Keiser lootis, et Preisimaa mõju, võib olla, võib kutsuda mõistusele Türgi valitsust ja veenda teda täitma Venemaa ja temaga üksmeel oleivate riikide mõõdukaid nõudmisi. Sel eesmärgil saadeti Berliini kõik andmed, millised puudutasid erinevaid faase, millist läbis sel ajal kurikuulus ida-küsimus ja Venemaa Keiserlik valitsus suure tähelepanuga kuulanuks kõiki häid nõuandeid ja väiteid, milliseid Berliinist saadi.

Kuid ta ei pidanud võimalikuks nõustuda Berliini kabineti vaadetega ja veelgi vähem täita selle häid nõuandeid.

Nii, krahv Alopeusi 27.(9. juuni) 1821.a. telegrammi juurde oli lisatud mahukas M. Ancilloni (Анцильона), Preisimaa riigimehe, memo, milline avaldas sel ajal Preisimaa sise- ja välisasjadele märkimisväärset mõju. Preisimaa välisminister saatis ise Alpoesile Kreeka ülestõusu puudutava Ancilloni memo ja kuigi ta lisas, et ei kiida autori paljusid fraase heaks, ikkagi pöördus Berliini kabinetti selle memo juurde tagasi, andes sellele Preisimaa poolse ida-asjade suhtes oleva dokumentaalse vaate esituse tähenduse.

Ancilloni memos tõestati, et Venemaa ei tohi ülestõusnud kreeklastele mingit abi osutada. Kui siis Keiser Aleksander I otsutaks osutada Kreeka mässajate suhtes oma kaitset, siis ta mängiks ainult liberaalide ja revolutsioonäärde mängu. Venemaa sõda Türgiga võib lõppeda vaid türklaste Euroopast väljakihutamisega, kuid sellese sõtta sekkuvad arvatavasti samuti Inglismaa ja Prantsusmaa. Siis lakkaks suurte Euroopa riikide vaheline üksmeel ja kogu Euroopas algaks korra vastaste võidukäik.

Ainiti, Ancillon mõistab Venemaa valitsuse olukorra kogu raskust ja seepärast soovib temale järgmise tegevusplaani: Venemaa, koos teiste suurriikidega, peab viivitamatult tegema sultanile kreeklaste nende elu ja vara puutumatus tunnistamise ettepaneku. Kuid vaid nende kreeklaste kasuks, kes ei ole veel üles tõusnud, peab see puutumatus olema tunnistatud, kui autasu nende alandlikkuse eest. Mis aga puudutab kreeklasi, neid kes on juba ülestõusuga liitunud, siis nad peavad olema jäetud oma saatuse hooleks. Kui Porta seda ettepanekut vastu ei võta, siis tema vastane sõjategevus on möödapääsmatu ja see peab olema ette võetud suurte riikide ühisel nõul.

Krahv Nesselrode tänas autorit heade soovide ja edaspidiste nõuannete eest, kuid ei omistanud neile mitte mingit praktilist tähendust isegi peale seda, kui krahv Bernstorff ise andis saadikule üle 27. juuli noodi, millises korratakse Ancilloni poolt soovitatud argumente ja tegevusplaani. Kui aga Porta keeldus Venemaa nõudmiste täitmisest ja suhete katkestamine mõlema riigi vahel näis olevat möödapääsmatu, hakkas Berliini kabinett tõsiselt kartma sõja puhkemist, millisesse võis ka Preisimaa kistud saada. Preisimaa välisminister küsis murelikult Venemaa saadikult: millist abi võib Preisimaa Venemaale osutada?

Sellele küsimusele vastas Venemaa saadik, et, niivõrd, kui temale meenub, ta ei ole kunagi oma ida-küsimust puudutavates sõnumites väljendanud lootust, et Preisimaa osutaks mingitki abi, raha või vägedega, Venemaale Türgi vastu. Sellise abiga Venemaa kunagi ei arvestanud. Ta väljendas, et oma valitsuse nimel, ainult soovi, et Berliini kabinett kasutaks ära oma mõju Portale, et sundida teda Venemaa möödudaid nõudmisi täitma. (Alopeusi 18.(30.) septembri 1821.a. telegramm.).

Kuid Berliini kabinetti ei rahunenud Venemaa saadiku sellise kategoorilise vastuse peale. 10. oktoobri 1821.a. pikimais noodis, milline oli krahv Bernstorffi poolt üle antud Alopeusile, kinnitatakse kuninga lootust, et rahu ei rikuta ja et ei teki Venemaa ja Türgi vaheliste suhete katkestamist. Seejuures kuningas uuesti kinnitas oma täielikku valmidust aidata kaasa rahu säilitamisele ja kui sõda on vältimatu, siis selle kiiremaks lõpetamiseks.

Millisel viisil see uus Berliini kabinetti noot oli vastu võetud, milline oli kirjutatud prints Metternichi pealekäimisel, võib enesele ettekujutada krahv Alopeusi Preisimaa välisministrile septembris saadetud vastuse põhjal. Kuid saadiku 4. (16.) oktoobri 1821.a. kirjast krahv Nesselrodele, on veelgi paremini näha, millist poliitikat Venemaa valitsus ootas Berliini kabinetilt.

„Krahv Bernstorff“, kirjutab muuseas saadik, „näib, et mõistis väga hästi, et ainult meie üksi peame nõustuma türklastega selle suhtes, mis võib kõlvata meile ja võib sobida Kreekale. Preisimaa ei hakka kunagi kadestama nii meie mõju, ega ka meie edu Idas, kuid mida ta kardab, see on sõda, olles veendunud, et sellega vapustatakse viie riigi liidu headloova süsteemi alused, millised on selle sisemise- kui ka välise rahu garantiiks“. Ei ole kahtlust, et segadusi Kreekas ekspluateerivad Euroopa revolutsionääride poolt ära selleks, et levitada oma ässitavaid teooriaid. Kuid palju ausaid inimesi ei saa jätta tunnistamatta, et ülestõusnud kreeklased on „rahvas, kes võib omada oma puudusi, kuid kelle ebaõnn ja rõhumine nõuab austust ning kaastunnet“.

Lõpuks, krahv Alopeus ei saa lisamatta jätta oma avameelset arvamust Ancilloni memo suhtes. Tema arvates, S-Peterburis suhtuti sellesse Preisimaa riigimehe teosesse liiga tõsiselt. Ancillion, kirjutab Alopeus, aujärg „piiramatu auahnusega, ja ta püüab muuta, mitte rohkem ega vähem, kui kardinal Fleury Preisimaad“.

Minnes seejärel üle asjade olukorrale Kagu Euroopas, Alopeus väljendab selles kirjas oma enda kartusi Inglismaa suhtes, kes on kõige ohtlikum Venemaa vaenlane. Inglased on armukadedad igasuguse kaubalaevastiku peale ja nad, ilmselgelt, soovivad kasutada ära Kreeka ülestõusu, et hävitada sündiv Kreeka laevastik ja kindlustada oma asend Venemaa asendi arvelt Konstantinoopolis.

Krahv Alopeus jäi selle veendumuse juurde isegi peale kestvat vestlust Rosega ((Розь)), Inglismaa saadikuga Berliini Ōukonna juures, kes püüdis teda veenda, et igasugused Inglismaa süüdistused „üleilmalise kaubanduse endale haaramises“ on täiesti alusetud. Ja, märkis Alopeus inglise saadikule naerdes, teil, võib olla, on õigus, kuid ikkagi Inglismaa haaras enesele kogu maailma kaubanduse ja valdab kolooniaid igas ilmakaares ja võimsaid laevastikke, et neid kaitsta ning täitma mereseadusi, milliseid ta peab sobivaks kehtestada.

„Ja vaat“, vastas Rose, „kuid kas te usute, et Inglismaal on suur hulk isikuid, kes leiavad, et meie kolooniad on metropolile kahjulikud ja kes kalduvad arvamusele, et on isegi tarvis oma India valdustest loobuda? Valitsusel ei ole neist mingit kasu; mõned isikud rikastuvad ja raha, milline lastakse nende kapitalistide poolt ringlusele, on väiksem summast, millise inglased kulutavad Pariisis“.

„Mis aga puudutab mind“, lisis inglise saadik, „siis ma soovinuks eriti, et me jätaks Ioonia saared, et kõrvaldada igasugune kadeduse asi“. Viini kabineti mõju Preisimaale paralüeerimise eesmärgil ja et siduda ta teatud kohustustega, pidades silmas Idas keerukaks muutunud asju, Venemaa valitsus tegi, oma saadiku kaudu, Berliini kabinetile „garantii akti“ allkirjastamise ettepaneku, millises oleksid esitatud tingimused, millistel Venemaa on valmis uuendama endised sõbralikud suhted Portuga. Nendest tingimustest viimase poolse äraütlemise juhtumil, Preisimaa, toetades Venemaa ettepanekuid, peab samuti lõpetama Türgiga kõik diplomaatilised suhted.

Selle akti kava oli Alopeusi poolt antud üle krahv Bernstorffile 27. veebruaril (11. märtsil) 1822 a. Viimane teatas viivitamatult Berliini kabineti poolsest selle allkirjastamise nõusolekust, kuid ta tegi ainult ettepaneku, et piduliku garantii-akti asemel oleks see võtnud protokollilise vormi, milline aga hakkaks omama seda sama jõudu ja tähendust. See ettepaneks võeti krahv Alopeusi poolt vastu ja 2. (14.) märtsil see protokoll ka allkirjastati.

*

Sel 2. (14) märtsi 1822 a. kuupäeval, krahv Bernstorff, T. M. Preisimaa Kuninga riigi- ja kabinetiminister ja krahv Alopeus, T. M. Ülevenemaalise Keisri erakorraline saadik ja täievoliline minister, kogunesid Venemaa poolt temaga liidus olevatele Riikidele pakutud tema poolse Ottomani Portuga rahu säilitamise kokkuleppe sõlmimise viiside suhtes peetavale nõupidamisele.

Krahv Alopeus, oma Ōukonna nimel ja selle spetsiaalse volituse alusel, tegi järgmise avalduse:

T. M. Ülevenemaaline Keiser, soovides Monarhhide, oma liitlaste, eest tunnistada, kui kõrgelt ta hindab oma rahu säilitamist Ottomani Impeeriumiga, hakkab lugema end rahuldatuks, kui Ottomani Impeeriumi nimel tema ministeeriumile tehakse vahetult avaldus, millises väljendatakse, et ta võtab vastu kõik tingimused, millised on selgitatud Keiserliku ministeeriumi 13. (25.) septembri kirjas suurele visiirile ja möödunud aasta 6. (18.) juunil üleantud ametlikus noodis, aga nimelt:

„Et Venemaa, oma traktaatide alusel ja oma kaitse osutamise õigusel, millised nad temale annavad kreeklaste kasuks, on õigus esitada nõudmine, et religioon, tema poolt tunnustatud, oleks puutumatu, et kirikud võiksid uuesti sisseseatud olla ja et süütute ja süüdlaste vahel oleks tehtud õiglase vahe“.

„Et Venemaa hakkab olema täiesti rahuldatud nende kolme asja suhtes“

„Kuid, et käesoleval ajal, asjaolusid silmas pidades, millistes asub moslemi rahvas, Porta, kahjuks, peab piirduma“:

„1)käskima täielikult ja vähimagi viivitusega evakueerida Valahhia ja Moldaavia“ ((Valachie, Moldavie, Валахию, Молдавию))“;

„2)usaldama ajutiselt nende maade juhtimine vastavatele divanitele, kreeklastest kaimakamide ((koorekihi esindajate)) eesistumisel, kelle valimine teostatakse Porta poolt eeskirjade järgi, millised on ette nähtud hospodaride ((slaavi k. „isand“ , Valahhia ja Moldaavia valitsejate tiitel XIV -XIX s.)) nimetamiseks“;

„3)saata neisse kohtadesse ühe või mitu Türgi volinikku ja paluda Keisrit, et saadetak tema poolsed üks või mitu vaolinikku“;

„4)anda Türgi volinikele hädavajalikud volitused selleks, et määratleda, üheskoos Vene volinikega, mitte ainult kõike, mis puudutab vürstiriikides traktaatide ja ajutise administratsiooni täitmist, vaid ka nendega kokkuleppimist meetmete suhtes, millistes oslemiseks peab Porta kutsuma Venemaa, et tagada Ottomani Impeeriumi kristlike piirkondade headloov ja rahulik eksisteerimine, millised on pandud traktaatidega Tema Keisrliku Majesteedi kaitse alla ja millised on tõmmatud kurvastavate sündmustega revolutsiooni kuristikku“.

Kui Porta teeb sellise avalduse, siis T. M. Ülevenemaaline Keiser nimetab viivitamatult ühe või mitu volinikku, et Ottomani volinikega sõlmida kokkulepe.

Kuid juhtumil, kui peale neid läbirääkimisi Porta keelduks:

1) pühalt täita kõiki traktaate, millised puudutavad Valahhia ja Moldaavia ajutist juhtimist Venemaa poolt deklaratsioonis Portalt nõutud viisil;

2) astuda Venemaaga kokkuleppele üldiste meetmete suhtes, milliseid tuleb võtta piirkondade üldiseks rahustamiseks, millised on traktaatide otsustega antud selle riigi kaitse alla, - siis T. M. Ülevenemaaline Keiser hakkab arvestama tema liitlasmonarhide kaastegutsemisega, kes võiks tagada tema läbirääkimiste eesmärkide saavutamise.

Üldised meetmed, millistest on ülalpool räägitud, saavad ülesandeks:

1) ülestõusnud piirkondades sõjategevuse lõpetamise;

2) nende valduste üle Ottomani Porta poolse rahuliku valitsemise;

3) sellise korra kehtestamise eest seismine, et kõik mässavate piirkondade rahulikud elanikud ja kõik, kes relvad maha panid, võiksid vabalt oma religiooni kombeid täita, valdaks vahelesekumatult oma omandit ja saaksid piisava tagatise oma vara, isiksuse ja elu suhtes.

Olles need selgitused ära kuulnud, krahv Bernstorff vastas, oma augustliku Valitseja nimel, järgmise deklaratsiooniga:

T. M. Preisimaa Kuningas tunnistab ja hindab kõrgelt tarkust ja mõõdukust, milline juhib T. M. Ülevenemaalist Keisrit nende muudatuste puhul, milliseid augustlik Valitseja suvatseb käesoleval ajal nõudmiste suhtes lubada, mis on tema poolt seatud Ottomani Portaga rahu säilitamise tingimusteks ja ta näeb rahuldusega selles jõupingutuste kindlat panti, millist on tema poolt kasutatud koos tema liitlastega, et hoida alal seda rahu. Tema Majesteet kasutab täieliku valmidusega ja ka tulevikus kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid nõnda soovitava eesmärgi saavutamiseks.

Seetõttu ta mitte ainult ei anna käsku selleks, et Konstantinoopolis toetataks kõige tungivamal viisil seda muudetud ultimaatumit, millisega Venemaa Õukonnale oleks sobiv käesoleval ajal piirata oma nõudmisi, vaid ka kõhklematult toob sügavale kaastundele ohvriks, millisega ta suhtub rahu hoidmisse, samuti nagu oma augustliku liitlase sõprusesse, oma diplomaatilised suhted Ottomani valitsusega, kohe kui see vahend tunnistatakse hädavajalikuks et ergutada Portat, Venemaa nõudmiste kasuks, otsust vastu võtma.

Sel eesmärgil Tema Majesteet annab viivitamatult käsu, et tema asjurile Konstantinoopolis oleks ettekirjutatud kasutada, üheskoos Austria, Inglise ja Prantsusmaa misjoonidega, kõiki oma jõupingutusi selleks, et sundida Portat Venemaa nõudmistega nõustuma ja juhtumil, kui Türgi valitsus keelduks deklaratsiooni tegemisest, milline sisaldaks endas nende nõudmiste kogu olemust, või kui oma järgnevatel läbirääkimistel Venemaaga ta tekitaks tingimuste, milliseid pakutakse temale selle Riigi poolt nende kahe Keisririigi vahel eksisteerivate traktaatide ja ülalpool nimetat

alusel vastuvõtmisel probleeme, siis ühineb kõigi meetmetega, milliste võtmiseks Ottomani valitsuse suhtes hakab olema volitatud või saab ettekirjutuse teiste liitlasõukondade missioonidelt, selleks, et teha sellele valitsusele teatavaks, et Riigid, millised on seotud Venemaaga printsiipide ja vaadete ühtsusega ja olles veendunud tema nõudmiste õiguses, ei saa peale sellist keeldumist suhtuda vähimagi kaastundega Porta olukorda, ei otse, ega ka kaudselt ei osuta temale mingit kaasabi ja kutsuvad oma missioonid Konstantinopolist tagasi, jättes sinna ainult agendid, et hoida eranditult kaubandussuhteid.

Juhtumil, kui õnnestus sisse seada Venemaa ja Porta vahelised otsesed läbirääkimised ja mõlemad pooled nõustusid nendes läbirääkimistes liitlasriikide Õukondade volinike osalemisega, siis T. M. Preisimaa Kuningas ei viivita siis ka oma voliniku nimetamise ja saatmisega.

Krahv Berstorff ja krahv Alopeus olles vastastikku rahuldatus nende mõlemate avaldustega, nõustusid, oma augustlike Valitsejate nimel, võtta vastastikku neis sisalduvad määratlused ja lugeda nendes esitatud otsuseid, täiesti kohustuslikeks.

Selle kinnituseks nad allkirjastasid käesoleva protokoll.

See juhtus Berliinis, 2. (14) märtsil 1822.a.

(L.S.)Bernstorff. (L.S.)Alopeus. (M.П.)Бернсторфъ. (M.П.)Алопеусъ.

((Lisad****))

Nr. 283-le.

kümnendik tolli võrdub viie **latiga** ***

((st. kümnendik tolli pikkune vahemaa võrdub looduses viie **lati pikkuse vahemaaga. s.t. 2,5 mm kaardil = 20 meetrit looduses. KL.))*

****((NB. **Latt**, kui mõõduühik on teadmiste nappusel enda poolt väljamõeldud pikkusmõõdu ühik. pr.k toises, v.k. тязовъ = latt = u 2 sülda = u. 4 meetrit. Süld on SI-süsteemi väline mõõtühik. Selle etalon on olnud laiali sirutatud käte sõrmeotste vahe. inglise fathom: 6 jalga ehk 2 jardi Sellega enam-vähem sama oli Eesti rahvapärane käsisülda Venemaa сажень: 3 arssinat või 7 jalga Kreeka: 6 jalga ja 1 toll Taani favn: 6,18 jalga Rootsi famn: 5,84 jalga Süld = 1. endisaegne pikkusühik (algselt kõrvalesirutatud käte vahemaa), umbes 2,13 m. 1 süld = 7 jalga. Kaks ja pool sülda kõrge, pikk. 4–5 sülla pikkune vahemaa.) Toll - (lühend ") on pikkusühik. 1 toll = 0,0254 m = 1/36 ... jalga = 2,54 sentimeetrit. Toll jaguneb veeranditeks (neljandikeks) ja need omakorda kaheksandikeks. Wikipedia.Neid märkusi silmas pidades tellis Volkonski 1817. aastal Peastaabi mehhaanikatöökojast uue seadme, mis tehti Delambre'i seadme eeskujul, kuid mida Tenner oli täiustanud. See jäi kasutusele tervelt 30 aastaks! Selle komplekti kuulus **neli rauast latti pikkusega 13 jalga 11.94 tolli (426.57 cm)**, laiusega 0.85 tolli (2.16 cm) ja paksusega 0.3 tolli (0.76 cm). Iga latt lebas vabalt punasest puust alusel ja oli selle külge ainult ühest kohast kinnitatud. Hiljem asendas**

Tenner punase puu männipuust alusega, kuna punane puu kippus painduma. . Üks toise on 76.735276 tolli või 0.9135152 sülda. Päevas jõuti sellise latiga ära mõõta u 700 m. Topograafilised kaardid Vilno kubermangu kohta valmistas Tenner mõõdus pool versta tollis ehk 1:21000. KL.)).

Kuid, nii, nagu selline maastaap on liiga suur, et seda saaks rakendada, siis tuleb seda võtta, nii, just-kui selle määramisel oli jäetud vahele sõna sada ja et taheti hoopis öelda, et:

kümnendik tolli võrdub viiesaja latiga,

mis rahuldanuks täielikult pakutud eesmärgid:

((Tänapäevased kaardid on erinevat mastaapi ja tavaliselt meetermõõdustikus Näiteks A3 mõõdus Eesti kaart on 1 cm = 10 km. Antud juhul, nr. 1806.a. vene kindralstaabi kaart oli 1:84,0000 e. kaks versta tolli kohta.))

((NB. Selle artikli tõlkimisel tulid esile maamõõtjatest-teadlastest Eestist pärit ja sellega seotud isikute nimed, nagu C. F. Tenner. Krahv Gotthard Andreas von Manteuffel. Struve ja ka Volkonski, kõik selle ajajärgu tegelased. KL.)).

Nr. 305.

1823.a. 12. (24.) aprill. Varssavis sõlmitud Poola ja Preisimaa vaheline demarkatsiooniakt.

((F. Martensi kommentaar.))

Alates 1821.a. lõpust oli Venemaa ja Preisimaa valitsuste tähelepanu peaegu täielikult hõivatud uue kaubandustraktaadi sõlmimise läbirääkimistega, pidades silmas Venemaa kategoorilist keeldumist tulevikus 7. (19.) detsembri 1818.a. lisaakti otsuste täitmisest (vt. ülalpool Nr. 297), milline määratleb Venemaa ja Poola Kuningriigi vahelise kaubakäibe teostamise korda ühest ja teisest küljest Preisimaaga. Hiljem me peatume nendel huvitavatel ja erakordselt keerukatel diplomaatilistel läbirääkimistel, millised viisid 1825 a. uue kaubandustraktaadi sõlmimiseni.

Kuid samal ajal, kui need läbirääkimised toimusid, toimus S-Peterburis ja Berliinis samuti pidev mõtete avaldus kõigis jooksvates poliitilistes küsimustes. Venemaa valitsus pidevalt teatas Berliinile kõigist peamistest, Kreeka ülestõusuga esile kutsutud, Ida küsimuse faasidest. Kui Württembergi kuningas 2. jaanuari 1823 a. ringkiri, milline avalikult mõistis hukka suurte liitlariikide käitumisviisi, millised omavoliliselt korraldasid rahvaste saatust ja poliitilist vabadust, kutsus esile Venemaa, Austria ja Preisimaa tugeva pahameele, Berliini kabinet nõudis Venemaa valitsuselt tungivalt, et ta ei jätaaks Württembergi kuningat karistamata selle väljakutse eest, milline tehtud eriti Saksamaa valitsuste vastu. Kui krahv Alopeus luges Preisimaa välisministrile ette Venemaa valitsuse vastuse Württembergi kuningale, väljendas Preisimaa valitsus oma täielikku rahulolu noomituse eest, milline oli tehtud Keiser Aleksandri poolt oma väimehele – Württembergi kuningale. Kuid krahv Bernstorff nõudis veel, et Valitseja lõpetaks igasugused diplomaatilised suhted Stuttgarti kabinetiga. Nii, ka tehti: Benkendorf, Venemaa saadik Württembergi õukonna juures, sai Venemaal kindlaksmääramata ajaks puhkuse.

Kuid kui seejärel Württembergi kuningas kirjutas Keiser Aleksander I vabanduskirja, millises pani kogu süü jaanuari-ringkirja avaldamise eest oma endisele ministrile Winzingerodele, keiserlik valitsus teavitas Berliini kabinetit, et Valitseja andestab oma väimehele tehtud vea eest, kui ta hakkab kohusetundlikult toetama ettevõtmisi, milliseid Austria ja Preisimaa püüavad ellu viia Frankfurdi parlamendis. (Alopeusile 17. juunil 1824.a. saadetud telegramm.). Mitmeid kordi pööras Venemaa saadik Preisimaa valitsuse tähelepanu nende poolt sallitud Preisimaa ajalehtede

„ohjeldamatusese“ , millised pidevalt ründavad karistamatult Venemaa valitsust. (Näiteks, kr. Alopeusi 7. (19.) juuni 1823.a. Telegramm kr. Nesselrodele.)

Lõpuks, samal ajal, kui Berliinis toimusid mõtete vahetus kõigis ülalmainitud küsimstes, mõlemate riikide volitatud komissarid koostasid ja allkirjastasid alljärgneva demarkatsiooni akti, millise eesmärgiks oli 1819 a. akti (Nr. 299) täiendamine.

*

Tema Püha ja Lahutamatu Kolmainsuse nimel

Ja olgu see teada kõigil ja igaühel kes sellest teadma peavad:

T. M. Ülevenemaaline Keiser, Poola Kuningas ja T. M. Preisimaa Kuningas Posnani Suurhertsog, olles liigutatud soovist täita sõbraliku lepingu, milline on sõlmitud 21. aprillil (3. mail) 1815 a. Viinis, Artikkel XLI otsuseid, milline kirjutas ette Poola Kuningriigi ja Preisimaa vahelise piirijoone tõmbamise sellisel kujul, nagu on ette nähtud ülalmainitud lepingu Artikkel I sätetega ja kooskõlas mainitud konventsiooni artikli selgitustega, milline on allkirjastatud Berliinis 30. oktoobril (11. novembril) 1817 a., panid selle asja täitmise vastastikustele komissaridele, aga nimelt:

T. M. Ülevenemaaline Keiser, Poola Kuningas, Frederic Auguste d' Auvray ((Фридриха Августа Довре)), oma armee kindralleitnandi, Püha Aleksander Nevski jne ordenite kavaleri, ja Ignace Pradzynski ((Игнатия Прадзинскаго)), Poola armee Kindralstaabi alampolkovniku, kortermeistri, Poola Kuningriigi kuldse ristiga kaunistatud sõjalise ordeni ja auleegioni kavaleri; aga

T. M. Preisimaa Kuningas, Posnani Suurhertsog, Charles Louis Erhard de Knoblochi, sala- ja finants- ülemnõunik ning esimees,

kes, peale oma volikirjade vahetamist, millised leiti olevat etenähtud vormis olevad, tehes ja käskides teostada erinevad tööd, millised on vajalikud asja olemusest, peale 40 koosolekul erinevates esile kerkinud küsimustes arutelu ja seades nähtaval, täpsel ja muutumatul kujul Poola Kuningriigi ja Preisimaa valduste vahelise piirijoone, kooskõlas siia puutuvate otsustega, millised on mainitud ülalpool esitatud sõbralikus lepingus ja Berliini konventsioonis, samuti ka arvestades instruktsioone, millistega nad olid varustatud selle asja suhtes, lisavad sellel kuupäeval käesoleva lõpliku akti allkirjastamisega, leppides kokku selle alljärgnevates artiklites:

Artikkel I.

Piirijoon, milline moodustab nüüdsest piiri Poola Kuningriigi ja Preisimaa valduste vahel alates Ida Preisimaa piiridest kuni Sileesia piirideni, on määratletud, tõmmatud ja märgitud järgmisel viisil.

Alustades Ida Preisimaa piirist Preisimaa Neuhoffi ((Newydwor, Новыдвора или Нейгофа)) asula lähedalt, otse Biernaty, Poola asula, vastas, on esimesed piiritulbad püstitatud nii:

Poola tulp on püstitatud Dzieldowka (Soldau) jõe vasakule kaldale, Biernaty asula põllule, millise nimi on Podokop, aga Preisimaa piiritulp asub selle jõe paremal kaldal, nn. rootsi reduudil, Nowydwor (Neuhoff) territooriumil.

Alates nendest esimestest tulpadest on uus piirijoon tõmmatud kuni sellise punktini, kus see puudutab Drewenca jõge, kusjuures Lääne Preisimaa piir on säilitatud endisel kujul, millisena see eksisteeris alates 1777.a. kuni Tilsiti rahuni. Alguses see laskub mööda Dzieldowkat (Soldau), kuni kohani, kus selle jõe sügavuses paistab silma suur kivi, millisele on raiutud rist; siin ta eemaldub Dzieldowkalt (Soldau), ületab Zieluni maa ja metsa, millist nimetatakse Preisimaa valitsuse poolt Brynskiks, kuni Bysznica kõrtsini, milline kuulub Okalewecile.

Esimesest tulpast kuni selle kohani hakkavad Poola piiriäärseteks kohtadeks olema: Biernaty, Nick, Wylazlov, Zielun koos sellele juurdekuuluvaga, Lubowidz, Plociczno, aga Preisimaale hakkavad kuuluma Nowydwor (Neuhoff), Zieluni ja Olszowka mets.

Alates Byszynica kõrtsist ta jookseb kuni Poola Okalewec, Wierzchownia, Xiente, Karf, Smolniki, Oborzyska, Gotkowo, Szczutowo maade ja Preisimaa Gurzno ja Miesionczokowo vahelt Pissa ojani.

Seejärel piir tõuseb mainitud oja pidi kuni sooni, millisest ta välja jookseb, moodustades samal ajal Poola Szczutowo, Gotkowo, Swiedzebna, Rokitnica, Dziezno ja Dziezentko, Mantyki, Wielkie-Kretki ja Preisimaa Miesionczkovo, Bachori veski, Jastrzenbie, Gotkowo farmi, Skrobacya, Sobierzyszno, Zabiegatowo, Dziezno-Pruskie, Gotartowo maade piiri.

Sellest soost laskub piir mööda teist oja, millist nimetatakse samuti Pissaks, kuni selle Rypiennicasse suubumiseni, mida mööda ta jookseb kuni Drwenceni, moodustades Poola: Wielkie-Kretki, Smolniki, Kamionka, Osiek, Seziorki, Lapinoz ja Preisimaa Szyrkowo, Kozirog, Opalenica, Gorczeniszka ja Kuminy küla maade vahelise piiri.

Rypiennica oja Drwenca jõkke suubumise kohast see viimane moodustab kuni Bywka oja suubumiskohani, Lubicz (Leibitschi) lähedal, piiri. Poola piiriäärseteks kohtadeks on: Radziki-male, Radziki-Wielkie, Wienzewo, Pulwiesk, Zduniec, Rodzonne, Plonko, Bialkowo, Sokolowo ja Dobrzyni linn, Ruziec, Pomorzany, Grudza, Strachowo, Dolnik, Ciechocin, Mlyniec, Krobio, Lubicz; ja Preisimaal Mszanno, Storzewo, Pusta-Dombrowka, Zozefat, Kotat veski, Sortyki, Gollub (Lissewo) linn ja ta majanduspiirkond, Tobolka, Elggiczewo, Nlyniec, Zyda (Seyde) Leibitsch.

Bywka oja suudme lähedal piir eemaldub Drwenca jõest ja tõuseb mööda ülalmainitud Bywka oja, eraldades Lubiczi Poolale ja Gomowo Preisimaale, joostes kuni Thorni viiva teeni; edasi eraldades kaks Bywka nimelist asutust Poolale, ta jookseb kuni Ciehocini metsani, millise ta ületab otsejoones, aga seejärel, - suundudes piki Poola maade piiri: ülalmainitud metsas ja Wrotynia, Obory ja Osieci asula ja Preisimaa: Hompania, Nowawies (Neudorff), Smolniki, Grabowiec, Silno asula – jõuab Vislani ((Vistule)).

Ületanud otsejoones Visla, jooksek piir kuni sellise punktini, millises piir jookseb Poola küla Wolyszewo ja Preisimaa Otlocyni küla vahelist piiri Tonzina jõe suudme juures ojani.

Jõudes selle ojani jookseb piir kuni selle punkti suunas, millises langeb kokku Netze ringkonna endise piiriga, eraldades Poolale: Wolyszewo, Bialebloto, Ukleja ja Sluzewo maad: ja Preisimaale: Otloczyn, Kut veski, Otloczynek, hollandlased Przybranowo ja Stanislawowo ja NoweGrabie (Neu-Grabie) maad.

Sellest kohast Tonzynal alates endine Netze ringkonna piir taastatakse kuni Goplo järveni, nõnda et Poola poolele jääb: Sluzewo, Przybranowec, Poczalkowo, Straszewo, Zakrzsewo, Kuczkowo, Sendzin, Michalowo, Kobielice, Bronislaw, Szostka, Plowki, Szolowo, Woncewo, väike linn Piotrkowo, Szewce, Rudzk-Maly, Rudzk-Wielki ja Polajewec, kus see läheb kuni Goplo järveni, ja Preisimaa poolele: külad Wielkie-Opoki, Wilkoslowo, Chlewiska, Chroslowo, Przybyslaw, Bonkowo, Gloukowo, Konary, Skotniki, Papros, Piaski, Maszewnica, Glembokie, Chelmce, Kobylnica-Stachecka, Kobylnica-Krolowska; Serzyce, Jurkowo, Kaspral ja Mietlica.

Selles kohas ületab piir Goplo järve, seejärel poolsaare ja jookseb edasi mööda Poola Luszczewi ja Preisimaa Ostroweci asula piiri. Seejärel ta ületab teist korda Goplo järve haru.

Sealt, jättes Luszczewi Poola Kuningriiki, jookseb piir Rzeszyni asula maast läbi, mööda Netze ringkonna endist piiri. Edasi ta eraldab Poolale: Kobylniki mets, külad Skulska-wies, Rakowo, Rawanczewo, Dzierzycław, Koscieszki, Wturek, väike linn Wilczin ja Kownaty küla; ja Preisimaale: külad Krzywe-Kolano (Krumknie), Trzcioneck, Nozyczen, Lenartowo, Siedlimowo, Wola-Kozuszkowska, Woyezyn ja Gay.

Selles kohas, jõudes Kownaty järveni, piir ületab selle, jookseb mööda selle põhjakallast ja jõuab selle punktini, Mlecze-hollenderi asumi lähedal, millises Netze ringkonna endine piir lakkab olemast uus piir. Sellest punktist läheb piir uuesti üle Kownaty järve, nagu Kownaty, Suszewo, Budzislav ja Powiszi järvede kanalid ja allikad. Ta jõuab viimatimainitud Poola valduses oleva Kochowo asumi ja Preisimaa Studzieniece valduste vahelisele piirile.

Sellest punktist eraldab piir Poola Kuningriigile: Kochowo, osa Polanowo-Revieri nimelisest riigimetsast, Niezgodna-hollender, Piotrowice, Slupce, Kolonia, Konty, Wierzbovice linna; ja Preisimaale: Studzienic, osa Polonowo, Powidzi ja Radlowo metsast, Ciosna, Babin, Slomezyce, Sieracowo, Leuzecz-hollender, Strzalkowo, Skarboszewo, Chwalibogowo ja Galenzewo asumid.

Sealt jookseb piir luha keskelt, milline asub ümbruskonna rahvuslike ja kuninglike asunduste üldises valduses, jättes Poolale: Dombrowa koloonia ja Preisimaale Nawrocki, endise Langneri asutuse; ta jaotab kaheks Szamarzewo asumi, millisest osa jääb Poolale, aga teine osa Preisimaale. Seejärel ta jookseb edasi mööda Poola maade piire, aga nimelt: Pietrzykowo, Rataje, Pyzdry (Peisern) ja Tarnowo linnad; Preisimaa: Borkowo, Gorazdowo, Borzykowo, Libobry, Ciesle-Male ja Splowie.

Seejärel lõikab piir ära osa Tarnowo maast, jookseb mööda Warta jõe paremat kallast, jättes selle jõe koos mõlemate kallastega Preisimaale ja läheb nii edasi Proсна jõega suubumiskohani.

Alates sellest punktist tõuseb piir mööda Prosnat, mööda selle laevatatavat jõesängi osa (thalweg), kuni sillani, milline ühendab Czolnachowo ja Robacowo, jättes Poolale: Taenowo, Ruda-Komorska, Liszewo, Ciemirowo, Szymanowice maa, aga Preisimaale: Komorze, Chwatowo, Zerniki, Miniszewo, Prusinowo.

Ülalmainitud sillast eemaldub piir samal jõeharul Poolas, milline moodustab piiri Poola asumite Nowawiesi ning Preisimaa Robakowo ja Grab valduste vahel. Seejärel tõuseb piir mööda jõeharu, milline on, üpris väheste eranditeta, piiri Poola poolelt Ruda-Wieczynska ja Preisimaa poole Wieczyna ja Lengi vahel; seejärel moodustab jõeharu piiri Poola asulate: Obry, Niniewo, Kwilini ja Preisimaa: Rzegocini, Zibki, Polskie vahel.

Sealt ühinedes üheks peamiseks jõeharuks on see Proсна suur haru piiriks, esiteks Choczi maa ja seejärel jätab Poolale: Olesiec, Pila, Kuznia, Brudzewec, Iancowo asumid, luha, milline kuulub Goluchowe, Grodziszczkole, Biskupiec, Laszkow, Zerniki, Kurza, Iastrzinbniki, Zagurzin, aga Preisimaale Grodzicko, Rokutowo, Tirsk, Sedlec, Kuchary.

Jõudes kohani, kus Koscielnowies asumi territooriumi piir puudutab Prosnat, eemaldub piir sellest jõest ja jookseb edasi mööda Poola asumite: Koscielnowies, Biscupice-Smolane, Dobrzec, Szczypierno, Sulislawice, Piwonice ja Zydow, aga Preisimaal: Kuchary, Kucharki, Czeohel, Zakowice, Gluski, Krlyzow, Boczkow, Skalmierzyce, Podkoce, Manczniki, Wengry, Cholow, Gostyzun ja Osiec piire.

Selles kohas, kus asumite Zydow ja Osiec asumite vaheline piir puudutab Prosnat, jookseb piir uuesti mööda selle jõe voolusängi ja jätkates seda mööda tõusu, jookseb mööda selle laevatatavat jõesängi. Ta jätab Poolale: asumid Borek, Zadowice, Wola-Droszewska, Kakawa, Przystaynia, Ostrow, Monczniki, Gzyce, Skezynki koos neile kuuluvaga, Brzeziny, Wenglowice, Osiek, Cieszczyn, Piaski, linnad Boleslawiec ja Chroscin; ja Preisimaale: Osiek, Smilowo, Leziona, Slawin, Olobok, Wielowies, Radochowo, Niwiska, Zamosxie, linnad Grabow, Kuznica-Bobrowska, Bobrowniki, Plugawice, koos nende juurde kuuluvaga, Wyszynow, Lubczyn, Mierkow, Dobrzygoszcz, Opatow, Sieminice.

Selles kohas, kus Proсна jõgi ületab Gola asula juures, Byczyna (Pitschen) vastas ületab Sileesia piiri, käesoleva piiri lõpppunkti lähedale on püstitatud viimased kahesaja viiekümne viiendad piiritulbad.

Ülalkirjeldatud demarkatsioonijoon on selgitatud kõigis selle üksikasjades kaardil ja kirjeldavas tabelis, millised kopeeritud ja koostatud üheskoos vastastikuste inseneride poolt või allkirjastatud ja lisatud käesolevale aktile.

Artikkel II.

Sellel ja teisel poolele olevad piiritulbad, millised tähistavad Poola Kuningriigi ja Preisimaa valduste piiri ja millised on paigutatud võrdel arvul teineteise vastu vähemalt kahe reini sülla kaugusele, omavad endal selle Valitseja vappi, milliste valduste piiridel nad asuvad ja on nummerdatud vahetpidamatus järjestuses alates Nr. 1 kuni 255.

Kui aga tekkis vajadus vahepealsete postide järele, siis sellised võivad omada eelmis posti numbrit koos tähestiku järjekorras esitatud tähega.

Artikkel III.

Kaart, milline on jaotatud kuueteistkümneks osaks ja kirjeldav tabel, milline on maionitud Artikkel I ja piirijoont täpselt tähistavad tulbad, koos üksikasjaliku ümbruskonna, tulpade vahelise kauguse ja joone kõrvale kaldumise nurkade kirjeldusega, peale vastavat kontrolli ja kopeerimist vastastikusteks eksemplarideks, leides, et need on omavahel täiesti kooskõlas, varustati selle ja teise poole komissaride allkirjadega ja loetakse, et: kaart, milline on lisatud käesolevale aktile, aga ka kirjeldav tabel on sõna-sõnalt sellesse võetud.

Artikkel IV.

Käesolev lõpp-akt ratifitseeritakse ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse kahe kuu pärast või kui võimalik, siis ka varem.

Selle kinnitusel jne.

See juhtus Varssavis, 12.(24.) aprillil 1823.a.

(L.S.)F. d'Auvray. (L.S.)I. Pradzinski. (M.П.)д Овре. (M.П.)Праздинский.

(L.S.)Knobloch.

(M.П.)Кноблохъ.

Nr. 306.

1824.a. 21. aprill (3. mai). Preisimaaga sõlmitud konventsioon mahaarvestuse õiguse tühistamise suhtes. (II.C.3. №29.874).

Nr. 307.

1824.a. 20. juuni (2. juuli). Hanovre kuningriigi alamate kasuks mahaarvestuse õiguse tühistamise konventsioon. (II.C.3. № 29.959).

((F. Martensi kommentaar.))

23.juuni 1823 a. Ukaaziga Valitsevale Senatile, Keiser Aleksander I käskis tühistada „riigikassasse võetava mahaarvestuse välismaalaste poolt välismaale ülekantavalt pärand- või muult varalt nende Riikide alamate kasuks, kes vastastikku otsustavad oma valdustes sellise Venemaa alamate kasuks tühistamise“.

Sellise ukaazi väljajaandmise tulemusel, millisega Venemaa valitsus täiesti loobus hiljuti tema poolt otse vastupidisel eesmärgil vastu võetud arvamusest (vt. Nr. 283), hakkasid välisriigid tegema valitsusele avaldusi oma valmisolekust Venemaa alamate kasuks tühistama sellise keskaegse maha arvestamise õiguse. Ühena esimestest kiirustas Preisimaa valitsus tegema sellist avaldust ja kooskõlas senati ukaazile, krahv Nesselrode kuulutas, et Preisimaa alamate suhtes on mahaarvamise õigus tühistatud. Tavaliselt tühistati vastastikuste deklaratsioonidega, sellest ajast peale, *droit de detraction* Venemaa ja mingi Lääne-Euroopa riigi vahel.

Alljärgnevalt esitatakse ainult kaks akti, millistega see õigus tühistati: esimene Preisimaaga (Nr. 306) omab konventsiooni vormi; teine aga Hanovregaga (Nr. 307) oli sõlmitud deklaratsiooni vormis. Teised sarnase sisuga aktid, millised sõlmiti Saksamaa valitsustega deklaratsioonide

vormis, kuna kordavad alljärgnevalt esitatut niivõrd, et pidasime nende esitamist liigseks. Me piirdusime vaid nende loeteluga.

*

Nr. 306.

Jumala armust, Meie Aleksander Esimene, Keiser ja Ülevenemaaline Moskva, Kiievi, Vladimiri, Novgorodi, Isevalitseja, Kaasani Kuningas, Astrahani Kuningas, Poola Kuningas jne. jne.

Selle kaudu kuulutame, et Meie ja T. M. Preisimaa Kuninga vahelisel vastastikusel kokkuleppel Meie vastastikused volinikud sõlmisid ja allkirjastasid Berliinis 21. aprillil (3. mail) 1824 a. Meie riikidest väljaviidavalt pärand ja muudelt varadelt maha arvamise tühistamise konventsiooni, milline kõlab sõna-sõnalt järgmiselt:

Tema Püha ja Lahutamatu Kolmainsuse nimel.

T. M. Ülevenemaaline Keiser, Poola Kuningas ja T. M. Preisimaa Kuningas, olles kehatatud vastastikusest soovist, mitte ainult kõvemini kinnitada Nende vahel eksisteerivaid sõpruse ja täielikku üksmeele sidemeid, aga seejuures teha ka need nende õnnelike tulemustega tuntavaks oma alamatele, otsustasid sõlmida oma riigist ärakolimisel välismaale viidavatelt varadelt võetava maksu tühistamise konventsiooni ja sel eesmärkidel nimetasid oma volinikeks, aga nimelt:

T. M. Ülevenemaaline Keiser, Poola Kuningas, parun Paul Mohrenheimi ((Павла Моренгейма)), oma kammerhärri, tegev riigi-nõuniku, kes asub T. M. Preisimaa Kuninga juures erakorralise ja spetsiaalse ülesandega, Püha Stanislavi I, järgu ordeni kavaleri jne.

aga T. M. Preisimaa Kuningas, krahv Chretien Couthier krahv Bernstorffi, oma riigi-kabineti ja välisministri, Preisimaa Musta ja Punase kotka esimese järgu ja Venemaa Püha Apostel Andrei jne ordenite kavaleri,

kes leppisid kokku järgmistes artikklites:

Artikkel I.

Varade, raha või mingi muu vallasvara, millised need ka ei oleks, väljaveo juhtumil T. M. Ülevenemaalise Keisri, Poola Kuninga valdustest T. M. Preisimaa Kuninga valdustesse ja tagasi, kuigi nende väljavedu toimus ümberkolimise, pärandi, testamendi, kaasavara või kingituse juhtumil või siis mingil teisel asjaolul, ei hakata kolimisel väljaveetavalt varalt maksu võtma.

Artikkel II.

Selline tühistamine hakkab laienema mitte ainult neile juhtudele, millistes need mahaarvamised olid teostatud riigikassa või Valitseja enda kasuks, vaid ka sellistel juhtudel, kui maha arvestatavad summad läksid linna- või maakonna headtegevate asutuste, kirikute, kloostrite, abtkondade, pärimisseaduse järgi või erinevate ühingute kassasse või kellegile eraisikutest.

Artikkel III.

Mahaevamise tühistamine, millist teostatakse kuni käesoleva ajani kapitalide ja varade väljaveol ja milline selle aktiga tühistatakse, ei vabasta mitte mingil juhul maksudest, koormistest ja muudest kohustustest, milliseid praegu võetakse või milliseid ka tulevikus võidakse võtma hakata iga lepingulise Riigi poolt kõigilt vallas- ja kinnisvaradelt, millised asuvad Nende vastastikuste valduste piires.

Artikkel IV.

Otsused, millised sisalduvad Artiklites I ja II, hakkavad oma täielikku jõudu mitte ainult kõigis tulevastes juhtudes, vaid isegi ka igasugusel sellisel juhtumil, kui käesoleva kokkuleppega tühistatud mahaarvamine ei ole veel ellu viidud ja ei ole veel lõplik kuni selle ratifitseerimisekirjade vahetamise päevani.

Artikkel V.

Poola valitsuse määruses, milline on antud välja 28. mail 1822 a., milline puudutab väljaveetavatel varadelt mahaarvamisi üldse, ei laiene kapitalidele, millised kuuluvad Preisimaa kassadele või asutustele või ka Preisimaa eraisikutest alamatele. Mistõttu hakatakse vastastikuselt lubama mahaarvamisetäiendada väljavedada kapitale, millised kuuluvad Poola kassadele, või asutustele või siis Poola eraisikutest alamatele.

Artikkel VI.

Käesolev konventsioon ratifitseeritakse ja selle ratifitseerimiskirjad vahetatakse Berliinis kahe kuu pärast, või kui võimalik, siis ka varem.

Selle kinnituseks jne.

See juhtus Berliinis, 21. aprillil (3. mail) 1824.a.

(L.S.)Mohrenheim. (L.S.)Bernstorff. (M.П.)Моренгеймъ. (M.П.)Бернсторфъ.

*

Selleks, vaadanud tähelepanelikult selle konventsiooni läbi, Me kiitsime selle heaks, kinnitasime ja ratifitseerisime, samas pidades seda heaks, kinnitame ja ratifitseerime selle kõik artiklid, lubades Meie Keiserliku sõnaga, Meie, Meie pärijate ja järeltulijate eest, et kõik selles otsustatu saab rikkumatult järgitud ja täidetud.

Mille kinnituseks Me allkirjastasime selle Keiserliku ratifitseerimise ja käskisime selle kinnitada Meie riigipitsatiga.

See on tehtud Tsarskoe-Selos, 13. augustil Jesus Kristuse sünni tuhande kaheksasaja kahekümne neljandal aastal, Meie valitsemise kahekümne neljandal aastal.

Aleksander.

Александръ.

Kaasallkirjastas: riigisekretär krahv Nesselrode.

Nr.307.

T. M. Ülevenemaaline Keiser, ukaaziga, milline antud Valitsevale Senatile 2. juunil 1823 a., Kõigekõrgem suvatses käskida: „riigikassasse välismaalaste poolt välismaale veetavalt pärand- või muult varalt võetav mahaarvamine tühistatakse nende alamate Riikide kasuks, kes vastastikuselt otsustavad oma valdustes kehtestada samasuguse tühistamise Venemaa alamate kasuks“.

Selle ukaazi mõju laieneb vahetult ka Hannoveri alamatele, T. M. Suurbritannia Kuninga allkirjastanud peakonsul, kes on selleks määratud Hannoveri Kuningriigi poolt, Daniel Bayley, kuningliku Guelphes ordeni kavalier, kuulutab sellega, oma valitsuse nimel, et ülalmainitud mahaarvestust ei teostata ja ei hakata teostama Hannoveri Kuningriigis pärand- ja muudelt varadelt, milliseid said või kuuluvad Venemaa alamatele, ja et selle tühistamine nende kasuks ei hakka omama täielikku ja täiuslikku mõju mitte ainult kõigil tulevastel juhtudel, vaid ka igasugusel sellisel

juhtumil, kui tühistatud mahaarvamine ei ole, enne selle deklaratsiooni allkirjastamise päeva veel teostatud ja lõpplik.

Selle käesoleva deklaratsiooni kinnituseks, milline peab olema vahetatud T. M. Ü. Ministeriumi poolse samasuguse deklaratsiooniga, millise poolt kinnitatakse täielik vastastikuslikkus Hanovre Kuningriigi alamate suhtes, on allkirjastatud nende poolt koos tema pitsati lisamisega.

See juhtus S-Peterburis , 20. juunil (2. juulil) 1824.a.

(L.C.) Daniel Bayley.

(M.П.)Данииль Белли.

*

Samasuguse sisuga tühistamise deklaratsioonid *droit de dettaction* tehti:

I. 21. jaanuaril (2. augustil) 1824 a. Meklembourg Schwerini Suurhertsogiriigiga (II.C.3. №29959).

II. 20. oktoober (1. november) 1824 a. T. M. Bavaaria Kuningaga (II.C.3.№29959).

III. 31. oktoober (12.november) 1824 a. T. K. Wurtembergi Kuningaga (II.C.3.№29959).

IV. 20 detsember (1. jaanuar)1825 a.T. K. M. Bade Suurhertsogiga (II.C.3.№29959).

((11.12.18.))